

Idézetgyűjtemény

*** **

Összeállította és gondozza:

Andrássy Tamás

E-mail: <at@tau.hu>, <atamas@freemail.hu>

Kérlek segíts, hogy ez a gyűjtemény tovább gyarapodhasson.

Utolsó, tartalmi módosítás nélküli szerkesztés dátuma: 2000.07.01.

E gyűjteményt gyarapították:

Blahó Edina <bledina@swi.hu>

*

Csapó Ida <kikelet@lezlisoft.com>

*

Fazekas Attila <fattila@math.klte.hu>

*

Keresztes Ákos <xsak@freemail.hu>

*

Sárik Tamás <henoch@freemail.hu>

*

és még sokan mások ...

TARTALOM

Idézetgyűjtemény	1
Összeállította és gondozza:	1
E gyűjteményt gyarapították:	1
TARTALOM	3
Többektől	22
Popper Péter gyűjtéséből	185
KÍNAI UNIVERZISTÁK 1 – 40	185
ZSIDÓ-KERESZTÉNY SZERZŐK 41 – 60	197
BUDDHA ÉS KÖVETŐI 61 – 75	202
MODERN EZOTERIKUSOK 76 – 100	206
Hamvas Béla gyűjtéséből	213
ÓSKOR ÉS KELET	213
TABULA SMARAGDINA	213

PTAH HOTEPI MONDÁSAI _____	216
A BÖLCS PARASZT _____	217
AZ ÉLETUNT BESZÉLGETÉSE ÖNMAGÁVAL _____	218
BABILONI BÖLCSESSÉG _____	219
AHIKÁR TANÍTÁSAI _____	220
KÍNA ŐSKORÁBÓL _____	221
TAO-TE-KING-BŐL _____	223
KUNG MESTER BESZÉLGETÉSEI _____	226
A VILÁGTÖRTÉNET ÉRTELME _____	231
A SIRÁLYOK _____	232
A MAJOMBARÁT _____	233
KLEPTOMÁNIA _____	234
A ZENE HATALMA _____	235
A SZENTEK BŰNE _____	237
A PILLANGÓ _____	238
NYUGALOM ÉS BÉKE A VILÁG FÖLÖTT _____	239
AMIN A BIRODALOM NYUGSZIK _____	242
A PÉLDA _____	244
A BOLOND SZOLGA _____	245
AMELY ÁLLAMNAK TÖNKRE KELL MENNI _____	246
A VILÁG MEGMENTÉSE _____	247

A HASZON KÁRA	248
KÍNAI KÖLTŐK	249
HUJ SI PARADOXONAI	251
A VILÁG FORRÁSA	252
A TÁPLÁLÉK	254
ISTEN ÉS ÉN	255
TAT TVAM ASZI	257
A SZÁNKHJA JÓGÁBÓL	262
A VILÁG ÁLOM	266
HAJNALI MEDITÁCIÓ	267
AZ ŐSKORI TÖRVÉNYKÖNYVBŐL	269
VACCHAGOTTO	272
A ZEN MESTER TALÁLÓS KÉRDÉSEI	277
SZERELEM	287
JÓ ILLAT	288
HOGYAN LEHET A VÍZEN SZÁRAZ LÁBBAL ÁTKELNI?	289
DRÁGAKŐ A PORBAN	290
KOLDUSOK	291
A CSODAFA	292
MI A TEENDŐ?	294
KÁIN ÉS ÁBEL	295

A PRÓFÉTA TANÍTÁSA	298
MI A TILOS?	299
ISTEN DICSÉRETE	300
JÓL ÍTÉLIK MEG AZT, AKI FELEBARÁTJA FELŐL JÓL ÍTÉL	301
ÖRÖMÖTÖKBEN IS RESZKESSETEK	304
KÁIN UTÓDAIRÓL	305
KERESS...	308
KERÜLD...	309
TUDNI KELL...	310
NEM TÉVED...	311
JÓ ANNAK...	312
ISTEN ÉS EMBER BARÁTSÁGA	314
SZUFI SZÖVEGEK	317
EGYSZERŰ ÉS KÉTSZERES BOLOND	324
A KÖLCSÖN	325
A TOLVAJ	326
MERRE VAN JOBB?	327
ZSÁK DIÓ	328
A FELESÉG ESZE	329
AZ ELVESZETT SZAMÁR	330
KÖLTÉSZET – BÖLCSESSÉG	331

GÖRÖGSÉG ÉS RÓMA	333
A HÉT GÖRÖG BÖLCS MONDÁSAI	333
AZ ARANY EPOSZ	336
A TŰZ FILOZÓFUSA	340
A NEVETŐ DÉMOKRITOSZ	344
SZÓKRATÉSZ HALÁLA	346
AZ ERKÖLCSI JÓ	352
CINIKUS BÖLCSCESSÉG	355
ORVOSI TANÁCSOK	358
A SZKEPTIKUSOK	359
A SZERETETREMÉLTÓ	360
A SZEMTELEN	361
NE TÉVESZD ÖSSZE KÉPZETEIDET A DOLGOKKAL	362
A SORSSAL NE KÜZDJ	363
MI AZ AKADÁLY?	364
MI A VESZTESÉG?	365
AZ ÉLET SZÍNHÁZ	366
HOGYAN VISELKEDIK A BÖLCS A SZIDALMAK ÉS A MEGALÁZÁS KÖZEPETTE	367
ÍTÉLETEDBEN LÉGY ÓVATOS	368
A FECSEGÉS	369

A LÉLEKNEK A TESTBE VALÓ LESZÁLLÁSA	373
A BARÁTSÁG DICSÉRETE	377
RÖVID AZ ÉLET – NE FECSÉRELJÜK HASZONTALANSÁGOKRA	379
A BÖLCS CSÁSÁR ELMÉLKEDÉSEIBŐL	383
KÖZÉPKOR	386
AZ ÚR ELSZÓRT IGÉI	386
ISTEN FELSÉGÉT MŰVEIBŐL ISMERJÜK MEG	388
A SZELLEMI HALÁL	390
AZ IMÁDSÁGRÓL	392
A BÖJTRŐL	394
AZ IGAZI JÓRÓL	395
VIGASZTALÁS SZERETTEINK HALÁLÁRA	397
A TEST ÉS A LÉLEK HARCA	399
A BÖLCSSESSÉG VIGASZTALÁSA	401
A JÓ CSELEKEDETEK ESZKÖZEI	403
A VÉTKEK KÜLÖNBÖZŐSÉGÉRŐL	406
ISTEN AZ ÉN BOLDOGSÁGOM	407
MIÉRT ÉS HOGYAN KELL SZERETNÜNK ISTENT?	410
A LÉLEK SZÁRNYALÁSA ISTEN FELÉ	413
A SZERETET DICSÉRETE	417
A HŰSÉG HÉTKÖZNAPJAI	420

ALÁZATOSSÁG _____	423
AZ EMBERI LÉLEK MÉLTÓSÁGA _____	425
SENKIT SE ÍTÉLJETEK EL! _____	428
AZ EMBERI BOLDOGSÁG ISTEN SZEMLÉLÉSÉBEN ÁLL _____	429
IMA ÉLETÜNK BÖLCS ELRENDEZÉSÉÉRT _____	434
A SZELLEMBEN SZEGÉNYEKRŐL _____	436
AZ ISTENI VILÁGOSSÁGRÓL _____	441
HOGYAN GYAKOROLJA MAGÁT A BENSŐSÉGES EMBER, HOGY ISTENNEL KÖZVETLENÜL EGYESÜLJÖN? _____	444
A BÉKETŰRŐ EMBER _____	448
A LEGNAGYOBB ÉS A LEGKISEBB _____	451
RENEZÁNSZ ÉS FELVILÁGOSODÁS _____	455
A MŰVÉSZ NAPLÓJÁBÓL _____	455
BALGASÁG ÉS ÉLETBÖLCSCESSÉG _____	460
AZ UTÓPIÁBÓL _____	464
ISMERD MEG KRISZTUST, ÉSPEDIG A MEGFESZÍTETTET _____	468
PARADOXA _____	471
TÉGY, AMIT AKARSZ _____	475
MILYEN VOLT A THELEMITÁK ÉLETRENDJE? _____	477
A MÁGIA _____	479
AZ ELRAGADTATÁSRÓL _____	481

AZ EMBERI ÁLLHATATLANSÁG _____	484
A TRAGÉDIÁK BÖLCSESSÉGE _____	488
ÖNMAGÁRÓL _____	489
AZ EMBER HÁROMFÉLE ÉLETE _____	493
A KERUBI VÁNDORBÓL _____	495
GONDOLATOKBÓL _____	497
SZABAD ÁLLAMBAN MINDENKI AZT GONDOLHATJA, AMIT AKAR, ÉS KIMONDHATJA, AMIT GONDOL _____	501
A HALÁL RÓL _____	505
ERKÖLCSI ÖNNEVELÉS _____	508
AZ EMBERISÉG ANYANYELVE _____	513
GONDOLKODOM, TEHÁT VAGYOK _____	516
AZ EMBER LÉNYEGE A TŰZ _____	520
A KÜLÖNBSÉG _____	522
RAGASZKODÁS A KÖZTÁRSASÁGHOZ ÉS A DEMOKRÁCIÁHOZ _____	524
ÉSZREVÉTELEK _____	526
SAINT-PIERRE ABBÉ GONDOLATAIBÓL _____	528
A MAGÁNOS SÉTÁLÓ ÁLMODOZÁSAIBÓL _____	531
URALKODÓK POLITIKAI ELVEI _____	533
A TERMÉSZET ÉRTELMEZÉSÉRŐL _____	537

MORALISTÁK	539
MAXIMÁK	539
A GAZDAG ÉS A SZEGÉNY	542
TITUS, A TEVÉKENY (Az <i>Arcképek</i> sorozatból)	545
LEGYÜNK HŰEK A MAGUNK TERMÉSZETÉHEZ	547
A LEGÁLTALÁNOSABB HIBA	548
AZ ÉLESELMÉJŰ	549
A TERMÉSZETTUDÓS ÁLMA	550
A MORALISTA MEGFIGYELÉSEI	554
ÉLETTAPASZTALAT	557
EMBER ÉS VILÁG	559
IGAZSÁG ÉS TÉVEDÉS	561
AZ ŐSISMERET	564
A LEGMAGASABB	565
VALÓSÁG	566
FILOZÓFIA	567
ÉLETISMERET	568
A SZÓ	569
FILOLÓGIA	570
HANG ÉS TÁNC	571
FRAGMENTUMOK	572

ROMANTIKA ÉS KLASSZICIZMUS	573
MESSIÁS	573
LÁTÁS	574
MIT AKAR	575
TEHETSÉGEK	576
A MEGBOCSÁTÁS JELE	577
A NYELV	578
AZ ANGYAL SORSA	579
SZENVEDÉS	580
A SÓHAJ	581
FOLTOZÁS	582
A POKOL KÖZMONDÁSAI	583
EMBER ÉS TERMÉSZET	588
A BŰNBEESES	591
A CSILLAGOS ÉG ÉS AZ ERKÖLCSI TÖRVÉNY	594
BEVEZETÉS A GONDOLKODÁS MÓDSZERÉBE	597
A VALLÁSOS EROTIKÁBÓL	600
A LÉLEKRŐL	603
A GONDOLKOZÁS TÖRTÉNETE	606
DIOTIMA LEVELE HÜPERIONHOZ	609
A SZERELEMRŐL	612

KÉT LEVÉL A KÖLTŐRŐL	615
A VILÁG FIA NAPLÓJÁBÓL	619
ARRÓL, AMI VALAKI	622
EGYENETLENSÉG	626
A NEVELÉS HATALMÁRÓL	628
A CSEND FILOZÓFIÁJA	629
A TITKOK TITKA	632
A BOLONDOK PARADICSOMA	635
A MESTER	636
BŰN ÉS BŰNTETÉS	637
A SZEMÉLYISÉG	639
„IGEN ÁM, DE NINCS JOBB, MINT A SZABADSÁG!”	640
CSAK EGYSZER ÉLÜNK	643
EZ A FELHÁBORÍTÓ!	647
A TERMÉSZET	649
A SZÉPSÉG	652
AZ ÍRÓ ÖNVALLOMÁSA	654
ÚT INDIÁBA	657
MŰVÉSZET ÉS ERKÖLCS	660
AZ EGYÉNI LÉLEK ÉS AZ EGYETEMES SZELLEM HÁZASSÁGA	662
MISZTIKUS GONDOLATOK A POKOLRÓL ÉS A POKOL TÜZÉRŐL	664

RAMAKRISNA MONDÁSAI	667
EPIKUROSZ KERTJÉBŐL	669
SZAVAK MÁGIÁJA	674
SEBASTIAN MELMOTH PARADOXONAI	679
A POÉSIES-BŐL	681
A NAPLÓBÓL	686
A BARÁTRÓL	690
A FELEBARÁTI SZERETETRŐL	693
HUSZADIK SZÁZAD	696
A VILÁGBÉKÉÉRT	696
MIÓTA A VILÁG VILÁG...	699
HANG INDIÁBÓL	701
A KIVEZETŐ ÚT	703
A SZELLEMRŐL	706
A JELMONDATOKBÓL	709
AZ ISMERETLEN BARÁTHOZ	713
AZ ERŐSZAKNÉLKÜLISÉG	715
A KÖR	718
A NYOMOR	722
ELMÉLKEDÉS AZ ÖREGSÉGRŐL ÉS A HALÁLRAÓL	725
AZ INDISZKRÉT EMBER	728

BOSSUET _____	733
LEVÉL EGY FIATAL KÖLTŐHÖZ _____	736
AZ IDEÁLIS HALLGATÓ _____	740
KERESZTÉNY MŰVÉSZET _____	743
A KÖNYV KRITIKÁJA _____	747
MI AZ EMBER? _____	752
ÉN ÉS TE _____	756
SZÓ _____	757
MŰVÉSZET _____	758
TÁRSADALOM _____	759
A TEVÉKENY SZEMLÉLET _____	760
RÉSZIGAZSÁG ÉS ABSZOLÚT IGAZSÁG _____	765
MODERN NAPLÓBÓL _____	767
SZENVEDÉS ÉS FORMA _____	771
A METAFIZIKAI KÉRDÉS _____	775
ELLENTMONDÁS _____	778
SZERETET _____	781
ÁTKELÉS A VIZEKEN _____	786
A MINDENT LÁTÓ SZEM _____	789
BÚCSÚ A FILOZÓFIÁTÓL _____	791
ELSŐ LÉPÉS A MEGSZABADULÁS FELÉ _____	793

Versek, szemelvények	794
A szeretet	794
Gnóthi szeauton – Ismerd meg önmagadat! –	801
A Hang	797
A zarándok	799
Szükséged van rám? Itt vagyok!	801
Szeretet	804
Meghallgatott imádság	807
Pál 1. levele a Korinthusbeliekhez:	809
ELŐSZÓ	811
Az öröm	813
A szeretet kapujában	814
Szeretlek benneteket	815
Virág a falrepedésben	817
ÜNNEP ÉS KÖZÖSSÉG	818
A TÜKÖR TÖRVÉNYEI	821
LÉGY ÖNMAGAD	822
A Nyolcórétű Nemes Ösvény	823
Kértem Istent...	824
A filozófia néhány gyümölcse	825
Tanár vagyok	837

Az emberré válás szabályai	839
Gondviselés	841
Gyógyító kapcsolatteremtés a szüleinkkel:	842
Halál a kapcsolatban:	844
A szülő üzenete gyermekének:	846
Kérdések önmagamhoz:	847
Kell-e valamit változtatni? – önismereti gyakorlat –	848
Boldogok...	854

Cím nélküliek 857

RÓNAY GYÖRGY: SZERÁPION LEGENDÁK 872

MIT ÉR, HOGY ITT VAGYUNK, HA NEM TUDJUK, HOGY HOL VAGYUNK?	874
MEGÁLLÁS SOHA NINCS?	875
MAGÁNYOSAN?	877
S MIT HALLGASSUNK, HA NINCS?	881
S AZ EMBEREK? „A MÁSOK: A POKOL”?	883
HOVÁ?	885
S A HALHATATLANSÁG?	889

Szepes Mária műveiből	890
A Fény mágiája	890
A csoda mágiája	906
Az öröm mágiája	916
Kozmikus epigrammák	944
KOS ♃ MARS	945
BIKA ♉ VÉNUSZ	947
IKREK ♊ MERKÚR	949
RÁK ♋ HOLD	951
OROSZLÁN ♌ NAP	954
SZŰZ ♍ MERKÚR	956
MÉRLEG ♎ VÉNUSZ	958
SKORPIÓ ♏ MARS	961
NYILAS ♐ JUPITER	964
BAK ♑ SZATURNUSZ	967
VÍZÖNTŐ ♒ URÁNUSZ	971
HALAK ♓ JUPITER, NEPTUNUSZ	974
Csillagszóró	976
Isteni önvalód kérdezi	981

A nagy megismerés arkánuma	998
Kirándulás az örökkévalóságba	1005
A misztériumok idézőformulái	1011
Az áldozat mágiájának varázsigei	1018
Az áldozat ezotériája	1031
Kung mester beszélgetései	1033
Kovács András – dr. Molnár Sándor: TANÍTÁS	1124
Az ember teremtő tudata	1124
A jó és a rossz teremtése	1124
Emberi Küldetés	1127
Megajándékozás	1130
Ördög és Pokol	1131
Lucifer imája az Úrhoz	1133
Üdvözülésre teremtett az ember	1134
Meditáció a tisztulásról	1136
Mi a szeretet	1137
Reményik Sándor: Ne ítélj	1139
Jézus, a király	1142
Kérjétek és megadatik	1143

Mindenkihez! _____	1144
Meditáció az életemről _____	1145
Gyógyító _____	1147
Gyógyítás _____	1148
Légy Tanító! _____	1149

Simone Weil (1909-1943) _____ 1150

DHAMMAPADA A TÖRVÉNY ÚTJA *Buddha tanításai* _____ 1167

I. Az ellentétek _____	1167
II. Az éberség _____	1171
III. Az elme _____	1173
IV. A lét virágai _____	1175
V. A bolond _____	1178
VI. A bölcs _____	1181
VII. A végtelen szabadság _____	1184
VIII. Ezernél többet ér _____	1186
IX. A jó és a rossz _____	1189
X. Az élet _____	1192
XI. Túl az életen _____	1195

XII. Önmagunk birtoklása	1197
XIII. Ébredj és figyelj	1199
XIV. A Buddha	1201
XV. Az öröm	1204
XVI. A mulandó gyönyör	1206
XVII. Győzd le haragod	1208
XVIII. A törekvés és igyekezet	1211
XIX. Az igaz ember	1215
XX. Az út	1218
XXI. Az ébrenlét	1221
XXII. A sötétség	1224
XXIII. A türelem	1227
XXIV. A vágyak	1230
XXV. A szerzetes	1235
XXVI. A bráhmin	1239

Többektől

* * *

A Szeretet és Bölcsesség nagy szintézisét kereső aspiráns ember legnagyobb feladata a „tiszta gondolkodás”, tehát a destruktív, negatív gondolatok teljes eltávolítása mentális tevékenységéből. Ahogy benső erői kiteljesednek, úgy válik tudatos, aktív gondolatforma építővé a tanítvány, és ezzel meghatározza eljövendő fizikai világának minőségét.

Beszélni beszélhetsz utakról, csakhogy az soha sem az Örök Út, Tao, megnevezhetsz nevetet, de soha nem tudod megnevezni az örök nevet. Semminek nevezzük ég és föld kezdetét, Létnek nevezzük a Tízezer Dolog Anyját, vagyis hát legyen is csak örökre semmi, hogy megláthassuk a csodát, legyen örökre lét, hogy megláthassuk körvonalát, és együtt lakik ez a pár, de más a nevük színre lépve már, együtt laknak ők a mélység, mélység, egyre mélyebb mélység, minden csoda kapuja.

A teljes teremtés benned létezik, s minden, mi benned van, a teremtésben is létezik. Nincs határ közted és egy tárgy között, mely egész közel van hozzád, mint ahogyan közted és a messze lévő tárgyak között sincsen távolság. Benned van minden dolog, a legkisebb és a legnagyobb, a leghatalmasabb s a legmagasztosabb, s minden egyenrangú. A Föld minden eleme egyetlen atom. A szellem egyetlen mozdulatában benne van az élet összes törvénye. Egyetlen csepp vízben benne van a végtelen óceán rejtélye. Léted megjelenési formája az élet minden megjelenési formáját magában rejt.

Figyelj benső éned hangjára, nézz bele idő és tér végtelenségébe. A csillagok dalolnak ott neked, a számok beszélni kezdenek hozzád, a kozmosz örök kórusának hangjaival. Minden egyes Nap Isten egy gondolata, és minden egyes bolygó ennek a gondolatnak egy változata. Hogy megismerd ezt a Gondolatot, ó Lélek, végig kell járnod fájdalmas utadat a hét szent bolygó szférájában, hogy onnan azután újra alászállj... majd újra felemelkedjél... Mit jeleznek a csillagok, mit mondanak a számok? Mi rejtőzik a bolygók körforgásában? Ó ti elveszett és megtalált lelkek, ők éneklik, mutatják, újra és újra ismétlik a Ti sorsotokat...

Hermész Trismegisztosz

Fény és sötétség szemben állnak egymással, mégis az egyik a másiktól függ, amint a jobb láb lépése függ a balétól.

Amikor az ember eljut odáig; hogy képes a „szívével gondolkodni és az agyával érezni”, vagyis intellektuális erejét a szeretet szolgálatába állítja, akkor végre tudatos építőjévé válik a kozmosznak. Teremt, mint egykor teremtett...

Az emberi elme a valódi tanítást nem fogja föl.
Mégis mily szívesen vitáznátok velem.
Ha kétségeitek vannak és semmit sem értetek.

Jézus ezt mondta nekik: amikor a kettőt eggyé teszitek és a bensőt olyanná, mint a külsőt, a külsőt mint a bensőt, a fentit mint a lentit, s így a férfit mint a nőt egyetlen eggyé, hogy a férfi ne férfi és a nő ne nő legyen, amikor szemet szemért tesztek, kezét kézéért, lábat lábért, akkor mentek majd be a királyságba.

Az isteni eredet egységességét, mely minden élőnek az életet adja, az élet minden megnyilvánulásában látjuk.

És mondád: Mi a jel, mi utunkat megkülönbözteti?

Figyelj, és gondold meg, amit hallasz. Legyen ez a jel számodra: bár előre haladsz, nyomorúságod növekedni látszik.

Az emberek csak akkor nem hisznek Istenben, ha egy hazugságban hisznek, amit Istenként tisztelhetnek.

Ha a lélek nem veti meg a világi dolgok iránt való gondokat és nem tagadja meg érzéki vágyait, akkor oly módon halad Isten felé, mint az az ember, aki szekerét a hegyre akarja felhúzni.

Egészen mindegy, hogy a madárkának a szárnya erős rézdróttal vagy egészen finom selyemfonállal van-e megkötve. Nem tud elrepülni mindaddig, míg ez a kötelék – akár az egyik, akár a másik – el nem szakad. Hasonlóképpen az a lélek sem haladhat előre az Istenhez vezető úton, akit fogva tart az emberi dolgokhoz való ragaszkodás, ha még olyan jelentéktelen is az.

Ige: Ki vagyok én, Uram, hogy eljuttattál engem idáig ?

Ne a jók közé menj, a gonoszok között dolgozz, a rosszért mindig jóval fizess, így váltod ki őket indulataik rabságából. Életeden, munkádon át törekedj Isten felé, mert Istent csak Isten értheti meg.

A szellem tudományának, mint modern diszciplínának a felébredése, az emberi tudatban való ismételt aktiválása a Fény Testvériségének egyik legnagyobb „fegyverténye”.

Krishnamurti

A múltat meg lehet változtatni, hogyha teljesen a jelenben élsz.

Az ember szentnek nevez egy követ, egy képet a templomban, egy szimbólumot, ami előtt hódolni tud, elaltatva ideig-óráig benső félelmeit és vágyait.

Ez a szentség a gondolatra épül.

Van egy szentség, amely nem gondolati, és nem érzésekből táplálkozik. A gondolat sem felismerni, sem felhasználni nem tudja.

Megfogalmazására is képtelen. Ez a szentség az emberi élet legnagyobb igazsága...

A felhő nem tudja, miért éppen erre száll, s miért épp ily sebesen. Érzi a készte-tést: most erre van az út. De az ég tudja az okot és a célt minden felhő mögött, s tudni fogod te is, ha elég magasra szállsz, hogy túlláss a láthatáron.

Az eredendő bűn: korlátozni a Létezőt. Ne tedd.

Az ember mikrokozmosz, a makrokozmosz pontos mása. Mindazt, amit kívül érzékel, megtalálja önmagában is.

Semmi sem állíthatja meg azt, aminek eljött az ideje.

Ha elfogadtam saját magamat, elfogadom, hogy utamnak nem az én elképzeléseim szerint kell alakulnia: lemondok hatalmi igényeimről, arról a követelésről, hogy fejlődésemet egyedül saját „énem” kormányozhatja.

Örömmel elfogadom, hogy fejlődésem valóban más úton járhat, mint ahogy azt elképzeltem, s fantáziámban kiszíneztem. És mégis tökéletes és lényemnek megfelelő lesz.

Minden embernek megvan a maga útja, csak el kell fogadnia és követnie kell.

A szabadság legmagasabb fokát akkor értük el, ha azt mondhatjuk: „Uram, legyen meg a Te akaratod.”

A léleknek nincs és nem is lehet teljes üdve, ha van egy, egyetlenegy, aki elkárhott. Nincs és nem is lehet békéje senkinek, amíg van egy, egyetlenegy, aki szenved.

A térkép sohasem a terep.

Minden beavatás legjobb előkészülete az emberi élet. A mindennapok minőségi szintje, a saját kis körünkben kibocsájtott energiák intenzitása tévedhetetlenül jelzi a Hierarchia számára a tanítványság szintjét. Manapság nemcsak nagyszámú iniciált él és dolgozik a földön, de egyre nő a tudatos tanítványság szellemi erőtere is. Ez minden nyitott szemű ember magától értetődő valósága, a dolgok szellemi hátterét kutató és felismerő ember erőt, reményt adó felfedezése.

„Uram, mint elkóborolt bárány, szorongva kerestelek magam körül, míg Te mindig bennem lakoztál. Vándoroltam városok utcáin, terein, sehol sem leltelek, mert nem találhatom meg kívül azt, aki mindig bennem lakozott”

Szent Ágoston

Hacsak magad nem válsz Istenné, Istent soha nem értheted meg. Mert az igazi Tudást csak a felismert Egység szülheti meg. Cseperedj fel határtalan méretűre, szabadulj meg a testedtől, emelkedj az Idő fölé, válj örökkévalóvá – akkor majd megérted Istent... Hidd, hogy számodra semmi sem lehetetlen, gondold meg halhatatlanságodat, fogd fel pillanat alatt az összes tudomány és művészet lényegét.

Érj fel az elérhetetlen magasságokba, nyúlj le a legmélyebb mélységekig.

Szívd magadba tűz és víz minden érzékelhető vonását, képzelj azt, hogy ott vagy egyszerre mindenütt, égben, földben, tengerben.

Még meg sem születtél, és már meg is haltál... Ha mindezt egyszerre magadba fogadod, időt, teret, mennyiséget és minőséget, és mindezeknek okát, akkor talán megérted Istent.

Hermész Triszmegisztosz

Isten az a mindenség, amelynek részeként magunkat felismerjük.

Tolsztoj

A boldogságot csak az bírja el, aki elosztja. A fény csak abban válik áldássá, aki másnak is ad belőle. Mert amikor bennünket elküldtek, az útrabocsájtó Hatalom így szólt:

Rád bízok minden embert külön, kivétel nélkül mindenkit, segíts, adj enni, adj ruhát, mindenkire vigyázz úgy mint magadra, és ne hagyd a sötétségben elmerülni. Amit szerzel, amit elérsz, amit tudsz, amit átélsz, osszad meg. Az egész világ a tiéd. Szabad vagy a kövektől az éterig. Ismerd meg, hódítsd meg, senki se tiltja, de jaj neked, ha magadnak tartod. Elbocsátlak téged is, mint mindenkit: felelős vagy minden emberért aki veled él, s el kell számolnod minden fillérrel, amit magadra költesz, minden örömmel amit magadba zártál, és minden boldog pillanattal, amit magadnak tartottál meg. Most eredj és élj, mert a világ a tiéd.

Hamvas Béla

Az anyaság a legmagasztosabb ezen a világon, mert anyaként tanulja és gyakorolja az ember a legnagyobb önzetlenséget. Az anyai szeretetnél már csak Isten szeretete nagyobb.

Hiszek a napban – akkor is, ha nem süt;
Hiszek a szeretetben – akkor is, ha nem mutatkozik meg;
Hiszek Istenben – akkor is, ha nem szól.

Az emberek csak akkor nem hisznek Istenben, ha egy hazugságban hisznek, amelyet istenként tisztelnek.

Tolsztoj

Végzetes dolog, hogy az emberek nem ismerik Istent; még végzetesebb, hogy Istennek tartják, ami nem Isten.

Lactantius

Az igazság Istenhez hasonló, nem jelenik meg közvetlenül, csak nyilvánulásából lehet kitalálni.

Goethe

Aki lát engem mindenben és aki sejti bennem a világmindenséget, az sohasem hagy magamra és én mindig az övé vagyok. Mint ilyen, bárhol legyen, örökké bennem marad, mert engem lát és tisztel minden élő teremtményben.

Bhagavad Gita

Isten törvényét minden kifejezi.

Tolsztoj

Kevésbé lehetetlen dolog a napot átfogni, egy csillagot megragadni, a szúnyoggal elefántot elnyelni, mint az örökkévalóság minden kérdését kivétel nélkül megérteni.

Spurgeon

Azért, hogy az ember nem ismeri fel és nem érti meg Istent még nincs joga arra következtetni, Isten tehát nincs. A logikus következtetés csak az, hogy még nem képes Istent megismerni és felfogni.

Tolsztoj

Ahogy nem látod az ember lelkét, éppúgy nem láthatod Istent, de fölismerheted a teremtésében. Éppúgy el kell ismerned a lélek isteni hatalmát, amely teremtőképeségében, gondolkodó tehetségében és tökéletességre való örökös törekvésében nyilatkozik meg.

Seneca

Az Istenben való hit: ösztön és éppúgy természete az embernek, mint ahogy két lábon jár. Sokaknál természetesen módosuláson megy át, némelyekben egészen elhal, általában azonban jelen van, s a megismerési képesség belső tökéletessége szempontjából nélkülözhetetlen.

Lichtenberg

Az Isten – eszme. Minden nagysága ellenére is szellemi természetünknek az eszménye, csak éppen a végtelenig megtisztulva és felmagasztosulva. Az istenség fogalmának bennünk van az alapja.

Channing

Bensőmben keresem az Istent, akit a külső világban mindenütt találok.

Kepler

Az élet igazi célja az, hogy megismerjük a végtelen életet.

Tolsztoj

A föld telve van Istennel, nincs egy fűszálnyi terület, ahol ő ott ne volna. A Sechina Isten fenséges fényessége úgy tölt be mindent, mint a levegő. Beléje ütközöl, ha megmozdulsz. Előtte görnyedsz meg, ha meghajolsz.

Talmud

Vaksors, véletlen? Üres és értelmetlen szavak! Inkább ezt mondhatnánk: „A Gondviselés inkognitói.”

De Maistre

Ha valaki ragaszkodik egy eszméhez, bármennyire igaz legyen is az, akkor alapjában véve ugyanabba a helyzetbe jut, amelyben az az ember van, aki egy oszlophoz kötözi magát, hogy el ne tévedjen. Ami a szellemi fejlődés egy bizonyos fokán kívánatos igazság lehet, az egy másik, magasabb fejlődési fokon akadályos lehet ennek a fejlődésnek és tévedés lehet.

Lucy Mallory

Az Isten nem bálvány, akit imádni kell és akinek hízelegni kell, Isten az eszmény, amelyet az embernek mindennapi életében meg kell valósítania.

Lucy Mallory

Az Istenhez a legközelebbi út a szeretet ajtáján vezet, a tudomány útja fölötte lassan visz oda.

Angelus Silvius

Az alkotó munka, a teremtés az, ami az embert valódi istenközelségbe emeli. Ez a legegyszerűbb út Istenhez. Alkotó ember éppen ezért sohasem lehet istentelen.

Hekler Antal

A bölcs embert a legjobb pillanataiban is elfoghatja a kétség. A kételkedés szabadsága az ember biztonságának az alapja. Az igazi hitet mindig a kétség kíséri. Ha nem kételkedhetnénk, akkor nem hinnénk.

Thoreau

A vallás, összes kötelességeinknek isteni parancsok alakjában való felismerése.

Kant

Az igazi vallás nem észbeli vallás; de az igazi vallás nem ellenkezhethet az ésszel.

Tolsztoj

Szeretet és az ész két különböző oldal, ahonnan Istent nézhetjük.

Tolsztoj

Minden dolog körülöttünk az Isten szeretetének emlékkönyve, csak legyen értelmünk azt olvasni.

Spurgeon

Úgy szeresd az Örökkévalót, a te Istenedet, hogy mások rajtad keresztül szeretni tanulják.

Talmud

A hit olyan, mint a szeretet: nem lehet kikényszeríteni. Ezért hiábavaló vállalkozás, ha állami rendszabályokkal akarjuk a szeretetet bevezetni, vagy megerősíteni; mert mint ahogy gyűlöletet kelt, ha megkíséreljük kikényszeríteni a szeretetet, ugyanúgy igazi hitetlenséget kelt, ha a hitet valakire rá akarjuk kényszeríteni.

Schopenhauer

Az az ember, aki elsajátította a törvény ismeretét, de nem tudja mi az: Istent szeretni, ahhoz a pénztároshoz hasonlít, akire rábízták a pénztár belső kulcsait, de a külsőket nem.

Talmud

Isten minden emberben él, de nem minden ember él Istenben. Ez az emberi szenvedés oka.

Bráhmán bölcs mondás

Az Isten országa nem szemmel láthatólag jön el Sem azt nem mondják: Íme itt, vagy Imé amott van mert Imé az Isten országa ti bennetek van.

Biblia Lukács evangéliuma

Az ember az önmagában való elmélyedés bizonyos fokánál rábukkan Isten megismerésére.

Tolsztoj

Ha az ember felismeri és érzi lelkében az Istent, akkor felismeri és érzi a világ minden emberével való közösséget is.

Tolsztoj

Íme, minden a miénk lesz, ha elmélyedünk önmagunkban, egészen a szív lótuszáig, ahol az Isten székel.

Upanisádok

Különös dolog felszólítani valakit, aki alig ismeri magát, hogy szakadjon el önmagától és térjen meg Istenhez! Azt kell felszólítani erre, aki ismeri magát!

Pascal

A legtöbb ember ismerni akarja az Istent, de nem akarja megismerni saját magát. Ismerjék ezek fel előbb a saját lelkükben a jót és ápolják ezt és csak akkor fogják megismerni az Istent, mert nincs más út, amely az Isten megismerésére vezet.

Lucy Mallory

Isten közel van hozzád, veled van, benned van. A szentlélek lakozik bennünk, a jó és rossz cselekedeteinek állandó tanúja és ahogy mi viselkedünk vele szemben, úgy viselkedik velünk szemben ő. Az ember nem lehet meg jó Isten nélkül.

Cicero

Isten minden emberben jelen van. És nincs olyan lélek, amelyben az ő tudata fel ne ébredhetne.

Tolsztoj

Minél inkább elmerül önmagába az ember és minél semmisebbnek tűnik fel maga előtt, annál inkább emelkedik fel Istenhez.

Brahman bölcs mondás

A nagy megpróbáltatások nagy kegyelmeket készítenek elő.

Szt. Bernát

Amikor Isten parancsolatai szerint járunk, összhangban érezzük magunkat a világmindenség erejével, mint akik a valóságos lét főútján haladnak.

Spurgeon

Istennel nem lehet magázódni.

... az emberi lélek mindig növekszik, mindinkább tudatára jut a saját szellemiségének, mindinkább közeledik az Istenhez és tökéletesedik. Akár tudjuk, akár nem, ez a folyamat folyton előrehalad. Ha azonban tudod és akarod azt amit az Isten akar, akkor az életed szabad és örömteljes lesz.

Tolsztoj

A világ Isten eleven képmása.

Campanella

Amilyenek az ember a saját lelkét érzi, alapjában véve olyan rendszerint az Istené is. Vagy jóságos, szerető és igazságos, vagy bosszúálló, haragos és rosszindulatú.

Lucy Mallory

Kerestem Istent, elrejtőzött előlem; kerestem önmagamat, nem találtam; kerestem testvéreimet és megtaláltam mind a hármat.

Boros László

Ne veszítsd el soha a bizalmadat! Isten egyenesen ír görbe vonalakon.

portugál közmondás

Isten tana hasonlít a vízhez. Miként a víz kerül a magaslatokat és csak a völgyekben gyülemlik, éppen úgy csak az alázatosak fogadják be Isten tanait.

Talmud

Minél nagyobb a baj, annál közelebb vagyunk Istenhez.

Mörike

Bár megírták a Sorsod, de oda az Utat önmagad választod.

„Járj egy mérföldet a mokaszinomban...”
indián mondás

A hitet töletek kapom, általatok élek
magam emésztő gyertyaként lobogok
de ha támasz lehet a bennem lakó lélek
akkor nektek parányi csillag vagyok
én viszont mindent nektek köszönhetek
a fényt, a meleget, az égboltozatot.

Sorsunk alakulásában nem láthatjuk mindig Isten kezét, de bizonyosak lehetünk
afelől, hogy mindig velünk van.

Spurgeon

A hitet másoktól szereztem
mint égisz érő ablakot
akik látták magukat bennem
azoknak én csillag vagyok
én viszont nekik köszönhettem
az egész égboltozatot.

Gyurkovics Tibor: Hála

AXIÓMA

ahol, akárhol
akárki imádkozik,
az a hely: templom

Nem látjátok? Isten szinte nyomon követ bennünket, hogy megmentsen. Mi pedig menekülünk előle, hogy a vesztünkbe rohanjunk.

Szalézi Szt. Ferenc

Az önnönvaló az élet
És az egyetlen valóság,
És aki az önnönvalóban részesül a beavatásban,
ami annyit jelent,
hogy teljesen ráismer önmagára,
mindent és mindenkit egyenként szeret,
mert egységben él velük.

És ha szeretteimet keresem, tudatom fénycsóvját a bensőmbé irányítom. Hiszen minden és mindenki bennem él!

Az önnönvaló, amely egyben minden élőlény, tehát az én önnönvalóm is, nem ismer határokat, így az egész világegyetem bennem létezik, és önvalóm az egész világegyetemet betölti.

Minden ami létezik – én vagyok!

Mindenben, amit szeretek, magamat szeretem, hiszen csak arról hisszük, hogy nem szeretjük, amit még nem ismertünk fel önmagunkban!

Ne a jelennek élj, ne engedd, hogy mulandó dolgok befolyásoljanak. Élj az örökévalóságunknak, emelkedj idő és tér, minden mulandó fölé. Akkor semmi sem befolyásolhat.

Nem akarom, hogy azon az úton kövess engem, amelyen én haladok a céloom felé. Járd a saját utadat, kövesd az általad meghatározott irányt, amely belső készleteseidnek a leginkább megfelel. Ne fogadj el semmilyen állítást, csak azért mert tőlem származik. Ha százszorosan igaz is, mégsem a te igazságod, nem a te tapasztalatod, és így nem is fogsz vele azonosulni. Az igazat valósítsd meg, és akkor magadévá fogod tenni az igazságot...

Ne csüggedj, hisz ifjú vagy,
S minden elérhető,
Ha van benned bátorság,
Remény, s szeretni erő...

Goethe

Az élet útja kétes és nehéz.
Vezessen rajt' egy láthatatlan kéz.
Azért, ha lépsz, fontold meg léptedet,
Mert visszalépni nem mindig lehet.

Önmagunk megismerése a legnagyobb utazás,
a legfélelmeőbb felfedezés,
a legtanulságosabb találkozás.

Mária Sándor: Fűves könyv

Nem elég a célt látni,
járható útja kell!
Nem elég útra kelni,
az úton menni kell!
Egyedül is! Elsőnek,
elől indulni el!

Váci Mihály

... És érezzék egy kézfogásból rólad,
hogy jót akarsz, és te is tiszta, jó vagy:
s egy tekintetük elhitesse véled,
– szép dologért élsz – és érdemes élned!

Váci Mihály

Kísérje léptedet az égi vezér keze,
Ne bántsa szívedet a bának fellege.
S ha mégis utadba bánat gyöngye akad,
Tűrj, mert bánat után öröm, virág fakad.

Fény vagy te is, lobogj hát!
Melegíts és égess!
Hinned kell, hogy a világ
Teveled is ékes.

Tóth Árpád

Kortyolhat-e önmagából a víz?
Kóstolhatják-e a fák a saját gyümölcsüket?
Annak, aki Istent imádja, kissé távolabb kell tőle állnia,
Így ismeri meg az isteni szeretet örömét.

Bhakta-jóga

Könnyebb a lábadat védeni egy szandállal, mint szőnyeggel borítani az egész földet.

Anthony De Mello

Sok láb nyomja a földet, amíg útnak nevezik.

A helyes tettek igazi gyümölcse maga a tett, s az erényeknek önmagukon kívül nincs jutalmuk.

Seneca

Ha végül is nem tudjuk mindenkinek elmondani, mit tettünk, a munkánk nem érte el célját.

Erwin Schrödinger

Rájönni arra, mit kell elhagyni
a japán ikebana első alapelve

Míndez, amivé lettünk, következménye annak, amit valaha gondoltunk.

Dhamma-pada

Ne szeressétek annyira az edényt, szeressétek inkább a tartalmát
Szúfi mondás

Úgy olvad el az igazság, mint a hó annak a kezében, akinek a lelke nem olvad el, mint a hó az igazság kezében.

Szúfi mondás

A csendes elmének az egész világegyetem megadja magát.

Minden cselekedetünk vetés,
és minden átélésünk aratás.

Egyiptomi tanítás

Higgy azoknak, akik az igazságot keresik, de óvakodj azoktól, akik azt hiszik, megtalálták...

André Gide

Bánj óvatosan a szavakkal,
Hiszen bárki helyeselheti azokat.
Gondolj példamutató életvitellel,
Hiszen bárki utánozhat.

Lie-ce

Tégy egy lépést sorsod felé, és észre fogod venni, hogy az is mozdul feléd!

Selvarajan Yesudian

Tükör vagyok. Aki belémtekint – bármi jót vagy rosszat is mond: önmagáról beszél.

Omar Chajim

Nem azért van a gyertyám, hogy önmagát megvilágítsa.

Szúfi mondás

Amelyek láttatnak, idő szerint valók, de amelyek nem láttatnak, örökkévalók.

Pál apostol, II, Korint. IV. 18.

Minden útkanyarulatban új ideák születnek,
Minden virradatkor friss érzések ébrednek.

Macuó Basó

Az emberek hibái mindig megfelelnek annak a körnek (tang), amelybe tartoznak.

Konfuciusz

Ha az ember a természetet értelmezi, gondolatainak oly szélesnek kell lenniük,
mint maga természet.

Sir Arthur Conan Doyle

Nem könnyű dolog a sok [filozófiai, vallási] rendszerből kiválasztani a helyeset; az egyik ezt választja, a másik azt, a bölcs – egyiket sem

Buddha

Akik különböző úton járnak, nem adhatnak egymásnak hasznos tanácsokat.

Konfuciusz

Az Út tanulmányozása az Én tanulmányozása. Az Én-t tanulmányozni annyit tesz, mint megfélekezni róla.

Ha megfélekezzel az Énedről, megvilágosodsz.

A megvilágosodás azt jelenti, hogy eltűnt a válaszfal az Éned és mások között.

Dógen mester

...az elefánt lába nyomába minden más élőlény lába nyoma belefér

Maddshima-nikája

Ha kétkedünk a Napban s Holdban
El is tűnnek s hülnek nyomban.

William Blake

Ki győzi le vajon ezt a földet
s az alvilágot s mennyek világát?
A jól közölt tanítást, mint virágot
Ki fogja mesterkézzel egybefűzni?

Buddha

Azt kérditek: miért időzöm a zöld erdőben – hangtalan mosolyom és szívem könnyű: barackvirágok úsznak és tovatűnnek – létezik egy világ, melyet ember nem ért.

Li-tai Po

Az embernek három lépést kell előremennie erkölcsi fejlődésében, míg egyet léphet szellemi síkon.

Legyetek Ánanda, önmagatok fénye
a menedéket leljétek fel önmagatokban
idegen menedék nélkül.

Buddha

Ezért a bölcs
ismeri magát, de nem ismerteti,
szereti magát, de nem szeretetti,
neki nem a távoli kell, hanem a közeli.
Tao Te King 72.

A nap világítson szívedben, és ne adj fel soha semmit.
Kuzorumi 1780-1850

Omnis determinatio est negatio

Minden meghatározás tagadás (ui. elkülöníti a meghatározott fogalmat...)

Ha valaki tudatos Istenről,
akkor nem fél semmitől.

részlet a Védákból

Boldog csak az, akinek szíve megtalálta a békességet...

Békesség pedig csak ott van, ahol minden szenvedély és bűn tüze kialudt.

Buddha

Aki nem vágyakozik semmire sem ezen, sem a másvilágon, aki vágytalan és teljesen szabad, azt nevezem Bráhmaának.

Buddha

Mielőtt megszólalsz, gondold végig, szebb-e, mint a csend, amit megtörsz vele...

Ducunt fata volentem, nolentem trahunt!

Vezetik a végzetek az akarót, a nemakarót vonszolják!

Seneca

Minden nyitva áll,
mintha karjait nyújtaná felétek.

Zen mondás

[A hold] a mennyei világ kapuja és bebocsájtja mindazokat,
akik kérdéseire felelni tudnak

Upanisadok

Rövid a földi lét,
ezért vidám hegyi patakra
vetem pillantásomat –
hogy az igazsághoz vezető
utat fellelhessem.

Yakomochi Zen mester

A föld a mennytől nyeri magvát és csodássá alakítja. Mindeneket a föld hordoz,
mindenek felől a menny borít be.

Csuang-ce

Magas és közép a szó, mely kifejezi a sötétet.
Világosság választja el tőle a tisztát, a szépet.
Jellemzői a négy elemnek összehúzódnak.

A természet az istenség akarata, a szabadságban való élet természete: a kötelesség.
Magunkat a kötelességnek alávetni: a vallás. A kötelesség az, ami alól pillanatra sem

vonhatjuk ki magunkat, mert hiszen ha az alól kivonhatnánk magunkat, az már nem volna kötelesség!

Ezért ügyel a bölcs elsősorban arra, hogy testében-lelkében a yang-yin harmóniája megőriztessék. Gondosan figyel, ami láthatatlan, és félve-fél attól, amit nem lehet fülével meghallani, szemével meglátni. Semmire sem ügyel jobban, mint ami benne rejtőzik, és semmit sem igyekszik inkább kiismerni, mint ami a saját természetében titokzatos. –

Ezért, hogy ezekre ügyelhessen és hogy ezeket önmagán kiismerni igyekezzék, elsősorban ezért szeret a bölcs – egyedül lenni.

Konfuciusz

Örvénylő tenger ragad magával,
sodródok, nincs megállásom.
Mindenkinek megvan a dolga,
bolondnak, durvának csak én mutakozom.
Egyedül én vagyok más, mint az emberek,
mert az ős-forrásból táplálkozom.

Tao Te King 20.

Az ég alatt a leggyengébbek
átfúrják, ami legkeményebb:
mindenben fészke van a nemlétnek,
ereje a nem-cselekvésnek.
Szó nélküli tanítással
s a nem-cselekvés hatalmával
mi sem mérkőzhet e világban.

Tao Te King 43.

A föld nem tesz különbséget jó és rossz között,
mindenkit egyaránt táplál.
Az emberek irányítója.

Tao Te King ?

A tudó nem beszél,
a nem-tudó beszél.
Aki betömi oduját,
bezárja kapuját,
élet tompítja,
görcseit oldja,
fényét fakítja,
elvegyül porba:
el a rejtettel azonosulva.

Tao Te King 56.

A növény kép, de a madár már szándék.

Isten megteremtette a „létezőt”
az ember pedig megteremtette a „megélt létet”.

Nikolaus Casanus 1401-1464

Mintha anyjához gyermek térne vissza.
Minden rokon dologban visszatér forrásához
a kezdet és a vég, mint a levelek,
melynek alapja egy gyökér.
„magas” és „alacsony” egymást követik,
sötétség nyugszik a világosságban
és önmagában, mint sötétséget
meg nem magyarázhatod.
Mindenekben benne lakozik a lehetőség:
tevékenység és nyugalom lakozik együtt.
A létesült és az ideál, mint a láda és fedele -
csak együtt teljesség.
Ideál által valósul meg a tény,
mint két nyíl, mely találkozik a légben.
Világosság és sötétség együtt haladnak,
miként lépést lépésre követ a térben
Az igazság keresője felé ezt kiáltom:
időd ne tékozz el -
siess barátom.

Sandokai

Az egy teremti a kettőt, a
kettő teremti a hármat és a
három teremti az összes dolgokat.

Tao Te King 42. egy fordítása

A föld a bölcsesség szeme.

Hekigan Roku

Amikor a tudat szabad,
körös körül minden szabad.

Zen koan

A hullám elcsitul,
de az óceán megmarad.

Taiszen Desimaru

A lótusról:

E nemes virág jellemzi a tökéletes ember lelkét,
mivel a mocskos iszaptól emelkedik a magasba,
és ott a napfényben tárja ki szeplőtlen tisztaságát
a legyőzött sötétségtől megszabadulva.

Csou Tun-ji, 1017-1073

Aki rögzös úton indul el, megkapja fáradsága jutalmát, ám csak hosszú évek távolában. A választás mindig kockázatos, döntésünk helyességére soha nincsen biztosíték.

Az élet híd.
Menj rajta keresztül,
de ne építs rá házat.

Feloldozást nem adhatok neked,
nem Isten, csak ember vagyok. Hiszed ?
Ember, aki szeret, ha lehet,
s elúzná a bús felleget,
mely az életet takarja,
ha a szív a kiutat akarja,
s menekülne rabsága elől,
mégis félve, hogy börtöne ledől
végre.

A hegy a testben létező tudat szimbóluma:
a földön nyugszik, de az Istenséghez törekszik.
A hegy a lét és istenség magasságát reprezentálja
és ez a magasság a csúcán elérhető.

Sri Aurobindo

A lélek sugárzása
Széppé varázsolja az embert.
Az ember szépsége
Összhangot termet a házban.
Az otthon összhangja
Rendet teremt a hazában.
S ha az országban rend honol
Béke köszönt a világra.

kínai közmondás

Nincs nehézség, amelyet elegendő szeretet le nem gyűr; nincs kór, amelyet elegendő szeretet meg nem gyógyít; nincs ajtó, amelyet elegendő szeretet ki nem nyit; nincs szakadék, amelyet elegendő szeretet át nem hidal; nincs fal melyet elegendő szeretet földre nem rombol; nincs bűn, amelyet elegendő szeretet meg nem vált...

Nem számít, milyen mély a baj gyökere, milyen reménytelen a kilátás, milyen kusza a szövevény, milyen nagy a hiba. A szeretet kiteljesedése mindet megoldja. Bár eléggé tudnátok szeretni, nem volna nálatok boldogabb és hatalmasabb a földön.

EMMET FOX: Hegyi beszéd

Tagadhatatlan igazság: amíg tökéletes harmóniában élünk a természettel, amíg lelkünk és a világegyetem megbonthatatlan egész, amíg érezzük és tudjuk, egyek vagyunk mindennel, tapasztalni fogjuk, hogy környezetünk dolgai – mint például a szél, a hullámok – és a körülmények azon lesznek, hogy a kedvünkben járjanak. (...) Ne feledjük, belső lényegünk semmiben sem különbözik a természet, a világ és a világegyetem közös alapjától, a felsőbb éntől. Ha énünk összhangban rezeg vele és testünk az egész világ, mindenütt, életünk minden pillanatában láthatatlan segítő kezek egyengetik utunkat.

Swami Rama Tirtha

Ahol a bíráló feltételekhez köti a szeretetet, az elfogadás hagyja azt szabadon áramolni. A bíráló számos követelményt állít a szeretet elé, Az elfogadás egyet sem.

Amikor bírálunk, összehúzódunk, merevvé és félnkké válunk. Amikor elfogadjunk, nyitottak, könnyedek és szeretetteljesekek leszünk.

A lelki béke, amit akarok.

Ebben a pillanatban szeretetteljes vagyok.

Hogyne kapnám meg, amit akarok, mikor olyasmit kérek, amelynek már birtokában vagyok.

A szerető ember látja, hogy a gyógyulás a múlt elengedése.

Bármi is a kérdés, a szeretet a válasz

Bármi is a gond, a szeretet a válasz

Bármi is a betegség, a szeretet a válasz

Bármi is a fájdalom, a szeretet a válasz

Bármi is a félelem, a szeretet a válasz

Mindig a szeretet a válasz,

mert a szeretet minden.

Amikor már semmi mást nem akarsz, csak szeretni, szeretet fogja betölteni egész lényedet.

A testi táplálékot, amelyet magunkhoz veszünk, sajátunkká alakítjuk, a lelki táplálék azonban, amelyet magunkhoz veszünk, minket alakít sajátjává; az isteni szeretetet tehát nem fogadjuk magunkba, hiszen az két dolgot eredményezne. Hanem az isteni szeretet fogad bennünket magába, és egyé leszünk vele.

Eckhart mester

Amikor szeretetet sugárszol, szeretetben részesülsz. Amint tudatosul benned, hogy mindig eldöntheted, bezárkózol vagy szeretetet sugárszol, máris kezdetét veszi gyógyulásod.

A szeretet nem ad egyebet, mint önmagát,
és nem vesz el semmit, csupán önmagából.
A szeretet nem birtokol, és nem birtokolható.
Mert a szeretetnek elég a szeretet.

Erőszakkal nem lehet elejét venni a rögeszmés viselkedésnek: a szeretet az egyedüli erő, amely át tud hatolni a rögeszmés gondolkodás falain.

A szív és az értelem ellentmondásában a szívedre hallgass.

Amíg bíralsz, nem tudsz szeretni.

Amíg szeretsz, nem tudsz bírászkodni.

Nem bírálhatsz és lehet a lelked nyugodt egyidejűleg.

A te világegyetemedben a szeretet élményének ki a forrása?

A te világegyetemedben, ha a szeretet hiányzik, ki az, aki nem teremti?

Az emberek iránti szereteted és elkötelezettséged teszi lehetővé számukra az átalakulást.

Kötelezd el magad a másik ember életének a minősége iránt, és a sajátod magától átalakul.

Ha azt szeretjük, aki nekünk kellemes, ezt nem nevezik Isten szeretetének, egyáltalán ennek a neve nem szeretet. Igazi szeretetet saját magunk legyőzésével érünk el.

Mi a szeretet? A test öröme, a vágy sürgetése? Lehet a szeretet fizikai jelenség? A vonzódás, a beteljesülés lehet szeretet? Párkapcsolat, együttlét összekapaszkodás... ez a szeretet?
A szeretet olyan végleges, mint a halál.

Csak a káosz mérhető, a rendnek nincsenek dimenziói... Csak a csendnek van mélysége, mint a szeretetnek. A béke nem megvásárolható, nem az intellektus találománya. Sem imádság, sem alku nem tesz tulajdonosává.

A meditáció béke.

Az én feladása a szeretet.

A szeretet számunkra öröm, a halál fájdalom. A kettő ezért bennünk nem tud találkozni, mindenáron elválasztjuk őket. Ez a különválás az emberi lét egyik legnagyobb konfliktusa. Halál csak azok számára létezik, akik külön választják a megfigyelőt és a megfigyeltet...

Az egyetlen helytálló megállapítás magadról, hogy hiánytalan, szerető és teljes értékű emberi lény vagy.

Van-e szépség és szeretet a gondolat keretei között? Az a szeretet, az a szépség, amit a gondolat fogalmaz meg, semmi más, mint a csúnyának és a gyűlöletnek az ellentéte. A Szeretetnek és a Szépségnek nem létezik ellenpólusa.

A szeretet nem ismeri fel önnön mélységét, míg az elválás órája el nem következik.

A sötét, nehéz közegből a Szeretet és a Szépség erőihez menekülök, ki tudja hányadik megriadásommal.

Nem közönséges élmény érzések önálló teremtő és pusztító munkájának örvénylését közvetlenül átélni, feldolgozni. De a lecke velem marad.

A szeretet áldott melegű, egyenletes sugárzás. Nap-lényem felismert és azonnal egyetlen örökségemnek elfogadott teremtő potenciája. A szeretet az Univerzum legnagyobb ereje, a teremtő ige kegyelmi rezgése... OM...

Élj lelkednek azzal a részével, amely halhatatlannak tudja magát, és nem fél a haláltól. A léleknek ez a része a szeretet.

Feladatod nem a szeretet hajszolása,
hanem egyedül az, hogy felkutasd és
megtaláld belső korlátaidat,
amelyeket vele szemben felállítottál.

Boldogságodat egyedül azok a dolgok korlátozzák, melyeket te magad kitalálsz.

Ma végre ismerd fel, hogy belül teljes vagy. Csendben, Éned mélységeiben leld meg mindazt, ami tökéletes és hiánytalan. Ma mindössze azt kell tudnod, hogy a szeretet most is ott ragyog benned.

Mindnyájan egyaránt teljességre és szeretetre vágyunk, ezért talán kivétel nélkül a béke és boldogság önmagunkon kívüli keresésének hibájába esünk.

Semmit sem cselekedtél a múltban, ami méltatlanná tenne a szeretetre. Semmit sem kell tenned azért, hogy szeretetre méltó légy. E pillanatban nemcsak szeretetre méltó vagy, hanem maga a szeretet. A felszínre kell hozzuk félelmeinket és sötét gondolatainkat, hogy láthassuk, mennyire alaptalanok. Csak ekkor tudjuk őket elengedni.

Egyetlen dolgom e földön a szeretet.

Victor Hugo

De nemsokára mi is meghalunk, minket is csak egy kis ideig szeretnek még, aztán elfelejtenek. De a szeretetnek ez teljesen elegendő. A szeretet minden megnyilvánulása visszahull a szeretetre, amelyből fakadt. Annak, aki szeret, nincsen szüksége arra, hogy emlékezzenek rá. Van az elevenek országa meg a holtak országa, s a híd a szeretet; csak az marad meg, az az élet egyetlen értelme.

Egy napon, mikor már uralmunk alá hajtottuk a szeleket, a hullámokat, az árapályt és a nehézkedést, munkába fogjuk Istenért a szeretet erőit. Akkor pedig, a világ történetében másodszor, az ember felfedezte a tüzet.

A szív gyűlölni gyűlöl, csak szeretni szeret.

Lope de Vega

A szép szeretet abban áll, hogy magának az érzésnek s megnyilatkozásának a szépségét szeretjük.

Tolsztoj

Majdnem azt lehetne mondani, hogy nem létezem csak abban a mértékben, amelyben más számára létezem, azaz kiélezve: létezni annyi, mint szeretni.

Mournier

Röviden hangzik a törvény, mely eléd van adva: szeress és tégy, amit akarsz!

Szt. Ágoston

... csak az valami, ami szeret valamit – semminek sem lenni és semmit sem szeretni ugyanaz. Minél több valaki, annál jobban szeret és megfordítva.

Ludwig Feuerbach

Aki szeret, kétszer él.

magyar közmondás

A szeretet a hűség csontvelője, a jámborság ütőere, a lelkierő izma, úgyszólván, maga az élet.

Spurgeon

... az embernek érzelmekre is szüksége van, mert gyengédség és szeretet nélkül az élet csupán afféle lélektelen... gépezet.

Victor Hugo

A forró vas, annak ellenére, hogy tompa, mélyebben hatol a fába, mint a hideg acél, mely éles. A szeretet is mélyebbre hatol az igazságba, mint a puszta elmélet, vagy rideg tudomány.

Spurgeon

Aki szeret, aki mindig szeret, nem ér rá panaszkodni és boldogtalannak lenni.

Joseph Joubert

Az ember mindent látó, mindent megvilágító nap, ha szeret, és ha nem szeret: sötét lakás, amelyben füstös lámpás ég.

Hölderlin

A világ összes anyagai között a szeretetnek van a legerősebb kötőképessége és a legnagyobb teherbíró ereje.

Spurgeon

A szeretet nem adó, nem követelés, mely mögött ott áll a végrehajtó. A szeretet úgy árad, mint a napfény: csöndesen és állandóan – egyedül a maga csodatévő hevéből.

Hekler Antal

A szeretet lángjaiban a legkeményebb vasnak is meg kell olvadnia. Senki sem téríthet el engem ettől a meggyőződéstől, mert a tapasztalás tanított meg reá.

Gandhi

Ahhoz, hogy éljünk, kevés életre van szükségünk. Ahhoz, hogy szeressünk, sokra.

Joseph Joubert

Szeretetre a szeretet tesz képessé.

Spurgeon

Vágysz szeretetre? Szeress!

Martialis

A gyermek csak azt képes szeretni, aki őt szereti, és csak szeretettel lehet nevelni.

Dzerzsinszkij

Fiacskáim, ne szóval szeressünk, se nyelvvel; hanem cselekedettel és valósággal.

Biblia János 1. levele

... hogyha nem mutatják a szeretetet, gyakran nem is érzik.

Shakespeare

A tiszteletet azért találták ki, hogy elrejtsek a puszta helyet, ahol a szeretetnek kellene lennie.

Tolsztoj

Szeretni valakit annyi, mint átvilágítani.

Viktor Hugo

Szeretni annyit tesz, mint annak az életét élni, akit szeretünk.

Tolsztoj

Nehéz azokat szeretni, akiket nem becsülünk, de nem kevésbé nehéz azokat szeretni, akiket sokkal többre becsülünk magunknál.

La Rochefoucauld

A lélek egyedüli anyateje a szeretet és bizalom.

Ruskin

Mert az egész törvény ez egy igében teljesedik be: Szeresd felebarátodat, mint magadat.

Biblia Pál levele a galátziabeliekhez

A szeretet önmagunkon kezdődik.

latin közmondás

Ha felebarátunkat úgy kell szeretnünk, mint önmagunkat, jogos, hogy magunkat legalább úgy szeressük, mint felebarátot.

Chamfort

... szeretnünk kell újra minden embert, hogy önmagunkat újra szerethessük, és hogy újra örömet leljünk magunkban.

Wagner

A szeretet boldogító titkot tár fel előttünk: oly életet, amely összhangban van önmagunkkal és minden emberrel.

Tolsztoj

Nincs nagyobb boldogság, mint ha szeretnek bennünket embertársaink és úgy találjuk: jelenlétünk hozzájárul ahhoz, hogy jól érezzék magukat.

Charlotte Bronte

Nem az a kedvesség, ha megtesszük, amit felebarátunk kér, hanem az, ha örömléteket leljük abban, ami másoknak kedvére való; a többi csak leereszkedés.

Joseph Joubert

Ha szeretünk, az egész embert szeretjük, amilyen, nem amilyennek akarom, hogy legyen.

Tolsztoj

A tapasztalat bizonyítja, hogy nem az a szeretet, ha két ember egymás szemébe néz, hanem az, amikor mindketten ugyanabba az irányba néznek.

Saint-Exupéry

Az őszinte szeretet sokszor kényszerül olyan igazságot mondani, mely neki jobban fáj, mint annak, aki konok szívvel hallgatja.

Spurgeon

Csak kétoldalú szeretet teszi elviselhetővé a függőséget...

Déry Tibor

Minden azon múlik, hogy az emberek azt hiszik: van az életben olyan helyzet, amikor szeretet nélkül bánhatunk embertársainkkal; márpedig ilyen helyzet nincsen.

Tolsztoj

... ha az ember megszabadul az önzéstől, önkénytelenül felébred benne a közösség iránti szeretet.

Campanella

A felebaráti szeretet gyakran int arra, olykor pedig egyenesen parancsolja, hogy sokak javát a magam kizárólagos java fölé helyezzem.

Grotius

Ha nem érzel magadban szeretetet embertársaid iránt, ...akkor ülj csendesen, foglalkozzál a magad dolgával, amivel akarsz, csak az emberekkel ne.

Tolsztoj

... mindaddig, míg nem érzünk rokonszenvet és szeretetet minden élőlénytársunk iránt, nem mondhatjuk, hogy megértettük az erkölcs törvényét.

Gandhi

Mert ha csak azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, mi jutalmatok van? Hiszen a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik.

Biblia Lukács evangéliuma

Egy kedves emberünket szerethetjük emberi szeretettel is, de ellenségünket csakis isteni szeretettel szerethetjük.

Tolsztoj

A szeretet nem egy személy kizárólagos szeretete, hanem olyan lelkiállapot, amelyben készek vagyunk mindent szeretni; az az állapot, amelyben egyedül ismerhetjük föl lelkünk isteni eredetét.

Tolsztoj

A szeretet nem lehet tétlen.

Legyen benned szeretet mindenki iránt, senki sem más, mint a többi.

Rámakrishna

Talán semmi sincs szebb a világon
mint találni egy embert, akinek lelkébe
nyugodtan letehetjük szívünk titkait,
akiben megbízhatunk, akinek kedves
arca elúzi lelkünk bánatát,
akinek egyszerű jelenléte elég, hogy
vidámak és nagyon boldogok legyünk

Hemingway

A nagy szavak nem érnek semmit,
Elszállnak, mint az őszi szél
De a szeretet, ha tiszta szívből fakad,
Elkíséri az embert, amíg él.

József Attila

A szeretet legfőbb alapja és értelme életünknek, ez ment meg minden félelemtől és szorongástól. Fölemel kicsinyességünkől, megelőzi vesződéses fáradásainkat olyan javak után, melyek ma vannak, s holnap elvesznek, de lesz helyettük szabadság, s a mindennapok testi-lelki kenyere.

A szeretet képessé teszi az embert arra, hogy leküzdje az elkülönülés és az egyedüllét érzését. A szeretet az emberben működő aktív erő, amely áttöri az embertársakat elválasztó falat és egyesíti az egyént másokkal.

Eric Fromm

Mindenik embernek a lelkében dal van
és a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép a lelkében az ének,
az hallja a mások énekét is szépnak.

Babits Mihály

A szeretet azt jelenti, hogy figyelsz valamire, akarsz valamit. Megpróbálsz valamit hozzáadni a világhoz. A szeretet az nagyon konkrét dolog: figyelni, adni.

Ruttkai Éva

Ahogy van szemetek, hogy a fényt meglássátok, van fületek, hogy a hangot meghalljátok, úgy van szívetek, hogy az időt megérezzétek. S minden idő, amit nem a szívünkkel érzünk meg, elveszett idő!

Nem elég a rosszat nem tenni,
tenni kell a jót, hogy amíg elszárad
egy bimbó, nyíljék tíz!
Virágozni, áradni, lángolni kell,
szeretetemben semmivé égetni a salakot.
Mert jaj nekem, ha felgyülemlik a
lelkemben, elzárja a forrásokat,
bekormozza a napfényt, beszennyezi
a levegőt.

De amíg azt hiszed, hogy dobog valahol egy szív, mely érted dobog, bocsáss meg az embereknek. Egy emberi szív, mely önzetlenül érez irányodban, elég, hogy megbocsáss mindazoknak, kiknek önző és komisz szívét megismerted: elég, hogy megbocsáss az emberek összességének. Nem kell sok, hogy a reménytelenség közepette megengeszteljenek. Egy ember is elég. S nem igaz, hogy nem találkoztál ezzel az emberrel. Csak éppen ideges voltál, vagy türelmetlen és mohó, s odább mentél. Mert ember vagy, s mert ilyen az emberi szív.

Márai Sándor: A szívről

Jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.

Saint Exupery

Szeretni nem azt jelenti, hogy a másikat szófogadóvá, hozzánk hasonlóvá, számunkra kényelmessé tesszük, szeretni azt jelenti, hogy a másikat szabadnak hagyjuk, ha kell elengedjük, és hagyjuk önmagává válni.

Ha majd külön családi, tűzhelyed lesz,
Mesélj gyermekkorodról szeretteidnek.
Mesélj a szülőkről, akik felneveltek,
És mindenkiről, kik téged szerettek.
Ha majd mindenkiről a jót felidézed,
Akkor fognak szeretni és tisztelni téged.

Ne nézz, ne nézz hát vágyaid távolába,
egész világ nem a mi birtokunk.
Amennyit a szív felfoghat magában,
sajátunknak csak annyit mondhatunk.

Vörösmarty

A szeretet cselekvő törődés annak az életével és
fejlődésével, akit vagy amit szeretünk.

Erich Fromm

Az életben legjobb fiatalnak lenni,
Mindennek örülni, s vidámnak lenni.
Ha sírnod kell, akkor is neved,
Ne gyűlölj senkit, mindig csak szeress!

Ne nézzed nagyon messziről,
Ne tekintsd meg nagyon közel,
Ha döntened kell bármiről,
Dighávu, édes gyermekem.

Harag nem old fel haragot,
Dighávu, szeretett fiam,
A szeretet mindent felold,
Annak oldó hatalma van.

Dighiti kószalai rádza intelme fiához

... A szeretet olyan gyümölcs, amely minden évszakban egyformán érik és érlelhető. Ez a gyümölcs mindenkinek érik, bármiféle megkülönböztetés nélkül. A szeretet rendszeres meditáció, intenzív belső élet, valamint kellő alázat és áldozatvállalás útján mindenki számára elérhető, megvalósítható.

Teréz Anya

A szeretet törvénye a harmónia.

Saint German

... Ha meg kéne határoznod a szeretetet, az egyetlen szó, amely méltóképpen kifejezné mindazt, ami benne foglaltatik, az „élet” lenne. A szeretet maga az élet a maga teljességében. Ha elmulasztod a szeretetet, elmulasztod az életet. Ne tedd!

Leo Buscaglia

Az a szeretet, amely véget ér, csupán árnyéka a szeretetnek. Az igazi szeretet kezdet és vég nélkül való.

Hazrat Inayat Khan

Csak akiben megvan az alázat, hogy elfogadjon, képes tiszta szívből adni.

Amerikai indián közmondás

Könnyű dolog azért szeretni valakit, mert tökéletes. A szeretet igazi próbája az, ha annak ellenére is tudunk szeretni valakit, hogy az illető az életében és cselekedeteiben távol jár attól a tökéletességtől, amelynek a lehetőségét meglátjuk benne.

Pir Vilayat Inayat Khan

Hiszen csak akkor fedezhetjük fel magunkban az igazi értékeinket, ha belátjuk és elfogadjuk a hibáinkat – mindazt, ami tökéletlen bennünk.

Köszönöm, hogy vagy, hogy találkoztunk. Szeretlek, elfogadlak, akárki vagy, akármilyen vagy. Nem akarlak megváltoztatni, hanem én akarok változni általad. Köszönöm, hogy megérthettem, hogy Benned és Bennem ott lakozik a Mindenség; és azt, hogy a Mindenség Szívével egyek vagyunk.

a fényadók imája

De amikor két ember a szíve mélyén egyesül, képesek megtörni a bronz vagy a vas erejét is. Amikor pedig két ember szíve mélyén megérti egymást, a nyelv, amelyen szólnak, édes lesz és lenyűgöző, mint az orchideák illata.

Minden igazán mély szerelmi kapcsolat tulajdonképpen beavatások sorozata, egy tesztekkel, próbákkal és megpróbáltatásokkal telítődött utazás.

Minél őszintébben törekszünk az igaz szeretetre, annál inkább eltölt bennünket a világozottság, hogy megszabadítson a félelem, a kétely, a büszkeség, a harag, a féltékenységtől, az önzéstől, a kapzsiságtól sötét árnyaitól.

Mások történeteivel való azonosulás a tanulás egyik leghatékonyabb módja.

Csupán egyetlen igaz szeretet létezik – a külső személyiség és a belső lény közötti megbonthatatlan kötelék, a lélek és a világlélek, az emberi és az isteni uniója.

... ha meg kéne határoznod a szeretetet, az egyetlen szó, amely méltóképpen kifejezné mindazt, ami benne foglaltatik, az ‘élet’ benne. A szeretet maga az ÉLET a maga teljességében. Ha elmulasztod a szeretetet, elmulasztod az életet. Ne tedd!

Minden egyes közösen megállt próba egy lépéssel közelebb juttat egy szerető párt Istenhez.

Az ész, az értelem hatásköre túl korlátolt ahhoz, hogy igazságot tudjon tenni a szerelem és a szeretet kérdéseiben.

Az ész a könnyű kapcsolatot keresi; a szív a lelki társat.

A szeretet olyan gyümölcs, amely minden évszakban egyformán érik és elérhető. Ez a gyümölcs mindenkinek érik, bármiféle megkülönböztetés nélkül. A szeretet rendszeres meditáció, intenzív belső élet, valamint kellő alázat és áldozatvállalás útján mindenki számára elérhető és megvalósítható.

Teréz Anya

A kapcsolatok leggyengébb pontja bizonyul majd a legerősebb összekötő kapocsnak.

Minden vallás közös gyökere, lényege a szeretet.

A SZERETET nem egy személy, hanem érzés, sugárzó fény, jelenlét.

Amikor Isten első helyre kerül az életedben, az életed a tökéletesség útjára lépett.

A szeretet maga az örökös alkotás.

Az a szerető, aki a kedvese válaszára vár, csak a másik által képes szeretni – a tüze hasonlatos a lánghoz, amelyet olaj táplál; de az a szerető, aki képes megállni a maga lábán a szeretetben olyan, mint a nap, amely önmagából árasztja a fényét és a meleget.

Az igazi lelki függőség akkor válik nyilvánvalóvá, ha egy pár sok-sok próba és beavatás után felismeri és belátja, hogy csakis a másikkal juthat el Istenhez, hogy csakis együtt, ketten képesek kiteljesíteni az életüket.

Csak akkor juthatunk a feltétel nélküli szeretet birtokába, ha megfeledekezünk magunkról, és minden gondolatunkkal, vágyunkkal és erőnkkel arra törekszünk, hogy a másiknak segítsünk, a társunkat támogassuk az élet útján.

Isten maga a szerelem, szerető és a szeretet egyszemélyben.

Barát az, akinek az ember maradéktalanul kiöntheti a szívét, akinek a segítségével megrostálhatja az érzéseit s gondolatait, tudván tudva, hogy a szitát olyan kezek tartják, amelyek rendkívüli gonddal ügyelnek arra, hogy minden, ami érték megmaradjon, s egy barátságos mosollyal kísért finom mozdulattal szórják az ocsút a szélbe.

Igaz szeretet nincs áldozat, önfeladás nélkül.

Ahhoz, hogy átélhessük a tökéletes isteni szeretet, fel kell adnunk az identitásunkat, azaz meg kell válnunk az én-központú önazonosságunktól; mindattól, ami kisbetűs énünk része, hogy létrehívjuk az igazi énünket.

Egy igazi szerelmi kapcsolat a legjobb iskola az önfeladás elsajátításához.

Amikor egy döntés tényleg helyes, függetlenül attól, hogy milyen horderejű dologról van szó, mindig pozitív érzések társulnak hozzá – könnyedség, harmónia, öröm és oldottság, még akkor is, ha maga a kivitelezés komoly gyakorlati akadályokba ütközik.

Igazából senki nem tud az utamba állni, csak saját magam.

A lelki alapokon nyugvó barátság egyik alapfeltétele a belső hangokra való odafigyelés készsége.

Minél lángolóbb a szerelem, minél mélyebb a szeretet férfi és nő között, annál hívebben tükrözik egymást.

Az igazság útja nem más, mint a bátorság útja.

A legtöbben azzal védekezünk a hibáink, gyengeségeink ellen, hogy elhitetjük környezetünkkel, hogy mindig igazunk van.

Mindaddig, amíg újra nem egyesülünk az élettel, és rajta keresztül a mindenséggel, az osztályrészünk harag, félelem, bánat, kétségek és egyéb negatív lelki és szellemi állapotok lesznek.

Milyen felszabadító élmény belátni, elismerni hibáinkat, feladni a görcsös, értelmetlen önvédelmet, és továbblépni az élet, a harmónia, az egység felé.

Az igaz szerelem a legerősebb kötelék, a legnagyobb hatalom az életben.

Tovább kell lépnünk, mind a tettek, az érzések és a gondolatok terén.

Az igaz szerelem tisztasága és ereje felszínre hozza és megvilágítja a jellem- és személyiségbeli hibáinkat, tökéletlenségeinket. Ez az Isteni Szerelem egyik legfőbb próbája. Az a férfi és nő, aki részesül ebben az élményben, tisztán látni fogja a másik hibáit, azaz inkább a saját hibáit a másokra kivetítve.

Minden szerelmi kapcsolat olyan, mint a mester-tanítvány viszony, ahol mindkét fél egyszerre mester és tanítvány egy személyben.

Ami csekélyebb értékű, mint a szerelem, illetve szeretet, az eredmény szenvedés lesz.

Ahhoz, hogy valaki beléphessen a szerelem völgyébe, előbb tűzbe kell vetnie magát. Igen, magának is tűzzé kell válnia ahhoz, hogy ott élhessen. Annak, aki igazán szeret, olyannak kell lennie, mint az eleven tűz, égnie, lángolnia kell olthatatlanul.

A próbák előbb-utóbb eljönnek mindnyájunk életében. El kell jönniük. Az élet pontosan ugyanúgy működik, mint az iskola. Tanulunk, majd számot adunk a tanul-takról a tanárunknak, aki azonban itt lakik bennünk, az igazi énünk.

Az érettség titka, pedig nem más, minthogy mindig tudatában legyünk a próbák mögött meghúzódó isteni szándéknak, és hálával, örömmel fogadjuk a megpróbáltatásokat, amelyek ránk méretnek.

Ha megtanulod, hogyan élj teljes harmóniában egy másik emberrel, képes leszel ugyanilyen harmóniában élni az egész világgal.

Mert ahogyan a szerelem megkoronáz téged, ugyanúgy meg is feszít téged. Ahogyan növekszel általa, ugyanúgy össze is zsugorít. Ahogyan felemelkedik a törzsedben, és átjárja a legfelsőbb, legzsengebb ágaidat, amelyek a nap felé nyújtóznak, ugyanúgy ereszkedik le a legmélyebben kúszó, a földbe legerősebben kapaszkodó gyökereidhez, hogy megrázza, meglazítsa őket.

Kahlil Gibran

Viseljétek egymás terheit.

Csak akkor fog eljönni az igazi testvériség országa a földön, ha mindnyájan egyként hajlandóak leszünk felvállalni egymás hibáit, gyengeségeit és terheit, és így törekszünk egymást támogatva Isten felé.

Egymás gyarlóságainak az elfogadásával és szeretetével kölcsönösen meggyógyíthatjuk egymást – a hibáinkból erényeket kovácsolhatunk.

A felemelkedés útja csakis a problémák egymással történő maradéktalan megosztásán át vezet.

Ne adjuk fel! Ha elesünk, keljünk fel, és próbáljuk meg újra.

Az a szeretet, amely ezt mondja: Most már ismerem a legsúlyosabb hibáidat is, és ezzel együtt jobban szeretlek, mint valaha. Feltételek és fenntartások nélkül, teljes szívemből szeretlek – szeretem a szépségedet, az erőd, a hibáidat, a gyengeségeidet... szeretlek mindenestül.

Az a szeretet, amelynek megnyilvánulása után, ha a társad szemébe nézel, Istent, magát a Mindent-látót és Mindenhatót látod visszatekinteni rád.

Könnyű dolog azért szeretni valakit, mert tökéletes. A szeretet igazi próbája az, ha annak ellenére is tudunk szeretni valakit, hogy az illető az életében és cselekedeteiben távol jár attól a tökéletességtől, amelynek a lehetőségét meglátjuk benne.

Pir Vilayat Inayat Khan

Úgy kell szeretnetek egymást, ahogyan Istent szeretitek. Ha nem tudjátok így szeretni egymást, soha nem fogtok célhoz érni.

Maharajji

Tedd, hogy haragodat legyőzze a szeretet; a benned élő rosszat a jóság; az önzésedet a nagylelkűség; a hamisságot az igazság. Mert a gyűlöletet soha nem fékezheted meg gyűlölettel. A gyűlölet egyetlen orvossága a szeretet.

Gantama Buddha

Ha egy embertársadban felfedezel valami tökéletlenséget, ne térj le a tökéletesség útjáról; engedj szabad folyást a szeretetednek, és részesítsd a benned élő tökéletesség erejében az illetőt. Ezzel nagyobb szolgálatot teszel neki, mintsem álmodnád.

Saint Germain

Maradjunk meg mindig a vélt ideális párnak egymás számára, mert ha csak arra koncentrálnunk, ami jó és nemes a másikban, képesek leszünk rá, hogy valóban megtestesítsük ezeket az ideálokat.

Ne hagyjuk, hogy hatalmukba kerítsenek bennünket mások hibái, hanem az elfogadás és a belátás szárnyain emelkedjünk a magasba, hogy egymáson keresztül felismerjük a bennünk lakó Istenséget.

Sohase feledjük, hogy a Teremtő rajtunk keresztül is munkálkodik a teremtésen, és a maga idején fel fogja fedni előttünk igazi természetünket.

Maradjunk ébren a nehézségek és ellentétek idején is, és hasznosítsuk ezeket az élepszakaszainkat a növekedés és megvilágosodás hatékony eszközeiként.

Szolgáljon ez az egymás kölcsönös szeretetén és méltánylásán alapuló kapcsolat modellként nekünk a világgal való kapcsolatunk számára.

Növekedjen bennünk a szeretet és a szeretet által világosság az előttünk álló évek során, és szolgáljon ez a szeretet az életért hozott áldozatként.

Amire figyelmed irányul, azzá leszel.

Ha csakis a másikban élő belső szépségre és nagyságra koncentrálunk, nagymértékben hozzájárulunk ahhoz, hogy ezek a csodálatos tulajdonságok a felszínre emelkedjenek, és valóban testet öltsenek bennünk.

Óriási felelősséggel tartozunk azoknak, akiket szeretünk, különös tekintettel a szívünkhöz közel állókra.

Minél több szépséget fedezünk fel, látunk meg másokban, annál szebbnek, tökéletesebbnek fogjuk látni magunkat is.

A szép mindenütt jelen van, csak kevesen veszik észre!

Konfuciusz

Ha meggondolatlanul kitergetjük a társunk hibáit és gyengéit határozott építő, vagy gyógyító szándék és cél nélkül, megtörjük a kettőnk között kialakított és a bennünket összekötő bizalom szentségét.

Egy félig megtöltött üveget kétféleképpen láthatjuk: vagy azt mondjuk rá, hogy félig üres, vagy azt, hogy félig tele van.

Mindenhol találhatsz valami szépséget, ha keresed. Figyelj a szépségre, és ne tördj az ellenkezőjével. Ez a pozitív, szeretetteljes hozzáállás az élethez és az embertársaidhoz...része annak az isteni mágiának, amelyre megkíséreljük ráirányítani szemedet és a lelkedet. Ez segíteni fog abban, hogy mindig érezd Isten jelenvalóságát, és hogy magad is tudj élni és hatni az Isteni mágiával, amelynek csodatévő, gyógyító, megvilágosító hatása van az emberi lelkekre.

Fehér Sólyom

Isten az egyetlen szerető és az egyetlen szeretett. Ő az, aki minden egyes szeretőn és szerelmen keresztül kinyilvánítja a szeretetét minden iránt, ami visszatükrözi végtelen variációkban az ő tökéletességét.

A szex önmagában se nem jó, se nem rossz. Csupán a gondolkodásunk korlátolt-sága teszi ilyenné vagy olyanná.

A nemi energia átalakításának az egyik legfontosabb feltétele önmagunk elfogadása, az önmagunkkal szembeni kíméletlen őszinteség és a szellemi nyitottság.

Nem élhetünk tudatos nemi életet anélkül, hogy ne lennénk nyitottak a nemi érintkezés természetes célja felé, ami nem más, mint egy új test létrehozása egy lélek számára, amely szeretne újra leszületni a földre.

Az adás legmagasabbrendű módja a kapás – az elfogadás.

Mind a nők, mind a férfiak részéről az igazi adás nagyfokú fogékonyságot, elfogadás-készséget igényel – mintha egy nyitott edény lennénk, amely hálásan fogadja azt, amit beletöltenek, anélkül hogy válogatna, hogy kritizálná azt, amiben ily módon részesül.

A kellőképpen tudatos nemi kapcsolathoz folyamatos és nyílt kommunikáció szükséges.

A nemi vonzásban testet öltött energia nagy segítségünkre lehet abban, hogy megnyissuk szívünket minden embertársunk, minden létező felé. Ha hagyjuk, hogy ez az energia szabadon átjárja a testünket, készebbek leszünk Isten szeretetének és világságának az érzékelésére és befogadására.

A barátság igazi dicsősége nem az egymás felé kinyújtott kéz, nem a kedves mosoly, nem is a társaság öröme, hanem az a lelki – szellemi megvilágosodás, amelyben részed lehet, amikor rádöbben, hogy egy embertársad hisz és bízik benned.

Ralph Waldo Emerson

Semmivel sem vagyunk többek vagy kevesebbek a közös életünknek ezeken a területein egymásnál, csupán másként, más stílusban találjuk a tudásunkat vagy tudatlanságunkat.

Párkapcsolatok egyik legfontosabb arany szabálya: Ne versenyezz a másikkal!

Az Isteni Erőt azonban, amely összehoz két embert, nem lehet megtéveszteni különbségekkel.

Mindkét léleknek éppen annyi tanulnivalója van, mint amennyi átadni valója a másiknak.

Egy tartós és tartalmas kapcsolat állandó, folyamatos táplálást, feltöltést igényel.

Két ember baráti kapcsolata is rendkívül érzékeny – gondoskodást, törődést, táplálékot igényel. Enélkül könnyen elsorvadhat és elszegényedhet.

Azok a párok, akik egy valódi, eleven lelki kapcsolatra törekszenek, meg kell hogy tanulják elismerni a külső segítség szükségességét.

Egy tudatos párkapcsolatban szeretnénk teljesen eggyé olvadni a másikkal, szeretnénk megtanulni és megélni a teljes, feltétel nélküli szeretetet, tökéletes összhangba hozni magunkban és egymásban a férfit és a nőt.

Egyetlen komoly felelősségünk és kötelességünk van az életben: szeretni... szeretni teljesen, feltételek nélkül.

A szeretet kelyhét sokféleképpen lehet újratölteni, amit rendszeresen kell tennünk, ha életben akarjuk tartani a kapcsolatunkat és az azt fenntartó szeretetet.

Minden vallás a legigazabb vallás.

Tégy valamit azért, hogy teless valamit.

Először érezzünk, és csak azután beszéljünk.

Ha kizárólag az foglalkoztat, amit éppen közölni akarsz, nem méltányolod kellőképpen a partneredet.

Az igazságból ered a bizalom, amely egy mély és tartós szerelmi kapcsolat egyik legfontosabb alapfeltétele.

Isten maga az igazság.

Sok bátorság és erő kell, hogy kitarthassunk az igazság mellett, de ezek olyan ajándékok, amelyeket mindenki bármikor, térítésmentesen megkaphat, ha őszintén, tiszta szívből kéri.

A világon ma a legfontosabb dolog a teljes és maradéktalan őszinteség az élet dolgában. Az életet nem lehet átejteni... Légy őszinte az étellel szemben, amikor mérlegre teszed önmagad.

Aki nem kockáztat semmit, az nem csinál semmit, nincsen semmije, az élete is semmi, és semmi sem lesz belőle. Lehet, hogy így elkerülheti a bánatot és a szenvedést, de ugyanakkor megfosztja magát az esélytől, hogy tanuljon, gyarapodjon, érezzen, változzon, növekedjen, szeressen és éljen. Megfosztja önmagát a saját szabadságától. Mert csak az lehet igazán szabad, aki mer kockáztatni.

Anonymus

Önmagunk megnyílásával rengeteget tanulhatunk, és az igazi megnyílás kockázatmentes.

Hallgass türelemmel, mert különben a saját nyelved fog megsüketíteni.

Amerikai indián mondás

Hanem hagyjatok teret magatok között az egységekben is, és hagyjatok, hogy az égi szellők szabadon táncoljanak közöttetek. ...ÉnekeljeteK és táncoljateK, és legyetek vidámak, de hagyjatok magatokra egymást. Ugyanúgy, ahogyan a lant húrjai is elkülönülnek egymástól, mégis ugyanazt a muzsikát zengik.

Kahlil Gibran

Igaz, tartós szeretet csak akkor lehet az osztályrészünk, ha igenis legyőzünk bizonyos akadályokat, kiállunk bizonyos próbákat, amelyekkel az élet szembesít bennünket. Mind közül a legnagyobb akadály saját gondolkodásmodunk.

Tanulj meg egyedül lenni. Ne vesztegesd el a magány áldásait, de gyönyörködj benne, hogy egyedül lehetsz, kettesben a Mindenütt Jelenvalóval. Az élet egy puszta láng, bennünket azonban egy láthatatlan nap éltet belülről.

Sir Thomas Brown

A csend aranyat ér.

Amikor belenézel az előtted lévő tükörbe, arra gondolj, ami mögötte van.

Wu Wang

A legkedvezőbb táptalaj a lélek növekedéséhez a hála.

... Mert valójában, akit látsz (a másik szemében, lényében) az Isten maga az Örökévaló. Istent pedig csakis Isten láthatja. Íme a léted csodája.

Bármilyen gondosan is rajzoljuk meg az életünk térképét, lehet, hogy éppen az az út nem lesz rajta, amelyen elérhetünk a fő célunkhoz, amelyen eljuthatunk Istenhez.

Nem elég bocsánatért folyamodni, el is kell fogadnunk azt, amikor felkínálják nekünk.

Az adásnak önmaga az isteni jutalma.
Szent Ferenc

Az életben semmi sem állandó.

A gyerekeinknek köszönhetjük, hogy olyan közel kerülünk egymáshoz, amelyről nem is álmodtunk volna a születésük előtt.

A szeretet szellemében való gyermeknevelés az egyik leghatékonyabb módja a spirituális fejlődésének és az emberiség aktív szolgálatának.

Ha megtanulod igazán szeretni önmagadat, a gyermekednek is megadod ennek a lehetőségét, ami az egyik elképzelhető legcsodálatosabb ajándék egy szülőtől.

Minél közelebb érzem magamhoz Istent, annál könnyebben tudok megbocsátani másoknak a durvaságukért vagy rosszindulatukért. Az emberek többnyire azért bántják egymást, mert szeretnék Istennek érezni magukat.

Isten jelenlétében olyan könnyű megbocsátani az ellenünk vétkezőknek.

Isten azoknak adja meg a leggyorsabb lelki felemelkedés lehetőségét, akik teljes szívükkel felé fordulnak.

Az életed bármelyik pillanatában elhívhatnak a Mester szolgálatára, de minthogy a feladat, amit ilyenkor rád bízhatnak nem mindig esik egybe a vágyaiddal, az elvárásaiddal, előfordul, hogy nem hallod meg a hívást, nem tudatosul benned, hogy a Mester kiválasztott a szolgálatára. Légy mindig készen a szívedben, mert nem tudhatod, hogy melyik nap, melyik órában szólít a Mester.

Fehér Sas

Mindaddig, amíg nem tanulunk meg igazán elfogadni mindazt, amit kapunk a tárunktól, környezetünktől, mindazoktól akik valami módon szolgálnak bennünket, adni sem fogunk tudni tiszta szívből, önzetlenül.

Az elfogadás különösen kifinomult művészet, amelyet minden kapcsolatunkban gyakorolnunk kell.

Mindenkivel meg kell találnunk a tökéletes egyensúlyt az adás és elfogadás között. Ez az egyensúly igen hatékony előmozdítója a lelki gyarapodásunknak és a belső összhangunk megteremtésének.

Ahhoz, hogy felnőhessünk egymáshoz – a teljes egyesüléshez, ki kell tárnunk magunkat a másokban lakó Isteni felé, hogy befogadjuk, és lélekben megtermékenyüljünk általa.

Az igazából tartós otthonok szeretetből, harmóniából, megértésből, őszinteségből, megbecsülésből, gyengédségből és békességből épülnek fel. Ezek az építőanyagok a legegyszerűbb kunyhót is gazdagon berendezett templommá varázsolják, ahol mindenki áldásban részesülhet, ha átlépi a küszöbét.

A szeretet és a harmónia sokkal fontosabbak a fizikai környezetnél egy kapcsolatban. Ez az érzés a legszerényebb hajlékot is a fény templomává változtatja.

Az elismerés a legnagyobb ajándék, amit szeretteinknek adhatunk.

A szívünknek nagy szüksége van valakire, aki elnézi a gyengeségeinket, rossz szokásainkat, szerepeinket, és azt látja bennünk, amivé szeretnénk lenni.

Egy családi összejövetel mindig újraegyesülés is, és mint ilyen, lelki természetű esemény.

Vállalnunk kell kapcsolataink halálát, ha fejlődni, növekedni, ha továbbélni akarunk.

Az egymás iránt érzett szeretet melegénél és fényénél a szívünk szélesre nyílik, hogy utat adjon a Kozmikus Krisztus fényének, és meg is őrizze azt magában.

A szeretet csak akkor születhet meg szívünkben, ha őszintén fohászunk ezért a segítségért, amely csakis Istentől, a Világlélektől jöhet, többnyire a kedvesünk, a párunk közvetítésével.

Szülessen még ma újjá a szívetekben a Jézus Krisztus!

A személyiségünknek azok a vonásai, amelyek a szeretet útjába állnak, gyűlölettel nem távolíthatók el magunkból. Csak szeretettel, türelemmel, megértéssel szabadulhatunk meg tőlük.

A barátod vagyok, aki ugyan láthatatlan a számodra, de mindig ott van melletted, és kíséri, vigyázza a lépéseidet. Érezd, hogy bármikor hívhatsz, én ott vagyok, hogy segítek. Csodákat ugyan nem fogok véghezvinni neked, de ÉN VAGYOK A FÉNY benne, amely maga a csoda, amely minden dolog véghezvitelére képes.

Saint Germain

Szeretnék azzal a tudattal meghalni, hogy minden tőlem telhetőt megtettem, hogy szeressem Istent.

Az igazi szeretet kezdet és vég nélkül való.

Minden léleknek komoly próbákat kell kiállnia. Tegyük fel, hogy a Mester egy olyan fontos megbízást ad neked, amely sok más lelket érint, és te a megfelelő próbák híján még nem vagy felkészülve rá. Könnyen lehetséges, hogy ebben az esetben nem tudnád elhordozni ezt az óriási terhet – összeroppannál alatta. Erre csak azért figyelmeztetünk, hogy ezzel is segítsünk abban, hogy bátran, félelem nélkül járhasd a fény útját, és szembenézhess annak minden nehézségével és megpróbáltatásával.

Fehér Sas

A lélek minden nemű beavatása a bennünk élő Isten hatásköre.

Isten, a szeretet és bölcsesség szelleme az egyetlen, igaz hatalom a mindenségben.

A világegyetemben semmi sincs, ami önmagában gonosz lenne... csupán a gondolkodásunk teszi azzá. Mind a szégyen, mind a büntudat sajátosan emberi tudatállapotok – annak a tudatnak a termékei, amely elhatárolja magát a saját teremtőjétől.

Két szerető szívben van Isten egysége és oszthatatlansága.

Egészségünkre előbb-utóbb károsan hat, ha nap nap után az ellenkezőjét mondjuk annak, amit érzünk, ha meghajolunk azok előtt, akiket megvetünk, és örvendezünk annak, ami nekünk csak nyomorúságot hozhat. Az idegrendszer nem kitalált mese, hanem szerves része a fizikai testnek. A lélek azonban igazában a kozmosz lakója, a testben csak úgy ül, mint fog a szájban. A rajta elkövetett erőszak egy bizonyos ponton túl visszaüt.

Semmit nem lehet megtanítani egy embernek. Csak segíteni benne, hogy rátaláljon önmagán belül.

GALILEO

Nincs olyan katasztrófa, amely ne válhatna számodra jótétémennyé, és nincs olyan jótétémény, amelyből ne válhatna katasztrófa.

Pontosan azt kapjuk, amire rászolgáltunk. Találhatunk-e kivetnivalót egy olyan életben, amit magunk teremtettünk magunknak? Hibáztathatunk, felelőssé tehetünk-e érte más, mint magunkat? Változtathat-e rajta más, mint mi magunk, tetszésünk szerint, bármikor?

Ha gyakran menekülsz a lelki harmóniához, előbb-utóbb teljesen megszerzed magadnak.

Ha békét akarsz, keresd a változást magadban, ne másokban. Könnyebb a lábadat védeni egy szandállal, mint szőnyeggel borítani az egész világot.

- Hogyan nyerhetem el az örök életet?
- Az örök élet most van. Élj a jelenben!
- Dehát a jelenben élek, vagy nem?
- Nem.
- Miért nem?
- Mert még nem dobtad el a múltad.
- Miért kellene eldobnom a múltam? Nem volt abban minden rossz.
- A múltat nem azért kell eldobni, mert rossz, hanem mert halott.

A boldogság útszéli szemét,
szedhet eleget, ki lenyújtja kezét,
az érlelő kint kell megérdemelni.

Ha az egyik nap gyönyörű a világ, a másik nap barátságtalan – a különbség én vagyok.

Senki sem oldhatja meg a problémáját annak, akinek az a problémája, hogy a problémáit nem akarja megoldani.

Csupán egy apró változás ma, és egészen mássá lesz a holnap. Aki rögzös úton indul el, megkapja fáradsága jutalmát, ám csak hosszú évek távolában. A választás mindig kockázatos, döntésünk helyességére soha nincsen biztosíték.

Bármennyire méltóak és érdeemesek is lennénk rá, csak akkor lesz szebb az életünk, ha képesek vagyunk a képzeletünkben kialakítani, és hagyjuk megvalósulni.

Nem az a legnagyobb baj, ha rossz dolgok történnek velünk. A legrosszabb az, ha semmi nem történik.

A gondtalan élet nem tanít meg semmire. Pedig a lényeg a tanulás; végül csak az számít, mit tanultunk, mennyit fejlődtünk.

A szerelemnek és a barátságnak csak egyetlen rokon vonása van, s ez: ha felbomlik, annak oka sohasem a Másik, hanem mindig az Én.

Minden nagy ötlet teljesen elragadó és teljesen haszontalan mindaddig, amíg úgy nem döntünk, hogy felhasználjuk.

Kereshetünk kifogásokat magunknak, vagy lehetünk egészségesek, lehet részünk szerelemben, hosszú életben, megértésben, kalandban, pénzben, boldogságban. Mi magunk formáljuk az életünket, rajtunk áll, mit választunk. Igazán tanácstalanokká akkor válunk, ha rádöbbenünk: rossz döntés volt, amikor az életünk útját nem a saját fejünk szerint jelöltük ki.

Ha a körülmények arra kényszerítenek, hogy lelked nyugalma felkavarodjék, gyorsan húzódj vissza önmagadba, s a szükséges mértéken túl ne jöjj ki a sodrodból.

Ha van egy gépezetem és annak néhány fogaskereke nem működvén eddig, egy funkciót nem látott el, ha találok olyan fogaskerekeket, amelyek az eddig állókat is megforgatják, méghozzá a megfelelő fordulatszámom és irányban, csak azért, mert mindeddig tudomásom szerint nem volt ott fogaskerék, nem fogom azokat kidobni, hanem örvendek, hogy jobban működik az egész!

Az élet törvénye a bölcsék számára homályos, de mindinkább világossá válik abban a mértékben, melyben követik.

Az élet törvény a közönséges emberek számára világos, de mindinkább elhomályosodik abban a mértékben, amelyben követik.

Az egész élet másból sem áll, mint olyan formává lett kérdésekből, amelyek magukban hordják a válasz magvát, és válaszokból, amelyek kérdésektől terhesek. Aki mást lát benne, egyszerűen örült.

Aki magát nem a saját múlandóságában, nem a saját személyében és nem a saját testiségében tekinti, az ismeri az élet igazságát.

Az ostobák ott rontanak be, ahová angyalok nem merészelnek belépni!

A sorsban nincs véletlen! Az ember már megteremtette a maga sorsát, mielőtt az külsőleg utoléri.

Az olyan ember számára, aki megértette, hogy baja csak a saját tetteiből származhatik, minden külső szerencsétlenség, ami érheti, semmiség ama nyugalom és szabadság üdvösségéhez képest, amelyet tapasztal.

Az embernek úgy kell élnie, amint gondolkodik, mert másként előbb vagy utóbb úgy fog gondolkodni, amint él.

Jók és szelídek volnánk, ha nem ingerelnének bennünket. Jámborak volnánk, ha nem lennénk úgy elfoglalva. Türelmes volnánk, ha egészséges lennénk. Bámulatba ejteném a világot, ha ismernék a nevemet.

Ha azt a helyzetet, amelyben vagyunk, nem tudjuk jóvá és szentté tenni, akkor semmiféle helyzetet nem tudunk azzá tenni.

Helyzetünk nehézségei azért vannak adva, hogy jóságunkkal és állhatatosságunkkal kiküszöböljük, eltüntessük őket. Helyzetünk komorsága arra való, hogy isteni fényel megvilágítsuk. Helyzetünk keserőségei azért vannak, hogy türelmes bizakodással elviselhessük őket. Helyzetünk veszélyei, hogy bátorságunkat bizonyítsuk. Helyzetünk kísértései, hogy hitünkkel legyőzzük őket.

Semmi mást nem írnak az emberek javára, mint törekvéseit, és törekvései fel fogják tüntetni igaz értékét.

Iparkodjatok megismerni erőiteket. És ha megismeritek, ne attól féljete, hogy lebecsülitek, hanem inkább attól, hogy túlbecsülitek őket.

Az a lélek, akinek nincs lelkipvezetője, olyan, mint a tűzhelyről kieső széndarab, ahelyett, hogy mindig erősebben égne, kialszik.

Aki tanítómester és vezető nélkül akar lelki életet élni, hasonlít a mezőn magányosan álló, gazdátlan fához. Minél több termés van rajta, annál inkább nekiesnek a vándorok, és nem tudja gyümölcsét megérlelni.

Tanulni annyi, mint felismerni, amit régóta tudsz.

Cselekedni: bizonyoságot tenni arról, hogy tudod.

Tanítani: emlékeztetni másokat, hogy tudják ők is, ugyanolyan jól.

Valamennyien tanulók, cselekvők, tanítók vagyunk.

Nem az a bátor, aki nem fél. A bátorság a félelem felismerését, és cselekvő energiává formálását jelenti. Nincs gyáva ember, csak félelmét fel nem ismerő, meg nem fogalmazó ember létezik.

Nincs gonosz ember, csak félelmében, büntudatában veszteglő, önmagát meg nem fejtett ember létezik.

Mikor leszel már nem testi, hanem szellemi ember? Mikor fogod megérteni a mindenkire való szeretet boldogságát? Mikor fogod magadat az élet megértése útján megszabadítani a szenvedéstől és az érzéki vágytól anélkül, hogy boldogságodhoz szükséged volna emberekre, akik életükkel vagy halálukkal szolgálnak téged? Mikor fogod megérteni, hogy az igazi üdv a hatalmadban van és nem függ más emberektől?

És valakinek sokat adtak, sokat követelnek tőle; és akire sokat bíztak, többet kívánnak tőle.

Az embernek el kell jutnia arra a szintre, amikor így szól: Ebben vagy abban a korban születtem, itt élek. Addig nem vagyok, nem lehetek igazán „ember”, amíg alárendelem magam a lehetőségeimnek. A lehetőség ide hozott a földre, a születés kapuján át. De tudatomat ennek a ténynek alárendelni azt jelentené, hogy a Karma rabszolgája lettem. Igazán csak akkor leszek emberré, amikor ráébredek arra, hogy mit követel benső életemtől az egész emberiség fejlődésének szolgálata.

Rudolf Steiner

Aki ismeri az embereket, az okos. Aki ismeri önmagát, felvilágosodott. Aki másokat legyőz, az erős. Aki magát győzi le, hatalmas.

A siker brutális. Minden formájában az, legyen bár politikai, vallási, művészi vagy üzleti. A sikeresség kíméletlenségből születik.

A választás szabadsága, a szabadság tagadása. Választás csak ott van, ahol konfliktus van. A tiszta megpillantás megszabadít a választás örökös fájdmától.

Azokat a problémákat, amelyeket egy bizonyos szintű gondolkodásmód okozott, nem lehet megoldani ugyanolyan szintű gondolkozással.

Ne aggódjatok tehát a holnap miatt, a holnap majd gondoskodik magáról. A mának elég a maga baja.

Csodálatosan kifinomult agyunk semmiféle magyarázatot nem képes adni a következő kérdésekre:

Miért inkább a gyűlölet, és nem a szeretet,

Miért inkább a mohóság, mint a bőkezűség,

Miért az önös cselekvés, és nem az önátadás?

A tényt ismerjük, de ez csak magyarázatokhoz, elméletekhez vezet, soha nem a megoldáshoz. Megelégszünk a magyarázatokkal, majd az újabb és újabb magyarázatokkal és ezzel mindig elodázzuk a megértés tiszta pillanatát...

Nem láthatod valaminek igazán a külsejét, ha nem látod ugyanakkor a belsejét is. A külső nem más, mint a belső, és a belső tulajdonképpen a külső. Az ember ránéz egy hatalmas fára, és arra gondol, vajon ki szemlél kit...

Aztán nincs többé szemlélő...

Az ezer mérföldes utazás egyetlen lépéssel kezdődik.

Messze többek vagyunk testünknel és személyiségünknel. Lelkünk mindig gyönyörű és szeretetre méltó, külsőnk bárhogy változzék is.

Tudnunk kell, mi megy végbe bennünk, hogy rájöuessünk, mit kell földadnunk. Ahelyett, hogy eltitkolnánk fájdalmunkat, maradéktalanul föloldhatjuk azt.

Ügyelj gondolataidra, mert azok szabják meg szavaidat,
ügyelj szavaidra, mert azok szabják meg tetteidet,
ügyelj tetteidre, mert azok szabják meg szokásaidat,
ügyelj szokásaidra, mert azok szabják meg jellemedet, és
ügyelj jellemedre, mert az szabja meg sorsodat.

Akinek hite van, mindene van, s akinek hite nincs, annak semmije sincs.

Azok vagyunk, amivé saját gondolataink tettek bennünket; ügyelj hát arra, mit gondolsz.

Azt tanítod legjobban, amit magadnak kell leginkább megtanulnod.

A kötelék, mely igaz családot összefűzi, nem a vér, hanem az egymás élete iránti tisztelet, s a benne lelt öröm. Ritka, hogy egy család tagjai egyazon fedél alatt nevelkedjenek.

Nem kél olyan vágy benned, melyhez ne kelne erő is benned valóra váltani. Meglehet, hogy azért meg kell dolgoznod érte.

Íme próbája annak, hogy földi küldetésed véget ért-e már: Ha élsz, még nem.

Olyan gond nincs, amely ne hozna kezében ajándékokat neked. A gondokat azért keresed, mert szükséged van ajándékaikra.

Minden ember, minden apró mozzanat életedbe úgy került, hogy magad vontad oda. Az pedig, hogy most mit kezdesz velük, rajtad áll.

Nem létezik akkora probléma, amekkora elől meg ne lehetne futamodni.

Élj úgy, hogy soha se szégyelld, ha a világ megtudja, mit teszel, mit mondasz, még akkor is, ha nem igaz, amit a világ megtudott.

Csak az számít valójában tanulásnak, amit a magam módján tanulok, miközben azt teszem, amit tenni akarok.

Ne feledd, honnan jöttél, hová tartasz, és miért teremtetted a zűrzavart, melynek közepében ülsz.

Mindannyiunknak szabadságában áll azt tenni, amit akarunk.

Ha valóban el akarsz tüntetni egy felhőt az életedből, ne keríts a dolgoknak nagy feneket, egyszerűen engedd el magad, és töröld ki a gondolataidból.

Senki sem tesz olyat, amit maga is ne akarna. Sem jóság, sem gonoszság nem létezik, csupán az számít, mi az, ami boldoggá vagy boldogtalanná tesz bennünket.

Lelkiismereted méri önzésed őszinteségét. Hallgasd figyelmesen.

Felelősnek lenni végső fokon azt jelenti, hogy őszintén felelünk azokra a kérdésekre, amelyekre csak mi adhatunk feleletet.

Ahelyett, hogy kezelned az életedet, el vagy kötelezve, hogy igazad legyen, hogy jól nézzél ki, hogy dominálj és hogy kényelmes légy.

Sajátítsd el azt a szokást, hogy képes vagy magad ösztönözni a pozitív lelki beállítottság segítségével ... akaratod szerint. Akkor képes leszel irányítani a gondolkodásodat, képes leszel uralkodni az érzelmeiden és magad fogod meghatározni sorsodat.

Akár azt hiszed, hogy képes vagy valamire, akár azt, hogy nem, mindenképpen igazad lesz.

Nem lehetsz olyan rossz, hogy azt a benned meglévő jó ne ellensúlyozná.

Ha nem tudsz teret adni annak, hogy rossz legyél, nem lesz tered a fejlődésre, hogy jó legyél.

Ha adtál teret a benned lévő „rossz”-nak, hirtelen kaptál teret, amiben tudsz jó lenni.

Le kell szállnod arról a szokásodról, hogy a másikat rongáljad az „építő” kritikáddal. A másik emberben mindig azt veszed észre, ami megvan benned, és te még nem fogadtad el saját magadban.

Amit nem fogadtál el saját magadban, amiért nem vállaltál felelősséget, amit még nem kezeltél saját magadban, ebből kifolyólag téged kezel, te ezt veszed észre a másik emberben, azért kezel téged.

Abban a pillanatban, amikor saját magadért felelősséget vállaltál, és teret adtál magadnak valamire, nem kell, hogy amit saját magadban ki nem állhatsz, azt beleve-títsd a másik emberbe, rögtön észrevedd, és ez legyen az, ami közötted áll és a között, hogy a másik embert feltétel nélkül szeresd, csodáld és tiszteld.

Csak rajtad múlik!

Az élményeidért Te vagy a felelős!

Valahányszor ebben az életben úgy érezted, hogy nincs kedved betartani egy meg-
egyezést, a megegyezés automatikusan lényegtelennek tűnt.

Kezdd el úgy élni az életet, mintha az életed múlna rajta.

Aki nem halad, az hátrál.

Minden szerencsétlenség magában rejti egy vele egyenértékű vagy annál nagyobb
előny csíráját.

Ha az ember rendben van, a világa is rendben lesz.

Az erőfeszítés és a munka élvezetté válik, ha pontosan meghatározott, világos célokat tűzöl magad elé.

Amit az elme képes kigondolni és hisz benne, azt az ész a pozitív lelki beállítottság segítségével képes megvalósítani.

Ha olyan problémával kell szembenézned, amely valamilyen nézeteltérésből fakad, először magaddal kell kezdened.

Irányítsd a gondolataid; uralkodj az érzelmeiden; és vedd kézbe a sorsodat.

Meg tudod tenni, ha hiszel benne, hogy képes vagy rá!

Ha az ember tudja mit akar, könnyebben észreveszi, amikor találkozik vele.

Az igaz hit nem a formális imádkozás gépies ismétlésében nyilvánkozik meg, hanem olyan cselekedetekben, amelyek az embertársaink iránti szeretetünket és kedveségünket fejezik ki.

Az egyik dolog, ami megakadályozza, hogy megragadjuk a MOST-ot: egyfajta féltékenység, hogy hallgassunk saját belső sugallatainkra.

Elvetsz egy cselekvést és egy szokást aratsz; elvetsz egy szokást és egy jellemet aratsz; elvetsz egy jellemet, és amit aratsz az a sorsod.

Értelmedet, figyelmedet azokra a dolgokra összpontosítsd, amiket akarsz, és fordítsd el azoktól a dolgoktól, amelyeket nem akarsz.

Az, amit megosztasz másokkal, megsokszorozódik, és amit visszatartasz másoktól, az csökkenni fog. Ezért oszd meg, ami kívánatos és jó, és tartsd vissza azt, ami rossz és nem kívánatos.

- „Mit?! Hogy már megint adjak?” – kérdezem megdöbbenve.
- „És ezt kell csinálnom? Mindig adni és adni?”
- „Ó nem” – mondta az angyal, aki átlátott rajtam.
- „Csak addig adj, amíg a Mester nem hagy fel azzal, hogy neked adjon.”

Uram, adj türelmet, hogy elfogadjam, amin nem tudok változtatni, adj bátorságot, hogy megváltoztassam, amit lehet, és adj bölcsességet, hogy a kettő között különbséget tudjak tenni.

A legbiztosabb módon úgy találod meg a boldogságod, ha energiáidat annak szenteled, hogy valaki mást boldoggá tégy.

Az emberek pontosan olyan mértékben boldogok, amilyen mértékben elhatározzák, hogy boldogok lesznek.

Nem az a fontos, hogy meglássuk, ami a távol ködébe vész, hanem hogy megcselekedjük, ami most előttünk áll.

Ha egyszer döntésre jutottál, és már csak meg kell valósítani, akkor feledkezz meg az eredménnyel kapcsolatban minden felelősségről és szorongásról.

Minden nap új életet jelent a bölcs ember számára.

A nyomorúság titka, hogy legyen időd azon merengeni, boldog vagy-e vagy sem.

Vitát csak egy módon nyerhetsz – ha elkerülöd.

A közepes tehetségű ember rendszerint elítéli mindazt, amit nem ér fel ésszel.

Akkora vagy, mint amekkorák a gondolataid. Gondolkodj nagyban. Amire gondolsz, az megnő és valósággá válik.

Nem az idő kevés, amivel rendelkezünk,
hanem az az idő a sok, amit nem hasznosítunk.

Akkor kell a legkeményebben és legkitartóbban dolgozni, amikor a siker a legtávolabbinak tűnik.

A legnagyobb kudarc után egy lépéssel ott a siker.

Tedd meg ma azt, amit más nem, hogy holnap megtehesd azt, amit más nem engedhet meg magának.

A légzés kegye kettős: a friss lég tüdönkbe fut, s kileheljük ismét. Amaz nyomaszt, frissít emez, az élet ily csudamód vegyes.

Amint megértetted, hogy a kudarc mindössze egy kitérő, már a siker útján vagy.

Az egyetlen ember, aki érzéseidért felel, te magad vagy.

A pesszimista minden kihívásban egy problémát lát.
Az optimista minden problémában egy kihívást lát.

A függőség abból az elképzelésből fakad, hogy nem vagyunk teljesek.

Egyes egyedül gondolataid okoznak neked fájdalmat. Egyetlen elméden kívüli dolog sem sérthet meg vagy árthat neked semmi módon. Belőled indul ki minden, ami uralkodhat rajtad és elnyomhat. Egyedül te alakítod sorsodat. A világon semmi- nek sincs hatalma arra, hogy beteggé, szomorúvá, gyöngévé vagy elesetté tegyen.

Amilyen erősen hisszük, hogy mindig igazunk kell legyen, oly mértékben ássuk alá nyugalmunkat. Amikor folyton a magunk igazát bizonygatjuk, valójában saját boldogtalanságunk mellett törünk pálcát.

Ameddig meggyőződésünk, hogy valami vagy valaki másra van szükségünk ahhoz, hogy teljeseek legyünk, nem kerülhetünk meghitt viszonyba senkivel.

Egyedül gondolatainkat, hiedelmeinket, érzéseinket és viselkedésünket szabályozhatjuk. Föl kell hagynunk a próbálkozással, hogy uralkodjunk mások felett, ha valaha is boldogok akarunk lenni.

Nincsenek „jó” és „rossz” helyzetek: valamennyi helyzet egyszerűen alkalom a tanulásra. Tőlünk függ, hogy milyenné tesszük az egyes helyzeteket.

Amikor csak a múlthoz ragaszkodsz vagy a jövő miatt aggódsz, a semmibe nézel, s nem létező dolgokat látsz.

Amikor a jelenre összpontosítunk, jobban működünk, gondolkodunk és teljesítünk, mint amikor a múlttól vagy jövőről alkotott negatív gondolatok vagy képzetek foglalkoztatnak bennünket.

Az egyedüli különbséget a lelki béke és konfliktus között az a szemüveg okozza, amelyen keresztül valaki figyeli az eseményeket, és a szemüveg kiválasztása teljes mértékben az illetőn múlik.

Ahogy megtanulom elfogadni azokat a dolgokat, amelyeken változtatni amúgy sem tudnék, lelki nyugalmam helyreáll.

Ahhoz, hogy ténylegesen megváltozzunk, először el kell fogadnunk magunkat olyannak, amilyenek vagyunk, fenntartás nélkül.

A változás paradoxona, hogy mindaddig nem változhatunk meg, ameddig nem fogadtuk el magunkat mostani állapotunkban.

Adj lehetőséget a dolgoknak, hogy megtörténjenek! Adj lehetőséget a sikernek, hogy bekövetkezzék. Lehetetlen megnyerni a versenyt, ha nincs bátorságod odaállni a rajthoz, lehetetlen bármiben is győznöd, ha nincs bátorságod harcolni. Nincs tragikusabb, mint az olyan ember élete, aki megálmodott valamit, akiben ott él a becsvágy, de aki állandóan csak vágyakozik, reménykedik, és sosem ad lehetőséget az álmanak, hogy megvalósuljon. Egy pislogó álmot dajkál, de nem tesz semmit, hogy a parázs lángra lobbanjon.

Gyermekeitek nem a ti gyermekeitek.
Ők az élet önmaga iránti vágyakozásának fiai és leányai.
Általatok érkeznek, de nem belőletek.
És bár véletek vannak, de nem birtokaitok.
Adhattok nekik szeretetet, de gondolataitokat nem adhatjátok.
Mert nekik saját gondolataik annak.
Testüknek adhattok otthont, de lelküknek nem.
Mert az ő lelkük a holnap házában lakik, ahová ti nem látogathattok el.

Szabad akkor leszel valóban, ha napjaid nem gond nélkül valók, sem éjszakáid nem szükség és bánat nélküliek,
Hanem ha mindezek befonják életedet, és te mégis, mezítelenül és kötelékek nélkül fölédük emelkedel.

Az a baj a világgal, hogy a hülyék mindenben holtbiztosak, az okosak meg tele vannak kételyekkel.

A szél gyűjti össze a felhőket, és a szél oszlatja szét őket.
Az elme kötelékeket teremt, és meg is szabadít tőlük.

Soha senkit ne hívj sehova, amíg nem mentél el oda, ahol ő van!

A dolgok önmagukban soha nem rosszak, csak a róluk alkotott gondolataidban válnak azokká.

Az, amit másban szeretek, én magam vagyok.
Az, amit másban elutasítok, én magam vagyok.

Minden megvilágosodott ember keresztülmegy azon a gyermekbetegségen, hogy rögtön az egész emberiséget akarja megváltani, ahelyett, hogy először saját magát váltaná meg!

A szenvedés bárhol és bárhogyan felbukkanhat. Aki mindenáron kerülni kívánja, csak azt árulja el, hogy még nem nyert beavatást.

Az emberek, akik a mulandóság farsangján összeakadnak egymással, maskarát viselnek, és az álarc alatt sokszor nem ismernek rá saját testvérükre sem. Aki azonban tudja, hogy a legjobb barátja, rokona, szellemének kedves, régóta nélkülözött társa az, akivel egy idegen test rövid időre felöltött jelmezében találkozott, nem törődik a külsőséggel, és csak a lényegét, az ősi valóságot szolgálja a másikban.

Cselekedj a természet rendje szerint,
sose erőszakold a dolgokat,
ne keresd a túlzott élvezeteket,
lásd meg a nagyot a kicsinyben,
lásd meg a sokat a kevésben,
a rosszat is jóval viszonzd.

Hatalmas energiák szabadulnak fel az emberi életben akkor, amikor nincs eltérés abban, ahogy gondolkodunk, amiben hiszünk, és ahogyan élünk.

J. Krishnamurti

Tegnap okos voltam, ezért meg akartam változtatni a világot.
Ma bölcs vagyok, ezért meg akarom változtatni önmagam.

Ne csak a viharfelhőket lásd,
de lásd azok napsütötte szeleit is.
Bízzál a Nap győzelmében!

keleti bölcselet

Rossz hangulat ellen a leghatásosabb orvosság, ha igazi gondok szakadnak az emberre.

Lustasággal még senki sem lett halhatatlan.

Voltaképpen akkor kezd mindenki megöregedni, amikor már nem lehet nevelni.

„... minden „rossz álom” is jó, ha megértem és követem tanácsát...”

dr. Oláh Andor

Mit csinálnád, ha tudnád,
hogy csak egy fél év van hátra
az életedből?

Akkor is azt csinálnád,
amit éppen most?

Büszkeséget adni nem lehet, de olyanfajta megértést igen, melyben a másik ember meglátja saját belső erőit, s rátalál saját büszkeség-érzésére.

Charlenetta Waddler

Ha az irány helyes,
azt automatikusan megérezed... Alapvetően,
ha töprengened kell egy döntésen, több mint valószínű,
hogy rossz úton vagy.

Stuart Wilde

Az akinek van miért élnie, csaknem mindent képes elviselni a „hogyan” illetően.

Nitze

Az ember mindenben makacsul az értelmet keresi.

John Garder Morál

A megoldáshoz vezető út felét már megtetted, ha jól határoztad meg a problémádat.

Kotler?

Lakein-kérdés:

*Hogyan használhatom fel legeredményesebben az időmet,
MOST, ebben a pillanatban?*

*Aki nem tudja, mit akar az életével kezdeni, ki van szolgáltatva mások akaratának,
szeszélyének és saját hangulatváltozásainak...*

Dr. G. Grossmann

*„... a tapasztalat nem az, ami történik velünk, hanem az, amit kezdünk a velünk törté-
téntekkel. A tapasztalat – képesség az élet eseményeinek kezelésére, nem pedig
maguk az események.”*

Aldous Huxley

Nem a hogyan a fontos, hanem a szándék. A világegyetem gondoskodik a módszerről.

Másképp: A szándék a fontos – a hogyan odarendeződik. Csak semmi görcs, fő a kreativitás.

Bernie Siegel

Nincs rosszabb a jellemre nézve, mint a félig befejezett vállalkozások.

Lloyd George

*Dolgozz keményen
és vágyaid megvalósulnak.*

*Dolgozz **okosan**
és a munkád **könnyebb** lesz.*

Donald Weiss

*A meg nem vizsgált élet nem érdemes arra, hogy éljük.
Szókratész*

*Az egyensúly **univerzális alapelv**, az élet minden területén megjelenik.
Megtalálása nem könnyű feladat,
de ez az igazi hatékonyság
alfája és omegája.
Stephen R. Covey*

Megőrizlek téged féltett kincseim között
ÁKOS

Ha megkérded magadtól, hogy nem kéne-e már elindulni, bizonyos, hogy már rég el kellett volna.

Nem lehet isten igazából élvezetes a lustálkodás, ha nem vagyunk nyakig a tenni-valóban.

Lusta vagyok. Lusta ember találta fel a kereket és a biciklit is, mert utált gyalogolni és cipekedni.

Sokkal többet tudhatsz meg, ha hallgatsz és figyelsz, mintha beszélsz.

Mindig találhatsz javítanivalót...!

Ha üres az elméd, mindig kész bármire, megnyílik akármi előtt. A kezdő számtalan megoldást talál ott, ahol a szakemberek csak néhányat.

Sunryu Szuzuki-Rosi

Ha az embereknek adsz egy halat, egyszer jóllaknak. Ha megtanítod őket halászni, mindig jól fognak lakni.

Hartwig Martin Herbst

Aki nem tudja, hogy mit akar elérni, ne csodálkozzon rajta, ha valami mást ér el.

Hartwig Martin Herbst

Minden tartós viszony azon az elhatározáson alapul, hogy egymás jó tulajdonságáért hajlandók leszünk elnézni egymás rossz tulajdonságait.

Osváth Ernő

Aki harcot vet, az harcot arat
S harcban a szív hideg marad
ÁKOS

Ha adunk, győzünk. Ha elveszünk, veszítünk.

Swami B. Srihar

... a szinergia (együttműködés) nem más, mint az az igény, hogy a dolgok önmagunk és mások számára is kedvezően alakuljanak.

Bernie S. Siegel

Időt és pénzt lehet megtakarítani és sokkal hatékonyabb dolog azon gondolkozni, hogy mi hogyan működik, mint azon, hogy mi miért nem működik.

Hartwig Martin Herbst

Az eredményes élet egyik kulcsa, hogy megtanulunk újabb és újabb kihívást jelentő, ám megvalósítható célokat kitűzni.... csak akkor adjuk fel, ha többszöri próbálkozás után *valóban* be kell látnunk, hogy a *jelenlegi* körülmények között, *jelenlegi* felkészültségünk mellett a feladat megoldhatatlan számunkra.

Alexander Oakwood

Paradoxon, de aki keveset tud, általában nem akar többet tudni, aki viszont többet tud, még többet akar tudni.

Arnold Benett

Ha úgy vesszük az embereket, amelyenek,
akkor rosszabbá tesszük őket.
Ha úgy kezeljük őket, mintha azok
lennének, akiknek kellene lenniök,
akkor segítjük őket azzá válni, amivé
válni képesek

Goethe

Szólj, gondolj, tégy jót,
s minden szó, gondolat és tett
tisztá tükörként fog visszamosolyogni rád.

Vörösmarty Mihály

Ha bánat dúlja lelkedet,
S szíved sajogva ég,
Ne panaszold el senkinek,
Nehogy gúny tárgya légy.
Mosoly lebegjen ajkadon,
Ha vérzik is szíved,
Ne lásson át a fátyolon
A kíváncsi tömeg!

Ha szívedben sok a bánat,
Ne meséld el fűnek, fának!
Mindegy ha fáj, ha vérzik,
Ne meséld el, hisz úgysem értik!

Tedd vagy ne tedd, de soha ne próbáld!

Yoda

Gyönyörű, ha valaki
Maga előtt célt lát,
S azt meg is valósítja
Tűzön-vízen át.

Ibsen

Az otthon nem egy hely, hanem egy érzés.

De aminek legnagyobb súlya van az életedben az néhány ember, akit ismertél.
A könyvek, a zene, az megint más. Bármivel gazdagítanak is, csupán eszközök,
hogyan eljuss az emberekhez.

Jorge Semprun

A tökéletes ember üres, mint a falon vágott ablakrés, – mégis tőle kap fényt az egész szoba.

Brelich Angelo ?

Csak az eső igaz barátja tud ellenállni a viharnek.

A fel nem fogott szavakból
hiába hall meg ezret is,
ezer haszontalan szónál
több egy, ha az lecsendesít

A fel nem fogott versekből
hiába hall meg ezret is,
ezer haszontalan versnél
több egy, ha a az lecsendesít.

Dhammapada 101.

Az ember akkor ember, ha az összes választási lehetőség közül a legnehezebbet választja.

Bolyai János

Természetük révén az emberek közel állnak egymáshoz, csak szokásaik révén kerülnek egymástól távol.

Konfuciusz

A nagy ember megőrzi gyermeki gondolkodásmódját.

Meng-ce

Csak áldom a sok rosszat tudót,
én tőlük tanulom a jót.

Katona Klári

Bármennyire méltóak és érdeemesek is lennénk rá, csak akkor lesz szebb az életünk, ha képesek vagyunk a képzeletünkben kialakítani, és hagyjuk megvalósulni.

A tétlenség gyengít, a gyakorlás erősít, a túlterhelés árt!
Sebastian Kneipp

Ahol sok a könnyű,
ott sok a nehéz.

Tao Te King 63.

Kerülni kell a bűnt, nem pedig lemosni, s közben a vízben dideregni és meghűlni.

Buddha

Nem az a legnagyobb baj, ha rossz dolgok történnek velünk. A legrosszabb az, ha semmi nem történik.

A gondtalan élet nem tanít meg semmire. Pedig a lényeg a tanulás; végül csak az számít, mit tanultunk, mennyit fejlődünk.

Kereshetünk kifogásokat magunknak, vagy lehetünk egészségesek, lehet részünk szerelemben, hosszú életben, megértésben, kalandban, pénzben, boldogságban. Mi magunk formáljuk az életünket, rajtunk áll, mit választunk. Igazán tanácstalanokká akkor válunk, ha rádöbbenünk: rossz döntés volt, amikor az életünk útját nem a saját fejünk szerint jelöltük ki.

Ha az egyik nap gyönyörű a világ, a másik nap barátságtalan – a különbség én vagyok.

Ha a körülmények arra kényszerítenek, hogy lelked nyugalma felkavarodjék, gyorsan húzódj vissza önmagadba, s a szükséges mértéken túl ne jöjj ki a sodrodból.

Csupán egy apró változás ma, és egészen mássá lesz a holnap.

Az erényes ember otthon ül, és erényes gondolatok járnak a fejében, amelyeket azonban sok száz kilométerrel messzebb is meghallani.

taoista mondás

A szeretet az az édesanya, aki keblén táplálja fiait, az erényeket, szeretet nélkül ugyanis egyetlen erénynek sem lehet élete. Lehet az embernek erényes cselekedete, de a szeretet érzülete nélkül még sincs benne igazság.

*Sienai Szent Katalin levele
I.Lajos, magyar királyhoz*

Élesek a kések azzal szemben, aki letér az útról, nem lehet sietni akkor, midőn nincs alkalom rá.

*Kagemni intelmek,
Egyiptom, Óbirodalom, III. dinasztia*

Halotti házad: az élet.

*Dzsedefhór herceg intelmei,
Egyiptom, Óbirodalom, IV. dinasztia*

Minden nagy ötlet teljesen elragadó és teljesen haszontalan mindaddig, amíg úgy nem döntünk, hogy felhasználjuk.

Élet és üdv az ember számára a szíve... a szív teszi az embert engedelmessé vagy engedetlenné.

*Ptahhotep intelmei,
Egyiptom, Óbirodalom, V. dinasztia*

Hiszen sem a múltat, sem a jövőt el nem veszíthetjük. Hogyan is vehetné el valaki tőlünk azt, ami nem a miénk?

Marcus Aurelius: Elmélkedések

Balga az, aki délibábot
Víznek vélve odamegy,
majd ott megállapítja:
„Nincs víz.”

Nágárdzsuna: Drágakőfüzér I/55.

Mi a halál? Az érzések közvetítette benyomásoknak, az ösztönök izgalmainak, az értelem tévelygéseinek és hozzá még a hitvány test kiszolgálásának megszűnte.

Marcus Aurelius: Elmélkedések

Nem kívánhatom az emberektől, hogy igazságosak legyenek. De magamtól megkövetelhetem ezt, akkor is ha minden és mindenki igazságtalan körülöttem. Nincs módom engedményekre magammal szemben.

És mégis, mégis hiszek a csodában.

Márai Sándor: Napló 1943-1944.

A szerető átváltozik annak lényegévé, akit szeret.

Ibn Arabi

Haszonisten megtermékenyítette a legmélyebb helyeket és megszületett a bűnök tömege.

Húsvét-szigeti teremtés mítosz

Töviskoszorúval a fejünkön kell járni, hogy megmondhassuk, mit gondol a mély kút.

Húsvét-szigeti teremtés mítosz

Az élet már maga olyan szakadatlan meglepetés.

Hamvas Béla: Karnevál

Igen, a magam részéről azt hiszem, hogy amiért bennünket nem szeretnek eléggé, vagy talán: az a hitünk, hogy bennünket nem szeretnek eléggé, sok egyébként megmagyarázhatatlan tettünket érthetővé teszi.

Hamvas Béla: Karnevál

Én kérem, minden csepp véremmel tiltakozom az ellen az életberendezkedés ellen, amely abból áll, hogy az ember önmagát, mint a külső világ és a másik ember által ejtett sebet hordozza.

Hamvas Béla: Karnevál

Annak, hogy félünk, sokat köszönhetünk. A félelem az utolsó előtti. Az utolsó az üdv.

Hamvas Béla: Karnevál

Szeretet nélkül meg kell örülni.

Hamvas Béla: Karnevál

Az elhagyatottság a bűnbe esett ember közérzete.

Hamvas Béla: Karnevál

Drámának nevezem különböző létszínvonalak összeütközését nyelvszínvonalon.

Hamvas Béla: Karnevál

...sokféle drámai forma van, ilyen, ha valaki sorsvonalából kitör, ilyen, ha ki akar törni, de nem tud és összetörik, ilyen, ha nem akar kitörni, de benne forog és megtörik –.

Hamvas Béla: Karnevál

Ha az ember valamit egyedül gondol, bölcsesség. Ha ketten gondoljuk, delírium. A két ember tanúsága, mint az örület kezdete.

Hamvas Béla: Karnevál

A definíció definíciója: precíz nonszensz.

Hamvas Béla: Karnevál

Azt hiszem, Isten szocialitása a tapintat. Oly gyengéden érint, hogy észre sem veszed.

Hamvas Béla: Karnevál

Csak a szerelem legnagyobb pillanataiban vagyunk fedetlenek.

Hamvas Béla: Karnevál

Ne mondd semmiről, hogy elvesztettem, hanem azt, hogy: visszaadtam.

Epiktétosz: Kézikönyvecske

Sok vizek el nem olthatnák e szeretetet
a folyóvizek sem boríthatnák ezt el.

Énekek éneke 8, 7

Dehogy,
Dehogy, barátom: nem ismered akkor
A szívem: én örökre szoktam adni:
Nem igazán ad, aki visszavesz:
Ha ki több, mint mi, csak így teszi tisztjét,
Ne kövessük: dúsban a hiba is szép.

*William Shakespeare:
Athéni Timon – I. felvonás, 2. Szín*

Popper Péter gyűjtéséből

KÍNAI UNIVERZISTÁK

1 – 40

• 1 •

A Tao, amit szavakkal ki lehet fejezni, nem az örök Tao. A Név, amit meg lehet nevezni, nem az örök Név.

• 2 •

A bölcs akarat nélkül cselekszik. Szavak nélkül tanít. Minden dolog hatását fölveszi magába. Létrehoz, de nem birtokol. Teremt, de kiengedi kezéből, amit teremtett. Művét beteljesíti, de nincs belőle haszna. Így hát semmije sincs, ezért nem is veszíthet semmit sem.

• 3 •

Az Ég örök. A Föld maradandó. Az Ég azért örök, a Föld azért maradandó, mert nem önmaguknak élnek. Ezért a bölcs, Énjét háttérbe szorítja, így őrzi meg önmagát.

• 4 •

A túlságosan megfeszített íj, könnyen elpattan. A túlságosan élesre fent kés, hamar kicsorbul.

• 5 •

Megszülni, de nem birtokolni, megalkotni, de nem hasznosítani, vezetni, de nem uralkodni.

• 6 •

A kerékagynál lévő ürtől lesz a kerék használhatóvá. Az edény a benne lévő ürtől lesz használható. A falakban lévő ürtől lesz használhatóvá a ház. Az anyagból keletkezik a forma. Az anyagtalanból a lényeg.

• 7 •

Nézem és nem látom. Hallgatom és nem hallom. Megragadom és nem tudom megfogni. Szembe megyek vele és nem találkozom az elejével. Utána megyek és sehol sem fedezem fel a végét.

• 8 •

A régi bölcsek észrevehetetlenek voltak. Titokzatos erők hatották át őket. Óvatosak voltak, mint aki télen befagyott folyón kel át. Méltóságteljesek, mint aki vendégségben van. Engedékenyek, mint az olvadó jég. Egyszerűek, mint egy megmunkálatlan fārönk. Mindent befogadók, akárcsak a völgy. Átláthatatlanok, mint az iszapos víz. Hagyták magukat elhasználnodni és nem akartak megújulni.

• 9 •

Amikor az emberek elveszítették a Taot, szeretettel helyettesítették. Amikor kialudt bennük a szeretet, az igazságosságért lelkesedtek. Amikor már közömbös lett számukra az igazság, erkölcsössé lettek. Amikor az erkölcs sem érdekelté többé őket, akkor már csak bölcsekedtek és mindent képmutatással intéztek el.

• 10 •

A Tao homályos és megfoghatatlan. De benne vannak a dolgok ősképei. A Tao átláthatatlan és sötét. De benne vannak a létezés csírái.

• 11 •

Aki nem mutogatja magát – ragyogni kezd. Aki nem dicsekszik – sikeres lesz. Aki nem követel tiszteletet azt elfogadják vezetőnek. Aki nem küzd senkivel, azzal senki sem képes megküzdeni.

• 12 •

Légy kevésbeszédű! A szélvihar nem tart éjszakától reggelig. A zivatar nem tombol egész napon át. Ég és Föld tehát rövid ideig cselekszik. Légy kevésbeszédű.

• 13 •

Aki lábujjhegyre áll, nem áll szilárdan. Aki túlságosan nagyokat lép, könnyen kibi-csaklik a lába.

• 14 •

Ki az, aki a Tao fele közeledik? Aki tudja, mi a férfiasság, mégis megőrzi nőiességét. Aki tudja, mi a ragyogás, mégis megőrzi homályban maradását. Aki tudja, mi a dicsőség, mégis megőrzi mellőzöttségét.

• 15 •

Aki erővel akarja birtokolni a szellem szent edényét, nem fogja elérni a célját. A szent edényhez nem lehet hozzáúlni. Aki hozzáér – kárt tesz önmagában. Aki megpróbálja megragadni – már el is veszítette.

• 16 •

A Tao örök és nincsen neve. A faragatlan fatuskót – legyen bármilyen kicsi – senki sem képes szolgájává tenni. Amikor elkezdődik a faragás – feltűnnek a formák és a dolgok nevei. Ha a dolgoknak van nevük – már meg lehet ismerni a határokat. Aki tudja, hol kell megállnia, elkerüli a veszélyeket.

• 17 •

A Hatalmas Tao mindenhová szétárad, mindenütt jelen van. Minden létező szülője és sohasem tagadja meg gyermekeit. Megalkotta a világot, de nem akarja birtokolni.

Véd és betakar mindenkit, de senkin sem akar uralkodni. És mert soha nem kíván semmit, megérdemli a Kicsiny Tao nevet.

• 18 •

Amit össze akarnak nyomni, az kiterjed. Amit gyengíteni akarnak az megerősödik. Amit el akarnak pusztítani, az kivirágzik. Amit el akarnak venni, azt végül odaadják. A lány mindig legyőzi a keményet. A gyenge mindig legyőzi az erőset. De a halnak nem ajánlatos elhagyni a neki megfelelő mélységű vizeket.

• 19 •

Minden szertartásrend a felfordulás kezdete. Ha szertartás kell a hűséghez és bizalomhoz, akkor a hűség és a bizalom már oda van.

• 20 •

Minden dolog a létezés által születik meg. De maga a létezés a nem-létezésből születik.

• 21 •

A kiváló ember igyekszik elérni a Taot. Az átlagos ember részben megőrzi, részben elveszíti, amit a Taoról megtudott. A semmirevaló ember nagyot nevet, amikor a

Taoról hall. Ha nem nevetne rajta, a Tao meg sem érdemelné, hogy Taonak nevez-
zék.

• 22 •

Az átlagos ember szemében a vilárosság útja, sötétnek tűnik, az előrehaladás, hátrá-
lásnak tűnik, a sima ösvényt, hepehupásnak látja, a tisztességet nevetségesnek tartja,
az erősödésről meg van győződve, hogy gyengülés, és a szivárványról, hogy szinte-
len.

• 23 •

Akkor is megismerheted a világot, ha nem lépsz ki az ajtón. Akkor is megláthatod az
 eget, ha nem nézel ki az ablakon. Minél többet kalandozol az országok és az emberek
 között, annál kevesebbet ismersz meg belőlük.

• 24 •

Minél zsugoribb valaki, annál többet pazarol. Minél többet halmozott fel, annál na-
gyobb lesz a vesztesége. Aki tudja, mikor elég, az elkerüli a szégyent. Aki tudja, mi-
kor kell megállni, az elkerüli a veszélyt.

• 25 •

A tökéletes telítettség hasonló az ürességhez. Ami nagyon egyenes, az végül elhajlik. A túlságosan ügyes, ügyetlenül vall kudarcot. A mindig vitatkozó, hasonlítani kezd a dadogóhoz.

• 26 •

Aki sokat tanul, napról-napra gyarapodik tudásban. A növekvő tudás cselekvésre serkent. Aki sokat cselekszik az sokszor beleütközik lehetőségeinek határaiba. Aki a Tao felé tart, napról-napra veszít vágyaiból. Végül elérkezik a nem cselekvéshez. Aki pedig nem cselekszik, annak a számára nem létezik olyan, amit ne tudna megtenni.

• 27 •

Az erkölcs legmagasabb csúcsa: A nem cselekvő hatalom.

• 28 •

Aki közel jutott a Taohoz, az jól bánik a jókkal és jól bánik a gonoszokkal is. Hisz a megbízhatóknak és hisz a megbízhatatlanoknak is. Olyan együgyű lesz, mint egy csecsemő. Olyan bölcs lesz, mint egy csecsemő.

• 29 •

Aki megszületik – elindul a halál felé. Aki meghal, elindul a születés felé. De amikor elérte a Taot sem testén, sem lelkén nem lesznek „halálos helyek”, ahol a Halálosztó Hatalmak megérintheik.

• 30 •

A Tao útja egyenes, de az emberek szeretik a mellékutakat. A Tao útja világos, de az emberek szeretik a rejtelmeket. A Tao útja biztonságos, de az emberek szeretik a kalandozást.

• 31 •

Aki tud, az nem beszél. Aki beszél, az nem tud. Ezért azt, aki tud, sem közeli, sem távoli rokonként nem lehet kezelni, nem lehet hasznot hajtani neki, nem lehet megkárosítani, nem lehet tisztelni és nem lehet megvetni. Vagyis ő a legelőkelőbb az Ég alatt.

• 32 •

Aki könnyen ígér, az iránt megrendül a bizalom. Aki minden dolgot könnyűnek gondol, az sok nehézségbe fog ütközni. A Tao követője mindent nehéznek tart és ezért az akadályok félrehúzódnak előle.

• 33 •

A dolgokkal akkor kell elkezdni törődni, amikor még nem is jöttek létre. Akkor kell rendet tartani, amikor még nincs felfordulás. Ami nyugalomban van azt könnyű megtartani. Ami még nem született meg, arról könnyű tervet szőni. A még törekenyt könnyű eltörni, a még parányit könnyű megsemmisíteni. A húszméteres faóriás egy pici sarjból fejlődött ki. A kilenc emeletes tornyot egy sor téglával kezdik építeni. Az ezer mérföldes utazás egy lépéssel kezdődik.

• 34 •

Aki irgalom nélkül akar bátor lenni, aki mérséklet nélkül akar hatalmas lenni, aki szerénység nélkül akar vezető lenni, az a pusztulásba indul.

• 35 •

Ne gondold a nem-tudást tudásnak. Ne gondold a betegséget egészségnek. A kínzó dolgoktól csak úgy szabadulhatsz meg, ha felismered valódi lényegüket. Ha nem tudod, hogy a tudatlanságod tudatlanság – soha nem fogsz tanulni. Ha nem tudod, hogy a betegséged betegség – soha nem fogsz gyógyulást keresni.

• 36 •

A Tao soha nem harcol, mégis mindig győz. A Tao soha nem beszél, mégis mindig válaszol. A Tao soha senkit nem hív, mégis minden lény eljön hozzá. A Tao csendben van, mégis ő irányítja a Mindenséget.

• 37 •

Az Ég hálója végtelenül tágas. De senki nem kerülheti ki, senki nem bújhat át a szemek között.

• 38 •

Az ember születésekor lágy és hajlékony. Halála után kemény és merev. Minden növény születésekor lágy és hajlékony. Pusztulása után kemény és merev. Ezért minden, ami az élet követője – lágy és hajlékony. Minden, ami a halál követője – kemény és merev.

• 39 •

A szenvedély azt jelenti, hogy az életért élni. Aki az élményekért él, az folyton gazdagítani akarja a személyiséget. Aki folyton gazdagítani akarja a személyiségét, az az önzést növeszti nagyra magában. Akiben növekszik az önzés, az egyre távolodik a Taotól.

• 40 •

Az, amit önzetlenül teszünk másokért, nem válik hasznunkra, nem segíti elő szellemi fejlődésünket. Ha elősegítené szellemi fejlődésünket, akkor hasznunkra válna. Ha hasznunkra válik, akkor a cselekvés nem önzetlen.

ZSIDÓ-KERESZTÉNY SZERZŐK

41 – 60

• 41 •

Nem zár ki örökre az Úr. Sőt, ha megszomorít, meg is vigasztal. Mert nem szíve szerint veri és szomorítja meg az embernek fiát.

• 42 •

Te visszatéríted a halandót a porba, és ezt mondod: Térjetek vissza, embernek fiai. Mert ezer esztendő annyi előtted, mint a tegnapi nap, amely elmúlt, és mint egy őrjárási idő éjjel. Elragadod őket: *olyanokká lesznek, mint az álom*, mint a fű, amely reggel sarjad és virágzik, estére pedig elhervad és megszárad.

• 43 •

Egyél fiam mézet, mert jó, és a színméz édes a te ínyednek. Ha mézet találsz, egyél, amennyi elég neked, de sokat ne egyél, hogy ki ne hányd azt.

• 44 •

Ha éhezik, aki téged gyűlöl: adj enni neki kenyeret, és ha szomjazik: adj neki inni vizet.

• 45 •

A bosszú az enyém! – így szól az Úr.

• 46 •

Ne légy felettebb igaz, és felettebb ne bölcselkedjél: miért keresnél magadnak veszedelmet? Ne légy felettebb gonosz, és ne légy balgatag: miért halnál meg időd előtt?

• 47 •

Az élők tudják, hogy meghalnak, de a halottak semmit sem tudnak, és azoknak semmi jutalmuk nincs többé, mivelhogy emlékezetük elfelejtetett. Mind szeretetük, mind gyűlöletük, mind gerjedezésük immár elveszett, és többé semmi részük nincs semmi dologban, amely a nap alatt történik.

• 48 •

Az emberek fiainak vége hasonló az oktalan állat végéhez, és egyenlő végük van azoknak: amint meghal az egyik, úgy meghal a másik is, és egyazon lélek van minde-

gyikben, és az embernek nagyobb méltósága nincs az oktan állatoknál. Mindegyik ugyanazon egy helyre megy, mindegyik a porból való és mindegyik porrá lesz.

• 49 •

Mindennek rendelt ideje van és ideje van az ég alatt minden akaratnak. Ami most történik, régen megvan, és ami következik, immár megvolt, és az Isten visszahozza, ami elmúlt.

• 50 •

Sokkal jobb dolga van a kettőnek, mint az egynek. Mert ha elesnek is, az egyik fel-emeli társát. Jaj, pedig az egyedülvalónak, ha elesik, nincsen, aki felemelje. Hogyha együtt fekszenek ketten, megmelegszenek. Az egyedülvaló, pedig mi módon melegedhet meg? Ha az egyiket megtámadja is valaki, ketten ellene állhatnak annak, és a hármás kötél nem hamar szakad el.

• 51 •

Ne engedd a te szádnak, hogy bűnre kötelezzen, és ne mondd az angyal előtt, hogy tévedésből esett ez.

• 52 •

A megholt legyenek a patikáriusnak a kenetét megbüdösítik, megerjesztik. Azonképpen hathatósabb a bölcsességnél, a tisztességnél egy kicsiny balgatóság.

• 53 •

Jó az Úr azoknak, akik várják őt. Jó várni és megadással lenni az Úr szabadításáig. Jó a férfinak, ha igát visel ifjúságában. Egyedül ül és hallgat, mert felvette magára. Porba teszi a száját, mondván: Talán van még reménység?...

• 54 •

A szél fú, ahová akar, és annak zúgását hallod, de nem tudod, honnan jó és hová megy: így van mindenki, aki Lélektől született.

• 55 •

Az Isten lélek: és akik őt imádják lélekben és igazságban kell imádniuk.

• 56 •

Ti szülők ne ingereljétek gyermekeiteket. Ti gyermekek legyetek elnézéssel az öregező szülők esendőségei iránt.

• 57 •

Nem vér és test ellen van nekünk tusakodásunk, hanem a fejedelemségek ellen, a hatalmasságok ellen, ez élet sötétségének világbírói ellen, a gonoszság lelkei ellen, melyek a magasságban vannak.

• 58 •

Mindent szabad nekem. De nem minden válik javamra!

• 59 •

Ne káromolj senkit! Mihály arkangyal, amikor az ördöggel vitatkozván Mózes teste felett vetékedett, nem mert arra káromló ítéletet mondani, hanem azt mondá: Dor-gáljon meg téged az Úr!

• 60 •

Amikor úton voltam, és eljött az esti ima ideje, egy csendes helyet kerestem, hogy nyugodtan elmondhassam a hosszú esti imát. Egy romba dőlt ház udvarára akartam betérni, de akkor szembeállott velem Gábrriel arkangyal és elkergetett. Ebből három dolgot tanultam meg:

1. Az ember ne menjen a romok közé.
2. Utcán is lehet imádkozni.
3. Aki úton van, elég, ha a rövid imát mondja el.

BUDDHA ÉS KÖVETŐI

61 – 75

• 61 •

Nehéz az emberré levés. Nehéz a születés a méhen át. Nehéz követni a Tant. Nehéz buddhává lenni.

• 62 •

„Egy régi kétség mardos engem egyre: hogy mily sors vár az emberre, ha meghal? Némelyek azt mondják: Van másvilág is. Mások meg azt mondják: semmi sincsen. Adj választ erre. Tárd fel ezt előttem.”

„Az istenek is vitakoznak rajta. Nehéz kérdés ez. Bonyolult. Nagyon mély. Ne kívánd tőlem, hogy feleljek erre. Ritkák között is ritka, aki érti, s megértése az érvelés felett áll.”

• 63 •

Bár hónapokig egy bolond, naponta csak egy fűszálat eszik, hogy elérje a megvilágosodást, – a Célhozért tanítása szerint, mindez egy fabatkát sem ér.

• 64 •

Az igazság útja visz a magasba, a hamisság útja visz a mélybe. Tudás vezet a felszabaduláshoz, a nem-tudás gúzsba köt. A közöny visz az őszanyagba csendet. Vad indulat sodor az újraszületésbe. Csak az önuralom teremthet benned nyugalmat.

• 65 •

Ahogy én ismerem a tant, úgy ismered te is a tant. Hát válj nyugodtan önmagad mesterévé, önmagad beavatottjává...

• 66 •

Íme, ezek a zavart okozók:

A kételkedés, a figyelmetlenség, a fáradtság, a rémület, a káprázat, a rosszullet, a túlfeszültség, a lagymatagság, a zaj, az énhez tapadás, és a dolgokhoz tapadás.

• 67 •

Emeld fel fejedet! Ne kínozd tovább testedet. Élőnek útja életút. Az élet törvényét kövesd. Akiben kiapad a vér, akiben kiszárad a hús, mikor elfogy izomzata, a szelleme végleg kiszáll.

• 68 •

A születés – szenvedés. A vénség is szenvedés. A betegség is szenvedés. A halál is szenvedés. A bánkódás, a kétségek közt sodródó levertség, a vergődés megint csak szenvedés. S az is csak szenvedés, hogy amire vágyunk, azt meg nem találjuk. Ezért nem boldog senki, sehol, soha.

• 69 •

A szenvedés eredete a szomjúság. A kék szomjúsága, a lét szomjúsága, a nemlét szomjúsága. Ez a szomjúság folyton folyvást újraéled. Ezért a szenvedés megszüntetéséhez a szomjúságot kell megszüntetni.

• 70 •

Ne nézzed nagyon messziről, ne tekintsd meg nagyon közel, ha döntened kell bármiről.

• 71 •

Harag nem old fel haragot, a szeretet mindent felold.

• 72 •

Legyetek önmagatok fénye. A menedéket leljétek fel önmagatokban, idegen menedék nélkül.

• 73 •

Íme a Tan Tükre, amit a tanítvány önmaga is megtalálhat:

„Legyőztem a poklot, az állati méhet, a kísértetek világát, legyőztem a tévelygést, a gonoszság rossz útját, a pusztulást, s céltudatosan haladok a teljes felébredés felé”.

• 74 •

Ki győzi majd le, vajon, ezt a földet, s az alvilágot s a mennyek világát? S a tisztán közölt tanítást, mint virágot, ki fogja mesterkézzel egybefűzni?

• 75 •

Remek volt Gótama úr! Remek volt Gótama úr! Olyan volt ez uram, Gótama, mint amikor valaki az elesettet felemeli, vagy feltárja azt, ami le van takarva, vagy amikor a tévelygőnek valaki az utat megmutatja, vagy amikor valaki a vakoskodónak kezébe adja a mécsest, mondván, hogy akinek szeme van az a dolgokat lássa meg. Éppen így, Gótama úr is a tanítást sokféle módon tárta fel. S én most Gótama úrnál találok meg menedékeket. Tekintsen engem hívének, Gótama úr, mától kezdve, végső lehetemig.

MODERN EZOTERIKUSOK

76 – 100

• 76 •

A szívemben isteni lelki erő van. A fejemben isteni szellemi világosság. A kezemben isteni akarati cselekvés. Erről soha nem szabad megfeledkezniem.

• 77 •

A földi ember, az örökkévalóság legkisebb fia, mindig új életben győzi le a vén Halált.

• 78 •

Soha ne felejtse el, hogy honnan jöttél és miért csináltad magadnak azt a zűrzavart, amiből most szabadulni akarsz.

• 79 •

Az emberiség fejlődésének három szakasza van. Az „első emberiség” karmája beteljesült a vízözönnel. Mi, a „második emberiség”, most a következő szakaszban vagyunk, a tűzben elkövetkező vég előtt.

• 80 •

Aki zsidót átkoz, az az Úr testét átkozza, mert az Ő húsa Izraelből való. Olyasvalakit átkoz, akit az Úr megáldott:

„Én megáldalak téged és e földnek minden nemzetségei megáldatnak tebenned.”

• 81 •

Az örök Izrael, az örökké bolygó zsidó folytonos csoda a századokon át és a népek között. Aki ezt a csodát nem látja, az egyetlen csodáját sem látja meg Istennek.

• 82 •

Van egy pillanat, amihez ha eljut az ember, akkor hirtelen eltűnik az idő és örökkévalósággá változik. Mert az idő nem tárgy, hanem fogalom, amelyik ilyenkor kialszik a tudatban.

• 83 •

Istent nem lehet kőből kifaragni, mert láthatatlan a szemek számára. Sem áldozatok, sem imák nem emelkednek fel Őhöz. És semmiféle misztériumok nem hozhatják le Őt. Az emberek nem tudják, hol van Isten. És a szent könyvek hallgatnak Istenről.

• 84 •

A teremtés Isten látomása, a világ megjelenése Isten tudatában. A világ Isten képmása. A világ Isten fia. A világ a szétszaggatott, a megfeszített Isten.

• 85 •

Nemcsak Isten segít az embernek feltámadni, hanem az ember is Istennek. Isten és ember kiegészítik egymást. Közöttük a feltámasztó erőnek állandó cseréje megy végbe, mint szakadatlan szikraözön két elektromos pólus között. Az Isten és az emberek ugyanazt a szellemi levegőt lélegzik: Az Isten kilélegzi, az emberek belélegzik.

• 86 •

Az élőlények mind egymásra támaszkodnak és ugyanaz a viharos törekvés hatja át őket. Az állat a növényre támaszkodik, az ember az állatra. És az egész emberiség, térben és időben, egyetlen roppant hadsereg, amely mellettünk, egyes emberek mel-

lett elvágtat, s képes mindent, ami útjában van megsemmisíteni, és minden korlátot ledönteni, *talán még a halált is.*

• 87 •

Ki tudja, hogy a sok testben folytatott létezés büntetés-e, vagy jutalom? Ha a test a szellem, a személyiség projekciója, akkor a szellem abszolút igenlése nem a „lélek halhatatlansága”, hanem a hús feltámadása.

• 88 •

Ha a szexualitásból kiirtják a szellemet, akkor a nemiség holtteste megfertőzi rothadásos bűzével az egész civilizációt.

• 89 •

A nemi ösztön a megismerésre, a transzcendensre való szomjazás. Ádám evett a megismerés fájáról, a halál fájáról, „megismerte” Évát és meghalt. Így ismerjük meg mi is a szerelemben a halált.

• 90 •

Az incesztus „visszafordítja az idő irányát!” Ott nemz, ahol ő maga is nemződött. Ha az idő a halálba visz, az idő „visszafordítása”, a vérfertőzés – menekülés a halál elől. Ebből ered e bűn iszonyatossága: szembeszáll a Teremtéssel és a Teremtő Akarattal.

• 91 •

Az ember nemcsak az örömet szereti. Ugyanannyira szereti a szenvedést is. Ezért soha nem fog lemondani az igazi szenvedésről, vagyis a rombolásról és a káoszról.

• 92 •

Napjainkban az emberiség be akarja fejezni a bábeli torony építését. De a kérdés még mindig nyitott: Istennel-e, vagy Isten ellen? Meglátjuk-e ormáról a betlehemi csillagot, vagy egy hirtelen vihar rádönti a tornyot esztelen építőire?

• 93 •

Tanulni annyi, mint felismerni, amit régóta tudsz. Cselekedni: Bizonyoságot tenni arról, hogy tudod. Tanítani: Emlékeztetni másokat, hogy tudják ők is, ugyanolyan jól.

• 94 •

Olyan gond nincs, amelyik ne hozna kezében ajándékokat neked. A gondokat azért keresed, mert szükséged van ajándékaikra.

• 95 •

A kötelék, amely egy igazi családot összefűz, nem a vér, hanem az egymás élete iránti tisztelet és az abban lelt öröm.

• 96 •

Ha sokat bizonygatod saját korlátaidat, bizony köréd épülnek.

• 97 •

Minden félelem – hívás. Ha nagyon sokáig és intenzíven félsz valamitől, előbb-utóbb odajön hozzád.

• 98 •

Minden ember és minden esemény úgy került be az életedbe, hogy magad hívtad oda. Az pedig rajtad áll, hogy mit kezdesz velük.

• 99 •

Honnét tudhatod, hogy van-e még dolgod a Földön? Abból, hogy élsz?

• 100 •

S végül a legmodernebb ezoterikus, Pál szavai: Érzéki ember pedig nem foghatja meg az Isten Lelkének dolgait: mert bolondságok néki, meg sem értheti, mivelhogy lelkiképen ítéltetnek meg...

Én sem szólhattam néktek, atyámfiai, mint lelkieknek, hanem mint testieknek, mint a Krisztusban kisededeknek.

Tejnek italával tápláltak titeket és nem kemény eledellel, mert még nem bírtátok volna meg, sőt még most sem bírjátok meg.

Mert még testiek vagytok. Mert amikor irigykedés, versengés és visszavonás van köztetek, vajon nem testiek vagytok-é?...

Hamvas Béla gyűjtéséből

Hamvas Béla

* * *

ŐSKOR ÉS KELET

* * *

TABULA SMARAGDINA

1. Való, hazugság nélkül, biztos és igaz.
2. Az, ami lenn van, ugyanaz, mint ami fenn van, és ami fenn van, ugyanaz, ami lenn van. Így érted meg az egyetlen csodát.
3. És ahogy minden dolog az Egytől származott, az Egy gondolatból: úgy, elfogadva azt, lett minden teremtett dolog.
4. Apja a Nap, anyja a Hold; a szél hordozta méhében; dajkája a föld.
5. Ez a világ első anyagának forrása.
6. Ereje tökéletes, ha a földbe visszafordul.
7. Válaszd el a földet a tűztől, a durvát a finomtól, gyengéden, hozzáértéssel.
8. A földről az égbe száll, aztán pedig a földre, befogadja a magasabb és az alacsonyabb erőket. Így éred el a világ legnagyobb dicsőségét. Ettől kezdve menekül előled minden sötétség.
9. Ez a nagy erő erejének ereje: mert minden légneműt legyőz és minden szilárdat áthat.
10. Így teremtették a világot.

11. Annak, ami ezt a módszert követi, eredménye csodálatos lesz.
12. Ezért hívnak Hermész Triszmegisztosznak, mert a világ tudásának három része birtokomban van.
13. Amit a Nap műveleteiről mondtam, befejeztem.

Hermész Triszmegisztosz

PTAH HÓTEP MONDÁSAI

Akit Isten szeret, annak fülét kinyitja; akit Isten gyűlöl, annak fülét süketté teszi. A szív az, amely az embert hallóvá vagy nem hallóvá teszi. A szív az ember élete, egészsége, üdvössége. Ha valakinek fia elfogadja azt, amit az apja mond, annak egyetlen szándéka sem vall kudarcot; gyermekeihez éppen úgy fog beszélni, mint ahogy a tudást apjától hallotta. Vigyázz arra, amit kimondasz, s amit szádon kiejtesz, hogy a bölcsök így szólhassanak: Milyen szép az, amit ez az ember beszél!

A BÖLCS PARASZT

Az igazság halhatatlan. Azt, aki megtalálta, a sírba is elkíséri.

Az ember olyan, mint a mérleg, s az ember nyelve a mérleg nyelve. Ha szándat hazugság hagyta el, ez a hazugság eltéved és nem fog átkelni a folyón. Aki a hazugsággal egy csónakba ül, az a túlsó partot nem éri el.

Ne végy fel álarcot olyannal szemben, aki rád akar nézni.

Ne taszítsd el azt, aki segítségedet kéri.

A rest nem tudja, mi a tegnap; aki az igazságra süket, nem talál barátot; a kapzsi nem ér meg egyetlen boldog napot.

AZ ÉLETUNT BESZÉLGETÉSE ÖNMAGÁVAL

Kihez beszéljek mainapság? – A testvérek gonoszak s a barátokat nem lehet szeretni.

Kihez beszéljek mainapság? – Mindenki kapzsi és az emberek egymást megrabolják.

Kihez beszéljek mainapság? – A józanság elveszett és az arcátlanság lett úrrá.

Kihez beszéljek mainapság? – Aki elégedettnek látszik, az komisz, a jóságot pedig elhanyagolják.

Kihez beszéljek mainapság? – A tegnapi már senki sem emlékszik és senki sem hálálja meg, ha vele jót tettek.

Kihez beszéljek mainapság? – Arcát mindenki elfedi és ábrázatukat egymás elől eltakarják.

Kihez beszéljek mainapság? – Az emberek mohók, s akire az ember számít, annak nincs szíve.

Kihez beszéljek mainapság? – Nincsen többé igazságos ember, a földön a gonoszak uralkodnak.

Kihez beszéljek mainapság? – Az országot a bűn árasztotta el, s ez határtalan, háttartalan.

BABILONI BÖLCSESSÉG

Ha céljaidat alacsonyabbra tűzöd, az igazság útjáról letérsz.

Ha bölcs vagy, a szerényebb utat választod, hallgatsz és óvatosan beszélsz. Ha szádat kinyitod, az emberek tekintsék úgy, mintha valaki kincseskamráját nyitja ki; sértés és káromlás legyen számodra idegen; kihívó szót ne mondj, hazugságot soha; aki fecseg, azt megvetik.

Adj enni kenyeret, inni bort annak, aki alamizsnát kér, öltöztess fel, aki segítséget szenved, és aki szegény, azt ne vedd meg, Istened szívét öröm fogja elárasztani, és megjutalmaz.

Ha ígértél, adj; akit felbátorítottál, azon segíts.

AHIKÁR TANÍTÁSAI

Ha megverlek, fiam, nem halsz bele, de ha engedem, hogy a magad feje után élj, elveszel. Verés a fiúnak, szidás a leánynak, szigorú szó a szolgának – aki így cselekszik, az cselekszik helyesen.

Emeltem homokzsákot, hordoztam sót, de mindegyik könnyebb volt, mint az adósság. Emeltem szalmát, hordoztam szénát, de mindegyik nehezebb volt, mint a jó barát.

Sok csillag van az égen, amely mind névtelen; sok ember él a földön, aki mind névtelen.

KÍNA ŐSKORÁBÓL

A helyes kormányzás alapja az erény.

Az ember védekezhet a sors csapásai ellen, de tehetetlen a saját szenvedélyei által idézett szerencsétlenségekkel szemben.

Ha valaki önkéntelenül elkövetett hibájára nem pirul el, újabb hiba.

Az embert nem az ég pusztítja el: maga öli meg magát azzal, hogy az örök törvényeket áthágja.

Az előny: az emberek között a régieké, a szerszámok között az újaké.

A legtöbb ember, ha még bölcsét nem látott, látni kívánja, és ha már látta, nem nyer semmit.

Ne utasítsd el a korlátoltat és ne követeld, hogy az ember mindenben tökéletes legyen.

Az igazságot mindenki tudni véli, de mindenki csak a magáét. A sok fény vizsállya – sötétség, s csak ahol egyetlen nap süt, van világosság.

Su-king

Miért titkolnám el szerelmem? Hiába rejtem el szívemet mások elől – magam hogyan rejtőznék előle?

A foltos gyöngyszemet ki lehet csiszolni s visszakaphatja eredeti fényét, de a könnyelműen kiejtett szónak nincs orvossága.

A szépség és a bölcsesség minden más erénnyel összhangban áll. Ez a kettő mindennek a kulcsa.

Ha barátoddal találkozol, ne mutass se szomorúságot, se komor ne légy. Ellenkezőleg: fogadd barátodat derűs arccal, meleg szavakkal, de vigyázz, nehogy kedvességgel terhére légy.

A keleti szél langyos, könnyű, de miután elsuhant, a jeges hegycsúcsok felett nincs növény, amely ne hervadna, nincs fa, amely ne száradna ki leheletétől. Miért tanítanók a majmokat, hogyan kell fára mászni?

Középszer: házam ajtaja egyetlen keresztbe tett gerenda, azonban életemet e rozoga házban gond nem homályosítja.

Megittasodtam, nem a dicsőségtől, hanem egy holdsugártól.

Si-king

TAO-TE-KING-BŐL

A nagy taót az emberek elhagyták:
így támadt az erkölcs és a kötelesség.
Megjelent az okosság és a tudás:
így támadtak a nagy hazugságok.
A rokonok egymástól eltávolodtak:
így támadt a gyermeki kötelesség és a szeretet.
Az állam fölött úrrá lett a rendetlenség:
így támadtak a hű szolgák.

Aki mást ismer, okos,
aki magát ismeri, bölcs.
Aki mást legyőz, hatalmas,
aki önmagát legyőzi, erős.
Aki célját eléri, szívós,
aki megelégszik, gazdag.
Aki helyén marad, állhatatos,
aki a halálban sem pusztul el, él.

Az egész világ azt mondja, hogy a tao nagyszerű, de úgy látszik, nem alkalmazható.

Éppen az benne a nagy,
hogy nem látszik alkalmazhatónak.
Mert az alkalmazhatóság hovatovább kicsinyességre vezet.
Három kincsem van:
erre vigyázok s ezt őrzöm: az első a szeretet,
a második az elégedettség, a harmadik az alázat.
A szeretet bátorrá tesz,
az elégedettség nagylelkűvé tesz,
az alázat képessé tesz a világalomra.

Az emberek ma bátrak úgy, hogy szeretetüket feladják,
nagylelkűek úgy, hogy elégedettségüket feladják,
de mindenekelőtt feladják az alázatot.
Ez a halál.
Csak a szeretet tart ki a harcban és
szilárd a védelemben.
Akit az ég meg akar menteni,

szeretettel őrizteti.

Nem kell, hogy a küszöböt átlépjed
s a világot mégis megismerheted.

Nem kell, hogy az ablakon kinézz
s az ég értelmét megértheted.

Minél távolabbra indulsz,
annál kevesebbet fogsz megismerni.

A bölcs:

Nem indul sehová, s mégis a célhoz érkezik.

Nem tekintget maga köré, mégis minden dolgot a nevén nevez.

Nem tevékeny, és mégis eléri a tökéletességet.

Lao-ce

KUNG MESTER BESZÉLGETÉSEI

Az erkölcs

A Mester így szólt:

- Sima modor és hízelgő szó ritkán az erkölcs jele.

Önvizsgálat

A Mester így szólt:

- Önmagamat naponta háromféleképpen vizsgálom: vajon tettem-e valamit szívből másokért; vajon barátaimmal való beszélgetés közben voltam-e szavammal hűtlen; vajon én megtartottam-e azt, amit másnak tanítottam.

Ismeret

A Mester így szólt:

- Nem törődöm azzal, hogy az emberek nem ismernek. Azzal törődöm, hogy nem ismerem az embereket.

Az élet tökéletes befejezése

A Mester így szólt:

- Reggel megismerni az igazságot és este meghalni.

A szülők kora

A Mester így szólt:

– A szülő éveiről az ember ne feledkezzék meg soha: azért, hogy örüljön fölötte, s azért, hogy aggódják miatta.

Elég

Csi-ről, a bölcsről azt beszélték, hogy mielőtt cselekszik, háromszor meggondolja magát. A Mester hallotta és így szólt:

– Kétszeri meggondolás is éppen elég.

Önjellemzés

Si hercege azt kérdezte Ce Lu-tól, hogy milyen ember az a Kung-Ce. Ce Lu nem is válaszolt. Később a Mester így szólt:

– Miért nem mondtad meg neki egyszerűen: olyan ember, aki annyira keresi az igazságot, hogy enni is elfelejt, barátai közt a gyászról is megfeledkezik, és észre sem veszi, amint az öregség eléri?

A lángész

Egy miniszter azt mondta Ce Kung-nak:

– Mestered lángeszű ember. Milyen sok és gazdag tehetsége van!

Ce Kung azt felelte:

– Igaz. Ha az Ég alkalmat ad neki, lángesze ki fog tűnni. És sok tehetsége is van.

A Mester meghallotta, és így szólt:

– Honnan ismer engem ez a miniszter? Ifjúságom szigorú volt s így szereztem néhány képességet. Ez azonban mellékes. Jelent valamit, ha a bölcs sok dologhoz ért? Nem a sok a lényeges.

Lao azt mondta:

– A Mester azt mondogatta: Nincs állásom, s ezért ráérek a fontos dolgokkal foglalkozni.

A nép hite

Ce Kung azt kérdezte, hogyan kell helyesen kormányozni. A Mester így szólt:

– Gondoskodni kell, hogy elég táplálék, elég nagy hadsereg és a népben elég hit legyen.

Ce Kung szólt:

– Ha az embernek kényszerből még egyet fel kell adnia, a három közül melyiket nélkülözné a leginkább?

A Mester így szólt:

– A hadsereget.

– Ha az ember kényszerből az egyiket még fel kell adja, a megmaradt kettő közül melyiket nélkülözné inkább?

A Mester így szólt:

– A táplálékot. Örök időktől fogva úgymint mindenkinek meg kell halnia. Ha azonban a népből a hit hiányzik, minden kormányzás lehetetlen.

A szavak helyes használata

Ce Lu szólt:

– Vej herceg várja a Mestert, hogy a kormányzást átvegye. Mi legyen első teendője?

A Mester így szólt:

– A szavak helyes használatának helyreállítása.

Ce Lu szólt:

– Ez az egész? Most az egyszer a Mester hibázni fog. Miért kell a szavakat helyesen használni?

– Milyen együgyű vagy te, Jü! A bölcs mellőzi azt, amit nem ért. Ha a szavak használata nem helyes, a fogalmak értelme zavaros; ha a fogalmak értelme zavaros, nem lehet szabatosan cselekedni; ha nem lehet szabatosan cselekedni, az erkölcs és a művészet nem virágzik; ha az erkölcs és a művészet nem virágzik, a büntetés értelmetlen; ha a büntetésnek nincs értelme, a nép nem tudja, hová lépjen és mit tegyen. A

bölcs első dolga, hogy fogalmait szavakká s a szavakat tettekké tegye. Nem túri, hogy szavaiban rendetlenség legyen. Minden ezen múlik.

Kung Fu-ce

A VILÁGTÖRTÉNET ÉRTELME

Sun, a nagy uralkodó azt kérdezte Csentől:

– Elsajátíthatom-e a világtörténet értelmét?

Csen így felelt:

– Még a tested sem a tiéd, hogyan akarod az értelmet a magadévá tenni?

Sun így szólt:

– Ha testem nem az enyém, ugyan kinek a tulajdona?

Az így felelt:

– Az Ég és a Föld mérte ki ezt a formát. Életed sem a tiéd. Az Ég és a Föld által számodra kimért erők egyensúlya az. Természeted, sorsod, az sem a tied. Ez az út, amit az Ég és a Föld neked szánt. Fiad és unokád sem a tied, a Föld és az Ég ezeket az utódokat szánta neked. Ezért van az, hogy megyünk, de nem tudjuk, hová, maradunk, de nem tudjuk, hol, eszünk, de nem tudjuk, miért: ez mind az Ég és a Föld nagy ereje – ki mondhatná, hogy az az övé.

A SIRÁLYOK

A partlakók közül sokan kedvelték a sirályokat. Reggelenként kimentek a tengerre és a sirályok után úsztak. Százával sereglettek arra a madarak. Valaki egyszer így szólt: Hallom, mennyi sirály úszik utánatok, fogjatok néhányat, hadd játsszam velük.

Másnap ismét kiúsztak a tengerre. A sirályok a levegőben keringtek, de nem szálltak a vízre.

A tökéletes beszédben nincsen szó.

A tökéletes tettben nincs mozdulat.

Amit az okos ember tud, az közhely.

A MAJOMBARÁT

Szung tartományban élt egy ember, aki igen kedvelte a majmokat, és egész sereget gondozott házában. Még a gondolatukat is eltalálta, a majmok pedig jól értették gazdájuk szándékát. Kívánságukat még családja rovására is teljesítette.

Egyszer azonban hirtelen drágaság lett, és kevés takarmányra futotta. Azonban nehogy a majmok megvaduljanak, ravaszul így szólt hozzájuk:

– Ha holnap reggel három köteg szénát adok nektek és este négyet, elég lesz?

Háborogni kezdtek erre a majmok, és dühbe gurultak. Akkor hirtelen így fordította a szót:

– Rendben van, reggel négy köteg szénát adok nektek és este hármat. Meg lesztek elégedve? Örültek a majmok és megnyugodtak.

Valamint a majombarát túljárt a majomsereg eszén, úgy jár túl a bölcs a balgák értelmén.

KLEPTOMÁNIA

Volt egy ember Csi tartományban. Mődfelett szerette az aranyat. Kora reggel felöltözött, sapkát tett fejére, s kiment a piacra. Megállt az aranybeváltók sátora előtt, vette az aranyat és elillant.

Az őr elfogta és azt kérdezte:

– Ilyen sokaság közepette hogyan vehetted el a más aranyát?

Az pedig így felelt:

– Amikor az aranyat elvettem, nem a sokaságot láttam, hanem az aranyat.

A ZENE HATALMA

Amikor Ven citerázott, a madarak körülrepkedték, s a halak kiugráltak a vízből. Elhagyta otthonát és Sziang mesterhez szegődött. Három hosszú éven át tartotta kezében a hangszert, anélkül hogy egyetlen dalt is játszott volna. Sziang mester azt mondta:

– Menj most már haza.

Ven félretette a citerát és felsóhajtott:

– Nem az a baj, hogy nem tudok a húrokkal bánni, nem mintha nem jutnának eszembe a dallamok. Az, ami bennem él, nem a húrokon múlik, az, ami bennem él, nem a hangokon múlik. Ameddig nem éltem szívem mélyében, hogyan mondhatnám ki azt, ami benne van. Ezért nem merem a kezemet megmozdítani, ezért nem merem a húrokat megérinteni.

Kis idő múltával ismét Sziang mester elé lépett. A mester azt kérdezte:

– Nos, mi van a citerával?

Ven felelt:

– Most megtörtént. Kérlek, hallgasd meg játékomat.

Ezután tavasszal a Sang-húrt pengette, a nyolcadik fuvolahanggal kísérve. Ilyenkor egyszerű hűvös szél támadt, füvek és fák virágba borultak. Ősszel a második fuvolahang kíséretében a Csin-húrt pengette. Szelíden áramlott ilyenkor a langyos

levegő, növények és fák teljes díszben pompáztak ott. Aztán a tizenegyedik fuvolahang kíséretében a Jü-húrt pengette. Most jött a zúzmara és a hó, és befagytak a tavak. Jégdarabok úsztak a folyamon. Aztán a Csi-húrt pengette és hozzá az ötödik fuvolahangot. Most a nap melege szűrös forró lett és a kemény jég egyszerre összeomlott. De végül a Kung-húrt pengette együtt a másik négy húrral, és játszi szellők zizegtek. Az égen szerencsét hozó felhő úsztak, édes harmat csepegett, és zúgtak a források.

Lie-Ce

A SZENTEK BŰNE

Amíg a ló a mezőn él, füvet eszik és vizet iszik. Ha a másiknak megörül, nyakát hozzádörgöli; ha a másikra megharagszik, megfordul és kirúg. Ez az egész tudománya.

Ha a lovat befogják és hámba kötik, elkezd félénken pislogni, ugrálni, dacolni, és a zablát titokban elharapja. Így okosodik meg és tanulja meg a fogásokat. Mindez az első állatszselídítő bűne.

Az aranykorban a nép csendesen üldögélt, és nem tudta, mit cselekszik. Elment, nem tudta, hová; bendője tele volt, boldogan élt, barátja vállát veregette és sétált.

Ez volt a nép minden tudománya, amíg egyszerre csak előjöttek a szentek, és elkezdtek beszélni a rendről és az összhangról, a világ viselkedését megrendszerűsítették, erkölcsi törvényeket állítottak fel, és a világot úgy táncoltatták, ahogy ők füttyültek.

Akkor a nép elkezdett sietni, futkosni, botorkálni, igyekezni, elkezdett ismeret és pénz után loholni, amíg már nem volt megállás. Mindez a szentek bűne.

A PILLANGÓ

Csuang-ce egyszer azt álmodta, hogy repkedő pillangó, boldog és egészséges és azt se tudta, hogy ki az a Csuang-ce. Amikor felébredt, ismét igazi és valóságos Csuang-ce lett. Most igazán nem tudom, Csuang-ce álmodta, hogy pillangó, vagy a pillangó álmodta, hogy Csuang-ce. Pedig Csuang-ce és a pillangó között bizonyosan van különbség. A dolgok így meg tudnak változni.

NYUGALOM ÉS BÉKE A VILÁG FÖLÖTT

Tudom, hogy a világ csak akkor élhet szépen, ha békében van. Semmit sem tudok arról, hogy a világot meg kell rendszabályozni. A világ szépen él, ha mindenki gondoskodik arról, hogy a természet benne meg ne háborodjék; szépen él, ha gondoskodik arról, hogy az igaz életet el ne hagyja. Ha a természet nem háborodik meg, és ha az igaz életet senki sem hagyja el, a világ a szabályok betöltésének teljességét elérte.

Jao, a szent király, a világot szabályozni akarta úgy, hogy vidámmá akarta tenni. Ha azonban az emberek vidámságukat tudatosan élik, a nyugalom elvész. Csie király a világot szabályozni akarta úgy, hogy szomorúvá tette. Ha azonban az emberek szomorúságukat tudatosan élik, az elégedettség elvész.

A nyugalom és az elégedettség elvesztése nem lehet igaz élet. Ha olyan helyzet támad, amelyből az igaz élet hiányzik, bizonyos idő múlva minden felbomlik. Ha az ember számára túl sok az öröm, a világosság ereje hamar elhasználódik. Ha az ember számára túl sok a szomorúság, a sötétség ereje hamar elhasználódik. Ha pedig ezekben az erőkből zavar támad, az évszakok váltakozásának rendje is megbomlik. Meleg és hideg nem tud kiegyenlítődni. Ez viszont visszahat az ember testi életére. Az ember a gyönyör keresésének és a szenvedélyes haragnak határait átlépi. Lényegében elégedetlen, gondolataiban kielégíthetetlen. A munkát félbehagyja. Így keletkezik a

világban a kevélység, a rosszkedv, a becsvágy, a féltékenység. Így jutnak szóhoz a gonosztevők és az erényhősök.

Ezért a jó megjutalmazásával és a rossz megbüntetésével a világ rendjének növelése esztelenség. A világ oly határtalanul nagy, hogy a jutalom vagy a büntetés még csak nem is érinti. A történeti, feljegyzések kezdete óta az ember nem lát mást, csak csupa izgalmat. Mindenki állandóan azzal foglalkozik, hogyan jutalmazzon vagy büntessen. Így aztán nem jut idő arra, hogy a természet nyugalmaiban megpihenjen.

Ha valakinek a látása túl éles, a színeket fogja kiemelni. Ha valakinek a füle túl éles, a hangokat fogja kiemelni. Ezzel megzavarja az élet ősi rendjét. Az igazság művelésével megzavarja a józan észet. A szokások ápolása kifejleszti a képmutatást. Az összhang ápolása kifejleszti a mértéktelenséget. A szent élet ápolása kifejleszti a hazugságot. A tudás ápolása kifejleszti a bírálgatást.

Ha a világ a természet ősi állapotában megnyugszik, ezek a dolgok akár megvannak, akár nincsenek, hiányukat senki sem érzi. Ha azonban a világ a természet ősi állapotában nem tud megnyugodni, ezeket a dolgokat elkezdik firtatni vagy elnyomni, a világ megzavarodik és az emberek elkezdik ezeket vagy tisztelni, vagy megvetni. Az emberiség elvakul. Nemhogy szó nélkül elhaladna mellettük. Nem. Böjtöl és lemondást gyakorol, és egész nap ezekről fecseg. Egész életében ezekről énekel és ezeket tanulja. Mit tegyünk?

Ezért, ha a nagy embert arra kényszerítik, hogy a világi kormányzattal érintkezésbe lépjen, a nem-cselekvés a legjobb. A nem-cselekvés vezet a nyugalomhoz. Ez vezet a természet ősi rendjének helyreállításához. A világ fölött levő uralmat csak annak a kezébe lehet letenni, akinek saját szelleme a hatalomnál fontosabb. Ha az uralkodó belső világát nem osztja meg, hanem az ősi egységben tartja, ha értelmét nem használja, ha a viszonyok közepette olyan érzéketlen, mint a holttest – a nagy dolgok egyszerre kiemelkednek. Hallgatása néma, mint az éj, s mégis megrázza a földet, mint a mennydörgés. Szelleme az, ami sugárzik, és a természet engedelmessé válik neki. Szellemi erőit szabadon ereszti; nem cselekszik, mégis minden lény köréje sereglik. Hogyan lenne kedve az ilyen embernek a világot megrendszabályozni?

Csuang-ce

AMIN A BIRODALOM NYUGSZIK

A bölcs dolga, hogy a birodalmat helyesen kormányozza. Éppen ezért tudnia kell, hogy a zavar honnan ered, mert csak így tudja leküzdeni. Ha az okot nem ismeri, semmit sem tehet. Ha pedig az okot keresi, azt fogja tapasztalni, hogy az a kölcsönös szeretet hiánya.

Ha a gyermek és az alattvaló apját és az uralkodót nem tiszteli, az erkölcsök romlásáról beszélnek. A fiú csak önmagát szereti, de apját már nem; ezáltal apjának árt, és csak önmagának használ. Az alattvaló csak önmagát szereti, de uralkodóját már nem; ezáltal uralkodójának árt, és csak önmagának használ. Ez az erkölcsök romlása. Hogyan lehet ez? Úgy, hogy a kölcsönös szeretet hiányzik.

A tolvaj és a rabló is így cselekszik. A tolvaj csak saját otthonát szereti, másét nem, ezért a másét meglopja, hogy sajátjának használjon. A rabló csak saját személyét szereti, ezért erővel a másét elveszi, hogy önmagának használjon. Hogyan lehet ez? Úgy, hogy a kölcsönös szeretet hiányzik.

Ha a nagyurak egymás családjának romlására törnek, éppen így tesznek. Ha a hercegek egymás birodalmának romlására törnek, ugyanígy tesznek.

Ha a birodalom minden polgára kölcsönös szeretetben egyesülne, vajon lennének-e gonoszak? Lenne-e barátságtalan ember? Lenne-e tolvaj és rabló? Ha az ember más

házát a sajátjának tekintené, vajon meglopná? Ha a másik embert valaki magával egyenlőnek érezné, vajon bántalmazná?

Ezért mondta Mo-ce:

– Ha az egyik állam a másikat megtámadja, ha az egyik család a másikkal civódik, ha az uralkodó és az alattvaló egymáshoz rideg, ha apa és fiú egymást nem kedveli – ez mind a birodalom romlását idézi.

Az ősidőktől a mai napig senki sem volt, aki Taj hegyét felemelte és a Jangce folyón átugrott. De e kölcsönös szeretetet az ősidők szent királyai már gyakorolták.

– Honnan tudjuk azt, hogy a szent királyok ezt gyakorolták?

Mo-ce azt felelte:

– Nem éltem velük egy időben, nem hallottam szavukat, de láttam, amit selyemlapokra és bambuszra írtak, kőbe és ércbe véstek és a kései utódoknak hagytak. Ven király olyan volt, mint a nap és a hold, fényét szüntelenül sugározta. Ven szeretete az egész birodalomban szétáradt, anélkül hogy az egyiknek vagy a másiknak kedvezett volna.

A PÉLDA

Ce-Hszia azt kérdezte Mo-cetől, hogy a nemes emberek között is támadhat-e viszály?

A Mester így szólt:

– Nemes emberek között viszály nem támadhat.

Ce-Hszia azt mondta:

– De a kutyák és a disznók is marakodnak. Hogyan lehet, hogy a nemes emberek között nem támadhat viszály?

A Mester így szólt:

– Szavainkkal Ven királyt dicsérjük, tetteinkkel a kutyákat és a disznókat utánozzuk? Szomorú!

A BOLOND SZOLGA

Vuma-ce kifogást emelt Mo-ce magatartása ellen, hogy olyan embereken segít, akiket nem ismer, áldozatot mutat be olyan szellemi lényeknek, akiket nem is láthat. Ez az eljárás tiszta bolondság.

A Mester így szólt:

– Tegyük fel, hogy két szolgád van. Az egyik csak akkor dolgozik, ha látod, s ha nem látod, semmit sem csinál. A másik akkor is dolgozik, ha nem látod. Melyik szolgát fogod előnyben részesíteni?

Vuma-ce azt mondta:

– Azt, aki akkor is dolgozik, ha nem látom.

A Mester így szólt:

– Tehát előnyben részesíted azt, aki bolond?

AMELY ÁLLAMNAK TÖNKRE KELL MENNI

Az az állam, amelyben a szellemi ember nem talál otthont, az a pusztulás elé megy. Ha valahol szellemi ember jelenik meg, és nem fogadják tisztelettel, annyi, mintha az uralkodót feláldoznák. Ha a szellemi embert megvetik, annyi, mintha az állam jólétéről lemondának. Az az állam, ahol a szellemi emberről megfélelkedtek, még sohasem tudott fennmaradni.

Mo-ce

A VILÁG MEGMENTÉSE

Sun-jü Kun szólt:

– Igaz, hogy az erkölcsi szabály szerint, ha férfi és nő egymásnak valamit nyújt, nem szabad, hogy egymást megérintsék?

Meng-ce válaszolt:

– Ez a szabály.

– És ha valakinek a sógornője a folyóba esik és fuldoklik, nem szabad megfogni és kihúzni?

Meng-ce válaszolt:

– Aki fuldokló sógornőjét nem menti meg, az dúvad. A szabály az, hogy férfi és nő egymást ne érintse. Ha valakinek a sógornője fuldoklik és kezét megfogva kirántja, az a kivétel.

– A világ ma fuldoklik. Mi az oka annak, Mester, hogy nem mented meg?

Meng-ce válaszolt:

– Ha a világ fuldoklik, úgy kell megmenteni, hogy az ember az igazságot tanítja. Ha valakinek a sógornője fuldoklik, kezét meg kell ragadni és a vízből kirántani. Azt akarod, hogy a világot kezénél fogva kihúzzam?

A HASZON KÁRA

Meng-ce, Liang királya, Huj elé járult.

A király így szólt:

– Ezer mérföldet nem átallottál megtenni, öreg, hogy ide gyere; biztosan van valami tanácsod, amivel birodalmamnak használhatok.

Meng-ce így felelt:

– Miért beszélsz a haszonról, király? Tulajdonképpen az emberiességről és a jogról kellene beszélned. Mert ha egy király azt mondja: „Mi az, ami birodalmamnak használ?” – akkor a nemesek is arról beszélnek: „Mi az, ami házamnak használ?” – és a nép is arról beszél: „Mi az, ami nekem használ?” A magasrangú és alacsonyrangú mind a hasznot keresi, s így a birodalomban úrrá lesz a zavar.

Meng-ce

KÍNAI KÖLTŐK

Ablakát kinyitotta a holdnak – a bánat lépett be rajta.

Eladó lányok, ne sírjatok! Ki tudja? Talán hú szívű férfit találtok, aki majd gyakran mondogatja: megöregszünk csendben, együtt.

Isten veled, életem ura! Egy folyó sem térhet vissza forrásához, egy rózsa sem nőhet vissza a fára, amely lehullajtotta.

Az élet egyetlen bizonyossága a halál. Ma te csókolod ezt a száját, holnap a föld; ma én játszom ezen a hárfán, holnap a tyúkok gubbasztanak rajta.

A nők mosolya elfelejteti, hogy a tavasz rövid.

Az élet káprázat, akár az álom. Miért kínozzuk tehát magunkat?

A rózsa nem élhet fény nélkül, a nő nem élhet szerelem nélkül.

Li Taj-po

Ez az aggastyán mindig szegény volt, mégis énekel; és te, akinek annyi szép emléke van, miért panaszkodsz?

Amikor a felhő a holdra siklik, a folyamra is felhő siklik. Úgy érzem ilyenkor, mintha az ég tengerében eveznék, és kedvesemre gondolok, akinek arca szívem tükreben fénylik.

Felhő terjeszkedik fölöttünk. Közeledik a vihar – verset írok a szerencse állhatatlanságáról.

Tu Fu

HUJ SI PARADOXONAI

Az ég olyan alacsony, mint a föld. A hegy és a tenger egy szinten vannak.

A Nap akkor nyugszik, ha delel, és a teremtmények meghalnak, amikor megszületnek.

Ha ma reggel elindulsz Jüe tartományba, tegnap estére megérkeztél.

A tyúknak három lába van.

A fehér kutya színe fekete.

A hegyek énekelnek.

Huj Si

A VILÁG FORRÁSA

Ha az ember valamit megismer, az igazságot szólja. Nem szólja az igazságot az, aki nem ismeri. Csak aki ismeri, az szólja az igazat. A megismerést kell tehát kutatni.

Tanítsd, uram, a megismerést.

Ha az ember gondolkozik, akkor megismer. Gondolkozás nélkül nincs megismerés. A gondolkodást kell kutatni.

Tanítsd, uram, a gondolkodást.

Akiben hit van, az gondolkozik. Hit nélkül nincs megismerés. Csak akinek hite van, annak van gondolata. A hitet kell kutatni.

Tanítsd, uram, a hitet.

Amiben az ember gyökerezik, az a hite. Akinek nincsen gyökere, annak nincs hite. Ki miben gyökerezik, az a hite. A növekedést kell kutatni.

Tanítsd, uram, a növekedést.

Az ember a teremtésben gyökerezik. Teremtés nélkül nincs növekedés. Csak amit teremt az ember, abból emelkedhet ki. A teremtést kell tehát kutatni.

Tanítsd, uram, a teremtést.

Amikor az embert eltölti az öröm, akkor teremt. Öröm nélkül nincs teremtés. Csak aki ismeri az örömet, az teremt. Az örömet kell tehát kutatni.

Tanítsd, uram, az örömet.

A határtalanban van az öröm. A korlátok között nincs öröm. A határtalan az egyetlen öröm. A határtalant kell kutatni.

Tanítsd, uram, a határtalant.

Aki semmi mást nem hall, semmi mást nem ismer, az határtalan. Aki a másikat látja, hallja, ismeri, az elhatárolt. A határtalan a halhatatlan. A határolt a halandó.

De mondd, uram, miből szőtték a határtalant?

Saját nagyságából szőtték, vagy így mondom: nem a nagyságából szőtték. Mert a nagyság a világban sok tehenet, elefántot, paripát, aranyat, rabszolgát, asszonyt jelent. De nem ilyenekre gondolok, mert az ilyeneket mind egymásból szőtték. A határtalan helye a mélység és a magasság, nyugat és kelet, észak és dél, a határtalan helye ez a nagy világ. Ezért mondják az öntudatról: helyem a magasság és a mélység, nyugat és kelet, észak és dél, én vagyok a nagy világ. Ezért mondják a lélekről: a lélek helye a mélység és a magasság, nyugat és kelet, észak és dél, a lélek helye ez a nagy világ. Aki így látja, így gondolja, így ismeri, aki a lélekkel játszva örvendezik, a lélekkel egyesülve gyönyörködik, az önmagában teljes, minden világban szabad lény. De akik másképpen látják, azok a szétszóródó lények. Üdvösségük mulandó és számukra börtön minden világ.

A TÁPLÁLÉK

Brahman legmagasabb alakja a táplálék. Mert táplálékból való az élet. És ha az ember nem eszik, akkor nem gondolkodik, nem érez, nem lát, nem beszél, nem szagol, nem ízlel, az életerő elhagyja. Így mondják: ha újból eszik, megnövekszik benne az életerő, és újból gondolkodik, hall, érez, beszél, ízlel, szagol és lát. Mert így mondják: a földi lények táplálékból születnek. Az életet a táplálék adja, s a táplálékban oszlik fel az élet.

Valóban, ahány lény van, mind a táplálék után röpdös, nap mint nap lesi a zsákmányt. A nap a sugaraival szívja fel a táplálékot, ez izzik benne. Az életerők tápláléktól átítatva emésztenek. Táplálék lobbantja fel a tüzet, és Brahman a táplálék után való vágyból teremtette a világot.

Valóban a táplálék a Fenséges világfenntartó alakja. A táplálék lényege az élet, az életé a belső érzékelés, a belső érzékelése az ismeret, az ismereté a gyönyörűség. Aki ezt tudja, az bővében lesz a tápláléknak, az életnek, bővében lesz a belső érzelmeknek, az ismeretnek, a gyönyörűségnek. Igen, ahány lény csak táplálkozik itt a földön, mindegyiknek a belsejében lakik és élvezi a táplálékot mindenkiben, aki ezt tudja.

ISTEN ÉS ÉN

Két Brahman van, az alakot öltött és az alakatlan, a halandó és a halhatatlan, az egy helyben álló és a járó, az itt lévő és a túlvan lévő.

Az alakot öltött más, mint a szél, más, mint a világűr. Ez a halandó, ez az egy helyben álló. Ennek az alakot öltött, halandó, egy helyben álló, itt lévő Brahmánnak lényege amott szikrázik az égen, mert ez a nap, minden létező lényege.

Az alakatlan Brahman a szél, a világűr. Ez a halhatatlan, ez a járó, ez az, aki túl van az életen. Ennek az alakatlannak, ennek a halhatatlannak, ennek a járónak, aki odaát van, lényege a tűzlélek, amelyik ott szikrázik a napban, mert a túllévő magja a tűzlélek.

Ennyit az Istenségről. És most az isteni Énről.

Az, ami alakot ölt, más, mint a lehelet; az, ami itt van, más, mint a test mélyén rejtőző végtelen űr. Ez a halandó, ez az egy helyben álló. Ennek az alakot öltött ittlévőnek, ennek a halandónak, ennek az egy helyben állónak a lényege a szem. Mert a szem minden ittlévő lényege.

Az alakatlan pedig a lehelet és a test belsejében rejtőző végtelen űr. Ez a halhatatlan, ez a járó, ez az életen túl lévő. Ennek az alakatlannak, ennek az életen túl lévőnek, ennek a járónak lényege a tűzlélek, amely a jobb szemben szikrázik, ez a lényege annak, aki odaát van.

A tűzlélek képe az arany, olyan, mint a sáfrány-köntös, fehér, mint a báránygyapjú, bíbor, mint az indragopa-bogár, alakja, mint a lobogó tűz, mint a lótusz virága, olyan, mint a hirtelen felcikázó villám. Mert aki ezt megérti, abban hirtelen, mint a villám, a boldogság felcikázik.

De a tűzlelket megnevezni csak így lehet: nem ez, nem az. Nincs, aki másként nevezhetné. Neve mégis a valóságok valósága, mert az életszellem a valóság, és a valóság benne: Ő.

TAT TVAM ASZI

Uddálaka Áruni így szólt fiához, Svetaketuhoz:

– Hadd tanítsalak meg, kedvesem, arra, hogy mi az alvás. Amikor az ember, mint mondják, alszik, a létbe olvad és a léttel egyesül. Ha a méhek, kedvesem, mézet készítenek, a sokféle virág nedvét összegyűjtik és a sokféle nedvet összehordják. Amint a mézben az egyes növények nedveinek íze egybeolvad, és a különbséget az ízek között senki sem érzi, éppen úgy, kedvesem, amikor a világ lényei a mély alvásban a létbe olvadnak, nem érzik, hogy a létbe olvadtak. Akár tigris, akár oroszlán, akár farkas, akár vadkan, akár féreg, akár madár, akár bögöly, akár szúnyog vagy akármilyen más itt az érzékek világában, újra csak létező lesz, semmi egyéb. S ami ez az elmúlhatatlan, amiből ez az egész nagy világ van, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te, Svetaketu.

– Taníts tovább, tiszteletreméltó – szólt Svetaketu.

– Legyen – szólt Uddálaka Áruni. – A folyók, kedvesem, keleten keletkeznek és kelet felé folynak, nyugaton nyugat felé ömlenek, tengerből tengerbe és tengerré lesznek. De amint a tengerben egyik sem tudja, hogy melyik folyóból jött, éppen úgy, kedvesem, a lények közül, amikor az életből kilépnek, senki sem tudja, hogy az életből lépett ki. Akár tigris, akár oroszlán, akár farkas, akár vadkan, akár féreg, akár madár, akár bögöly, akár szúnyog, akármilyen más itt az érzéki világban, újra csak létező

lesz, semmi egyéb. S ami ez az elmúlhatatlan, amiből ez az egész nagy világ van, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te, Svetaketu.

– Taníts tovább, tiszteletreméltó – szólt Svetaketu.

– Legyen – mondta Uddálaka Áruni. – Ha ezt a nagy fát itt gyökerén megmetszed, kedvesem, csöpögni kezd, mert él; ha törzsén megmetszed, csöpögni kezd, mert él; ha csúcsán megmetszed, csöpögni kezd, mert él; így áll itt eleven élő Énjében büszkén és vidáman. De ha az élet az egyik gallyat elhagyja, elszárad; ha a másikat elhagyja, az is elszárad; ha a harmadikat elhagyja, az is elszárad; ha az egész fát elhagyja, az egész fa elszárad. Jegyezd meg, kedvesem, ha az egész fát elhagyja az élet, a test meghal, de nem hal meg az élet. S ami ez az elmúlhatatlan, amiből ez az egész nagy világ van, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te, Svetaketu.

– Taníts tovább, tiszteletreméltó – szólt Svetaketu.

– Legyen – mondá Uddálaka Áruni. – Szedj csak gyümölcsöt arról a njagrodhafáról.

– Itt van, tiszteletreméltó.

– Hasítsd ketté.

– Kettéhasítottam.

– Mit látsz benne?

– Semmit.

– Az, amit nem látsz, kedvesem, az az elmúlhatatlan, amiből az egész njagrodhafa kinőtt. S ami ez az elmúlhatatlan, amiből ez az egész nagy világ van, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te, Svetaketu.

– Taníts tovább, tiszteletreméltó – szólt Svetaketu.

– Legyen – mondta Uddálaka Áruni. – Itt van egy szem só, tedd vízbe és holnap ismét gyere hozzám.

Úgy történt, s akkor így szólt:

– Add ide a sót, amit tegnap este a vízbe tettél. A vízbe nyúlt, kereste, de nem találta, mert elolvadt.

– Kóstold meg ezen az oldalon. Milyen íze van?

– Sós.

– Kóstold meg a közepén. Milyen íze van?

– Sós.

– Kóstold meg azon az oldalon. Milyen íze van?

– Sós.

– Hagyd ott és ülj ide mellém.

Úgy történt, s akkor így szólt:

– Eltűnt.

– Igazad van. Így hiszed azt is, hogy az élet eltűnt, de mégis itt van. S ami ez a lát-hatatlan, s ami ez az elmúlhatatlan, amiből ez az egész nagy világ van, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te, Svetaketu.

– Taníts tovább – szóló Svetaketu.

– Legyen – mondta Uddálaka Áruni. – Ha valakit a gandhárík országából bekötött szemmel idevezetnek és a sivatagban eleresztenek, kelet vagy észak vagy dél felé fog tévelyegni, mert bekötött szemmel hozták ide és bekötött szemmel eresztették el. De ha valaki hozzámegy és a köteléket szeméről leveszi, és azt mondja: „Amott fekszik a gandhárík földje, arrafelé tarts”, akkor faluról falura menve, kérdezősködve az úton, hazatalál – úgy az ember, aki az életben tanítóra talál, felébred: „Csak addig fogok a zűrzavarban a földön tévelyegni, amíg megváltóm elérkezik, s akkor az elmúlhatatlanba hazatérek”. Ez az elmúlhatatlan, amiből az egész nagy világ van, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te, Svetaketu.

– Taníts tovább, tiszteletreméltó – szóló Svetaketu.

– Legyen – mondta Uddálaka Áruni. – A halálos beteg körül vannak rokonai, és azt kérdezik tőle: „Megismersz, megismersz?” Amíg a beszéd nem merül el az érzésbe, az érzés nem merül el a lélegzetbe, a lélegzet a szellemben, a szellem az istenségben, addig rokonait megismeri; de ha a beszéd elmerül az érzésbe, az érzés elmerül a lélegzetbe, a lélegzet a szellemben, a szellem az elmúlhatatlan istenségben, akkor roko-

nait már nem ismeri meg. Ez az elmúlhatatlan, amiből az egész nagy világ van, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te, Svetaketu.

– Taníts tovább, tiszteletreméltó.

– Legyen – mondta Uddálaka Áruni. – Megkötözött kezű embert vezetnek elő, kedvesem, és azt kiáltják: Lopott, rabolt! Tüzes vasat neki! Ha ő a tettes, menthetetlen, mert ha tagad, hazugságban marad, megérinti a tüzes vasat, megperzselődik, és akkor kivégzik; ha azonban nem ő a tettes, megmenekül, mert az igazat mondja, és szabadon eresztik. Ami által az ember nem perzselődik meg, az az igazság, az az elmúlhatatlan, amiből ez az egész világ van, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te, Svetaketu.

Uddálaka Áruni fiát, Svetaketut így tanította.

Upanisádok

A SZÁNKHJA JÓGÁBÓL

Nem volt idő soha, hogy ne lettem volna én, ne lettél volna te. Soha nem lesz idő, amelyben ne lennénk.

A test hordozója megéri a gyermekkort, az érett, az öregkort, ugyanúgy megéri az egyik test életét és a másikat. A bölcs tudja ezt.

Az anyagi természettel való kapcsolatból származik a meleg és a hideg, az öröm és a fájdalom; mindez elmúlik. Viseld türelemmel.

Akit ez meg nem ingat, az bölcs, aki örömben, fájdalomban egykedvű marad és derűs, csak az érett meg a halhatatlanságra.

A nem-létező nem keletkezhet soha, a létező nem múlhat el soha. Aki az igazságot látja, a kettő különbségét megismeri.

Tudd meg, hogy az, ami által a világ kibomlott, elmúlhatatlan. Senki ezt az elmúlhatatlant meg nem semmisítheti.

A test mulandó. Aki a testet áthatja, örök. Halhatatlan és mérhetetlen...

Aki azt hiszi, hogy valaki öl, azt hiszi, hogy valakit meg lehet ölni, az nem ismeri az igazságot. Senki sem öl, senkit sem ölnek meg.

Nem születik és nem hal meg, nem keletkezett és nem szűnik meg, ha egyszer van, örök. A testet megölhetik, ő elpusztíthatatlan.

Aki e megölhetetlenről, örökről, soha nem születettről, mindig létezőről tud, hogyan hiheti, hogy valaki ölet vagy öl?

Mint ahogy az ember nyútt ruháját leveti és az újat felölti, úgy veti le a testben lévő lény elviselt testét és költözik a másikba.

Kard meg nem sebesíti, tűz nem égeti, víz nem áztatja, szél nem szárítja.

Sebezhetetlen, elégethetetlen, nem fog rajta víz és szél, örök, mindenütt jelenvaló, állandó, mozdulatlan, múlhatatlan.

Senki sem látja, senki elgondolni nem tudja. Változást nem ismer. Ha ezt így megismered, nem szabad többé gyászolnod senkit.

De ha abban hiszel, hogy mindig újra születik és meghal, gyászolnod akkor is fölösleges.

Aki megszületett, annak halála biztos. Aki meghalt, annak születése biztos. Elkerülhetetlen szükség. Azon, ami elkerülhetetlen, ne bánkódj.

A lények serege a láthatatlanból lép elő. Az út a látható világon át vezet, de végül minden lény a láthatatlanba visszatér. Miért panaszkodsz emiatt?

Van, aki csodának nézi. Van, aki úgy beszél róla, mintha rendkívüli lenne. Van, aki úgy vesz róla tudomást, mintha alig hihető lenne. De akárhogy is nézze, senki sem érti.

A test hordozója mindenkiben örök és sérthetetlen. Ne gyászolj hát senkit...

Így szólt a Szánkhja tanítása. Halld most, mit tanít a jóga, mert a tettek bilincseitől csak ezáltal szabadulhatsz meg.

A fegyelmezett értelem tudása egy. Ezzel szemben áll az ingadozások végtelen lehetősége.

A tudatlanok szóvirágokban ömlengenek a Védák szavairól, mondván: nincs más, csak ez, de tetteik fogva tartják őket, vágyuk az üdvösség, és vakon hisznek a beszédnek, amely a cselekedetek jutalmául új születést ígér; a jólét és égi hatalom elérését pedig szertartásokhoz kötik.

Akik e téves tanításoknak felülnek, akik a mennyei üdvösségbe kapaszkodnak, sohasem fogják elérni a megvilágosodást.

A Védák a lét hármas természetéről beszélnek. Szabadulj meg e háromtól. Szabadulj meg az ellentétektől, a szerzéstől és birtoklástól, az örök valósághoz, Atmanhoz hűen.

A megvilágosodáshoz eljutó brahmannak a Védák csak annyi, mint árvízben egy víztartály.

Hivatásod, hogy megteremtsd életed művét, ám a tettek gyümölcseivel ne törődj. Tevékenységed irányítója ne a jutalom legyen. De tétlen se légy.

Művedet végezd a jóga odaadásával, de annak következményeire ne figyelj. Legyen mindegy, siker vagy kudarcc. Ezt a közönyt hívják jógának.

A tevékenység jógája mélyen a tudás jógája alatt áll. Menedéket a tudásban keress. Szánalomra méltó az, aki a jutalmat hajszolja.

Aki a tudás jógáját követi, legyen tette jó vagy rossz, mindkettőn átlép. Ezért szenteld magad a jógának. A jóga a helyes cselekvésre megtanít.

A jóga bölcsei a cselekedetek gyümölcséről lemondanak, és a születések béklyójától megszabadulva elérik a helyet, ahol nincs több szenvedés.

Ha értelmed a káprázatok zűrzavarából kilép, terhedre lesz már, amit a szent könyvekből tanultál, s az, amit azokból tanulhatsz.

Ha pedig tudásod már a szent könyvek tanításával is szemben áll, és te a meditációban sziklaszilárdan elmélyülsz, eléred azt, amit úgy hívnak, hogy: jóga.

Bhagavad Gitá

A VILÁG ÁLOM

Ahogy a nap üldözi az éjt, úgy üldözi a tudás a nem-tudást. Mert a dolgok és keletkezésük olyanok, mint az álom képei. Míg az álom tart, az egész világ valóságnak látszik, de a világ nincs többé, ha az álom véget ér. A megszabadult, aki ehhez a tökéletes felismeréshez eljutott, az egész világegyetemet Istenben látja. A mindenséget egyetlen léleknek látja, saját lelke ebben a lélekben feloldódik, ahogy a víz feloldódik a vízben, ahogy a láng egyesül a lánggal, ahogy a levegő elvegyül a levegővel. Mert nincs más, mint Brahman, és ha valami egyéb számunkra lenni látszik, olyan az, mint a sivatagi fata morgana.

HAJNALI MEDITÁCIÓ

A hajnali szürkület idején emlékezetembe idézem saját szívem ragyogó, önfényét ontó magvát, a negyediket, az örökéletűt, a tiszta szellemi tudatot, az áldást – a „Legfensőbb Hattyú” célpontját és üdvét. Felidézem a Lényt, aki látja az álom, az ébrenlét és a mélyálom állapotát, a mindennekfelett való lényezet, aki én magam vagyok. Oszt-hatatlan az, részek nélkül való. Nem vagyok a veszendő elemek egyesülése, nem vagyok a test, sem az érzékek a testben, sem az értelem a testben. Nem vagyok az én-működés, sem az élet- és lélegzőerők találkozása, nem vagyok az ihletett értelem. Távolszonttól, gyermektől, távol földtől és vagyontól és mindezekhez hasonlóktól, én vagyok a Tanú, az Örökkévaló, a Belső Én, a Boldog és Egyetlen.

Aki nem ismeri a kötelet, annak szemében a kötél kigyónak látszik; aki nem ismeri az Ént, annak szemében az egyén korlátolt, mulandó állapota és látszat jelensége maga az Én. De ha egy szavahihető ember a hamis látszatot felfedi, a kötél kötél lesz; ugyanígy mesterem felfedte előttem: nem individuális élet-monász vagyok – a Boldog és Egyetlen vagyok.

Nem születtem; hogyan létezne számomra születés és halál?

Nem az életlehelet vagyok; hogyan létezne számomra éhség, szomjúság?

Nem a gondolat és érzés szerve, az értelem vagyok; hogyan létezne számomra bánat, csalódás?

Nem a cselekvő vagyok, hogyan létezne számomra kötelék, feloldódás?

Nem gyűlölök és nem érzek ellenszenvet, nem ismerem a szenvedélyes ragaszkodást, sem a sóvárgást, sem a csalódást. Nem vagyok sem önző, sem önbálványozó. Életkötelességek szertartásos törvényei, evilági célok, a gyönyöröknek sokasága – ez mind nem érint engem, és még a végső üdv is közömbös számomra. Siva vagyok, a tiszta szellem, a maradéktalan boldogság. Siva vagyok, rendíthetetlen nyugalom, tökéletes lény.

Számomra nincs halál, nincs félelem, nincs kasztok közötti különbség. Nincs apám, nincs anyám, rokonom, barátom.

Számomra nincs mester, nincs tanítvány. A rendíthetetlen béke vagyok, akinek alakja szellem és maradéktalan boldogság.

Nem vagyok férfi, nem vagyok nő, nem nélküli sem vagyok. Vagyok a rezdületlen béke, az Egy, akinek alakja az önmaga fényében ragyogó hatalmas sugárzás. Nem vagyok gyermek, nem vagyok ifjú, sem aggastyán, nem tartozom semmilyen kaszthoz, semmilyen életszakaszhoz. Vagyok a Szent, a Békés, az Egy, a világ kezdetének és felbomlásának egyetlen Oka.

Sankara

AZ ŐSKORI TÖRVÉNYKÖNYVBŐL

Most pedig szó szerint és sorjában el fogom mondani, hogy ha valaki életében valamilyen bűnt elkövetett, annak mi a büntetése.

A nagy gonosztevők, miután éveken át a poklok kínját szenvedték el, ez idő múltával a következő új születésekre ítéltetnek:

A szellemi kaszt tagjának gyilkosa bűnének különböző körülményei szerint a kutya, a vaddisznó, a szamár, a teve, a bika, a kecske, a birka, a szarvas, vagy a szolgakaszt tagjának testében születik meg.

A pap, ha részegítő italt iszik, nagyobb vagy kisebb alakú féreg alakjában születik újjá, vagy molylepke lesz, vagy légy, amely hulladékból él, vagy pedig valamilyen ragadozó állat.

Az az ember, aki akármilyen érző lénynek kárt okoz, az újjászületik mint macska vagy más durva húsevő.

Aki tiltott ételekből torkoskodik, az mint légy születik újjá, az, aki közönséges tárgyakat lop, mint valamilyen mohó zabáló állat, az, aki megvetett nővel viszonyba kezd, mint bolyongó kísértet.

Aki kitalítottakkal érintkezik, aki bűnös feleségével kezd viszonyt, aki paptól házi tárgyat lop el, az lidércé változik.

Az a gonosztevő, aki kapzsiságból rubint vagy más drágakövet, gyöngyöt, korallt lop, az mint harkály születik újra.

Aki csépeletlen gabonát lop, az mint patkány születik újjá, aki sárga fémet lop, az mint gúnár; aki vizet lop, az búvármadárként bűnhődik, aki mézet lop, az mint szúnyog, aki tejet, az mint varjú; aki préselt gyümölcslevet lop, az mint kutya; aki tisztított vaját lop, az mint gyík.

A hústolvaj mint keselyű születik újra; aki valamilyen zsiradékot lop, az mint mosári madár; aki olajat lop, az mint rovar; aki sót lop, az mint sáska; aki függőágyat lop, az mint hintázó madár.

Ha a szellemi kaszthoz tartozó kötelességét nem végzi el, akkor mint démon születik újjá; ez a démon olyan, mintha tüzet okádna szájából, mindent felfal, még azt is, amit kiköpnék; ha a lovagi kasztból való megszegi kötelességét, az mint olyan démon születik újjá, amely sárral és döghússal táplálkozik.

Ha a gazdasági kaszthoz tartozó nem végzi el kötelességét, olyan démonba születik újra, amely a rothadó hullákkal táplálkozik; a szolgakaszthoz tartozó, aki kötelességét elmulasztja, ronda testű kísértetté lesz, amely tetvekkel táplálkozik.

Olyan lények, amelyek az érzékiség rabságába estek, következő újjászületésükben olyan lényekké lesznek, amelyek fokozottabb mértékben érzékeik rabjai, de érzékiségük kielégítése irtózatossá válik.

Először is a Tamiszába, vagyis a Külső Sötétségbe kerülnek és a borzalmak más helyére, olyan erdőkbe, amelyekben a falevelek éles acélkardokból vannak, olyan helyekre, ahol gúzsba kötik őket és állandóan halálfélelemben kell élniök.

El nem képzelhető szenvedések várnak rájuk: varjak és baglyok vájálnak a hússukban, tűzforró kenyeret kell nyelniök, lángoló homokon kell járniok mezítláb, és forró kemencében kell sülniök.

Megveszett és nyomorult állatok alakjait kell magukra venniök, az egyik percben jéghideg fagy, a másokban perzselő forróság kínozza őket, és minden rémületet át kell élniök.

Kínok között kell megszületniök, szomorú fogságban kell élniök, rabszolgai szolgálatban, olyan lények között, amelyek velük teljesen egyenlőek.

El kell válniök szeretteiktől, rokonaiktól, istentelenek között kell eltölteniök életüket, nehéz robotban, közben nem lesz egyetlen barátjuk s egyetlen jóakarójuk sem.

Öregkorukban támasz nélkül fognak állani, betegségbe esnek, a lelkiismeret fogja furdalni őket, és így következik el az elkerülhetetlen halál.

Manu

VACCHAGOTTO

Így hallottam. A Magasztos Veszáli mellett, a nagy erdőben, a magány csarnokában időzött, Vacchagotto, a zarándok pedig a Fehér Lótuszrózsa remetekertjében. A Magasztos jókor felkerekedett, vette köpönyegét és a csészét, s indult Veszáli felé alamizsnáért. S a Magasztos azt gondolta: – Igen korán van még a városban az alamizsnára várakozni, mi lenne, ha most a Fehér Lótuszrózsa zarándokkertjébe mennék és meglátogatnám Vacchagottót, a zarándokot?

És a Magasztos belépett a Fehér Lótuszrózsa remetekertjébe és oda igyekezett, ahol Vacchagotto, a zarándok időzött. Ekkor Vacchagotto, a zarándok észrevette a Magasztos távrolól közeledő alakját, és meglátván, így szólt hozzá:

– Jöjj, uram, ó, Magasztos, üdvözlégy, Uram, ó, Magasztos! Már réges-régen felébresztetted bennem a reményt, Uram, ó, Magasztos, hogy egyszer felkeresel. Ül ide, Uram, ó, Magasztos, rád vár ez a hely.

A Magasztos leült a felkínált helyre. Vacchagotto, a zarándok azonmód alacsonyabb széket vett magának, és melléje ült. Melléje ülve Vacchagotto, a zarándok, így szólt a Magasztoshoz:

– Ilyenket hallottam, ó, Uram: Gotamo, az aszkéta, mindent tud, mindent ért, magát szüntelenül ébernek vallja: „járjak vagy álljak, aludjam vagy virrasszak, minden időben a teljes éberség birtokában vagyok”. Akik így szóltak, Uram, azok való-

ban a Magasztos szavait idézték, azok nem jogtalanul hivatkoztak a Magasztosra, azoka Tanítás szerint szóltak, úgy, hogy nem származhat abból hamis tanítás?

– Azok, Vaccho, akik így szóltak: „Gotamo, az aszkéta mindent tud, mindent ért, magát szüntelenül ébernek vallja; járjak vagy álljak, aludjam vagy virrasszak, minden időben a teljes éberség birtokában vagyok” – azok nem az én szavaimat idézték, azok alap nélkül és jogtalanul hivatkoztak reám.

– Hogyan szóljunk hát, ó, Uram, úgy, hogy a Magasztos szavait idézhessük, hogy a Magasztosra ne jogtalanul hivatkozzunk, hogy a Tanítás szerint szóljunk, úgy, hogy ne származhassék abból hamis tanítás?

– Gotamónak, az aszkétának hármasság tudása van. Így szólván, Vaccho, az én szavaimat idézik. Nem jogtalanul hivatkoznak reám, s a Tanítás szerint szólnak, úgy, hogy nem származhat abból hamis tanítás. Mivel, ó, Vaccho kedvemre emlékezem én vissza akárhány különböző elmúlt létformára, úgy mint egy életre, azután két életre, azután három életre, azután négy életre, azután öt életre, azután tíz életre, azután húsz életre, azután harminc életre, azután negyven életre, azután száz életre; azután ezer életre, azután százezer életre, azután sok világ keletkezésének idejére, azután sok világ pusztulásának idejére, azután sok keletkezésének és pusztulásának idejére. Ott voltam, így hívtak, ilyen családba, olyan rendbe tartoztam, ez volt a foglalkozásom, ilyen örömet s fájdalmat éltem át, s így végződött életem; amott ismét másként jelentem meg a létben: most ott voltam, amúgy hívtak, olyan családba, olyan rendbe

tartoztam, az volt a foglalkozásom, olyan örömet és fájdalmat éltem át, és úgy végződött életem; akkor ismét más alakban jelentem meg a létben. Így emlékezem számos különböző régi létformámra, mindenki sajátságos jegyére, sajátságos vonatkozására. És, Vaccho, az égi szemmel, a megtisztulttal az emberi határokon túl nézővel kedvemre szemlélem az eltűnő és ismét felmerülő lényeket, a hitványat és a nemeset, a szépet és a csúnyát, a boldogot és a boldogtalant, látom a lényeket, amint tetteik szerint visszatérnek. Azok a kedves lények tetteikben nyilván a rosszhoz szegődtek, a szentet ócsárolták, az igaztalant tisztelték, az igaztalant cselekedték; a test feloszlásakor a halál után a lelkek lefelé kerülnek a hamis nyomra le a mélybe, a pokoli világba. Ezek a kedves lények azonban tetteikben a jóhoz szegődtek, gondolatban a jóhoz szegődtek, a szentet nem ócsárolják, az igazat tisztelik, az igazat cselekszik; a test feloszlásakor, a halál után az égi világban a jó nyomra lelnek. Így látom az égi szemmel, a megtisztulttal, az emberi határokon túl nézővel az eltűnő és ismét felmerülő lényeket, a hitványat és a nemeset, a szépet és a csúnyát, a boldogot és a boldogtalant, látom a lényeket, amint tetteik szerint visszatérnek. És Vaccho, a káprázat forrását kikapasztottam, és még életemben megnyilatkozott és megvalósult bennem a kedély és az értelem megszabadulása mindabból, ami káprázat. Gotamónak, az aszkétának hármasság tudása van: így szólva, Vaccho, az én szavaimat idézik, nem jogtalanul hivatkoznak reám, és a Tanítás szerint szólnak úgy, hogy nem származhat abból hamis tanítás.

E szavak után Vacchagotto, a zarándok, ekképpen szólott a Magasztoshoz:

– Akad-e valaki, ó, Gotamo, az otthonunkban lakók között, aki, anélkül hogy házi kötelékeit előbb elszakítaná, a test feloszlásakor szenvedéseinek végére ér?

– Nem akad olyan, Vaccho, az otthonunkban lakók között, aki anélkül, hogy a házi köteléket előbb elszakítaná, a test feloszlásakor szenvedéseinek végére érne.

– Azonban akad-e olyan, ó, Gotamo, az otthonunkban lakók között, aki a házi kötelékek feloldása nélkül a test felbomlásakor az égi világba jut?

– Ó, Vaccho, nemcsak száz, vagy kétszáz, vagy háromszáz, vagy négyszáz, vagy ötszáz, hanem még több is akad az otthonunkban lakók között, aki a házi kötelékek elszakítása nélkül a test feloszlásakor az égi világba jut.

– És akad-e, ó, Gotamo, olyan mezítelen vezeklő, aki a test feloszlásakor szenvedéseinek végére ér?

– Nem akad, Vaccho, olyan mezítelen vezeklő, aki a test feloszlásakor szenvedéseinek végére ér.

– Azonban akad-e, ó, Gotamo, olyan mezítelen vezeklő, aki a test feloszlásakor az égi világba jut?

– A mai naptól visszafelé számítva kilencvenegy világkorszakot, amennyire én visszaemlékszem, nem tudok egyetlenegy mezítelen vezeklőről, aki az égi világba jutott volna, kivéve egyet: az azonban tudta, hogy csakis saját tettei és saját cselekedetei válthatják meg.

– Így, Gotamo, bizony hiábavaló az ilyen vezeklés, s még az égi világba sem vezet.

– Így, Vaccho, bizony hiábavaló az ilyen vezeklés, s még az égi világba sem vezet.

Így szólt a Magasztos. Szavai nyomán Vacchagottóban, a zarándokban a megelégedés öröme szétáradt.

Gautama Buddha

A ZEN MESTER TALÁLÓS KÉRDÉSEI

Vu herceg azt kérdezte Bodhidharmától:

– Uralkodásom kezdete óta sok templomot építtettem, sok szent könyvet másoltattam le és sok barátot segítettem. Mit gondolsz, mennyi érdemet gyűjtöttem?

– Nem érdem, felség – válaszolt Bodhidharma.

– Hogyan? – kérdezte Vu.

– Alacsonyrendű tettek. Eredményük legfeljebb, hogy aki azokat tette, a mennyben fog újjászületni. Mindegyik magán viseli földi természetét és következő tettek előzményeit. Ma úgy látszik, hogy léteznek, de tulajdonképpen természetük szerint üresek. A valóban érdemes tett tudásból fakad és túl van az emberi éssen.

Vu ismét azt kérdezte:

– Mi a szent tanítás legfőbb tétele?

– Minden üres – válaszolta Bodhidharma –, és nincs itt semmi, ami szentnek lenne hívható.

– Ki az, aki velem szemben áll?

– Nem tudom, felség.

*

Hui-neng azt mondta:

– Szellemedben van valaki, aki lát, és ez az, aki lényedet valóságossá teszi. Ha benned zavar uralkodik és tévesen látsz, a tudások hegye sem segít, egyetlen bölcs barát sem, és nem fogsz tudni megszabadulni. De ha a veled született ész megahaladó tudásod megnyílik, szempillantás alatt minden tévedésed eloszlik.

*

Csi-san így szólt:

– Ha a viszonylatok feloldódnak, minden megszűnik, tárgy, dolog, én, és az eredeti üresség helyreáll.

Most a barát lép elő és azt kérdezi:

– Mi történik akkor, ha az üresség is feloldódik?

Csi-san a barátot nevéen szólítja.

– Igen – feleli a barát, és odalép. – Kérlek, mondd meg, hogy az üresség hova tűnik?

– Megmondtad – szólt a Mester.

*

A Mester magyaráz:

– A Zenben tökéletes szabadság van. Néha igent mond, néha tagad, aszerint, ahogy kedve telik benne.

A barát azt kérdezi:

- Hogyan tagad?
- A következőképpen. Ha a tél elmúlik, jön a tavasz.
- És mi történik, ha a tavasz elérkezett?
- Válladra botot veszel, batyut kötsz rá, és a földeken vándorolsz északra vagy délre, keletre vagy nyugatra, és ócska értelmű maradványaid rágcsálsz.

*

Hsziang-Jen azt mondta:

– Valaki egy ezer láb mély szakadék felett kinyúló faágra kötelet köt és fogával ráakaszkodva lóg. Most valaki arra jön és azt kérdezi: „Mi volt az értelme annak, hogy Bodhidharma Indiából Kínába jött?”

– Ha az ember válaszol, száját ki kell nyitnia, a kötelet elereszti és a mélybe zuhan. Ha nem válaszol, a legfontosabb kérdéssel szemben közömbös. Mit tennél helyében?

*

Egy barát Jah-hszientől azt kérdezte:

- Ajánlatos a szútrákat olvasni vagy sem? A Mester szólt:
- Itt nincsenek se mellék-, se keresztutak. A hegyek egész évben frissek és zöldek, és sétálhatsz, amerre akarsz, keletre vagy nyugatra.
- Szeretnék tőled valami határozottat tanulni.

– Nem a nap hibája, ha a vak az utat nem látja.

*

A Mester a ruháját mosta, amikor Tan-jüan éppen arra jött és azt kérdezte:

– E pillanatban mire gondolsz?

A Mester rögtön válaszolt:

– Mit akarsz, mire gondoljak e pillanatban?

*

Mu-csou azt kérdezte:

– Mindennap fel kell öltöznünk és ennünk kell. Hogyan szabadulhatnánk meg mindettől?

A Mester azt mondta:

– Öltözünk és eszünk.

– Nem értem – válaszolt Mu-csou.

– Ha nem érted, öltözz fel és egyél.

*

Han-csu a baráttól azt kérdezte:

– Vang, Huang, Li, Csaó nem igazi családnevek. Mi az eredeti neved?

A barát válaszolt:

- Ugyanaz, ami a tied.
 - Hagyd el. Eredeti családnevedet szeretném tudni.
 - Ha a Han folyó megfordul, megmondom.
 - Miért nem most?
 - Megfordult a folyó?
- Han-csu meg volt elégedve.

*

Tan-hszin egy télen, amikor rendkívül hideg volt, a kolostor templomának fából készült Buddha-szobrát tűzre dobta, és ott melegedett. A templomszolga azt kérdezte:

- Hogyan merted Buddhámat elégetni?
- Tan-hszin erre pálcájával a hamuban keresgélteni kezdett.
- A halhatatlan részeket keresem itt az üszökben.
 - Hogyan éghettek el a szobor halhatatlan részei?
 - Ha nincsenek, akkor tűzre tehetem a többi fa Buddhát is?

Később egy barát a szobor elégetésének körülményei felől kérdezősködött. A Mester így szólt:

- Ha hideg van, a tűzhely köré ülünk és a fa lángol.
- Bűn volt vagy sem?

– Ha meleg van, a folyópartra megyünk a bambusznádasba.

*

– A születés és halál fontos dolgok, és az idő nem vár senkire – szólt a tanítvány.

A Mester azt kérdezte:

– Miért nem ragadod meg azt, ami nem született, és miért nem nézel abba, ami időtlen?

– Mert az, ami nem született, ragad meg, és az időtlen az, ami néz.

A Mester bólintott.

– Úgy van.

*

A Mestert megkérdezték:

– Mi a Zen?

– Ez az – válaszolta.

Más alkalommal pedig:

– Aminek nincs állítmánya.

*

A Mester szólt:

– Ha Buddha nevét hallom, már tiltakozom.

Lung-tan:

– Ha látni akarsz, nézz bele. Ha gondolkodni kívánsz felőle, tévedni fogsz.

*

Fa-jen tanítványától azt kérdezi:

– Hogyan érted ezt: ha egyetlen hüvelyknyi rést engedsz, olyanná nő, hogy ég és föld szétesik?

A tanítvány válaszol:

– Ha egyetlen hüvelyknyi rést engedsz, olyanná nő, hogy ég és föld szétesik.

– Kérlek – szól Fa-jen –, ilyen válaszokat ne adj.

A tanítvány most azt mondja:

– Nem tudom másképpen mondani. Hogyan, érted te?

– Ha egyetlen hüvelyknyi rést engedsz – szól Fa-jen –, olyanná nő, hogy ég és föld szétesik.

*

Csient megkérdezték:

– Van-e különbség a zen és a szútrák között? A Mester így válaszolt:

– Ha a hűvösebb idő közeledik, a madarak a fákra repülnek és a vadlúd a vízre száll.

Fa-jen ezt a mondást így magyarázta:

– A nagy Mester az igazságnak csak a felét mondta ki. Az én véleményem szerint, ha a vizet kézzel merítik, a holdfény csillog rajta, ha a virágokat ápolják, az illat a ruhába szívódik.

*

Vej a hadsereg tisztje volt és Hszüan-sa Mestert teára hívta meg. A tiszt azt kérdezte:

– Hol van a bejárat az igazság ösvényéhez?

A Mester így szólt:

– Hallod a folyó zúgását?

– Hallom.

– Ott van a bejárat.

*

Sou-sanhoz a barát így szólt:

– Kérlek, játssz valamit a húrtaalan hárfán.

A Mester néhány percig mozdulatlanul ült, azután azt kérdezte:

– Hallod?

– Nem hallom.

Mire a Mester:

– Miért nem szóltál, hogy hangosabban játsszak?

*

Valaki Lao-sant megkérdezte:

– Hol van ennek a háromszoros világnak az ura?

A Mester ezt válaszolta:

– Tudod, hogyan kell rizst enni?

*

A tanítvány megkérdezte Taj-szuit:

– Mi az én énem?

Taj-szui azt felelte:

– Ez az én énem.

– Hogyan lehet, hogy az én énem a te éned?

– Úgy, hogy a te éned.

*

Szan-seng és Jang-sen találkoztak. Jang-sen azt kérdezte:

– Mi a neved?

Szan-seng azt felelte:

– Jang-sen.

– Nem! Jang-sen az én nevem!

– Jó. Akkor legyen az én nevem Szan-seng.
Mire mindketten hahotában törtek ki.

*

A Mester nem ragaszkodott a szegénységhez. Amikor a barát azt kérdezte, hogy iskolájának mi a lényege, azt felelte:

– Bőröm száraz, csontjaim kilátszanak.

Kínai és japán koan-gyűjteményekből

SZERELEM

A hindu herceget gyönyörű nő tartotta a szerelem rabságában. Naphosszat róla álmodozott a kertben a tó partján, de amikor az éjjel közeledett sötét palástjával, kedveséhez sietett és ott maradt, amíg csak megpirkadt.

Egy éjjel ismét úton szerelme felé, csillagtalán sötétben, az úton kuporgó alakba ütközött. Mint megzavart kígyó emelkedett fel előtte, és átkot szórt a hercegre. Jógin volt, aki magába mélyedt, hogy Istent láthassa. A herceg meditációjából zavarta fel. Az aszkéta így kiáltott:

– Míg én belső látomásomat szemlélem és Istent látom, te testemet tapodod!

– Bocsáss meg – felelt a szerelmes herceg –, egy asszonyhoz sietek, aki minden érzékemet rabságában tartja, szívem csak őt látja, ezért nem veszek észre a magam útján semmi mást. De ha te Isten szemlélésébe mélyedtél, hogyan veheted még észre azt, ami Istenek kívül történik? Ugyan kié a nagyobb elmélyedés?

Az aszkéta a válasszal adós maradt. A szerelmes herceg azonban később szent lett, aki egész bensejét Istennek áldozta. Mikor szerelmétől elbúcsúzott, így szólt:

– Több voltál számomra, mint boldogság, tanítóm és mesterem voltál, te tanítóttal meg arra, hogyan kell szeretni Istent.

JÓ ILLAT

Két halaskofa hazafelé tartott a vásárról. Útközben jégeső kapta el őket. Szerencsére egy derék kertész behívta őket a sátrába, s éjjeli szállást adott nekik.

Az asszonyok lepihentek a virágkosarak mellé, azonban a szobában az erős szagtól nem tudtak elaludni. Az egyiknek jó ötlete támadt. A szennyes halaskosarakat bőven megöntözte a virágok vizével, s a kosarak tüstént a megfelelő halszagot kezdték árasztani.

A halaskofák meglelégedéssel nyelték a levegőt, s nemsokára mély álomba merültek. Még javában horkoltak, amikor megérkezett a kertész, hogy a sátrat kinyissa. Visszahőkölt, s hirtelen azt sem tudta, hová került, olyan szörnyű halbűz terjengett.

HOGYAN LEHET A VÍZEN SZÁRAZ LÁBBAL ÁTKELNI?

A tanítvány hite a mester csodatévő erejében sziklaszilárd volt. Ha a gurunak csak nevét ejtette ki, már úgy tudott a vizeken járni, mint akár a szilárd talajon.

Meghallotta ezt a guru, s azt gondolta: „Hogyan? Már pusztán nevem is csodát tesz? Milyen nagy és csodálatos lehetek akkor én magam!”

Másnap maga is megkísérelte, hogy száraz lábbal átjusson a folyón. Közben így suttogott: „Én! Én! Én!” De alig érintette lába a vizet, elmerült és megfulladt.

A hit csodát tesz – az önimádat halál.

DRÁGAKŐ A PORBAN

A férfi a világi forgatagban elfáradva kereste az utat Isten felé. Házát és minden vagyonát gyermekeire hagyta, maga pedig feleségével zarándokútra indult a szent helyekre, ahol Isten csodálatos alakjaiban megmutatta magát a népeknek. Széltében-hosszában nagy buzgalommal vándorolt, de Istent csak nem találta. Asszonya türelmesen követte.

Egyszer a tűző napon árnyéktalan utcán haladtak. Felesége még nála is fáradtabbnak látszott, s kissé hátramaradt, míg ő türelmetlenül előrement. Most lába előtt hirtelen megcsillant valami. Fölemelte. Hatalmas drágakő volt. Gyorsan ledobta, de hirtelen az jutott eszébe: „Ha feleségem megtalálja, kísértésbe esik és megszegi szegénységi fogadalmát, s így elzárja az Istenhez vezető utat. Jobb, ha elrejttem, hogy észre ne vegye.”

Ezzel port hintett a drágakőre, de felesége éppen ekkor ért oda, nézte, mit keres férje a földön. Lehajolt, megtalálta a drágakövet, kezébe vette, aztán lassan a földre ejtette, a férjére nézett, és így szólt:

– Ugyan, kedvesem, amíg a drágakövet a portól megkülönbözteted, addig Istentől még igen messze jársz!

KOLDUSOK

Akbar királyhoz, akit az övéi nagy tiszteletük jeléül Isten árnyékának neveztek, kolduló barát érkezett és alamizsnát kért.

A királyt éppen imába merülve találta, s ezért hangtalanul az imaszoba ajtaja elé térdelt, ott várta türelmesen, míg a király áhítata véget ér.

Akkor a szerzetes hallotta, hogy Akbar, akinek több királysága volt, mint valaha is bárkinek Indiában, így könyörgött:

– Ó, Uram, adj nekem több hatalmat, több országot, több gazdagságot.

A koldusbarát most észrevétlenül el akart osonni, de Akbar befejezte imáját, föl-emelkedett és észrevette.

– Azért jöttél, hogy kérj tőlem valamit – szólt –, és most szó nélkül távozol?

– Uram – felelte a barát –, koldulni jöttem, de hallottam, hogy magad is több országot, nagyobb hatalmat és gazdagságot koldulsz. Kolduljak egy koldustól? Akkor inkább magától Istentől kérek, ha már koldulni kell.

A CSODAFÁ

Hosszú utat tett meg a vándor, át az árnyéktalan pusztaságon. De egyszerre csak pompás fa állította meg, mint valami csoda állt az izzó sivatagban. Árnyékot adó koronája királyi sátoorként terebélyesedett, sötétlő lombja fűszeres virágokat, ragyogó gyümölcsöket rejtett. A vándor kimerülten vetette magát hűvös árnyékába, és önkéntelenül ezt gondolta: „Jó lenne ide egy nyugágy, lágy párnákkal, nem kellene a kemény földön feküdnöm.”

Még ki sem mondta, már pompás nyugágy termett a fa alatt, fényes selyemből készült dagadó párnákkal. A fa, amely alatt pihent, csodafa volt, abból a fajtából, amelyek az istenek világában nőnek, s amelyek az üdvözültek minden óhaját teljesítik. De ki hinné, hogy van ilyen a földön is? A vándor minden tagjában reszketni kezdett. Jó ideig tartott, amíg rémülete elült, s ismét a csodafa alá merészkedett. Végül is, mivel semmi más ijesztő nem történt, összeszedte magát, lefeküdt a csábító kerevetre, a lágy pihe testét felüdítette, s csak most érezte igazán, milyen fáradt. „Ó, ha egy szép leány jönne – sóhajtott –, s gyengéden kezegetné a lábamat!”

De még jóformán el sem képzelhette, milyen gyönyörűség is lenne az, fáradt lábait máris szép leány kezegette. Kicsit megrémült, aztán nyugodtan átadta magát az élvezetnek. Mikor már jól felfrissült, akkor vette csak észre, milyen éhes, és így szólt: „Kívánságom teljesült, most azonban ehetnék valami jót!” Már ott is állt előtte az

asztalka válogatott ételekkel, italokkal, szemét-száját boldogító tele tálakkal. Most kényelmesen visszafeküdt az ágyra, s a lombkorona árnyékában így merengett: „Ha most egyszerre egy tigris előugrana és felfalna engem...” Még abban a pillanatban szörnyű fekete-sárga tigris ordítva, egyetlen ugrással a fekhelyére ugrott, s egyetlen mozdulattal megfojtotta.

Így járt a vándor, akinek minden kívánsága teljesült.

MI A TEENDŐ?

Három férfi ment az erdőn. Szemben velük egy tigris sompolygott. Az első így szólt:

– Testvéreim, sorsunk megpecsételődött, a halál elkerülhetetlen. A tigris mindnyájunkat felfal.

Aki így szól, az fatalista.

A második kiáltott:

– Testvéreim, hárman együtt kiáltsunk Istenhez segítségért. A könyörületes meg fog menteni bennünket.

Aki így szól, az jámbor.

– Miért nyagognók Isten – jegyezte meg a harmadik –, másszunk fel mind a hárman a fára.

Aki így szól, az valóban szereti Isten.

Indiai mesék

KÁIN ÉS ÁBEL

„És az ember megismerte feleségét, Évát...”

Rabbi Abba pedig magyarázatát a következő mondattal kezdte:

– Ugyan kicsoda az, aki az emberek lelkét ismeri, hogy az fölfelé száll, avagy pedig, mint az állaté, a föld felé, lefelé süllyed?

Ennek a mondatnak igen sokféle értelme van. De így van ez a Tóra minden szavával. Mindegyiknek sok-sok értelme van, és mindegyik megfelel saját értelmének. Mert az egész Tóra hetvenszeres: hetven arca van és hetven oldala és hetven elágazása és így van ez a Tóra minden egyes szavával is. És mindaz, ami minden egyes mondatból származik, az ismét minden oldalra ágazik el.

Így most jegyezd meg a következőt: Ha az ember az igazság útján jár, akkor jobb felé halad és magas Szent Szellemet vonz magához, aki akaratával mindig fölfelé törekszik, hogy a felsőbbekkel egyesüljön és a legmagasabb szentséget elérje, hogy azt soha el ne hagyja.

Ha azonban az ember a gonosz útját járja, a lefelé vezető utat, akkor bal oldaláról sötét szellemet vonz magához. Mert így szól az írás: „Ne keveredjete el velük, hogy ne legyetek tisztátalanok. Mert aki a tisztátalanok közé megy, az tisztátalanná válik.”

De ezt is jegyezd meg jól: Ha az ember az igazság útját járja, és magas szent szellemet vonz magához és azzal magát egybeköti, akkor fia is, akit nemzeni fog, ilyen

magas Szent Szellemet fog magához vonzani és ő is részesedik a szentségben. Mint ahogy az írás szól: „TörekedjeteK arra, hogy szentek legyetek és váljatok szentekké.”

Ha azonban a bal oldali utat járja és a sötét szellemet vonzza magához, akkor fia is, aki tőle származik, a sötét szellemet fogja magához vonzani. Mert ahogy az írás mondja: „Ugyan kicsoda az, aki az ember lelkét ismeri, hogy fölfelé száll, avagy...”

Ha az ember a jobb oldal felé tart, lelke fölemelkedik, ha azonban a bal felé, akkor a sötét szellem lehúzza, tanyát üt ebben az emberben, és nem hagyja el, és a fiú, akit nevel, szintén ilyen sötét szellemet kap.

Így volt Ádám esetében is, aki sötét szellemmel kapcsolódott össze, de felesége még nála is korábban tette ezt, aki ezt a sötét szellemet a bűn és a gyalázat és a tisztátalanság elemeitől kapta, és így szülte meg fiát. Így született két fiú: az egyik a sötét szellemtől, és a másik Ádámtól, amikor Ádám megrettenve visszafordult. Az egyik fiú sötét lett, másik a világos.

Rabbi Eleazar azt mondta: „Abban az órában, amikor a tisztátalanság szelleme, a kígyó Évának a sötétséget átadta, megfogamzott, és amikor Ádám megismerte őt, két gyermeket szült: az egyiket a sötét oldaláról, a másikat Ádám oldaláról.” Így Ábel képében a felső világ áll, Káin képében az alsó világ. Ezért kellett, hogy útjaik elváljanak. Káin, a sötét nemzedék fia, a kígyó fia, és mivel így lépett a földre, mint a halál angyalának szolgálója, megölte testvérét, s így lett minden gonoszság őse, őse minden kártevőnek és gonosz szellemnek, amely csak a világra lábát beteheti.

Így mondja Rabbi Jose is: – Káin a gonosz szellemek fészke, azoké a szellemeké, amelyek a sötét régióból jönnek a világba.

Ekkor aztán mindegyikük áldozatot hozott. Káinról pedig írva vagyon: „A nap éppen végére ért, amikor Káin a föld termékeit elhozta.”

Rabbi Simon így szól: „A nap éppen végére ért” – ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a hús útja végére ért. Amikor pedig a hús útjának végére ér, azt jelenti, hogy a Halál Angyala megjelenik. A hús útjának erről a végéről hozta Káin áldozatát.

A föld terményeiből – ez pedig azt jelenti, hogy célzás történik ama bizonyos fa gyümölcsére.

Rabbi Eleazar szerint ez azt jelenti, hogy tetteinek gyümölcse. Magyarázatul szolgál ez a mondat: „jaj lesz pedig a gonosznak, azt a gonosz elemésztí, mert tetteinek eredménye el fogja pusztítani.”

Ez pedig a halál angyala, aki vele egygyé lesz és ennek oka a sötétség és a halál.

Így hozott Káin áldozatot saját oldaláról, Ábel pedig a föld első gyümölcseit hozta el, a legelső, ami azt jelenti, hogy a javát, azt az oldalát a gyümölcsnek, amely jobbra fekszik. Az írás erre azt mondja, hogy: „Az Úr pedig kedvesen fogadta.” Ábel áldozatát pedig elfogadta, Káin áldozatát nem. Káin pedig szenvedélyes haragra gerjedt és arca elsötétedett. Ezzel az írás tulajdonképpen az arc bal felére gondolt.

A PRÓFÉTA TANÍTÁSA

A hagyomány azt tanítja, hogy Rabbi Jose így szólt: „Utazáson voltam, és Jeruzsálem romjainak egyikébe léptem, hogy imádkozzam. Ekkor odajött hozzám az áldott emlékű Élijáhu próféta, és a kapunál megvárt. Addig állt ott, míg imámat befejeztem.

Amikor imám véget ért, azt mondta nekem: Üdvözlégy, Rabbi. – Én pedig feleltem: Üdvözöllek, uram és mesterem. – Azt kérdezte: Miért léptél ide a romok közé, fiam? – Azért, hogy imádkozzam. – De hiszen az utcán is imádkozhattál volna. Mire azt feleltem: Attól féltem, hogy a járókelők meg fognak zavarni. – Ő pedig: A rövid imát is elmondhattad volna.”

Ebben a percben három dolgot tanultam meg: azt, hogy az ember ne lépjen a romok közé, azt, hogy az ember az utcán is imádkozhat, és azt, hogy aki az utcán imádkozik, a rövid imát is elmondhatja.

MI A TILOS?

A Rabbi felesége meghalt. Halála után az első éjszaka a Rabbi megmosakodott. A tanítványok így szóltak hozzá:

– Azt tanítottad, Mester, hogy aki gyászol, annak mosakodni tilos.

A Rabbi azt felelte:

– Nem vagyok olyan, mint a többi ember: én szenvedek.

Amikor hűséges szolgája, Tobi meghalt, a Rabbi vigasztaló mondásokat sóhajtozott. A tanítványok így szóltak hozzá:

– Azt tanítottad, Mester, hogy szolgákért vigasztaló mondásokat kiejteni tilos.

A Rabbi azt felelte:

– Tobi, az én szolgám, nem olyan volt, mint a többi.

Ha a vőlegénynek kedve van, nászéjszakáján imádkozhat és énekelhet. Rabbi Simon ben Gamliel azt mondja: „Nem mindenkinek szabad hírt szerezni, akinek kedve van.”

ISTEN DICSÉRETE

Valaki egyszer Rabbi Hemina jelenlétében így imádkozott: „Isten nagy, erős, hatalmas, fenséges, dicsőséges.” A Rabbi megvárta, amíg a felsorolás véget ért, aztán így szólt: „Elkészültél végre a dicsőítő szavakkal? Mit akarsz? Olyan vagy, mintha olyan királyt, akinek milliányi aranytallérja van, ezüstdénárjaiért dicsérnének.”

JÓL ÍTÉLIK MEG AZT, AKI FELEBARÁTJA FELŐL JÓL ÍTÉL

Egyszer egy ember Felső-Galileából délre érkezett és egy birtokosnál három esztendőre szolgálatba állott. Szerződésük lejárta előtt való este így szólt gazdájához:

– Add meg nekem béremet, vissza akarok menni, hogy feleségemet és gyermekeimet ellássam.

A gazda azt felelte:

– Nincs pénzem.

Mire a másik azt mondta:

– Akkor adj gabonát.

Ez pedig:

– Nincs gabonám.

– Akkor adj egy darab földet.

– Nincs földem.

– Akkor adj marhát.

– Nincs marhám.

– Akkor adj ágyneműt.

– Nincs ágyneműm.

Erre az ember fölkerekedett, holmiját hátára vette és rosszkedvűen hazatért. Ünnepe után a gazda magához vette az ember bérét, megrakta három szamarát takar-

mánnyal és élelemmel, különleges ajándékokkal és drágaságokkal, s elment Felső-Galileába.

Mikor ettek és ittak, és a gazda a bért kifizette, azt mondotta:

– Mire gyanakodtál, amikor azt mondtad, hogy fizess ki béremet, és én azt válaszoltam neked, hogy nincs pénzem?

Az ember azt felelte:

– Azt hittem, hogy kedvező alkalom kínálkozott számodra valamit olcsón vásárolni, és a pénzed arra kellett.

– Mire gyanakodtál akkor, amikor azt mondtad: „Akkor adj marhát”, és én azt feleltem neked, hogy nincs marhám?

– Azt hittem, másnak adtad hasznobérbe.

– Mire gyanakodtál, amikor azt mondtad, akkor adj egy darab földet, és én azt válaszoltam, nincs földem.

– Azt hittem, hogy felesbe adtad valakinek.

– Mire gyanakodtál, amikor azt mondtam, hogy nincs gabonám?

– Azt hittem, hogy a tizedet még nem fizetted meg.

– Mire gyanakodtál, amikor azt mondtam, hogy nincs ágyneműm?

– Azt hittem, hogy egész vagyonomat az Égnek szenteltem.

Ekkor a gazda azt mondta: Eltaláltad, egész vagyonomat felajánlottam, mert a fiam, Hiroquanosz nem akart a Tórával foglalkozni. Amikor azonban rokonaimhoz

mentem, azok fogadalmam alól feloldottak. És mivel te felőlem kedvezően ítéltél, úgy ítéljen felőled is az Úr kedvezően.

ÖRÖMÖTÖKBEN IS RESZKESSETEK

Rabbi Nachman Jichák azt idézte: „Szolgáljatok az Úrnak félelemmel és örömtökben is reszkessetek.”

Mit jelent az, hogy örömtökben is reszkessetek?

Rabbi Ada Mathan azt mondta: Ahol az öröm, ott a reszketés.

Mar, a rabbi fia, fiának menyegzőjét ünnepelte, és amikor észrevette, hogy a vendégek túlságosan vidámak lettek, elővett egy drága serleget, amely négyszáz zuzba került, és előttük eltörte. Akkor mindnyájan elszomorodtak.

Rabbi Ashi fiának menyegzőjét ünnepelte, és amikor észrevette, hogy a vendégek túlságosan vidámak lettek, elővett egy fehér kristályból való drága serleget, és előttük összetörte. Akkor mindnyájan elszomorodtak.

A mesterek azt tanították: Az embernek ezen a világon tele szájjal hahotázni tilos, mert meg van írva: „A diadal napján tele lesz a szájuk nevetéssel és a nyelvük tele lesz ujjongással”.

Laquis mesterről mondják, hogy miután ezt meghallotta, azóta sohasem nevetett többé tele szájjal.

Babilóni Talmud

KÁIN UTÓDAIRÓL

„És ismeré Káin az ő feleségét, az pedig fogadá méhében és szülé Hénochot. És építé várost, és nevezé azt az ő fiának nevéről Hénochnak” (1. Mózes 4,17).

A következőkben meg kell vizsgálnunk, miért lépett fel ugyanez a Káin mint városalapító és városépítő. Nagy tömeg embernek, persze, tágas, nagy város kell lakóhelyül, de annak a háromnak, aki abban az időben élt, akármilyen kis búvóhely vagy egy kis barlang is tökéletesen megfelelt. Azt mondtam, hogy „annak a háromnak”, valószínű azonban, hogy csak egyetlenegy ember részére alapította azt a várost; mert hiszen az alattomban meggyilkolt Ábel szülei bizonyára nem tudták volna elviselni, hogy egy városban lakjanak a gyilkossal, aki megölte saját testvérbátyját, vagyis nagyobb bűnt követett el, mintha egy másik embert ölt volna meg. Természetesen mindenki világosan látja, hogy nemcsak paradox, de érthetetlen dolog is, hogy egy ember egyedül akarjon egy várost felépíteni. Hol kezdje el? Hiszen még egy háznak a legjelentéktelebb részét sem lehet segítőtársak nélkül felépíteni. Vagy talán képes egy és ugyanaz az ember a követ megfaragni, a fát felválni, a vasat s az ércet feldolgozni, hatalmas védőfalakat emelni a város köré, udvarokat és kerítéseket, szentélyeket, templomokat, csarnokokat, kikötőket és lakóházakat építeni, és elvégezni ezenfelül mindazt, amit még magán- és középületeken csinálni kell? És ráadásul még csatornákat fektetni a föld alá, a szűk utakat kiszélesíteni, kutakat, vízvezetéket létesíteni,

egyszóval véghezvinni mindazokat a munkálatokat, amelyek egy város felépítésével együtt járnak? S mivel mindez ellentmond a valóságnak, helyesebb, ha az allegória értelmében így fejezzük ki magunkat; Káin elhatározta, hogy úgy rendezi be a maga életét, mint egy várost. S mivel minden város épületekből áll, és minden városnak lakói és törvényei vannak, az ő épületei azok a szavak, amelyekkel – mint valami védőfal tetejéről – ellenségei ellen harcol, amennyiben könnyen hihető koholmányokat költ az igazság ellenében: lakói pedig az önmaguknak bölcsként tűnő cimborák: az elvetemültség, az istentelenség, az önszeretet, a hatalomvágy és az a hazug szempont, amely az igazi bölcsesség ismeretének hiányában összekovácsolta a tudatlanságot, a képzetlenséget, a járatlanságot és mind a többi ártalmakat, amelyek a fentiekkel együtt járnak; a törvények pedig: a törvénytelenések, az igazságtalanságok, a méltánytalanság, a fegyelmezetlenség, a szemtelenség, az örület, a bitorlás, mértéktelenség az élvezetekben, megnevezhetetlen gerjedelmek természetellenes dolgok iránt. Ilyen városnak építőmestere minden istentelen a maga boldogtalan lelkében, egészen addig, amíg Isten arra az elhatározásra nem jut, hogy ezeket a szofisztikus mesterkedéseket teljesen és végleg összezavarja. Ez azonban csak akkor következik be, amikor ezek az istentelenek a városban egy tornyot is emelnek, amelynek csúcsa az égig ér (1. Mózes 11,4), vagyis: a gonoszságból építenek mesteri beszédet, s erről a beszédről azt hiszik, hogy csúcsa az ő saját gondolatuk, amelyet itt az ég jelképez, mert kell, hogy minden beszédnek csúcsa és vége a benne megnyilatkozó értelem legyen...

Philón

KERESS...

Keress olyan mestert, akinek szelleme világos, tudása nagy és szíve jó.

Keress magányos és barátságos helyet, amely szemlélődésre és elmélyülésre alkalmas, ott telepedj meg.

Keress barátot, akinek szokása és érzülete a tiedhez hasonló, s akinek emberi értékére büszke lehetsz.

KERÜLD...

Kerüld a tanítót, akinek szívében becsvágy él, aki hírnévre szomjazik, s aki földi kincsre éhes.

Kerüld a barátot, társat vagy tanítványt, akinek jelenléte kedélyed nyugalmára vagy szellemi fejlődésedre káros.

Kerüld a házat s a helyet, ahol az emberek barátságtalanok s ahol nem találsz nyugalmat.

Kerüld a vagyont, amelyhez csalás vagy tolvajlás útján jutottak.

Kerüld a tevékenységet, amely szellemednek árt és azt csökkenti.

Kerüld a kicsapongást és a könnyelműséget, amely értékedet embertársad szemében leszállítja.

Kerüld azt a tevékenységet, amelynek nincs értelmes célja.

Kerüld a szót, amely saját hibádat palástolja, de más hibáját aláhúzza.

TUDNI KELL...

Tudni kell, hogy minden jelenség káprázat, s így elmúlik. A szellemnek nincs független léte, s nincs Énje, s így tudni kell, hogy csak az üres térhez lehet hasonlítani.

Tudni kell, hogy a gondolatok tömege, ami az ember számára a szellemet jelenti, az okok és okozatok sora, egyik a másikból táplálkozik, de mindkettő káprázat, s így elmúlik.

Tudni kell, hogy a szenvedés az elkövetett tettekben rejtőzik. Ezekért a tettekért az emberen kívül senki sem felelős. A szenvedés pedig arra való, hogy az embert felébressze.

NEM TÉVED...

Nem téved az, aki szenvedélyeiről lemond, házi tűzhelyét elhagyja, hogy barát, asszony és gyermek nélkül éljen.

Nem téved az, aki szellemi vezetőjét tiszteli.

Nem téved az, aki a tanításokat gondosan megvizsgálja, megbírálja, gondolkodik fölöttük, és önálló véleményt alkot.

Nem téved az, aki szellemi magasságokat és erkölcsi tökéletességet igyekszik elérni, s amellet szerény és visszavonult életet él.

Nem téved az, aki nagylelkűen gondolkozik, elhatározása és kötelessége mellett kitart.

Nem téved az, aki átható szellemet táplál és lehetőleg mérsékli büszkeségét.

Nem téved az, aki szellemi tudását, kitartását, hogy mesterré legyen, az elmélyedést s amellet a hiúságtól való mentességet magában egyesíti.

Nem téved az, aki önmegtágadásban él, önmagát másért feláldozza, saját javát nem keresi és embertársainak hasznára él.

JÓ ANNAK...

Jó annak, aki a vallásos babona szálait el tudja szakítani, és aki magas szellemű bölcs mestert keres.

Jó annak, aki a gazdagság csábításának ellen tud állni.

Jó annak, aki a társaséletről le tud mondani, hogy embertől távol eső helyen a magányban éljen.

Jó annak, aki becsvágytól függetlenül, az étel és ital örömeiről le tud mondani.

Jó annak, aki elhatározza, hogy soha sem a más, sem a maga önző célját nem szolgálja, és elhatározása mellett ki tud tartani.

Jó annak, aki felismeri, hogy az érzéki világ káprázat, ettől a káprázattól magát el tudja oldani, és teljesen a szellemnek tudja magát szentelni.

NINCSEN SZÜKSÉG...

Ha az ember a világ értelmét megértette, már nincsen szüksége vezekelni és bűnbánatot tartani.

Ha az ember a béke ösvényén jár, már nincsen szüksége a bűnök bocsánataért küzdeni.

Ha az ember a szenvedélyektől megszabadult, már nincsen szüksége harcolni ellenük.

Ha az ember megismerte, hogy ez a világ káprázat, már nincsen szükség arra, hogy elutasítsa, sem pedig arra, hogy ezen kívül más tudást is szerezzen.

Dragsz-po-lha-rje

ISTEN ÉS EMBER BARÁTSÁGA

Tudd meg, hogy társad, aki sem otthon, sem úton sem álomban, sem nappal, sem életben, sem halálban nem hagy el, az a te Urad, védelmeződ, teremtőd, vagy nevezd úgy, ahogy jólesik. Ő a te kísérőd, mert Allah mondja: „Társa vagyok mindenkinek, aki nevemet kimondja.” Valahányszor szíved tehetetlenségében megtörik, melletted áll, mert Allah mondja: „Ott állok azok mellett, akiknek szíve miattam megtört.” Ha igazán ismernéd őt, társadul fogadnád és az embereket elhanyagolnád. De ha ezt minden időben nem tudod megtenni, óvakodj attól, hogy tőle eltávolodj, akár nappal, akár éjszaka, ajánld védelmeződnek és szenteld magad a vele való barátságának. Ehhez azonban ismerned kell az Allahhal való érintkezés szabályait. Ezek a szabályok:

Fejedet hajtsd le, szemedet hunyd be, gondolataidat gyűjtsd össze,
hallgass szüntelen, testedet tartsd nyugalomban,
a parancsokat teljesítsd gyorsan,
a tilost kerüld, a sorssal ne ellenkezz,
mondj ki sokszor Allah nevét, gondolj rá szakadatlanul,
ne a semmiségekre figyelj, hanem az igazságra,
az emberre ne építs, a tekintély előtt ne hajolj meg,
légy szerény, ne vész el a vagyonszerzés útvesztőjében,

bízzál az ő gondviselésében, higgy Allah segítségében, de ne add fel a magad szabad akaratát.

Ezzel foglalkozz ébren és alva. Mert ezek olyan baráttal való érintkezés szabályai, aki sohasem hagy cserben, az emberek pedig bármikor elhagyhatnak. Ha a szellem embe-
re vagy, tizenhét szabályt kell megtartanod:

Légy kitartó.

Egyesíts magadban jóságot, tekintélyt, méltóságot.

Fejedet hajtsd le, más emberrel ne légy fennhéjázó, csak az igaztalannal, hogy az ő igaztalanságát neki megmutasd.

Összejöveleteken és üléseken légy szerény.

Tanítványaidal szemben mellőzd a tréfát és a bizalmaskodást.

A gorombával légy udvarias.

Javítsd az ostobát azzal, hogy jósággal vezeted, és ne haragudj rá.

Ne szégyelld kimondani azt, hogy: nem tudom.

Fordulj teljes érdeklődéssel a kérdező felé, és igyekezz kérdését megérteni.

Óvd meg tanítványodat a káros tudástól.

Akadályozd meg, hogy hasznos tudással mást keressen, mint Isten arcát.

Tanítványodat beszéld le arról, hogy a magasabb rendűt az alacsonyabb rendűnél előbb tanulja meg.

Magasabb és alacsonyabb rendű, külső és belső célja csak egyetlenegy: az Istenben való hitet tisztítani.

Kísérelj meg, hogy az istenhitben magadat rendreutasítsd, hogy tanítványod először tetteidet kövesse, s csak aztán szavaidat.

al-Gazáli

SZUFI SZÖVEGEK

Bármit akartál adni nekem a földön, osszad szét ellenségeim között, bármit akartál adni a mennyben, osszad szét barátaim között, én megelégszem veled magaddal.

Életem bennem lehanyatlott, és benne feltámadt.

Hívóinek szívéen Isten szélesen pihen, mint trónusán.

Az észben a szellem egyhamar nappali fényt gyűjt.

A hit képek nélkül, burok nélkül, csakis a meztelen nyelvvel tanítható.

Aki egy ujjal közeledik felém, ahhoz én egy arasszal közeledem.

Rabia

Több vagyok, mint az üdvöm.

Ibn Karram

Akinek nincs mestere, azt az ördög vezeti.

Amikor azt kérdezték tőle, hány éves, azt felelte:

– Négyéves vagyok.

– Hogyan?

– Hetvenig éltem az alsó világok fátylai alatt, négy éve szabadultam meg és látom az Istent.

Azt hittem, szeretem, de amikor feleszméltem, láttam, hogy az ő szeretete az enyémet megelőzte.

al-Bisztámi

Az idő annak a lénynek az állapotát fejezi ki, akinek megvilágosodásra van szüksége. Akit ez az állapot nem elégít ki, az a dolgokat megismerte, vagyis Mohameddel azt kell mondani: van Istennel eltöltött időm, amikor egyetlen angyal, egyetlen kerub sem érinthet.

– Melyik út vezet Istenhez?

– Húzd vissza mindkét lábadat, az egyiket a földi, a másikat a túlvilági életből, és akkor nála vagy.

Aki Istent keresi, saját vezeklésének, akit Isten keres, saját ártatlanságának árnyékában ül.

Én, mi, te, ti, ők – ez mind egy és ugyanaz.

Isten lényege a szeretet. A teremtés előtt Isten önmagával teljes egységben élt, és ebben a szeretetben önmagának önmaga megnyilatkozott. A nem-létből önmaga képét kiemelte, és ezzel valamennyi tulajdonságát és nevét.

A fecsegés hitetlenségből fakad.

Én vagyok a létező és a nem-létező, a mulandó és az örök, én vagyok a képzelt és az érzékelhető, én vagyok a kígyó és a sas, én vagyok a feloldott és a kötél, a bor és a serleg, én vagyok a kincs és a szegénység, én vagyok a teremtmény és a teremtő.

A test is szellem, csak észre kell venni.

Bennem minden dolog megvan, de nincs bennem hely a magam számára.

A csoda az Istenhez vezető ezer lépcső közül csak az első.

Ha Istennek adod a magad semmiségét, ő neked adja a mindenségét.

al-Halládzs

Al-Halládzs és én ugyanazt a magatartást vettük fel. Engem az én örültségem megmentett, őt az ő értelme elpusztította.

Egyetlen pillanatra együtt lenni Istennel több, mint az egész emberiség tisztelete a teremtéstől a világ végéig.

Sibli

Ami a fejedben van, dobd ki, ami kezekben van, hajítsd el, amivel találkozol, az elől ne térj ki – ez a szufi.

Ha Isten az embernek kedvezni akar, megmutatja neki az alázathoz vezető utat.

Abu-Szaid

Hetvenezer fátyol takarja el az Istent, az egyetlen valóságot az anyag és az érzékek világa elől. És minden lélek születése előtt e hetvenezer fátyol alá süllyed. A fátylak belső fele világos, külső fele sötét. A világosság minden fátyla Isten egy tulajdonságát feltárja, a sötétség minden fátyla Isten egy tulajdonságát eltakarja, más szóval e fátylakon való áthaladással a lélek felejt, a testben mélyebbre hull. A világosságban egyre jobban látja az Eggyel való eredeti egységét. A test nem elvetendő, meg kell finomítanod és át kell szellemítened, mert segítségedre és nem hátrányodra van – csak a tűz lényegét kell megváltoztatni.

Bort ittam szeretőm emlékére, mielőtt a szőlőt megteremtették volna, lerészegedtem. Azt mondják: „bűnt ittál”. Abból ittam, amit bűn lett volna nem inni. Még mie-

lőtt születtem, mámorban voltam tőle, így maradok mindörökké, még akkor is, ha csontjaim elporladtak.

ibn-al-Farid

A szerelmes kopogtat a szerető ajtaján.

– Ki vagy?

– Én vagyok – hangzik a válasz.

Felelet nincs, újabb kopogás.

– Ki vagy?

– Én vagyok itt.

Az ajtó nem nyílik, harmadszor is kopog.

– Ki az?

– Én vagyok itt, te magad.

Az ajtó kinyílik.

A világ olyan, mint a kút, minden cseppjében ezer nap alszik.

Minden porszemet könnyű fátyol takar. Ha felemeled, rejtett tűz sugárzik elő.

- Helyes, ha az ember beavatását egy embertől nyeri?
- Helyes, feltéve, ha a második beavatás nem követeli az első megsemmisítését.

Az igazi szent a nép között járkal, azzal eszik és alszik és a piacon ad és vesz és megnősül és a társalgásban részt vesz – és Istent soha, egy pillanatra sem felejt el.

Ha valamit elvesztettél, ne bánkódj, semmiség.

Ha vagyont szereztél, ne örvendj, semmiség.

Az imában az ember saját isteni lényéhez emelkedik.

Az Egység az, ami oszthatatlan és ugyanakkor a legoszthatóbb.

Hercegem, te magas lélek vagy, mondd csak, miképpen süllyedt le a szellem ebbe a világba? Hogyan történhetett, hogy ez a szabad lény trónusáról lezuhant, és ebbe a börtönbe jutott?

– Tudd meg, varázslat tette, Isten varázsszava, amelyet a szellemnek mondott, hogy a semmiből varázslat legyen, ami láthatatlan volt a semmibe rejtve, abból világ keletkezzék. Varázslat az, ami a semmiből lényt teremt, varázslat, amely a való létet árnyékká teszi. A rózsza fülébe mondta ezt a szót, és a virág illata elárasztotta a világot. A testnek varázsszót mondott, hogy szellem legyen, az éjszaka népének, hogy

most nap legyen. Ismered a varázslatot, amit a földnek mondott, ami a teremtés óta nem hallgatott el? Minden ember, akit kétség kínoz, Isten varázslatának rejtélyét fájdalmasan hordja magában. Ha e káprázat átkából ki akarsz lépni, tépd ki füledből ezt a zűrzavart, és meglátod a tiszta valóságot, s akkor füled megszokja a szellem hangját, a nyelvet, amelyet az érzékek nem hallanak. A szellem füle és szeme Isten fénye, amelyet sem az ész, sem az érzék nem ért.

Dzseláluddin Rumi

EGYSZERŰ ÉS KÉTSZERES BOLOND

Hodzsa Naszreddin gabonát vitt a malomba. Mások zsákjai közt forgolódva, mindegyikből kivett egy marokra valót, és a sajátjába tette.

– Mit csinálsz te itt? – kérdezte a molnár.

Hodzsa így szólt:

– Én bolond vagyok. Azt teszem, ami éppen eszembe jut.

– Ha bolond vagy – mondta a molnár –, miért nem töltöd meg más zsákját a magad gabonájával?

Hodzsa így szólt:

– Én egyszerű bolond vagyok. Azt csak akkor tenném, ha kétszeres bolond lennék.

A KÖLCSÖN

Egy barátja Hodzsát arra kérte, hogy rövid határidőre adjon neki kölcsön pénzt.

Hodzsa azt felelte:

– Pénzt nem adhatok neked. De barátom vagy, s ezért határidőt annyit adok, amennyit csak akarsz.

A TOLVAJ

Egy napon tolvaj suhant Hodzsa házába. Az asszony kiáltozni kezdett:

– Tolvaj! Tolvaj!

Hodzsa rászólt:

– Csend legyen! Hátha talál valami használhatót. Aztán majd elszedjük tőle.

MERRE VAN JOBB?

Este Hodzsa házába vendég érkezett. Nemsokára lefeküdtek. Éjfélkor a vendég azt mondta:

– Jobbra tőled van a gyertya, add csak ide, hadd gyújtsam meg.

Hodzsa azt telelte:

– Megbolondultál? Hogyan tudhatnám ebben a vaksötétben, hogy merre van bal és merre van jobb?

ZSÁK DIÓ

Három fiú jött Hodzsához egy zsák dióval, és így szólt: – Osszad szét közöttünk ezt a diót úgy, mintha Isten osztaná.

Hodzsa erre az egyiknek egyetlen szemet, a másiknak egy marokra való diót adott, a harmadiknak pedig mind, ami a zsákban maradt.

A fiúk csodálkoztak. Hodzsa bólintott és így szólt:

– Nem tetszik? Jó. Akkor majd elosztom úgy, ahogy a szolgák osztanák.

Most aztán a diót egyenként megszámolta és egyenként elosztotta.

A FELESÉG ESZE

– Feleséged elvesztette az eszét – mondták Hodzsának.

Hodzsa gondolkozni kezdett.

– Min tűnődsz? – kérdezték tőle.

Hodzsa azt felelte:

– Feleségemnek sohasem volt esze. Most azon gondolkodom, hogy ugyan mit veszíthetett el?

AZ ELVESZETT SZAMÁR

Hodzsa elvesztette szamarát. Mialatt kereste, folyton hálát adott Istennek. Néhanan megkérdezték tőle, hogy miért teszi.

Hodzsa azt felelte:

– Hálát adok Istennek azért, hogy nem ültem a szamáron. Képzeljétek, ha rajta ültem volna, én is elvesztem volna.

Nasszreddin Hodzsa legendái

KÖLTÉSZET – BÖLCSESSÉG

Építs kunyhót vagy büszke termeket,
fanyar, vagy édes töltse serleged:
életfádról a hervadt őszi lomb
lassan, keringve hull – míg eltemet.
Tölts és koccints! a bor vad láza sok
gondot megöl: reményt s gyalázatot!
Holnap? – Holnapra elsodornak az
örök homályba hulló századok.

Élet s Halál közt dús gyümölcsbe ért
lelkem ágyában sok fanyar miért;
csak az Ember maradt örök titok:
„Mért él, ha meghal? S mért hal meg, ha élt?”

A Nagy Kéz ír s továbbmegy; és a holt
egek zúgják a lángoló sikolyt:
millió könny egy sort le nem törül,
millió jaj egy betűt ki nem olt!

Az ősi Titkot sose leste ki
elmém: azt hittem, nincs mit veszteni
az étellel; s most búsan mondom: Óh,
bárcsak lehetne újra kezdeni!

Omar Khajjám

GÖRÖGSÉG ÉS RÓMA

* * *

A HÉT GÖRÖG BÖLCS MONDÁSAI

A mérték a legjobb. Tiszteld atyádat. Légy egészséges testben és lélekben. Hallj sokat, beszélj keveset. Tanácsold a legjobbat. Szenvedélyeiden uralkodj. Óvakodj az erőszaktól. A nép ellenségeit tekintsd ellenségeidnek. Ha szerencséd van, ne légy kevély, ha nincs, ne alacsonyodj le.

Kleobulosz

Ne végy részt törvénykezésben, mert a vádlott ellensége leszel. Kerüld az örömet, amelyből fájdalom születik. Tisztességedet óvd jobban, mint esküdet. Ne hazudj, hanem mondd az igazságot. Ne legyen több jogod, mint a szüleidnek volt. Barátaidat ne hódítsd meg gyorsan; azokat, akik már megvannak, ne utasítsd el gyorsan. Ha megtanultál engedelmeskedni, megtanultál uralkodni. Kerüld a rossz társaságot. Ne mondj olyat, amit nem láttál.

Szolón

Ismerd meg magadat. Ha iszol, ne beszélj sokat, meg fogod bánni. Barátod lakomájára menj lassan, beteg ágyához siess. Az idősebbeket tiszteld. A szerencsétlent ne nevesd ki. Ne törekedj lehetetlenre. Ha beszélsz, ne hadonássz, olyan ez, mintha bolond lennél. A törvényeket tartsd meg.

Khilon

Tanúskodás – és íme, itt a baj. Gondolj barátaidra, akár itt vannak, akár nincsenek. Ne gyűjts gazdagságot jogtalanul. Ne vonakodj szüleidnek kedvében járni. Nehéz dolog az embernek önmagát megismerni. A legkellemesebb az, ha az ember megkapja, amit kíván. Az önuralom hiánya bajt hoz. A műveletlenség teher. Ne légy lusta, még akkor se, ha pénzed van.

Thalész

Ismerd fel a kellő pillanatot. Terveidről ne beszélj korán: ha nem sikerülnek, nem fognak kinevetni. Amit nem kívánsz mástól, azt magad se tedd senkinek. A rád bízott javakat add vissza. A nyerészkedés kielégíthetetlen.

Pittakosz

A legtöbb ember semmit sem ér. Nézz a tükörbe: ha szép vagy, szépet is kell tenned, ha csúnya vagy, a természet hibáját szép tetteiddel kell kijavítanod. A munkához lassan fogj, de amibe belefogtál, annál tarts ki. Kedélyed ne legyen se lágy, se szigorú. Hallj meg mindent. Csak kellő pillanatban beszélj. Ha jót teszel, azt írd az istenek javára, ne a magadéra.

Biasz

Minden a gyakorlat. A nyugalom szép. A sietség veszedelmes. Az örömök mulandóak, az erények halhatatlanok. A szerencsében légy mértéktartó, a szerencsétlenségben józan. Légy szüleidhez méltó. Dicséretes életed boldog halálod ára. Barátaidhoz légy egyforma bajukban, örömükben. Ne fecsegj ki titkot. Élj friss ételekkel és régi törvényekkel.

Periandrosz

AZ ARANY EPOSZ

A legeslegelső: tiszteld az isteneket és hódolj meg törvényük előtt.

Tekintsd szentnek az esküt és mind a fenséges hősöket, tiszteld az alvilág szellemeit, ne feledkezz meg sohasem szüleidről és rokonaidról.

Barátodul azt válasszad, aki erényes és előkelő. Hallgass a józan szavakra, s példa legyen számodra minden szolgálat.

Olyan barát iránt, aki csak kicsiny hibát követett el, ne lobbanj haragra, bocsáss meg neki, mert ha ellenállsz, kegyetlenné válsz.

Mindezt kövesd pontosan. Tanuld meg alaposan, hogy gyomrodnak, a gyönyörnek, az alvásnak s a haragnak ura légy.

Ne tégy soha semmit mással, amiért gyalázat érhet, még titokban sem, mert a szemérem önmagad előtt még inkább kötelez.

Szíveled meg ezt: szavadban és tetteidben igazságos légy; ne szűnj meg védekezni az ellen, hogy a kábaság homálya elborítson; meglátod, egyetlen biztos dolog van, a halál; a földi vagyon, alighogy megszerezted, máris semmivé válik.

Amivel pedig a Hatalmak az embert sújtják, s amit sorsoddal magad idéztél magadra, viseld el zavartalan kedéllyel.

Ahol csak lehet, tégy jót; közben gondoldj arra, hogy aki szívében jó, azt a sors nem terheli nagy szenvedéssel.

Sokat fecsegnek felőled hízelgőt és méltatlant; ne zavarjon meg sem ez, sem az. Ha rágalmaznak, bocsáss meg mosolyogva s józanul.

Most azonban még többet is mondok, hogy a tökéletesség legmagasabb fokát el-
érd: csábítás, szóval, tettel való csalogatás ellenére csak olyat tégy s olyat mondj,
aminél jobbat nem tudsz.

A tett előtt mérlegelj, hogy a meggondolatlanság vádja ne érjen, ne kelljen meg-
gondolatlan tetteidért vezekelned. A semmirekellő értelmetlenül beszél és cselekszik.

Amit nem értesz, abba ne fogj, hanem tanul meg előbb, mi a teendő: így lesz az
élet számodra könnyű.

Szükségtelen, hogy egészségedet megzavard mértéktelen evéssel-ivással, testgya-
korlattal: ez a mérték, amelynek nincsen ellenhatása.

Testedet tartsd tisztán, de ne kényeztesd el. Óvakodj attól, hogy fényűzéssel irigy-
séget kelts. Hordj egyszerű ruhát, de a szépség róla ne hiányozzék.

Ne légy fősvény, mert a mérték mindenben a legjobb.

Ne okozz magadnak kárt, és mint mondtam, tetteidet mérlegeld.

Soha ne nyomja el az álom fáradt szemedet, mielőtt a nap művét háromszor nem
gondoltad el: mit mulasztottál, mit tettél, milyen szent kötelességet nem teljesítettél?

Kezdd az elején, haladj lépésről lépésre, s ha rosszat követtél el, borzadj meg; a
jónak pedig örülj. A jó mellől ne tágíts, gondosan műveld, mert ez az isteni erény
újtára vezet.

Sziklaszilárdan állj abban a lényben, aki lelkünkbe helyezte a Lét nagy törvényeit, a természet örök forrását. Ez adja meg tetteidhez az isteni erőt.

Kérjed az isteneket, hogy életed végét széppé tegyék.

Ezt megismerve, megismered az istenek és az emberek kapcsolatát, azt a hatalmat, amely a mindenséget átjárja, s amely korlátlanul uralkodik.

Meg fogod ismerni, hogy mi szabad, azt, hogy mi a természet minden dolgában hasonló, s ez az, amely megóv hiú reményektől s rejtett veszélyektől.

Meg fogod látni, miképpen változtatják életüket szenvedéssé, a nyomorultak! Milyen közel vannak a jóhoz, anélkül hogy észrevennék, nem látják, nem hallják; milyen kevesen veszik észre a gonosztól való megváltást!

A végzet így zavarja meg elméjüket: az örvény elragadja őket a határtalan boldogtalanságba.

A szörnyű kétségek gödre számukra láthatatlan; s ők még csalogatják, ahelyett, hogy menekülnének.

Zeusz atyánk, milyen sok-sok szenvedéstől váltanád meg az emberiséget, ha mindenkinek megmutatnád a démont, amely üldözi!

De te tarts ki. Az ember származása isteni és saját szent lényétől tanulja meg, miképpen éljen.

Ha e származásban te is részesedsz, helyedet megállod, győztes leszel, lelkedet pedig mindettől megmented.

Kerüld azt, amitől óvtalak. Megtisztulva oldozd fel lelked kötelékeit.

Minden teted irányítója legyen a magas, szent értelem.

S ha testedet elhagyod, s ha a szabad éterbe szállsz, halhatatlan isten leszel, nem pedig halandó.

Püthagorasz

A TŰZ FILOZÓFUSA

Ez a Mérték, de az emberek sem mielőtt hallottak, sem miután hallottak felőle, kábaságukban egyáltalán nem képesek megérteni. Minden e szerint a Mérték szerint él, de mintha tudomást se szereznének róla, mikor derengeni kezd bennük az, amit én magyarázó szavakkal és példákkal lényege szerint kifejték, s az, amit úgy, ahogy van, feltárok. Mert a sokaság arra, amit ébren tesz, nem eszmél fel, ahogy azt, amit álmában tesz, elfelejti.

Azzal a Mértékkel, amellyel szüntelen érintkezésben állnak, értetlenek, s az, amibe egész nap beleütköznek, idegennek tűnik előttük.

Mert a többség nem eszmél fel arra, amibe beleütközik, s ha tudomást szerez is felőle, akkor sem ismeri, legfeljebb csak azt hiszi.

A kábák, ha hallottak is valamit, olyanok, mint a süketek. A közmondás szerint: jelen is távol vannak.

Sem hallani nem tudnak, sem beszélni.

Nem szabad alvók módjára cselekedni és beszélni.

A mindenkiben egyező gondolatban meg kell erősödni azzal, ami egyetemes, mint ahogy a városnak törvénnyel, de még sokkalta jobban. Mert minden emberi törvény az egyetlen istenből él. Ez pedig úgy uralkodik, ahogy neki tetszik, mindennel szembezáll és mindent legyőz.

Az ismerethalmaz nem tanít meg értelemre.

Mert micsoda számunkra az értelem és a gondolkodás? A csöcselék énekeseit hallgatják, a tömeget fogadják el mesterül, nem gondolva arra, hogy a sok a hitvány és a kevés a jó.

A legnagyobb erény józannak lenni, s a természet szerint az igazságot mondani és tenni.

A kiválóbb sorssal együtt jár a kiválóbb halál.

Az emberi tanítás, mint a gyermekek játéka.

Az ember mellett a legszebb majom is csúf. Az isteni bölcsesség, szépség és egyéb mellett a legbölcsebb ember is majom.

Keresni kezdtem önmagamat.

Menj és járj be minden utat, a lélek határait el nem éred, olyan kimeríthetetlen.

Az ember sorsa a daimón.

Ha a világon minden füstté válna, az orr lenne a megismerő.

Nehéz a szenvedély ellen harcolni, mert azért, amit akar, lelkét dobja oda.

Mindaz, amit ébren látunk, halál, mindaz, amit alva, álom.

Tudomásul kell venni, hogy az egyetemes a létben a háború, az igazság nem egyéb, mint viszály, és minden a viszályból és hiányból keletkezik.

A harc mindennek nemzője és mindennek királya. Egyeseket istenné tett, másokat emberré, egyeseket rabszolgává, másokat szabaddá.

Ugyanegy bennünk az élő és a halott, az éber s az alvó, a fiatal s az öreg. Mert ez innen átérve azzá, az átérve ezzé változik.

A halhatatlan halandó, a halandó halhatatlan, ez annak halálát éli, az ennek életét halja.

Az út fel és le ugyanaz.

Az Istennek minden szép és jó és igaz, csak az emberek tartják ezt igaznak, azt pedig hamisnak. Nem tőlem, hanem a Mértéktől hallva, értelmes belátni, hogy: minden Egy.

Hérakleitosz

A NEVETŐ DÉMOKRITOSZ

Az értelemből három dolog fakad: a helyes gondolkodás, a helyes beszéd és a helyes cselekvés.

Az orvostudomány az embert megszabadítja a test betegségeitől, a filozófia megszabadítja a lelket a szenvedélyektől.

Aki lelki javakra törekszik, isteni élet felé halad, aki testi javakra, földi élet felé.

A vétkeket ne félelemből, hanem kötelességtudásból kerüld.

Aki az igazságtalanságot cselekszi, szerencsétlenebb, mint az, aki elszenvedi.

Előkelő lélekre vall, ha valaki az illetlenséget elviseli.

Önfegyelemre vall, ha az ember a feljebbvaló, a törvény és az okosabb előtt meghajol. Nehéz az alacsonyabb rendűnek engedelmeskedni.

Az ember erényes tettekre törekedjék, ne pedig erényes szavakra.

Akinek jelleme rendezett, élete is az.

A jó ember az, aki nemcsak hogy nem követ el bűnt, hanem aki nem is akar bűnt elkövetni.

A bolond iskolája nem a szó, hanem a baj.

Sok ember, aki barátnak látszik, nem az; sok ember, aki nem látszik barátnak, mégis az.

Akinek egyetlen derék barátja sincs, nem érdemli meg, hogy éljen.

Aki senkit sem szeret, azt senki sem szeretheti. Valóságban semmit sem tudunk, mert az igazság a mélyben van.

Démokritosz azt mondta, inkább szeretne egyetlen bizonyítékot találni, mint a perzsa trónt elnyerni.

Ha lelked belsejét megnyitod, a gonosz szenvedélyek valóságos kincstárát fogod megtalálni.

Ember, akinek minden nap friss gondolata van.

A gonosz, értelmetlen, szégyentelen, alacsonyrendű élet nem rossz élet, hanem hosszadalmas meghalás.

Ne igyekezz mindent megtudni, mert akkor nem tanulsz semmit.

A boldogság nem a vagyonban és aranyban nyugszik, hanem a lélekben.

A műveltség a jó ember dísze, a szerencsétlen vigasztalása.

A rossz dolgokról még csak beszélni sem volna szabad.

Aki megfélekedzik szenvedéseiről, szemtelenné lesz.

Az emberek, akik a halál elől menekülnek, utána szaladnak.

A kapzsi ember a méh sorsát viseli: dolgozik, mintha örökké élne.

Az embernek vagy jónak kell lennie, vagy a jót kell utánoznia.

Démokritosz

SZÓKRATÉSZ HALÁLA

Szókratész: Feltéve, hogy mikor majd innen szökni készülünk (vagy akárhogy nevezzük ezt a dolgot), idejönnének a törvények és a város közössége, mit felelnék nekik, ha utunkat elállva, azt kérdeznék: „Mondd csak, Szókratész, mit szándékozol tenni? Lehet-e más szándékod ilyen tettel, amilyenbe fogsz, mint minket, a törvényeket s az egész várost tönkretenni, amennyiben rajtad áll? Vagy azt hiszed, fennállhat s nem fordul fel az a város, amelyben a törvényszéki határozatoknak semmi tekintélyük, hanem magánemberek érvénytelenné tehetik és megsemmisíthetik őket?” Mit feleljünk erre a kérdésre, Kritón, s az ehhez hasonlókra? Mert bizony sok mondanivalója lehetne valakinek, különösen valami szónokembernek azon törvényünk védelmére, mely ilyen módon megsemmisülne, s mely azt rendeli, hogy a kimondott törvényszéki ítéletek érvényesek és végrehajtandók legyenek. Vagy talán azt feleljük nekik, hogy a város igazságtalanul járt el velünk szemben, s nem helyesen döntött perünkben? Ezt mondjuk talán, vagy valami mást?

Kritón: Úgy segéljen, ezt, Szókratész!

Szókratész: Hát aztán így szólnának a törvények: „Szókratész, hát ebben egyeztünk meg mi egymással, s nem abban, hogy megnyugszol azon törvényszéki végzésekben, amelyeket a város hozott?” S ha mi csodálkoznánk ezeken a szavaikon, így folytathatnák: „Ne csodálkozzál szavainkon, Szókratész! Inkább válaszolj, mert hi-

szen úgyis szereted az ilyen kérdezősködést és felelgetést. Nos, rajta, mi panaszod lehet ránk és a városra, hogy tönkre akarsz bennünket tenni? Hát nem mi közöttünk születtél, nem mi adtuk-e anyádat apádnak, s nem mi általunk jöttél a világra? Ugyan mondd meg hát, van-e a házassági törvények ellen valami kifogásod, s van-e, amelyről azt hiszed, hogy helytelen?” – „Nem én” – kellene nekem erre válaszolnom. „Vagy talán az újszülött ápolásáról és neveléséről szóló törvények ellen van kifogásod, amelyek szerint te is nevelkedtél? Vagy nem intézkedtek helyesen az erre vonatkozó törvények, mikor kötelességévé tették atyádnak, hogy neked zenei és testi nevelést adasson?” – „De igen” –, mondanám én erre... Mit szólunk majd minderre, Kritón? Igaz-e vagy nem, amit a törvények mondhatnának?

Kritón: Nekem, bizony, úgy látszik, hogy igaz.

Szókratész: „Fontold meg hát csak, Szókratész – így folytathatnák a törvények –, nincs-e nekünk igazunk, mikor azt állítjuk, hogy nem igazságos az, amit velünk tenni szándékozol. Mi, kik világra hoztunk, tápláltunk, fölneveltünk s részesítettünk minden jóban, amiben csak lehetett, téged is úgy, mint valamennyi polgártársadat, mindamellet előre kijelentettük, hogy minden athéninek szabadságában áll,... hogy költözzék oda, ahová akar.” Hidd el, kedves Kritón barátom, úgy rémlik, mintha ilyesmit hallanék. Valamint a Korübasz papjai, fuvolaszót vélnek hallani, úgy cseng énbennem is ezeknek a beszédeknek a hangja, s nem enged más beszédre hallgatnom.

Tudd meg hát, hogy mostani nézetem szerint, ha ellenvetést teszel, hiába fogsz beszélni. Mindamellet, ha úgy hiszed, hogy érsz vele valamit, csak beszélj.

Kritón: De nincs mit mondanom, Szókratészem!

Szókratész: Hát akkor hagyd el, Kritónom; cselekedjünk így, mivel ez az isten útmutatása...

Ekkor már lenyugvóban volt a nap... a fürdő után visszatérve leült közénk, de nem sokáig beszélgetett még, amikor a tizenegyek szolgája belépett s elébe állva megszólította: „Szókratész, veled talán nem járok úgy, mint a többiekkel, hogy rám haragusznak s engem átkoznak, mikor a tisztviselők parancsára felszólítom őket, igyák meg a mérget. Téged az egész idő alatt a legnemesebb, legnyájasabb és legderekabb embernek ismertelek mindazok között, akik valaha ide jutottak, s most is tudom, nem fogsz rám neheztelni, hanem azokra, akik hibásak, mert hiszen tudod, kik azok. S most – úgyis tudod, mit jöttem jelenteni – Isten hozzád! Türd békességgel azt, ami elkerülhetetlen.”

Ezzel könnyekre fakadva elfordult és kiment. Szókratész pedig, feltekintve rá, így szólt: „Isten hozzád, úgy teszek, ahogy mondtad.”

S egyúttal felénk fordulva, ezt tette hozzá:

„Milyen emberséges ember! Fogságom egész ideje alatt gyakran bejött hozzám, beszélgetett velem, s igazán derék embernek bizonyult. Lám, most is milyen őszintén

megsirat. De rajta, Kritón, fogadjunk szót neki, s hozza be valaki a mérget, ha már ki van sajtolva. Ha nincs, hát készítse el az az ember!”

Kritón pedig így felelt: „De úgy gondolom, Szókratész, rásüt még a hegyekre a nap, nem áldozott le még, s tudom, hogy mások is csak nagyon későn isszák meg a felszólítás után, s előbb még jót esznek, isznak, s más vágyaikat is kielégítik még. Ne siess hát te se, van még elé idő.”

De Szókratész így felelt: „Igazuk van azoknak, akik úgy cselekszenek, mint mondd, mert ők azt hiszik, nyernek vele valamit, ha azt teszik. De nekem is igazam van, ha semmi olyast nem teszek: mert én semmit sem nyernék vele, úgy gondolom, ha egy kevéssel később innám meg a mérget, legfeljebb azt, hogy nevetségessé válnék saját magam előtt, hogy ragaszkodom az élethez és fukarkodom vele, amidőn már elfogyott. Eredj hát, fogadj szót s másképp ne tégy.”

Hallván ezt Kritón, intett a mellette álló fiúnak. A fiú kiment és hosszú ideig odamaradt, míg végre visszatért, s vele az az ember, akinek át kellett nyújtania a mérget, melyet készen magával hozott egy serlegben. Mikor Szókratész meglátta ezt az embert, így szólt hozzá: „Ugyan, jóember, mit is kell csak tennem? Mert hisz te értesz hozzá, ugye?”

„Semmi egyebet – felelé amaz –, mint idd ki a mérget, s aztán járkálj, míg csak a lábaid el nem nehezednek. Akkor feküdj le, így majd magától is hat.”

Egyúttal odanyújtotta a serleget Szókratésznek. Ő elvette egész derülten, anélkül, hogy a keze reszketett volna, sem arcszínén, sem arcvonásain nem látszott semmi változás, hanem szokása szerint erősen szeme közé nézve az embernek, így szólt:

„Mit gondolsz, való-e áldozásra ez az ital? Szabad vagy nem?”

„Csak annyit készítünk belőle, Szókratész – felelé amaz –, amennyit éppen elégnek tartunk.”

„Értem – mondá Szókratész –, de fohászodni csak szabad és kell is az istenekhez, hogy elköltözésem szerencsés legyen? Íme, fohászodom hát, hogy úgy legyen.”

E szavakkal a szájához emelte a serleget, egyhuzamban, nyugodtan kiivá a mérget.

Mindeddig legtöbben csak visszafojtottuk valahogy könnyeinket, de mikor láttuk, hogy issza a mérget, s kiitta, már nem bírtuk tovább. Hiába erőlködtem, magamnak is csak patakszottak a könnyeim. Elfedtem hát arcomat, hogy megsirassam magamat; mert igazán nem őt sirattam, hanem a magam balsorsát, hogy ilyen barátot kellett elveszítenem. Kritón már előbb félrevonult, mert nem bírta elfojtani könnyeit. Apollodórosz meg, aki már előbb is folyvást könnyezett, most hangos zokogásra fakadt, jajgatott, s mindannyiunk szívét ellágyította, kivéve magát Szókratészét. De ő így szólt:

„Mit műveltek, különös emberek, ti! Hiszen éppen ezért küldtem el az asszonyokat, hogy így ne viselkedjenek, mert úgy hallottam, csendben kell meghalnia az embernek. Legyetek hát csendesen, embereljétek meg magatokat.”

Mi ezt hallva elszégyelljük magunkat, s abbahagytuk a sírást, ő még egy ideig sé-tált, de aztán észrevette, hogy lábai elnehezednek. Hanyatt feküdt hát, mert azt aján-lotta az ember, s ugyanez az ember, aki a mérget átnyújtotta neki, megtapogatta a testét, időnként megvizsgálta a lábát és a lábszárait, s egyre erősebben megnyomva lábát, megkérdezte, érzi-e még. Szókratész azt felelte, hogy nem. Aztán a lábaszárát nyomta meg, s így tovább haladva testén, nekünk is megmutatta, hogyan hűl és mere-vedik. Aztán ismét megtapogatta, s tudatta velünk, hogyha a szívéig ér, odalesz. Már a köldökén alul majd egészen meghidegült, mikor egyszerre csak kitakarózva (mert be volt takarva) így szólalt meg, s ez volt utolsó szava: „Kritón, Aszklépiosznak ka-kassal tartozunk! Adjátok meg neki, el ne feledjétek!”

„Úgy lesz – feleli Kritón –, nincs más mondanivalód?”

De erre a kérdésre ő már nem felelt, hanem kis idő múlva végsőt vonaglott. Az ember kitakarta, s íme, szemei meg voltak törve. Kritón ezt látva összezárta a halott szemeit és száját.

Íme, ez volt a vége barátunknak, annak a férfiúnak, kiről bizvást elmondhatjuk, hogy minden előttünk ismeretes kortársai közül a legderekabb, s máskülönben is a legbölcsebb és a legigazságosabb volt.

Platón

AZ ERKÖLCSI JÓ

Erkölcsi tekintetben három dologtól kell őrizkednünk: a lélek rosszaságtól, a fegyelmetlenségtől és az állatiasságtól. A két elsőnek ellentéte nyilvánvaló: az egyiket erénynek, a másikat fegyelmettségnek nevezzük; az állatiasság ellentétéül még talán a legtalálóbban az emberfeletti kiválóságot jelölhetnők meg, amely már szinte hősi és isteni tulajdonság. Például Priamosz azt mondja Homérosz költeményeiben Hektórról, hogy nagyon derék ember volt, „s olyan, mintha nem is halandó embernek, hanem istennek lett volna a fia”. Ha tehát – mint mondani szokták – emberből isten csak az erénynek mindent meghaladó nagysága által lehet, akkor nyilván ilyennek kell lenni az állatiassággal ellentétes lelki alkatnak is: valamint az állatnál nem beszélhetünk lelki rosszaságról vagy erényről, éppúgy nem beszélhetünk erről az istennél sem, mert istennek mindent meghaladó kiválósága sokkal értékesebb, mint az erény, viszont az állatiasság valami egészen más dolog, mint az a lelki rosszaság. S amilyen ritka az „isteni ember” – így nevezik a lakedaimoniak azt, akire nagy csodálattal tekintenek (tájszóval *szeiosz anérnak* mondják) –, éppoly ritka az emberekben az állatiasság is. Még leginkább a barbárok között van meg; de néha kifejlődhet betegség vagy eltorzulás következtében is; sőt azokat az embereket is ezzel a meggyalázó szóval illetjük, akik rosszaságban mindenben tútesznek.

Beszéljünk most tehát a fegyelmezetlenségről, az elpuhultságról és a dőzsölésről, másfelől a fegyelmezettségről és az állhatatosságról. A lelki alkat e formáiról tudniillik sem azt nem állíthatjuk, hogy teljesen azonosak az erénnyel vagy a lelki gonosz-sággal, sem pedig azt, hogy egészen másneműek. Itt is, mint egyebütt, fel kell sorakoztatnunk a közismert véleményeket, aztán végigvizsgálva a vitás pontokat, lehetőleg valamennyi általánosan elfogadott tételt, ami csak ezekre a lelki folyama-tokra vonatkozik, sorra be kell bizonyítanunk; ha pedig ez nem lehetséges, legalábbis a legnagyobbakat és a legfontosabbakat. Mert csak akkor mondhatjuk el, hogy a bi-zonyítás alapos volt, ha a nehézségek mind megoldódnak, s végeredményül megma-rad az, ami aztán mindenki véleményének megfelel.

A fegyelmezetség és az állhatatosság nyilván a kiváló és dicséretes, a fegyelme-zetlenség és elpuhultság pedig a rossz és a megrovásra méltó tulajdonságokhoz tarto-zik. A fegyelmezett ember mindig kitart a felfogása mellett, míg a fegyelmezetlen azt állandóan változtatja. Azonkívül a fegyelmezetlen ember, bár jól tudja, hogy amit tesz, az rossz, mégis megteszi szenvedélyből. A fegyelmezett pedig, éppen mert tud-ja, hogy kívánságai gonoszak, józan meggondolásból nem követi őket. A mértékletes embert általában fegyelmezettnek és állhatatosnak tartjuk; viszont ez utóbbit néme-lyek kivétel nélkül mértékletesnek is tartják, mások azonban nem. S másfelől a mér-téktelen embert némelyek fegyelmezetlennak tartják, minden különbség nélkül, míg mások különbséget tesznek köztük. Az okos emberről azt mondják, egyrészt, hogy

nem is lehet fegyelmezetlen, másrészt meg azt, hogy néha amellet, hogy okos és ügyes, mégis fegyelmezetlen.

Ezek az idevágó vélemények. Ámde azt kérdezhetnők: hogyan lehetséges az, hogy valaki helyesen gondolkozik, és mégis fegyelmezetlenül viselkedik? Nos, némelyek csakugyan azt állítják, hogyha valaki valamit tud, akkor ez már nem is lehetséges. Hiszen érthetetlen volna, így gondolkozott Szókratész, ha valakiben a tudás megvolna s mégis valami más uralkodnék rajta, s ez a valami más a tudást, mint rabszolgát, az orránál fogva vezetné. Szókratész ugyanis tökéletes ellentétben állott a fenti nézettel: szerinte a fegyelmezetlenség általában nem is képzelhető, mert hiszen senki sem „tudva” cselekszik a legfőbb jó ellenére, hanem „tudatlanságból”. Ámde ez a nézet homlokegyenesen ellenkezik a nyilvánvaló tényekkel. S ha csakugyan tudatlanságból történik valami, akkor a szenvedélyt kell figyelembe vennünk, s azt kérdeznünk, milyen természetű tulajdonságról is lehet itt szó. Vannak aztán olyanok, akik ezt a tételt részben elfogadják, részben nem. Azzal ők is egyetértenek, hogy a tudásnál semmi sem lehet erősebb, azt azonban már nem ismerik el, hogy senki sem cselekedheti annak ellenkezőjét, amit jobbnak vél. S éppen ezért azt állítják, hogy a fegyelmezetlen emberben, mikor a gyönyörök hatalmukba ejtik, már nem is a „tudás”, hanem csak a „vélemény” van.

Arisztotelész

CINIKUS BÖLCSESSÉG

Antiszthenésztől azt kérdezték, mi az ünnep? Azt felelte: alkalom az ivásra.

Jobb a hollókra támadni, mint a hitelezőkre, mert amazok a halottakat emésztik fel, emezek az élőket.

Azt kérdezték, miért bánik olyan durván tanítványaival? Az orvos is így tesz betegeivel.

Amikor Antiszthenészt megkérdezték, miért járnak a bölcsek a gazdagokhoz és nem megfordítva, így felelt: Mert a bölcsek tudják, mire van szükségük, de a gazdagok nem; különben ezek is jobban vágyódnának a bölcsességre, mint a pénzre.

Olyan élvezeteket keress, amelyek a munka nyomában járnak, nem előtte.

Antiszthenésztől azt kérdezték, hogyan kell a politikával foglalkozni. Tégy vele úgy, mint a tűzzel, válaszolta, ne menj hozzá nagyon közel, mert megégsz, nagyon messze se, mert megfázol.

Antiszthenész azt mondta, hogy a hóhér jobb ember, mint a zsarnok. Mikor ennek okát kérdezték, azt felelte: A hóhér csak a bűnösöket végzi ki, a zsarnok az ártatlano-
kat is.

Amikor Antiszthenésznek valaki azt mondta, hogy a szegények a háborúban el-
pusztulnak, azt felelte: Ellenkezőleg, még többen lesznek.

Aki ellentmond, azt ne ellentmondással büntesd, hanem tanítsad, mert senki sem
gyógyítja meg a bolondot azzal, ha maga is megbolondul.

Mint a vasat a rozsdá, úgy emészti az irigyet saját lelke.

Olyan útravalót kell vinni, amit a hajótörött is kimenthet magával.

Antiszthenész

Diogenész azt sem hallgatta el, amit tanítójáról gondolt: e is csak olyan, mint a
kürt – nagy hangjától nem hallja meg, amit maga beszél.

Diogenész szemére vetették, hogy tisztátalan helyekre jár. A nap is, úgymond,
mégsem mocskolódik be.

A kheironeiai csata után elfogták és macedóniai Fülöp elé vitték. Fülöp azt kérdezte tőle: kém-e? Ő azt felelte: Igen, kikémlelője vagyok a tehetetlenségnek.

Látta, hogy az államkincstár őreinek írnokai tolvajt kísérnek a börtönbe. Nagy tolvajok viszik a kicsit, mondta.

Kalliszthenészt boldognak mondták előtte, mert Nagy Sándor fényes lakomára hívta meg. Ellenkezőleg, szólt, nyomorult szegény, mert akkor kell reggeliznie és ebédelnie, amikor Nagy Sándornak tetszik.

Gazdag városban és gazdag házban nincs helye az erénynek.

Valaki azt mondta neki: A szinopeiek arra ítélték, hogy távozzál városukból. Diogenész azt felelte: Én pedig arra ítéltém őket, hogy ott maradjanak.

Mikor azt kérdezték tőle, melyik idő alkalmas a házasságra, azt felelte: Fiatalnak még nem, öregnek már nem.

Egyszer fukar embertől kért valamit. Ez sokáig késett vele. Végre elfogyott a türelme, és azt mondta: Kenyérre kell, nem temetésre.

Diogenész

ORVOSI TANÁCSOK

Az élet rövid, a mű örök; a kellő pillanat hamar elröppen, a kísérlet csalóka, az ítélet nehéz. Azonban nemcsak az orvosnak kell megtennie a magáét, hanem a betegnek, a környezetnek és a külvilágnak is.

A böjtölést az idős ember bírja a legjobban; aztán a középkorú, a legkevésbé a fiatalabb, még kevésbé a gyermek, s a gyermekek közül főként nem az élénk természetű.

Ha alvás és ébrenlét a helyes mértéket túllépi, káros.

Az, amit az ember nagyon megszokott, megvéd, még akkor is, ha nem egészen helyes. Az idegenszerű, amit az ember nem szokott meg, fenyegetőnek tűnhet, de emiatt még ne kerüljük.

Vannak emberek, akik a telet, vannak, akik a nyarat kevésbé jól viselik el.

A szentség csak a szent ember számára nyilatkozik meg; a laikusnak azt, amíg a tudás titkaiba beavatva nincs, elmondani tilos.

Hippokratész

A SZKEPTIKUSOK

Senki közülünk nem tud semmit, még csak azt sem, hogy tud-e valamit vagy sem, azt sem, hogy létezik-e valami vagy sem.

Métrodórosz

A dolgok megkülönböztethetetlenek, meghatározhatatlanok és megismerhetetlenek. Éppen ezért sem tapasztalatainkról, sem véleményünkről azt se mondhatjuk, hogy igazak, azt sem, hogy nem igazak. Egyikben sem lehet hinni, hanem megrendíthetetlenül távol kell maradni mindennemű élménytől és elhatározástól, és minden egyes alkalommal azt kell mondani: a dolog éppen annyira van, mint amennyire nincs, vagyis nemcsak létezik, hanem nem létezik, és éppoly kevésbé létezik, mint amennyire nem létezik.

Semmi sem szép, semmi sem rút, semmi nem igaz és semmi nem hamis. Mindez csak a véleményekre vonatkozik. Semmi sincs úgy, ahogy azt a vélemény állítja; az emberek hiszik csak úgy, mert megszokták. A tettekre pedig ugyanez vonatkozik.

Pürrhón

A SZERETETREMÉLTÓ

A szeretetreméltó embert úgy lehet meghatározni, hogy nem éppen a legtisztább forrásokból merítve igyekszik mindenáron mindenki számára kellemes emberként feltűnni.

A szeretetreméltó már messziről köszön, az embert nevének szólítja, és ezt kiáltja: „Drágám, drágám!” – s azonnal biztosít mindenkit legmélyebb tiszteletéről és hódolatáról, megragadja mindkét kezét, egyáltalán nem is akarja elereszteni, útján elkíséri, megkérdezi, mikor lehet szerencséje, hogy újra láthassa, és ismételt meghajlások és szóáradat közepette vesz búcsút. Ha a bíróság elé idézik tanúként, nemcsak annak akar tetszeni, akinek érdekében meghívták, hanem ellenfelének is, hogy mindkét párt barátja lehessen. Ha idegenekkel találkozik, megesküszik, hogy az ő ítéletük sokkalta fontosabb, mint polgártársainak ítélete. Ha valahová vendégül hívják, gazdájának gyermekei felől érdeklődik, s amikor a kicsik belépnek, azt mondja: „Pontosan apjuk másai!” Magához hívja őket, megölelgeti, megcsókolgatja és maga mellé ülteti őket. Aztán játszani kezd velük vörös pecsenyét, vagy ölébe ülteti, elaltatja őket, ha még oly kellemetlen érzés is neki.

A SZEMTELEN

A szemtelenséget így lehet meghatározni: a jó hírnév megvetése a közönséges haszon kedvéért.

A szemtelen olyan ember, aki ahhoz, akit éppen becsapott, odamegy és pénzt kér tőle kölcsön. Ha az isteneknek áldozatot mutatott be, az egész húst besózza, elrakja és máshoz megy el ebédre. Itt leül az asztalhoz, szolgáját hívja, húst és kenyeret nyújt neki, s nagy fennszóval azt mondja: Csak egyél kedvedre! Ha a maga asztala számára vásárol, emlékezteti a hentest arra, hogy milyen előnyöket szerzett neki, szorosán odaáll melléje és a mérlegbe még egy darab húst vagy legalább egy csontot dob. Ha sikerül, jó. Ha nem, a mészárszékből húscsapatot ragad el és nevetve elszalad.

Ha vendégei számára színházjegyeket vesz, úgy tudja intézni, hogy ő maga ingyen léphet be, s a következő napon még fiait és házitanitóját is magával viszi. Ha valaki valamit olcsón vásárolt, követelni kezdi, hogy neki abból részt adjanak. Idegen házba nyugodtan bemegy, gabonát és szénát kér kölcsön, és a gazdát arra kéri, vigye neki haza. A fürdőben még arra is képes, hogy a forralóüstökhöz menjen, vizet merít és azzal öntözi magát. „Na – szól –, most végre alaposan megfürödtem.” Amikor pedig eltávozik, így kiált: „Nem is köszöntem meg, nem baj!”

Theophrasztosz

NE TÉVESZD ÖSSZE KÉPZETEIDET A DOLGOKKAL

Az embert nem a dolgok nyugtalanítják, hanem a dolgokról alkotott képzetei. Így példának okáért a halál nem félelmetes, mert ha így lenne, Szókratész számára is félelmetes lett volna. A halálról alkotott képzet a félelmetes, és ez az ijesztő.

Ha az ember akadályokba ütközik, ha nyugtalan, ha szomorú, sohase keresse az okot másban, hanem mindig önmagában, más szóval, saját képzeteiben. A műveletlen azzal leplezi le magát, hogy másoknak tesz szemrehányást, ha dolga rosszra fordul; a bölcsesség tudományában kezdő pedig azzal leplezi le magát, hogy szemrehányást tesz magának. A művelt ember és a bölcs senkinek sem tesz szemrehányást.

A SORSSAL NE KÜZDJ

Ne kívánd, hogy az események úgy történjenek, ahogy neked tetszik. Elégedj meg azzal, hogy a dolgok úgy történnek, ahogy éppen történnek, és akkor eléred a belső békét.

MI AZ AKADÁLY?

A betegség akadály a test számára; de nem akadály az akarat számára, ha nem akarja, hogy akadály legyen. A bénaság akadály a tagok számára, de nem akadály az akarat számára. És ez mindenre vonatkozik, bármi is érjen. Ha ezt belátod, el fogod érni, hogy valami más számára akadály lesz, számodra azonban nem.

MI A VESZTESÉG?

Ne mondd semmiről, hogy elvesztettem, hanem azt, hogy: visszaadtam. – Gyermeked meghalt? Visszaadtad. Feleséged meghalt? Visszaadtad. Birtokodat elvesztetted? Azt is visszaadtad. De az, aki elvette, rossz volt! Mit törődsz vele, ha az, aki adta, visszavette? Amíg a tied, tekintsd idegennek, mintha fogadóban lennél.

AZ ÉLET SZÍNHÁZ

Jegyezd meg: színdarabban szerepet kell játszani, és a színházigazgató parancsol. Rövid szerepet szán neked vagy hosszút, nem lehet kifogásod ellene. Ha a koldus szerepét osztja ki neked, ezt kell játszani a szerep természetéhez híven, és éppen úgy, ha nyomorék vagy az uralkodó király, vagy a gazdag magánzó szerepét nyered el. Feladatod csak ez az egy: a kiosztott szerepet játszani, és pedig jól. A szerepet más választja ki.

HOGYAN VISELKEDIK A BÖLCS A SZIDALMAK ÉS A MEGALÁZÁS KÖZEPETTE

Jegyezd meg jól: nem a rágalmazó, nem az ütlegető bánt meg, hanem a felőlük alkotott képzeted. Ezért, ha valaki megbánt, emlékezz arra, hogy megkeresd azt a képzetedet, amely téged bánt. Igyekezz arra, hogy képzeteid ne ragadjanak el. Ha időd és nyugalmad van ahhoz, hogy ezekkel szemben fölényben légy, könnyebben fogsz önuralomra szert tenni.

ÍTÉLETEDBEN LÉGY ÓVATOS

Valaki sietve mosakszik. Ne mondd, hogy rossz, hanem: sietve mosakszik. Valaki sok bort iszik. Ne mondd, hogy rossz, hanem: sokat iszik. Mert honnan tudod, hogy az rossz, még mielőtt az okot megvizsgáltad volna?

Epiktétosz

A FECSEGÉS

Egyike a legnehezebb és legszívósabb betegségeknek, amelyeknek gyógyítását a filozófia vállalni kívánja, a fecsegés. Miért? Mert az egyetlen gyógyszer, a tanítás, csak olyan embernél alkalmazható, aki hallgat. A fecsegő azonban nem hallgat meg senkit, hanem mindig csak beszél és beszél. Ez a hallgatásra való képtelenség a fecsegő első bűne. Olyan ez, mint az önkéntes sükettség, mert a szóbanforgók, amint gondolom, a természetet azért hibáztatják, hogy két fület adott nekik, de csak egy nyelvet. Ha tehát Euripidész igen találóan az egyik értetlen hallgatónak azt mondta: Sohasem tudlak megtölteni téged, hiszen feneketlen hordó vagy és a bolondba hiába töltögeti az ember legbölcsebb tanácsait! – Akkor még sokkal inkább elmondhatnám ezt a fecsegőről is: Sohasem tudlak megtölteni téged, hisz semmit nem fogadsz el, a bolondba hiába önti az ember legjobb tanácsait!

Igen! Hiába árasztja el az ember a legbölcsebb tanácsokkal is azt, aki csak beszél, beszél, amikor senki sem hallgat reá, és nem hallgat, ha mások beszélnek. Mert ha néha mégis meghall valamit és beszélőképpessége apadóban van, ezt a kivételes pillanatot később annál keservesebben fizeti vissza.

Olümpiában van egy csarnok, amely egyetlen kiejtett hangot sokszorososan ver vissza, ezt a csarnokot ezért a tulajdonságáért héhangúnak nevezték el. Így visszhang-

zik a fecsegés is, amikor csak a legenyhébb szó is megérinti, egyszerre minden oldalról.

Az ember csaknem azt gondolja, hogy a fül csatornája nála nem a lélekbe vezetnek, hanem egyenesen a nyelvbe. Éppen ezért minden figyelmeztetés és minden új benyomás, amely más embernél szépen felgyűlik, a fecsegőnél azonnal újra kifolyik. Olyan ez az ember, mint a fazék: belül üres, de annál jobban kong.

Bizonyos időközökben mégis, hogy az ember semmit se hagyjon megkísérletlenül, azt lehet mondani neki: Hallgass már, édes fiam, hiszen a hallgatás oly sok előnnyel jár! A fecsegőnél ez semmi eredményt sem fog elérni, legfeljebb bosszúságot, hogy amit a leghöbben kíván, éppen azt nélkülözni kénytelen. A lélek más betegségeinél, mint a kapzsiságnál, a becsvágynál, a gyönyörvágynál, az ember szenvedélye kielégülhet. A fecsegőnél az a legszomorúbb, hogy semmit sem kíván annyira, mint hallgatót, s ez az, akit sohasem talál. Mindenki eszeveszetten menekül előle. Ha barátok félkörben együtt ülnek vagy sétálni indulnak és ilyen valakit megpillantanak, a legjobb, amit tehetnek, hogy azonnal elszélednek.

Ha társaságban hirtelen csend támad, azt szokták mondani, hogy Hermész lépett be. Éppen úgy mindenki azonnal elnémul, ha a fecsegő a vacsorán, vagy a baráti összejövetelen hirtelen megjelenik, és bár semmi alkalmat neki a szólásra nem adnak, azonnal tele szájjal beszélni kezd. Az emberek pedig a szélrózsa minden irányába elsietnek, hasonlóan a hajósokhoz, akik az északi szél dühöngésekor a hullámozó ten-

geren egymást elhagyják tengeribetegen, hogy a korlát fölött a víz fölé hajolva nyöszörögjenek.

Ezért van az, hogy a lakomákon a vendégek a fecsegőket nem kedvelik, és száraz-földi vagy tengeri úton sem szívelik őket. Mert ezek mindenkire ráülnek, az ember ruháját cibálják és időnként még bordáját is meg-meglökik. Ilyen esetben a legértékesebb testrészt kétségtelenül a láb, amint Arkhilokhosz vagy maga a bölcs Arisztotelész megmondta.

Ez utóbbi ugyanis egyszer ilyen fecsegő karmaiba került, aki ízléstelen históriákkal egészen elkábította. S amikor számtalanszor azt mondta: „Na ugye! Hát nem csodálatraméltó?” – akkor Arisztotelész azt válaszolta: „Nem, egyáltalán nem csodálatraméltó. A csodálatos az, hogy van ember, akinek egészséges a lába és ilyesmit kibír.”

Más alkalommal ugyanilyen szerencsétlen bolond esetében a fecsegő azt kérdezte: „Ó, nagy filozófusom, nem voltam terhedre fecsegésemmel?” Arisztotelész azt válaszolta: „Egyáltalában nem, hiszen oda se figyeltem.”

A természet egyetlen szervünket sem zárja el annyira, nem rejtí annyira bástyák mögé, mint a nyelvünket. A fogakat egyenest kerítésként építette eléje, csak azért, hogyha nem követi az értelmet, nyugodtan visszavonulhasson és mértéktelenségének határt szabhasson. „A baj – mondta Euripidész – sohasem a nyitva felejtett éléskamrákból és házakkból szakad reánk, hanem mindig a nyitva felejtett szájból.”

Éppen ezért ezek az emberek sehol hitelt nem találnak, pedig ez az, amire minden beszéd törekszik. Mert a beszéd tulajdonképpeni célja, hogy a hallgatóban valami hitelt ébresszen. A fecsegőnek azonban senki sem hisz, még akkor sem, ha történetesen az igazat mondja.

Minden szemérmes és erkölcsös ember tartózkodik az ittasságtól. Mert a harag, mint egyesek mondják, az őrjöngésnek csak szövetségese, az ittasság azonban egy házban lakik vele. A dolgot nevéen nevezve: az ittasság a valóságos őrjöngés, bár nem tart hosszú ideig. Ilyenkor pedig semmi sem annyira elvetendő, mint a beszéd hirtelen özöne. A bolondító bor az, amely még a legbölcsebbet is arra izgatja, hogy hangosan énekeljen, torkaszakadtából nevéssen és táncoljon.

Priénei Biaszt egyszer egy fecsegő egy lakomán, mikor a bölcs keveset beszélt, kigúnyolta és bolondnak nevezte.

„Hogyan – kérdezte Biasz, hát a bolond is tud hallgatni, ha iszik?”

Egy athéni polgár egyszer királyi követeket látott vendégül, és azok kívánságára néhány filozófust is meghívott. A beszélgetésben mindenki részt vett, és mindenki megmondta a magáét. Csak egyedül Zénón maradt csendes és nyugodt. Az idegenek barátságosan azt kérdezték tőle: „Nos Zénón, mit mondjunk felőled királyunknak, ha hazatérünk?” A filozófus azt válaszolta: „Semmi egyebet, csak hogy Athénban él egy öreg, aki a bor mellett hallgatni tud.”

A LÉLEKNEK A TESTBE VALÓ LESZÁLLÁSA

Gyakran ha a testből magamra ébredek és az idegen dolgokat kívül hagyom, magamban pedig elmerülök, csodálatos nagy szépséget látok. Ilyenkor különösképp azt hiszem, hogy felsőbb rendeltetésem van, a legmagasabb rangú életet élem, egy vagyok az istenséggel; benne megpihenek. Eljutottam a magasabb rangú tevékenységhez, és az egész rajtam kívül álló szellemi világ felett trónolok.

Mikor ezután az istenségben való megnyugvás után a szellemből az értelmes gondolkodás régiójába leszálok, eltűnődöm azon: hogyan megy végbe ez az én mostani leszállásom, s hogyan tudott a lélek egykoron a testen belül kerülni, ha valóban az, aminek önmagában látszott, noha most már a testben lakozik.

Az egyéni lelkekben él a szellemi törekvés, hogy oda forduljanak vissza, ahonnan származtak, de azért van hatalmuk az utána következő dolgokon is. Olyan ez, mint a nap fénye, amely ugyan a fölötte levő naptól függ, de azért nem fukarkodik adományával azzal szemben sem, ami utána következik.

Az egyéni lelkek, ha a világlélekkel együtt az értelmi világban maradnak, mentesek lesznek mindennemű fájdalomtól. Ha pedig a világlélekkel együtt az égi szférákban maradnak, akkor vele együtt kormányozzák azt, mint a királyok, akik együtt lévén a Mindenség Urával, vele kormányoznak is, anélkül hogy a királyi vérből maguk leszállanának, mert együtt vannak, ugyanazon a helyen.

Aztán megint megváltoznak, s az egésztől a részek felé fordulnak, magukban léteznek – mintegy elfáradva a mással való együttléttől; s mindegyik lélek a maga világába vonul vissza. Hogyha ezt hosszú időn át teszi, hogy tudniillik menekül az egésztől, az elkülönülés folytán elszakad tőle, s nem néz többé az értelmi világ felé, akkor maga is csak rész lesz, egyedül marad, elgyengül, mindenfélébe belekap, csak részletekre tekint, és az egésztől elkülönülve, egyetlen dologra adja magát, s menekül az összes többitől. Jön lefelé, s a felé az egyetlen kiválasztott dolog felé fordul, mely az összes dolog lökéseinek-taszításainak ki van téve. Eltávolodik az egésztől, s nagy nehézségek közepette az egyetlen kormányozza, amellyel most már érintkezésbe jut. Külsőleges dolgokról gondoskodik, azokban van jelen s azokba nagyon kellemesen belemerül.

Ekkor történik meg vele az, amit úgy mondanak hogy elhullajtja szárnyait (Orpheusz), s a test bilincseibe jut, elveszítvén ezáltal sebezhetetlenségét, ami meg volt adva neki addig, amíg a világlélekkel együtt élt s egy magasabb rendű dolgot kormányozott. Ez az előző állapot mindenképpen jobb volt számára, aki akkor még fölfelé emelkedett. Most, hogy leesett, elkapták és bilincsbe verték az ellenséges és gonosz hatalmak, amint ezt a gnózis tanítja. Most csak érzékelés útján tud cselekedni, mivel abban, hogy az ész útján tegye ezt, megakadályozták. Ezért mondják róla, hogy el van temetve és a börtönben van.

De ha visszafordul az értelmi belátás felé, akkor kötelékei megoldódnak és újra felfelé halad, midőn a visszaemlékezés útján kezd hozzá ahhoz, hogy a létezőket szemlélje. Mert bukásnak, eltemettetésnek ellenére mindig van benne valami transzcendens. A lelkek tehát mintegy szükségszerűen kételtűek, egyfelől az odafenti életet élik, másfelől az idelentit: azok a lelkek, amelyek többet tudnak együtt lenni az Észszel, inkább a fenti életet élik, azok a lelkek pedig, amelyeknél hajlamuknál vagy sorsuknál fogva épp az ellenkező a helyzet, inkább az itteni, a földi életet élik.

Ami a lélek hibáját illeti, azért kettős volt a büntetés: először az ide való lejövetel miatt, másodszor a rossz cselekedetekért, amelyeket akkor követett el, amikor már itt volt.

Így a lélek, noha isteni és felsőbb régiókból származik, a test belsejébe jut. Ő, aki az istenek sorában a legutolsó, önszántából történt leszállás útján jött le ide a mi világunkba, erejének bősége miatt, meg azért, hogy rendet vigyen abba, ami utána következik. Ha aztán sikerül neki innen gyorsan visszamennie, akkor semmi kár sem éri azért, hogy a rossz ismeretét megszerezte, a rossz lényegét megismerte, hogy saját erőit megnyilatkozáshoz segítette, és hogy műveket és alkotásokat tud felmutatni. Ha ezek a test nélküli világban tovább pihentek volna céltalanul és megnyilvánuláshoz sohasem jutottak volna, még a lélek előtt is rejtve maradt volna, mi lakozik bennük. Mert a cselekvés mindenkor teljesen rejtett erőt hoz napvilágra, erőt, amely mintegy láthatatlan és nem létező, és különben soha igazi életre nem kerülne. Ha most min-

denki csodálja a belső világ gazdagságát, úgy erre csak a külső világ változatos szépsége vezette rá, mert azt kell gondolnia: milyennek kell lennie annak a szellemi világnak, amely ezeket a finom dolgokat létrehozta.

Plótinosz

A BARÁTSÁG DICSÉRETE

A barátság nem kevesebb, mint valamennyi isteni és emberi dolognak jóakarattól és szeretettől áthatott egybecsengése. Nem is tudom, adtak-e a halhatatlan istenek valami ennél kiválóbbat, a bölcsesség kivételével.

Egyesek elébe teszik a gazdagságot a barátságnak, mások az egészséget, sokan a gyönyöröket is. Az utóbbiak azonban csak az oktan állatokhoz illenek, a többi javak pedig esendők és mulékonyak, és nem is annyira az elhatározásunktól függenek, mint inkább a vakszerencsétől. Akik azonban az erényt tartják a legfőbb javuknak, helyesen gondolkoznak, hiszen éppen az erény szüli és foglalja magába a barátságot, amely semmiképpen sem lehet el az erény nélkül.

A barátság kiváló férfiak között annyi előnnyel jár, hogy alig tudom elmondani. Hogy is nevezhetnők életnek az olyan életet, amely nem pihenhet meg egy jó barát viszonzott szeretetében? És mi édesebb, mintha van valakid, akivel minden dolgot úgy beszélheted meg, akárcsak önmagaddal? Mi örömet lelnéd a szerencsében, ha nem volna valakid, aki éppen úgy örül neki, mint jómagad? A balsorsot pedig nagyon nehéz lenne elviselni jó barát nélkül, aki fájdalmatat még nálad is jobban átérzi.

A többi földi javak, amelyek kívánatosak előttünk, csak egyes célok elérésére alkalmasak; a gazdagság arra való, hogy használjad, a hatalom, hogy tiszteljened, a

tisztségek, hogy dicsérjenek téged, a gyönyörök, hogy élvezd őket, az egészség, hogy mentes légy a fájdalomtól és tested megfelelhessen hivatásának.

A barátság ezzel szemben számtalan dolgot magában foglal: az élet bármely helyzetében készen áll segítségedre, sohasem jön alkalmatlan időben, soha sincsen terhünkre. Ezért szokták mondani, hogy a tűzre és vízre sincs többször szükségünk, mint a barátságra. Hiszen a barátság nemcsak a boldogságot aranyozza be még ragyogóbban, hanem a bajokat is elviselhetőbbé teszi azzal, hogy osztozik bennük és részt kér belőlük.

A barátság tehát egyrészt igen sokrétű és nagy előnyökkel jár, másrészt főleg azáltal múl felül mindent, hogy jó reménységgel tölt el bennünket a jövőt illetően, és nem engedi, hogy kedvünket veszítsük és elcsüggedjünk. Aki igaz barátjára néz, mintegy saját énjét szemléli benne. Azért az, akinek jó barátai vannak, távollétében is jelen van, akkor is bővelkedik, ha szükséget szenved, akkor is erős, ha gyengeség vesz erőt rajta. És ami még hihetlenebb: holta után is él, mert életben maradt barátainak tisztelete, emlékezése, gyásza kíséri. Ezért van, hogy boldogok a megholtak, mert örökké élnek barátaik emlékezetében és dicsők az élők, mert a síron túl is megtartották szeretetüket barátaik iránt.

Cicero

RÖVID AZ ÉLET – NE FECSÉRELJÜK HASZONTALANSÁGOKRA

Biztosítsuk lelkünk békéjét: tartsuk állandóan szemünk előtt az üdvös életelveket, és buzgón törekedjünk mindarra, ami helyes és jó. Cselekedeteink olyanok legyenek, hogy ne kerüljünk szembe lelkiismeretünkkel. Semmit se tegyünk az emberek véleménye kedvéért, ne törődjünk vele, még akkor sem, ha az kedvezőtlen ránk nézve, csak a valóságban szerezzünk érdemeket. „De a tömeg a bátrakat csodálja – veted ellen – és a vakmerőket tiszteli: a szelídeket együgyűeknek tartja.”

Lehet, talán az első pillanatban. Mihelyt azonban a szelídek egyenletes életmódja bizonyosságot tesz arról, hogy itt nem szellemi tunyaságról, hanem higgadt megfontolásról van szó, ugyanaz a tömeg tisztelni és becsülni fogja őket.

Tartózkodjunk az indulatosságtól. Elménket tisztítsuk meg tőle, és gyökerestül tépjük ki belőle azokat a vétkeket, amelyek – bármilyen jelentéktelennek tűnnek is eleinte – mindig újra és újra támadnak. Az indulatosságot is ne csak mérsékeljük, hanem teljesen irtsuk ki. Miért is kezeljünk egy bajt kíméletesen? Ha komolyan akarunk valamit, minden bizonnyal végbe is tudjuk vinni. Ebben semmi sem lesz jobban segítségünkre, mint a halál gondolata.

Mondja ki-kí magának és másnak is: „Mi hasznunk van abból, ha gyűlölködünk egymásra, és felette rövid életünket úgy elfecséreljük, mintha erre a világra szület-

tünk volna örökre? Mi hasznunk van belőle, ha napjainkat, amelyeket tisztességes élvezetekkel tölthetnénk, arra használjuk fel, hogy másoknak fájdalmat és szenvedést okozzunk?” Nem vesztegethetjük időnket ilyen haszontalan dolgokkal.

Miért rohanunk meggondolatlanul a harcba? Miért szerzünk magunknak összeütközéseket? Miért, vállaljuk magunkra, gyarlóságunkról megfélelkezve, roppant gyűlölködések terhét? Miért törekszünk mások megsemmisítésére, mikor magunk is olyan esendők vagyunk? Láz vagy más testi szenvedés nemsokára véget vet majd az ellenségeskedésnek, amelyet mi olyan kérlelhetetlenül szítunk, a halál nemsokára szétválasztja a legádázabb ellenfeleket is.

Miért zajongunk, miért háborítjuk lázongásunkkal az életet? Fejünk felett lebeg a végzet, amely felrója nekünk az elvesztett napokat és egyre közelebb ér hozzánk. A halál időpontja, amelyet, embertársadnak szánsz, talán már sokkal közelebb van hozzád.

Miért nem gondolsz inkább az élet rövidségére és miért nem igyekszel azt a magad és a mások számára háborítatlanná tenni? Miért nem kedvelteted meg magad másoknál, amíg élsz, hogy visszakívánjanak, ha meghaltál? Miért akarod megalázni a kevélyt? Miért próbálsz azt, aki szájaskodik veled, aki alávaló és megvetett ugyan, de feljebbvalóinak csak kellemetlenséget és kényelmetlenséget okoz, hatalmaddal megfélemlíteni? Miért gyűlölöd a rabszolgát vagy uradat, királyodat vagy védenedet?

Várj csak türelemmel: eljön a halál, amely mindnyájunkat egyenlővé tesz.

Tüzi lárma a szomszédban nem egyszer véget vet a civakodásnak; egy vadállat közbejötté szétválaszt utast és rablót. Nincs időnk arra, hogy apró-cseprő bajokkal foglalkozzunk, amikor olyasmi áll előttünk, amitől jobban kell félnünk.

Mire jó a harc és a háborúskodás? Talán többet kívánsz a halálnál annak, akit gyűlölsz? Légy nyugodt: akkor is meg fog halni. Hasztalan fárasztod magad, mert csak azt akarod tenni, ami magától is be fog következni.

„Megölni éppenséggel nem akarom – mondod, de kívánok neki száműzetést, gyalázatot, kárvallást.”

Jómagam szívesebben megbocsátok annak, aki ellenségének halálos sebet kíván, mint annak, aki csak egy pattanást, mert az ilyen nemcsak gonosz, hanem kicsinyes is.

Akár kivégzést, akár kisebb büntetést forgatsz a fejedben: milyen parányi is az az idő, amíg szenvedni fog és neked gonosz örömed telhetik benne!

Milyen hamar kileheljük lelkünket, pedig úgy szeretnénk még egyet lélegzeni!

Míg az emberek között vagyunk, gyakoroljunk emberiességet. Senkiben se keltünk félelmet, senkinek se okozunk kárt.

Ne törődjünk a veszteséggel, sértéssel, gyalázással, szurkálódással. Viseljük el nagylelkűen a rövid ideig tartó kellemetlenséget.

Hiszen alig tekintünk szét magunk körül, alig fordulunk egyet – mint mondani szokás –, máris itt a halál.

Seneca

A BÖLCS CSÁSZÁR ELMÉLKEDÉSEIBŐL

Közel az idő, amikor mindent elfeledsz. Közel az idő, amikor téged mindenki elfeled.

Mintha már meghaltál és csak eddig éltél volna, életed hátralévő részét a természet ujjsmutatása szerint úgy éld le.

Minden lélek, mondja valaki, csak akarata ellenére nélkülözi az igazságot, és éppen így az igazságosságot, józanságot, jóakaratot és minden más hasonlót. Folytonosan eszedben kell ezt tartanod, mert így mindenkivel szemben elnézőbb leszel.

Erőszak ellen felvértezve a legteljesebb lelki nyugalomban élheted le életedet, még ha mindenki szíve szerint ellened kiabál, még ha porhüvelyed sebezhető részeit a vadállatok marcangolják is. Mert mi akadály van, hogy mindennek ellenére értelmel egyrészt a környező dolgokról alkotott helyes felfogásával, másrészt a kínálkozó alkalmak készséges felhasználásával – nyugalma megtartsa? A felfogás például azt mondja a szóbanforgó eseményeknek: Lényeged szerint ez és ez vagy, még ha a látzat másnak tüntet is fel! A felhasználás pedig azt mondja a váratlan alkalomnak: Hiszen éppen téged kerestelek! Mert nekem mindenkori helyzetem csak anyag, hogy ezen valami ésszerű és közhasznú erényt, általában, hogy valami emberhez és isten-

hez méltó tevékenységet gyakoroljak! Minden történés az istennel vagy az emberrel belső viszonyban van, tehát semmi sem új, semmi sem elintézhetetlen, hanem régi ismerős és könnyen megoldható.

Az erkölcsi tökéletesség velejárója, ha minden napot úgy élsz le izgalom, ernyedtség, alakoskodás nélkül, mintha az lenne az utolsó.

Gondold meg, amint nem illik csodálkoznod azon, hogy a fügefafa fügét terem, úgy azon sem, hogy a világegyetem azt szüli, amitől terhes. Csúnya dolog lenne, ha az orvos vagy a kormányos megdöbbenve állapítaná meg, hogy a beteg lázas, vagy hogy ellenszél támadt.

Fogadd a dolgokat kevélység nélkül, válj meg tőlük könnyű szívvel.

Nem érdemelném meg, hogy önmagamat bántsam én, aki szántszándékkal soha senkit nem bántottam.

Emberrel semmi meg nem eshet, ami nem emberi eset, ökörrrel, ami ökörhöz, szőlővel, ami szőlőhöz, kővel, ami kőhöz nem illik. Ha tehát mindent csak az ér, ami megszokott és természetes, mit zúgolódsz? Hiszen a veled egylényegű természet nem hozott rád semmi elviselhetlent!

Aki nem tudja, mi a világ, nem tudja, hol él. Aki nem tudja, mire született, nem tudja azt sem, kicsoda ő tulajdonképpen, és azt sem, mi a világ. Aki ezek közül egyet elhanyagol, az a maga rendeltetését sem tudná megmondani. S most milyen színben tűnik fel előtted az az ember, aki olyanok tapsai után törí magát, akik azt sem tudják, hol vannak és kicsodák?

Milyen világosan kell szemed elé rajzolódnia, hogy nincs még egy olyan alkalmas életforma a bölcselkedésre, mint az, amelyben élsz?

Őrületség lehetetlenséget hajszolni. Márpedig lehetetlen, hogy hitvány ember ne hitvány módon viselkedjék.

Minden csak egy napig tart: a magasztalás éppen úgy, mint a magasztalás tárgya.

Milyen szerencsétlen vagyok, hogy ez történt velem! Nem, nem így. Hanem így: Boldog vagyok, mert bár ez történt velem, a jövőtől nem félek.

Marcus Aurelius

KÖZÉPKOR

* * *

AZ ÚR ELSZÓRT IGÉI

Adni több, mint venni.

Legyetek hűséges pénzváltók.

Úgy, ahogy benneteket találni foglak, úgy ítélek fölöttetek.

Kérjétek a legnagyobbat, és megkapjátok a kicsit; kérjétek az eget, és megkapjátok a földet.

Ti pedig a kicsinyből akartok nőni, és a nagyból kicsinnyé lenni.

Az én titkom az enyém és az én házam fiaié.

Szakadások lesznek és eretnekségek.

Lássad meg, hogy íme az elsőt olyanná teszem, mint az utolsót és az utolsót olyanná, mint az elsőt.

Aki közel vagyon hozzám, az közel van a tűzhöz; aki pedig távol van tőlem, az távol van Isten országától.

A gyengékért gyenge voltam, az éhezőkért éheztem és a szomjazókért szomjaztam.

Gyakran kívántam ezeket a szavakat hallani, de senki sem volt, aki azokat ki mondta volna.

Engedd, hogy megmentselek és megmentsem a lelkedet.

A gyengéket az erősek fogják megmenteni.

Akik velem voltak, nem értettek engem.

Ha a jobbat nem úgy teszitek, mint a balt, a felsőt nem úgy, mint az alsót, a hátulsót nem úgy, mint az elülsőt, nem éritek el a Mennyek országát.

A világ csak híd, menj át rajta, de ne építs rajta házat.

S azon a napon látott valakit, aki szombatnapon dolgozott, és így szólt hozzá: „Ember, ha tudod, hogy mit teszel, üdvözültél, ha nem tudod, átkozott vagy és a törvényt gyalázod.”

Az Úrnak a szájhagyományban fennmaradt szavai

ISTEN FELSÉGÉT MŰVEIBŐL ISMERJÜK MEG

Ha azt mondod nekem: „Mutasd meg, milyen a te Istened”, ez a válaszom: „Mutasd meg nekem, milyen a te embered és én megmutatom neked, milyen az én Istenem”. Erre azt mondod: „Te látod, írd le, milyen az Isten?”

Halld meg hát, ember: Sem elmondani, sem leírni, sem testi szemmel látni nem lehet, milyen az Isten. Dicsőségét a lélek nem foghatja meg, nagyságát nem érheti fel, magasságát nem gondolhatja el.

Ereje nem tűr összehasonlítást, bölcsességéhez nincsen mérhető, jósága utánozhatatlan, bőkezűsége kimondhatatlan.

Mert ha fényességnek mondom, művét mondom ki. Ha Igének mondom, elsőségét mondom ki. Ha értelemnek mondom, okosságát mondom ki. Ha Léleknek mondom, a magam lélegzetvétélét mondom ki öbenne. Ha bölcsességnek mondom, fiát mondom ki. Ha erőnek mondom, hatalmát mondom ki. Ha jelenségnek mondom, tevékenységét mondom ki. Ha gondviselésnek mondom, jóságát mondom ki. Ha országnak mondom, dicsőségét mondom ki. Ha Úrnak mondom, bírónak mondom. Ha bírónak mondom, igazságosnak mondom. Ha Atyának mondom, mindennek mondom.

Úr, mert mindeneken uralkodik; Atya, mert mindenekelőtt volt, alkotó és teremtő, mert mindent alkotott és teremtett. Magasságbeli, mert mindenek- felett áll; minden-

ható, mert mindent tart és átölel. Mert az egek magasságai és a mélységek mélységei az ő kezében vannak és nincs hely, ahol időznék vagy megpihenne.

Az ég az ő műve, a föld és a tenger az ő alkotása, az ember az ő teremtménye és képmása. A Nap és a Hold és a csillagok az ő elemei, amelyeket jeleknek állított: időül, napokul és évekül, hogy az embereknek segítségére legyenek és nekik szolgáljanak. És mindeneket Isten alkotott – hiszen azelőtt nem voltak –, hogy felségét műveiből ismerjük és értsük meg.

Antióchiai Szent Theophil

A SZELLEMI HALÁL

Egyetlen igaz ember felér egy egész világgal, az igaztalanok pedig, legyenek még oly sokan, értéktelenek, s így Isten előtt semmit sem számítanak.

Úgy tetszik, az apostol nem azokat nevezte „nemlétezőknek”, akik semmilyen tekintetben sem léteznek, hanem inkább a gonoszt, amennyiben ő a rosszat nemlétezőnek tekinti: „Mert, amint mondja, Isten a nem-létezőt létezőként hívta világra: Eszerint jónak lenni és létezni egy és ugyanaz, „mert az Úr ismeri az igazak útját és az istentelen útja mulandó.” Isten nem ismer semmilyen gonoszt, ellenben jól ismeri az igazak útját. Mert „megismerte az Úr az övéit.” Az igazak útja azonban azé, aki így szól: „Én vagyok az út...” De ő nem ismeri a gonoszt és nem tud róla, nem mint-ha tudásával nem lenne képes mindent felölelni és megragadni – Istenről ilyet gondolni istentelenség lenne; hanem a gonosz ismerete méltatlan lenne hozzá.

Eszerint habozás nélkül állíthatjuk, hogy az Írás tanúsága szerint Isten nem tud mindent. Isten nem ismeri a bűnt, és a bűnös nem ismeri Istent. Ami Isten számára idegen, az tudásán kívül esik. Halld, mint szól a Megváltó: „Távozzék tőlem minden gonosztevő, nem ismerlek benneteket”. És hasonlóképpen Pál apostol: „Aki közületek a jövő ismeretével, vagy a szellem adományával rendelkezik, ismerje fel, hogy amit én írok, az Úrtól származik. Aki azonban ezt nem ismeri fel, azt nem fogják felismerni.”

Ugyanis halott az a lélek, amelyik vétkezik, és a kígyót hazugság vezette, amikor azt mondta: „halhatatlanok lesztek”.

Hogy az ördögé a halál hatalma, az nem arra a „közbülső” és közömbös halálra vonatkozik, amely valamennyi testből és lélekből összetett teremtményt elér, és amely a lelket és testet szétválasztja. Ez az a halál, amely szembeszegül és ellenséges azzal, aki azt mondta: „Én vagyok az élet”.

Órigenész

AZ IMÁDSÁGRÓL

Amikor imádkozunk, kedves testvéreim, éber lélekkel, teljes szívvel szenteljük magunkat kéréseinknek. Minden testi és világi gondolat legyen távol tőlünk és szívünk semmi mással ne foglalkozzék, mint imánk tárgyával.

Bensőnket zárjuk be ősi ellenségünk előtt, egyedül Isten előtt tárjuk ki. Ne túrjuk, hogy Isten ellensége imádság idején hozzánk lopóddzzék. Mert gyakorta oson titkon hozzánk, megtéveszt bennünket nyájas mesterkedéseivel, eltereli gondolatainkat Istentől, hogy más valami legyen szívünkben, mint ajkunkon, akkor, amikor tiszta szándékkal: nem szavunkkal, hanem szívünkkel és a lelkünkkel kell az Úrhoz fordulnunk. Milyen hanyagság, ha távol időzöl és haszontalan és nem szent gondolatok rabságába kerülsz, amikor az Úrhoz imádkozol, mintha fontosabb gondolataid lennének annál, mint amit Istennel beszélsz meg! Hogyan kívánhatod, hogy Isten meghallgasson, mikor magad sem hallgatsz önmagadra? Azt akarod, hogy Isten megemlékezzék rólad, ha kéréssel fordulsz hozzá, mikor magad sem emlékezel önmagadra?

Akik imádkoznak, ne járuljanak Isten elé terméketlen, haszontalan kérésekkel. Hasztalan marad a kérés, ha Istentől küldött imánk terméketlen. Mert ha minden fát, amely nem terem gyümölcsöt, kivágnak és a tűzre vetnek, akkor minden bizonnal a terméketlen beszéd sem tudja megnyerni Istent, mivel nem hozott gyümölcsöt tettek-

ben. Ezért tanít bennünket ekként az isteni írás: „Jó az imádság böjttel és alamizsnálkodással” (Tob. 12,8). Mert az, aki az ítélet napján kiosztja jutalmait jócselekedeteinkért és alamizsnálkodásunkért, ma is jóságosan hallgatja meg azt, aki imáját jócselekedeteivel támogatja. Megígéri, hogy jelen van, meghallgatja és oltalmazza azokat, akik leoldják az igazságtalanság csomóját szívükről és parancsolatai szerint jót tesznek Isten házanépével. Mivel meghallgatják, milyen tetteket parancsol Isten, megérdemlik, hogy Isten meghallgassa őket. Boldog Pál apostol, akinek segítségére siettek a testvérek nyomorúságában, a jócselekedeteket Istennek bemutatott áldozatoknak nevezi. Mert amint az, aki megkönyörül a szegényen, Istennek ad pénzt kamatra, úgy az is, aki a legcsekélyebbnek ad, Istennek ad, és lélekben mutat be neki jó illatú áldozatot.

Caecilius Cyprianus

A BÖJTŐRŐL

A böjt olyan régi, mint az emberiség: a paradicsomban írták elő. Az első parancs, amelyet Ádám kapott: „A jó és rossz tudásának fájáról ne egyetek”, a böjt és megtartóztatás törvénye.

Ha Éva megtartóztatta volna magát a fától, most nem lenne szükségünk böjtölésre. Mert nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek. A bűn megsebzett, a bűnbánat meggyógyít bennünket; de a böjt nélküli bűnbánat erőtlen és terméketlen.

Mivel nem böjtöltünk, kiűzettünk a paradicsomból. Böjtöljünk tehát, hogy visszatérhessünk bele. Ne utánozd Éva engedetlenségét és ne fordulj ismét a kígyóhoz tanácsért, aki étellel puhítja el a tested.

Nagy Szent Vazul

AZ IGAZI JÓRÓL

Egy bizonyos: csak jót szerethetsz. Jó a föld: hegyeinek magasságával, völgyeinek mélységével, mezőinek lapályaival. Jó a termőföld a maga szépségében és termékenységében. Jó az arányosan tagolt ház a maga tágasságával és világosságával. Jók az élőlények a maguk eleven testével. Jó a szelíd, gyógyító levegő. Jó az ízletes, egészséges étel. Jó a fájdalmat, fáradságot nem ismerő, erőtől duzzadó egészség. Jó az ember formás, az élet színét tükröző vidám orcája. Jó a barát édesen együttérző lelke szeretetének megbízhatóságában. Jó az egyenes gondolkodású, derék férfi. Jó a fáradtság nélkül adakozó gazdagság. Jó az égboltozat a Nappal, Holddal és csillagokkal. Jók az angyalok szent alázatukban. Jó az Ige, amely szelíden oktatja és illően inti azokat, akik hallgatják. Jó a dal lágyan csengő ütemeivel és mély értelmének komolyságával. Mi minden, mi minden még!

Jó ez és jó amaz. De ne tekintsd ezt és amazt, hanem, ha képes vagy rá, tekinteted fordítsd az igazi jóra. Akkor látod Istent, aki nem valami más által jó, hanem minden jó jósága. Sőt, mindazon dolgok közül, amelyeket felsoroltam, vagy amelyek egyébként szemünk elé tárulnak, vagy gondolatainkban vannak, nem nevezhetnők helyesen az egyiket jobbnak, mint a másikat, ha nem élne bennünk az igazi jó fogalma, amelynek mértéke szerint egyszer igenlünk, másszor más fölé helyezünk valamit. Így kell Istent szeretnünk: nem mint akármilyen jót, mint ezt vagy amazt, hanem mint az igazi

jót önmagában. Mert lelkünknek sajátja a jó utáni vágy, amelyet semmiféle fogalmi ítélettel nem képes túlszárnyalni, csak a szeretet által tud átölelni: és mi más ez, ha nem Isten? Nem a jóságos lélek, nem a jóságos angyal, nem a jóságos ég: csak a jóságos jó.

Az ember csak a legfőbb jóban boldog, amelyet az igazságnak abban a fajtájában ragadunk és tartunk meg, amelyet bölcsességnek nevezünk. Mielőtt eljutunk ebbe a boldog életbe, lelkünkbe vésve találjuk a boldogság fogalmát és általa tudjuk és mondjuk magunkról kétségtelen bizonyossággal: boldogok akarunk lenni. Így találjuk, mielőtt bölcsekké leszünk, lelkünkbe vésve a bölcsesség fogalmát, amelynek birtokában mindegyikünk arra a kérdésre, hogy akar-e bölcs lenni, kétségtelenül ezt a világos választ adja: akarok.

VIGASZTALÁS SZERETTEINK HALÁLÁRA

Amikor elhunyt szeretteinkre emlékezünk, vegyük fontolóra, mi is az, amit remélünk, és mi az, amitől félnünk kell. Remélnünk kell, mert drága az Úr előtt az ő szentjeinek a halála, de félnünk is kell, mert a bűnösök halála felette rossz. Életutunkon tartsuk tehát magunkat az Evangélium szavához: „Aki énbenem hisz, akkor is él, ha meghal.” Mit jelent: Akkor is él, ha meghal? Bár meghalt testben, él lélekben. Azután hozzáfűzi: „És aki él és hisz bennem, nem hal meg örökké.” Minden bizonynyal meghal, mit jelent hát az, hogy nem hal meg? Bár meghal időlegesen, nem hal meg örökké.

Ilyen szavakkal vigasztaljuk meg tehát egymást. Az emberi szív megteheti, hogy nem fájlalja szerettei elhunytát, de jobb, ha fájlalja, és ezáltal meggyógyul, mintha nem fájlalja, és ezáltal embertelenné válik. Mária az Úrhoz tartozott, és fájlalta bátyja halálát. De miért csodálkozol, hogy Mária fájdalmat érzett, amikor maga az Úr is sírt? Ezért mondja az apostol a halottakról: „Nem akarlak benneteket tudatlanságban hagyni a halottak felől, nehogy úgy szomorkodjatok, mint a pogányok, akiknek nincsen reményük.” Nem azt mondta, hogy ne szomorkodjatok, hanem hogy ne úgy szomorkodjatok, mint a pogányok, akiknek nincsen reményük. Mert szükséges, hogy szomorkodjatok, de amikor szomorkodtok, vigasztaljon meg a remény.

Hogyisne szomorkodnál mikor a test, amelyet a lélek éltet, a lélek eltávozásával lélekteleenné válik? Aki az imént járt-kelt, most mozdulatlanul fekszik, aki nemrég még beszélt, most némán hallgat. Eltávozott, amit nem láttunk, itt maradt, amit fájdalommal látunk: ez az oka szomorúságunknak. De ha ez az oka szomorúságunknak, vigasztalásunk is van szomorúságunkban. Milyen vigasztalásunk? Hogy maga az Úr száll le az égből az arkangyal hívására, és szavára harsonazengés közben, előbb a Krisztusban megholtak támadnak fel, azután az élők, akik még hátravagyunk, ragadtatunk el velük együtt a felhők között az Úr elébe. Vajon időlegesen? Nem: mindig az Úrral leszünk. Pusztuljon a szomorúság, ahol ily nagy a vigasztalás, töröljük ki lelkünkéből a gyászt, a hit űzze el a fájdalmat! Ily roppant remény színe előtt nem illik a szomorúság Isten templomához. Benne lakozik a jó vigasztaló, benne lakozik, akinek az ígéretét bírjuk. Miért sirassuk soká halottunkat? Mert a halál keserű? Átment rajta az Úr is. Az vigasztaljon meg benneteket bőségesebben, aki nem távozik szívetekből, és úgy lakozzék benne, hogy végül bennünket is átváltoztatni kegyeskedjék.

Szent Ágoston

A TEST ÉS A LÉLEK HARCA

Számos harc dúl bennünk. A test a lélek ellen harcol, a lélek a test ellen lázong. Ha ebben a széthúzásban a test vágyai bizonyulnak erősebbeknek, a lélek rútul elveszti méltóságát és felette szégyenletes lesz szolgálnia annak, akihez a parancsolás volt méltó.

Ha azonban a lélek aláveti magát urának, a magasabb rendű ajándékokban leli gyönyörűségét, a földi örömei ösztönzéseit lábbal tiporja, és halandó testében nem engedi uralomra jutni a bűnt, az értelem rendezett elsősége tesz szert, és erődítményeit nem ingatja meg a lelki gonoszság semmiféle hiú képzelgése.

Mert az embernek akkor van igazi békéje és igazi szabadsága, ha egyrészt a testet a lélek igazgatja bíróként, másrészt a lelket Isten kormányozza oltalmazóként.

Értsük meg, hogy mennél jobban buzgólkodunk üdvösségünkért, ellenségünk annál több gáncsot fog vetni nekünk. De az, aki bennünk van, erősebb annál, aki ellenünk van, és az által vagyunk erősek, akinek erejében bízunk. Azért engedte az Úr megkísérteni magát a kísértőtől, hogy annak példája oktasson bennünket, akinek segítségére támaszkodunk. Az ellenséget nem az erő hatalmával, hanem a törvény bizonyosságával győzte le, egyrészt, hogy ezzel jobban megtisztelje az embert, másrészt, hogy súlyosabban büntesse az ellenséget, mert az emberi nem ellenségét így már nem Isten, hanem mintegy az ember gyűrte le.

Szent Leó

A BÖLCSESSÉG VIGASZTALÁSA

Ki szenvedélyes szívvel csak hírnévre tör
S legfőbbik jónak tartja azt,
Tekintsen fel a tágas égre s lássa meg,
Milyen parányi földtekénk.
Neved, ha még oly nagy, sem tölti be piciny
Földünk arasznyi méretét.
Hiába próbáltok büszkén kitörni hát
Halandóságtok szűk köréből.
Hatoljon híretek bár messze tájakra,
Ismerje sok nép nevetek,
Hajléktok ragyogja bár be tisztelet:
Nem érdem a halál előtt,
Mely egyformán elbán kicsinnyel és naggyal
S lentet fönttel kiegyenlít.
Hol vannak csontjaid, derék Fabricius,
Brutus, s te szigorú Cato?
Néhány fősvény szó hirdeti, mi él tovább:
Csupán a puszta név marad.

De bármily szép szavunk elég-e ahhoz, hogy
Megismerjük a holtakat?
Porladtok hát a sírban ismeretlenül,
Dicső hír sem véd tőle meg.
Úgy gondoljátok, éltetek megnyújtja tán,
Hírnév halandó fénye még?
Egy késő nap majd ezt is elragadja,
S elér a második halál.

Boethius

A JÓ CSELEKEDETEK ESZKÖZEI

Szeressük mindenekeelőtt Urunkat, Istenünket teljes szívünkéből, teljes lelkünkéből, teljes erőnkéből, azután felebarátunkat, azután önmagunkat.

Ne öljünk, ne paráználkodjunk, ne lopjunk, ne vágyódjunk tiltott örömök után, hamis tanúságot ne szóljunk. Becsüljük meg minden embertársunkat. Ne tegyük másnak azt, amit magunk se kívánunk magunknak.

Tagadjuk meg önmagunkat, hogy követhessük Krisztust. Zabolázzuk meg ösztöneinket, ne adjuk át magunkat a gyönyöröknek. Szeressük a bűjtöt. Adjunk ételt a szegényeknek, ruházzuk a mezíteleneket, látogassuk a beteget, temessük el a halottakat, segítsünk a nyomorúságba jutottakon, vigasztaljuk a szomorúakat.

A világ cselekedeteitől tartsuk távol magunkat. Krisztus szeretetének semmit se tegyünk elébe. Indulatból ne cselekedjünk, haragot ne érleljünk, csalárdságot ne tartogassunk szívünkben, békességet ne színleljünk, a szeretetet ne hagyjuk el. Ne esküdzünk, nehogy hamisan esküdjünk. Az igazságot valljuk meg szívünkkel és ajkunkkal. Ne fizessünk rosszért rosszal, ne legyünk méltánytalanok másokkal szemben, a velünk elkövetett igazságtalanságot pedig viseljük el türelemmel. Szeressük ellenségeinket, ne átkozzuk azokat, akik bennünket átkoznak, hanem inkább áldjuk őket. Viseljük el az üldözést az igazságért.

Ne legyünk fennhéjázók, sokat ivók, sokat evők, sokat alvók, zúgolódók, rágal-mazók. Reményünket Istenbe vessük. Ha valami jót látunk magunkban, Istennek tulajdonítsuk, ne magunknak, de a rosszról mindig legyünk meggyőződve, hogy belőlünk ered, és így magunkra vessünk. Féljünk az ítélet napjától, rettegjünk a gye-hennától, minden lelki vágyódásunkkal kíváncsozunk az örök élet után; és a halált naponkint tartjuk szemünk előtt.

Életünk cselekedeteit minden egyes órában kísérvük figyelemmel, és legyünk bizonyosak afelől, hogy Isten mindenütt lát bennünket. A szívünkben támadt gonosz gondolatok roppanjanak össze Krisztuson, a sziklán, és tárjuk fel Őt idősebb lelkiatyánk előtt. Ajkunkat őrizzük a gonosz és rossz beszédétől, ne szeressük a sokszavúságot, ne szóljunk üres és nevetésre készítő szavakat, ne leljük kedvünket a sok nevetésben vagy hahotázásban. Szívesen hallgassuk a szent olvasmányokat, és gyakran szenteljük magunkat az imádságnak.

A múlt bűneit naponkint valljuk meg imádságunkban Istennek könnyhullatás és sóhajtás közepette, hibáinkat magukat pedig igyekezzünk a jövőben megjavítani. Ne teljesítsük a test kívánságait, és gyűlöljük a magunk akaratát. Engedelmeskedjünk mindenben az előljáró parancsainak, még akkor is, ha ő maga másképp tenne, amitől Isten őrizzen. Az Úr szava szerint: „Amiket mondanak nektek, cselekedjétek, de amiket cselekszenek, ne cselekedjétek!”

Ne akarjuk, hogy szentnek mondjanak bennünket, amíg valóban nem vagyunk azok, hanem igyekezzünk inkább szentté lenni, hogy több igazsággal nevezhessenek annak. Isten parancsait naponkint teljesítsük cselekedeteinkkel. Szeressük a tisztaságot, ne gyűlöljünk senkit se, ne szeressük a civakodást, kerüljük a dicsekvést, tiszteljük az idősebbeket, a fiatalokat pedig szeressük Krisztus iránti szeretetből. Imádkozzunk ellenségeinkért, haragosainkkal béküljünk ki még napnyugta előtt. Isten irgalmassága felől pedig sohase essünk kétségbe.

Íme, ezek a lelki élet művészetének eszközei. Ha fáradhatatlanul kihasználjuk őket éjjel és nappal, és be tudunk róluk számolni az ítélet napján, akkor az Úr megadja majd nekünk azt a jutalmat, amelyet ő maga ígért meg: „Szem nem látta, fül nem hallotta, sem az ember szívébe fel nem hatott, amit Isten azoknak készített, akik őt szeretik.”

Szent Benedek

A VÉTKEK KÜLÖNBÖZŐSÉGÉRŐL

Más dolog elhamarkodottságból és más megfontolásból vétkezni. Mert gyakran követünk el vétket elhamarkodottságunkban, amit aztán megfontolás után magunk is elítélünk.

Többször gyengeségünkben szokott megtörténni velünk, hogy szeretjük a jót, de nem tudjuk végbevinni. A szándékos vétkezés azonban azt jelenti, hogy a jót sem nem tesszük, sem nem szeretjük.

Amint tehát néha súlyosabb dolog szeretni a bűnt, mint elkövetni, éppen úgy nagyobb gonoszság gyűlölni az igazságot, mint meg nem tenni. Vannak, akik nemcsak nem teszik, hanem üldözik is a jót, és azt, amit maguk megtenni elmulasztanak, másokban gyűlölik. Ezek ugyanis vétküket nem gyengeségből vagy tudatlanságból, hanem szántszándékkal követik el. Ha teljesíteni akarnák a jót, csak nem tudnák, legalább másokban szeretnék, amit maguk megtenni elmulasztanak. Mert ha legalább szándék szerint óhajtanák a jót, akkor nem gyűlölnék, ha mások megteszik. De mivel ezeket a jókat, amelyeket hallomásból ismernek, életükkel megvetik, és ha észreveszik, üldözik, igaza van ennek a mondásnak: „Szántszándékkal távolodtak el Istentől.”

Szent Gergely

ISTEN AZ ÉN BOLDOGSÁGOM

Az ég utáni vágyunk könnyen megcsappan, mert ezernyi veszély leskelődik ránk. Ezért állandóan buzdításra szorulunk, hogy amint megcsúsztunk; új erőre kapva, rögtön visszatérjünk igazi és legfőbb javunkhoz: Istenhez.

Vágyaimnak legfőbb tárgya, Téged hívlak tehát segítségül! Hangos szóval Hozzád kiáltok szívem mélyéből! Ha Téged hívlak, valóban bensőmben szólítottalak meg. Hiszen nem is lennék, ha nem lennél bennem, és ha én nem lennék Benned, Te sem lennél énbennem. Bennem vagy, mert gondolataimban vagy. Azokból ismerlek meg, azokban talállak meg, ahányszor csak Rád gondolok és Rajtad gyönyörködöm Benned, Akitől, Aki által és Akiben létezik minden.

Íme, szeretlek. Ha kevésbé szeretlek, még jobban akarlak szeretni. Szeretettől égek Irántad, vágyakozástól lángolok Irántad, az édes emlékezésben Benned találok minden gyönyörűségemet. És lám, míg lelkem Te utánad sóhajt és kimondhatatlan jószágodon elmélkedik, a test terhe sem nyom már annyira; a gondolatok zűrzavara csökken, a mulandóság súlya minden nyomorúságával együtt nem kábít már el úgy, mint szokott. Minden elhallgat, minden elnyugodott. Csak a szív lángol és a kedély ujjong. Az emlékezet megélnéül, az értelem megvilágosodik, és a lélek egyszerre csak azon veszi észre magát, hogy elragadta a Láthatatlan iránti szeretet!

Boldog az a lélek, amely kiszabadulva a föld börtönéből szabadon száll az ég felé, amely színről színre lát Téged, édes Uram, amely nem érez többé félelmet a haláltól, hanem örök, múlhatatlan dicsőségben örvendezik. Nyugodt és gondtalan, nem fél többé ellenségtől és haláltól. Hiszen az övé vagy már, jóságos Uram, Akit olyan sokáig keresett. Akit mindig szeretett. Az éneklő mennyei karokkal egyesülve zengi az örök ünnep méznél édesebb dalait a Te fölséged dicséretére örökké. Megittasul háznak teljétől. Gyönyörűséges patakjával itatod őt.

Ó, az égi lakóknak boldog közössége! Ó, felséges ünnepe mindazoknak, akik hazatérnek Hozzád, földi vándorlásuknak ebből az ínségből a szépség teljéhez, a káprázatos fényességhez, minden méltóság legfőbbikéhez – oda, Uram, ahol alattvalóid mindig Téged szemlélnék! Ott semmi sem hatol a fülbe, ami megzavarná a lelket.

A Te országodban nincs helye viszontagságnak és keserűségnek. Ott nincs gonosz és nincs gonoszság. Nincs ellenség, nincs támadó, nincs alkalom a bűnre. Ott nincs hiány, nincs szégyen, nincs viszály, nincs gyalázat, nincs vádaskodás, nincs félelem, nincs nyugtalanság, nincs büntetés, nincs kétség, nincs kényszer, nincs egyenetlenkedés. Ott a legnagyobb béke uralkodik, tökéletes szeretet, ujjongó, örök istendicséret, vég nélküli, zavartalan nyugalom és soha meg nem szűnő örvendezés a Szentlélekben.

Milyen dicséretet, milyen hálát mutathatunk be tehát Neked, Istenünk, aki a mulandó élet tengernyi nyomorúsága közepette nem szűnöl meg bennünket kegyelmed

csodálatos látogatásával vigasztalni? Ó, én nyomorult, hogy elfoglal a sokféle gond! De közben életem végét rettegem, és bűneimet veszem fontolóra, miközben ítéletedtől félek és halálom órájára gondolok, míg a pokol gyötrelmeitől borzadok, mert nem tudom, milyen szigorú vizsgálatnak fogod alávetni tetteimet, míg teljességgel ismeretlen előtttem, hogyan fogom cselekedeteimet bevégezni, míg ezeket és ilyeneket veszek fontolóra – íme, Te hozzám jössz és szokott atyai jóságoddal megvigasztalsz. Mikor így sírok, és könnyeimnek se szeri, se száma, és szívem mélyéből sóhajtok Hozzád, Te felemeled szomorú és megkínzott lelkemet a hegláncok gerincei fölé, fel az illatozó virágágyakhoz. Kedvesen csobogó patak mellett zöldellő pázsithoz telepítesz. Asztalt terítesz nekem sokféle fogással, hogy fáradt lelkem megerősödjék, szomorú szívem felviduljon. És ettől a gyönyörűségtől új erőre kapva elfelejtem minden nyomorúságomat. Felemelkedve a föld magasságai fölé, végre megnyugvást találok Benned, igaz békében.

Joannes Fécampiensis

MIÉRT ÉS HOGYAN KELL SZERETNÜNK ISTENT?

Azt akarjátok tőlem hallani, miért és hogyan kell szeretnünk Istent? Íme: Isten iránti szeretetünk oka maga Isten; mértéke mérték nélküli szeretet.

Két okból mondtam, hogy Istent önmagáért kell szeretnünk: először is, mert semmi sem méltóbb szeretetünkre, másodsor, mert semmi sem válik jobban hasznunkra.

A kérdés, miért kell Istent szeretnünk, kettős gondolatot ébreszt bennünk. Felmerül ugyanis a kétség lelkünkben, minek kell szeretetünk legfőbb indítóokának lennie: vajon Istent önmagáért, vagy magunk miatt kell szeretnünk? Mindkettőre ugyanazt válaszolom: Isten iránti szeretetünknek nem találok más méltó okát, mint Őt magát.

Nézzük előbb, mivel érdemelte meg szeretetünket? Sok érdemet szerzett nálunk, aki nekünk, érdemteleneknek adta önmagát. Hiszen még Ő is mit adhatott volna jobbat Önmagánál? Ha tehát azt kutatjuk, mivel érdemelte ki szeretetünket, ha Iránta való szeretetünk indítóokát keressük, akkor azt kell mondanunk, hogy elsősorban azért kell Őt szeretnünk, mert S előbb szeretett bennünket.

Teljességgel méltó arra, hogy viszonszeressük, különösen, ha meggondoljuk, ki Ő, kik vagyunk mi, és mennyire szeretett bennünket. Isten az, aki szeretett bennünket, ellenszolgáltatás nélkül. Még ellenségeit is szerette. És mennyire? János felelt erre: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte”, és Pál: „Aki saját

Fiának nem kegyelmezett – úgymond –, hanem odaadta Őt érettünk”. És maga a Fiú tesz tanúságot önmagáról: „Nagyobb szeretete senkinek sincs, mint aki életét adja barátaiért”. Így szerzett érdemeket az Igaz a gonoszaknál, a Legnagyobb a legkisebbeknél, a Mindenható a tehetetleneknél.

Úgy vélem, hogy akik előtt ez nyilvánvaló, azok előtt nyilvánvaló az is, miért kell szeretnünk Istent: azért, mert kiérdemelte a szeretetünket.

Nem csoda, ha valaki kevésbé szereti azt, akit kevésbé ismer. De még így is tudjuk, hogy mindenünkkel adósai vagyunk Annak, Aki bennünket mindenestől alkotott.

Mit kell tennem tehát nekem, aki az én Istenemet nemcsak életem ingyen ajándékozájának, legbökezübb igazgatójának, kegyes vigasztalójának, gondviselő kormányzójának, hanem ezenfelül a leggazdagabb megváltómnak, örök megtartómnak, gazdagítómnak, megdicsőítőmnak vallom? Mit adjak az Úrnak mindezekért? Ha mindenemmel tartozom Neki azért, hogy teremtett, mit adjak még ehhez hozzá, amiért újjáteremtett, és ily módon teremtett újjá? Mikor először teremtett, engem adott magamnak, mikor másodsor, önmagát, mikor önmagát adta, engem adott vissza önmagamnak. Mivel teremtett és újjáteremtett, önmagammal tartozom önmagamért, és kétszeresen tartozom. Mit adjak Istennek Őérette? Mert ha ezerszeresen vissza is tudnék Neki fizetni, mi vagyok én Istenhez képest?

Mivel az a szeretet, amely Istenre irányul, a mérhetetlenségre és végtelenségre irányul – hiszen Isten mérhetetlen is, végtelen is; milyenek kell lennie, kérdem, a mi

szeretetünk határának és mértékének? Milyenek, hiszen mi nem ingyen adjuk már szeretetünket, hanem tartozásból? A mérhetetlenség szeret bennünket, az örökkévalóság szeret, a tudomány mindent felülmúló szeretete szeret; Isten szeret bennünket. Akinek a nagysága határtalan, Akinek a bölcsessége mérhetetlen, Akinek a békéje felülmúl minden értelmet: és mi mértékkel fizessünk vissza Neki?

Szeretlek, Uram, erősségem, támaszom és menedékem, szabadítóm és mindenem, amit csak kívánatosnak és szeretetreméltónak lehet nevezni! Istenem, segítőm, szeretlek ajándékosként és az én mértékem szerint, amely kisebb ugyan, mint amelyet az igazságosság megkívánna, de nem kisebb tehetségnél. Mert ha tehetségem alatta marad is tartozásomnak, nem tudom felülmúlni önmagam. De többre leszek, képes, ha többet kegyeskedel adni, bár sohasem leszek képes annyira, amennyire méltó lennél!

Clairoaux-i Szent Bernát

A LÉLEK SZÁRNYALÁSA ISTEN FELÉ

Vallom, Uram, és áldalak érte, hogy bennem képmásodat teremtetted meg, hogy Rád emlékezve Rólad elmélkedjem, Téged szeresselek! De ezt a képmást annyira eltorzította a véték, annyira belepte a bűn szennye, hogy képtelen eleget tenni rendeltetésének, hacsak Te meg nem újítod és helyre nem állítod. Nem merészelek, Uram, behatolni mélységeidbe – hogyan is volna ahhoz elég az én értelmem? –, de vágyakozom arra, hogy valamelyest megértsem igazságodat, amelyet szívem hisz és szeret. Mert nem azért törekszem a megértésre, hogy higgyek, hanem azért hiszek, hogy eljussak a hit megértésére.

Még mindig elrejtőzöl, Uram, lelkem előtt fényességben és boldogságodban. Lelkem még mindig foglya sötétségének és nyomorúságának. Körültekint, de nem látja szépségedet. Hallgat, de nem hallja szavad zenéjét. Keres szaglóérzékével, de nem érzi illatodat. Ízlel, de nem ismeri meg ízedet. Megtapint, de nem érzi légységodat. Mert minden megvan Benned, Uram, a magad kimondhatatlan módján. Hiszen Te adtad ezeket teremtményeidnek érzékelhető módon. De lelkem érzékeit a bűn hosszas betegsége megbénította, elkábította, eltömte. Mi vagy hát, Uram, mi vagy? Minek gondoljon szívem? Igen, Te vagy az élet, a bölcsesség, az igazság, a jóság, a boldogság, az örökkévalóság és mindaz, ami valóban jó.

Ébredj fel, lelkem, emelkedjél fel teljes értelmekkel és gondolkodd, amennyire csak tőled telik, hogy milyen és mekkora az a jó? Mert ha már az egyes javak gyönyörködtetnek, gondold meg, milyen gyönyörűséget kell okoznia annak a jónak, amely magában foglalja minden jónak a gyönyörűségét! Nem olyan gyönyörűséget, amilyent a teremtett dolgokban találunk, hanem ettől annyira különbözőt, amennyire a Teremtő különbözik a teremtménytől. Mert ha már a teremtett élet is jó, milyen jónak kell akkor a teremtő életnek lennie?

Milyen és mekkora lesz tehát az az öröm ott, ahol ilyen és ekkora jó lesz? Te emberi szív, te koldus, te viszontagságokkal tetézett, sőt beléd teremtett szív, mennyire ujjonganál, ha mindezekben bővelkednél? Kérdezd meg lelkedet, magába tudja-e fogadni ily nagy boldogság örömét? Ha valaki, akit teljesen úgy szeretsz, mint magadat, szintén részesülne ugyanebben a boldogságban, örömed megkétszereződne. Az ő boldogságának is úgy örülnél, mint a magadénak. Ha pedig ketten vagy hárman, vagy sokkal többen részesülnének benne és mindegyiket úgy szeretnéd, mint magadat, mindegyikük boldogságának annyira örülnél, mint a magadénak. Ugyanígy fog örülni mindenki minden egyes másik lélek boldogságának, mint a magáénak, a megszámlálhatatlan boldog angyal és ember tökéletes szeretetében, amelyben senki sem szeret mást kevésbé, mint önmagát.

Istenem, Uram, reménységem és szívem öröme! Mondd meg lelkemnek, ez-e az az öröm, amelyről Fiad által mondod: „Kérjétek és adatik nektek, hogy örömetek

teljes legyen.” Mert megtaláltam a boldogságnak valamiféle teljességét, sőt, többet, mint teljességét. Mert ez az öröm még akkor sem merül ki, ha a teljes szívet, teljes elmét, teljes lelket eltölti. Mondd, Uram, mondd meg szolgád szívének, ez-e az az öröm, amelybe szolgálád eljutnak, amikor bemennek Uruk örömébe? De hiszen azt az örömet, amelyben választottaidnak része lesz, szem nem látta, fül nem hallotta, emberi szívekbe fel nem hatolt. Mert még nem mondtam, Uram, és még nem gondolkodtam arról, hogy mennyire fognak majd örvendeni szentjeid. Annyira fognak örvendeni, amennyire szeretnek. És annyira szeretnek majd, amennyire megismernek. Mennyire ismernek meg és mennyire szeretnek majd, Uram? Minden biztonnal szem nem látta, fül nem hallotta, emberi szívbe fel nem hatolt ebben az életben, amennyire megismerni és szeretni fognak a másik életben. Kérlek, Uram, add, hogy megismerjelek, szeresselek és örvendjek Benned! És ha ebben az életben nem vagyok képes eljutni a teljességre, add, hogy napról napra előrehaladjak benne, hogy végül is teljesen elöntsön. Add, hogy idelent gyarapodjék ismeretem Rólad, odaát pedig teljes legyen. Engedd, hogy idelent növekedjék bennem szereteted, odaát pedig beteljesüljön. Engedd, hogy ebben az életben örömet a remény dagassza, odaát pedig valósággá váljék, Uram. Fiad által tanácsolod, hogy kérjünk és megígéred kérésünk teljesítését, hogy örömünk teljes legyen. És én úgy kérlek, Uram, amint csodálatos tanácsadód által tanácsolod. Add meg, amit igazságod által megígérsz, hogy örömem teljes legyen. Addig is erről elmélkedjék értelmem, erről beszéljen nyelvem. Ezt sze-

resse szívem, erről társalogjon ajkam. Ezt éhezze lelkem, ezt szomjazza testem, ez után vágyakozzon egész lényem, míg bemehetek Uram örömébe, aki az örökkön áldott háromszemélyű egy Isten. Ámen.

Szent Anselmus

A SZERETET DICSÉRETE

Szeretet, mit mondjak rólad? Hogyan dicsérjelek? Hogyan becsülnélek, ha megízelelnélek, milyen nagy árat fizetnék érted, ha tudnám, mennyit érsz. De te talán meghaladod szegénységemet és én a magam erejéből nem is tudnám előteremteni a vételárat. Amim azonban van, odaadom érted, mindenemet odaadom, amim van, házam minden vagyonát elcserélem érted! Mindazt, ami testem és szívem lakásában van, odaadom érted, és ha mindent odaadtam már, mindezt semminek nézem majd. Testem minden gyönyörét, szívem minden örömét szívesen elcserélem érted, hogy egyedül téged bírhasalak. Te egyedül kedvesebb vagy nekem, értékesebb, édesebb, öröndetesebb, mint mindenem; te gazdagabban árasztasz el örömmel, bőségesebben táplálsz, biztosabban mentesz meg, boldogabbnak tartasz meg!

Másoknak is hírt viszek majd rólad. Emberi szív, mondd meg nekem, mit választasz inkább: mindig a világgal együtt örülni, vagy mindig Istennel lenni? Azt választod, amit jobban szeretsz. Halljad tehát, hogy vagy szeretetedet helyesbítsd, vagy választásodat ne halogasd, ha szép ez a világ, mit gondolsz, milyen szépség uralkodik ott, ahol a világ alkotója van? Szeress tehát, hogy választhass, szeress jobban, hogy üdvösebben válassz! Szeresd Istent, hogy a vele való együttlétet válaszd: akkor a szeretet sugallta választásodat. És mennél inkább szeretsz, annál gyorsabban kívánsz eljutni Hozzá, és sietsz, hogy megragadhasd Őt: tehát a szeretet üz, és szeretetből

ragadod Őt meg. És ismét: mennél inkább szeretsz, annál vágyóbban öleled át Őt, tehát a szeretet által élvezed Istent. Lásd, mennyire mindened a szeretet: választás, futás, célba érés, ottmaradás, boldogság. Szeresd tehát Istent, fuss, ragadd meg, birtokold, élvezd Őt!

Máris választottam, mondd erre; melyik úton menjek, hogy elérjem Őt? Istenhez az Isten útján juthatunk el. Nem tudok előttem ismeretlen úton egyedül járni, válaszolod, adj társakat, hogy el ne tévedjek! Azokkal együtt menj az Isten útján, akik az Isten útján járnak; nem lehetnek az úton jobb társaidd azoknál, akik már régóta azt járóják, és akik a vándorlás hosszú tapasztalatai és a fáradalmak megszokása révén nem félnek, hogy eltévednek vagy elernyednek. Melyik tehát az Isten útja, és kik azok, akik rajta járnak? – kérded. Az egyenes utak az Úr útjai, és az igazak járnak rajta. Az igazságosság tehát az út, és az igazak azok, akik az egyenes úton járnak...

Lásd meg: egész boldogságod a szeretettől függ. Szeretetből választod az utat, szeretetből jársz ezen az úton, a szeretet által jutsz el a hazába. Akarod tudni, hogy szeretetből választottad-e az igazság útját? „Ha valaki – úgymond az Úr – szeret engem, megtartja szavaimat.” Ugyanerről az Igéről pedig másutt ez áll: „A te szavad az igazság.” És ugyancsak a zsoltáros: „Az igazság útját választottam és nem feledkezem el törvényedről.” Ha tehát az Úr szava az igazság, akkor a szeretet által az igazság útját választjuk, amelyben teljesül az Úr szava. A szeretet tehát az igazság útját választja.

Út vagy tehát, szeretet. Milyen út? Kimagasló, felemelő, irányt mutató és célhoz vezető út. Kinek az útja vagy? Az ember útja Istenhez, Isten útja az emberhez. Boldog út, amely egyedül ismered üdvösségünk cserejavait! Istent lehozod az emberhez, az embert pedig Istenhez vezeted. Isten leszáll, ha hozzánk jön, mi felemelkedünk, ha Hozzá megyünk. De sem Ő, sem mi nem tudunk másképpen, csak általad egymáshoz jutni. Közvetítő vagy, aki kibékíted az ellenfeleket egymással, egyesíted a szétválasztottakat, és bármennyire különbözzenek is egymástól, némileg hasonlóvá teszed egymáshoz. Istent lealacsonyítod, és bennünket felmagasztalsz. Őt lefelé vonod, bennünket a magasba ragadsz, de úgy, hogy az Ő leereszkedése nem lealjasodás, hanem kegyesség, a mi felmagasztaltatásunk pedig nem elbizakodottság, hanem dicsőség. Hatalmas a te erőd, szeretet! Egyedül te vagy képes Istent a földre lehozni.

Hugo De Sancto Victore

A HŰSÉG HÉTKÖZNAPJAI

– Prédikálni megyünk Assziszibe – szólította Ferenc egy ízben a hallgatag Rufinusz testvért. Elindultak. Csöndesen, nem nézve se jobbra, se balra, ballagtak végig a városon. Már maguk mögött hagyták sorra a templomokat, mikor Rufinusz megszólalt:

– Azt mondtad, atyám, prédikálni fogunk.

– Mi mást cselekedtünk? – válaszolta Ferenc. Azzal sarkon fordultak, és hazatértek.

„Egész testéből nyelvet csinált” – jegyezte föl később szent Ferencről első életrajzírója, Celanói Tamás testvér.

*

Szent Mihály böjtje idején történt. Egy éjszaka jajveszékelésre riadnak fel az atyafiak:

– Meghalok éhen! – kiáltotta álmában egy kis újonc. Szent Ferenc tüstént talpon van; kenyeret szeg, és a földre települve együtt falatozik az éhes újonccal. Másnap jókor reggel kiviszi magával a szőlőbe. Kenyér és szőlő: Krisztus teste, vére.

*

Tudta a Kísértő, hogy Ferencet vagyonnal, hatalommal, sikerekkel hasztalan csábíthatná. A szeretet felől támadta tehát: az emberi vonzalom és a füstölgő kémények hívogató képeivel.

Szentünk humorral felelt meg a Kísértőnek. Télidő lévén, az udvaron hét hóembert csinált. Egy nagyobbat – ez lesz a feleség – ez meg hat kicsi ezek a gyerekek.

Nosza, Fráter Ferenc – szólt aztán önmagához –, ruházd föl és tartsd el őket! Ha pedig erre nem vagy képes, örülj, hogy Isten szolgálja lehetsz.

A Kísértő hosszú orral távozott.

*

Egy nap három hírhedt rabló állított be a montecasalei klostomba. Eleséért jöttek Fráter Angeluszhoz, a gvárdiánhoz. Az keményen rájuk pirított, és rövid úton elkergette őket. Szent Ferenc nyomban elővette a gvárdiánt:

– Krisztus Urunk nem az igazakért jött, hanem a bűnösökért, minek okából gyakran evett velük egy tálból. Vétettél, testvér, a szeretet és Krisztus szent evangéliuma ellen. Azért fogd ezt a tarisznya koldult kenyeret és üveg bort, és hegyen-völgyön sietve vidd a latrok után; valld be előttük kíméletlenséged vétkét, s kérleld nevemben őket, hogy többé ne tegyenek semmi rosszat.

Így is lett. A latrok szíve pedig a nem várt fordulatra annyira meglágyult, hogy idő jártával mindhárman barátok álltak.

*

Koldusasszony állított be az assziszibeli testvérekhez.

– Mit adhatnánk anyánknak? – kérdezte szent Ferenc Catáni Pétert, a gvárdiánt.

– Semmink sincs – nézett körül Péter – hacsaknem ez az evangéliumos könyv, melyet a zsolozsmánál használunk.

– Adjuk oda anyánknak! – szólt a szent. Ételet meg ruhát vehet az árán. Istennek tetszőbb, ha odaadjuk, mintha csak olvassuk. Erre tanít a könyv.

*

Írd, amit tollba mondok neked – szólt Ferenc Leó testvérhez. Az pedig leült s írta, amint itt következik:

„Settesoli Jakopa testvérnek, Isten szolgálójának, Fráter Ferenc, Krisztus szegénye. Üdvöt és áldást! Tudd meg, drágalátosom, hogy az áldott Krisztus kinyilatkozta nekem életem végét, mely nemsokára be fog következni. Azért, ha még életben akarsz látni, indulj és gyere Angyalos Boldogasszony klostromába. Hozz magaddal darócot és viaszgyertyát temetésemre. Továbbá egy keveset abból a mandulakrémből, amelyet, mikor Rómában beteg voltam, ennem adni szoktál”.

Alig készült el a levél, kopogtatnak, s Jakopa asszony áll az ajtóban, magával hozva mindazt, ami a levélben foglaltatott.

Asszisi Szent Ferenc legendái

ALÁZATOSSÁG

Az alázatosság az a pompás virág, amely a kegyelem megvilágosító és melegítő sugarának hatása előtt az Isten nagyságának és a magunk kicsinységének felismeréséből fakad.

*

Assiszi boldog Aegidiust egyszer két cetonai prédikáló testvér látogatta meg, hogy Istenről beszélgessenek. Egyikük így szólt:

– Tisztelendő atyám, Szent János evangélista igen nagy és magasztos dolgokat mondott Istenről.

– Drága testvérem, Szent János evangélista semmit sem mondott Istenről.

– Drága atyám, vigyázz, mit mondasz! Hiszen Szent Ágoston is úgy véli, hogy ha Szent János még magasztosabban szólt volna, senki halandó nem értette volna meg. Ne mondd hát, atyám, hogy semmit sem mond.

– Pedig újra és újra mondom nektek, hogy Szent János semmit sem mond Istenről.

Látogatói erre elkedvetlenedtek, és anélkül hogy épültek volna, felkerekedtek. Mikor már néhány lépésnyire voltak, Aegidius visszahívta őket, rámutatott a Cetona mellett ég felé törő hegyre és így szólt:

– Ha lenne ekkora hegy kölesmagból, mint ez itt, és veréb laknék a tövében és belőle lakmároznék, mennyit hordana el belőle egy nap, egy hónap, egy év, sőt száz év alatt?

– Ezer év alatt is majdnem semmit.

Aegidius így folytatta:

– Az örök istenség olyan mérhetetlen és olyan nagy hegy, hogy Szent János, aki szinte csak veréb volt, semmit sem mond Istenről, Isten nagyságához képest.

Mivel a két prédikáló testvér átlátta, hogy Aegidiusnak igaza van, lábaihoz borult és bocsánatát, áldását kérve épülve távozott.

*

Ismertem valakit, aki Istent oly közelről látta, hogy minden hite elveszett.

Asszisi Aegidius

AZ EMBERI LÉLEK MÉLTÓSÁGA

Elsőbben is azt vedd fontolóra, én lelkem, milyen méltóságot kaptál a természet-től. Ez szerintem abban áll, hogy természettől fogva a legszentebb Szentháromság képe ékesít. Ezért mondja Szent Anselmus a Proslogionban: Hálás szívvel vallom meg, Uram, hogy képedre alkottál, hogy így Rád emlékezzem, Rólad gondolkozzam, Téged szeresselek. Szent Bernát pedig így ír: „A belső embert nézve, háromféle képességet látok magamban, amelyekkel Istent emlékezetembe idézhetem, szemlélhetem és kívánhatom: az emlékezetet, az értelmet és az akaratot.”

Mert ha eszembe jut Isten, gyönyörűségemet találom benne, hiszen „emlékezete bornál édesebb” (Énekek éneke 1,8). Mikor értelmem megismeri, átlátom, mennyire megfoghatatlan, hiszen Ő a kezdet és a vég, szemlélem, mennyire kívánatos angyalai előtt, akik látni vágyják, milyen gyönyörűség szentjei szemében, akik szüntelenül Benne örvendeznek, mennyire csodálatraméltó minden teremtményében, akiket hatalmával teremtett, bölcsességével kormányoz, kegyelmével gazdagít. Amint ezeket az igazságokat átlátom, kívánkozom Isten után, Akit akaratommal szeretek, életemmel utánzok. Valld meg hát, lelkem, milyen csodálatos és mérhetetlen méltóságot ad neked az, hogy nemcsak lába nyoma vagy a Teremtőnek, mint a többi teremtmény, hanem a képét is magadban hordod, ami csak az értelemmel felruházott lények sajátja.

Ha mindennek vége szakad a halállal, minden bizonytal nem sokat ér. De hátaltel szívvel örvendezhetsz, mert annak betetözéseként, amit előbb említettem, „Istentől még halhatatlan természetet, romolhatatlan valót, határtalan időt és örök életet is kaptál. Nem lennél az örökkévaló Szentháromság képmása, mondja Szent Ágoston, ha a halál kaszája elvághatná életed fonalát.” Ne feledkezzél meg róla, lelkem, hogy Teremtőd nemcsak létet, hanem szép és örök létet adott neked, érző- és ítélőképeséggel ruházott fel, és azonfelül érzékkel és bölcsességgel is megajándékozott. Kutasd szépségedet, hogy megtanuld belőle, milyen szépséget kell keresned.

Ha pedig még ezzel sem elégednél meg, hálátlan lelkem, tudd meg, hogy még egy harmadik, csodálatos méltóságod is van. Ez nem más, mint roppant egyszerűséged, amely az örökkévaló Szentháromság egyszerű tisztaságán kívül senkit sem enged belépni lelked hajlékába. Hallgasd csak Jegyessed szavát: „Én és Atyám hozzá megyünk és lakást veszünk nála” (János 14,23). Lelked hajlékába egyedül csak Isten, Teremtőd képes belépni, aki Szent Ágoston szavaival bensőségebb létet ad neked, mint önmagad.

Ha pedig még ez sem lenne elég ahhoz, hogy Teremtődöt dicsérd, irányítsd tekintetedet egy negyedik jótéteményére. El kell ismerned, hogy roppant igényeidet Istenen kívül senki sem tudja kielégíteni.

A teremtmények bája, édessége, szépsége érintheti ugyan az emberi szívet, mondja Hugo de Sancto Victore, de be nem töltheti. Szent Anselmus pedig így szól: Istenen kívül minden bőség csak szükölködés nekem.

Óh, én Uram és Istenem! Lelkem méltóságára emlékezve, már jobban meg tudom ítélni vétkeim hitványságát, szépségem rádöbbsent bűneim rútságára, jótéteményeid emléke pedig szememre veti hálátlanságomat. Mert annál nagyobb a bűn, minél nagyobb annak méltósága, akit megsértünk, és annál megvetendőbb a hálátlanság, minél több jót fogadunk el attól, akit megbántunk.

Bonaventura

SENKIT SE ÍTÉLJETEK EL!

Törekedjete a szeretetre és senkit se ítéljete el. És ha valakit súlyosan vétkezni láttok, nem azt mondom, hogy tetszéséteket leljéte benne, sem azt, hogy ne riadjátok vissza tőle, hanem azt mondom: ne ítéljéte el, ne vesséte meg a bűnösöket, mert semmit sem tudtok arról, hogyan ítél az Isten. Sőt, sokan, akiket az emberek elkárhozottnak gondolnak, megmenekülte Isten előtt, és sokról gondolják az embe-
rek, hogy megmenekülte, akiket Isten már elvetett és elkárhoztatott. Nem egy olyat tudnék nektek mondani, akit ti elvetettete, de akiről biztosan remélem, hogy Isten a maga kezével vezette rá a hazába vivő útra...

Fulginói Boldog Angela

AZ EMBERI BOLDOGSÁG ISTEN SZEMLÉLÉSÉBEN ÁLL

Az emberekben természettől fogva megvan az a vágy, hogy megismerjék a látható dolgok okait. Az emberek azért kezdtek filozofálni, mert a látható világ, amelynek okai rejtve vannak, felkeltette csodálkozásukat (Arisztotelész, Met. I, 2). Csak akkor nyugodtak meg, amikor felfedezték okát. De a kutatás nem áll meg addig, amíg el nem jut az első okhoz. Csak „akkor gondoljuk, hogy tökéletes a tudásunk, ha megismerjük az első okot” (Arisztotelész, Met. I, 3). Az ember tehát természeténél fogva kívánja megismerni az első okot, mint végső célt. Márpedig mindennek első oka Isten. Tehát az ember végső célja Isten megismerése.

Továbbá: Az ember természeténél fogva kívánja minden megismert okozat okát tudni. Az emberi értelem tárgya pedig a valóság, mint ilyen. Tehát természeténél fogva kívánja megismerni okát, amely nem más, mint Isten. Addig nem érte el senki sem végső célját, amíg természetes vágyakozása nem jut nyugovóra. Tehát az ember boldogságához, amely végső célja, nem elégséges bármely értelmi ismeret, hacsak nem tetőzi be az istenismeret, amely mint végső cél természetes vágyát kielégíti. Tehát az ember végső célja maga az istenismeret. Az ember és minden értelemmel bíró magánvaló végső célját boldogságnak nevezzük. Ez ugyanis az, ami után minden értelemmel bíró magánvaló, mégpedig csupán önmagáért, vágyódik. Ennélfogva minden értelemmel bíró magánvaló végső boldogsága Isten megismerése. Ezért mondja az

Írás: Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják Istent” (Máté 5,8), és: „Ez az örök élet, hogy megismerjenek Téged, egyedül igaz Istent” (János, 17,8).

Az emberi boldogság ugyanis nem áll a test gyönyöreiben. Mert az ember végső célja az, ami által legközelebb jut Istenhez. A test gyönyörei azonban akadályozzák az embert abban, hogy közeledjék Istenhez a szemlélődés által, mert alámerítik az érzéki dolgokba és következőképpen eltávolítják a szellemiektől.

A boldogság nem áll a tiszteletben. Tiszteletre méltók csak a jók lehetnek, tiszteletben pedig a gonoszok is részesülhetnek. Tehát jobb méltónak lenni a tiszteletre, mint tiszteletben részesülni. A tisztelet tehát nem teheti az ember legfőbb javát.

A boldogság nem áll a dicsőségben. Az ember legfőbb javának annak kell lennie, ami a legállandóbb az emberi dolgok között, hiszen a jónak tartós állandóságát természetszerűen kívánjuk. Márpedig a dicsőség a legállhatatlanabb valami, hiszen nincs változóbb, mint az emberi vélemény és dicsőség.

A boldogság nem áll a gazdagságban. A gazdagságot ugyanis nem önmagáért, hanem másért kívánjuk, csupán azért, hogy felhasználjuk akár életünk fenntartásához, akár hasonló célra. A legfőbb jót azonban önmagáért és nem másért kívánjuk. Továbbá a gazdagságot akaratunktól függetlenül el is veszíthetjük; gonoszok is részesülhetnek benne, akik a legfőbb jónak szükségszerűen híjával lesznek; a gazdagság és hasonló javak állhatatlanok.

A boldogság nem áll a világi hatalomban sem. Mert ha valamely hatalom lenne a legfőbb jó, akkor a legtökéletesebbnek kellene lennie. Márpedig az emberi hatalom nagyon is tökéletlen: az emberek akaratában és véleményében gyökerezik, ezek pedig a legállhatatlanabbak. És minél nagyobbak tartanak valamely hatalmat, annál többitől függ. Ez pedig csak gyengíti, mert ami sokaktól függ, azt sokszorosan meg is lehet dönteni.

Hasonló okokból nyilvánvaló, hogy a boldogság nem áll a test javaiban sem: egészségben, szépségben, erőben. Mert ezek is a jók és a gonoszok közös javai, állhatatlanok és nem függenek akaratunktól.

A boldogság nem áll továbbá az erkölcsi erényekben. Az emberi boldogság ugyanis – ha végső nem irányulhat további célra. Márpedig az erkölcsi cselekedetek valami másra irányulnak. Így a bátorság tettei, amelyek a háborúban virágzanak, a győzelmet és békét tartják szem előtt, hiszen döreség lenne magáért a háborúért háborúzni; az igazságosság tettei az emberek közötti béke fenntartására irányulnak, hogy mindenki nyugalomban birtokolhassa a magáét.

Ebből következik, hogy az ember legfőbb boldogsága nem áll az okosság tetteiben sem. Amikor másra irányul, mint célra, nem lehet az ember végső boldogsága. Márpedig az okosság tettei másra irányulnak, mint végső célra: egyrészt, mivel minden gyakorlati ismeret – és idetartozik az okosság is – cselekvésre irányul, másrészt mivel

az okosság az embert a célhoz vezető eszközök helyes megválasztására képesíti, amint az Arisztotelész *Etikájából* is kitűnik (VI, 16).

A boldogság nem áll a művészet gyakorlásában sem. A művészet is gyakorlati tudás, és így valamely célra irányul. Tehát ő maga nem lehet végső cél.

Az ember legfőbb java nem állhat az érzéki megismerésben sem. Az értelem magasabb rendű, jobb, mint az érzékek. Az értelem java tehát jobb, mint az érzékeké, és így ez nem alkothatja az ember legfőbb javát.

Ha már most az ember végső boldogságát nem teszik sem a külső javak, amelyeket szerencsejavaknak szokás nevezni, sem a test javai, sem a lélek javai – akár érzéki, akár az erkölcsi tevékenységre törekvő értelmi mozzanatokat tekintjük; akkor az ember végső boldogságának az igazság szemlélésében kell állania.

Az embernek ugyanis csak ez a tevékenysége sajátosan emberi, és abban egyetlen más dolog sem részesedik.

Ez a tevékenység nem irányul semmi másra mint célra, mivel az igazság szemlélése önmagáért történik. Az ember ezzel a tevékenységével kapcsolódik a magasabb rendű magánvalókhöz hasonlóság által, mert ez az egyetlen az emberi tevékenységek között, amely megvan Istenben és a testetlen magánvalóban is.

Nem lehetséges azonban, hogy az ember végső boldogsága olyan szemlélődésben álljon, amely csupán az első kételyek megértésére szorítkozik. Ez a szemlélődés legkevésbé tökéletes neme: a legáltalánosabb és a dolgok ismeretét mindössze lehetőség

szerint öleli fel. Ez az emberi törekvések kezdete, nem pedig célja. Ez a szemlélődés természettől fogva sajátunk, nem az igazságot kutató munkánk gyümölcse. A boldogságnak a legnemesebb megismerhető tárgyakra vonatkozó értelmi tevékenységben kell állania. Tehát az ember végső boldogsága a bölcsesség szemléletében áll, az isteni dolgok vizsgálásában.

IMA ÉLETÜNK BÖLCS ELRENDEZÉSÉÉRT

Add, könyörületes Istenem, hogy a Neked tetsző dolgok után vágyódjam lángolón, azokat kutassam, igazán megértsem és tökéletesen teljesítsem neved dicséretére és dicsőségére.

Rendezd el, Istenem, életemet, és tedd, hogy tudjam, mit kívánsz tőlem, és megtegyem, amit kívánsz, és úgy tegyem meg, amint kell, és amint lelkemnek javára válik.

Add, Uram, Istenem, hogy erőim se a jóban, se a rosszban ne fogyatkozzanak meg: amaz ne tegyen kevélyé, emez ne ernyesszen el. Ne örüljek semminek, csak annak, ami Hozzád vezet, ne fájlaljak semmit, csak azt, ami eltávolít Tőled. Ne keressem más tetszését, csak a Tiédet, ne féljek más rosszallásától, csak a Tiédétől.

Silányuljon el előttem, Uram, mindaz, ami mulandó, és legyen előttem kedves mindaz, ami örök. Töltsön el undorral az öröm, amely Nélküled való és ne kívánjak semmit sem Rajtad kívül. Gyönyörűségemet az Érted végzett munkában találjam, a pihenés Nélküled legyen számomra undorító.

Add meg, Istenem, hogy szívemet Feléd irányítsam, és fogadásaimat a javulás szándékával szüntelenül fájlaljam. Tedd, Uram, Istenem, hogy engedelmes legyek ellentmondás nélkül, szegény csüggedés nélkül, tiszta romlottság nélkül, alázatos képmutatás nélkül, vidám könnyelműség nélkül, éretten komoly nehézkesség nélkül, tevékeny felületesség nélkül, Téged félő kétségbeesés nélkül, igazmondó kétszínűség

nélkül, tedd, hogy a jót cselekedjem fellengzés nélkül, felebarátomat elbizakodottság nélkül intsem meg, és példával épülésére legyen színlelés nélkül.

Adj, Uram, Istenem, éber szívet, amelyet semmiféle hiú gondolat nem tántorít el Tőled, nemes szívet, amelyet semmiféle nemtelen hajlam nem ránt magával a mélybe, egyenes szívet, amelyet semmiféle ferde szándék nem térít ki útjából, erős szívet, amelyet semmiféle megpróbáltatás nem tör meg, szabad szívet, amelyet semmiféle erőszak nem sajátít ki.

Ajándékozz meg, Uram, Istenem, értelemmel, amely Téged ismer meg, bölcseséggel, amely Téged talál meg, életmóddal, amely a Te tetszésedet nyeri el, állhatatossággal, amely bizalommal vár Rád, és bizalommal, amely majd Téged ölel át véglegesen.

Add, hogy idelent büntetésed sújtsa a bűnbánat által, útközben jótéteményeiddel éljek kegyelmed által, a hazában pedig örömeidet élvezzem dicsőséged által, ki élsz és uralkodol, Isten, mindörökkön- örökké. Ámen.

Aquinói Szent Tamás

A SZELLEMBEN SZEGÉNYEKRŐL

Megnyitván bölcsességének száját az üdv szólt: „Boldogok a szellemben szegények, övéké a mennyek országa.” Amikor az Atya örök igazsága így megszólal, minden angyal, minden szent és aki valaha csak született, el kell némuljon. Mert angyalok és teremtmények bölcsességének összessége üres semmiség Isten bölcsessége, a kimeríthetetlen előtt.

Ez a bölcsesség pedig így szólt: boldogok a szegények.

...

Kétféle a szegénység. Az egyik a külső szegénység. Jó ez, és dicséretes az ember, ha saját akaratából és Urunk Jézus Krisztus iránti szeretetből, aki szegénységben járt a földön, azt magára vállalja...

Azonban nem erről kívánok beszélni, hanem arról a másik szegénységről, amelyre egyedül érvényesek a mi Urunk szavai: „Boldogok a szellemben szegények.”

Most arra kérlek benneteket, legyetek ti is ilyen szegények, hogy ezt a beszédet befogadhassátok! Bizony, az örök igazságra mondom néktek: ha nem azonosultok ezzel az igazsággal, nem lesztek képesek engem megérteni. Többen kérdezték tőlem, va-

lójában mi is a szegénység és ki az, aki szegénynek mondható? Erre kívánok válaszolni.

Albrecht püspök szerint az az ember szegény, aki semmilyen Isten teremtményében sem leli gyönyörűségét. Helyesen szólt, mi azonban a szegénységnek magasabb értelmét vizsgálva még jobban szólunk. Szegény az az ember, aki semmit sem akar, semmit sem tud és semmije sincs.

Az első, aki semmit sem akar. Sokan helytelenül értelmezve úgy vélekednek, hogy szegények azok, akik vezeklésben és külsőleges gyakorlatokban buzgólkodva pusztán a maguk önző személyébe tapadnak, s magukat mégis nagyra tartják. Isten irgalmazzon az isteni igazságról ilyen keveset tudó embereknek. Az ilyenek a külső látszat színében szentek, bensejükben azonban szamarak, mivel nem fogják fel az isteni igazság valóságos értelmét. Szerintük szegény az az ember, akinek nincs akarata, s ezt így értelmezik: sose tegyenek semmit saját akaratuk szerint, ehelyett igyekezzenek Isten akaratát betölteni. Ezeket nem érheti nagy baj, hiszen jó szándéktól vezetettve még dicséretet is érdemelnek. Tartsa meg őket Isten kegyelmében. Én azonban hitemre mondom, ezek nem valóságos szegények, s azokhoz még csak nem is hasonlók. A szegénységről, amelyről most szólni kívánok, sejtelmük sincs.

Ha mármost azt kérdezik tőlem: „milyen is az a szegény ember, aki semmit sem akar” – azoknak ilyenképpen felelek: Ameddig akad valami, amire az ember akarata irányul – irányuljon bár Isten leghőbb akaratának teljesítésére, addig az ilyen ember

nem mondható sem akarattól mentesnek, sem valóságos szegénynek. Az igaz szegénységhez az ember valamennyi vele született akarattól mentes kell legyen, olyannyira mentes, mint amilyen még világrajövele előtt volt... Örök igazság ez: ameddig bármire vágyakoztok, legyen az Isten, vagy akár az örökkévalóság, addig nem vagytok igazán szegények...

A kezdetek kezdetén nem volt Istenem, magam voltam önmagam ősoka. Semmit sem akartam, semmi után sem sóvárogtam, pusztán lét voltam, a magam valójának ismerője. Önmagamot akartam, ezenkívül semmi mást; amit akartam, az voltam, és ami voltam, azt akartam, és ott szabad voltam Istentől, szabad minden dologtól. Amidőn azonban szabad akaratomból kiáramlottam és (ezáltal) teremtett lényévé váltam, már lett Istenem. Mert mielőtt a teremtmények lettek volna, Isten sem volt „Isten” – e volt, aki volt. És miután a teremtmények teremtett lényekké lettek, Isten azután sem vált önmagában Istenné, hanem vált Istenné a teremtményekben... Továbbá, szegény az az ember, aki semmit sem tud...

A tudásmentes szegénynek anélkül kell élnie, hogy tudná, felismerné, érezné magában Isten életét. Mert amidőn az ember Isten örök lényében élt, akkor nem lakozott benne valaki más; aki élt, az ő maga volt. Azt mondjuk tehát, legyen az ember olyan érintetlen saját tudásától, amilyen létezése előtt volt, hadd működjék benne Isten kedvére, míg ő teljesen szabad...

A mesterek azt állítják, hogy Isten lét, mégpedig értelmes lét és mindeneket ismerő. Én viszont azt állítom: Isten se nem lét, se nem értelmes lét, és nem ismerője ő emennek, vagy amannak. Ez az, hogy Isten mindenektől szabad – és éppen ezért minden, ami van, az Ő. Így, aki szellemben szegény akar lenni, annak sem Istenről, sem a teremtményről, de még önmagáról sem szabad semmit tudnia... Ily módon lehet az ember szegény –, még saját tudásáról is tudatlan.

Egy kiváló mester állítja, hogy első születésének jelentőségét messze felülmúlja az attól való elszakadás. Helyesen mondja. Amidőn Istenből kiáramlottam, minden így szólt körülöttem: „Van Isten!” Hogyan tehetne ez boldoggá, hiszen ezáltal teremtmény voltomról veszek tudomást. Ellenben az elszakadásban, szabadon mind a magam, mind Isten akaratától, szabadon a teremtés minden művétől, sőt magától Istentől is, sem kreatúra, sem Isten nem vagyok többé, hanem vagyok, aki voltam, s aki leszek örökkön örökké! Egy hatalmas lendület ekkor az anyagi világ fölé emel. És ebben a lendületben olyan kincs birtokosa leszek, hogy Isten nem elégíthet ki engem semmivel, ami isteni voltát jelenti, nem, még isteni műveinek összességével sem. Mert ebben az elszakadásban eszmélek rá, hogy Isten és én egyek vagyunk. Ekkor az vagyok, aki voltam, se nem növekszem, se nem fogyatkozom, mivel én vagyok a mindenséget mozgató mozdulatlan ősök. E helyt Isten nem talál többé szállást az emberben, mert az ember ezzel a szegénységgel visszarágadja azt az önmagát, aki

öröktől fogva volt, és aki örökkön-örökké megmarad. E helyt Isten és szellem egy és ugyanaz, és ez az eredeti és végső szegénység, amit az ember elérhet.

Aki e szavakat nem érti, ne is szomorítsa szívét miatta, mert ameddig valaki nem érik maga is olyanná, mint ez az igazság, meg sem értheti ezt a beszédet. Meztelen igazság ez, közvetlenül Isten szívéből fakadt.

Eckehart mester

AZ ISTENI VILÁGOSSÁGRÓL

„Hol van a zsidók királya, aki megszületett? Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és azért jövénk, hogy tisztességet tegyünk néki.”

A lélek tud Istenről, már a természetes fény világában; de hogy ki ő és hogy hol van, ez ránézve ismeretlen, és erről semmit nem tud. Azonban egyszer csak gyengéd vágy támad fel benne, és keres és kérdez szüntelenül, hogy megtudjon valamit Istenéről, aki olyan rejtve maradt őelőtte. Ebben az állhatatos keresésben felemelkedik előtte egy csillag, ez az isteni kegyelem világító sugara, égi fényesség és ez a fény így szól hozzá: Íme, megszületett, és odavezeti a lelket, ahol ez történt, mert oda természetes világosság nem hatol el. Sokan vannak, akik a természetes világosság fényében tapogatódnak e születés felé, és ezek mind visszamaradnak, el kell veszniök, nem lesz abból semmi. Mert ez a születés nem lelhető fel így: annak a lénynek, amely utat mutat feléje, azt is nyilvánvalóvá kell tennie, miféle születés ez, és hogyan történt. Ezek a balga emberek nem tudnak és nem akarnak addig várni, amíg az a fény felgyullad, amelyben fellelhető. Ellenben erőszakkal előretörnek, és a maguk természetes világosságában akarják megtalálni, s ez lehetetlen, mert meg kell várniok az időt, amely még nem érkezett el.

Ez a kívánság úgy adja tudtul jövetelét, és némelyekben olyan nagyra nő, hogy átjárja a húst meg a vért, a velőt meg a csontokat, mert amit a természet el akart végez-

ni, annak meg kell adnia az árát, s ennek a kívánságnak eleget kell tennie, és ezt a születést valóban meg kell találnia, de semmiféle természetes világosság oda el nem vezet.

Három dolgot kell itt megjegyezni: az első az, hogy ami keresésre indul bennünk, az a kívánság; a második a keresés módja; a harmadik az, ahogyan a születésre rátalálunk. S három dologról van szó itt olyképpen is, hogy az egyik megtapad a természetben, a húsban és a vérben, ez a testi valóság, s ezek a testnek érzékei. A második az ész. A harmadik a lélek teljes és tiszta szubsztanciája. Mindhárom különböző és mindhárom másképpen érzékel, mindegyik a maga módján. A nap fénye önmagában véve egyféle, de ugyanez a fény az üvegen keresztül különbözőképpen jelenik meg: az egyik üveg fekete, a másik sárga, a harmadik fehér. A fekete üvegen az érzékiség értendő, a sárgán az ész, a fehérén pedig a teljes, tiszta szellem. Ha már most az érzékiség fényét felszívja az ész, és az ész fényét felszívja a szellem, akkor a fekete sárgává lesz és a sárga fehérre, és így létrejön a legtisztább egység, amelyben egyedül ez a fény világít és semmi más, s ha ez a fény igaz fogadtatásban részesül, akkor lehull minden kép, forma és hasonlat, és egyedül ez a fény mutatja az igazság születését. Most az ég természetes sötétségében jelenik meg: ha egészen előntené a ragyogó napfény, ebben a világosságban senki sem láthatná a másoknak képét. De ha ez a ragyogó fény a lélekben felgyullad, meghátrálnak mind a képek és a formák, és ahol ez a fény megjelenik, ott a természetes világosság elborul és végleg kialszik. Mert az a csillag,

amely a királyokat útjukon vezette, nem természetes csillag volt, mint a többi, s nem is állott természetesen a többi között. Az érzékek a természetes dolgok képét magukba szívják, de ezek a dolgok az érzékekben mégis sokkal nemesebben élnek, mint önmagukban. A fekete üveg az érzékeket jelenti: ha az ész ezeket magába vonja, s a képeket megfosztva érzékiségüktől, azokat, „ésszerűvé” teszi, a fekete üveg sárgává lesz; ha azonban az ész elutasítja és megtagadja önmagát, és átváltozik teljes és tiszta szellemmé; akkor fehér színt ölt. Akkor egyedül ez a csillag világít. És erre az egyre tör minden emberi élet.

Ez a három dolog megfelel annak a három áldozatnak, amelyet a királyok bemutatnak.

Johannes Tauler

HOGYAN GYAKOROLJA MAGÁT A BENSŐSÉGES EMBER, HOGY ISTENNEL KÖZVETLENÜL EGYESÜLJÖN?

Most pedig el fogom nektek mondani, hogy a bensőséges ember, aki bármennyit szenvedjen is, mégis mindig derűs és nyugalmas, hogyan és milyen módon találja meg a közvetlen kapcsolatot Istenhez.

Ha az ilyen bensőséges ember teljes egészében és minden tulajdonságával a földi világot elhagyva felszállt és Isten felé törekszik, az élő szeretet tüzében úgy érzi, hogy ez a szeretet az, ami lelke legmélyén mint valami forrás fakad, és innen ömlik szakadatlanul, és ezért érez az életben határtalan és megokolhatatlan örömet.

Ha pedig aztán tevékeny szeretetével mindig mélyebbre kíván hatolni az örömteljes élvező szeretetbe, akkor a lélek minden tulajdonságának ki kell térnie és vissza kell vonulnia és teljesen át kell magát adnia annak az Igazságnak és Jóságnak, ami maga Isten.

Ekkor úgy fogja érezni, mintha a levegőt körülötte teljesen áthatotta volna a nap tisztasága és heve, mint ahogyan a vasat áthatja a tűz heve úgy, hogy ez már a tűzzel és a hévvel bensejében él és hat, és úgy ég és úgy világít, mint a tűz.

Ugyanezt mondom a levegőről: mert ha a levegőnek lelke lenne, azt mondaná: Én vagyok az, aki az egész világot világossá teszem.

Ennek ellenére azonban minden egyes dolog megtartja saját természetét, mert a vasból nem lesz tűz és a tűzből sem lesz vas. Az egyesülés mégis megtörténik, mert a vas benne van a vízben és a tűz a vasban.

Így van a levegő a nap fényében, és a nap fénye a levegőben. Így van Isten örökké a lélek középpontjában, és ha a leghatalmasabb erők a tevékeny szeretetben a lény középpontjába lépnek, akkor Istennel közvetlen egyesülésüket megtalálják, felismerik az igazságot és megízlelik a végtelen és határtalan jószágot.

Isten lényének ez az egyszerű megismerése és az ő lényének átélése csak a tevékeny szeretet által érhető el és csak ezáltal tartható fenn. A tulajdonságok és az erők szerepe, hogy ebben a tevékeny szeretetben önmagukat elveszítsék, vagyis meghaljanak.

A lényel magával a dolog másképpen áll. A lény ugyanis lényegével lép ide be és öröktől fogva itt benn fog élni.

Ilyen módon irányítsuk magunkba való szállásunkat, így újítsuk meg mindig és mindig önmagunkat ebben a tevékeny szeretetben és szeretetünk ne találjon mást, csak szeretetet.

Ezt tanítja Szent János, amikor azt mondja: „Aki a szeretetben lakik, az Istenben lakik és Isten őbenne.” Ha ez az egyesülés a szerető lélek és Isten között nem is ismer semmiféle közvetítő közeget, mégis a kettő között igen nagy különbség van.

Mert a teremtmény nem válik Istenné, és az Isten nem válik teremtménnyé, mint ahogy a vas nem válik tűzzé, és a levegő nem válik világossággá.

Ha azonban azok az anyagi dolgok, amelyeket Isten teremtett, Istennel közvetlenül egyesülni tudnak, akkor a teremtmény, ha akarja, még sokkalta inkább egyesülni tud azokkal, akiket szeret, azokkal, akiket a kegyelem erre rendelt és kijelölt.

Éppen ezért Isten és a bensőséges ember között (akit Isten erényekkel ruházott fel és életét szemlélődővé emelte), az ember legmagasabb megtérésénél más eszköz nem szerepelhet, mint a megvilágosodott értelem és a tevékeny szeretet.

És ezzel a kettővel ragaszkodik Istenéhez. Ez az, amit Istennel való egyesülésnek nevez Szent Bernát.

Ilyen módon ugyanakkor nemcsak elérte az értelmet, a szeretetet, hanem a szemlélődő értelem és a tevékeny szeretet fölé is emelkedett. Amikor pedig e fölé emelkedett, eggyé lett szellemben és eggyé lett szeretetben Istennel, ahogy már ezt fentebb mondtam.

Ebben a tevékeny és lényegessé és élővé vált szeretetben még saját értelme fölé is tud emelkedni, mert Istennel való egysége ebben segíti. Ez a szemlélődő ember életére a legfőbb jellegzetesség.

Ebben az emelkedettségben válik az emberi lény alkalmassá arra, hogy Isten méltónak tartsa reá, hogy egyetlen arcban megismerje az ég és a föld minden teremtményét.

Isten végtelensége elől azonban vissza kell vonulnia és ez előtt meg kell hódolnia. Mert ezt egyetlen teremtmény sem tudja megérteni és megismerni, még a mi Urunk, Jézus Krisztus sem tudta, aki pedig minden élőlény között az Istennel való legmagasabb egyesülést elérte.

Ruysbroek

A BÉKETŰRŐ EMBER

Ugyan, mit beszélsz, fiam? Látván az én szenvedéseimet és a szentekéit is, hagyd abba a panaszkodást.

Még nem küzdöttél az utolsó csepp vérig!

A te szenvedéseid nagyon csekélyek azokéhoz képest, akik oly sokat tűrtek, erős kísértésekbe jutottak, nagy szorongatásokat viseltek el, és sokszoros próbán és küzdelmen estek keresztül.

Gondolj tehát másoknak súlyos szenvedéseire, hogy kisebb terhedet könnyebben elviseld.

S ha te ezt nem tartod kicsinynek, vigyázz, nehogy ennek is türelmetlenséged legyen az oka.

De akár kicsiny, akár nagy légyen a te bajod, igyekezz, hogy mindent békével viselj.

Minél jobban rászánod magad a szenvedésre, annál bölcsebben cselekszel, és annál több az érdemed; de könnyebben is esik a tűrés, ha bátran és sok gyakorlattal készülsz reá.

Ne mondd, hogy ettől vagy attól az embertől ezt föl nem vehetem; de nem is kell, hogy ezeket eltűrjem, mert nagy kárt okozott és olyat hány fel nekem, mit sohasem gondoltam; de mástól szívesen fölveszek egyet-mást, amit elviselhetőnek látok.

Oktalan gondolkozás ez, mely nem tekint a türelem erényére, sem arra, aki majd megjutalmazza azt, hanem inkább a személyekre és a szenvedett bántalmakra néz.

Nincs igazi béketűrése annak, aki csak annyit akar szenvedni, amennyi neki tetszik, s csak attól, aki neki tetszik.

Az igazán béketűrő nincs tekintettel arra, hogy mely embertől, előljárójától, magához hasonlótól vagy alattvalótól, jó és szent férfiútól vagy gonosztól és méltatlantól kell-e valamit elviselnie.

Hanem bármely teremtmény részéről, akárhányszor érje őt bármekkora kellemetlenség, az Isten kezéből hálával fogadja és igen nagy nyereségnek tekinti.

Mert Isten előtt mi sem marad érdem nélkül, bármily csekélyet is szenvedünk Istenért.

Készen légy tehát a harcra, ha győzni akarsz. Küzdelem nélkül a türelem koronáját el nem nyerheted. Ha nem akarsz túrni, akkor megkoronáztatni sem akarsz. Ha pedig a koronát kívánod, emberül küzdj és békével túrj.

Munka nélkül nincs nyugalom, küzdelem nélkül nincs győzelem.

Uram, tegye lehetővé a te kegyelmed, amit természetem lehetetlennek tart. Te tudod, hogy csak igen keveset bírok túrni, s hogy csekély kellemetlenség is hamar kislélkűvé tesz.

Minden megpróbáltatás legyen a te nevedért előttem kedves és kívánatos, mert éretted szenvednem és bántalmaztatnom az én lelkemnek nagyon üdvösséges.

Kempis Tamás

A LEGNAGYOBB ÉS A LEGKISEBB

A berill fénylő, fehér és áttetsző kő. Ha csiszolása homorú s egyszersmind domború, az ilyen kövön keresztül nézve a szem számára eleddig láthatatlan dolgokat észlelhetünk. Hasonlóképpen, ha a szellemi szem számára szellemi berillt csiszolunk, amely a legkisebbnek és a legnagyobbak egyaránt formája, közvetítésével minden dolog oszthatatlan és ősi kezdetéhez közelíthetünk. Hogy miképpen?

Először is szüntelenül tekintetbe kell vened, hogy az *őskezdede* mindennek az *Egy*, amit Anaxagorasz nyomán ősértelemnek nevezünk. Ezáltal jelenik meg minden a létben, hogy önmagát ily módon kinyilatkoztassa. A teremtő értelem ugyanis fényének ontásában és átadásában leli örömét. Így válik a Szellem teremtővé: lévén műveinek célja önmaga, azokban fensége kell megnyilatkozzék – ezért alkot megismerőképesseggel áthatott lényeket; akik igazságát fel tudják fogni, és teremtő voltában ezeknek olyképpen mutatkozik meg, hogy azok láthatóan tudják őt megragadni. Ennek a tudása az alap, amelyből minden további következik.

Másodszor tudnod kell, hogy ami nem igaz, és ami az igazhoz nem is hasonlít, az a létezésben egyáltalán nem részesül. Ami azonban létező, az valami másban önmagától különböző. Önmagában ugyanis valódi létével azonos, ezzel szemben valami másban ahhoz csupán hasonló. Eszerint a meleg önmaga sajátos létezése, de a melegítettben csak hasonló a meleghez. Megismerés pedig háromféle lehetséges: az érzé-

kelés (*sensibilis*), az emberi értelem (*intellectualis*) és a tisztán szellemi (*intelligentialis*) útján. E háromféle megismerési módnak Augustinus szerint háromféle világ felel meg... az érzékek, az értelem, a szellem világa...

Harmadszor figyelembe kell vened Protagorasz mondását, amely szerint a dolgok mértéke az ember. Mert az érzékekkel észlelhető az ember érzékeivel méri, az ésszerűt (*intelligibilia*) az értelmével (*intellectus*), és azt, ami az ésszerűn túl esik, megismerőképeségének túllépésével éri el. Mindezt az előbbieken alapján teszi. Miközben tudatában van, hogy a megismerő lélek (*anima cognoscitiva*) célja és határa a voltaképpen megismerhető, érzékelőképessége nyújtja számára a bizonyosságot, hogy az érzékelhető olyan, amilyenek érzékeli; és hasonló módon szerez bizonyosságot az értelem körébe tartozó dolgokról, amelyek értelme számára megragadhatók kell legyenek; ami azonban ezeknek határát túlhaladja, az szükségképpen az értelem képességeit is felülmúlja. Így találja meg az ember önmagában minden teremtett dolog mértékét.

Negyediknek fordítsd figyelmedet Hermész Triszmegisztosz mondására: az ember egy második Isten. Mert valamint Isten teremtője mindannak, ami valóban létezik (*entium realium*) és teremtője a természeti alakzatoknak, az ember teremtője az ésszerű dolgoknak (*entium rationalium*) és művészeti formáknak, amelyek nem egyebek, mint értelmének másai, szakasztott úgy, amint Isten teremtése az isteni értelem mása. Eszerint az ember értelmi képessége alkotótevékenysége közepette az isteni

értelem tükörmása, és úgy alkot az isteni értelem képmására képmásokat, valamint a külső művészi alakzatok a belső természetes alakzatok másai. Ez magyarázza, hogy az ember a maga értelmét saját alkotásain méri és ebből következtet az isteni értelemre, ahogy az igazságot is annak tükörképe szerint érti meg. Ez az a tudás, amely a rejtély megoldásának kulcsa. A tévedhetetlen és biztos tekintet pedig e rejtélyben az igazság rejtett képét ismeri fel, és felismerve bizonyosságot szerez arról, hogy ezt az igazságot semmiféle rejtély nem ábrázolhatja.

Kiindulópontunk nem lehet más, mint az őскеzdet. Mert az a hindu, aki Szókra-tésszel társalgott, kinevette azokat, akik Isten nélkül bárminek is megismerésére törekedtek, Isten nélkül, aki mindenek ősalapja és előidézője. Legyen tehát szemléletünk tárgya az oszthatatlan kezdet. Első tekintetünk merüljön a berill szemléletébe, és kutas-suk azt, ami minden lehető nagyságot felülmúl és minden lehető kicsinynél kisebb. Így látjuk meg az eredetet, amely minden nagyot és kicsinyt megelőz és teljesen egyszerű, és amelyet semmiféle osztás nem bonthat részekre, de ami minden nagynak és kicsinynek mértékét szabja. És ha a berillen keresztül egyenlőtlenséget pillantunk meg, akkor szemléletünk tárgya az oszthatatlan azonosság lesz, és azáltal, ami ehhez a végső és feltétel nélkülihez hasonló, látjuk az oszthatatlan eredetet, ami azonban a hasonlóságban megoszlik és változik: mert ez az igazság. Mert az ilyen szemléletnek tárgya nem egyéb, mint maga az igazság, amely minden olyan hasonlóság által, amelyben a legnagyobb és a legkisebb találkozik, valamennyi hasonlóságnak végső

és első eredetét látja megnyilvánulni. Ha a megosztott berillen így nézünk keresztül, az oszthatatlan kapcsolatot fogjuk szemlélni, és ugyanez érvényes a mértékarányokra, a viszonylatokra, a szépségre és hasonlókra nézve.

Cusanus

RENEZÁNSZ ÉS FELVILÁGOSODÁS

* * *

A MŰVÉSZ NAPLÓJÁBÓL

Látván, hogy kiváltképp hasznos vagy mulatságos anyagot nem tudok találni, minthogy az előttem éltek már minden hasznos és szükséges tárgyat lefoglaltak maguknak, úgy teszek, mint az, aki szegénysége folytán utolsónak érkezik a vásárba és mással nem szolgálhatván magának, azokat a dolgokat vásárolja meg, amiket mások már láttak és csekély értékük miatt nem vittek el.

Ebbe a lefitymált, otthagyt, sok bódéból összeszedett áruba fektetem kicsiny pénzecskémet, és nem a nagy városokba megyek el velük, hanem a kis falukban teregetem ki őket, megelégedve azzal az árral, amit kaphatok azért, amit adhatok.

Aki nem matematikus, az ne olvasson engem, mert én az vagyok mindenkor az elveimben.

Csodálatos igazság ez a tiéd, te Legelső Ok! Te semminő erőnek nem engedted meg, hogy kivonja magát a rend és minden szükséges hatása alól.

Egy tárgy szeretete, bármelyiké – ismeretének szülőtte.

A szeretet annál hevesebb, mennél bizonyosabb a róla való tudás: a bizonyosság pedig minden kis részlet teljes ismeretéből születik, amelyek együttvéve a szeretendő tárgy teljességét adják. Ha nem ismered Istent, nem is szeretheted; ha azokért a jótettekért szereted őt, amiket vársz tőle, és nem a magasrendűségéért, a kutyát utánozod, amely farkát csóválva ugrándozik örömeiben akörül, aki csontot ad neki; ha a kutya ismerné az ember fensőbbiségét, jobban tudná szeretni.

A tűz elemésztí a hazugságot, vagyis az áltudást, és előhívja az igazságot a sötétből. A tűznek az a hivatása, hogy tönkregyzen minden hamis tudást. Leleplezője és tanítója az igazságnak, mert ő a fény, eloszlatója a sötétségnek, mely elrejtí a dolgok lényegét.

A tűz szétszórja a hamisságot és a csalást, és csak az igazságot mutatja fel, ami arany.

Az ember elmélkedési képessége rendkívül nagy, de nagy részben hamis és hasz-talan. Az állaté kisebb, de hasznos és igaz, és többet ér valami kis bizonyosság bármilyen nagy félreértésnél.

A becsvágyóknak, akik sosem elégszenek meg az élet áldásával és a világ szépségeivel, az a kényszerű büntetésük, hogy sosem érthetik meg az életet és érzéketlenek maradnak a mindenség javaival és szépségével szemben.

A jól eltöltött élet mindig hosszú.

Szépség és haszon mért ne lehetnének meg együtt, mint ahogy a kastélyokban és az emberben?

Érdemtelenül jót mondani ugyanannyi, mint rosszat mondani arról, ami jó.

Először jön az elmélet, azután a gyakorlat.

Az első festmény egyetlen vonal volt, egy ember árnyékát szegélyezve, melyet a nap vetett a falra.

Az állatok nagyobb kárt szenvednek, ha látásukat veszítik el, mintha hallásukat, mégpedig több okból: az első, hogy látásuk segítségével szerzik meg táplálékukat, ez pedig nélkülözhetetlen minden állat számára; a második, hogy a látással érzékeljük a teremtett dolgok szépségét, legmagasabb pontját annak, ami szeretetre indít. Itt a vakon született semmit sem kaphat a hallástól, mert soha nem lehetett közvetlen ismerete semmiféle szépségről. A hallás csupán a hangnak, az emberi beszédnek

felfogására szolgál, amelyben minden dolognak a neve található csak, s amelyben neve van mindennek. Ezeknek az embereknek a tudománya nélkül boldogan élhetünk, amit jól láthatni a süketen születetteknél és a némáknál, akik a rajz segítségével elszórakoznak, különösen a némák.

Befejezésül, a költészet a megértés legfelső fokát adja a vakok számára, a nem hallók előtt ugyanezt a helyet tölti be a festő. Azt állítják, hogy a festő annyiban fölötte áll a költőnek, amennyiben nemesebb érzékhez szól, mely a másik három nemességének próbájával háromszorosan nemes: mert akinek választania kellene, inkább lemondana hallásról, szaglásról, tapintásról, mint az egy látásról.

Aki látását veszíti, elveszti a mindenség szépségének felfogását és hasonlónak válik ahhoz, akit elevenen temetnének el egy sírboltba, ahol még élne és mozoghatna.

Nem látod-e, hogy a szem öleli át a mindenség szépségét? Mestere az asztrológiának, szülője a kozmográfiának? Minden emberi művészetet ő irányít és ő javít; elvezeti az embert a világ különféle helyeire; királya a matematikának; az ő tudásai bizonyosak; ő mérte ki a csillagok magasságát és nagyságát; ő fedezte fel az elemeket és helyzetüket; még a jövő dolgait is értette megsejtetni a csillagok pályájából. Ő hívta létre az építészetet, a perspektívát és az isteni piktúrát.

Ó, minden Isten teremtette dolgok Legelseje, hogyan dicsérjelek, hogy mutassam fel kiváltságodat? Milyen faj, milyen nyelv tudná leírni igazán működésedet, ablaka

te az emberi testnek, melyen át a lélek kilát a világ szépségére és örvend neki, így vigasztalódva testi börtönén, mely e nélkül a szépség nélkül örök gyötrem volna számára; általa fedezte fel a halandók buzgalma a tüzet, a látás erejével, mely elsőnek fúrta át a sötétséget.

Még a természetet is feldíszíté a földműveléssel és elragadó kertekkel.

De minek ilyen hosszú és magasröptű beszédre vállalkoznom? Van-e valami, ami nem a szemtől való? Ő mozgatja az embereket Kelettől Nyugatig, ő találta fel a hajózást, ebben még a természetet is túlszárnyalva, melynek képességei határosak.

A munka, melyet a szem ad a kéznek, végtelen, mint a festészet mutatja, állat, fű, növény és tájék megszámlálhatatlan formáit mutatva fel.

A nagy madár egy hattyú hátáról fogja megkezdeni első röpkésését; és döbbenettel töltve be a mindenséget és hírével töltve meg minden írásokat, örök dicsőség a fészeknek, amelyben született!

Leonardo da Vinci

BALGASÁG ÉS ÉLETBÖLCSESSÉG

Ha az okosság a tapasztalaton nyugszik, melyiket illeti meg inkább az okos elnevezés: a bölcset, aki részint szemérmességből, részint félelemből semmihez sem fog, vagy a balgát, akit sem a szemérmesség, mert ezt nem ismeri, sem a veszély, mert ez eszébe se juthat, vissza nem rettent semmitől? A bölcs a régi könyvek közt merül el, ahonnan csak merő szörszálhasogatást tanul, ellenben a balgatag azzal, hogy mindent megpróbál, ha nem csalódom, valódi boldogságra tesz szert. Ezt látta Homérosz is, ámbar vak volt, amidőn így szólt: a történetekből a balga is okul. A dolgok megismerésének ugyanis két fő akadályja van: a szemérmesség, mely megvakítja a lelket, és a félelem, amely elriaszt a cselekvéstől, mihelyt veszély mutatkozik.

De a balgaság ezektől nagyon szépen megszabadít. Csakhogy kevés halandó veszi észre, hogy milyen sok más haszonhoz is juthat a szemérmetlen vakmerőség. Ellenben ha a megfontoló ítéleten alapuló okosságot tartják értékesebbnek, kérlek, hallgassátok meg, milyen messze járnak ettől azok, akik ezzel kérkednek.

Először is bizonyos, hogy minden emberi dolognak, mint Alkibiadész *Silenus*-ának, két egymástól különböző alakja van. Ami kívülről halálnak látszik, az belülről nézve élet, s hasonlóképpen, ami élet, az halál; a szépség – csúnyaság, a gazdagság – szegénység, a gyalázat – dicsőség, a tanultság – tudatlanság, az erő – gyengeség, a

bátorság gyávaság, az öröm – szomorúság, a szerencse szerencsétlenség, a barátság – ellenségeskedés, a gyógyszer – méreg, szóval minden megváltozik azonnal, mihelyt a *Silenus*-t az ember felnyitja.

Lehet, hogy valaki tudákos beszédnek tartja ezt, ezért közönségesebben fejezem ki magam. Mindenki belátja, hogy a király gazdag ember és alattvalóinak ura. Ámde hogyha durva és műveletlen, és ha semmi sem elég neki, akkor nemde a legszegényebb? És ha lelkét sok bűn terheli, akkor, ugyebár, alacsony rabszolga? Éppen ilyen módon vizsgálhatunk egyebeket, de példának elegendő ez is. De voltaképpen mire való ez a fejtegetés?, kérdezhetné valaki.

Csak türelem, mindjárt megtudjátok.

Ha valaki a színpadon szereplő színészek álarcát leszakítaná, s ezáltal az eredeti és természetes arcukat a nézőközönségnek megmutatni akarná, nem forgatná-e fel az egész darabot, és nem érdemelné-e meg, hogy a színházból kövekkel kikergessék, mint valami őrjöngőt? Mert legott egészen más helyzet állana elő, s kitűnnék, hogy aki kevéssel előbb nő volt, az férfi, aki ifjú volt, az öreg, aki király volt, az szolga, aki pedig isten volt, az gyarló emberke.

Márpedig, aki a nézőket az illúziótól megfosztja, az az egész előadást tönkreteszi, mert éppen ez az alakoskodás köti le a nézők figyelmét. Aztán az egész emberi élet nem egyéb-e, mint valami színdarab, amelyben mindenki a más szerepét adja, s mindenki addig játssza szerepét, amíg a színigazgató a színpadról le nem lépteti?

Egyébiránt az igazgató ugyanazt a színészt sokszor különféle öltözékben is fellépteti úgy, hogy aki csak az imént bíborruhás királyt játszott, az nemsokára rongyos szolga szerepét játssza. Valóban, az egész élet olyan, mint a színdarab, csakhogy ezt egyetlenegyszer adjuk elő.

Ha most egy bölcs az égből lepottyanva hirtelen előállana és azt mondaná, hogy akit mindenki istennek és uralkodónak tekint, az nem is ember, mert miként az állatokat, azt is csak az ösztön vezeti, hanem a legalábbvaló szolga, mivel sok alávaló úrnak szolgál; s ismét egy mást, aki elhalt atyjának halálát gyászolja, azzal akarna vigasztalni, hogy végre-valahára ő is élni kezdett, mert hiszen ez az élet nem más, mint halál; továbbá ha az olyant, aki régi családfával dicsekszik, nemsokára fattyúhajtásnak nevezne, mivel az erénytől messze áll – pedig az előkelőségnek ez az egyedüli forrása –, és ugyanilyen módon beszélne a többi emberről is, kérlek, vajon nem tartaná-e mindenki az ilyent őrjöngő bolondnak?

Nincs nagyobb balgaság az időszerűtlen bölcsességnél, úgy oktanabb sincs a fonák okosságnál. Márpedig fonákul cselekszik az, aki nem alkalmazkodik a jelenlevő körülményekhez, hanem kerüli a nyilvánosságot, és nem gondolva arra a lakomatörvényre, amely azt mondja, hogy: Igyál vagy távozzál – el akarja rontani a mulatságot. Ebben a valódi okosság – mivel emberek vagyunk – nem akar fölöttébb bölcselkedni, s az emberek összességével együtt a kellemes játék végett szívesen szemet huny a gyarlóságok felett. Ámde éppen ez a balgaság, mondják a bölcsek. – Megengedem.

Csak ők viszont ismerjék el, hogy ebben áll az élet színdarabjának eljátszása is. Továbbá... halhatatlan istenek! Beszéljek vagy hallgassak? De minek hallgatnék, mikor az, amit elhallgatnék, a napnál világosabb? Máskülönben azt hiszem, talán jó lenne ebben a nagy fontosságú tárgyban segítségül hívni a Helikont és a múzsákat, akiket a költők tiszta semmiségekért oly gyakran szoktak háborgatni. Legyetek velem, Jupiter leányai, amíg kimutatom, hogy ama kitűnő bölcsességhez, és amint ők maguk mondják, a boldogság védőbástyájához csakis a balgaság vezetésével lehet eljutni.

Erasmus

AZ UTÓPIÁBÓL

Történt egy napon, hogy vendég voltam, s az asztalnál a törvényekben jártas ember is ült. Nem emlékszem, mivel kapcsolatban kezdte ez dicsérni a tolvajok felett akkoriban divatozott kegyetlen igazságszolgáltatást.

Említette, hogy egyetlen bitófán gyakran húszat is látott függeni. És csodálkozott, hogy noha alig menekedhettek meg a bűnökre rótt haláltól, mégis országszerte annyian garázdálkodnak.

Ekkor én így szóltam:

– Ne csodálkozzál ezen, mert a tolvajoknak ilyen büntetése méltánytalan és a köznek sincs hasznára: a tolvajlás megtorlására túlon túl kegyetlen, elriasztásul mégis elégtelen. Hiszen az egyszerű lopás nem olyan szörnyű bűn, hogy halállal kellene lakoltatnunk. De nincs olyan büntetés, amely visszatarthatná a latorságtól azokat, akiknek más módjuk nincsen létük fenntartására. Nemcsak ti, e tekintetben a világ nagy része is rossz tanító módjára jár el, aki nem tanít, hanem veri a tanulókat. Azzal bezzeg törődtök, hogy a tolvaj nehéz, kegyetlen halállal haljon: inkább arról gondoskodnátok, hogy mindenki élni tudjon ahelyett, hogy lopni, aztán veszni kényszerüljön.

– Elég lehetőség van erre – válaszolá amaz. Imhol az iparok és a földművelés. Elélhet ezekből, ha nem kívánczik inkább a bűnre.

– Ne kerüld ki a kérdést – vágtam vissza. Hagyjuk figyelmen kívül azokat, akik rokkantan térnek haza a sok külföldi vagy belháborúból, és csonkaságuk megakadályozza őket régi mesterségük folytatásában, életkoruk pedig újnak tanulásában. Mondom, hagyjuk ezeket figyelmen kívül, mert a háború időszaki állapot. A mindennapos történésekre figyeljünk.

Mert hát a latrok: serény zsoldosok, és a zsoldosok is értenek a latorsághoz. Bármiképpen van is a dolog, úgy látom, rengeteg ilyenfajta nép tartása nincs a köz hasznára még háború esetén sem. (Pedig háború csak akkor van, ha magatok akarjátok.) Mert feldúlják a békeállapotot, mely pedig több gondviselésre érdemes, mint a háború.

De nemcsak ez hajtja tolvajlásra az embereket, azt hiszem, van ennek más nyomós oka is.

– Mi légyen az?

– Juhaitok! – feleltem. – Szerény állatok egyénként, és kevéssel beérik. Most azonban, tartja a szólásmondás, olyan mohók és telhetetlenek, hogy már embereket kezdenek falni. Szántóföldeket, majorságokat, falvakat tesznek pusztává és néptelenné. Az ország némely részében finomabb és ezért drágább a gyapjú; itt a nemesek, nagyurak, sőt apáturak, felszentelt papok, be nem érve rendszeres évi javadalmukkal, amit birtokaik elődeik óta hoznak s melyből henye pompában élnek a köznek nem hasznára, legfeljebb kárára, nem tartják fenn a szántóföldeket, hanem mindent lege-

lővé változtatnak: a majorságokat lebontják, a falvakat elsöprik, legfeljebb a templomokat hagyják meg – juhakolnak. Egyetlen telhetetlen tékozló (a haza kórsága!), hogy birtokát gyarapítva pár ezer holdat hozzákerítsen, körmönfont csalárdsággal, vagy erőhatalommal elúzi földjükről a parasztokat. Mi marad ezek számára más, mint a tolvajlás és a törvényszerű akasztófa? Mert hol találhatóának paraszti munkát? Nincs, hát nem is találnak. Hiszen akkora területen, melynek szántás-vetéséhez sok kéz kellett, most egyetlen juhász vagy csordás legelteti nyáját. Ez okból az élelmiszer is sok helyütt alaposan megdrágult.

De a gyajjú ára is felment. A szegényebb emberek, akik ebből keresik kenyerüket, nem tudják többé vásárolni. Abbahagyták a munkát, és henyéségbbe süllyednek. Hiába emelkedik a juhok száma, az ár nem esik, mert ha nem is egy kéz gyakorol egyedárusítást, hanem több: kevesek kezében egyesül ez, gazdagok kezében, akiket a szükség nem hajt, és akkor adják el az árút, amikor akarják, és csak ha megkapják a kívánt árat. Ugyanez okból drágulnak meg az egyéb jószágfélék is.

A megélhetés drágasága okozza, hogy lehetőség szerint ki-ki csökkenti háza népét. Ebből mi lesz, kérlek, ha nem koldulás, vagy – zsványság?

És lám, ehhez a sanyarú ínséghez és nyomorúsághoz szertelen fényűzés járul. Az urak szolgálói, a kézművesek, sőt maguk a parasztok is és minden rendek fölösleges, esztelen pompát fejtenek ki a ruházkodásban, pazarlást az élelem terén. Csapszék, bűnbarlang, bordély és újra bordély, borozó, söröző, meg a sok aljas játék: kocka,

kártya, golyó, labda, futtatás és korongvetés gyorsan nyelik a pénzt, és mire juttatják áldozatukat, ha nem tolvajlásra? Vessétek ki ezeket a mételyes kórságokat; rendeljétek el, hogy akik a falvakat, mezővárosokat lerontották, állítsák ismét helyre, vagy engedjék át azoknak, akik oda akarnak telepedni, vagy fel akarják építeni. Zabolázzátok meg a gazdagok harácsolását és az egyedáruskodásnak szabadságát. Éljenek kevesebben henyeségből, újuljon meg a földművelés, a gyapjúszővés, legyen újra tisztas az ipar, mellyel hasznosan művelkedjenek azok a henye tömegek, melyeket lopóssá tesz az ínség, vagy azok, akik most henye csatlósok, és a jövőben biztosan tolvajok lesznek. Bizony, amíg gátat nem vettek bajnak, hívságosan kérkedtek a tolvajlást sújtó igazságszolgáltatással: az bizony inkább szemfényvesztő, mintsem igazságos és célszerű. Azt, akit komiszságban hagyatatok felnevelkedni, erkölceit zülleni hagyatatok zsenge korától fogva, most megbüntettetek, amikor emberi korban kiütközik rajta a bűn, mely kiskorától zavartalanul fejlődött benne. Kérdem: mi más ez, minthogy tolvajokat neveltetek, aztán felkötitek őket?

Morus Tamás

ISMERD MEG KRISZTUST, ÉSPEDIG A MEGFESZÍTETTET

Kedves testvérem, ismerd meg Krisztust, éspedig a megfeszítettet. Tanuld meg őt dicsérni, és tanulj meg kétségbeesni önmagad miatt. És aztán szólj hozzá így: kedves Jézus, te vagy az igazság számomra, de én a te számodra a bűn vagyok. Te magadra vetted, ami az enyém, és nekem adtad, ami a tiéd. Ami nem voltál, azt vetted magadra, és nekem adtad azt, ami nem voltam.

Ezért óvakodj attól, hogy valaha is olyan tisztaságra törj, amikor már önmagad előtt nem akarsz bűnösnek látszani, mikor már nem is akarsz bűnös lenni többé. Mert Krisztus nem lakik másutt, csak a bűnösök között. Hiszen lejött az égből, ahol igazak körében lakott, hogy bűnösök között keressen hajlékot magának. Vedd mindig újból fontolóra ezt a szeretetet, és elnyered a legédesebb vigasztalást. Mert ha a magunk erejéből, saját szenvedéseink árán akarnánk elérni a lélek nyugalmát, miért kellett volna öneki meghalnia? Nem, csak benne egyedül fogsz békét találni és vigasztalást, ha kétségbeestél önmagad és a cselekedeteid miatt. És meg fogod tanulni tőle, hogy az ő igazságát a tiédé tette, amiképpen magára vett téged és a te bűneidet.

Ha ezt szilárdan hiszed – és hinned kell, mert elvész mindenki, aki nem hiszi –, úgy vállalj közösséget testvéreiddel; s ha fegyelem nélkül valók és tévúton járnak, viseld őket türelemmel; tedd magadévá az ő bűneiket és engedd részesülni őket abban, ami jó benned van. Mert az apostol is azt mondja: „Azért fogadjátok be egy-

mást, miképpen Krisztus is befogadott minket, az Isten dicsőségére” (Róm. 15,7). És másutt: „Annak okáért az az indulat legyen bennetek, mely volt Jézus Krisztusban is, aki mikor Istennek formájában vala, nem tekintette zsákmánynak azt” (Filemon 5,6). Így hát te se tekintsd zsákmánynak, ha jobbnak tartod magad másoknál, mintha ez a te személyes tulajdonod volna, hanem sokkal inkább adj túl magadon, felejtsd el, ki vagy, légy velük egyforma és fogadd be őket!

Valóban szánalmasan áll még az az ember az igazsággal, aki a többieket szüntelenül összehasonlítja magával, s ha rosszabbnak találja őket, nem akar velük közösséget vállalni, hanem menekülésre és magányra gondol, holott éppen velük kellene maradnia, hogy mint szószólójuk és példaadójuk, szolgálatukra legyen: mert ez azt jelenti, hogy elássa az Úrtól kapott garast és megvonja felebarátaitól azt, amivel tartozik nekik. Ha tehát Krisztus rózsája vagy lilioma akarnál lenni, úgy tudnod kell, hogy tövisek között vezet az utad. De nagyon vigyázz, nehogy tövissé válj magad is türelmetlenség által, elhamarkodott ítélet által, vagy rejtett gögödben. A zsoltár így szól: „Krisztus országa ott van az ő ellenségei között” (vö. Zsolt. 110,2). Miért álmodol tehát arról, hogy csupa barát között telik életed? – Vesd magad inkább a mi urunknak, Jézusnak lábaihoz, akkor elnyered mindazt, aminek híjával voltál: ő majd mindenre megtanít téged; csak gondold rá, mit tett ő érted és mindnyájunkért! Akkor majd megtudod, mit kell tenned a többiekért. Mert ha csak jók között akart volna

élni, és ha csak a barátaiért akart volna meghalni – kiért, azt kérdezem, kiért halt volna meg akkor, és kivel lehetett volna akkor együtt élnie?

Luther

PARADOXA

A paradoxon, kedves barátaim és testvéreim, olyan kifejezés, amely biztos és igaz, amelyet azonban az egész világ és mindenki, aki ember módra él, csak nagyon kevésé tart igaznak. Hogy például egyedül a bölcsek és hívők gazdagok, vagy hogy egy keresztény nem vétkezhetik és nem halhat meg; ugyanígy: hogy Isten parancsai könnyűek és nem nehéz betartani azokat, hogy a kereszt jelenti a boldogságot és a halál jelenti az életnek útját és kapuját; s hogy a halál maga az igazi orvosság az elmúlás ellen; s hogy a szenvedésben és a szomorúságban dicsérnünk kell a szerencsét, ellenben az emberek boldogság-dicséretét boldogtalannak kell tartanunk és szégyenkeznünk kell azok miatt stb.

Elneveztem tehát ezt a filozófiámat *Paradoxának*, és a paradoxont „csodabeszéd”-nek vagy „csodaszó”-nak fordítottam, mert a teológia, vagyis az írás igazi értelme (amely egyedül maga az isteni szó), nem más, mint örök paradoxon, amely biztonságában és igazságában szemben áll a világ minden örületével, látszatával, hitével és tiszteletével.

Mert ne gondolja senki, hogy az Evangélium a világot jelenti, vagy a világ hisz benne, és ezért megtartja vagy szenved miatta. Mindenkinek, aki ennek a balga, halhatatlan csodabeszédnek követe volt, eretnekként és igazi gazfickóként kellett tönkre mennie. És ezt tették mindenütt a világon a legbölcsebb és a legjámborabb emberek,

és kigondoltak maguknak egy jó, kegyes, húsból és vérből való Istent, aki nem olyan szeszélyes és nem is olyan rosszindulatú, hogy megkívánná bárkitől, hogy önmaga ellen forduljon és öngyilkos legyen. Tehát csak az ördög lehet az ember rosszakarója, aki így bolonddá teszi őt, és nem Isten. Ki innen azzal az ellenséges Istennel, aki rosszat akar az embereknek, aki olyannyira ellensége az ő húsuknak és vérüknek, testüknek és életüknek, hogy gyűlöletet ébreszt az emberekben a saját létükkel szemben, és azután mindenkinek azt parancsolja, hogy önmagának megbocsásson! Ez csak az ördög lehet. A másik azonban a mindenható, jóságos, irgalmas Isten: mert barátja az embereknek, szereti őket, mert lesegít mindnyájunkat a keresztről és nem teszi azt a vállunkra, ő az, aki boldogságot és üdvösséget, pénzt, tekintélyt, vagyont, hosszú életet, szép feleséget és gyermeket stb. szerez nekünk. Ez pedig az Újtestamentum ördöge, azért tartja őt az egész világ istennek és hercegnek, ahogy maga az Írás a világ hercegének és istenének nevezi az ördögöt, akit a világ szeret, dicsőít, és akihez szívében imádkozik. Ezzel szemben az élő Istenről, aki szellem, és ezért lénye szerint a hús ellen van, úgy beszél a világ, mintha ő volna az ördög, amint ezt Krisztus jól tudta. Ezért – amint Dávid tudatja a 14. zsoltárban – az egész világ azt mondja szívében (nem a szájával, mert azzal sokat beszél Istenről, hanem saját szívének dőresége és elképzelése szerint), hogy nincs Isten. Ezért a világ istene bálvány, a világ istene az ördög és az ő szívének szüleménye.

Innen van, hogy Isten szavának nincs rá semmi hatása. Ugyanígy az Írást (amelynek igazi értelme csupa csodabeszéd) nem érti meg: mert a világ gyermekei egész másképp vélekednek, igen, éppen ellenkező módon. Ezért az ő számukra csukott marad ez a könyv, lezárva hét pecséttel, hét lakattal és akadállyal, s ezeket előbb föl kell nyitnia és el kell tennie az útból. Hogy melyik az a hét pecsét, annak az elmondására itt nincsen hely. Az azonban bizonyos, hogy Isten szándékosan beszél az ő gyermekeivel olyan különös nyelven és példázatokban, hogy az istentelenek, akik kívül vannak, meg ne értsék, mit beszél és mit akar ő gyermekeivel. Krisztus maga világosan megmondja, hogy azért beszél példázatokban, allegorikus nyelven a tanítványaival (amint Püthagorasz is az övéivel), hogy az ő titka a szavak függőnye mögött az iskolán belül maradjon elrejtve az istentelenek elől, hogy egyedül az ő gyermekei értsék meg. S nem azért van ez így, mert Isten ellenük van, hanem azért, mert ő tudja, hogy ezek még nem érettek meg és nem méltóak az igazságra, igen, hogy disznók és kutyák, akik az Írást lábbal tapossák. Ezért megvonja tőlük és elrejtí előlük a szellemet, Krisztus lelkét, az Írás értelmét (amely egyedül maga az isteni szó) a szavak allegóriája mögé, amelyet nem szabad senkinek sem tudnia és értenie azokon kívül, akiknek szól, és akiknek Krisztus iskolájában taníttatik. Ezért az Írás örök allegória marad, csodabeszéd, rejtély, zárt könyv, gyilkos betű és érthetetlen tolvajnyelv minden istentelennek, de különös beszéd az Isten gyermekeinek. Ezért az Írás a Szentlélek világossága nélkül az a sötét lámpás marad, amelyet Pál halálnak és

fekete függönynek nevez (2 Kor. 3,6,13). Megakadályozza a farizeusokat, hogy Mózes szemébe tekinthessenek, de félrehúzódik ez a fekete függöny, ha megtérünk az Úrhoz. Mert ha az ő akaratát cselekedjük, és ezt igazán tesszük, akkor az Úr megérteti velünk az ő szavát (János 7,14).

Sebastian Franck

TÉGY, AMIT AKARSZ

A háború véget érven, nem maradt más hátra a megjutalmazásban csak a barát. Gargantua Seuillé-i apáttá akarta tenni, de ez nem volt ínyére... a barát őszintén megmondta, hogy nem akar szerzetesek felügyeletével bajlódni:

Mert – így szólt –, hogyan kormányozhatnék én másokat, aki magamat sem tudom kormányozni? Ha úgy gondolod, hogy jó szolgálatot tettem és még a jövőben is tehetek, engedd meg, hogy olyan apátságot alapítsak, amelyen nekem jólesik!

Tetszett a kérés Gargantuának, s egész Thelema birtokát neki adta a Loire partjánál... Most arra kérte a barát, hogy olyan rendet alapíthasson, amelyik minden meglévőnek ellentéte.

– Akkor először is nem kell falakat építeni köré – mondta Gargantua; mert minden apátság körül falak büszkélkednek.

– Az ám – szólt a barát –, és nem ok nélkül, mert ahol elől-hátul falak vannak, ott van is mit mögéjük rejteni: az irigykedést, fondorkodást, áskálódást... Továbbá, mivel az egész világ kolostoraiban mindenütt mindent regulák szabályoznak, mindennek határt szabnak s óra szerint beosztanak, itt nem lesz sem óra, sem másféle időmutató, hanem mindent akkor tesznek, amikor annak ideje és helye van. Mivel így – folytatta Gargantua – a leghaszontalanabb időtöltés az időnek méricskélése, ugyan mi jó

származhatna abból? A világon a legnagyobb bolondság az óraütéshez és nem a tiszta értelemhez igazodni.

Item: mivel a női kolostorokba férfiak csak titokban és bujkálva surranhatnak be, itt törvény tiltja, hogy asszonyok legyenek ott, ahol férfiak nincsenek, s férfiak, ahol asszonyok nincsenek.

Item: mivel akár férfiak, akár nők, ha egyszer kolostorba léptek, a próbaév telte után kénytelenek voltak örökre ott maradni, elrendeljük, hogy mind a férfiak, mind a nők akkor távozhatnak, amikor jólesik, nyíltan és szabadon.

Item: mivel a szerzetesek rendszeren három dologra tesznek fogadalmat, mégpedig: a szüzességre, a szegénységre, engedelmisségre, elrendeljük, mindenki házasodjék tisztességesen, gyarapodjék kedvére és éljen szabadon.

MILYEN VOLT A THELEMITÁK ÉLETTRENDJE?

Egész életüket törvény, rendelet, előírás helyett szabad akaratuk, józan belátásuk irányította. Akkor keltek, amikor jólesett, ettek, ittak, szundítottak, dolgoztak, amikor éppen megkívánták, senki sem háborította őket, senki sem kényszerítette őket emilyen-amolyan foglalatosságra. Így akarta ezt Gargantua. Életüknek egyetlen iránytűje volt:

TÉGY, AMIT AKARSZ!

Mert a jó családból való, jól nevelt szabad embert, aki tisztességes társaságban növekedik, természettől fogva olyan ösztön és tapintat vezet, mely szüntelenül érényes cselekedetre készíti, a bűntől visszatartja: ez adja meg emberi méltóságát. Azonban, ha gonosz erőszak és hatalom letöri és megalázza, akkor ez a nemes hajlam, mely eddig az érényre készítette, most arra indítja, hogy a szolgaság igáját lerázza és széttörje – mert mindig a tiltott dolog után törekszünk, s azután vágyakozunk, amit megtagadtak. Ilyen szabadság buzdította őket a nemes versenyre, hogy soha egyebet ne tegyenek, csak ami a többieknek kellemes. Ha egyikük azt mondta: Igyunk! – mind valahány emelte a kupát; ha a másik így szólt: Játsszunk! – ahányan voltak, mind játszani kezdtek. Mind oly nemesen műveltek voltak, hogy sem nő, sem férfiak között nem akadt, aki írni, olvasni, énekelni, hangszeren játszani ne tudott

volna, öt-hat nyelvet ismertek, s egyaránt tudtak azokon verselni vagy ékes prózában beszélni. Kerek világon nem akadt ezeknél vitézebb, ildomosabb lovag, ügyesek voltak lóháton, nem kevésbé gyalogosan, s úgy értettek a fegyverforgatáshoz, hogy náluk senki különbül. És sohase láttak ezeknél takarosabb, bájosabb, vidámabb, ügyesebb, hímzéshez s minden tiszteletre méltó és szabad asszonyi mesterséghez jobban értő hölgyeket.

Így történt az, hogy mikor valaki szülei kívánságára vagy egyéb okból elhagyta az apátságot, magával vitte szíve választottját és megesküdtek; s ha már Thelemában barátságban és megértésben éltek, boldogságuk a házasságban csak tetéződött: úgy szerették egymást életük alkonyán, akár házasságuk első napján.

Rabelais

A MÁGIA

Mágia azért van, hogy az ember át tudja élni és megtanulja ismerni azt, amire eszével nem képes. Mert a mágia a nagy, rejtett bölcsesség, mint ahogy az ész a nagy, nyilvános bolondság. Ezért szükséges, hogy felőle a teológisták tudomást szerezzenek és megtudják, mi a mágia alapja, nehogy alaptalanul és megvetően közönséges varázslatnak nevezzék. Isten a mágiát az ember rendelkezésére bocsátotta, s ez annak jele, hogy használhatjuk, de jele annak is, hogy szerepünk milyen fontos. Ha ugyanis valaki hamis mágiát űz, Istent kísérti. És ha a hamis mágiát űzi, jaj neki, szegény lelkének!

Minden készség és művészet Istentől jön és semmi sem jöhet máshonnan. Éppen ezért senkinek sem szabad a csillagászatot, az alkímiát, az orvostudományt, a filozófiát, senkinek a teológiát, a zenét, a költészetet meggyalázni. Miért nem szabad ezt tennie? Mi az, amit az ember maga talált ki? Talán azt a foltot, amivel nadrágját foltozza? Mit találhat ki az ördög? Semmit, egyáltalában semmit, annyit sem, amivel fején egy tetűt megfoghatna és megölhetne. Ha azonban valaki valamilyen módon bennünk a nagy Fényt, meggyújtja, akkor az ördög elkezd a kalauz szerepét játszani, és elkezd azt, amit Isten adott, meghamisítani.

Mindenekelőtt meg kell teremteni a próbaeljárást, hogy az ember a szentet a nem szenttől meg tudja különböztetni. Meg kell vizsgálni, hogy a természet vagy pedig

Isten szelleméről van-e szó. Tanuld meg a megkülönböztetést! Mindenekelőtt szükséges tudni, hogy mi az a divináció, és mi az, ami a divinitástól származik.

A Szentírás varázslónak nevezi – éspedig megkülönböztetés nélkül – mindazt az embert, aki tapasztalatokat tud szerezni a természetfeletti dolgokról, de aki ugyanakkor nem szent. Ezt jól meg kell jegyezni, Isten azt akarja, hogy szívünkben egyszerűek legyünk, mint az apostolok, hajszálakat ne hasogassunk és a dolgok rejtett okait ne kutassuk. Nehogy azzal visszaéljünk és másoknak vele kárt okozzunk. De éppen ezért nem szabad mindenkit varázslónak tekinteni, akit az Írás annak nevez. Ha így lenne, ebből az következne, hogy a napkeleti bölcsek is varázslók voltak, mivel a természetfölötti dolgokba jobban be voltak avatva, mint mások az ő korukban. A Szentírás azonban őket nem varázslóknak, hanem mágusoknak nevezi. Hogyan kell ezt érteni? Csakis így: ezek az emberek nem éltek vissza a természetfölötti valóságról szerzett tudásukkal. A mágia ugyanis az a tudás, amely teljes hatalmát és erejét a hit alapján fejti ki. Ha ezzel az ember visszaél, akkor keletkezik belőle a varázslat.

Éppen úgy, ahogy Istenben a halottak új életre támadnak, éppen úgy adatott meg a hatalom a szenteknek a természet fölött. Mert vannak szentek, akik az üdvösséget szolgálják. Vannak szentek, akik a természet erőit szolgálják, ezeknek a neve mágus.

Paracelsus

AZ ELRAGADTATÁSRÓL

Sok tudós emberrel beszéltem az elragadtatásról, s azok alapján, amit tőlük hallottam, meg akarom magyarázni annak néhány fajtáját...

Az egyik módja az elragadtatásnak a következő: a lelket, bár talán éppen akkor nem is imádkozik, megragadja Istennek valamely szava, amely eszébe ötlük, vagy pedig amelyet kimondanak előtte. Ekkor Ő Szent Felsege mintha megsajnálná, hogy már oly régóta emészti a vágy utána, a léleknek mélyén feléleszti azt a szikrát, amelyről beszéltem, úgy, hogy egészen lángra lobban; s ebben a lángban a lélek fönixmadár módjára teljesen megújhodik. Ilyenkor jámborul hihető, hogy a bűnei meg vannak bocsátva. (Magától értetődik, hogy a lélekben megvan a szükséges diszpozíció a bűnbocsánat elnyeréséhez, és felhasználta az erre szolgáló eszközöket, amint azokat az Egyház tanítja.) Mikor azután így megtisztult, Isten magához öleli, de hogy hogyan, azt csak ők ketten tudják. Sőt még maga a lélek sem érti meg ennek módját, legalábbis nem úgy, hogy azután el tudná mondani; pedig belsőleg teljesen eszméleténél van, s távolról sem olyan, mint az ájult, aki érzéketlen minden belső és külső benyomás iránt.

Azt akarom ezzel mondani, hogy a lélek sohasem volt életében annyira ébren minden oly dologgal szemben, ami Istenre vonatkozik, és sohasem volt oly világos fogalma Ő Szent Felsegéről. Ez ellentmondásnak látszik, mert hiszen ha a lelki tehet-

ségek úgy meg vannak bénítva, hogy szinte halottnak mondhatók, s ugyanez áll az érzékekről, hogyan érthetné meg a lélek mégis ezeket a titkokat? Azt én már nem tudom, sőt valószínűleg nincs teremtmény, aki tudja, hanem csak maga a Teremtő; aminthogy csupán csak Ő ért meg sok más olyant is, ami ezen állapotban... történik...

Ha ezen elragadtatás folyamán az Úr jónak látja a lelket valami titokba beavatni, például megmutatni neki egyik-másik égi dolgot, vagy pedig képzeletbeli látomásban részesíti: azt, mikor az elragadtatásból magához tér, el tudja mondani; s ezek a dolgok oly mélyen vésődnek az emlékezetébe, hogy sohasem felejt el őket. Ha ellenben értelmi látomásai lettek volna, azokat nem mindig képes elbeszélni. Vannak ugyanis ezek között oly magasztosak, hogy nem volna illő, ha halandó ember, amíg e földön él, képes volna őket annyira megérteni, hogy el is tudja mondani. Viszont azonban van sok más értelmi látomás, amelyet, ha egyszer magához tért, elmondhat...

Azt mondhatnátok nekem, hogyha a lélek nem emlékszik vissza azokra a magasztos kegyelmekre, amelyekben az Úr részesíti, vajon mi haszna van belőlük. Ó, leányaim, akkora haszna van, hogy azt kimondani nem lehet. Mert ha a lélek nem is tudja elmondani, a bensejébe bele vannak írva, és sohasem mehetnek feledésbe. Azt vethetnétek ez ellen, hogyha ezek a dolgok nem alakulnak fogalommá, amelyet a lelki tehetségek megtarthatnak, vajon hogyan maradhatnak mégis az emlékezetben? Erre én nem tudok megfelelni, de azt az egyet tudom, hogy egyes igazságok, amelyek Isten nagyságára vonatkoznak, oly mélyen vésődnek ebbe a lélekbe, hogyha – tegyük

fel – nem volna is hite, amely felvilágosítaná Isten kilétéről, s arról, hogy Őt köteles Istenéül elfogadni: attól a pillanattól kezdve imádná Őt, amint tette Jákob azon látomása óta, amelyben a lépcsőt látta. Valószínű ugyanis, hogy ezen látomásban más titkokat is kinyilatkoztatott neki az Úr, amelyeket azonban nem volt képes elmondani; mert pusztán abból, hogy egy lépcsőt látott, s azon az angyalokat fel- és lemenni: ebből magából alig érthetett volna meg oly nagy hittitkokat... Mózes sem tudta elmondani mindazt, amit a csipkebokorban hallott, hanem csak annyit beszélhetett el belőle, amennyi megfelelt Isten szándékának. De ha Isten nem nyilatkoztatott volna ki neki egyes titkokat, s nem adta volna meg neki ezáltal a bizonyosságot afelől, hogy Ő Isten: sohasem vállalta volna el azt az annyi és oly nagy fáradtsággal járó küldetést. De bizonyára nagy dolgokat hallott ott, ama csipkebokor tövisai közül, s ezek öntöttek bele lelket, hogy megtegye, amit azután megtett Izrael népéért.

Azért, nővéreim, ne törjük hiába a fejünket Istennek titkos dolgain. Hisszük, hogy végtelenül hatalmas, s ennek alapján azt is el kell hinnünk, hogy ilyen korlátolt eszű földi férgek, mint mi, nem érthetik meg az Ő végtelenségét. Dicsőítsük Őt azért, hogy oly kegyes, és legalább egyik-másik titkát közli velünk.

Avilai Szent Teréz

AZ EMBERI ÁLLHATATLANSÁG

Nagyon is jól tudjuk, hogy a dolgok nem saját erejük révén hatolnak belénk, és nem való formájuk és lényegük szerint lakoznak bennünk, mert ha így lenne, valamennyien egyazon módon fogadnánk be őket; a bor íze ugyanaz volna a beteg ember szájában, mint az egészségesében, s a sebes kezű vagy az, akinek az ujja merev, nem találná keményebbnek a megművelt fát vagy vasat, mint bárki más. A világ dolgai tehát az embertől függenek, és úgy élnek bennünk, ahogy mi akarjuk. Ha változtatás nélkül valamit is befogadnánk, ha az emberi értelem elég alkalmas és határozott lenne ahhoz, hogy az igazságot saját eszközeivel megragadja, akkor – mivel ez eszközök minden emberben megvannak – az igazság kézről kézre járna, egyik embertől a másikig. Csak legalább egyetlen dolog akadna a világon a sok közül, amelynek közös megegyezéssel mindenki hitelt adna. De az a tény, hogy nincs és nem is akadhat olyan állítás, amelyről ne folya perlekedés és vita közöttünk, arra mutat, hogy természetes ítélőkészségünk a dolgokat nem fogja fel tisztán. Az én ítéletem más, mint a társamé, vagyis felfogásunk különböző, tehát ítéletünket nem a minden emberben közösen meglévő természet adta készség irányítja, hanem valami más.

De tegyük csak félre a filozófusok véleményeinek ezt a végtelen zűrzavarát és a dolgok megismeréséről folyó állandó és általános vitát. Mert bizony valóban feltehető, hogy nincsen olyan dolgunk, amiről legelőkelőbb és legalaposabb tudósaink egy

véleményen lennének, hiszen még arról is vita folyik, vajon az ég van-e a fejünk fölött? A mindenben kételkedők ugyanis ezt is kétségbe vonják, az értelem korlátoltságát hirdetőik szerint pedig az égboltozat ottlétét sem érthetjük meg igazán. A rengeteg vélemény közül e kettő a legerősebb.

A nézetek sokaságán és eltérésén kívül pusztán saját zavaros ítéletünk és magunkban érzett bizonytalanságunk miatt könnyű belátnunk, hogy egyensúlyunk eléggé ingatag. Hány különböző módon ítélünk is a dolgokról, mily sok alkalommal változnak elképzeléseink? Amit ma igaznak tartok és hiszek, azt teljes hitemből hiszem; minden erőm és lelkem minden rugója ezt a véleményt erősíti meg, és felel érte minden eshetőségre. Más igazságot ezen az egyen kívül nem tudnék nagyobb erővel a magamévá tenni és megtartani; teljes magammal valóban benne vagyok. De vajon nem esett-e meg velem nem egyszer, de százszor, ezerszer és mindennap is, hogy ugyanilyen módon, ugyanez eszközökkel valami más dolgot tettem a magamévá, amit azóta hamisnak találtam? Saját kárán okosodik az ember. Ha hasonló esetben már gyakorta ért csalódás, ha tapintásom rendszerint hamis, és mérlegeléselem egyenlőtlen és igaztalan, milyen bizonyosságom lehet most inkább a dolog felől, mint más alkalommal. Nem bolondság-e vajon, hogy egyazon vezetőtől annyiszor hagyom el-ámítani magam? De mégis, a szerencse forgandósága ötszázszor is eltérít helyünkől, bár eszünk edényébe a kiürített vélemények helyett állandóan újakat töltöget, mégis

mindig az éppen jelen lévő, az utolsó vélemény a biztos és csalhatatlan. Ezért kell elhagyni a javakat, az életet, a becsületet, az üdvösséget, mindeneket.

...posterior res illa reperta

Petit, et immutat sensus ad pristina quaeque.

Hibás természetünk legalább arra vehetne rá, hogy szerényebben és tartózkodóbban viseljük a bennünk létrejövő változásokat. Emlékeztetnie kellene bennünket arra is, hogy bár értelmünk gyarapodik, gyakran hamis dolgokkal lesz gazdagabb, amelyek egyképpen bizonyulnak hamisnak és csalékonyak.

Bizonyos, hogy felfogásunk és ítéletünk és általában minden képességünk a test mozgásaitól és állandó változásaitól függ. Hát nem éberebb-e szellemünk, nem gyorsabb-e emlékezetünk, nem élénkebb-e beszédünk, ha egészségesek vagyunk, mint ha testünk beteg? Az öröm és vidámság nyomán a lélek a nála jelentkező dolgokat vajon nem más ábrázattal fogadja-e be, mint mikor bánat és melankólia tölti el? Vagy azt gondolod, hogy Catullus vagy Szapphó versei a fukar és mogorva aggastyánra ugyanúgy nevetnek, mint az élénk és heves ifjúra?...

Én, aki oly közelről figyelem magamat, állandóan magamra függesztve tekinteteimet, mivel máshelyt sok dolgom amúgy sem akad, alig merném elsorolni mindazt a hiúságot és gyengeséget, ami bennem van. A lábam annyira bizonytalan és ingadozó

és oly könnyen rogyadoz, látásom annyira határozatlan, hogy éhgyomorra egészen másként érzem magam, mint étkezés után; ha egészségem kacag és szép az idő, kifogástalan úriember vagyok; ha azonban tyúkszem nyomja a lábam ujját, akkor kedélyem savanyú, én magam megközelíthetetlen vagyok. A lovaglás hol nehéznek, hol könnyűnek tűnik, ugyanaz az út hol rövidebbnek látszik, hol hosszabbnak. Hol mindenre kész vagyok, hol semmihez sincs kedvem; ami egyszer öröm, másszor fárasztó teher. Ezernyi kíméletlen és bizonytalan izgalom van bennem. Vagy a melankolikus lelkiállapot tart fogva, vagy a kolerikus. Ha néki úgy tetszik, hol a bánat uralkodik el bennem, hol az öröm. Ha kezembe könyvet veszek, egy-egy rész kitűnő bája felélénkíti lelkemet; ha másszor nézem ugyanazt, hiába forgatom, hiába lapozom, hiába hajlítom és tapintom, ismeretlen és érdektelen tömeg van kezemben.

Írásaimban sem találok fel mindig első képzeletem hangját; nem tudom, mit akartam mondani, és azon igyekszem, hogy kijavítsam és új értelmet adjak a dolgoknak, mivel elvesztettem az elsőt, ami többet ért. Járok-kelek: ítéletem nem halad előre, lebeg, bizonytalan...

Montaigne

A TRAGÉDIÁK BÖLCSESSÉGE

A nagyravágyónak egész lénye csupán egy álom árnyéka.

Ájtatos arccal, kegyes gyakorlattal becukrozzuk magát az ördögöt.

Hiába oltja be az erény e mi vén törzsünket, megérezik rajta a vad íz.

Minél gyengébb a test, a képzelet annál erősebben működik.

Kétségbeesett nyavalyán kétségbeesett gyógyszer segít.

Tudjuk, mik vagyunk, de nem tudjuk ám, mivé lehetünk.

Gyengéd a természet szerelme: mindig küld valamely becses ajándékot annak sírjára, akit szeret.

Jobb szeretem a szabad bolondságot, mint a bezárt erkölcsi tanítást.

Az idő gyógyít vagy öl.

A való félelemnél a képzelt rém nagyobb.

Olyanok vagyunk mi is, mint az álmok anyaga: kurta életünk keretje álom.

Shakespeare

ÖNMAGÁRÓL

Talán azt kellene írnom magamról, hogy az írásnak vagy a művészetnek e világ iskolájából kikerült nagymestere vagyok? Nem vagyok az. Csupán balga, együgyű ember vagyok, s amit tudok, a nagy megismerések, nem a művészetből vagy az értelemről származtak. Nem is kerestem soha a nagy művészetet; ellenben ifjúságom óta nem kerestem mást, mint lelkemnek üdvét, s hogy Isten országa miképpen szállhatna rá, és hogyan juthatnék be oda.

De mivel magamban roppant ellentétre bukkantam, a hús és a vér ösztönére, és megéreztem az óriási küzdelmet az asszonyok és a kígyó között: azért kemény harcra vettem magam egykoron a kígyó között magva és önnön megromlott természetem ellen, jóllehet Isten segítségével, és úgy véltem, hogy ezt a velem született gonosz hajlamot le fogom győzni és meg fogom törni, és Isten kegyelmébe ajánlom magam Krisztusban, Isten haragjának rettenetes vihara s az ördög dühe előtt Isten szívébe rejtőzve, hogy Isten szelleme irányítson, ösztökéljen és vezessen engem.

Azt is elhatároztam, hogy velem született alakomat halottnak tekintsem, amíg Isten szelleme alakot ölt bennem és őt elérem: hogy általa és benne folytassam életemet.

Azt is elhatároztam, hogy nem fogok semmit akarni anélkül, hogy az ő világosságában és akaratában fel ne ismerjem: Őneki kell bennem akarattá és cselekvéssé válnia. S ha ez nem is sikerült nekem, mégis igaz szándékom volt, és igen komoly harcban álltam önmagammal.

És mindazt, ami itt történt, ne tudja meg senki: csak Isten és az én lelkem; mert inkább az életemtől válnék meg, hogysesem erről lemondanék.

Így küzdöttem hosszú ideig Isten segítségével a diadalkoszorúért, amelyet azután a természet centrumában, a mélységek kapujának felpattanásakor, nagy öröömre elértem, s ekkor ama csodálatos fényesség gyulladt lelkemben, amely a vad természetnek idegen volt.

S csak ekkor sikerült felismernem, mi az, hogy Isten, és mi az, hogy ember, és hogy mi dolga van Istennek az emberrel, amit azelőtt sohasem értettem és ilyen módon sohasem próbáltam megérteni; hanem mint a gyermek, aki anyján csüng és vágyik rá: úgy vágyott az én lelkem erre a fényre, de semmilyen előismerettel nem találkoztam utamban, hanem csak olyan voltam, mint egy együgyű gyermek.

Azelőtt a magas hittételeket kevésbé értettem, csak úgy, laikus módjára, s még kevésbé a természetet, amíg az örök természet fénye elkezdett világítani nekem; s ekkor felébredt bennem a vágy, hogy feljegyezzem megvilágosodásom emlékeit.

Mert a szellem ekkor felgyulladt bennem, mint a villám, és belelátott az örökkévalóság mélységeibe; vagy amint a záporosó keresztülvonulva a vidéken, elér min-

dent, amit talál; így történt velem is. Elkezdtem írni, mint egy iskolás fiú, és megvilágosodásomban írtam és írtam tovább, buzgó vágygal, egyedül magamnak.

Nem gondoltam rá, hogy életem folyamán csak egyetlen ember előtt is ismertté fogok válni ezáltal, hanem egész életemen keresztül meg akartam őrizni magamnak emlék gyanánt; ámbár mindig megadatott nekem, hogy eljövendő dolgokról írjak, vagy mintha sokak előtt lettem volna, mintha ez olyan munka volna, aminek az elvégzése számomra elrendeltetett.

Hatalmas erővel zúdult rám a felgyúló fényszellem akarata; de a lelkem úgy állott előtte és benne, mint az értelmetlen gyermek. Kiment anyjának rózsakertjébe és szolga módjára engedelmeskedett; és megadatott nekem, hogy mágikus úton vessem papírra mindezeket.

Mert csak a magam feje után írtam, ahogy megértettem ott a mélyben, és nem adtam róla magyarázatot: mert nem gondoltam, hogy valaha is olvasni fogják – meg akartam tartani magamnak; máskülönben, ha tudtam volna, hogy olvasni fogják, értetőbben írtam volna.

De szellemem munkája így is olyan volt, mint valami szüntelen gyakorlat. Minél tovább tartott, lelkem az örök természet misztériumában annál mélyebben merült el; mint a diák, aki iskolába járva, ott gyakorolja magát.

Mert a világosság szelleme hevesen edzette a lelkemet, s az elfogulatlan olvasó látni fogja, hogyan gyakorolta magát a lélek, némely dolgot többször is elbeszélve, és

minél mélyebbre szállott, egyik fokról a másikra, annál jobban megértette azt; Jákob létrája volt valóban, amelyen a lelkem felemelkedett, Isten akaratából, akinek kedvére volt, hogy így megpróbáljon engem, és bevezessen az égi iskolába: a Ternarium Sanctumba.

AZ EMBER HÁROMFÉLE ÉLETE

1. Ha életünk kezdetére gondolunk, és szembeállítjuk az örök étellel, amelyben ígéret szerint részesülni fogunk, akkor nem mondjuk és nem is tapasztaljuk, hogy otthon vagyunk ebben a külső életben, mert látjuk a külső élet kezdetét és végét, s hogy testünk milyen törékeny és végül elenyészik: nem látjuk azonban, és nem tudunk semmi arról, hogy visszatérünk-e ebbe az életbe, nem is kaptunk ilyen ígéretet a legfőbb és örökkévaló jótól.

2. Mivel tehát van bennünk egy élet, amely örök és romolhatatlan, s amellyel a legfőbb jó felé törekszünk, és egy evilági élet, amely véges és törékeny, és egy olyan élet is, amelyben az örök romlás, gyötrelem és nyomorúság legfőbb veszedelme rejlik, vissza kell gondolnunk az élet kezdetére, ahonnan minden ered, és amelyben (ilyenformán) gyökeredzik.

3. És ha ezek után elgondolkodunk azon, hogy mi is voltaképpen az élet, úgy találjuk, hogy égő és emésztő tűz; és amikor aztán már nincs mit elemésztenie többé, kialszik, amint ez minden tűzzel történni szokott. Mert az élet a testet fogyasztja, a test pedig a táplálékot: amikor pedig a test tápláléka elfogyott, akkor elemészti az élet tüze, olyannyira, hogy elhervad és elszárad, mint ahogy a réti virág fonnyad el víz nélkül.

4. De hát van az emberben még egy élet, amely örök és elpusztíthatatlan: ez az élet, amely maga is tűz, és éppen úgy szüksége van táplálékra, akárcsak az elemi

(halálra kárhozott) életnek; meg kell ismernünk ennek az életnek a minőségét, s hogy mi is az, ami örökké táplálja, hogy soha ki ne alhasson az idők végezetéig.

5. És harmadszor azután ráeszmélünk, hogy lakik a mi lelki életünkben egy még nagyobb éhség, a sóvárgás egy magasabb és jobb élet, a legfőbb jó után, amely isteni életnek neveztetik; mert a lélek nem elégszik meg a maga táplálékával, hanem nagy vágyakozással és szomjúsággal kívánja a legfőbb és legjobb jót, és nem csupán a maga gyönyörűségére, hanem táplálékul kívánja azt éhsége csillapítására.

6. Nagy akarat és igaz megismerés tárja tel előttünk, hogy minden élet anyját kívánja táplálékul, akiből az élet eredt; a fa a tűznek anyja, s reá vágyakozik a tűz, és mihelyt anyjától elszakad, kialszik; ugyanígy a föld minden fának és növénynek anyja, és ezek a földre vágyakoznak; a víz pedig a többi elemmel egyetemben a földnek anyja, nélkülük a föld halott volna, és nem teremne benne érc, sem pedig fák, növények és füvek belőle nem sarjadnának.

7. Valóban azt látjuk, hogy az elemi élet szakadatlanul forrásban van, hogy egyre fő; és mihelyt nem forr többé, kialszik: éppen így tudjuk, hogy a csillagok gyűjtják fel az elemeket; és míg a csillagok adnak tüzet az elemeknek, a csillagokat a Nap gyűjtja fel, vagyis az elemek élete egymásban forr és fő; ámde az elemi élet véges és törékeny, a lélek élete pedig örök.

Jakob Böhme

A KERUBI VÁNDORBÓL

A rózsza nem kutat, virágzik, mert virágzik,
nem tud magáról és nem kérdez és nem vitázik.

Mindez játék, mit az istenség szava éltet:
saját magának ő gondolta ki a létet.

Mondják, mindene van, s koldus néki az ember:
jó, de hát mit akar az én szegény szívemmel?

Megállj! Hová rohansz? Tebenned van a menny,
másutt meg nem leled az Istent sohasem.

Imádkozunk: Uram, te döntesz, senki más –
s íme ő nem akar, ő örök hallgatás.

Ember, míg vágyod az Istent a hit tüzében,
addig az ereje még nem járt át egészen.

Istenhez a szív egyszerűen benyit;
ész és szellem soká vár, míg beengedik.

Egy menyasszonyi csók Istennek több lehet,
mint a sok munka, mely napszámmért sírba megy.

Ember, amit szeretsz, azzá lesz változásod;
istenné, ha hiszed, földdé, ha azt imádod.

Angelus Silesius

GONDOLATOKBÓL

A szellemeskedés gyenge jellemre vall.

Életem nehéz pillanataiban az, hogy sokat tudok, nem fog megvigasztalni azért, mert erkölcsileg tehetetlen vagyok. Erkölcsi képességeim ellenben mindig megvigasztalnak azért, hogy valamit nem tudok.

A szellem tulajdonképpen hit; az akarat pedig szeretet. Ha nem tudnak érdemes tárgyra irányulni, akkor irányulnak értelmetlenre.

Gondtalanul rohanunk a szakadékba, miután valamit arcunk elé tettünk, hogy ne lássuk.

Nincs szükség valami magas lelki képességre, hogy az ember fel tudja fogni: a földön igazi és állandó elégedettség nincs. Minden gyönyörünk hiábavaló, bajainknak nincsen vége, és aztán: a halál, amely állandóan a fejünk felett lebeg – mindezek rövid idő alatt az elé a kényszer elé állítanak bennünket, hogy vagy visszavonhatatlanul megsemmisülünk, vagy örökké boldogtalanok leszünk.

Ennél bizonytalanabb és rettenetesebb nincs. Játshatjuk a bátor ember szerepét, mégis ez a befejezés, még a világ legszebb életének befejezése is. Meditáljon rajta

mindenki, s aztán válaszoljon: nem bizonyos-e, hogy az életben semmi más javunk nincs, mint csakis az örökkévalóság reménye, és az ember csak annyiban lehet boldog, amennyire ezt meg tudja közelíteni. És amint nincs boldogtalanság azok részére, akik az örökkévalóságban teljes bizonyossággal hisznek, éppen úgy nincsen boldogság azok részére, akikből ez a hit teljesen hiányzik.

A testi gyönyöröket már réges-rég elhagytam volna, ha lenne hitem. Én pedig azt mondom: már régen lenne hited, ha a testi gyönyöröket elhagytad volna. Neked kell elkezdened. Ha tehetném, adnék hitet, de nem tehetem, és nem kutathatom, igazat mondasz-e vagy sem. Te azonban el tudod hagyni a gyönyöröket, és meggyőződhetsz róla, igazat mondok-e.

Semmi sem jellemzőbb az észre, mint az ész megtagadása.

A sztoikus gondolkodók szenvedélyeiket megfékeztek. Melyik anyag tudja ezt megtenni?

Minden elpusztíthat bennünket, még a szolgálatunkra készült dolgok is, így a szabadban ránk omolhatnak a bástyák, és ha helytelenül lépünk, a lépcsők is halálunkat okozhatják.

Az egész természet a legkisebb megrezzenést is megérzi, s a tenger egyetlen kavics bedobásától megváltozik. Így van ez a kegyelemben is: a legkisebb tett is az egészre hat ki. Így tehát minden fontos.

A tettekben figyelemmel kell lenni magán a tetten kívül arra, ami jelen, múlt és jövő állapotunkra vonatkozik, mindazokra a személyekre, akiket a tett érint, és ezek között is minden vonatkozást fel kell kutatni. Ha az ember így tesz, meggondolt lesz.

Csak kétféle ember él: az igaz, aki azt hiszi, hogy bűnös, és a bűnös, aki azt hiszi, hogy igaz.

Minél értelmesebbek vagyunk, annál több eredeti embert találunk. A közönséges lélek az emberek között különbséget sem talál.

A jelennél sohase állunk meg. A jövő elé vágunk, mert túl lassúnak találjuk, és útjában siettetjük; vagy pedig a múltat idézzük, hogy az időt megállítsuk, mert azt hisszük, túl gyors. Olyan ostobák vagyunk, hogy abban az időben tévelygünk, amely nem a mienk, és közben megfeledkezünk arról, amely a mienk. Hiúk vagyunk, hogy álmodozzunk arról, ami nincs többé és az egyetlen jelen pillanatot közben elszalasztjuk. Azért tesszük ezt, mert a jelen sokszor bántó. Elrejtjük, mert kellemetlen; ha pedig kellemetlen, azon búsulunk, hogy elmúlik. A jelent a jövővel akarjuk életben

tartani, és olyan dolgok felől rendelkezünk, amelyeket még el sem értünk, oly időre, amelyet nem biztos, hogy elérünk.

Mindenki tartson önvizsgálatot: lássa meg, hogy csakis a múlttal és a jövővel foglalkozik. A jelennel nem törődünk, de ha mégis, csakis azért, hogy innen fényt bocsássunk a jövőre. A jelen nem cél; a múlt és a jelen eszközök csupán. A cél a jövő. Így hát soha senki sem él, csak reméli, hogy élni fog, folyton készülődik a boldogságra, amelyről bizonyos, hogy sohasem éri el.

Istenhez két ember jut közel: az alázatos, aki bármilyen értelmi fokon álljon is, szívesen hajt fejet, vagy pedig az, akiben elég képesség van arra, hogy meglássa az igazságot még akkor is, ha az ellenére van.

Az ember nagysága látszik meg abból, hogy szánalomra méltó voltát felismeri. Egyetlen fa sem érzi magát boldogtalannak.

Boldogtalannak lenni annyit jelent, mint magunkat boldogtalannak érezni; de nagynak lenni annyi, mint megismerni, hogy az ember boldogtalan.

Pascal

SZABAD ÁLLAMBAN MINDENKI AZT GONDOLHATJA, AMIT AKAR, ÉS KIMONDHATJA, AMIT GONDOL

Ha a lelkeknek éppen olyan könnyű lenne parancsolni, mint a nyelvnek, akkor minden uralkodó zavartalanul uralkodhatnék, s egyetlen hatalomnak sem kellene erőszakhoz nyúlni. Mert ekkor mindenki feljebbvalóinak akarata szerint élne, s az ő határozatukhoz képest ítélné meg, mi igaz, mi nem, mi jó, mi rossz, mi jogos, mi jogtalan. Csakhogy ez nem lehetséges, már tudniillik az, hogy az akarat teljesen másvalakinek a rendelkezése alatt álljon. Mert a maga természeti jogát, vagyis a szabadon gondolkodásnak és az egyes dolgokról való ítéletalkotásnak a jogát senki másra át nem ruházhatja, s erre nem is kényszeríthető senki. Innét van, hogy kegyetlennek tekintik azt a hatalmat, amely a gondolatok ellen fordul, s úgy tűnik, jogtalanságot követ el az alattvalókkal szemben, s az alattvalók jogát bitorolja a legfőbb hatóság, midőn mindenki számára meg akarja szabni, mit tartson igaznak, mitől óvakodjék mint hamistól, s hogy minő gondolatokkal igyekezzék ki-ki a maga lelkét az Isten iránt való áhítatra gerjeszteni. Ezek a dolgok az egyént megillető jogok, melyeket senki fel nem adhat, még ha akarná sem. Megengedem, hogy valaki felfogásában sokféleképpen és szinte hihetetlen módon befolyásolható, olyannyira, hogy bár nem is áll egyenesen másnak az uralma alatt, de annyira a más akaratának bábja, hogy méltán az illető rendelkezése alatt állónak mondhatni. Ámde bármilyen sokra vitte e

tekintetben a gyakorlat, annyira még sohasem jutott, hogy az emberek egyéni felfogás nélkül szűkölködtek volna, s véleményeik annyira nem különböztek volna, mint ízléseik.

Azt hiszem tehát, hogy a legfőbb hatóságok joga mindenre kiterjed, s hogy ők a jognak és a jámborságnak értelmezői, mindamellettt azt soha el nem érhetik, hogy az emberek az egyes dolgokról maguknak véleményt ne alkossanak a maguk észjárása szerint, s hogy ehhez képest ilyen vagy amolyan érzés támadjon bennük. Igaz ugyan, hogy a legfőbb hatalom jogosan ellenségnek tarthat mindenkit, ki vele feltétlenül egyet nem ért mindenben, ámde most nem a hatalom jogát vitatom, hanem azt, hogy mi a hasznos. Megengedem tehát, hogy a legfőbb hatóságoknak joguk van a legkegyetlenebb módon gyakorolni a hatalmat, halálra hurcolhatják polgáraikat akár a legcsekélyebb okból, de azt senki sem fogja állítani, hogy ez a józan ész útmutatása szerint történik. Sőt mivel ezt az egész állam nagy veszedelme nélkül meg nem tehetik, tagadásba vehető, hogy a hatóságoknak megvolna a korlátlan hatalmuk az ilyen és az ehhez hasonló dolgoknak elkövetésére, következésképpen a korlátlan joguk sincs meg.

Ha tehát a tetszése szerint való gondolkodásnak és érzésnek a szabadságáról senki le nem mondhat, s a természet legfőbb jogánál fogva ő maga ura a maga gondolatainak: ebből az következik, hogy az államban mindig csak szomorú eredménnyel jár az a kísérlet, hogy a természetüknél fogva különböző és ellentétes nézetű emberek soha

semmi olyast ne mondjanak, ami a legfőbb hatóságok határozatának meg nem felel. Azon uralom lesz tehát a legkegyetlenebb, amely az embereket a tanítás és szólás szabadságától megfosztja, az lesz a legszelídebb uralom, amely ezt a szabadságot mindenkinek megadja.

Az államnak nem lehet végső célja az uralkodás, az embereket rettegésben tartani és másnak rendelkezése alá juttatni, hanem ellenkezőleg, célja az egyes embert a rettegéstől megszabadítani, hogy lehetőségig biztonságban éljen, vagyis hogy a létezéssel való természetes jogát a maga és a másnak kára nélkül érvényesíthesse. Mondom, nem célja az államnak, hogy az értelmes embert oktalan állattá vagy géppé tegye; hanem ellenkezőleg, az a célja, hogy az emberek esze és teste zavartalanul betölthesse hivatását, hogy az emberek szabadon követhessék a józan észet, és ne támasszon közöttük viszályt a gyűlölet, harag vagy fondorlat, és ne viseltessenek egymás iránt ellenséges érzéssel. Az állam célja tehát tulajdonképpen a szabadság.

Ahol az emberektől a szabadságot el akarják venni, ahol a vitatkozókat véleményük miatt s nem szándékaik miatt vonják ítélőszék elé – pedig a szándék tehet csak valakit vétkessé –, ott az igazak ellenében mutatnak be elrettentő példát, mely azonban inkább vértanúságnak tetszik, ami ahelyett, hogy elrettentene, inkább felizgat és könyörületességre vagy éppen bosszúállásra indít másokat. Aztán veszendőbe mennek a jó erkölcsök és a hűség, felszínre kerülnek a hitszegők és a hízelgők. Ujjonganak az ellenpártbeliek, hogy bosszújuknak szabad folyást engedhettek, és hogy a

hatalom birtokosait a maguk tanításának, melynek ők az értelmezői, követőivé teheték. S ennek nyomában jár, hogy ők a hatalom birtokosainak tekintélyét és jogát mérészelik bitorolni, s nem restellnek azzal dicsekedni, hogy ők egyenesen Isten választottjai, s hogy az ő parancsaik isteni eredetűek, míg a legfőbb hatóságok parancsai is csak emberi parancsok. Azt kívánják tehát, hogy az ő parancsaikat kövessék – mint isteni parancsokat. S mindenki beláthatja, hogy ez az állam jólétének teljes megromlásával jár. Az állam fennmaradását semmi sem biztosítja jobban, mint hogyha a vallás és a hit csak a szeretetnek és az igazságnak gyakorlására szorítkozik, s úgy a vallási, mint a polgári cselekedetek intézésének joga teljesen a legfőbb állami hatóságokra ruháztatik, egyébként pedig mindenkinek megmarad az a szabadsága, hogy gondolhassa, amit akar, és kimondhassa, amit gondol.

Spinoza

A HALÁLRAÓL

Merész vállalkozás az embereknek arról szónokolni, hogy mennyire csekélyek. Minden ember hiú, s inkább vakok vagyunk, csak hogy gyengéinket ne lássuk; különösen a nagyok követelik meg azt, hogy csínján bánjanak velük, és nem örülnek, ha hibáikra mutat rá valaki; de ha már megvan a hiba, legalább rejtve maradjon. S hogy mégis szabadon szólhatunk e tárgyról, azt a halálnak köszönhetjük. Nincs oly nagy a világon, aki ne látná, hogy hitványsággal van tele, aki ne vallaná be semmi voltát, ha a halálra gondol. De még az is hiú kérdés, ha a gyengeséget ismerjük el önmagunkban; mintha csak valami fontos is volna bennünk! Él az Örökkévaló! Bárhonnan szemléljelek is, ó, emberi nagyság, csak Istentől való eredeted és Istenhez való visszatérése az, ami tiszteletre bír, mert tisztán emberi mivoltodban, ismétlem, bárhonnan szemléljelek is, nincs benned semmi, amit becsülni kell; bármerre forgassalak, mindig szemben találom a világ minden fényére és színére árnyat borító halált, és így igazán nem tudom, hogy a nagyság dicső nevét mire is alapítsam, mire is alkalmazzam.

De győzzön meg bennünket, keresztények, e fontos igazságról egy vitathatatlan okoskodás. A járulék nem lehet nemesebb, mint a lényeg, a kellék nem fontosabb, mint a földolog, az épület nem biztosabb, mint az alap, amelyre épül, végül az, ami a lényünkhöz tartozik, nem lehet nagyobb és fontosabb, mint lényünk maga. De hát mi

a lényünk? Gondoljuk meg jól, keresztények, mi is a lényünk? Mondd meg nekünk, halál, mert a gögös ember el nem hinné nekem. De halál, te hallgatsz, csak szemtől szembe beszélsz. Szóljon hát erről egy nagy király, hogy fületekkel halljátok és szívetekbe zárjátok a kimondott igazságot.

Íme, így elmélkedett a trónusán ülő Dávid, udvari népe között: *Ecce mensurabiles posuisti dies meos et substantia mea nihilum ante te.* Ó, századok örök királya, Te mindig a magadé vagy önmagadban, örökké változhatatlan lényed nem folyik el és nem változik és nem is lemérhető; „és íme, napjaimat lemérhetőnek alkottad és lényegem semmi Teelőtted”. Nem, lényegem semmi előtted és minden, ami mértékkel méri magát is, semmi, mert ami mérhető, annak határa van, s mikor e határhoz érke-zünk, egy végső ponton minden leomlik, mintha a dolog sohasem létezett volna előbb. Száz év, ezer év, mit számít mindez, ha egy pillanat véget vet neki? Szaporítsd napjaidat, mint a szarvasok, melyeket a mese vagy a természetrajz annyi évszázadon át éltet; tartsatok annyi ideig, mint az óriási tölgyek, amelyek alatt őseink pihentek, és amelyek még utódainknak is árnyékot nyújtanak; halmozzatok fel ezen az óriásinak tűnő téren rangot, gazdagságot és örömeket, mi hasznatok belőlük, ha az utolsó gyenge és kimerült halálos lehelet oly könnyedén dönti le mind e hiú pompát, akár egy kártyavárat, mellyel a komolytalan gyermek szórakozik? És mit használ az, hogy annyit írtál e könyvbe, hogy annyi lapot töltöttél meg szép betűkkel, ha egyetlen vonás mindent eltöröl? De a vonás legalább nyomot hagy, legalább önmaga nyomát; de

ez az utolsó mozzanat, amely egyetlen intéssel törli el egész életünket, maga is elvész a többivel a megsemmisülés örvényében; a földön nem marad nyomunk...

Mi hát a lényegem, nagy Isten? Az életbe úgy lépek, hogy hamarosan távoznom kell belőle; megmutatkozom, mint a többiek, de utána el kell tűnnöm nekem is. Minden a halálba hívogat; s a természet, mintha csak a velünk tett jót irigyelné, gyakorta kijelenti és tudomásunkra hozza, hogy nem sokáig hagyja nálunk a kevés, kölcsönbe adott anyagot, hisz az nem maradhat ugyanannál, mivel örökké forognia kell. Más formák megalkotásához van szükség arra az anyagra, amit tőlünk visszakövetel.

Az emberi faj újabb tagjai, a világra jövő gyermekek felnőnek, és mintha vállukkal taszítanának odébb: „Vissza, most rajtunk a sor!” Ahogy mások előttünk elhaladtak, úgy látnak majd haladni bennünket is, és utódaink is elvonulnak majd a rájuk következők előtt. Ó, Isten, még egyszer kérdem, mi lesz belőlünk? Ha magam elé nézek, mily óriási tér az, ahol nem látom magam! Ha hátrafordulok, mily ijesztő sor következik, ahol nem létezem többé! És milyen kevés helyet foglalok el az idő e tátongó szakadékaiban! Semmi sem vagyok, ily csekély idő még a semmitől sem különböztet meg engem. Csak azért küldtek, hogy egy alakkal több legyen, nincs is igen szükség reám, és a darabot akkor is lejátszanák, ha én a színpalak mögött maradnék.

Bossuet

ERKÖLCSI ÖNNEVELÉS

Ebben az időben fogamzott meg bennem a merész és lelkes terv, hogy erkölcsi tökéletességre küzdöm fel magam. Az volt az óhajvásom, úgy éljek, hogy soha semmi hibát ne kövessék el, s hogy legyőzzem mindazt a vétket, amire természetes hajlam, szokás, társaság csábíthat. Minthogy ismertem, vagy legalábbis úgy gondoltam, hogy ismerem, mi a jó és mi a rossz, nem képzeltem el, miért ne tenném meg mindig az előbbit, s miért ne kerülném ki az utóbbit. De csakhamar rájöttem, hogy fejszémet keményebb fába vágtam, mintsem hittem. Mert mialatt figyelmem az egyik hiba iránt felébredt, s minden igyekezetem annak elkerülésére irányult, azalatt bizony meglepett a másik. A lankadt figyelmen a szokás lett úrrá, s sokszor erősebb volt, mint a józan belátás. Végre is erre a következtetésre jutottam: az a merő értelmes meggyőződés, hogy érdekünk a tökéletes erényesség, nem elég arra, hogy megóvjon a botlástól. Hogy az ember az ellenkező szokásokat letörje, jó szokásokat kell felvenni, és azokat meg kell gyökereztetni, mielőtt állandó, egyenletes viselkedésükben megbízniánk.

Erre a célra aztán a következő módszert próbáltam meg: az erények, az erkölcsi jócselekedetek különböző felsorolásaiban, amelyekkel olvasmányaim közben találkoztam, ezek lajstromát többé-kevésbé hosszúnak találtam, aszerint, hogy a különböző írók több vagy kevesebb erkölcsi eszmét foglaltak-e össze egyazon név alatt. Így például a mértékletesség fogalmát némelyek csak evésre-ivásra korlátozták, míg a

többiek kiterjesztették minden más élvezet, vágy, hajlam, szenvedély, még a kapzsiság és nagyzolás mérséklésére is. Világosság okából elhatároztam, hogy inkább több nevet, de kevesebb eszmei tartalommal veszek fel, mint kevés nevet sok eszmei tartalommal, s tizenhárom név alatt foglaltam össze az erényeket, amelyeket ebben az időben szükségesnek vagy kívánatosnak tartottam, s mindegyikhez rövid parancsot fűztem, amely teljesen kifejezte, értelmének milyen terjedelmet adok.

Ezek az erények és erkölcsi parancsok a következők voltak:

Mértékletesség. – Ne tömd magad tele étellel, ne igyál mértéken túl.

Hallgatás. – Csak olyat beszélj, ami mások vagy magad hasznára lehet; kerülj az üres fecsegést.

Rend. – Tégy mindent a helyére. Minden dolognak szenteld a kellő időt.

Határozottság. – Tökéld el, hogy véghezviszed, amit meg kell tenned, s vidd végbe mulhatatlanul, amit eltökéltél.

Igénytelenység. – Csak olyanra költs, ami mások vagy a magad hasznára van, azaz ne fecséreld semmit.

Szorgalom. – Ne vesztegesd az időt: foglalkozz mindig valami hasznos dologgal; hagyj fel minden hiábavaló cselekvéssel.

Őszinteség. – Ne élj káros csalárdsággal; gondolkozz ártalmatlanul és egyenesen; ha beszélsz; eszerint beszélj.

Igazságosság. – Ne árts senkinek igazságtalan cselekedettel, vagy azzal, hogy a köteles jótéteményt elmulasztod.

Önfékezés. – Kerüld a túlzást; gátold meg, hogy olyan mélyen érezd az elszennvedett igazságtalanságot, amilyen mélyen azt a te ítéleted szerint érezned kellene.

Tisztaság. – Ne tőrj szennyet testeden, ruhádon, lakásodban.

Nyugalom. – Ne zaklasson fel semmiség, mindennapi vagy elkerülhetetlen eset.

Nemi mérséklet.

Alázatosság. – Utánozd Jézust és Szókratészt.

Mínthogy az volt a szándékom, hogy mindezek az erények szokásommá váljanak, úgy véltem, nem lesz jó, ha figyelmemet szétszórom azzal, hogy valamennyit egyszerre kísérlem meg, hanem tanácsosabb, ha egyszerre csak egyre összpontosítom

törekvésemet, s ha már ezen úrrá lettem, akkor a másokra térek, és így tovább, amíg át nem dolgoztam mind a tizenháromat. A mértékletesség áll az első helyen, mert az gondoskodni igyekszik az agy józan hidegségéről és világosságáról, amely oly szükséges ott, ahol állandóan éberem kell őrt állni a régi szokások szüntelen csábítása és az örökös kísértés ereje ellen. Miután ezt elértem és meggyökereztettem, a hallgatás már könnyebb. S minthogy azt szerettem volna, ha erényemmel egyidejűleg tudásomat is gyarapítom, s megfontoltam, hogy a társaságban inkább fülünk, mint a nyelvünk révén szerezzük meg azt, szakítani kívántam a fecsegés, gúnyolódás és élcelődés szokásával, íme a második helyet a hallgatásnak adtam. Ez, és a következő, a rend, úgy reméltem, több időt ad majd nekem terveimre és tanulmányaimra. A határozottság ha erényemmé válik, bizonyára megerősít abban a törekvésemben, hogy az összes következő erényeket elnyerjem. Az igénytelenség és a szorgalom megszabadít majd maradék adósságomtól, jólétet és függetlenséget biztosít, és megkönnyíti az őszinteség és igazságosság erényeit. Elképzeltem továbbá azt is, hogy Püthagórasz aranyverseinek megfelelően szükséges lesz mindennapi lelki vizsgálat, ezért ennek következő módszerét eszeltem ki.

Kis könyvet készítettem, amelyben minden egyes erénynek külön lapot szenteltem. A lapokon hét oszlopot vonalaztam vörös tintával a hét minden egyes napja számára, s minden oszlop fején sorra odaírtam a napok neveit. Széltében pedig tizenhárom vörös vonalat húztam, s minden vízszintes vonal kezdetét egy-egy erény neve

első betűjével jelöltem, hogy ezen a vonalon, illetve az illető mezőben fekete kis keresztrel jelöljem meg a napot, amelyen lelkiismeretem vizsgálata szerint az illető erény ellen vétettem.

Kis könyvem jelmondatául több idézetet választottam. Egyet Addison *Catojából*: „Ehhez ragaszkodom: ha van fölöttünk égi hatalom – s hogy van, az egész természet minden művével hangosan hirdeti –, néki gyönyörködnie kell az erényesekben, s az, akiben gyönyörködik, kell hogy boldog legyen.”

Benjamin Franklin

AZ EMBERISÉG ANYANYELVE

Mennyire úgy van, hogy a keresztények számára minden eszköz megszenteltetett az Evangélium terjesztésére. Főképpen azonban szükség van morális énk ismeretére és bizonyos erkölcsi ízlésre. Ehhez a költők segítenek hozzá, s ők a legjobb példaképek, akik az embernek, egész népeknek gondolkodásmódját és hajlamait feltárják, s a leghűségesebben és legerőteljesebben ábrázolják. Az emberi művészetnek, tudománynak és történelemnek tanúságai mind pecsét gyanánt szolgálnak, a kinyilatkoztatás emberi pecsétjei gyanánt, és a keresztény embernek ugyanolyan kevés oka van arra, hogy ezeket elmulassza és érvénytelenítse, mint Pálnak volt arra, hogy felöltőjét Troaszban hagyja. Pál azzal tüntetett ki egy költőt, hogy népe prófétájának nevezte. Az igazi költészet a prófécianak egyik természetes formája.

A költészet az emberiség anyanyelve; amint előbb volt a kertészet, mint a szántásvetés (2 Móz. 8,15); előbb a festészet, mint az írás; előbb az ének, mint a beszéd; előbb a példázat, mint a következtetés; előbb a csere, mint a kereskedelem. Mély alvás volt a mi őseink pihenése (1. Móz. 2,21), és mozgásuk mámoros tánc. Hét napig ültek a gondolkodás vagy a csodálkozás szótlanságában – és csak szárnyas szavakra nyitották szájukat.

Az érzékek és a szenvedélyek nem szólnak és nem értenek mást, csak a képet. Képekben rejlik az emberi megismerés és boldogság egész kincsestára. A teremtés első kitérője és krónikaírójának első benyomása; a természet első megjelenése és első öröme egyesülnek a szóban: Legyen világosság! Ezzel kezdődik a dolgok jelenlétének érzékelése.

Végül Isten a maga fenségének érzéki kinyilatkoztatását az ember teremtésének remekművével koronázta meg. Isteni alakban teremtette az embert; Isten képmására teremtette. A teremtőnek ez a döntése az emberi természetnek és rendeltetésnek legbonyolultabb gócait oldja meg. Vak pogányok ismerték fel az ember láthatatlanságát, ami benne Istennel közös. A test elfátyolozott alakja, az arc a fejen, és karunkon a bőr, ez a látható szkéma, amelyben járunk-kelünk; de mindez tulajdonképpen nem más, mint a bennünk rejtőző embernek egyetlen mutatójaja.

Exemplumque Dei quique est in imagine parva.

Az első táplálék a növényvilágból származott; a tej az öregeknek és a bor is; a legősibb költészetet a bölcs írástudó (Jótám és Jóás története szerint) botanikus költészetnek nevezi, s az ember első ruházata is a fügefalevelek rapszódíája volt.

De az Úristen ruhát készített szőrméből, és abba öltöztette őseinket, akiket a jó és a rossz tudása szégyenre tanított.

Ami a hit a vallás birodalmában, az a művészet birodalmában a műalkotás.

„Ó, ez a valami élő, mozgékony, tevékeny, hatalmas dolog – amiben nincs része mindenkinek –, valami, ami egészen más, mint a törvények, és sokkal közvetlenebbül, sokkal bensőségesebben, sokkal mélyebben és sokkal biztosabban irányít és világít nekünk.”

Egy angyal szállt le egykoron, s mozgásba hozta a Beteszda tavát, amelynek öt csarnokában betegek, vakok, bénák és szárazkórosok feküdtek, várván a víz megmozdulását. Ugyanígy kell alászállnia a géniusznak, hogy megrendítse a törvényeket; máskülönben víz marad minden: és elsőnek kell alámerülnünk a hullámozó vízbe, ha át akarjuk élni a törvények hatását és erejét.

Johann Georg Hamann

GONDOLKODOM, TEHÁT VAGYOK

Akkoriban csak az igazság kutatásának akartam élni, úgy gondoltam, mint feltétlen hamisat mindazt el kell vetnem, amiben csak a legkisebb mértékben is kételkedhetem... Így, mivel érzékeink némelykor megcsalnak bennünket, fel akartam tenni, hogy semmi sem olyan, amilyennek érzékeink mutatják. S mivel vannak emberek, akik még a geometria legegyszerűbb tárgyára vonatkozóan is tévednek okoskodásaikban és hamis következtetéseket vonnak le, ezért – magamról is úgy ítélve, hogy éppúgy tévedhetek, mint bárki más – elvettem mint hamisakat mindazokat az érveléseket, amelyeket azelőtt bizonyításoknak vettem. Végül pedig azt gondoltam, hogy ugyanazok a gondolatok, amelyeket ébrenlétünkben gondolunk, álmunkban is jelentkezhetnek, anélkül hogy ebben az esetben csak egy is közülük igaz volna. Ezért elhatároztam, hogy mindazok a dolgok, amelyek valaha is bejutottak elmémbe, nem igazabbak, mint álmaim csaló képei. De csakhamar láttam, hogy mialatt így mindent hamisnak akartam felfogni, szükségképpen kell, hogy én, aki ezt gondoltam, legyek valami. S mivel észrevettem, ez az igazság: GONDOLKODOM, TEHÁT VAGYOK, olyan szilárd és olyan biztos, hogy a szkeptikusok legtúlzóbb feltételezései sem képesek megingatni, azért úgy gondoltam, hogy aggály nélkül elfogadhatom a filozófia amaz első elvének, amelyet kerestem.

Azután figyelmesen megvizsgáltam, mi vagyok én. Láttam, hogy el tudom képzelni, nincsen testem, nincs világ és nincsen tér, amelyben vagyok. De azért azt nem tudom elképzelni, hogy magam nem vagyok; ellenkezőleg, éppen abból, hogy ezt gondolom, hogy más dolgok igazságában kételkedem, egészen világosan és bizonyosan az következik, hogy vagyok. Ellenben mihelyt csak megszűntem volna gondolkodni, nem volna semmi alapom azt hinni, hogy vagyok, még ha igaz volna is minden egyéb, amit valaha gondoltam. Ebből felismertem, hogy olyan szubsztancia vagyok, amelynek egész lényege vagy természete abban van, hogy gondolkodik, s amelynek léte nem függ sem valamely helytől, sem valamilyen anyagi dologtól. Úgy-hogy ez az én, azaz a lélek, amely által az vagyok, ami vagyok, teljességgel különbözik a testtől, sőt, hogy könnyebben is lehet megismerni, mint a testet, s még akkor is egészen az volna, ami, ha a test nem léteznék.

Ezután arról elmélkedtem, hogy kételkedem, tehát hogy lényem nem egészen tökéletes – mert azt világosan láttam, hogy a megismerés nagyobb tökéletesség, mint a kételkedés –, azt kérdeztem magamtól, hogyan jutottam egy nálam tökéletesebb dolog gondolatára, s evidens módon felismertem, hogy az csak olyan természetű dologtól származhat, amely valóban tökéletesebb nálam... A semmitől nem kaphattam ezt a képzetet, ez nyilvánvaló volt; mivel pedig az, hogy a tökéletesebb a kevésbé tökéletesből következék és tőle függjön, nem kisebb ellentmondás, mint az, hogy valami a semmiből származik, ennél fogva magamtól sem kaphattam ama képzetet.

Így tehát csak az marad hátra, hogy olyan természetű dolog helyezte belém, amely valóban tökéletesebb nálam, sőt amelyben megvan mindaz a tökéletesség, amelyről valami képzetem lehet, azazhogy egyszóval kimondjam, amely Isten...

Szükségképpen léteznie kell valamely más, tökéletesebb lénynek is, amelytől függök, s amelytől kaptam mindent, amim van. Mert ha egyedül és minden mástól független lettem volna, úgyhogy azt a kevés tökéletességet, amellyel a tökéletes lényben részesedtem, önmagamtól kaptam volna, akkor ugyanezen az alapon önmagamtól kaphattam volna a többit is, amiről tudom, hogy nincs meg bennem, s így magam is végtelen, örökkévaló, változatlan, mindentudó, mindenható volnék, és meg volna bennem minden tökéletesség, amelyet Istenben gondolhatok... Biztos voltam abban, hogy ama dolgok közül, amelyek tökéletlenségre vallanak, egy sincs meg Istenben, de a többi mind megvan benne. Úgy láttam, hogy kételkedés, állhatatlanság, szomorúság és hasonlók nem lehetnek meg benne, hiszen magam is örültem volna, ha mentes lehettem volna tőlük. Ezenkívül képzetem volt mindenféle érzékelhető és testi dologról; mert feltettem ugyan, hogy álmodom, és hogy mindaz, amit látok vagy képzelek, hamis; de azt mégsem tudhattam, hogy képzeteik valóban megvannak gondolkodásomban. Minthogy azonban már felismertem, hogy a gondolkodó természet különbözik a testitől, s tekintve, hogy minden összetétel függésre mutat, a függés pedig nyilvánvalóan hiány, ebből azt következtettem, hogy az nem lenne tökéletesség Istenben, ha e két természetből volna összetéve, hanem ha vannak a világon testek

vagy lelkek, vagy más természetű lények, amelyek nem egészen tökéletesek, ezeknek a léte szükségképpen az ő hatalmától függ, olyannyira, hogy nélküle egy pillanatig sem állhatnának fenn.

Descartes

AZ EMBER LÉNYEGE A TŰZ

Az ember durva burokba sűrített tűz; törvénye, mint mindannak, ami tűzből való, a burok felperzselése, hogy azután egyesülhessen a forrással, amelyből származott.

Ha az ember a lényegének megfelelő tevékenységet elhanyagolja, és ennek az érzéki és sötét buroknak uralma alá kerül, a burok aszerint válik erősebbé és tartósabbá, mentől szélesebb teret enged át az ember saját gyengeségének, hajlamainak, gyönyöreinek. A burok uralma ilyenkor sötét fátylával elfojtja vagy maga alá temeti tüzét, és az ember halálakor testi alakjának romjai között találja magát; ezek a roncsok ráhalmozódnak, olyannyira, hogy léte középpontjában nem ébred újjászületésre –, semmi sem elég *élő* már benne ahhoz, hogy áttörje és megsemmisítse a testi világ alsóbb rétegeihez fűződő kötelékeit.

Ha ellenben eredeti természetének megfelelően képes volt nemcsak megőrizni saját tüzének erejét és hatalmát, de a fensőbb tűz hatásával még csak felfokozta, ebben az esetben nem csoda, ha halálakor a tüzes hőség sem emészti fel gyorsabban a tisztátalan formát, amely mindeddig szabad mozgásában akadályozta, nem csoda, ha ennek az alakzatnak eltűnése nem megy végbe hevesebben.

Ámde mi történik akkor, ha ez a fensőbb tűz az egész embert lángba borította? Az anyagnak még végső nyomát is megsemmisíti, testének még maradékára sem lelnek, mivel semmi tisztátalant nem hagy maga után. Az ilyen ember hasonló azokhoz a

kiválasztottakhoz, akiket földi pályájuk végeztén tüzes szekéren láttak az égi tájakra emelkedni, a tiszta formának azon a feltörő lobogásán, amely lényünk természetéhez közelebbi, mint anyagi burkunk, és amely szünet nélkül él bennünk, akkor is, ha az anyaggal összenőttünk.

Mint vélekedjünk ezek után a fordítókról, akik azt mondatják Jóbbal: „Istent testemben fogom meglátni”. – Az Írás ennek ellentmond... Mert Jób, miután felismeri, hogy Megváltója él, s ezzel azt, hogy neki a por fölé kell emelkednie, magától értetődően így szól: „Majd ha nyomorúságom szétroncsolta és elpusztította testi burkomat, meglátom Istent” – és nem azt mondja, hogy testében, amint a fordítók állítják, hanem testén kívül.

A KÜLÖNBSÉG

Mi kutatunk – ő birtokol, mi vizsgálódunk – ő ismer, mi reménykedünk – ő örövendezik, mi kételkedünk – ő maga a bizonyosság, mi félelmünkben reszketünk – az ő egyetlen nyugtalansága a szeretet, s az hevesebben lángol benne az emberért, mint az emberben saját gondolataiért, saját emanációiért. Az egyik nagyságában megsokszorozza képeit a lényekben és az emberben – a másik gyakran azzal dicsekszik, hogy ezeket a képeket lerombolja és kiirtja. A dolgok Teremtője érettünk s a mi javunkra nemcsak az elemeket és mindazon természeti erőt hozta világra, amiket mi megrontunk, hanem mibennünk is megalkotta azokat a képességeket, amelyek nagyságának jeleként fényeskedjenek, de amelyeket mi az ő támadására és az ellene való küzdelemre használunk. Így történik az, hogy az emberek, akik hivatásuk szerint az igazság őrei kellene legyenek, sokkal inkább az igazság üldözői. Az ember emanációjának célja Isten lelkét megmutatni, ehelyett ha aszerint ítélünk milyen gyalázatban, bűnben és tévelygésben hánykódik, a mai ember inkább arra alkalmas, hogy Isten nemlétét bizonyítsa. Amikor az ember az első bűneset ismétléseképpen oly gyakran bitorolja az Istenség jogait a földön, nem tesz egyebet, mint annak nevét megszentelteleníti és egy újabb gyalázzal lealacsonyítja. E szent név álcájában ítélkezik, tévútra vezet, gyilkol és vérengzik. Ej! Ez a különös Isten vajon kivel szemben gyakorolja még különösebb jogait? Az emberrel szemben, felebarátjával szemben, a ma-

ga neméből való lényel szemben, aminek ennélfogva ugyanolyan joga van Isten rangjára, mint neki.

Így kevélységével és tetteinek ellentmondásával az ember eltörli magában a dicsőséges nevet, amivel fel akarja ruházni magát. Így a legbiztosabb utat választja, hogy maga körül Isten valódi eszméjét lerombolja, miközben ő maga csak egy hazug, dühögő, pusztító lény látványát nyújtja, egy lényét, aki csak azért cselekszik, hogy a dolgokat a maguk valójából kiforgassa, hogy mindent megrontson, aki hatalmának fensőbbségét csak a tébolyult igaztalanságok fensőbbségével, bűneivel és kegyetlenségével bizonyítja.

A gonosz megértésének feltétele igaz volna lenne. Ám ha ennek a feltételnek megfelelően, már meg is szűnne gonosznak lenni, mivel az igaz és a jó nem különbözik. Megérteni valamit ugyanis nem más, mint megragadni valamely tárgy viszonyát a renddel és a harmóniával, amelynek törvényei bennünk élnek. De ha a rossznak semmi kapcsolata a renddel, sőt annak éppen ellentéte, ugyan mi módon vennénk észre bármilyen hasonlóságot? – következésképpen: van mód a megértésre?

Saint-Martin

RAGASZKODÁS A KÖZTÁRSASÁGHOZ ÉS A DEMOKRÁCIÁHOZ

A köztársaságban az erény érzület dolga; nem a nagy tudású ember az erényes, hanem az, aki szereti a köztársaságot. E szeretet az Állam egyszerű és kiváló emberében egyaránt közös, mert a helyes alapelvekhez a nép szívósan ragaszkodik, erősebben még, mint a nagyok, és ilyenkor a korrupció is ritka jelenség. Úgy látszik, az átlagos ember a fennálló dolgok erős és rendíthetetlen támasza.

A demokratikus életformában a köztársaság szeretetével a demokrácia szeretete is együtt jár. Ez pedig nem más, mint az egyenlőség szeretete.

De a demokráciában a mértékletességet is szeretni kell. A boldogság és a természet adta előnyök mindenkinek egyformán osztályrésze, öröme és reményre tehát ugyancsak egyenlő mértékben lehet igényünk. Ehhez az egyenlő állapothoz azonban csak az általános mértékletesség árán jutunk el.

Az egyenlőség szellemének szeretetében a nagyravágyó egyetlen kívánsága és boldogsága a hazának tett fokozottabb szolgálatban merül ki. Minden polgár nem szolgálhatja hazáját egyenlő módon, de szolgálni mindenkinek kell egyaránt. A hazának születésünk percétől kezdve adóssai vagyunk s ezt az adósságot sohasem lehet kiegyenlíteni.

Az egyenlőség elvéből következik, hogy emberek között különbséget csak a hazának tett nagyobb szolgálat és a természetadta tehetség teremthet.

A mértékletesség szellemében a család számára szükséges vagyonon kívül a főleg a hazát illeti. A polgár nem élhet a gazdagság adta hatalommal, s a vagyon örömeit sem élvezheti, mert ezzel az egyenlőség elvét sértené.

A jó demokráciák megteremtették az otthon mértékletességét, majd megnyitották a kapukat az állami költségek számára. Athénben és Rómában a pompa és a bőség éppen a mértékletesség alapján született meg, és ahogyan a vallási előírások szerint az ember áldozatát tiszta kézzel mutatta be, a törvények azt írták elő, hogy a hazának tett szolgálatok tiszta erkölcsből fakadjanak.

A monarchikus és despotikus államrendben egyenlőségre senki sem törekszik; ott, ahol mindenki uralkodni vágyik, nem merül fel ez a gondolat. A legalacsonyabb szinten élők csak azért vágnak magasabbra, hogy a többi fölé emelkedhessenek.

ÉSZREVÉTELEK

Nem értem a fejedelmeket, akik oly könnyen elhiszik magukról, hogy csak ők számítanak, sem a népeket, amelyek oly készségesen elhiszik magukról, hogy ők semmit sem számítanak.

Mily fájdalmas az emberi sors! Szellemünk alighogy megérik, testünk már hatatlanul kezd.

Figyeljük csak meg: az értelmes dolgok csak igen ritkán az értelem művei, és az ember úgyszólván sohasem az értelem által éri el azokat.

A gyönyör a nagyuraké, az öröm a népé.

Aki a szellemre vadászik, az ostobaságot ejti foglyul.

A nők, akik egyszer Párizsban nők voltak, sehol másutt nem tudnak többé nők lenni.

Így szóltam Châtelet asszonyhoz: „Ön nem tud aludni, mivel a filozófiát tanulmányozza. Tanulmányozza a filozófiát inkább abból a célból, hogy aludni tudjon.”

Sokat kell ahhoz tanulnunk, hogy egy keveset is tudjunk.

A fejedelmek és a miniszterek legtöbbször igen jóindulatúak, csak éppen nem tudnak mit kezdeni a jóindulatukkal.

Ha az embernek mérsékelt alapelvei vannak, úgy jár, mint én. Franciaországban nem tartanak eléggé vallásosnak, Angliában túlságosan annak tartanak.

A papok, ha nem tudnak a fejedelmek zsarnokaivá válni, talpnyalóikká válnak. Félek a jezsuitáktól. Ha a fejedelmet sértem meg, csakhamar megfeledkezik rólam, s én öróla. Más vidékre, más birodalomba költözöm. Ám ha Rómában megsértem a jezsuitákat, akkor Párizsban viszontlátom őket, mindenütt körülvesznek. Leveleket írnak egymásnak, így táplálják az ellenségeskedést. Az angolok, ha valamely gáztettet akarnak szidalmazni, azt mondják: ez jezsuita hamisság.

Montesquieu

SAINT-PIERRE ABBÉ GONDOLATAIBÓL

A legtöbb fejedelemnek, miniszternek, előkelő úrnak nincs ideje olvasni; megvetik a könyveket, és egyetlen vaskos könyv, minden józan ész temetője irányítja elméjüket.

Ha tudnának olvasni, megkímélnék a világot mindazoktól a bajoktól, melyeket a babona és a tudatlanság okoz. Ha XIV. Lajos tudott volna olvasni, nem vonja vissza a nantes-i ediktumot.

A pápák és cinkosaik annyira meg voltak győződve, hogy hatalmuk csakis a nép tudatlanságán alapul, hogy mindenkor megtiltották annak a könyvnek az olvasását, amely vallásukat hirdeti; így szóltak: Íme, a törvényetek, de megtiltjuk, hogy olvassátok, annyit tudtok meg belőle, amennyit mi kegyesen közlünk veletek. Ez a különös zsarnokság nem egészen érthető, mégis így van, s a Biblia tilos Rómában minden élő nyelven, s azon a nyelven kapható csak, amelyen már senki sem beszél...

Ha tudnának olvasni, látnák, hogy a vallás csakis bajt hozott a kormányra; sok bajt hozott Franciaországra is a protestánsok üldözése; azokkal az egyenetlenségekkel, amelyeket, isten tudja, melyik bulla okozott, az utcai énekeknél is megvetendőbb

szövegével, a papok nevetséges nőtlenségével, a szerzetesek semmittevésével, mindazzal a rossz üzlettel, amit Róma püspökével kötöttünk...

A teológia ugyanaz a vallásban, mint a méreg az ételek között.

Emeljetek templomokat, ahol Istent imádják, jótéteményeit éneklük, igazságát hirdetik és az erényt dicsőítik: minden más csak pártoskodó szellem, veszekedés, szélhámosság, gőg, kapzsiság, amit örökre el kell vetni.

Semmi sem lehet hasznosabb a közösség számára, mint az olyan plébános, aki pontosan vezeti a születési anyakönyvet, alamizsnát szerez a szegényeknek, vigaszt nyújt a betegeknek, eltemeti a halottakat, békét hoz a családoknak s aki csakis az erkölcs hirdetője. De hasznos csak akkor lehet, ha nincsenek gondjai, ha földesura vagy hívei ellen folytatott peres ügyeivel nem válik méltatlanná hivatásához, mint az annyi falusi plébánossal megtörténik; a tartomány biztosítsa kellő jövedelmüket híveiknek száma szerint, ne legyen nekik gondjuk más, mint feladataikat teljesíteni.

Semmi sem feleslegesebb, mint egy bíboros. Mi ez az idegen méltóság, amelyet idegen főpap adományoz? Méltóság, feladat nélkül, amely csaknem mindenkor száz-ezer tallér jövedelmet jelent, miközben egy falusi pap a szegényeken, de még magán sem tud segíteni.

A legjobb kormány kétségtelenül az, amely csak szükséges számban engedélyezi a papi állásokat; mert a felesleges szám csak veszélyes terhet jelenthet. A legjobb kormány az, amely megengedi a papok nősülését, mert így jobb állampolgárok, gyermekeket adnak az államnak és becsületben felnevelik őket; az a kormány a jó, amely alatt a papok csak az erkölcsről mernek prédikálni, mert ha vitáról prédikálnak, polgárháborút szítanak.

A becsületes emberek borzadva olvassák a vallásháborúk történetét; viszont a teológiai vitákon úgy nevetnek, mint egy olasz komédián. Legyen hát olyan vallásunk, amelytől nem remegünk, de amelyen nem is nevetünk...

A csöcselék teremtette meg a babonát; a becsületes emberek megsemmisítik.

Arra törekszünk, hogy megjavítsuk a törvényeket és a mesterségeket; miért felejténék ki a vallást?

Ki kezdje a megtisztítást? A gondolkodó emberek. A többiek követni fogják őket.

Voltaire

A MAGÁNOS SÉTÁLÓ ÁLMODOZÁSAIBÓL

„Megöregszem, miközben egyre tanulok.” Szólón gyakran ismételte öregkorában ezt a verset. Olyan értelme van, hogy én is elmondhatnám az enyémmre vonatkozólag. De bizony nagyon szomorú találmány az, amit a tapasztalat velem szereztetett: ennél többet ér a tudatlanság. A balsors kétségkívül nagy tanítómester, de ez a tanító drágán fizeteti meg tanításait. És a haszon, amit belőle vonhatunk, sokszor nem ér fel azzal az árral, amit értük fizetünk. Egyébiránt, mielőtt mindezt az ismeretet ily késői leckék útján megszereztük volna, a felhasználásra alkalmas pillanat elmúlik. Az ifjúkor arra való, hogy tanulmányozzuk a bölcsességet, az öregkor már az alkalmazás ideje. A tapasztalat, elismerem, mindig oktat, de csak az előttünk álló arasznyi időre használ. Nem késő-e csak a meghalás pillanatában tanulnunk meg, hogyan kellett volna élnünk?

Eh, mit használnak nekem a sorsomról és amelyeknek ez a kifolyása, a mások szenvedélyeiről oly későn és oly fájdalmasan szerzett felvilágosítások? Hisz csak azért tanultam meg jobban megismerni az embereket, hogy jobban érezhessem a nyomorúságot, amelybe taszítottak; de az az ismeret, jóllehet feltárta előttem az összes kelepccét, egyet sem tudott velem elkerültetni. Miért nem maradtam meg mindig ebben az együgyű, de édes bizalomban, amely annyi éven át nagyhangú barátaim zsákmányává és játékszerévé tett, anélkül, hogy mindenféle cselszövényeikkel körülfonva, a legkisebb sejtelmem is lett volna azokról! Félrevezetett bolondjuk és áldo-

zatuk valék, igaz, de azt hittem, szeretnek, s szívem élvezte a barátságot, melyet bennem keltettek, nekik is ugyanoly barátságot tulajdonítva magam iránt. A szomorú igazság, amelyet az idő és a belátás leleplezett előttem, miközben érezte velem szerencsétlenségemet, megmutatta nekem, hogy nem lehet rajta segíteni, és nincsen számomra egyéb hátra, mint sorsomban megnyugodni. Így hát korom minden tapasztalata helyzetemen ez idő szerint mit sem változtat, és éppoly hiábavaló a jövőre nézve.

Küzdőtérre lépünk születésünkkor, és lelépünk róla, mikor meghalunk. Mit használ megtanulnunk, hogyan kellett volna jobban kormányoznunk kocsinkat, amikor már a versenypálya végére értünk? Most már csak annak számbavétele van hátra, hogyan fogunk belőle kijutni. Egy aggastyán tanulmánya, ha van még ideje rá, egyedül arra irányulhat, hogyan tanuljon meghalni, és éppen ez az, amit a legkevésbé cselekednek az én koromban. Mindenre gondolnak ekkor, kivéve erre. Minden aggastyán jobban ragaszkodik az élethez, mint a gyermek, és nehezebb szívvel távozik el belőle, mint a fiatal emberek. Ez onnan van, hogy miután minden munkájuk erre az életre irányult, ennek végén látják, hogy minden fáradozásuk hiábavaló volt. Minden gondjukat, minden javukat, keserves virrasztásaik minden gyümölcsét, mindent itt hagynak, amikor eltávoznak. Nem gondoltak reá, hogy valami olyasmit szerezzenek életük folyamán, amit magukkal vihessenek, ha meghalnak.

Rousseau

URALKODÓK POLITIKAI ELVEI

Számítsd a tekintélyt vagy a parancsolási vágyat ama dolgok közé, melyek elvakítják az embereket, irigységüket pedig hevesen felkorbácsolják.

A kis dolgokban sohasem szabad híjával lenni az igazságosságnak, mert ez kárpótlásként azt a jogot adja, hogy a nagy dolgokban büntetlenül szeghessük meg: förtelmes irányelv ez, mert igazságosnak kell lenni a nagy dolgokban és a kis dolgokban is. Ez utóbbiban azért, mert a rájuk vonatkozó igazságszolgáltatást könnyebb a nagy dolgokban gyakorolni.

Valamit csinálni és úgy tenni, mintha mást csinálnánk – ez lehet veszélyes vagy hasznos, aszerint, hogy mit csinálunk, milyenek a körülmények és az uralkodó.

Gyakran nem tudni, amit tudunk, vagy olyannak látszani, mintha tudnánk azt, amit nem tudunk ez igen fortélyos, de én nem szeretem a fortélyt.

Bűnösöket tudni csinálni, ez a kegyetlen miniszterek egyetlen segédforrása ahhoz, hogy romlásba döntsék azokat a derék embereket, akik terhükre vannak.

Kegyetlenkedni az ártatlanokkal, amikor szükséges: nincs oly tisztességes ember, akit ne ejtene rettegésbe ez az irányelv, amelyet sohasem mulasztanak el közérdekké színezní.

Sohase válasszuk el az uralkodót személyétől. Bármilyen bizalmaskodást engedélyezzenek is nekünk a nagyok, bármilyen engedélyt adjanak is látszólag nekünk arra, hogy megfélekedzünk rangjukról, sohasem szabad szó szerint venni őket.

Rabszolgát polgártársnak nevezni, ez igen jól van így, ám még jobb lenne, ha egyáltalában nem lennének rabszolgák.

Tetszik nekem ama pápa aggályoskodása, aki nem engedte meg, hogy gyermekeit idő előtt pappá szenteljék, de közben püspököket csinált belőlük. Uralkodó csak az Isten előtt vádolja magát, hiszen csak ő ellene vétkezik: ez világos.

Olyan alkalmakkor beszéltetni papot, amikor helyénvaló az eget tenni felelőssé az eseményért: ez elég biztos eszköz, de mindig babonás népet tételez fel. Sokkal jobb volna kigyógyítani a népet a babonából, és nem becsapni.

Egy személyhez kapcsolni az állam üdvét: népi előítélet, amely magában hordja az összes többi. Támadni ezt az előítéletet: főbenjáró felségsértés.

Mindaz, ami csak a monarchiában jelent megtiszteltetést, csupán a rabszolgaság kiváltságlevele.

Sietve elrendelni azt, amit beleegyezésünk nélkül tennének meg. Ezzel a politikával legalább álcázzuk gyengeségünket. Ezért kell elnapolni a decemvirátust, mielőtt még Appius Claudius követelné.

A magunk számára rabszolgák kellene, a nemzet számára szabad emberek.

A pártütők a balsors, az inség, a szerencsétlen háborúk, a vallási viták idejére várnak. A népet ilyenkor felkészülten találják.

Ahhoz, hogy a népet elszegényítsem, olyan embereket kell teremtenem, akik kifosztják őt, s aztán emezeket kell kifosztani, ily módon lehet megszerezni a nép megbosszulásának dicsőségét, valamint a kifosztásból eredő hasznot.

Meg kell engedni a szatírárt és a panaszt: a visszafojtott gyűlölet veszélyesebb, mint a nyílt gyűlölet.

Kell, hogy dicsérjenek, s ezt könnyű elérni. Az irodalmárok megrontásához oly kevés költség kell. Sok nyájasság és simogatás meg egy kevés pénz.

Csak gyűlölködés elhintése végett alakítani szövetségeket.

Lángra lobbantani és tartóssá tenni a háborút szomszédaim között. Kihasztnálni a zavarokat terveink megvalósítására, zsoldunkban tartani szövetségesünk ellenségét.

Egy minisztert se odakinn, hanem kémeket. – Egy minisztert se odahaza, hanem írnokokat.

Elhítenni alattvalóinkkal, hogy a rossz, amit okozunk, nekik javukat szolgálja. – Elhítenni az állampolgárokkal, hogy a rossz, amit szomszédainknak okozunk, alattvalóink javára szolgál.

A TERMÉSZET ÉRTELMEZÉSÉRŐL

Ha fogalmaink nem a természet talajából nőttek ki, olyanok lesznek, mint egyes északi erdők, amelyekben nincsenek gyökerei a fáknak. Egy kis szellő, egyetlen egyszerű tény, és máris földre terítve hevernek fák és eszmék.

Az emberek valójában nem is sejtik, mily szigorúak az igazságok kutatásának törvényei és mily csekély számúak eszközeink. Végeredményben az a teendő, hogy az érzékektől a gondolkozáshoz, a gondolkozástól az érzékekig forduljunk. Folytonosan magunkba szállunk és kilépünk önmagunkból; a méh munkája ez. Hasztalan barangoljuk be az eget és a földet, ha nem térünk vissza a viasztól roskadozó kaptárba. Mit sem ér halomba hordani a viaszt, ha nem tudunk belőle lépet készíteni.

Sajnos könnyebb és egyszerűbb, ha nem a természethez, hanem önmagunkhoz fordulunk. Ezért nem lép ki szívesen a külvilágba az értelem, míg az ösztön figyel, ízlel, tapint, fülel, s talán több gyakorlati fizikát töltene a fejünkbe az állatok megfigyelése, mint egy-egy professzor előadásai. Az állatok viselkedéséből hiányzik a tetetés. Követik céljukat s nem érdekli őket a környező világ. Nincs benne semmi szándékosság, ha néha meglepik az embert viselkedésükkel. A fontos jelenségek az

első pillanatban meglepik a szemlélőt: a tudomány feladata eloszlatni ezt a meglepetést.

Elképedésünket gyakran az okozza, hogy ott is több csodát tételezünk fel, ahol csak egy van, s a természet világában minden jelenség mögé egy-egy külön teremtő aktust képzelünk, pedig a természet talán csak egyetlenegy ilyen aktust hajtott végre. Sőt, egyenesen úgy látszik, hogy ha a természetnek több ilyen aktusra lett volna szüksége, akkor azok különféle magukban álló eredményekre vezettek volna; egymástól teljesen független jelenségcsoportok jöttek volna létre és több helyen is megszakadt volna az a mindent átfogó láncolat, amelyet a filozófusok folytonosnak tekintenek. Egyetlen tény tökéletes függetlensége összeférhetetlen az egész eszméjével, márpedig az egész eszméje nélkül nincs filozófia.

Diderot

MORALISTÁK

* * *

MAXIMÁK

Ha a nagy emberek tartós balszerencse hatására kicsinyesek lesznek, az nem a lelkiérőről, hanem csupán a nagyravágyásról árulkodik és arról, hogy a hőöket a többi embertől csak a nagyobb hiúság különbözteti meg.

A rossz, amit elkövetünk, nem kelt fel annyi gyűlöletet és nem zúdít ránk annyi üldözést, mint jótulajdonságaink.

Az igazság nem szerez annyi jót, mint amennyi rosszat okoz a világon az igazság látszata.

Az egyetlen hiba, amit jóvátenni nem lehet, a gyengeség.

A szellemes ember gyakran zavarba jönne, ha a társaságban történetesen nem lennének ostobák is.

Az erényeket elnyeli az érdek, akárcsak a folyókat a tenger.

A kíváncsiságnak több fajtája van: van olyan, amit az érdekek sugall, és amely arra buzdít, hogy olyan dolgokat tanuljunk, ami hasznunkra válhat; másik fajtája a gögből fakad: ilyenkor azt kívánjuk tudni, amit nem tud senki más.

A szerelem két ok miatt állhatatos: először azért, mert a szerelmes talál még szeretnivalót abban, akit szeret; a másik ok pedig az, hogy az ember az állhatatosságából becsületűgyet csinál.

Vannak emberek, akiknek jól illik a hiba, másokat meg elrútítanak jó tulajdonságaik.

Az ember minden szerepében sajátos arckifejezést és külsőt ölt magára, hogy olyannak lássák, amilyennek ő szeretné. Valóban igaz, hogy a világ csupa maszk.

A fiatalság szakadatlan mámor, az ész lázas állapota.

A mások hiúsága számunkra azért elviselhetetlen, mert sajátunkat sérti.

Úgy lépünk az élet különböző korszakaiba, akár a kezdők, sokszor tapasztalatlanul, mintha az évek száma mit sem érne.

Hogy a fiatal nő ne lássék kacérnak vagy az élemedett korú férfi nevetségesnek, ajánlatos, hogy a szerelemtől, amelyben esetleg részük lehet, ne is beszéljenek.

Kevesen tudnak jól öregek lenni.

Nem a megszokottnál kevesebb szenvedély vagy az átlagosnál több erény teszi a nagy embert, hanem az általa elgondolt terv nagyszerűsége.

La Rochefoucauld

A GAZDAG ÉS A SZEGÉNY

Giton arcbőre friss, képe telt, orcái leffegők, pillantása biztos és határozott, vállalai szélesek, pocakja dagad, járása nyugodt és kimért. Szavai elárulják önbizalmát; kétszer is elmondhatja, amit előadnak neki, és fitymálva hallgatja a mások beszédét. Széles zsebkendőjébe hangosan fújja az orrát, messzire köp és harsogva tüszent. Álma mély napközben is, akárcsak éjszaka, és horkolva alszik a társaságban is. Ha asztalhoz ül vagy sétálni indul, több helyet foglal el, mint bárki más, s ha egyenlő rangúak társai, ő a középben halad; ha megáll, megáll a többi is, s ha elindul, a társaság is nekiered. Mindenki hozzá igazodik. A beszélőket félbeszakítja, és kijavítja szavukat, az ő beszédét azonban senki sem zavarja meg, és türelmesen hallgatják, amíg csak beszél. Mindenki osztja a nézeteit, és készséggel elhiszik közléseit. Leül, azaz zsöllyébe veti magát, keresztbe rakva lábait; összeráncolja homlokát, és kalapját a szemébe húzza, hogy senkit se kelljen látnia, ha pedig felcsapja kalapját, akkor büszkén és kihívóan mutatja homlokát. Kedélye jó és gunyoros, de olykor türelmetlen, elbizakodott, hirtelen haragú, egyébként szabadgondolkodó, ravasz és ügyeiben olykor titokzatos. Tehetségesnek és szellemesnek hiszi magát. Giton ugyanis gazdag ember.

Phédon szemei beesettek, arcbőre ragyavert, teste szikár, orcája sovány; keveset alszik és éber; szelleme elkalandozik álmodón, és bár szellemes, úgy néz ki, mint az ostoba. Nem mondja el azt sem, amit tud, és hallgat, pedig tudna közölni dolgokat; s ha olykor mégis előad valamit, beszéde ügyetlen és bukdácsoló; azt hiszi, terhére van az embereknek. Beszéde száraz és rövid, nem köti le az embert, mert nincs benne kedély. A más szavára lelkendezve és mosolyogva és készséggel osztja véleményét. Fut, repül, hogy az embereknek kis szolgálatokat tehessen, és magatartása szolgálatkész, hízelgő és buzgólkodó. Ügyeiben szeret titokzatosnak látszani, néha hazudik, különben babonás, kételkedő és félelemmel teli. Járása lágy és könnyű, mintha attól tartana, hogy nagyon is rátapos a földre; szemlesütve jár, és nem mer az arcokba nézni. A társaságban nem csatlakozik a beszélgetőkhöz, inkább hátuk mögé áll, lopakodva, hogy kihallgassa szavaikat, de sürgősen elvonul, ha észreveszik. Mintha egyáltalán nem foglalna el helyet, vagy mintha ilyenre nem is tartana igényt; behúzza a vállait, kabátját összehúzza, s hogy ne lássák, kalapját szemébe csapja. Nincs olyan zsúfolt utca vagy forgalmas csarnok, ahol ne surrana át észrevétlenül. Ha hellyel kínálják, az ülés szélére ül, halkán és hibásan beszél, pedig őszintén szól a közügyekről, a korra méltán haragszik, és jogosan elégedetlen a miniszterekkel és a kormánnyal. Száját csak válaszra nyitja ki, de köhint előbb, és orrát a kalapja alatt fújja; ha köp, majdnem magát találja el, és ha tüsszentenie kell, vár, míg egyedül marad, de ha

az mégis társaságban esik meg vele, senki sem veszi észre a dolgot. Senki sem üdvözl, és felköszöntésben sincs része soha. Phédon szegény ember.

A földi nyomornak olyan képei tárulnak elénk, hogy elszorul az ember szíve. Vannak, akiknek még eledelük sincs, akik az élettől félnek, és reszketve gondolnak a télre. Az ember a földet túrja, és az évszakokat arra kényszeríti, hogy csemegét adjanak. Pusztán a gazdagság elég jogcím ahhoz, hogy az egyszerű polgár egy falattal száz család eledelét kebelezze be. Lázadjon e szélsőségek ellen, akinek kedve tartja; én, ha lehet, nem akarok sem boldog lenni, sem boldogtalan; inkább elengedem magam és az élet középútját választom osztályrészemül.

Szerte a világon vadállatok élnek, hímek és nőstények, feketén, fakón, naptól égett arccal és földhöz tapadva, melyet legyűrhetetlen csökönyösséggel túrnak és forgatnak szakadatlanul; hangjuk mintha tagolt beszéd volna, és amikor lábukra állnak, emberi arcot mutatnak; valóban azok is, emberek. Éjjel odúikba vonulnak vissza, ahol fekete kenyéren, vízen és gyökereken élnek. A többi embert megkímélik a vetés, a földművelés, az aratás gondjaitól, és megérdemlik ezért, hogy ne szűkölködjének a kenyérben, amit ő vetettek el.

Az embert elfogja a szégyenkezés egy faja, ha boldog, amikor nyomort kell látnia.

La Bruyère

TITUS, A TEVÉKENY (Az *Arcképek* sorozatból)

Titus egyedül kel fel, és télen fűtésre sincs szüksége. Mire szolgálai szobájába lépnek, asztalán már egész halom levél várakozik az elvitelre. Egyszerre több munkába is belefog, s ezeket mind hihetetlen gyorsasággal fejezi be, türelmetlen szelleme azonban nem engedélyez neki időt azok kicsiszolására. Ha valamibe belekezdett, késleltetni azt többé nem lehet. Tenne csak félre valamely ügyet, nem lenne nyugta, míg azt újból elő nem venné. Tele komoly gonddal, s mégis a világban a naplopók látszatát kelti. Egy társasághoz sem tartozik, ezzel szemben számos társaságot látogat. A királyságon belül és azon kívül se szeri, se száma kapcsolatainak. Utazik, ír, bejáratos az udvarba, megjárta a háborút, kiválik nem egy mesterségben, ismer mindenkit és minden könyvet, a társaságban töltött órákat cselszövésre és baráti kapcsolatok ápolására használja. Nem érti, hogy beszélhetnek az emberek csak azért, hogy beszéljenek, és tevékenykedhetnek csak azért, hogy sürgölődjenek-forgolódjanak. Látni való, mennyire szenved, amikor a kényszer és az illem szükség nélkül valahol ottmarasztalja. Ha valami kedvtelésről van szó, nem kisebb mesterkedéssel jár el, mintha komoly ügyekről kellene gondoskodnia, és a mesterkedés sokkal jobban leköti, mint maga a kedvtelés, amit el akar érní. Egészséges vagy beteg, tevékenysége sohasem csökken; azon a napon, amikor orvost hívat, peres ügybe kezd, és lázasan írja verseit. Más alkalommal, ha kérlelik, kímélje magát, felkiált: – Hogyan, hiszen

egy pillanatom sincs, nem látják, hogy az ügyek súlya alatt roskadok?! Valójában mindegyik ügyét maga találta ki. Súlyos betegségtől roskadozva felöltözteti magát, hogy írásait rendbe hozza. Vespasianus szavaira gondol, és mint a római császár, állva akar meghalni.

LEGYÜNK HŰEK A MAGUNK TERMÉSZETÉHEZ

Amikor mások természetéhez alkalmazkodunk, vigyázzunk, nehogy a magunkét eláruljuk. Az ilyesmi elviselhetetlenül nevetséges és nem is bocsátják meg nekünk. Milyen balga hiúság abban a hiszemben élni, hogy bármilyen szerepet megjátszhatunk, hogy bármiféle jelmezt felölthetünk. Legyen az bárki, ha nem a maga jellemének megfelelően viselkedik, bizalmatlanságot ébreszt, és hamis fensőbbségével érzékenységünket sérti. Ha csak lehet, legyünk egyszerűek, szerények és egyenletesek. Csak olyasmiről beszéljünk az emberekkel, ami érdekli őket, és amit szívesen meghallgatnak. Ne terheljük másokat kérdéseinkkel. Hibáikkal szemben legyünk türelmesek, képességeikkel szemben figyelmesek; gyöngeségeikre, előítéleteikre legyünk tekintettel. Íme, a magasabb rendű ember természetes viselkedése, amellyel minden erőfeszítés nélkül a mások természetéhez alkalmazkodik. A túlságos finomkodás nem vall különös ügyességre; a művészet forrása a természet tökéletlensége.

A LEGÁLTALÁNOSABB HIBA

Legtöbb dolognak hibája, legyen az költészet, festészet, ékesszólás, bölcselkedés vagy egyéb, abban rejlik, hogy valami nincs a maga megfelelő helyén. Innen a hamis lelkesedés, vagy a beszédben a fellengősség, a zenében a diszsonancia, a képekben a zavar, a társaságban a visszás udvariaskodás és a hűvös gúny. Vizsgáljuk csak magát az erkölcsöt: a túláradás nem valami helytelen túlzás itt is? Mi más a pazarlás, mint a nem helyénvaló nagylelkűség; a hiúság a nem helyénvaló fensőbbiség; a fősvénység a nem helyénvaló gondoskodás; a vakmerőség a nem helyénvaló bátorság és így tovább. A dolgok általában a magukat megillető helyen nem erősek és nem gyengék; nem bűnösök és nem erényesek. Legtöbb embernek semmije sem maradna, ha életéről mindent lenyesnénk, ami nem oda való. Ez a hiba pedig nem az ítélőképesség hiányából, hanem abból ered, hogy képtelenek a dolgokat a maguk természete szerint rendezni.

AZ ÉLESELMÉJŰ

Utazásom alkalmával ifjú lakájom azt mondta, hogy az imént egy igen éles elméjű emberrel étkeztem együtt. Megkérdeztem, miből következtet valaki éles elméjére. A válasz a következőképpen hangzott: – Abból, ha mindig az igazat szólja. – Azt jelenti ez, hogy senkit sem csap be? – Nem, uram, azt, hogy saját magát nem csapja be. – Úgy vélem, ez a fiatalember éles elméjűbb volt, mint Voiture és Benserade. Egy bizonyos, nincs az a széplélek, aki ily találóan felelt volna.

Vauvenargues

A TERMÉSZETTUDÓS ÁLMA

Úgy éreztem, mintha magasan a világűrben, a föld fölött lebegtem volna, szemben egy Aggastyánnal, akinek látása valami sokkal többel töltött el, mint egyszerű tisztelettel. Valahányszor csak szememet feléje irányítottam, az áhítatnak és a bizalomnak ellenállhatatlan érzése ragadott el, és éppen felébredt bennem a vágy, hogy a földre vessem magam előtte, amikor leírhatatlan szelídséggel megszólított: – Kedveled a természet vizsgálatát – szolt hozzám. – íme, itt van valami, aminek vizsgálata hasznodra lehet. – Mialatt ezt mondotta, szürkés színben játszó kékeszöld golyót nyújtott át, amit mutatóujja és hüvelykujja között tartott. Olyan volt, mint a gyermekek játék-golyója. – Nézd meg ezt az ásványt szolt tovább –, vizsgáld meg, és mondd el nekem, hogy mit találtál rajta. Itt van minden, ami az ilyen vizsgálatokhoz szükséges. Én most elmegyek, de kellő időben megint itt leszek.

Amikor körülnéztem, nagy teremben rengeteg műszert pillantottam meg, amelyek álmomban nem voltak olyan idegenszerűek, mint amikor ébren vagyok. Úgy tűnt, mintha már többször lettem volna itt, és azt, amire szükségem volt, oly hamar megtaláltam, mintha csak az imént tettem volna le. A golyót megnéztem, megtapogattam, megszagoltam, rázogattam és fülemhez tettem. Meg is nyaltam, és az alig észrevehető port, amelyet rajta láttam, letöröltem egy vászondarabbal, aztán megdörzsöltem és elektromosságát ellenőriztem. Fajsúlyát megállapítottam és úgy találtam, hogy

négyszáz és öt között van. A próbák alapján kiderült, hogy a golyó nem sokat ér, és emlékeztem arra, hogy gyermekkoromban a frankfurti vásáron egy krajcárért három ilyen kaptam. Végül elérkeztem a kémiai vizsgálatához, és egy századrészét lefaragtam. Itt sem találtam semmi különösöt. Egy kevés agyag, körülbelül ugyanannyi mész, de ennél több kvarc, aztán vas, nyomokban konyhasó és valamilyen ismeretlen anyag. Sajnáltam, hogy az Aggastyán nevét nem tudtam, mert akkor ennek az ismeretlen anyagnak az ő nevét adtam volna. Egyébként a vizsgálatot egészen pontosan végeztem, mert mikor a tulajdonságokat összeadtam, ezeknek összege száz volt. Számításaimnak éppen a végére értem, amikor az Aggastyán visszatért. Megnézte a papírt, szelíd mosollyal elolvasta, aztán végtelen jószággal hozzám fordult, és ezt kérdezte: – Tudod-e, halandó, hogy mit vizsgáltál meg? Egész hanghordozása természetfölötti volt, s ezért így válaszoltam: – Nem tudom, Halhatatlan. A Szellem szólt: – Tudd meg, hogy ez semmi egyéb nem volt, mint a Föld. – Mire én: – A Föld? Nagy Isten! És a nagy tenger minden lakójával hova lett? – Az Aggastyán: – Azzal a vászonkendővel letörölted. – Én: – És a levegőóceán és a földrészek? – Az Aggastyán azt felelte: A levegő? – Az valószínűleg a desztilláció közben eltűnt. És a földrészek? Hogyan kérdezhetsz ilyet? Kabátod ujjával dörzsölted meg, s biztosan ott ragadt. – Én azt mondtam: – De az ezüstnek és az aranyak nyomát se találtam! – Mire Ő: – Elég baj. Látom, hogy segítségre szorulsz. Amikor melegítetted és tüzesítetted, a láng lepörkölte ezt a vonalat Svájtól Olaszországon, Szicílián át egész Afrikán végig, és

most az egész itt hever ezen az üveglapocskán. A másikon pedig ott vannak a Kordillerák a Csimborasszóval.

Megértettem és hallgattam. Életem hátralévő részének kilenctized részét odaadtam volna, ha a földet ismét teljes egészében láthatom: – Mit tegyek? Másikat kérjek? – Ó, jaj – kiáltottam; nagy és halhatatlan Lény, adj valamit helyette! Adj egy mustármagot, olyat, mint a föld, hogy megvizsgálhassam minden titkát! – Mit használna neked? hangzott a kérdés. – Hiszen bolygódon, ahol laktál, megláthattad a magokat ezerszeres nagyításban. De ha valamit akarsz, hát itt van neked ez. Vizsgáld meg alaposan, és aztán mondd meg, mit találtál. Azzal egy zacskót adott a kezembe. Amikor elment, csaknem tréfásan szólt: – Vizsgáld meg jól, kémiailag is. Majd visszajövök.

El voltam ragadtatva, hogy ismét van valami vizsgálnivalóm. Most, gondoltam magamban, jobban fogok vigyázni, mert hátha éppen a Nap van benne, vagy valamelyik állócsillag. Mikor a zacskót kinyitottam, várakozásom ellenére könyv volt benne. Nem valami díszes könyv. Egyszerű kötésben. Az írást nem ismertem, egyik sem volt az emberi nyelvek közül való. Az egyetlen dolog, amit el tudtam olvasni a címlapon, ez volt: „Ezt vizsgáld meg, fiam, de kémiailag, és mondd meg nekem, hogy mit találtál!” Nem tagadom, a nagy laboratóriumban eléggé tanácstalan voltam. Hogyan? Hogyan vizsgáljam meg ennek a könyvnek a tartalmát kémiailag? Hiszen a könyv tartalma a könyv értelme! S amikor egy pillanatig ezen tűnődtem, hirtelen fény

villant bennem, igen, fény villant meg, és a szégyentől elpirultam. Értem! Értem! – így kiáltottam fel. Ó, Halhatatlan lény, bocsáss meg, most értelek csak meg teljesen. Hála neked, hogy most megértettem azt, ami örök. Szívem mélyéig megrendültem, és abban a pillanatban felébredtem.

Lichtenberg

A MORALISTA MEGFIGYELÉSEI

A legjobb életfilozófia az, amely szarkasztikusan vidám és az életet elnéző megvetéssel szemléli.

A leendő filozófus ne riadjon vissza az első lesújtó fölfedezésektől, amelyeket az ember megismerésében szerez. Ahhoz, hogy az embert valóban megismerjük, le kell győznünk a csalódást, amint a sebész is diadalmaskodik a természetén, érzékszervein és utálatán, hogy végül is szakmájának mestere legyen.

Az élet betegség, melyet tizenhat óránként megenyhít az álom; de az álom végül is csak enyhítőszer, az igazi orvosság a halál.

Az a nap, amikor nem nevetünk, számunkra elveszett.

Két dolgot kell megszoknunk, különben az élet elviselhetetlen: az idők durvaságát és az igazságtalan emberiséget.

A társaság, amit nagyvilági életnek nevezünk, ezernyi ellentétes érdek, keresztező és ütköző, egymást megsebző és egymás előtt megalázkodó hiúság küzdőtere. Hol győzelmet aratunk, hol felocsúdva a vereségre vezekeljük le a tegnapi győzelmeit. Inkább egyedül akarok élni, s nem nyomorult csata sebesültjeként, mint a gonosz

indulatok áldozata. Az egyedüllétre azt szokták mondani, hogy nem tökéletes lét. Szegény emberiség!

Vajon a szellemileg és erkölcsileg egyaránt tökéletes ember – ha van ilyen – tud-e együtt élni valakivel? Az együttélésen nem azt értem, hogy két ember éppen hogy megtűri egymást, és nem kap össze. Amire én gondolok, az az egymásnak tetsző, szerető, egymás társaságát kedvelő együttlét.

A szellem embere elveszett, ha a szellemhez nem járul erély is: nem elég, ha Diogenész lámpása a miénk, botjára is szükség van.

Senkinek sincs annyi ellensége a világon, mint az egyenes, büszke és eszes embernek, aki olybá veszi a dolgokat és embereket, amilyenek valójában, és nem azt keresi bennük, amit amúgy sem találna meg.

Vannak emberek, akik szeretik magukat illúziókban ringatni, olykor felvillan előttük a valóság, de tüstént hátat fordítanak neki, akár az álarcos után futó kisgyerek, aki elszalad, mihelyt a maszkos ember hátrafordul.

Élvezz és hagyj mást is élvezni, anélkül hogy akár magadat, akár mást bajba kevernél; íme, véleményem szerint ez a morál.

Ha felebarátunkat úgy kell szeretnünk, mint önmagunkat, jogos, hogy magunkat legalább úgy szeressük, mint a felebarátot.

A szerelem olyan, mint a fertőző betegség: minél inkább óvakodunk tőle, annál könnyebben elér.

A szerelem önszeretet révén férkőzik közelünkbe. Hogyan is lehetne ellenállnunk, mikor széppé teszi azt, amink van, visszaadja, amit elvesztettünk, sőt azzal is megajándékoz, ami eddig nem volt a miénk?

Úgy tűnik, a szerelem nem keresi a valóban tökéletest, sőt kerüli, mintha félne tőle. Csak azt szereti, amit valóban vagy képzeletben saját maga teremt; olyan, mint a király, aki csak az önmaga alkotta nagyságot ismeri el.

A rossz az, ami ártalmas. Az emberi társadalomban az a baj, hogy a morál és a politika terén e definíció hibátlanul alkalmazható, ellentéte azonban, vagyis, hogy a jó az, ami hasznos, nem alkalmas elv a gyakorlatban. Ami egyik pillanatban hasznos, az hosszú időre vagy állandóan ártalmas is lehet.

A szegények Európa négerai.

Chamfort

ÉLETTAPASZTALAT

Ha az ostobák tudnák, mennyit szenvedünk miattuk, bizonyára szánakoznának rajtunk.

Illúzió az a hiedelem, hogy az idő elmúlik. Az idő part, s bár az ember halad, mégis olybá tűnik, mintha a part mozogna.

Ismerőseinkkel kevésbé vagyunk elnézőek, mint amilyen jóindulatúak tudunk lenni az ismeretlenekkel.

A sokbeszédű és hangoskodó irigység nem érint, csak a csendes irigységtől félek.

Az irodalomban végül is minden közhellyé lesz.

A megbízhatóságnál ritkább a józan ész.

Bizalmas érintkezésből fakad a leggyöngédebb barátság, de belőle ered a legerősebb gyűlölet is.

Egyetlen élőlény létezik, amely ért a tűzhöz: az ember. Éppen ezért lett a világ ura.

A filozófust az ész vezeti el oda, ahová a közönséges ember legfeljebb az idő jóvoltából juthat el.

A filozófus inkább anatómus, mint orvos: boncol, de nem gyógyít.

A beszéd hangos gondolkodás. Beszéde alapján bárkiről véleményt mondhatok, s nyelvéről megítélhetem a népet.

A géniusznak a sok nyelv roppant teher, s a rövid életből sokat fölemészt. Ne adjunk sok ruhát a gondolatnak. Mert jó a nyelvek földjén utazgatni, de zárkózzunk be az anyanyelv házába, miután a legszebbek zamatát megízleltük.

Hús ember közül tizenkilenc rosszat beszél rólunk, s a jót a huszadik rosszul mondja el.

Lévén a nyelvten az a művészet, amely a nyelv nehézségeit feloldja, ne legyen az emelő nehezebb, mint a súly.

A szótárakban vannak elnyűtt szavak, melyek csak a nagy íróra várnak, aki életerejüket majd visszaadja.

Rivarol

EMBER ÉS VILÁG

A testnek van egyfajta gyengesége, amelynek oka a szellem ereje, és a szellemnek van egyfajta gyengesége, amelynek oka a test ereje.

Az emberek egy része gondolatait elszavalja, egy része felmondja, mint a leckét, egy része elénekli. Más része elbeszéli, olvassa vagy önmagának mondja.

Éles szellemű gondolkodók az előzményeket átugorják és sem maguk nem állnak meg, sem másokat nem állítanak meg a kérdések határain.

Nem azt a filozófiát és metafizikát szeretem, amelyik négy vagy két lábon jár, hanem azt, amelyik repül és énekel.

Az igazsághoz a költészetten át érkeztem, a költészethez az igazságon át.

Az ízlés a lélek költői lelkiismerete.

A tánc a csaknem testetlen könnyűséget és a bájít fejezze ki. A művészetek egyetlen érdeme – és valamennyi célja – a lélek testi ábrázolása.

A világot látni annyi, mint bírák fölött ítélkezni.

Isten azt akarja, hogy még ellenségeit is szeressük.

A vallás a szív költészete.

A babona az egyetlen vallás, amelyben az alacsonyrendű lelkek hisznek.

Azt, aki a bűnt szeretetreméltóvá teszi, jobban kedvelem, mint azt, aki az erényt lealacsonyítja.

Jelmondatom: emberszeretet és bűnbánat.

Mi az, amit alkottam? – Egy árnyék álma.

IGAZSÁG ÉS TÉVEDÉS

Az igazság a lélek fénye. Van úgy, hogy semmi igazat sem látunk, és látjuk az igazságot, semmi szépet sem látunk, és látjuk a szépséget.

Az igazság színe világos, áttetsző és magától értetődő.

Szeretek egyszerre két igazságot látni: minden jó hasonlatnak ez az előnye.

Látni és felismerni mindenütt az igazat, az ellenvetésekben, a szemrehányásokban, sőt még magában a hamisban is. Látni és felismerni azt, ami az igazságtalanságban igazságos.

Ami igaz, az még nem az igazság, és az, ami nem igaz, még nem tévedés. Egy jótett még nem az erény, és egy hiba még nem a bűn.

„Csak az igazság szeretetreméltó.” Így van. Magában véve azonban ez még nem elég.

Az igazság a szellem számára pontosan az, ami a fény a szem számára. Vélekedésünk számára a bizonyosság ugyanazt jelenti, mint amit az erős talaj a lábak számára. A kételkedés az ingadozásnak és a hullámozásnak az állapota.

A történeti igazság csak a tudósokat érdekli, a fizikai csak testünket érinti, egyedül a morális igazságnak van jelentősége a lélek, az élet, a halál kérdéseire vonatkozóan.

Amikor hiába kopogtatunk az igazság ajtaján, meg kell kísérelnünk az ablakon bejutni.

Az illúzió az igazságnak kiegészítő része, lényegesen hozzátartozik, akár a hatás a hatóokhoz.

Az idő és az igazság barátok, mégis vannak pillanatok, amelyek az igazsággal el-lentébe kerülnek.

Ami a lámpafényben igaz, az még nem feltétlenül igaz a nap fényében.

Az általános igazságok Isten igazságai. A különleges igazságok csupán emberi vélemények. Az igazság névvel csak azt szabadna illetni, ami a természetre és a lényeges dolgokra vonatkozik, és sohasem olyasmit, amit nem feltétlenül kell tudnunk. Erre a szép névre csak a szívet megvilágító igazságok és cselekvéseket irányító elvek méltók. Ha az igazság szót anyagi dolgokra alkalmazzuk, azzal tisztaságát homályosítjuk el. A morális elveken és az elvont fogalmakon kívül minden egyéb találó neve: *tény*.

Istennek minden hasznára van, még csalódásaink is. A csalódások forrása az ég, a tévedéseké pedig mi magunk vagyunk.

A hiszékenység a szívből ered és a szellemnek nincs kárára.

Aki véleményét soha vissza nem vonja, jobban szereti önmagát, mint az igazságot.

Mindenekelőtt ne az igazzal és hamissal törődjünk, hanem a gonosszal és a jóval, mert nem a tévedés a félelmetes, hanem a gonosz.

A tévedés felzaklat, az igazság megnyugtat.

Joubert

AZ ŐSISMERET

Az, amit teljesen és természetesen ismerünk, a tökéletes.

A szellem számára semmi sem olyan könnyen elérhető, mint a végtelen.

A LEGMAGASABB

A legmagasabb a legelérhetőbb, a legközelebbi a legnélkülözhetetlenebb.

Csak önmagunk nem ismerése, csak az önmagunktól való távolság okozza az érthetlenséget, és – ez az érthetetlen.

VALÓSÁG

A valóság: az egész. Csak az lehetne teljesen valóságos, ami már nem lenne együttal rész is.

Az egész úgy pihen önmagán, mint ahogy a törökülést játszó ember szék helyett keresztbetett térdén pihen.

FILOZÓFIA

Filozofálni annyi, mint dédelgetni, annyi, mint a gondolkozás legbensőbb szerelmének bizonyítéka, annyi, mint a bölcsességben talált fokozhatatlan öröm.

A filozófia honvágy: bárcsak mindenütt otthon lehetnénk.

A filozófia éberség: filozofálni nem más, mint kétszeresen, háromszorosan résen lenni, ébren lenni, tudatosnak lenni.

ÉLETISMERET

A tiszta léthez semmiféle módosulás nem tapad, nincs olyan fogalom, amit szembe lehetne vele állítani, legfeljebb szó szerint a nem-létet. Ez azonban csupán egy pro forma ráaggatott függelék – csak látszat, mindössze egy marék sötétséget ragad meg.

Ahhoz, hogy az ént meghatározhassuk, valamihez viszonyítani kell. A viszonyítás pedig az egzisztencia két abszolút szférájának tétele alapján történik. Ez a két szféra a tiszta lét – vagy a káosz.

Egy ezeknél magasabb szféra a lét és a nem-lét között lenne – lebegés a kettő között – egy kimondhatatlan, és itt ragadhatjuk meg az élet fogalmát. Az élet nem lehet más – az ember meghal – az anyag megmarad – a középtag, ha így nevezhetem, anyag és pusztulás között megsemmisül – az anyag rendeltetése megszűnik – minden képessége szerint illeszkedik.

A filozófia itt megáll, és meg kell állnia, mert az élet éppen az, amit megérteni nem lehet.

A SZÓ

Minden szónak van varázsereje: amilyen szellemet idéz, olyan jelenik meg.

FILOLÓGIA

Ha a szellem ereje megszentelő, úgy minden valódi könyv biblia.

Lehet, hogy a legkiválóbb könyv az ABC-hez hasonlít.

Lehet, hogy a könyvek a hagyomány helyébe léptek.

A valódi levél természeténél fogva költészet.

A költészet az idegen létet önmagában feloldja.

A költészet az igazi, az abszolút realitás. Ez az én filozófiám magva. Minél költőibb, annál igazabb.

HANG ÉS TÁNC

A hang megtört mozgás, mint ahogy a szín megtört fény.

A szám és a zene a legszorosabban kapcsolódik.

A hang önmagától kapcsolódik a mozgásba.

A szín az anyagnak és a fénynek semlegesített állapota.

Az anyag fény akar lenni, a fény törekvése épp az ellenkező.

Lehetséges, hogy minden kvalitás a fenti értelemben megtört állapot.

FRAGMENTUMOK

A bűnnek és a szeretetnek célja az istenséggel való feltétlen egyesülés.

A ditirambusok valódi keresztény termékek.

Az igazi vallásos ember számára semmi sem bűn.

Egész életünk egyetlen istentisztelet.

Ha az ember óriást lát, vizsgálja meg előbb a Nap állását és figyelje meg, vajon nem csupán egy törpe árnyékát látta-e?

Az ember becsületét mindenre ráteheti – de ne tegye rá, csak egyre.

A szerencsés emberek azok, akik mindenütt Istennel találkoznak. – Ezek a tulajdonképpeni vallásosak.

A jövő nem a betegeké. Csak az egészségesek nem vesznek el szemük elől a csodálatosat. A szerencsétlenség az Isten hívása. Csak a szerencsétlenség tesz szentté. Ezért rohantak a szentek mind a szerencsétlenségbe.

Novalis

ROMANTIKA ÉS KLASSZICIZMUS

* * *

MESSIÁS

Valaki tréfából a rabbitól azt kérdezte:

- Mi lesz a Messiás, igazhívő, vagy eretnek?
- Azt hiszem, eretnek – válaszolta az –, mert ha igazhívő lenne, az eretnekek nem hinnének neki, de az igazhitűek, akárkicsoda, hinni fognak neki.

LÁTÁS

Salman rabbitól halála előtt unokája azt kérdezte:

– Látsz valamit?

Az csodálkozva nézett rá.

– Már csak az örök semmit látom – szólt –, amely a világot élteti.

MIT AKAR

Salman rabbi egyszer imáját megszakította, és felkiáltott:

– Nem kell a paradicsomod, nem kell a jövő világod, csak Te kellesz.

TEHETSÉGEK

Rabbi Bunam így szólt khassidjaihoz:

– Aki közületek semmi más, csak kedves, az bujálkodó, aki semmi más, csak kegyes, az csibész, aki semmi más, csak okos, az hitetlen.

A MEGBOCSÁTÁS JELE

– Miről ismerjük fel – kérdezte rabbi Bunam tanítványait – ebben a mi próféta nélküli korunkban, hogy bűneink mikor bocsáttattak meg?

A tanítványok többfélét válaszoltak, de a rabbinak egyik válasz se tetszett.

– Arról ismerjük fel – szólt végül –, ha a bűnt többé nem követjük el.

A NYELV

Jelmdi tanítványaival réten ment át, ahol legelésző tehenek bögtek, és a patak mellett libasereg gágogott.

– Ó – szólt egy tanítvány –, ha az ember mindezt meg tudná érteni!

– Ha gyökerében meg fogod érteni azt – válaszolt a rabbi –, amit magad beszélsz, minden lény nyelvét érteni fogod.

AZ ANGYAL SORSA

Egy khasszid halála után az égi bíróság elé került, és erős védelmezői annyian voltak, hogy a kedvező ítélet bizonyosnak látszott. Ekkor nagy angyal szólalt fel, aki mulasztással vádolta.

– Miért tetted ezt? – kérdezték tőle, és ő nem talált más választ, minthogy: „Feleségem csábított el”. Az angyal erre fölnevetett:

– Kitűnő védekezés! Egy asszony hangjának sem tudtál ellenállni?!

Az ítéletet meghozták: az embernek mulasztásáért bűnhődnie kellett, az angyalnak pedig a földre vissza kellett mennie, hogy megnősüljön.

SZENVEDÉS

Rabbi Szusszja születésétől fogva olyan nélkülözések és szenvedések között élt, amely példa nélkül állt. Smelhe rabbi és öccse egyszer mesterükhöz, a szent Maggidhoz mentek Messrits-be, és így szóltak hozzá:

– Bölcsseink tanítása nem hagy bennünket nyugodni, mert sehogyan sem értjük. E tanítás szerint az ember az Urat a rosszért éppen úgy, mint a jóért, dicsőítse, és fogadja örömmel. Mondd mester, hogyan értsük ezt?

A Maggid így válaszolt:

– Eredjete a tanuló szobájába, ott egy embert találtok, aki pipázik, úgy hívják, hogy Szusszja. Ő majd megmondja.

Csakugyan elmentek, és kérdésüket tették. Rabbi Szusszja nevetni kezdett.

– Ti aztán jól választottatok! Valaki mást kell keresnetek, mert velem világeletemben soha semmi rossz nem történt.

A SÓHAJ

A Maggid fiatal korában feleségével nagy szegénységben élt. Roskatag házban laktak a városon kívül, amiért nem kellett bért fizetni. Az asszony itt szülte meg fiát. Mind ez ideig nem panaszkodtak, de mikor a bába néhány fillért kért, hogy kamilla-teát vásároljon, és semmi pénzük nem volt, az asszony felsóhajtott:

– Látod, így jutalmazza az Úr szolgálatunkat!

A Maggid hallotta, és így szólt:

– Most kimegyek, és megátkozom Izraelt, amiért bennünket ilyen nyomorban hagy.

A kapu elé ment, szemét az égre emelte, és felkiáltott:

– Izrael gyermekei, a bőség árásszon el benneteket!

Az asszony a gyermeket elnémultan ringatta. A Maggid most sóhajtott először. Hirtelen hang hallatszott: „Részedet a jövő világból elvesztetted”. A Maggid szólt:

– Úgy legyen. Nincs többé jutalom, most már igazán szolgálhatok.

FOLTOZÁS

A lublini rabbi egyik híve szombattól szombatig böjtölt. Pénteken délután oly erős szomjúság fogta el, hogy azt hitte, belehal. Kutat pillantott meg, odament és inni akart. Ugyanakkor azonban feleszmélt, s arra gondolt, egyetlen órát kell még elviselnie, ha nem bírja, egész fáradtsága odavész. Nem ivott, és a nehéz próbát megállta. Mikor azonban erre is feleszmélt, azt gondolta: „Helyesebb, ha odamegyek és iszom, mintha a kevélység lesz bennem úrrá.” Visszafordult, és a kúthoz lépett. Már a víz fölé hajolt, hogy merítsen, mikor úgy érezte, nem is szomjas többé. A szombatnap kezdetének órájában mesterének házába lépett. „Foltozás”, kiáltott a mester, mikor a hívőkhöz ért.

Buber: Haszid történetek

A POKOL KÖZMONDÁSAI

Vetéskor okulj, aratáskor oktass, télen örülj.

Hajtsd szekered s ekéd a holtak csontjain keresztül.

A kicsapongás útja a Bölcsesség palotájához vezet.

Csúf, gazdag vénlány a tudás, akinek a Tehetetlenség teszi a szépet.

Aki vágyik, de nem cselekszik, pestist idéz.

A kettészelt kukac megbocsát az ekének.

Vesd a folyóba, aki szereti a vizet.

A balga nem ugyanazt a fát látja, mint a bölcs.

Akinek arca nem áraszt fényt, abból sose lesz csillag.

Az örökkévalóság szerelme az idő teremtményei iránt.

A buzgó méhecske nem ér rá szenvedni.

A balgaság perceit kiméri az óra, de a bölcsességét nincs óra, mely kimérje.

Minden tápláló eledel elérhető háló és csapda nélkül.

Számot, súlyt, mértéket az ínség esztendeiben végy elő.

Egy madár se száll túl magasra, míg a maga szárnyain száll.

A holttest már nem áll bosszút az igazságtalanságon.

Nincs tisztább cselekedet, mint mást helyezni magad elé.

Ha az ostoba kitartana ostobaságában, bölcs válnék belőle.

Butaság a Gázság palástja.

Szégyen a Gög palástja.

A börtönök a Törvény köveiből épülnek, a bordélyok a Vallás tégláiból.

A páva gőgje Isten dicsősége.

A kecske kéjvágya Isten pazarlása.

Az oroszlán haragja Isten bölcsessége.

A nő mezítelensége Isten műremeke.

A bánat telje nevet. Az öröm telje sír.

Az oroszlán bögése, a farkas üvöltése, a viharos tenger zúgása, a gyilkos penge mind az öröklét arányait hordják és túl nagyok az emberi szemnek.

A róka a csapdát veti meg, nem önmagát.

Gyönyör ejt teherbe. De a szenvedés szül.

Adjátok a férfit a oroszlán bőrét, a nőre a juh gyapját.

Fészek a madárnak, háló a póknak, az embernek barátság.

Mondjuk bölcsnek az öntelten mosolygó ostobát és a baljóslatú, mord ostobát, így fonhatunk korbácsot belőlük.

Ami mára megvalósult, tegnap még csak képzelet volt.

Patkány, egér, róka, nyúl őrzik a gyökeret; oroszlán, tigris, ló, elefánt őrzik a gyümölcsöt.

A medence összegyűjt, a forrás kiárad.

Egyetlen gondolat betölti a mindenséget.

Légy mindig kész az őszinteségre és elkerülnek a gazok.

Minden, ami elhíhető – egy arca az igazságnak.

A sas nem vesztegethetné rosszabbul idejét, mintha a szarkától akarna tanulni.

A róka gondoskodik önmagáról, de Isten gondoskodik az oroszlánról.

Reggel eszmélj. Délben cselekedj. Este egyél. Éjjel aludj.

Aki túri, hogy becsapd, az ismer téged.

Ahogy az eke megindul a puszta szóra, úgy hajt Isten az imára.

A düh tigrisei bölcsőbbek a meggondolás paripáinál.

Álló víztől csak mérget remélj.

Nem tudhatod, mi elég, amíg nem tudod, mi több az elégnél.

Hallgass a balga rosszallására! Királyi dicséret az!

A tűz szeme, a levegő orrlikai, a víz ajka, a föld szakálla.

A bátorságban gyenge erős a ravaszságban.

Az almafa nem kérdezi a bükkötől, hogyan nőjön magasra; sem az oroszlán a lótól,
hogyan ejtse el zsákmányát.

Kinek hálások segéltjei, annak bő az aratása.

Ha más nem volna bolond, mi lennénk azok.

Az édes öröm lelkét be nem mocskolhatod.

Ha sast látsz, a Génusz részét látod, emeld föl a fejed!

Miként a hernyó a legszebb levelet választja ki tojásainak lerakására, a pap is a
legszebb örömökre szórja átkait.

Egy csöpp kis virág teremtése nagy idő munkája.

A kárhozat összeköt. Az áldás elszakít.

A bor, ha ó, a víz, ha friss.

Könyörgés nem vet! Dicséret nem arat!

Gyönyör nem nevet! Fájdalom nem sír!

A fej a Fönség, a szív az Indulat, a nemi rész a Szépség, a kéz és a láb az Arány.

Ami a lég a madárnak, tenger a hálnak, az a megvetés a megvetendőnek.

A varjú mindent feketének szeretne, a bagoly mindent fehérnek.

A bőség szép.

Ha az oroszlán a róka tanácsára adna, maga is agyafűrt lenne.

Javítás teszi az utat simává; de rögös út és javításmentes a Géniusz útja.

Inkább gyilkold meg bölcsőjében a csecsemőt, semmint betöltetlen vágyakat táplálj.

Igazságot nem lehet úgy mondani, hogy aki megértette, el ne higgye.

Elég! Vagy nagyon is Sok.

William Blake

EMBER ÉS TERMÉSZET

Az ember, bármennyire vonzza is a föld ezer meg ezer jelenségével, tekintetét kutatva és vágyakozva függeszti az égre, amely végtelen terekben boltozódik felette, mélyen és tisztán érzi ugyanis magában, hogy annak a szellemi birodalomnak a polgára, melyben a hitet sem visszautasítani, sem feladni nem vagyunk képesek. Ebben a sejtelemben rejlik annak a titka, hogy örökké ismeretlen cél után törekszünk; egyzersmind ez kutatásunk és gondolkodásunk serkentője, s a finom kötelék költészet és valóság között. Az erkölcs örökös békekötési kísérlet személyi igényeink s e láthatatlan birodalom törvényei között.

Minden valamirevaló ember érzi, különösen amint műveltségben gyarapszik, hogy a világon kettős szerepet játszik; egy igazit és egy eszményit, és ebben az érzésben keresendő minden nemes alapja. Ami valóság számunkra osztályrészül jutott, nagyon határozottan érezzük; ami a másikat illeti, azzal ritkán jövünk tisztába. Az ember keresheti magasabb rendeltetését földön vagy égben, a jelenben vagy a jövőben, mégis belsőleg bizonyos örök ingadozásban marad, kívülről egyre zavaró hatásoknak kitéve, mígnem arra az elhatározásra jut, hogy úgy döntsön, ahogy az helyes, ami hozzá illik.

A természettudományban végzett fáradozásaim nélkül soha meg nem ismerhettem volna az embereket igaz valójukban. Másutt nem ellenőrizhető úgy, sem a tiszta szemlélet és gondolkodás, sem a jellemhibák és jó tulajdonságok; mindez többé-kevésbé rugalmas valami, ingadozó, és többé-kevésbé túri, hogy önkényesen bánjanak vele; a természet azonban nem ismer tréfát, mindig igaz, mindig komoly, mindig szigorú, mindig neki van igaza, és a hibák és tévedések mindig az emberéi vele szemben. A tehetségtelent megveti és csak az értelmesnek, az igaznak és tisztának hódol meg és tárja föl titkait.

A pusztá eszesség nem éri fel, az embernek képesnek kell lenni, hogy a legfőbb bölcsességig emelkedjék, hogy az istenséget megérinthesse az erkölcsi és fizikai ősjelenségekben, amelyek belőle indulnak, s amelyek mögött ő lakozik. Az istenség pedig csak az élőben tevékenykedhet és nem a halottban; a levőben, a változóban rejlik, s nem a készben és megmerevedettben; ezért az istenségre beállított kutató értelemnek mindig a levővel, élővel van dolga – míg a gyakorlatias ész a késszel, a megmerevedettel foglalkozik.

Éppen abban áll a szeretet isteni ereje, amiről nem szűnnek meg dalolni és beszélni: hogy minden pillanatban újra előállítja a szeretett tárgy gyönyörű tulajdonságait, legkisebb részleteiben kidolgozza, egészében átfogja, nappal nem nyugszik, éjjel nem pihen, saját műve elragadtatásba ejti, saját szakadatlan tevékenysége felett álmélko-

dik, a már ismertet mindig újként felfedezi, mert az minden pillanatban a legelragadóbb tevékenységben újjászületik. Igen, a szeretett lény képe soha meg nem öregszik, mert minden pillanat születése órája.

Legszebb állapot az önkéntes függés, s hogy volna ez lehetséges szeretet nélkül.

A jó emberek emlékezete nagyobb befolyással van életünkre, jellemünkre, sorsunkra, mint amit különben a csillagoknak tulajdonítanak.

Goethe

A BŰNBEESÉS

... Tegyük fel tehát, hogy a gondviselés megállt volna vele ezen a fokon, úgy az emberből minden állatok legboldogabbika és legszellemesebbike lehetett volna – de a természeti ösztön gyámsága alól soha nem került volna ki. Cselekvései szabadok, tehát erkölcsiek soha nem lettek volna, soha nem lépte volna túl az állati lét küszöbét. Kéjes nyugalomban élte volna örök gyermekkorát, és a kör, amelyben mozog, a lehető legkisebb lett volna: a vágytól az élvezetig, az élvezettől a megpihenésig, a megpihenéstől ismét a vágyig.

De az ember egészen másra szemeltetett ki és a benne lakozó erők egészen másféle üdvösségre szólították. Amit csecsemőkorban a természet vállalt helyette, azt, amint nagykorú lett, magának kellett vállalnia. Ő magának kellett saját üdvösségét megteremtienie, és az a mérték, amelyben ő maga üdvössége megteremtésében részt vett, határozta meg üdvössége mértékét. Meg kellett tanulnia az ártatlanságnak azt az állapotát, amelyet most elveszített, esze által újra fellelni, és mint szabad ésszel bíró szellemnek oda visszatérni, ahonnan mint növény és mint ösztönlény kiindult; a tudatlanság és szolgaság paradicsomából fel kellett magát küzdenie, ha késő évezredek múltán is, a megismerés, a szabadság paradicsomába, ahol ugyanoly állhatatosan fog engedelmeskedni a keblében lakozó erkölcsi törvénynek, mint ahogy először az ösztönnel szolgált, valamint a növény és az állat még most is szolgálnak. Mi volt tehát

az elkerülhetetlen? Minek kellett megtörténnie, ha elébe akart indulni ennek a távolban kitűzött célnak? Alig próbálta meg esze első erőit, a természet elbocsátotta őt gondozó karjaiból, vagy helyesebben szólván, ő maga, valamely ösztöntől üzelve, melyet maga sem ismert, nem is tudva, mily nagyot cselekszik e pillanatban, ő maga szakadt le a járószalagról, és még zsenge eszével – ösztöne csak távolból kísérte – az élet vad játékába vetette magát, elindult az erkölcsi szabadság felé vezető veszélyes úton. Ha tehát Isten szavát az Édenben, amely eltiltotta a Tudás Fájától, saját ösztöne szavára változtatjuk, amely őt ama fától visszarántotta, úgy vélt engedetlensége az isteni paranccsal szemben nem egyéb, mint eltántorodás saját ösztönétől, tehát öntevékenységének első megnyilatkozása, eszének első merészsége, első kezdete erkölcsi létezésének. Az embernek az ösztöntől való eltántorodása, amely ámbátor az erkölcsi rosszat hozta a teremtésbe, csak azért, hogy ezáltal lehetségessé tegye az erkölcsi jót, kétségtelenül a legszerencsésebb és legnagyobb esemény az emberiség történetében; ettől a pillanattól kezdődik szabadsága, erkölcsi épületéhez itt rakta le az első, távoli alapkövet. A néptanítónak tökéletesen igaza van, ha ezt az eseményt, mint az első ember bűnbeesését tárgyalja, és ahol csak lehet, hasznos erkölcsi tanulságokat von le belőle, de a filozófusnak sincs kevésbé igaza, ha az emberi természetnek általában szerencsét kíván e nagy lépéséhez saját tökéletesedése felé. Az elsőnek igaza van, ha ezt bűnbeesésnek nevezi, mert az ember ártatlan teremtményből bűnössé lett, a ter-

mészet tökéletes növendékéből tökéletlen erkölcsi lényé, boldog hangszerből boldogtalan; művésszé.

A filozófusnak igaza van, amikor ezt az emberiség óriási lépésének nevezi. Mert az ember ezáltal lett a természeti ösztön rabszolgájából szabadon cselekvő teremtménnyé, automatából erkölcsi lényé, ezzel a lépéssel jutott első fokára annak a lét-rának, amely őt sok ezer év elteltével önmaga urává fogja emelni...

Schiller

A CSILLAGOS ÉG ÉS AZ ERKÖLCSI TÖRVÉNY

Két dolog tölti el újra meg újra csodálattal a lelkemet, mennél többet és mennél tovább elmélkedem rajta: a csillagos ég felettem és az erkölcsi törvény bennem. Egyiket sem kell ködbe burkoltan, homályos túlzásokban látkörömön túl keresnem és csupáncsak sejtenem: világosan ott állnak előttem, s egybekapcsolódnak létezésem öntudatával. Az egyik azzal a hellyel kezdődik, amelyet az érzéki világban elfoglallok, és kiszélesíti a kapcsolatoknak azt a hálózatát, amelyben állok, világok és világok, bolygórendszerek és bolygórendszerek beláthatatlan méreteiben, s mindezek felett még periodikus mozgásuk, keletkezésük és időtartamuk határtalan időibe. A másik láthatatlan énemmel, személyiséggemmel veszi kezdetét, és beállít egy világba, amelynek valódi ugyan végtelensége, de csupán az értelem számára észlelhető, és amellyel (s ezáltal egyszersmind azokkal a látható világokkal is) nem pusztán mint ott esetlegesnek, hanem általánosnak és szükségképpeninek ismerem fel kapcsolataimat. Az első látvány, a számtalan világoké, megsemmisíti szinte egész jelentőségemet, mint valami állati lényét, amelynek az anyagot, amelyből lett, vissza kell adnia ismét a bolygónak, a világmindenség egy csöpp pontjának, miután ez az anyag, nem tudni, miként, egy időre életerővel rendelkezik. A második ellenben emeli értékemet, mint személyiségem által végtelen intelligenciáét, amelyben az erkölcsi törvény az állati és az egész érzéki világtól független életet nyilvánít meg, legalábbis

amint az létem e törvények általi meghatározottságából, amely már nem korlátozódik a fizikai élet feltételeire és hatáira, hanem a végtelenbe terjed, ez kikövetkeztethető.

Kötelesség! Te fenségesen nagy név, amelyben nincs semmi olyan kedveskedés, amely hízelgően hatna, hanem engedelmességet kívánsz, mégsem fenyegetőn, ami a kedélyben természetes ellenkezést keltene, ijesztve, hogy az akaratot megindítsd, hanem csupán felállítsz egy törvényt, amely a kedélybe magától utat talál és akaratlanul is tiszteletet, ha nem is mindig követést vív ki, amely előtt valamennyi hajlam elnémul, ha titokban aztán ellenállnak is: mi a te méltó eredeted és hol található gyökere nemes származásodnak, amely büszkén kizár minden rokonságot a hajlamokkal, és amely gyökértől származni annak az értéknek elengedhetetlen feltétele, amelyet az ember önmagának adhat.

A kötelesség méltóságának nincs mit kezdenie az élvezettel: neki megvan a saját törvénye, s a maga sajátos ítélőszéke is, és ha a kettőt össze is akarták volna erőltetni, hogy összekeverve a beteg lélek gyógyszereként szolgálják fel, szétválnak maguktól hamarosan, és ha nem is teszik ezt, az első egyáltalán nem hat, de ha a testi élet bizonyos erőre kapna így, az erkölcsi menthetetlenül belepusztulna.

Az erkölcsi törvény olyan imperatívusz, amely kategorikusan parancsol, mert a törvény feltétlen.

A kategorikus imperatívusz feltétlen, s ekként hangzik:

- a. Cselekedj úgy, hogy minden tettered általános erkölcsi alaptörvényként szolgáljon.
- b. Cselekedj úgy, mintha cselekedeted alapelve szándékod folytán általános természeti törvénnyé kellene hogy legyen.
- c. Cselekedj úgy, hogy az emberiséget a magad személyében éppúgy, mint a más személyében, mindig célként és sohase pusztá eszközként használd fel.

Kant

BEVEZETÉS A GONDOLKODÁS MÓDSZERÉBE

Korunknak legfőbb alapvonása az, hogy benne az élet történelmivé és jelképeivé vált, magának az életnek valóságával azonban alig találkozunk. Az életnek egyik nem lényegtelen alkotórésze a gondolkodás. Ahol az egész élet idegen történelemmé halványodott, ott a gondolkodással sem történhetett más. Bizonyára hallották már és meg is jegyezték, hogy az emberek többek között gondolkodni is tudnak; igen, valóban többen lehetnek itt olyanok, akik már gondoltak arra, hogy az egyik ember így, a másik amúgy, és a harmadik meg a negyedik megint másképp gondolkodik, és hogy ennek mi az oka; arra az elhatározásra azonban, hogy ezt a gondolkodást végre egyszer a magunk személyében tegyük próbára, nem könnyen jutunk. Az, aki előveszi magában, hogy egy ilyen kort, mint a mienk, erre az elhatározásra bír, többek között még abba a kényelmetlen helyzetbe is jut, hogy nem tudja, hol keresse fel az embereket és hogyan férjen hozzájuk. Akárkit von felelősségre, az illető már kész válasszal vág vissza: „igen, ez a vád illethet másokat, de nem engem”; és igaza is van annyiban, hogy a gáncsolt gondolkodásmód mellett pusztán történelmiségében a másikat, a vele szemben állót is éppoly jól ismeri; s ha azon kapta volna rajta valaki, akkor ehhez menekült volna, amelyet most éppen megtagadott. S ha valaki példának okáért úgy beszélne, ahogy én most beszéltem, vagyis elítélné a történelmi laposságot, a sokféle, egymásnak ellentmondó szemléletmód szétszórtságát, a mindenekfölött való

bizonytalanságot és azt a tökéletes közönyt, amellyel az emberek általában az igazság iránt viseltetnek: úgy mindenki biztosítaná a dorgálót, hogy ebben a jellemképben nem ismer magára, mert ő nagyon jól tudja, hogy csak egy állítás lehet igaz, és minden, ami ezzel az eggyel ellentétben van, szükségképpen hamis; ugyanez az ember biztosítana erről minket, aki – ha szemléletének egyoldalúságával, dogmatikus me-revséggel vádolná valaki – nyomban szkeptikus sokoldalúsággal dicsekednék. S mivel ilyenformán áll a dolog, nem marad más hátra, minthogy röviden, de döntően, egyszer és mindenkorra leszögezzük: ebben a kérdésben a legkomolyabban előrebo-csátandó, hogy van olyan igazság, amely önmagában egyedülállóan igaz, és mindaz, ami rajta kívül áll, feltétlenül hamis; s ez az igazság valóban felismerhető, mert igaz voltában közvetlenül bevilágító; ennek az igazságnak azonban egyetlen szikrája sem fogható fel történeti úton, mint valamely tőlünk idegen kedélynek a határozata, és így nem is válik közölhetővé; ellenben, aki magáévá akarja tenni, annak önmagában kell azt megteremtenie. Az előadó kizárólag a megismerés feltételeit jelölheti meg; ezeket a feltételeket most már mindenkinek önmagának kell megvalósítania, és akkor a megismerés minden további hozzájárulás nélkül magától adódik. Nem olyan tárgyról van itt szó, amellyel másutt már találkoztak, hanem valami egészen újról és soha nem hallotról, ami annak a számára, aki még nem foglalkozott a tudományelmélet alap-jaival, teljességgel ismeretlen; ehhez az ismeretlenhez senki sem juthat el másképp, csak úgy, hogy őbenne magában megszületik; azonban csak azzal a feltétellel szület-

hetik meg, ha ő maga, a személy megteremti a megismerés megfogalmazásának feltételeit. Aki ezt nem teszi, az nincs birtokában annak a tárgynak, amelyről itt szó lesz, és minthogy mindaz, amit mondani fogunk, erre az egyetlen tárgyra érvényes csupán, neki egyáltalán nem lesz a birtokában semmiféle tárgy; ránézve tehát mindaz, ami itt elhangzik, a puszta semmit jelentheti csak, vagyis nem lesz számára több mint puszta hang, szóözön, mint a levegő rezgése. És így legyen ez, amit itt mondottunk, a szavak teljes súlyával és azoknak legszigorúbb értelmében, az első prolegomenon.

Fichte

A VALLÁSOS EROTIKÁBÓL

Az ember – mondja Saint-Martin – ember akart lenni Isten nélkül, de az Isten nem akart Isten lenni az ember nélkül. Hogy Isten a világot és az embert megteremtse, ahhoz nem kellett más, mint hogy hatalmát és dicsőségét szabadon kibontsa és kedvére megnyilvánuljon a maga lényegében, ahhoz azonban, hogy a bűnbe esett embert megváltsa, erőt kellett vennie magán. Túl kellett ugyanis adnia önnön fenségén azért, hogy mi gyöngeségünkben és romlottságunkban fel tudjuk fogni és el tudjuk viselni az ő segítségét. Csak a szeretet képes arra, hogy ezt az áldozatot megértse és elfogadja.

A kereskedő mindazt, amit üzletfelétől kap, feljegyzí saját terhére a „tartozik” rovatába, s ugyanúgy mindent, amit üzletfelének ad, annak terhére ír a „követel” rovatába. Hasonlóképpen vezeti a szerelem is a maga könyvvitelét. Midőn ugyanis a szeretett lény nekem adja magát, én adósa lettem neki magammal, s midőn én (hívén benne) odaadom magam a szeretett lénynek, ő lett adósom nekem – önmagával. És még Isten sem adhatja magát nekem, ha én nem adom, nem engedem magam át neki, ha nem hagyom rá magam vagy ha nem hiszek benne. De ő sem vonhatja el magát tőlem, ha én – hívén benne – magam neki adom, ami által ő ugyancsak az én adósom lett.

Amennyiben a szeretett lény az enyém, hatalmam van rajta és ura vagyok. S amennyiben én az övé vagyok, neki hatalma van rajtam és ő az én úrnóm. Ha örömet tudok szerezni annak, akit szeretek, megszabadulok egy kívánságtól, egy fájdalomtól, és ha magamra vehetem az ő fájdmát, az nekem örömet szerez. Mindkét esetben éppen annyi hálaival tartozom a kedvesnek, mint amennyivel ő tartozik nekem, és így nézve a dolgot azt kell mondanunk, hogy a szeretet mindig dupla krétával ír.

S ezért még azt is mondhatjuk, hogy a szerető már csak azért is hálás lehet a szeretett lénynek, mert az engedi magát szeretni általa. De ha ezt jobban szemügyre vesszük, kitűnik, hogy én csak azt szerethetem és csakis az hagyhatja szeretni magát általam, aki maga is szeret engem. Ebben az értelemben panaszkodik az Írásban olyan gyakran Isten, hogy csak oly kevés ember engedi magát szeretni, és ezért ő, aki maga a szeretet, csak oly kevés embert szerethet, és – saját hibájukból – azokat is csak oly kevésé szeretheti, bármennyire is akarná.

Mindezekből következik, hogy valójában semmi sem olyan szeretetreméltó, mint maga a szeretet; mert a szellem és a szív birodalmában érdemesség, fogékonyság és érdem egyet jelentenek.

Az istenfélő és az istentagadó egyaránt szüntelenül tanúságot tesznek Istenről. Mert amiképpen a jó szerencsésében Istent dicséri és neki hálaival adózik, a balsorsban pedig hozzá fohászkodik, azonképpen a gonosz balsorsában és fájdmában átkozza Istent, szerencsésében pedig dacol vele.

Az adakozó nem azonos az adománnyal, sem pedig megfordítva, és mégis, ha szeret, minden adakozó önmagát adja az adományban, és az elfogadó az adományban, ha szereti, az adakozót fogadja el. Ha én abban, amit neked adok, nem önmagamot adom (a szívemet), akkor nem szeretlek, és ha te nem engem fogadsz el abban, amit neked adok, akkor nem szeretsz.

Baader

A LÉLEKRŐL

A lélek az igazán isteni az emberben, vagyis a lélek a személytelen, az igazán létező, amelynek a személyiség mintegy nem-létezőként rendeltetik alá. Az ezzel szemben felmerülő kétségek:

a. Szoktak beszélni lelki betegségekről. Ilyesmi azonban önmagában nincs. Csak a kedély vagy a szellem lehet beteg.

b. A mindennapi életben is szokták mondani bizonyos emberekről: gonosz, fekete, hamis lelke van. Csakúgy, ahogy hamis erényről is szoktak beszélni. Azt ellenben nem mondhatja senki, hogy az az ember, aki vétkesen vagy elvetemülten cselekedett, lélekkel cselekedett volna. Vagyis a fekete lélek nem lélek. (Ugyanígy vannak szellemi tévedések, de lelkes tévedések nincsenek.)

Tehát a lélek a személytelen. A szellem tud, a lélek nem tud, hanem a lélek a tudás. A szellem, mert a gonoszra való hajlam megvan benne, csak képes a jóra, vagyis része lehet a jóságban, a lélek azonban nem jó, hanem a lélek maga a jóság.

A kedélyt tehát – éspedig annak legmélyebb vágyaiból kiindulva – folytonos sor köti össze a lélekkel. A kedély és a szellem egészsége ennek a sorrendnek töretlenségén nyugszik, s épp ezért ennek a folytonos vezetéknek a lélekből is el kell vezetnie a kedély legmélyebb rétegébe. Mert a lélek az, amin keresztül az ember kapcsolatban van Istennel, s e nélkül a kapcsolat nélkül a teremtmény, kiváltképpen pedig az ember, egy pillanatig sem létezhet. Amint tehát a vezeték megszakad, itt a betegség,

éspedig a kedély megbetegedése, különösen akkor, ha a vágy legyőzi az érzelmet, ami a kedélyen belül a lelket jelenti. Tehát:

1. Ha a vezeték az érzelemben szakad meg, akkor jön létre a kedélybetegség.

2. Ha a vezeték az értelemben szakad meg, akkor jön létre a gyengeelméjűség. Ilyen embereknek sokszor igen nagy lelkierejük van, és különösen nagy akaratosság van bennük, ez utóbbi azonban, mivel nem vezeti az értelem, többnyire ártalmatlan, s tulajdonképpen csak az élvezetekre vagy ehhez hasonlókra irányul.

3. Ha azonban az érzelem és a lélek között szakadt meg a vezeték, akkor jön létre a legrettenetesebb jelenség, az örület. Voltaképpen nem azt kellett volna mondanom, hogy létrejön: hanem azt, hogy előlép. Ennek megvilágítására megjegyzem a következőket.

Mi az emberi szellem? A válasz: létező, amely a nem-létezőből lesz, vagyis az értelem, amely az értelem nélkül valóból keletkezik. Mi tehát az emberi szellem alapja, abban az értelemben, ahogy mi az alapról beszélni szoktunk? Válasz: az értelem nélkül való. S mivel az emberi szellem a lélekhez való viszonyában is relatíve nem-létező, így egyúttal relatíve értelem nélkül való is. Ha tehát az emberi szellemet a lélektől és így Istentől való elhagyatottságában szemléljük, annak legmélyebb lényege az örületben van. Az örület tehát nem keletkezik, hanem csupán előlép akkor, ha az, ami eddig voltaképpen nem-létező, vagyis értelem nélkül való volt, aktualizálódik, ha létezővé és jelenvalóvá akar válni.

Az értelem alapja tehát az örület. Így az örület nélkülözhetetlen elem, amelynek azonban sohasem szabad napvilágra lépnie, amely sohasem valósulhat meg. Amit mi értelemnek szoktunk nevezni, az, ha valódi, élő, cselekvő értelem, akkor tulajdonképpen nem más, mint rendezett örület. Az értelem csak a maga ellentétében mutatkozhatik és nyilvánulhat meg: az értelem nélkül valóban. Azok az emberek, akikben nincs örület, üresfejú, terméketlen eszű emberek. Innen a fordított mondás: *Nullum magnum ingenium sine quadam dementia*; innen az az isteni örület, amiről Platón és a költők beszélnek. Ha ugyanis ezt az örületet a lélek ereje kormányozza, akkor valóban isteni örület, akkor az ihletnek és egyáltalában a hatóképességnek alapja. De általában maga a puszta értelem is, ha erőteljes és eleven, tulajdonképpen nem más, mint irányított, fegyelmezett és rendezett örület. Vannak azonban esetek, amikor az értelem a lényünk mélyén szunnyadó örületet nem képes hatalmában tartani. Ilyenkor az értelem a heves fájdalomban sem tud vigaszt nyújtani. Ebben az esetben tehát, amikor a szellemet és a kedélyt elhagyja a lélek szelíd befolyása, előtör a kezdetleges, sötét lény, és az értelmet mint a lélekhez viszonyított relatíve nemlétezőt magával ragadja: elrettentő jelül előlép az örület, megmutatva, mi lesz az akaratból, ha Istentől elszakad.

Schelling

A GONDOLKOZÁS TÖRTÉNETE

Abban a gondolatban, amellyel a filozófia történetében legelőször találkozunk, belső ellentmondást fedezhetünk fel. A filozófia ugyanis azt kívánja megismerni, ami változatlan, örök és önmagáért való. Célja: az igazság. A történet ezzel szemben olyasvalamit beszél el, ami bizonyos időben volt, más időben azonban már eltűnt és valami más háttérbe szorította. Ha abból indulunk ki, hogy az igazság örök, akkor nem eshetik a mulandóság körébe, és így története sem lehet. Ha azonban története van, és csak a történetben van, vagyis nem egyéb, mint egy sereg alakja a megismerésnek, akkor viszont az igazságot nem tartalmazhatja, mivel az igazság nem múlhat el.

Azt lehetne mondani: ez az általános meggondolás nemcsak a többi tudományt érintené, hanem magát a keresztény vallást is, és önmagának ellentmond az, hogy a keresztény vallásnak is van története és a tudományoknak is. Ezt a meggondolást azonban tovább vizsgálni fölösleges, mivel már azzal a ténnyel, hogy valóban van története, közvetlen igazolást nyert. Ahhoz azonban, hogy az ember ennek az ellentmondásnak az értelméhez közelebb férközhessék, megkülönböztetést kell tennie valamely vallás külső sorsának története és magának a dolognak a története között. Továbbá figyelembe kell venni, hogy a filozófia történetével a dolog, éppen sajátos tárgya miatt, másképpen áll, mint más történetekkel. Azonnal kitűnik ugyanis, hogy

az ellentmondás nem a külső történetre, hanem csakis a belső tartalomra vonatkozhat. A kereszténység története semmi egyéb, mint kiterjedésének, hitvallói sorsának stb. stb. története. És midőn létét egyházzá építette ki, ez az egyház külső lét, amelyre az idő sokszerű jelensége vonatkozik, sokszerű sors érinti, és így van története. Ami azonban magára a keresztény tanra vonatkozik, ez sem áll teljesen a történeten kívül. Szükségképpen elérte fejlődésének bizonyos fokát, és bizonyos alakot nyert. Ez az ősi hitvallás minden időben érvényes volt, és ma is változatlanul mint igazság érvényes, – ha ez az érvényesség nem lenne egyéb látszatnál, és szavai nem lennének egyebek az ajkak üres formuláinál. Ennek a tanításnak további története azonban már csak két dolgot jelez: egyrésztől igen sok hozzátoldást és eltérést, amelyek ehhez a szilárd igazsághoz hozzátesznek vagy ettől eltérnek, másrésztől az eltévelyedések ellen való küzdelmek sorozatát és az ősi alapnak a toldalékoktól való megtisztítását és eredeti egyszerűségéhez való visszatérését.

Külsőleges története – mint a vallásnak – a többi tudománynak és a filozófiának is van; ez a történet magában foglalja a keletkezést, az elterjedést, a virágzást, az enyészetet, az újjászületést, ez a tanítók története, a hívóké, az ellenfeleké; tartalmazza ennek külső kapcsolatát a vallással, van úgy, hogy az állammal.

Tartalmát tekintve a többi tudománynak is van története. Ez a történet egyszers mind a tudomány egy része is, amely foglalkozik a tudomány változásával, a tételek felállításával. Sőt a tudomány nagyobbik fele ilyen történeti rész, mi az, ami keletke-

zett, és ami keletkezett, az nem valami előbbinek a megváltozott alakja, hanem annál több. Ezek a tudományok úgy haladnak, hogy új elveket helyeznek a régiek mellé. Vannak eredmények, amelyek az ásványtan, a botanika stb. régebbi eredményei mellett megállanak, és pedig a tudomány tételeinek legnagyobb része ilyen. Változás nélkül, csupán új tételekkel gazdagszik. Az olyan tudománynál, mint a matematika, a történet, ami a tartalmi lényegét illeti, különösen örvendetes módon a szüntelen tárgulás útján gyarapszik. Az elemi geometria – körülbelül olyan körvonalakban, ahogy Eukleidész felvázolta – ettől a perctől kezdve történetinek tekinthető.

A filozófia története ezzel szemben egyáltalán nem ezt a képet mutatja. Nem marad meg hozzátétel nélkül egy ősből és egyszerűbb alakjában, sem pedig nem gyarapszik egyre újabb és újabb kincsekkel, amelyeket a régiekhez kapcsol. Olyan, mint a színjáték, amelyben mindig az egész újul meg minden alkalommal és végül is már nincs meg az a cél, hogy valamennyi filozófiát egyetlen fonállal össze lehessen kötni. Az absztrakt tárgy, az értelmes megismerés az, ami lassan mintha eltűnne, és a tudomány épülete kell hogy végül a filozófia hiú és üres *pretenziójának* helyét betöltse.

Hegel

DIOTIMA LEVELE HÜPERIONHOZ

Soká, soká kellett élnem úgy, hogy akárcsak egyetlen jelt adtál volna magadról. Írtál a Miszisztra alatt élt végzetes napokról, és azonnal válaszoltam: levelemet nem kaptad meg. Ismét írtál nekem, röviden, sötéten, és azt mondtad, elhatározásod az orosz tengerészetbe lépni. Újra válaszoltam, de ez a levelem sem érkezett hozzád. Várok kora májustól nyár végéig, míg egyszerre csak megérkezett leveled, s azt írod benne, hogy mondjak le rólad, kedvesem.

Számítottál arra, bíztál benne, hogy ez a levél nem fog tudni megbántani. Örültem bizalmasnak, fájdalommal kellős közepén, örültem neki.

Szerencsétlen magas lélek! Túl erősen ragadtalak meg. Milyen természetes az, hogy nem kívánsz szeretni többé, mert nagyobb szenvedélyeid szomszédos pusztulnak. Vajon nem kell-e tartózkodnod az ételektől, ha szomszédos meghalni szándékozol?

Nem volt nagy időre szükségem, hogy ezt megtudjam; nem tudtam számodra Minden lenni. Meg tudtam oldozni halandó voltod kötelékeit? Csillapítani tudtam a szívedben égő lángot, amely nem ismer sem hús forrást, sem üdítő szőlőtökét? Át tudtam nyújtani neked a világ minden örömét egyetlen pohárban?

Ezt akarod. Erre van szükséged, és nem tudod másképpen akarni. Kortársaid háttartalan ájultsága megfosztott életedtől.

Aki egyszer, úgy, mint te, egész lelkében csupa seb lett, nem nyugodhat meg többé egyetlen örömben; aki egyszer, úgy, mint te, a sápadt úrt átélte, csak a legmagasabb világban találja meg ismét magát; aki úgy, mint te, meghalt, csak az istenek között éled fel újra.

Boldogok, akik nem értenek! Aki megért, az meg kell hogy ossza veled nagyságodat. Nagyságodat és kétségbeesésedet. Olyannak láttalak, amilyen voltál. Életem legelső kíváncsisága hajtott e csodálatra méltó lényhez. Kimondhatatlanul vonzott a gyengéd lélek, és mint a gyermek, félelem nélkül, ártatlanul játszottam a veszedelmes tűzzel. – Szerelmünk szép örömei megszelídítettek, gonosz ember! – csak hogy engem még jobban megvadíts. Megszelídítettek, megvigasztaltak engem is, megfeledkeztem arról, hogy végül is téged nem lehet megvigasztalni, s én magam sem voltam távol attól, hogy vigasztalhatatlan legyek, amióta beléd és számomra oly drága szívedbe láttam!

Csend! Csend! Legszebb álmom volt ez, az első és az utolsó. Túl büszke vagy ahhoz, hogy e hitvány nemzedékkel törődj. Igazad is van. Ó, drága Hüperion! Nem vagyok az a szelíd leányka, amióta ezt tudom! A felháborodás fölfelé hajt, annyira, hogy a földet már alig látom, és megbántott szívem szüntelenül reszket.

Elválunk. Igazad van. Nem akarom, hogy gyermekem legyen; nem akarok a rabszolgavilágnak rabszolgákat adni. Isten veled, drága ifjú, eredj, ahová gondolod, hogy menned kell, mert lelkedet akarod odaadni. A világ nagy csatátér: minden az elhatá-

rozástól és a választástól függ; a világ nagy oltár. Sorsod itt teljesedik be. Kár lenne, ha minden-minden jó és nagy erő, mint az álmkép, így foszlana szét. De ha majd a befejezéshez érsz, vissza fogsz térni az istenekhez, vissza a szent, a szabad, az ifjú természetbe, oda, ahonnan jöttél. s melyből születted – s ez az egyetlen, amit kívánsz, s amit én is kívánok.

Hölderlin

A SZERELEMRŐL

Hogy mi a szerelem? Kérdezd az élőtől, mi az, hogy élet; a hívőtől, mi az, hogy Isten.

Nem ismerem más emberek bensejét, még a tiedet sem, akihez most beszélek. Azt látom, hogy egy s más külső tulajdonságban hasonlatosak hozzám, de valahányszor e látszattól csábítva valami közösre igyekeztem utalni és megosztani velük lelkem legbensejét, mindig oly értetlenség felelt szavamra, mint aki egy távoli, vad nép között beszél. Mennél több alkalmat adtak a tapasztalásra, annál nagyobbnak tűnt a távolság közöttünk, s annál messzebbre húzódtak vissza a rokonszenv pontjai. Nem ilyen próbák kiállítására termett lélekkel, gyengédségtől remegve és félénken, rokonszenvet kerestem mindenütt, de csak kudarcot és kiábrándulást találtam.

Te azt kérdezd most, mi a szerelem. Az a hatalmas vonzás minden iránt, amit felfogunk, az a félelem vagy remény bennünk, mikor gondolatvilágunkban valami hiány hasadékára bukkanunk, és mindenben, ami van, közösséget szeretnénk ébresztetni az iránt, amit magunkban felismertünk. Ha gondolkodunk, azt kívánnók, hogy megért-senek; ha képzeletünk szárnyal, azt, hogy agyunk légi gyermekei egy másikban szülessenek újjá; ha érzünk, azt, hogy a mások idegei a miénkkel együtt rezegjenek, hogy az ő szemük sugara enyhítse és olvadjon át a mi szemünkbe; hogy ne jéggéd dermedt ajkak válaszoljanak a szív leghőbb vérével égő és vacogó ajk szavára: ez a

Szerelem. Az a kötelék és az a szentség, amely nemcsak emberrel köti össze az embert, de mindennel, ami csak él. Megszülettünk erre a világra, és van, bennünk valami, ami létezésünk pillanatától fogva mindjobban szomjazik hasonmása után. Valószínűleg kapcsolatos ez azzal a törvénnyel, mely szerint a csecsemő tejet szív anyja kebeléből; és ez a hajlam fejlődik aztán együtt természetünk további fejlődésével. Homályosan elképzelünk értelmünkben egy kicsinyített képet, mintha az volna teljes lényünk, csak épp megfosztva mindattól, amit elítélünk és megvetünk, eszményi mintáját mindannak a kedvesnek és kiválónak, amit hajlandóak vagyunk az ember természetéhez tartozónak tekinteni. Nemcsak külső lényünk képét, de teljes gyűjteményét a legapróbb részleteknek, melyek természetünket alkotják, (ezek a szavak elégtelenek és képletesek; de mikor – fájdalom! – a legtöbb szó ilyen!): tükröt, melynek felszíne csak a tisztaságot és a szépséget veri vissza, külön lelket lelkünkben, mely a maga kis Paradicsoma köré bűvös kört von, amit bánat, baj, szenvedés nem léphet át. E felé repesünk aztán minden érzésünkkel, szomjazva, hogy hasonlítanak rá, megegyezzenek vele. Ellentétünk felfedezése, fellelése annak a megértésnek, mely képes a mi legtisztább értékelésünkre; képzelet, amely meg tudja közelíteni legbensőbb finom sajátosságainkat, amiket titkos gyönyörűségben dédelgetve érlelünk magunkban; egy olyan szervezettel, melynek idegei, mint egy gyönyörűséges dallam kíséretére két remek lant húrjai, együtt remegnek a mi idegeink remegésével; és mindezeknek olyan arányú összessége, amit a mi alkatunk kíván: ez a láthatatlan

és elérhetetlen pont, amely felé a Szerelem tör, s amelynek elérésére űzi az ember minden erejét, hogy ha csak a legsápadtabb árnyékát is elfogja annak, aminek birtoka nélkül nincs nyugsága, se maradása a szívnek, amelyen elúrhodott. Ezért aztán a magányban vagy abban a kietlen állapotban, midőn emberek vesznek körül, de nem éreznek velünk, virágokat kezdünk szeretni, fűvet, vizet és eget. A tavaszi levelek rezzenésében, a kék égben ilyenkor valami kapcsolatot érzünk szívünkkel. S ekkor ékesszólóvá lesz a nyelvtelen szél, és dallá a csörgedező patak s a partján susogó nád, melyek megfoghatatlan kapcsolatba lépve lelkünk egy részével, lélegzetállító mámor táncába ragadják szellemünket és rejtelmes gyengédség könnyeit csalják szemünkbe, akár a hazafiúi siker elragadtatása vagy a szeretett lény dala, mely egyedül csak nekünk szól. Sterne írja, hogy ha a pusztaságban kellene élnie, egy ciprust szeretne. Ha egyszer ez a vágyakozás vagy képesség meghalt, az ember önmagának eleven sírjává válik, s ami még tovább él belőle, csak merő hamuja annak, ami annak előtte volt.

Shelley

KÉT LEVÉL A KÖLTŐRŐL

Kedves Hesseym, nagyon szép Öntől, hogy elküldte a *Chronicle* cikkeit, tőlem pedig nagyon is nem szép, hogy már hamarabb meg nem köszöntem ezt a kedvességet; kérem, bocsássa meg. A véletlen úgy hozta, hogy a lap mindennap a kezembe került. Láttam a mait is. Csak a legnagyobb hálát érezhetem mindazok iránt, akik mellém szegődtek. Így legalább lassanként megismerkedem erőmmel és gyengéimmel. Dicséret vagy gáncs csupán pillanatnyi hatással lehet olyan emberre, akit a szépség végső szeretete szigorú bírójává tesz saját munkáinak. A magam önkritikája összehasonlíthatatlanul jobban gyötört, mint amit *Blackwood* vagy a *Quarterly* képes okozni; ha meg viszont igazamat érzem, nincs az a külső dicséret, ami úgy tudna hevíteni, mint a magam magányos felismerése és megbizonyosodása abban, ami jó. J. S.-nek tökéletesen igaza van, ami a „ferde-sarkú” *Endümiónt* illeti. Hogy pedig így van, nem az én hibám. Nem! Bárha kissé paradoxul hangzik is, épp olyan jó, amilyen csak erőmből futotta. Ha gyötörtem volna magam, hogy tökéletes legyen, s ebben az igyekezetben tanácsokat kértem volna, reszketve minden egyes lapja fölött, akkor sohasem íródott volna meg; lévén a babrálás nem természetem. Függetlenül akarok írni. Eddig függetlenül írtam, bírálat nélkül. Ezentúl függetlenül akarok írni, a bírálatok ellenére. A Költészet Génuszának magának kell kivívnia megváltását egy emberben. Szabállyal, előírással nem lehet kiérlelni, csak a magunk benső érzékével és

teljes készenlétével. Ami alkot, annak önmagát kell megalkotnia. Az *Endümió*nban fejest ugrottam a tengerbe, s így közelebbi ismeretségbe kerülhettem a morajjal, a fővennyel és sziklával, mintha a zöldellő parton maradvá fújom csacska fuvolámat és teázás közben kényelmes tanácsokat hallgatok. Sose irtóztam a hibázástól; mert sokkal szívesebben kockáztatok meg a hibát, mintsem hogy ne kerüljek a legnagyobbak közé. De félek, mindjárt beleveszek az öndicséretbe; ezért inkább Taylornak, Woodhouse-nak hálám tolmácsolását kérve maradok az ön legőszintébb híve:

John Keats

Drága Woodhouse-om,

levele igazán nagy örömemre szolgált, főként szíves hangja folytán, és nem mintha a „genus irritabile” dolgában benne kifejtettek nagyon ínyemre volnának. A legjobb válasz, amit adhatok Önnek, néhány hivatalos formában közölt észrevétel arról a két legfőbb pontról, amely mintegy indexként kellős közepébe mutat az egész zseni, szándék és siker és becsvágy stb. körül kialakult pro és kontra kérdésnek.

Először: Ami magát a költő jellegét illeti (értem azt a fajtát, amelyhez, ha vagyok egyáltalán valami, magam is tartozom; a Wordsworth-étől vagy az egocentrikusan kifinomulttól elválasztandó fajtát, amely *per se* létezik és magában áll), annak nincs is saját maga, egyáltalán nem maga, nincs jellege, egyformán örvend fénynek és árnyaknak, kitörésekből él, legyen az csúnya vagy szép, magasrendű vagy alantas, gaz-

dag vagy szegényes, közönséges vagy emelkedett: ugyanazzal a gyönyörűséggel képzel el egy Jagót, mint egy Imogent. Ami az erényes bölcselőt megbotránkoztatja, az a kaméleon költő számára gyönyörűség. Nem árt neki a dolgok sötétebb oldalának kedvelése, ahogy nem árt a fényesebb szeretete sem, mivel a végén mindkettő elmélkedésbe fordul. A költő minden létező közül a legköltőietlenebb, minthogy nincs egyénisége; következetesen mindig egy más lény alakját veszi fel és tölti be. A nap, a hold, a tenger, a férfiak és nők, akik az ösztön teremtményei, mind költőiek, és változhatatlan tulajdonsággal bírnak; a költő viszont nem, neki nincs egyénisége. Minden bizonnyal ő a legkevésbé költői isten valamennyi teremtménye között. Ha már most a költőnek nincs saját valója, én pedig költő vagyok, akkor hol a csoda abban, hogy egyszer azt találtam mondani, hogy többé nem kívánok írni? Nem gondolhattam el abban a szent pillanatban Saturnus vagy Ops jellemét? Nyomorult dolog beismerni, de ez az igazság, hogy nincsen egyetlen bármikor kiejtett szavam, melyet nyugodt lélekkel a természetemből folyó hiteles véleménynek lehetne tekinteni. Hogyan is lehetne, mikor nincs is természetem? Ha emberekkel vagyok egy szobában és éppen nem töprengek a saját agyam szüleményein, nem saját magam lakozik bennem, hanem lassacskán a szobában lévők rám kényszerítik a maguk természetét és kis idő múlva szinte megsemmisülök, és nemcsak a felnőttek között; ugyanez történik velem a gyermekszobában is. Nem tudom, sikerül-e teljesen megértetnem magam: megelé-

szem annyival, ha Ön meglátja, mennyire semmit nem szabad függővé tenni attól, amit akkoriban esetleg mondtam.

Másodszor: szándékaimról szeretnék beszámolni, s arról, hogyan képezem én magamnak az életet. Becsvágyam, hogy a világnak valami jóval szolgáljak: ha megmaradok, ez későbbi esztendőök dolga lesz –, addig olyan magaslatára szeretnék eljutni a költészetnek, amennyire csak a nekem adatott erőből telik. Jövendő költeményeimről való halvány elképzeléseim gyakorta arcomba kergetik a vért. Minden, amit remélek, hogy nem veszem el minden kapcsolatomat az emberi dolgokkal – s hogy az az elhagyatottság és közöny, amit a legjobbak részéről is érzek, nem fogja tompítani látomásaim élességét. Szeretnék írni a szépség iránti mélységes vágyódásról és szeretetről, mely él bennem akkor is, ha reggelre mindig el is égetem, amit éjszaka csináltam, és soha szem fénye nem éri őket. De talán még ebben a pillanatban se saját magamat mondom, csak valaki mást, akinek lelkében most éppen élek.

Azt azonban mégis biztosra veszem, hogy ez a legutóbbi mondat egészen éntőlem való. A legmélyebben átérzem aggodását, jó véleményét és barátságát, és vagyok legőszintebben az öné:

John Keats

A VILÁG FIA NAPLÓJÁBÓL

Majdnem egész életemben abban a ritka örömben volt részem, hogy azt tehettem, ami jólesik. Nem panaszkodhattam tehát a sorsra.

Gyakran azon veszem észre magam, hogy boldogabb vagyok, mint húszéves koromban. Pedig most már a negyvenhez közeledem.

Vannak filozófusok, akik, ha fülledtjúniusi napon eső zuhog, azon sopánkodnak, hogy a zivatar kárt tesz a szőlőben. Én nem tartozom közéjük. Nekem kedvemre van az eső, mert megnyugtatja idegeimet, felfrissíti a levegőt és végül is örömet szerez. Lehet, hogy holnap már nem élek, s talán nem is ihatok többé abból a borból, melynek virága az Aranypart dombjain illatozik.

A XVIII. század valamennyi filozófusa azt igyekszik tudomásunkra hozni, hogy a nagyurak erkölcstelenek voltak és kártékonyak. A magam részéről szenvedélyesen szeretem a jól nevelt és vidám grand-seigneur. A társadalom – e kedves, szeretetre méltó, semmit sem komolyan vevő embereket túlélő özvegy – olyan, mint a tavaszától megfosztott esztendő. Az okosság azonban erre azt hozza fel, hogy ezek az erkölcs nélküli emberek még öntudatlanul is bajokat okoztak. Kedves okosság, felelem, én nem vagyok király, a nép feje, sem törvényhozó; egyszerű, szürke kispolgár

vagyok és igen kevésbé alkalmas arra, hogy bárkit is befolyásoljak: nap nap után, ahogy csak tőlem telik, az örömet és a boldogságot keresem. Szeretem a társaságot és kétségbeesve tapasztalom rajta a tespedés és zavarodottság jeleit.

Az egyetlen baj az, ha az ember élete unalomban telik el.

1803-ban rengeteg kellemesnek látszó dologban volt részem: pedig minden csak a jó házból való, nálamnál tán idősebb, elegáns ifjaknak volt kellemes, nekem nem sok örömem volt benne. Ezért vagyok 1822-ben boldogabb, most csak azt teszem, ami tényleg örömet szerez.

Az élet oly rövid, hogy az ember ne fossza meg magát az örömtől, még ha az öröm veszélyt is rejteget.

A boldogság növelése erényes dolog, a baj szaporítása bűn. Minden más csak képmutatás vagy kispolgári majomkodás. Ragadjunk meg minden kínálkozó alkalmat, hogy a fiatalságot erre megtaníthassuk.

Az, akinek szenvedélyei vannak, nem unatkozhat; a szenvedély nélküli élet unalmas.

Ha meglévő szenvedélyeinket nem tudjuk kielégíteni, mások után kell nézni.

Szeretnék úton látni. Fel kell rázni az életet, mert különben összerágja az embert.

Csak a valódi az, amiért a világon fáradozni érdemes.

Boldognak éreztem magam, hogy senkit sem ismerek, hogy nem kellett senkivel beszélnem. A középkor építészete elragadott, úgy éreztem magam, mintha Dantéval élnék, az ő korában. Sok ötletem közül ha tíz akadt, amire ne vágott volna e nagy ember egy-egy sora. Szégyenkezem e beszámoló miatt, úgy tűnök fel, mint aki önmagát imádja.

Naponta négyszer-ötször vagyok azon a ponton, hogy megfulladok; de az ebéd úgy-ahogy helyrehoz és alvásom kielégítő. Százszor feküdtem le úgy, mint aki feláldozza magát, mert nem hittem, hogy felébredek. De jól elrejtettem bajomat. Talán nem is oly nevetséges, ha az ember az utcán hal meg, csak ne készakarva tegye.

Nem a halál nagy, csak a fájdalom.

Stendhal

ARRÓL, AMI VALAKI

Hogy ez az ember boldogsága szempontjából lényegesebb, mint az, amije van, vagy amit képzel, általánosságban megismertük. Mindig azon múlik minden, ki mi-csoda és eszerint mit bír önmagában: mert egyénisége állandóan és mindenüvé elkíséri, és attól függ mindaz, amit megél. Mindenekelőtt mindenben és mindig magát élvezni csupán: áll ez már a fizikai élvezetekre, mennyivel inkább a szellemiekre. Ezért az angol *to enjoy one's self* nagyon találó kifejezés, például azt mondja: *he enjoys himself at Paris*, tehát nem „ő élvezi Párizst”, hanem „élvezi magát Párizsban”. Ha azonban az egyéniség rosszakaratú, akkor az élvezetek olyanok, mint pompás bor epés szájban. Így azután jóban vagy rosszban, kivéve a súlyos szerencsétlenségeket, kevésbé azon múlik valami, kit mi ér, hanem minden tekintetben fogékonyságának módján és fokán. Ami valaki önmagában, röviden a személyisége és annak értéke, az az egyetlen közvetlen eszköz boldogságához és jólétéhez. Minden egyéb közvetett, éppen ezért ennek hatása közömbösíthető, a személyiség azonban sohasem. Éppen ezért a személyi előnyökre vonatkozó irigység a legolthatatlanabb, habár a leggondosabban titkolt is. Továbbá csupán a tudat alkata az állandó és változatlan, és csak az egyéniség hat tartósan és állandóan, többé vagy kevésbé minden pillanatban: minden egyéb esetben csupán időszakonként hatékony, alkalmoszerűen, átmenetileg és emellett még maga is a változékonyságnak, múlásnak alávet-

ve; ezért mondja Arisztotelész: *hé gar phiuszisz bebaia ou ta khrémata (nam natura perennis est, non opes)* Eth. Eud. VII, 2. Ezen alapszik, hogy teljesen kívülről reánk rontó szerencsétlenséget nagyobb nyugalommal viselünk el, mint olyat, amelyet magunk okoztunk: mert a sors változhat, saját adottságunk azonban sohasem. Ezért tehát a szubjektív javak, mint nemes jellem, tehetséges fej, szerencsés vérmérséklet, vidám lelkiület és erős, teljesen egészséges test, tehát általában *mens sana in corpore sano* (Juvenal. Sat. X. 356) boldogságunkhoz az elsők és a legfontosabbak, amiért is elnyerésükre és megőrzésükre sokkal több gondot kell fordítanunk, mint külső javak és tisztségek birtokára.

*

A kiemelkedő szellemi erővel rendelkező ember pusztá megismerés útján, az akarat minden szóhoz juttatása nélkül képes a legélénkebb érdeklődésre, egyenesen igényli azt. Ez az érdeklődés azután egyszersmind a boldog életű istenek világába juttatja, *theón rheia dzoontón*. Így míg az átlag élete tompaságban telik el, s míg minden gondolatuk, cselekedetük teljesen a személyi jólét kicsinyes érdekeire irányul s így mindenfajta nyomorúságra, ezért aztán elviselhetetlen unalom lepi meg őket, mihelyt ezekkel a célokkal való foglalatosság szünetel, s önmagukra vannak utalva, s csak a szenvedély vad tüze képes a renyhe tömegben némi mozgalmasságot előidézni; ezzel ellentétben a kiváló szellemi erővel rendelkező ember, gondolatok-

ban gazdag, eleven és jelentékeny életet él: méltó és érdekes tárgyak foglalkoztatják, mihelyt csak hozzájuk fordulhat és magában hordja a legnemesebb élvezetek forrását. Indítékot adnak erre kívülről neki a természet művei és az emberi törekvés látványa, valamint a különféle korok és népek tehetségeinek teljesítményei, mint amelyek csupán számára élvezhetők egészen; számára élnek azok igazán, tulajdonképpen öfeléjük fordulnak, míg a többiek csak mint véletlen fűtanúk fognak fel egyet-mást. Természetesen mindezeknél fogva egy igényük erősebb, mint a másoké, s ez az igény a tanulás, a látás, a tanulmányozás, az elmélkedés igénye, azaz az erre való szabad időé, éppen mert, mint Voltaire igen helyesen megjegyezte, *il n' est de vrais plaisirs qu' avec de vrais besoins*, így ez az igény a feltétele annak, hogy számára olyan élvezetek állnak nyitva, amelyek a többiektől meg vannak tagadva, mint akik számára a művészeti és természeti szépség s a szellem különféle alkotásai, még akkor is, ha halmozza őket maga körül, nem többek, mint a hetérák egy aggastyán számára. Az ilyen kiváló ember személyes élete mellett még egy másik, nevezetesen intellektuális életet is él, amely azután lassan tulajdonképpeni céljává is lesz, amelyhez azt az előbbit csak eszköznek tekintti, míg a többieknek ez az üres szomorú lét maga kell, hogy célként számítson. Mindenekelőtt ez az intellektuális élet fogja foglalkoztatni, és ez a folyton növekedő beavatottság és ismeret által olyan növekvő szervességet, olyan állandó emelkedést mutat, olyan egyre inkább kikerekedő teljességet, mint a megvalósuló műalkotás, amivel szemben a másik, a pusztán gyakorlati, pusztán sze-

mélyi jólétre irányuló, növekedésben pusztán külső terjedelemre és nem elmélyülésre képes élet szomorúan elüt, mégis azok számára öncélként kell hogy számítson, míg neki pusztá eszköz.

Schopenhauer

EGYENETLENSÉG

Szemünkkel látjuk, szívünkkel érezzük, hogy mekkora a nyomor. De állítom, akár esküvel is, bár lekicsinyelni semmit sem akarok, hogy a nyomor sok fajtája között a szellem nyomora a leggonoszabb. Arra a hihetetlen értetlenségre gondolok, ahogyan a gyakorlat és az elmélet embere egymással szemben áll. E meg nem értésnek az a fő oka, hogy nem ismerjük egymást; eszközeink mechanikus és lélektelen volta mintha feleslegessé tenné az ember megismerését, elég, ha azt tudjuk róla, hogy erő vagy szám csupán... A gépi kor mechanizmusa pótolni látszik a cselekvés elevenségét, az ember számmá és absztrakcióvá szürkül, a hanyatlás érzése fogja el, értéke semmivé lesz.

Százsor is alkalmam volt megfigyelni, milyen idegenül élnek egymás mellett az emberek, mennyire nem látják egymást és nem akarnak egymásról tudomást szerezni.

Itt vagyunk például mi, kiművelt szellemek: mily nehezen ismerjük csak el, hogy a népben jó vonások is vannak. Ezernyi dolgot írunk a rovására, olyant, amit éppen helyzete hoz magával: ócska és piszkos ruháját, szertelenségét, ha rég nem látott italt, goromba szavait és érdes kezét és mennyi mást! Mi lenne belőlünk, ha kevésbé durvák volnának e kezek? Meghökkenünk, ha kívülről szemléljük a nyomort, de nem látjuk a jó és nemes szívet, amely gyakran a rossz külső alatt dobog.

A nép pedig nem is gyanítja, hogy gyenge testben energikus lélek is lehet. A tudós nyomorék életén csak nevet, szemében a szellem embere lusta semmittevő. A gondolkodás és elmélkedés hatalmát nem fogja fel, és nem méri fel azt az erőt, amelyet a türelem által megtízszerezett tudományos munka jelent. Igen, mindkét részről félre-ismerjük egymást. Ők félreismerik a tanulmányok, a kitartó gondolkodás erejét, mely a feltaláló sajátja, mi pedig nem értékeljük eléggé az ösztönt, a sugallatot, az energiát, holott ezek formálják a hőst.

Minden bizonnyal ez a világ legnagyobb baja. Gyűlöljük és megvetjük egymást, mert nem tudunk egymás dolgairól.

Próbáljuk orvosolni a bajt, de az alkalmazott gyógymód a legtöbbször csak helyi jellegű, az igazi orvosságnak pedig mindenütt hatni kell. A lelket kell gyógyítani.

A szegény úgy véli, ha a gazdagot megköti a törvény, majd minden jól halad. A gazdag pedig úgy kívánja szilárddá tenni a társadalmi békét, hogy a népet régi, két évszázada holt vallási formákhoz térítgeti. Mintha a politikai vagy más vallási formák kabalisztikus erővel tartanak féken a világot, és nem abban volna legfőbb hatásuk, hogy harmóniában vannak-e a szívvel vagy nem!

A szívben van a baj! A szívre hasson tehát a gyógymód. Hagyjuk a régi recepteket. Nyíljon ki a szív és a kar... Végül is testvérek vagyunk, vagy elfeledtük talán?...

A NEVELÉS HATALMÁRÓL

Mennyi ideig tartson a nevelés? Pontosan addig, míg az élet.

Mi a politika első teendője? A nevelés. Hát a második? Ugyancsak a nevelés. És a harmadik? A nevelés... Életemben sok történelmi tapasztalatából okultam, nem is hiszek ezért a nem előkészített törvények hatalmában. Előkészíteni pedig hosszú időn át kell az embereket a törvények szeretetére és kívánására nevelve. Kevesebb törvényt kérünk, de a törvény elvét a nevelés erősítse meg, tegye azt alkalmazhatóvá és lehetségessé. Embereket formáljatok, és rendben lesz a világ!

Michelet

A CSEND FILOZÓFIÁJA

Csend és nyugalom! E kettőnek oltárt kellene építeni – ha korunk tudna még oltárt építeni –, hogy mindenki méltóképpen hódolhasson előtte. A csend az a világelem, amelyben a nagy dolgok megszületnek, hogy készen és világos alakban, teljes méltóságukban az élet napvilágára lépjenek és uralkodjanak. Nemcsak Hallgatag Vilmos, hanem minden jelentékeny ember, akit csak valaha ismertem, nem volt sem diplomata, sem stratégia és sohasem fecsegett arról, mit tett és mit alkotott. Saját egészen köznapi zavaraidban csak egyetlen napra fogd be a szád és mennyivel tisztábbak lesznek reggelre szándékaid és kötelességeid! A hallgatás néma munkásai, ha az ember a tolakodó zajt távol tartja, micsoda romokat és milyen szemetet söpörnek ki! A beszéd gyakran, nem mint a francia mondja, a gondolat elrejtése, hanem az, ami a gondolatot teljesen megfojtja úgyhogy már nincs mit elrejtteni. Beszélni nagy, de nem a legnagyobb. Ahogy az a bizonyos svájci felirat mondja: hallgatni arany, beszélni ezüst. Vagy ahogy a legszívesebben mondanám: a beszéd az idő, a hallgatás az örök gyermeke.

A méhek csak sötétben tudnak dolgozni. A gondolatok csak a csendben élnek, ahogy az erény is hatását csak rejtve tudja kibontani. Jobb kezed ne tudja, mit csinál a bal. Még saját szívednek se mondd el, egyetlenegyszer sem azokat a titkokat, „amelyeket úgyis mindenki tud”. Avagy nem a szemérem minden erkölcs és minden morál

anyja? Mint a többi növény, az erény sem növekszik, csak úgy, ha a nap szeme nem látja. Ha a világosság éri, vagy ha szemedet reá veted, akár csak lopva pillantasz is reá, a gyökér kiszárad, és a növényen nem nő több virág.

Az irodalomban talán el fogunk érkezni oda, hogy az írókat abban a mértékben fízetik, amely mértékben valamit elhallgatnak. Egész komolysággal szólva, nem vonatkozik ez sokkal inkább minden beszédre és cselekvésre? Az értéket nem az dönti el, ami a föld színe fölött van, hanem az, ami alatta. Minden beszéd mögött, ami valamit ér, van a még többet érő hallgatás. A némaság mély, mint az örökkévalóság; a beszéd sekély, mint az idő. Különös? Jaj a kornak és jaj az embernek, ha ezt az ősi igazságot elfelejt.

Az ügyefogyott fecsegése nem arról szól, ami valóban megtörtént, hanem csak arról, amit elmulasztottak megtenni, s ami nem sikerült. Az ügyefogyott történet (amely semmi egyéb, mint ennek a száználmas hiedelemnek az írásban lefektetett, többé-kevésbé megrövidített alakja) kevés olyasmit tud, amit tudni érdemes. Attila betörése, a keresztesháborúk, a szicíliai vecsernye, a harmincéves háború: csupa bűn és nyomorultság. Nem munka, hanem a munka akadály. Mialatt a háború folyt, a fű tavasszal minden évben kizöldült és a gabona minden nyáron megérett. A munkás keze és a gondolkozó értelme nem pihent. És minden bűn és nyomor ellenére a föld még mindig virágzik. Szegény, szegény történet! Csodálkozva kérdezi: honnan ez a sok virág? Semmit sem tud arról, ami rózsa, munka, tavasz, gondolat; annál többet vi-

szont arról, ami mindezt meg akarja semmisíteni. Ezért van oly nagy jelentősége ennek a sajátos mondatnak: Boldog nép, amelynek nincs története!

Carlyle

A TITKOK TITKA

Fölöttünk van... Érezzük, hogy van, de hogyan foghatjuk Őt meg?

Még barátainkba se hatolhatunk be; még őket is idegennek, megfoghatatlannak nevezzük – de mi ez az Örökkévaló megfoghatatlanságához képest? Valójában egyedül S megfoghatatlan, aki nemcsak a kezdetek nélküli örökkévalóságban él, hanem az egész örökkévalóságot egyedül önmagával élte át, és nem fáradt bele magányosságába...

Öröktől fogva, mindig tevékenykedett és mégis öröktől fogva nyugalom. Mindenkor zavartalan nyugalmat, mélységes, mondhatatlan békét élvez, mégis elevenen, éberén érez...

Önmaga birtokosa, színöntudat. Önmaga forrása, önmaga célja, önmaga látása, önmaga boldogsága. És ha megfoghatatlan, hogy magányosságban élt át egy egész örökkévalóságot, nem még megfoghatatlanabb-e, hogy elhagyta ezt a magányosságát, és teremtményekkel akarta magát körülvenni?

Miért hívott létre olyanokat, akik boldogságához semmit sem tudtak hozzáadni, sőt a maguk boldogsága felől sem voltak biztosak? Miért adott nekik olyan ajándékot, amelynek a birtokában tetszésük szerint tehetnek jót vagy rosszat, munkálthatják üdvösségüket vagy kárhozatukat? Miért teremtett olyan világot, amilyen szemünk elé

táru, amely legjobb esetben is csak gyengén tükrözi dicsőségét, a legrosszabban pedig bűn és baj színtere?

Hiszen teremthetett volna egy sokkal jobb világot is ennél, kirekeszthette volna belőle a bűnt, de ő – ó, megborzongató titok! – bukott lelkek jajkiáltásával vette körül magát, és megnyitotta a tátongó mélységet; elhatározta, hogy a béke örökkévalósága után megengedi a lázadás, kevélység, istenkáromlás, bűn és öngyűlölet örökkévalóságát és a férget, amely nem pusztul el...

Ott van mindenütt a földön és lát minden gaztettet, amely a nappal világosságában vagy az éjszaka sötéttségében történik; sőt Ő a megtartó ereje azoknak, akik ezeket elkövetik...

A legbensőbb közelségben áll minden egyes lélekhez, a legszennesebbhez is. Ott áll az örök börtön kellős közepén, de semmi sem érinti Őt, bár Ő mindent érint.

A nap sugarai behatolnak a legszennesebb zugba is, de megtartják ragyogásukat és tisztaságukat; így látja és tűri a Mindenható a rosszat, és mégsem érinti a teremtmény dacosságát, kevélységét, tisztátalanságát vagy hitetlenségét.

A föld örömei és a pokol átkai sem homályosítják el tisztaságát, sem nem kisebbítik felségét...

Így áll a nagy Isten önmagának elégségesen, színboldogan, felülemelkedve a teremtményen, kikutathatatlanul, megközelíthetetlenül.

Ki láthatja Őt? Ki mérheti Őt? Ki indíthatja meg Őt? Ki változtathatja meg Őt? És ki az, aki Róla beszélhetne?

John Henry Newman

A BOLONDOK PARADICSOMA

Az utazás a bolondok paradicsoma. Pedig már első utazásaink is fölfedik előttünk, milyen közömbösek a helyek. Odahaza arról álmodom, hogy Nápoly, Róma belém oltja majd a szépséget és elveszejteti velem szomorúságomat. Fogom az útizsákomat, megölelem barátaimat, tengerre szálllok; aztán egy szép napon felébredek Nápolyban, és íme, itt ül ágyam tején a komor valóság, az irgalmatlanul ugyanaz, a bús magam, amely elől menekülni akartam. Fölkeresem a Vatikánt, a palotákat. Szenvelgek, mintha nagy látományok és ihletek oltódtak volna belém, pedig egyáltalán nem fogantak meg bennem. Keblem óriása velem megy, bárhova megyek.

A MESTER

Aki jobban tud engedelmeskedni, mint én, mesteremmé lesz, holott ujját sem mozdítja. Körülötte kell forognom a szellemi gravitáció törvényénél fogva.

BŰN ÉS BÜNTETÉS

Nem követhetsz el igazságtalanságot anélkül, hogy ne szenvedj igazságtalanságot. Senki sem dicsekedhet olyasvalamivel, ami ne hozott volna fejére kárt, mondja Burke. A nagyvilági életet élők nem látják, hogy önmagukat zárják ki az élvezetekből, azok hajhászása által. A vallási türelmetlenség vitézei nem látják, hogy önmaguk előtt csapják be a menny kapuit, amidőn mások elöl akarják becsapni. Ha elfeledkezel mások szívéről, a magadét veszíted el. Az érzékek minden személyt szeretnének tárgynak venni, a nőket, a gyermekeket, a szegényeket. Az a mondás: kiveszem a zsebéből, vagy kihasítom a bőréből, mély filozófia.

A szeretet és az igazságosság minden megsértése társadalmi életünkben gyorsan megbűnhődik. Büntetése: a félelem. Amíg egyszerű érintkezésben állok embertársammal, szívesen érintkezem vele. Úgy érintkezünk, mint víz a vízzel, mint egyik légáramlat a másikkal, természetes és teljes átömléssel és áthatással. Mihelyst azonban bármi részt eltértünk az egyszerűségtől, és felemás viszonyba kerültünk, ha valami jóra törekszem, ami neki nem jó, szomszédom megérzi az igazságtalanságot, messze kerül engem, ahogy én is messze kerülöm őt; szeme nem keresi többé az enyémet. Háborús állapotba kerültünk, benne gyűlölet, bennem félelem vert tanyát.

... Hasonló megtorlással jár a társadalom minden ősi visszaélése, általában és egyes esetben is: a vagyon és hatalom igazságtalan felhalmozása. A félelem nagyon

bölcs tanító, és hírnöke minden forradalomnak. Ennek tanítása ez: valami rothad, ahol felüti fejét. A félelem holló s bár nem látod világosan, mire les, bizonyos, hogy van valahol holttest. A tőkénk félős, a törvényeink félősek, művelt osztályaink félősek. A félelem évszázadokon át bőgve, morogva fenyegette a kormányzatot és a tulajdont. Ez a vészmadár nem hiába rikácsol. Nagy igazságtalanságokat hirdet, amelyeket felülvizsgálat alá kell venni.

A SZEMÉLYISÉG

A személyiség azzal az arcával ragad meg, hogy önmagának elég. Tisztelem gazdagságát; nem tudom elképzelni elhagyatottnak, szegénynek, számkivetettnak, boldogtalannak, lekötöttnak, szolgának, hanem csak örökös úrnak, jótevőnek s boldogítottnak. A személyiség valami centrális dolog: annak a lehetetlensége, hogy ki lehessen mozdítani vagy fel lehessen dönteni. Az igazi férfi valami hatalmas tömeg benyomását kelti bennünk.

Emerson

„IGEN ÁM, DE NINCS JOBB, MINT A SZABADSÁG!”

És mit segít rajtatok, ha szabadságotok van? Mármost... azokról a morzsalékokról, melyeket ti szabadságnak neveztek, nem akarok szólni – teljes szabadságotok? Akkor mindentől, de mindentől megszabadulnátok, ami bosszant benneteket. És nem maradna semmi, ami éltetek folyamán csak egyszer is terhetekre lenne és zavarba. És vajon kinek az érdekében akartok mindentől megszabadulni? Talán bizony mégis csak a saját magatok érdekében, azért, mert ezek a dolgok az utatokban vannak. De ha valami nem lenne kényelmetlen számotokra, hanem ellenkezőleg, igen kedves, például kedveseteknek szelíden bár, de ellenállhatatlanul parancsoló tekintete, vajon meg akarnátok-e ettől is szabadulni a szabadság kedvéért? S miért nem akartok? Megint csak a saját magatok kedvéért! Tehát saját magatok személye a mértéke és bírása mindennek. Szívesen hagyjátok a szabadságot a fenébe, ha nektek éppen a kötöttség, az édes szerelmi szolgálat ízlik. S legközelebb megint a szabadságotokért nyúltok, ha éppen az kezd jobban ízleni...

Miért nem veszitek a bátorságot, hogy saját magatokat tegyétek középponttá és fődologgá? Miért kapkodtok álmatok, a szabadság felé? Ti magatok vagytok az álmatok? Ne kérdezzétek először álmaitokat, fogalmaitokat, gondolataitokat, mert ez mind csak üres elmélet – saját magatokat kérdezzétek és saját magatokról, ez a gyakorlat. És ti oly szívesen vagytok gyakorlatiak!

... Ha pedig mégis szabadságra törtök törekvéseitekkel, vonjátok le a végkövetkeztetéseket. Ki az, aki szabad legyen? Te, Én, Mi. Mitől szabad? Mindentől, ami nem Te, nem Én, nem Mi. Én vagyok tehát az, aki minden burkolattól megválttassam, minden szorító héjtól megszabadíttassam. Mi marad tehát, ha mindentől, ami nem Én vagyok, megszabadíttatom? Csak Én, semmi egyéb, csak Én. De ennek az Énnek a szabadság semmit sem adhat. Hogy mi történjék, miután Én magam szabad lettem, erről hallgat a szabadság, mint ahogy kormányaink a foglyokat a letelt büntetés után csak elbocsátják és az elhagyatottságba taszítják ki.

Hát akkor miért nem választjuk magunkat. Énünket, ha a szabadságot úgyis csak az Én kedvéért akarjuk, miért nem tesszük magunkat mindenek elejének, közepének és végének? Hát nem többet érek Én, mint a szabadság? Nem Én vagyok-e az, aki magamat szabaddá teszem, nem Én vagyok-e az első? Még szabadság nélkül, ezer béklyóba verve is Én vagyok Én, és Én nemcsak a jövőben leszek, vagy csak a reményben létezem, mint a szabadság, hanem jelen vagyok, még mint a rabszolgák legelvetemültebbje is.

Gondoljátok meg hát jól, és döntsetek el: zászlótokra a szabadság álmát, avagy az egoizmus, az önzés elhatározását írjátok-e. A szabadság felkelti haragotokat minden ellen, ami nem ti vagytok; az egoizmus önmagatok örömeinek élvezésére hív fel. A szabadság pusztá vágy, és az is marad, romantikus jajszó, keresztény reménység túlvilágra és jövőre, az önzés olyan valóság, amely annyi kötöttséget hárít el utatokból

magától, amennyi akadály az ő saját útját eltorlaszolja. Ami nem zavar benneteket, attól nem akartok megszabadulni; és amikor zavarni kezd, akkorra már ti is tudni fogjátok, hogy saját magatoknak inkább kell szolgálnotok, mint az embereknek.

A szabadság csak azt tanítja: tegyétek magatokat szabaddá, rázzatok le mindent, ami teher; arra nem tanít meg, kik vagytok ti magatok. – Szabadulni, szabadulni! – így hangzik jelszava. És ti, mohón követve hívását, saját magatoktól is megszabadultok: „tagadjátok meg önmagatokat”. Az önzés azonban visszaszólít benneteket önmagatokhoz. Így szól: „térj meg önmagadhoz!” A szabadság égisze alatt sok mindentől megszabadultok, de megint valami új szorongat: „A gonosztól megszabadultatok, a gonoszság megmaradt.” Mint önzők, igazán mindentől megszabadultok, és ami megmaradt, azt felvettétek, azt magatok választottátok, tetszésetek szerint. Az önző a született szabad lélek. Az eredendően szabad. A szabad ellenben csak szabadságra vágyó: az álmodó és a rajongó.

Max Stirner

CSAK EGYSZER ÉLÜNK

Gyakran ütik meg fülünket ezek a szavak: „Csak egyszer élünk; ezért, mielőtt meghalok, szeretném meglátni Párizst, vagy vagyont akarok gyűjteni, amilyen gyorsan csak lehet, de legalábbis valami magas rangot kell elérnem ezen a világon – hiszen csak egyszer élünk.”

Ritkán fordul elő, de előfordul mégis, hogy valakinek csak egy, egészen határozottan csak egyetlenegy kívánsága van. „Csak ez az egy óhajom volna”, mondja akkor, „bárha csak ez az egy teljesülne, mert ah, csak egyszer élünk!”

Gondolj el egy ilyen embert a halálos ágyon. Kívánsága nem teljesült, s mégis egész lelkével rendületlenül csüng ezen az egyetlen óhajon most is, most, amikor a beteljesülés nem lehetséges többé. Ekkor felül az ágyban; a fájdalom szenvedélyességével ad vágyának még egyszer kifejezést: „Ah, kétségbeejtő, hogy nem teljesül; kétségbeejtő, hiszen csak egyszer élünk!”

Ez lesújtó, valóban az, csak nem abban az értelemben, ahogy ő maga gondolja. Mert nem az a lesújtó, hogy a vágya nem teljesült, a lesújtó az a szenvedély, amellyel hozzátapad. Élete nem volt céltalan azért, mert óhaja nem vált valóra, nem, semmiképpen; ha céltalan volt az élete, annak inkább az az oka, hogy nem tudta feladni vágyát; hogy az élettől nem akart nagyobb tanulni, mint azt: hogyan teljesezhetnek egyetlen kívánsága, mintha azon múlna minden, hogy ez a kívánsága teljesül-e!

Ami valóban lesújtó, az azonban valami egészen más. Hogyha például valaki a halálos ágyán ismerné fel, vagy ha csak itt értené meg teljesen azt, ami egész életén át csupán homálylott benne, de amit sohasem akart megérteni: hogy nekünk ebben a világban az igazságért kellett volna szenvednünk, ha az örök boldogságot akarjuk elérni, és hogy csak egyszer élünk, egyetlenegyszer, s ennek az életnek az ő számára immár mindörökre vége van! És ez hatalmában állott volna; s az örökkévalóságot nem változtatja meg az ember, az örökkévalóságot, melynek a halál küszöbéről mintegy jövendőként elébe vonul.

Csak egyszer élünk. Ha halálod pillanatáig helyesen élted az életedet, tehát úgy, hogy az öröklétre irányítottad azt: akkor Istennek hála és dicséret mindörökké, s ha nem, az már mindörökkön jóvátehetetlen. Csak egyszer élünk!

Csak egyszer élünk. Így van ez itt a földön. És amíg te az egyetlen életedet töltöd, s amíg ennek az életnek az ideje minden tűnő órával tovatűnik, mindaz alatt a szeretet ura fenn ül az égben, szeretetében téged is szeretve. Igen, szeretve; ezért kívánja oly nagyon, hogy bár akarnád végre te is, amit ő az örökkévalóság kedvéért veled akar: hogy el tudd szólni hát magad a szenvedésre, vagyis az ő szeretetére; mert csak szenvedések árán szeretheted őt, avagy ha úgy szereted őt, mint ő szeretve akar lenni általad, akkor szenvedned kell. Gondolj rá: csak egyszer élünk. Ha elmulasztod, ha nem jutsz el a szenvedéshez, mert elkerülted, az mindörökké jóvátehetetlen. Hogy kényszerítsen, ó, nem, ezt a szeretet ura nem akarja semmiképpen. Ezzel egészen

mást érne el, mint amit akar. Hogy is juthatna a szeretetnek eszébe, hogy szeretetre kényszerítsen! De mert ő a szeretet, azért szeretetből akarja, hogy beleegyezzél akaratába. És szeretetében szenved, ahogy csak a végtelen és mindenható szeretet képes a szenvedésre. Ember nem értheti meg, hogyan szenved ő, ha te nem engedsz akaratának.

Isten a szeretet. Még nem volt ember, akit ez a gondolat ne árasztott volna el leírhatatlan boldogsággal akkor, ha teljes, személyes jelentőséggel tudta azt megtölteni: „Isten a szeretet, ami azt jelenti: Isten szeret téged.” (A következő pillanatban azonban, amikor az ész rádöbben, hogy Isten által szeretve lenni a szenvedést jelenti: félelmetes!) „Igen, de Isten ezt szeretetből akarja, mert azt akarja, hogy szeresd őt; és hogy általad akar szeretve lenni, ez az ő irántad való szeretete”: igen, igen! (A következő pillanatban azonban, amikor a szenvedéssel már komolyra fordul a dolog: félelmetes!) „Igen, de ez szeretetből van; sejtelmed sincs róla, hogy szenved ő, mert jól tudja, hogy fáj a szenvedés; de mégsem válhatik mássá, mert akkor nem lehetne többé szeretet”: igen, igen! (A következő pillanatban azonban, midőn a szenvedés már igazán komolyra fordul: félelmetes!)

Csak vigyázz, vigyázz! Nehogy az idő hasztalan szenvedések között hasztalan múljon el; gondolj rá: csak egyszer élünk. S ha tán segíthet rajtad, próbáld így nézni a dolgot: Isten a maga szeretetében bizony jobban szenved nálad, anélkül hogy ezért mássá válhatna. Mindenekelőtt azonban gondolj rá: csak egyszer élünk! S az a jóvá-

tehetetlen mulasztás fenyeget, amely után (még nagyobb rémületedre!) az öröklétben az elveszetre való emlékezés többé egy szempillantásra sem alszik el, hanem az örökkévalóság maga szüntelen emlékezéssé válik, emlékezéssé az elveszetre.

EZ A FELHÁBORÍTÓ!

Hogy az újtestamentumi kereszténység nekünk embereknek mindenekfölött ellenünk van (zsidóknak bosszúság, görögöknek bolondság); hogy úgy tűnik, mintha az embereket szándékosan magára haragítaná, annyira, hogy pusztá hirdetése már jelt ad a szenvedélyes gyűlöletre és a legszörnyűbb üldözésekre: mindezt maga az Újtestamentum nem titkolja, sőt a lehető leghatározottabban döntő módon mondja ki. Ahányszor Krisztus az apostolokkal beszél, mindig elhangzik az intés, hogy kerüljék a haragot; mindig újra és újra a lelkükre köti, hogy készüljenek el arra, ami rájuk következik; és az apostolok szavai elég világosan tanúskodnak arról, hogy mindaz megtörtént velük, ami előre tudtukra adatott.

Ha tehát valaki a kereszténység értelmében megéri önmagát, úgy eszébe sem juthat, hogy a többiekre haragudjék azért, mert ráeszmélve a kereszténység lényegére, az ő keserű gyűlöletüket magára vonta. Nem, semmiképpen. Ha a kereszténység értelmében érti meg önmagát, sokkal inkább rendjén kell ezt találnia.

De még annak is, akit ezáltal oly igen magára haragított, még annak is meg kell őt értenie és igazat kell adnia neki; ha a maga részéről felháborítónak találja azt, hogy nemzedékről nemzedékre élősdieknak egész nemzetsége él abból, hogy mint hivatásos, az Újtestamentumra esküvel kötelezett tanítók, a saját fejük szerint valamivel – aminek az újtestamentumi kereszténységhez semmi köze sincs – kereszténység néven szédítik az emberiséget; hogy ezek az élősdiek a visszájára fordított

Újtestamentumi kereszténységet kereszténység gyanánt hirdetik és belőle táplálkoznak; s hogy eközben még állami alkalmazásukra is hivatkoznak, ami a kereszténység perspektívájából nézve éppen olyan nevetséges, mintha valaki a kártyajátékban egy közönséges színnel akarna tromfot adni, vagy mintha valaki egy farkastól kapott tanúsítvánnyal akarná magát juhásztorrá nyilváníttatni.

Ez a felháborító. Talán egyedülálló példája ez a történelemben annak, hogy egy vallásnak azáltal kellett megszűnnie, hogy virágzásnak indult – és most már kereszténységen mindenki az ellenkezőjét érti annak, amit az Újtestamentum rajta ért. Így változott a szenvedés vallása az életöröm vallásává de nevét változatlanul megtartotta.

Ez a felháborító, hogy a kereszténység megvalósulásának nehézségei most, ha lehetséges, még egyszer olyan nagyok, mint voltak akkor, amikor a világba lépett. Mert most már nem pogányok és zsidók állnak vele szemben, akiknek elkeseredését fel kell ébresztenie, hanem keresztények, és ezeket a keresztényeket ugyanoly módon kell önmaga ellen ingerelnie, mint valaha a pogányokat és a zsidókat, mivel a szellem szélhámósainak céhe elhitette velük, hogy ők a keresztények, s hogy a kereszténység egy bordal melódiájára hangzik, és még sokkal mulatságosabb, mint ez a dal, amely, sajnos, nemsokára elcsitul, míg az élet vidám keresztényi bálja a papok ígérete szerint „eltart az örökkévalóságig”.

Kierkegaard

A TERMÉSZET

Tapasztaltam olykor, hogy valamely természeti jelenség kedves, ártatlan és bátorító társaság még a szerencsétlen, mélabús embergyűlölő számára is. Annak, aki a Természet ölen él, és esze még ép, melankóliája sem lehet oly igen fekete. A legnagyobb vihar is eolhárfaként zeng az ártatlan, elfogulatlan fülnek. Az egyszerű, bátor embert semmi sem indíthatja triviális búbánatra. Amíg az évszakokkal barátkozom, az élet soha, semmiképp sem válhat számomra terhessé.

A szelíd eső, mely babföldemet öntözi, és a négy fal közé kényszerít, nem sivár és mélabús, hanem kellemes és hasznos. Megakadályoz ugyan a kapálásban, de többet ér, mintha kapálnék. Ha olyan sokáig tartana, hogy elrothasztja babvetésemet és tönkreteszi a lapályon a burgonyát, akkor is jót tenne a felföldi legelőnek, és ha jó a fűnek, akkor nekem is jó. Néha, ha másokhoz hasonlítom magam, úgy tetszik, engem jobban kegyelnek az istenek, igazán nem is tudom, miféle érdemeimért: mintha különös gondomat viselnék, őriznének s irányítanának, jobban, mint akárki embertársamat. Nem hízelgek magamnak, de ha lehet, ők hízelegnek énnekem. Sosem éreztem magam egyedül, sosem nyomasztott a magány érzete.

Ha gondolkozunk, magunkon kívül lehetünk, de a szó egészséges értelmében. Értelmünk tudatos erőfeszítésével kívülről szemlélhetjük tetteinket és következményeiket; jó és rossz, minden elfolyik mellettünk, mint a zúgó áradat. Nem vagyunk mindenestül belebonyolódva a Természetbe. Lehetek az árral sodródó száraz ág; le-

hetek Indra, aki fentről az égből tekint le reá. Megtörténhet, hogy egy színielőadás felzaklat; de az is megtörténhet, hogy nem zaklat fel egy aktuális esemény, mely látzólag sokkal közelebből érint. Magamat csupán egységes személyiségnek ismerem, eszmék és indulatok színpadaként, és amellet bizonyos kettősségemnek is tudatában vagyok, amelynek segítségével magamat éppúgy kívülről tudom nézni, mint akárki más. Akármilyen bensőségesen élem is át az eseményeket, tudatában vagyok, hogy énem egy része bírálóan szemléli őket, s ez a részem olyan, mintha nem is énem egy része volna, hanem kívülálló néző, aki nem éli az eseményeket, csupán tudomásul veszi őket; éppúgy nem az én énem, mint ahogy a tiéd sem. Amikor az élet színjátéka vagy talán tragédiája véget ér, a néző hazamegy. Az ő szempontjából az, amit látott, kitalálás volt, a képzelet játéka. Ez a kettősség gyakorta tehet bennünket rossz szomszédokká, hűtlen barátokká.

Milyen elmondhatatlanul jótékony és kedves a Természet – nap és szél meg eső, tél és nyár! Milyen derűt keltő, egészséget támasztó mindig és mindenkiben; és emberi fajtánkkal annyira rokonszenvez, hogy egész hangulata megváltozna, a nap fényessége elhomályosulna, a szél emberi hangon sóhajtozna, az eső könnyet hullatna, az erdő a nyár derekán elhullatná lombját és gyászruhába öltözne, ha csak egyetlen ember igaz ügyért bánkódna. Hogyne élnék egyetértésben a Földdel? Hiszen részben én is lomb vagyok, növényi korhadék!

Hol a pirula, amely állandó jó egészséggel, nyugalommal, megelegedéssel ajándékoz meg? Nem ükatyáink receptjeiben, hanem Természet ükanyánk egyetemes növényi medicináiban, hiszen magamagát is ezekkel tartja örök fiatalon, ezekkel a könnyen bomló táplálékokkal táplálja egészségét, hogy túlélje még a legtovább életet is. Ami engem illet, én sem az Akherón és a Holt-tenger vizéből kotyvasztott gyanús mixtúrákból akarok inni, amelyeket ama palackszállításra való jól ismert hajóforma, hosszú, fekete, lapos szekereken hoznak, hanem inkább a hígítatlan hajnali levegőből akarok egy nagyot szippantani. Hajnali levegő! Ha az emberek nem hajlandók ezt a forrásból inni, akkor hát kénytelenek leszünk ezt is palackozva szállítani s árulni a boltokban, azok javára, akik elvesztették a hajnalra szóló bérletjegyüket. De ne feledjük el: még a leghűsebb pincében sem tart el délig, hanem kilövi a dugót, és nyugat felé szökik, Auróra lépteit követve. Én nem Hügieiát imádom, ama vén füvesdoktor, Aesculapius leányát, akit úgy ábrázolnak, hogy egyik kezében kígyót tart, a másikban kelyhet, melyből a kígyó néha iszik – hanem inkább Hébét, Jupiter pohárnoklányát, aki Júnó gyermeke volt, és hatalmával istennek, embernek vissza tudta adni ifjonti erejét. Alighanem ő volt az egyetlen tökéletesen egészséges, robusztus, hibátlan kondíciójú ifjú hölgy, aki valaha is járt-kelt a föld hátán; és ahová érkezett, tavasz lett a nyomában.

Henry David Thoreau

A SZÉPSÉG

Rátaláltam a szépség – az én szépségem meghatározására. A szépség izzó és szomorú valami, kissé bizonytalan, tág teret ad a találgatásra. Ha úgy tetszik, alkalmazhatom gondolatomat valami érzékletes tárgyra; vegyük, mondjuk, a társadalom egyik legérdekesebbjét, egy női arcot. Egy elragadó és szép fej, egy női fej egyszerre enged gondolni – elmosódottan és határozatlanul – a gyönyörűségre és a szomorúságra; magában hordja a bánat, a fásultság, sőt a beteltség eszméjét, ugyanakkor, mikor éppen ellenkezőleg maga csupa, izzás, élni vágyás; melléje társul valami keserűség mely mintha kifosztottságból vagy kétségbeesésből áradna vissza. Titok és szánalom szintén jellemzői a szépségnek.

Egy szép férfifejnek nem kell tartalmaznia, kivéve talán ha női szemek számára nem – jól értsük meg, emberi szemek számára –, a gyönyörűségnek ezt az eszméjét, mely egy női arcban annál vonzóbb és ingerlőbb, mennél bánatosabb egészében maga az arc. De lesz ebben a fejben még valami izzó és szomorú is – szellemi szükségletek, sötétben elfojtott becsvágyak – egy morajló, de hasztalan hatalom – némelykor valami bosszuló érzéketlenség (mert ennél a tárgynál nem szabad elfeledkezni a dandy ideális típusáról) –némelykor még – és ez a szépség egyik legérdekesebb jellemzője – a titokzatosság, és legvégül (hogyan végre legyen bátorságom teljesen bevalani, milyen modernnek tartom magam esztétikában) – a Boldogtalanság. Nem

állítom, hogy az Öröm nem társulhat a szépséggel, de azt kell mondanom, hogy csak a legközönségesebb díszítménye neki; míg a bánat, hogy úgy mondjam, a legelőkelőbb társa, olyan mértékben, hogy el sem tudok képzelni (talán elvarázsolt tükör lenne az én agyam?) olyan fajta szépséget, amelyben ne volna boldogtalanság. Ragaszkodva ezekhez a gondolatokhoz mások azt mondanák: megkísértetve tőlük belátható, hogy nehéz volna számomra nem arra a következtetésre jutni, hogy a férfiúi Szépség legtökéletesebb megtestesítője a Sátán – Milton modorában.

Baudelaire

AZ ÍRÓ ÖNVALLOMÁSA

Mireánk, írókra, akik állandóan művészetünkön kuksolunk, a természettel jóformán csak képzeletünkön át érintkezünk, igazán ránk fér, hogy néha szembenézzünk a holddal vagy a nappal. Hosszú, együgyű nézésünkön át szívünkbe szívódik a fák életető nedve. Mint ahogyan a birkáknak, amelyek kakukkfüvet legelnek a réten, utána zamatosabb lesz a húsuk, a természet zamata szellemünket is áthatja majd, hogyha jól megfürdetjük benne. Még alig van egy hete, hogy nyugodtan élek s együgyű módon élvezek mindent, amit magam előtt látok. A pihenés kezdetén csupán zavart éreztem, aztán elszomorodtam, unatkoztam: s most, hogy jól érzem magam, máris el kell utaznom. Sokat gyalogolok, kéjjel töröm magam, s én, aki nem szenvedtem az esőt, az imént is bőrig áztam s még csak fel se vettem, s hogyha elmegyek, megint igen szomorú leszek: ez az én örök históriám. Igen, az énem és az emlékeim mégiscsak lassan leválnak rólam. Az a nádszál, amely esténként cipőmet verdesi, amint a dűnén át hazafelé tartok, sokkal jobban érdekel, mint minden régi álmodozásom. (Bovaryné olyan messze esik tőlem, mintha soha egy sort se írtam volna belőle!)

Itt nagy belső számadások kötötték le elmémet, s ennek a négy henye hétnek, íme, ez az eredménye: elbúcsúztam mindentől, ami egyéni, intim, és relatív. Letettem arról a régi tervemről is, hogy valamikor megírom majd emlékezéseimet. Semmi sem érdekel már, ami az én személyemmel kapcsolatos. Már az ifjúkori fellángolásokat sem

látom szépnek, pedig megszépíti őket az emlékezés távlata, s a stílus bengáli tűzében előre is gyönyörűségnek látszanak. Mire való mindez? Eltemetek mindent, s ne is támadjon fel semmi sem. Nem több az ember a bolhánál, örömkünknek, fájdalomunknak műveinkben kell megtisztulniok – a felhőkön sem ismerjük fel azokat a harmatcseppeket, amelyeket a napsugár hajított fel odáig. Párologjatok földi esőcseppek, tovamúlt napok könnyei, és íveljetek az egekre napjárta óriási boltozatokat.

Most metamorfózisok foglalkoztatnak. Meg szeretnék írni mindent, amit látok, de nem úgy, ahogyan látom, hanem teljes színváltozásában. Képtelen volnék pontosan elbeszélni még a legpompásabb eseményt is, ha való, még azon is hímeznem kellene.

Semmit sem írni és szép dolgokról álmodozni (mint ahogy most én csinálom) igazán kedves foglalkozás. De milyen drágán fizetjük meg később ezeket a kéjes kedvteléseket! Pedig már megtanulhattam volna (de engem semmi sem javít meg). Bovaryné, bár számomra kitűnő gyakorlatnak indult, később, visszahatásképpen, talán gyászos hatással is lesz reám, mivelhogy végleg elundorít a köznapi témáktól (ámbár ez gyenge és ostoba dolog). Ezért is készül olyan nehezen ez a könyvem, nagy-nagy erőfeszítéssel tudom csak elképzelni alakjaimat és alig tudom beszéltetni őket, annyira megcsömöröltem tőlük. De ha véremmel írok valamit, az aztán annál gyorsabban halad. Viszont épp ebben rejlik a veszély. Amikor az ember magamagáról ír, csenghet a mondat, lendülhet a ritmus; és a lírai természetek már akkor is hatást keltenek, ha követik természetes hajlamukat; azonban hiányzik az egység, lépten-

nyomon követik egymást az ismétlések, a közhelyek, a banális szólamok. Ha ellenben képzelt tárgyról írunk, akkor minden részletnek a mű tervéből kell folynia, akkor a legkisebb vessző is az egésznek vázlatától függ. S az író figyelme állandóan kétfelé oszlik: nem szabad szem elől téveszteni a horizontot, másrészt a lábunk elé is kell nézni...

Flaubert

ÚT INDIÁBA

De, lélek, bízz, az ős szándék marad, és teljesülni fog! Talán most jött el az ideje éppen.

Ha majd a tengerek átszelve mind (s úgy látszik, ez be is következett),
Ha a nagy kapitányok és a mérnökök megtették már a dolguk
A jeles feltalálók, a tudósok, a vegyész, a geológus, etnológus után,
Végre a költő is jöhet, aki méltó e névre,
Jöhet az Úr igaz fia, dalait énekelve.

Mert nemcsak a tetteiteket kell, ó, utazók, tudósok, feltalálók, igazolni,
Hanem meg kell nyugtatni már e lázas gyermeket is,
Minden vonzódásukra jó szívvel felelni kell, s meg kell a titkot mondani,
Minden különbséget és szakadékot el kell tüntetni már, át kell hidalni, összefűzni,
Ezt az egész hideg, közömbös, néma földet tökéletesen igazolni kell,
Az isteni háromságot be kell tetőzni, s meg kell pecsételtetni a költővel, Isten igaz fiával,
(Neki kell csak igazán szorosokat átszelnie s hegyeket meghódítania,
A Jóreménység fokát körülhajóznia, hogy célját elérje!)

A természet s az ember többé ne különüljön, ne szakadjon el,
Isten igaz fia végképp kapcsolja őket egybe.

Év, melynek dalom kitérte ajtaját!

Valósult álmok éve, te!

Földrészek, égövek s óceánok frigyének éve!

(Nemcsak a velencei Dózse kél egybe már az Adriával.)

Ó, év, benned a tengerből s szárazból való, mindent odaadó Földgömböt látom,

Európát Ázsiához s Afrikához csatolva, s mindezeket az Új világhoz,

Országok, földabroszok előtted táncolnak ünnepi koszorút hordva,

Arák és vőlegények, kéz a kézben!,

Utazz, lélek, vissza az ősi gondolathoz

Ne földrészekre, tengerekre csak: saját frissességedhez is,

Zsenge érettséghez magzó virágnak,

Bimbózó bibliák honába.

Szállj, lélek, szabadon, én véled s te vélem,

Kezdjük körülhajózni most a földet,

Az emberét – s elméje visszafordulását,

Az értelem ős édenébe,

Vissza, vissza a bölcsesség születéséhez, az ártatlan sejtésekhez,
A teremtés szép hajnalához.

Többet nem várhatunk már,
Szálljunk hajóra, ó, lélek, mi is,
S az úttalan vizekre boldogan kelünk,
Hogy ismeretlen táj felé lelkendezően szálljunk tova,
Sodró szelek szárnyán (te majd hozzám simulsz, s én tehozzád, ó, lélek)
Vígan dalolva Istenünknek éneket,
Harsány dalát boldog felfedezésnek.

Kacagva, sok-sok csók között,
(Hagyj másra ócsárlást, bűnért siránkozást, rágódást, csúszás-mászást.)
Lélek, tetszel nekem és én neked.
S jobban minden papoknál hiszünk a mi Istenünkben,
De incelegni nem merünk Isten misztériumával.

Walt Whitman

MŰVÉSZET ÉS ERKÖLCS

A szépség szeretete az egészséges emberi természet veleszületett sajátja, s bár megmarad bűnös és rontó életmegnyilvánulások mellett is, ő maga jó, ellensége az alantas kapzsiságnak, irigységnek s a szürke világi gondoknak, s ellensége mindennek-felett a kegyetlenségnek és az erőszaknak. Halálát jelenti, ha ezek veszik át teljesen az uralmat. Azok, akikben legerősebben élt a szépnek ez az ösztöne, mindenkor szelídek, együttérzők és igazságosak, felfedezői és első hirdetői mindannak, ami az emberiség boldogulását elősegíti. Miként a szerelemben, akként a szép szenvedélyes szeretetében is a felemelkedés és a megnemesezés a képzelet bekapcsolódásával következik be, ez ébreszti őket és uralkodik felettük. Mert elnyomni a szenvedélyeket, amit tévesen kötelességnek tartanak velük szemben, a tompa magaelégedett közönynek nem is olyan nehéz. Hanem felébreszteni őket, helyes irányba indítva és a jó szolgálatára tevékeny munkában kiképezve, az az önzetlen képzelőerő műve.

Nem szűnnek meg hangoztatni, hogy az emberiség szívtelen. Ne higgyétek. Alapjában teli van jósággal és szeretni akar, csupán vak és korlátozott, úgyhogy ritkán képes valamit észrevenni és átérezni azon kívül, ami közvetlenül körülveszi és érintkezésben van vele. Az emberekben több lenne a szeretet és segítőkészség, ha másokba is úgy bele tudnának látni, mint ahogy önmagukba. Nincs meg a képzelőerejük hozzá.

Mindaz, amit teszünk, amivé lehetünk és amit teljesíthetünk, két művészi ösztön uralmától függ, a rendétől és a jóságétól, e nagy képzelőerőétől, amely számunkra a múlt örökségét, a jelen ismeretét és a jövő iránti készséget szolgáltatja.

Élni szellemi és testi tevékenykedés nélkül vétek. Tevékenység, ha hiányzik belőle a művészi vonás, durvaság. A „jó” és „rossz” szavak az emberre alkalmazva „alkotóval” és „rombolóval” helyettesíthetők. Az alkotók lépésről lépésre harcolják ki a káoszból a rendet, segítségükkel tartódik meg és terjed el minden dolog. Tevékenységük művészet, s a nyom, amit maguk után hagynak, a szépség.

A művészet távol áll attól, hogy erkölcstelen legyen, kívülről viszont a valóságban alig van valami, ami erkölcsös lenne.

És az lesz az idők telje, amikor az emberek felismerik, hogy munkában, pihenésben egyaránt meg kell lenni a leghőbb szépségnek. Igen, amennyire csak lehetséges, még inkább a munkában, inkább az erőben, mint a kifáradásban: inkább azért végezzük hatnapi munkánkat, hogy az estére elkészüljön, mintsem a hetedik napi bérért. Sokszor mentünk az Úr házába a tömeggel, amely aznap ünnepelt, hogy ott hasztalanul képzelt áldásért könyörögjünk. Azoknak a keveseknek, akik az Úr akaratára szerint munkálkodnak, nincs szükségük rá, hogy áldását így keressék, és széles e világ kegyelemteljes otthonuk. Jóság és áldás jár velük az élet minden napján, mert ők az Úr házában fognak lakni örökké.

John Ruskin

AZ EGYÉNI LÉLEK ÉS AZ EGYETEMES SZELLEMLÉNY HÁZASSÁGA

Lélektan, költészet, történetfilozófia, morál – a láthatatlan Pegazus szárnyaival ma a gondolat e köreit futtában mind átrepültem. Az általános benyomás: lázadás és szorongás, nyugtalanság és kísértés.

Szeretem magam az élet óceánjába vetni, de az irányt gyakran elvesztem, és elvesztem önmagam, és érzem, hogy természetem és mindannak a természete, amelyre hivatva vagyok, meginog. A bolygó zsidó örvénye ragad el – amely az emberi szellem minden birodalmában megforgat, amikor családom kicsiny körének küszöbét átlépek. Amikor önkéntesen átadom magam az általánosnak, az egyetemesnek, a végtelennek, személyes énem elszáll, mint a csepp víz az izzó kályhán, és vízcseppé csak akkor sűrűsödik ismét, ha a levegő lehül, vagyis amikor az entuziazmus kialudt és a realitás visszatért.

Kitágulás és sűrűsödés, odaadás és az én visszaszerzése, a világ meghódítása és a tudat elmélyedése: ez a belső élet játéka, a mikrokozmoszi szellemi pálya, az egyéni lélek és az egyetemes szellem házassága, a véges és a végtelen – és ez az ember igazi fejlődése. Más kapcsolat is van, amely a lelket Istennel egyesíti, de ez már az akarat világába tartozik. Ami az akaratot megelőzi, az az érzés; s ami az érzést, az az ösztön. Az ember az, akivé fejlődik. Nagy igazság! De csak azzá fejlődik, aki. S ez még nagyobb igazság.

Ki vagy? A kérdések kérdése. Az előrerendelés, a születés, a szabadság: – a sötét és mély szakadék. Az embernek le kell merülnie, s én elmerültem. Bach prelúdiumát hallgattam, s ez fogékonnyá tett a lépés megértésére: a megkínzott lélek, amely Istenért kiált, megragadja Őt, és magán kívül élő lobogó tűzzel odaadja magát a végtelennek és a békének.

Henri Frédéric Amiel

MISZTIKUS GONDOLATOK A POKLRÓL ÉS A POKOL TÜZÉRŐL

Fölteszem a kérdést, atyáim és tanítómestereim, hogy: mi a pokol? És így gondolkodom: „Szenvedés azért, amit már szeretni nem lehet”. A sem idő, sem tér szerint meg nem mérhető, végtelen létben egyszer egy lelkes lénynek az ő földön való megjelenésében megadatott, hogy azt mondhassa: vagyok és szeretek. Egyszer, csak egyszer, megadatott neki a tényleges, élő szeretet pillanata, s e célból adatott meg neki a földi élet, ezzel együtt az idő és a korszakok – és mi történt? Ez a lény megvetette a megbecsülhetetlen ajándékot, nem becsülte meg, nem szerette meg, lenézte és érzéketlenül fogadta azt. Így távozott el a földről Ábrahám kebelébe; beszélget Ábráhámmal – mint ahogy Lázárról és a dúsgazdag emberről szóló példázatban elmondva vagyon –, és látja a Paradicsomot, megjelenhet az Úr színe előtt is, de gyötrelmet érez amiatt, hogy az Úr előtt ő nem szeretettel jelenik meg, hogy ott azokkal érintkezik, akik szeretnek, de akiknek szeretetét ő fel sem vette. Világosan lát, és azt mondja magában: „Most már mindent tudok, de bár szomjazom azt, hogy szeressek, az én szeretetemnek látszata nem lesz; nem lesz látszata áldozatomnak sem, minthogy vége van földi életemnek és nem jöhet Ábrahám csak egy csepp élő vízzel (vagyis a volt, tényleges életnek újabb ajándékával), hogy megenyhítse a lelki szeretet után való szomjajnak azon tüzét, amelyet most engem éget, s amelyet a földön megvettem;

nincs már élet, és nincs többé idő. Ha szívesen adnám is oda életemet másokért, már nem lehet, mert eltűnt az az élet, amelyet a szeretetnek hozhattam volna áldozatul, s szakadék van azon élet és a jelenlegi állapot között.”

A pokoli tűzről materiális értelemben is beszélnek: nem bolygatom ezt a titokzatossgot, félek tőle, de azt hiszem, ha tényleg materiális is volna ez a tűz, hát igazán megörülnének neki, mert én úgy gondolkozom, hogy a materiális kínszenvedésekben, ha csak egy pillanatra is, elfeledhetnék az őket gyöttrő lelki szenvedéseket. Csakhogy ezeket a lelki szenvedéseket rólunk levenni nem lehet, mert ezek a szenvedések nem külsőek, hanem belsők. De ha le lehetne is rólunk venni, én azt hiszem, hogy ettől még boldogtalanabbak lennének. Mert ha a szenvedések láttára a paradicsombeli igazak az ő végtelen szeretetüknél fogva megbocsátának is nekik és maguk közé hívnák őket, ezzel még jobban növelnék az ő kínszenvedésüket, mert még jobban élesztenék bennük a valódi, nemes és viszonzásra szomjazó szeretet tűzét, pedig ez a szeretet már nem lehetséges. Alázatos szívemmel azonban úgy gondolom, hogy e lehetetlenség felismerése végül is megkönnyebbülést szerezne nekik, mert elfogadnák az igazak szeretetét, holott ők nem képesek ezt a jóságot és megbékélést hasonlóval viszonzni, végre is valami másolatát mutatnák az igazi szeretetnek, melyet a földön megvetettek, és valami ahhoz hasonló dolgot cselekednének... Sajnálom, barátaim és testvéreim, hogy nem tudom ezt világosabban kifejtteni. De jaj azoknak, akik a földön maguk pusztítják el magukat, jaj az öngyilkosoknak! Azt tartom, hogy

ezeknél boldogtalanabb már nem is lehet. Azt mondják: bűn ezekért az Istenhez könyörögni! De az egyház sem közösi ki őket nyíltan, s én titokban azt hiszem, hogy ezekért is lehetne imádkozni. Hiszen nem haragszik meg Krisztus, ha ezeket szeretjük. Én az ilyenekért egész életemben imádkoztam magamban: bevallom ezt nektek, atyáim és tanítómestereim, sőt még most is mindennap imádkozom értük. Ó, vannak a pokolban is kevélyek és kegyetlenek, ellenére annak, hogy ezek kétségtelenül tudják a feltétlen igazságot; vannak, akik a kevély szellemnek, a Sátánnak egészen átadták magukat. Ezek már önként és vágyakozva választották a poklot, ezek már önkéntes kínszenvedők. Mert megtagadván az Istent és az életet, megátkozták magukat. Ezek a saját kevélységükkel táplálkoznak, mint hogyha a pusztában tévelygő éhes ember a saját vérét kezdené szívni. De soha jól nem laknak, a bűnbocsánatot megvetik, az őket hívó Istent megátkozzák. Nem nézhetik gyűlölet nélkül az élő Istent, és azt szeretnék, hogy az életnek istene ne legyen, hogy az Isten magamagát megsemmisítse és elpusztítsa azt, amit teremtett. Az ilyenek örökké égni fognak büszkeségük tüzeiben, esdekelní fogják a halált és a nemléte. De a halált meg nem érik.

Dosztojevszkij

RAMAKRISNA MONDÁSAI

Ne beszéljeteK a testvéri szeretetről! Szeressetek! Ne nyilatkozzatok a tanokról és a vallásokról. Csak egy vallás van. A folyamok mind az óceánba ömlenek. Menjenek, és hadd menjenek a többiek is. A nagy víz kiömlik, kitépi magát medréből és ömlik a korok, a fajok, a különböző lelkek törvénye szerint. A meder más, a víz ugyanaz – ömöljeteK az óceánba.

Vannak keresztények és brahmahívők, akik a bűnben látják a vallás minden értelmét. „Ó, uram, bűnös vagyok, nézz le reám és bocsásd meg a bűneimet.” Elfelejtik, hogy a büntudat a szellemiségnek csupán első és legalacsonyabb lépcsője. Az emberek nem vetnek számot a szokás hatalmával! Ha örökösen csak azt hajtogatod: bűnös vagyok, az örökkévalóságig az is maradsz. Ezt kell ismételni: nem vagyok rab, nem vagyok rab, ki köthet meg engem? A királyok királyának gyermeke, Isten gyermeke vagyok. Szabadítsd fel akaratomat, és szabad leszel. Csak az ostoba ismétli szüntelenül: rabszolgaságban sínylődöm. S valóban rabszolgává lesz. Bűnös vagyok, és bűnössé lesz. Szabad vagyok. Az Úr nem az én Atyám? Csak a szellem lehet rabszolga. Szabad is csak a szellem lehet.

Vivekananda így szólt Ramakrisnához: Uram, láttad már az Istent?

Ramakrisna így felelt:

– Igen, fiam, láttam. Valójában úgy látom, mint ahogy téged látlak, csak őt sokkal élesebben látom, és őt meg is tudom mutatni.

Szabadon munkálkodni azt jelenti: nem várni semmi jutalmat, nem félni semmi büntetéstől, sem ebben, sem a másik világban.

Istent nem lehet a rítus hálójába csalni.

Nem kedvelem a vitákat. Isten túl van az okoskodás határain. Mindenben, amit látok, Istent látom. Mire jó még az okoskodás? Lépjetek a kertbe, egyétek a szent mangót, és távozzatok. Nem azért léptetek be, hogy a mangófa leveleit megszámoeljátok. Mit fecsérelnétek napjaitokat az újjászületés feletti vitákra? Jelent valamit az, hogy számíttatok helyes vagy sem?

Ramakrisna így szól: Akik a földi dolgokhoz ragaszkodnak, azok félnek a haláltól. De akit a világ nem kábít el, az a halált nem veszi észre. Nem egyszer a meditáció fokozta éberségben a világok határára emelkedve szemléltem a két lakhelyet, az életet ideát és az életet ott túl. És a kettőt elválasztó halál nem volt sehol. Szabaduljatok meg tehát a dolgokhoz való ragaszkodástól, és tüstént felfedezitek, hogy az élet az Egy. Az életnek az a megszakítása, amit halálnak neveznek, valótlanság.

Ramakrisna

EPIKUROSZ KERTJÉBŐL

Ismerek egy kilencéves leánykát, aki bölcsebb a bölcseknél. Azt mondta nekem a múltkor: „A könyvekben azt látjuk, amit nem láthatunk a valóságban, mert túl meszsze van, vagy mert már elmúlt. De amit a könyvekben látunk, azt rosszul látjuk és szomorúan. És a kisgyerekek ne olvassanak könyveket. Annyi jó látnivaló van, amit még nem láttak; a hegyek, a tavak, a folyók, a faluk és a városok, a tenger és a hajók, az ég és a csillagok.”

Nagyon is az ő nézetén vagyok. Egy óránk van élni, minek terheljük meg magunkat annyi mindenfélével. Minek annyit tanulni, ha úgylátjuk, hogy nem fogunk tudni semmit sem. Túlságosan a könyvekben élünk és nem eléggé a természetben, és hasonlítunk ahhoz az együgyű ifjabbik Pliniushoz, aki valami görög szónoklatot tanulmányozott, mialatt a Vezúv szeme láttára borított öt várost hamuba.

Nincs más dolgunk e világon, mint beletörödni. De a nemes lények a beletörődésnek a megelégedettség szép nevét tudják adni. A nagy lelkek szent örömmel törődnek bele a dolgokba. A kétkedés keservei, a lét általános bajai közt, az üres ég alatt is meg tudják őrizni az igazak ősi erényeit. Hisznek, akarnak hinni. Az emberi nem játékonysága tüzezi őket. Ez még nem minden. Buzgón megőrzik azt az erényt, melyet a keresztény teológia bölcsességében az összes többiek fölé emelt, mert azok feltételezik vagy helyettesítik azt: a reménységet.

Reménykedjünk, nem ugyan az emberiségben, mely felséges erőfeszítései dacára sem tudta kiirtani a rosszat a világból, reménykedjünk azokban a megfoghatatlan lényekben, kik folytatni fogják egy napon az emberi nemet, mint ahogy az emberi nem is a baromból folytatódott. Üdvözljük a jövő e szellemeit! Bizzunk abban az általános nyugtalanságban, mely a faji kiválasztás anyagi törvénye. Erezzük ezt a termékeny nyugtalanságot, amint fejlődik bennünk; elkerülhetetlen és isteni cél felé vezérel minket.

Mindaz, ami csak újdonságánál vagy művészi jellegénél fogva értékes, gyorsan el-
avul. A művészi divat elmúlik, mint mind a többi. Vannak affektált mondatok, me-
lyek olyan újak akarnak lenni, mint a híres szabászok műhelyeiből kikerült ruhák;
nem élnek túl egy idenyt. Rómában, a hanyatló művészet idejében, a császárnők
szobrai a legutolsó divat szerint voltak fésülve; ezek a hajviseletek csakhamar nevet-
ségesekké váltak; meg kellett őket változtatni, és a szobrokra márványparókákat rak-
tak. Úgy illenék, hogy az e szobrok módjára megfésült stílust is minden évben újra
kifésüljék. Így van az, hogy ebben az időben, melyben oly gyorsan élünk, az irodalmi
iskolák is csak néhány évig, néha csak hónapokig élnek. Ismerek fiatal embereket,
akiknek a stílusa már két-három nemzedék előtti és régiesnek látszik. Ez kétségkívül
az ipar bámulatra méltó haladásának a terméke és ama gépeké, melyek magukkal
ragadják a csodálkozó társadalmat. A vasút és a Goncourtok idejében még elég so-
káiig lehetett élni egy művészi írásmóddal. De a telefon óta az irodalom, mely függ a

szokásoktól, leverő sebességgel változtatja képleteit. Azt valljuk tehát Ludovic Halévyvel, hogy az egyszerű forma az egyedüli, mely békésen ússza meg nem ugyan a századokat, ami sok volna, de az éveket.

Az egyedüli nehézség a stílus egyszerűségének a megállapításában van, és meg kell vallanunk, hogy ez nagy nehézség.

A természet, legalábbis abban a formában, amelyben megismerhetjük, és az élet-hez alkalmas körülmények között, nem mutat semmi egyszerűt sem, és a művészet nem követelhet több egyszerűséget, mint a természet. Mégis elég jól megértjük egymást, ha azt mondjuk, hogy ez a stílus egyszerű, ez a másik meg nem az.

Azt mondhatnám hát, hogyha nincs is önmagában egyszerű stílus, van olyan, amelyik annak látszik, és hogy úgy tetszik, éppen ez az, amely fiatalságát megőrzi. Nem marad más hátra, mint vizsgálni, honnan veszi ezt a szerencsés látszatot. És bizonyára azt fogjuk találni, hogy ezt nem annak köszönheti, mintha kevésbé volna gazdag különböző elemekben, mint a többi, de igenis annak, hogy oly jól formált egészet alkot, melyben úgy olvadnak össze az összes részek, hogy nem lehet őket egymástól megkülönböztetni. A jó stílus egyszóval olyan, mint az a napsugár, mely e percben szobámba lopózik, amint az ablaknál írok, és mely tiszta világát az őt alkotó hét szín benső egyesülésének köszönheti. Olyan a jó stílus, mint a fehér fény. Összetett, de ez nem látszik meg rajta. Ez ugyan csak kép, és tudjuk, mily keveset érnek a képek, ha csak nem a költő az, aki egybefűzi őket. De csak azt akartam tudatni, hogy

a nyelvezetben a szép és kívánatos egyszerűség csak látszat, mely egyedül a beszéd részeinek helyes és gazdaságos elrendezésében gyökerezik.

Nem tudván felfogni a szépet az időtől és a tértől elvonatkoztatva, csak akkor lelek örömet az elme műveiben, ha megtalálom a kapcsolatot, mely őket az élethez fűzi. Hisszarlik durva cserepei jobban megszerettették velem az *Iliászt*; és több gyönyörűséget lelek a *Divina Commediában*, hogy ismerem a XIII. századbeli Firenze életét. Az embert és csak az embert keresem a művészetben. A legszebb költemény sem más, mint egy ereklye. Goethének van egy mély mondása: „Egyedül az alkalmi munkák maradandók”. De végeredményben nincs is más, mint alkalmi munka, mert minden a helytől függ és a pillanattól, melyben megfogant. Nem érthetjük és szerethetjük őket értelemmel, ha nem ismerjük születésük helyét, idejét és körülményeit.

Gögös együgyűség volna azt hinni, hogy oly munkát teremtettünk, mely önmagában elegendő. A legkiválóbbnak is csak a régivel való kapcsolatai adják meg az értékét. Minél inkább fel tudom fogni ezt a kapcsolatot, annál inkább érdekel a munka.

Minél többet gondolkozom az emberi életen, annál inkább azt találom, hogy tanújának és bírójának az Iróniát és az Irgalmat kell megtenni, mint ahogy az egyiptomiak is halottjaikhoz Isis és Neftisz istennőket hívták. Az Irónia és az Irgalom két jó tanácsadó; az egyik mosolyával kellemessé teszi életünket, a másik, sírván, felszenteli azt. Az Irónia, melyre hivatkozom, nem kegyetlen. Nem csúfolja ki sem a szép-

séget, sem a szerelmet. Szelíd és jóakaró. Nevetése enyhíti a bosszúságot, ő tanít minket arra, hogy kacagjunk a rosszakon és az ostobákon, akiket nélküle elég gyöngek volnánk gyűlölni.

A könyvek szeretete igazán dicséretes szeretet. Sokat csúfolták a könyvedvelőket, és végre is lehet, hogy illik rájuk a csúfolódás; így van ez már mindenféle szerelmessel. De inkább irigyelni kellene őket, mert hiszen békés és hosszú nyúló gyönyörrel övezik életüket. Zavarba véljük őket hozni, ha azt mondjuk nekik, hogy nem olvassák könyveiket. De egyikük minden nehézség nélkül azt válaszolta: „És ti vajon esztek-e régi fajanszaitokból?” Lehet-e derekabb dolgot művelni, mint könyveket rakosgatni egy szekrénybe. Ez nagyon hasonlít, igazán mondom, ahhoz a fárad-sághoz, mellyel a gyermekek homokdombokat építenek a tenger partján. Hiába dolgoznak, és mindaz, amit összeraktak, hamarosan össze fog dőlni. Kétségkívül így van ez a könyv- és a képgyűjteményekkel is. De csak az élet bajait és a lét rövidegét kell érte okolni. A tenger elhordja a homokdombot, a végrehajtóbiztos pedig szét-szórja a gyűjteményeket. És mégis nincs jobb dolgunk, mint homokdombokat csinálni tíz – és gyűjteményeket hatvanéves korunkban. Semmi sem fog megmaradni abból, amit létrehoztunk, és a könyvmolyok szerelme nem hiúbb a többi szerelemnél.

Anatole France

SZAVAK MÁGIÁJA

Az emberi nemnek jutott a dicsőség, hogy az örökkévalóság önmagából származó és magába zárt metafizikai szorongását – ami egészen más, mint az emberi tudaté – méhébe fogadja.

Költeni annyit jelent, mint az élet egy napját megsemmisíteni, egy kicsit meghalni. Költeni annyi, mint annak az egyetlen feladatnak szentelni az életet, amelyik az élet minden más törekvésétől különbözik.

Mostantól fogva személytelenné váltam... a szellemi univerzum egy potenciája vagyok, amely önmagát szemléli és kibontakoztatja, mégpedig azzal az eszközzel, ami valaha énem volt. A kibontakoztatás feladatát vállalnom kell, elengedhetetlen ez ahhoz, hogy az univerzum identitására ismerjen.

A lélek végső, magányos csendjére van szükségem és egy eddig ismeretlen felejtésre, hogy meghalljam magamban a rejtett hangokat.

Rátámaszkodni a papírlap kínálta fehérségre, ártatlanságának felavatójára, megfedkezve még a címről is: túl hangosan szólna az – és amikor egy sornyi töredék, egy szemernyi, mintegy odahintve megszületik és egyik szótól a másikig az esetlegest

legyőzi, a fehérség egyszeriben ajándékképpen visszatér, sebezhetetlenül, s vele a teljes bizonyosság, hogy azon túl a semmi –, visszatér, hogy hitelesítse a csendet.

Állítom, a régi módszerek, és ami megmaradt belőlük, a költészet varázslata között titkos rokonság rejlik-felidézni szándékos homályban az elhallgatott tárgyat, az arra utaló, sohasem közvetlen szavakat, amelyek vele azonos csenddé válnak. Ez az alkotáshoz vezető művelet: míg végül, a szavak varázslója előtt lebegő idea határain belül, bizonyára felcsillan szemében a varázskép. *A vers, igéző villanás.*

Az örök mítosz: közösség a könyv által. Mindenkinek teljes rész.

Akárhányszor megjelentek valamely irodalmi folyóiratnak első számai, én az alkimisták türelmével, készen minden becsvágyat és élvezetet feláldozni, ahogy valamikor, hogy a Magnum Opus tűzhelyét táplálják ingóságait és hajlékuk gerendáját is feltűzelték – én mindig valami másról álmodtam és mást kíséreltem meg. – Hogy mit? Erre nehéz válaszolni. Egész egyszerűen egy könyv, egyetlen több kötetben felépített és előre megfontolt könyv, nem pedig a véletlen inspirációk gyűjteménye, legyenek azok még olyan csodálatosak... Többet mondok és azt mondom: a KÖNYV, mert meggyőződésem, hogy alapjában véve csak egy van, kísértsen az meg tudtán kívül bárkit, aki valaha is írt, akár a géniuszt. A föld orfikus magyarázata, ez a könyv egyetlen feladata, ez az igazi irodalmi játszma: mert a könyvnek még ritmusa is, jól-

lehet élő és személytelen, egész a lapszámozásig ezen álom vagy Óda egyenleteinek mellérendelt része.

Egyikén azoknak a kivételes reggeleknek, mikor a szellem a hétköznapi alkonyát magáról lemosva a Paradicsomban ébredt, és túlságosan átítatva a halhatatlanságtól, nincs olyan kedvtelés, ami elől ne zárkózna el, helyett inkább a száműzetés derűjével tekint körös-körül. Az egész környezet tisztaságomat kívánja magára öltetni. Maga az ég sem ellenkezik velem és a jó ideje egyetlen felhő sem homályosította azúr elvetette szépségének iróniáját, a szépségét, amely meztelenül és elragadóan terjeszkedik a messzeségben. Drága óra – kegyelmi állapotát annál nagyobb gonddal kell meghosszabbítanom, minél inkább belesüllyedek nap mint nap egy kegyetlenebbe, de hatalmasabb erő bilincsel az Ostobasághoz, semhogy a személyes álmodozás varázslatának magaslatán időzhetnék, holott ezért akár életemmel fizetnék –, a Művészet-hez fordulok...

Egy észrevétlen átváltozás történik, és az iménti könnyedség lassan-lassan a tökéletesség érzésébe olvad. Egész spirituális lényem – a megfelelések kincstára, a színek arabos összhangja, az előbbi ritmus emléke és a Szó tudása – felébred, és izgalom fogja el a ritka költészet hatása alatt, amit oly bámulatos pontossággal idézek meg, hogy összjátékából maga a tisztánlátás születik, az egyetlen.

És most írni... mit írni, mivel visszautasítom a mámort, amit boldogsággal szemben hitvány sértésnek és durvának érzek. (Ne feledjük, én a szépségben nem gyönyörködöm, hanem abban élek.) Dicsérjem megváltó olvasmányomat? Nem! – holott valójában egy nagy himnusz hangzik fel a vallomásból, s enélkül képtelen lettem volna a természet feletti harmóniát, amelyben időzöm, őrizni; minden egyéb földi segítség ne rombolná le erőszakosan az ellentét megrázkódtatásával vagy izgalmával azt a másik egyensúlyt, amely istenségemben elmerít. Csak hallgatnom lehet – nem valamely a passzivitással rokon extázisban, hanem mivel az emberi hang itt elhibázott lenne – valamint a tó a mozdulatlan azúr alatt, amelyen még a nyári hajnalok fehér holdja sem ejt foltot, megelégszik a néma csodálattal, amivel a fényt visszaveri, s amit az elragadtatás megzavarna.

Hosszas elmélkedés szükséges: egyedül az áttetsző és tökéletes művészet elég szűzies ahhoz, hogy vallásos áhítattal formáljuk.

A szépség, Pulcheria mindig tiszavirág-életű, születik a Semmiből, az Űrből – és oda visszatér.

A nyelvek tökéletlensége, amennyiben többnyire nélkülözik a végsőt: lévén az írás gondolkodás, mellékes járulékok és suttogás nélkül, a még néma és halhatatlan be-

széd; az idiómák különböző volta akadály a földön, hogy az ember kimondja azokat a szavakat, amelyek egyébként egyetlen csapással eltalálnák az igazságot.

Stéphane Mallarmé

SEBASTIAN MELMOTH PARADOXONAI

Az egyetlen dolog, amit az emberi természetről biztosan tudunk, az, hogy változik.

Az olyan ember, aki nem a maga módján gondolkozik, egyáltalán nem is gondolkozik.

Az, aki legtávolabb áll saját korától, leghívebben tükrözi azt vissza.

Én az életet sokkal fontosabbnak tartom, semhogy komolyan beszélhetnék róla.

A házasság igazi alapja a kölcsönös meg nem értés.

Csak kétféle tragédia van ezen a világon. Az egyik, ha az ember nem éri el azt, amit akar, a másik, ha eléri. Ez utóbbi sokkal rosszabb – ez az igazi tragédia.

Valami nem okvetlenül igaz, amiért egy ember meghal érte.

Mindenki a maga baklövéseit nevezi tapasztalatnak.

A lélek öregnek születik, de megfiatalodik. Ez az élet komédiája. A test fiatalnak születik, de megöregszik. Ez az élet tragédiája.

Mindaddig, amíg nem beszélünk valamiről, meg se történt. Csak azzal lesz valóvá, hogy kimondjuk.

Cinikus az az ember, aki mindennek tudja az árát, de semminek sem tudja az értékét.

Csak a sivár emberek nem ítélnék a külsőségek szerint. A világ igazi misztériuma az, ami látható, nem pedig az, ami láthatatlan.

Amit a művészet igazán tükröz, az nem az élet, hanem a néző.

Minden nő olyan lesz, mint az anyja: ez az ő tragédiája. A férfi sohasem lesz olyan: ez pedig az ő tragédiája.

Oscar Wilde

A POÉSIES-BŐL

A melankóliát felváltom a bátorsággal, a kétkedést a bizonyossággal, az elkeseredést a reménnyel, a gonoszt a jóval, a panaszokat a feladattal, a kételkedést a hittel, a szofizmákat a hűvös nyugalommal, a gőgöt a szerénységgel.

Századunk költői nyögdécselése mind szofizmus.

Az alaptételeket kérdés ne is érintse.

Elfogadom Euripidészt és Szophoklészt, de nem fogadom el Aiszkhüloszt.

Ne tegyetek bizonyoságot a Teremtő ellen: az illetlenséggel, a rossz ízléssel.

Vessétek el a hitetlenséget: tegyetek így a kedvemért.

Kétféle költészet nem lehetséges – csak költészet van.

A szerző és az olvasó közt van egy nem egészen halk megegyezés. Eszerint az első betegnek mondja magát, s elfogadja a másikat mint ápolót. Az emberiség vigasztalója a költő. A szerepeket önkényesen cserélik.

Nem akarom, hogy pozórnek bélyegezzenek. Emlékiratot nem hagyok hátra.

A költészet nem vihar, inkább termékeny, fenséges folyó.

A szavaktól az ideáig egyetlen lépés.

Azok, akik erősen elhatározzák, hogy embertársaikat utálni fogják, nem tudják. Az utálatot önmagukon kell kezdeniök.

Szellemed szüntelen kiárad medréből és a sötétség csapdájába, az önzés, a becsvágy durván kovácsolt csapdájába esik.

Az ízlés az alapvető erény, amely minden más erényt magába foglal. Ez az intelligencia csúcspontja.

A regény hamis műfaj, mert a szenvedélyeket csak a szenvedély kedvéért írja le: a morális tanulság hiányzik. Leírni a szenvedélyt, az semmi; elég hozzá egy kicsit sakálnak, egy kicsit keselyűnek, egy kicsit párducnak születni. Nem fontos. De leírni a szenvedélyt, hogy a magas moralitás alá rendeljük, mint Corneille, az már más.

Az igazi fájdalom és a remény nem egyeztethető össze. Akármilyen nagy legyen is az a fájdalom, a remény száz singgel magasabb. Nos, hadd maradjak nyugodtan azokkal, akik az igazat keresik. Le a patákkal, le a nevetséges szukákkal, a zavart keltő nagyképűekkel. Aki szenved, aki felbomlasztja a körülöttünk élő misztériumot,

az nem remél. A költészet, amely a feltétlen igazságokat vitatja, kevésbé szép, mint az, amely nem vitatja. A bizonytalanság túlzása rosszul használt tehetség, kár az időért: mi sem könnyebb, mint bizonyítani.

A melankólia és a szomorúság a kételkedés kezdete. A kételkedés a kétségbeesés kezdete. A kétségbeesés a gonoszság különböző fokozatainak kezdete. Aki meg akar győződni felőle, olvassa *A század gyermekének vallomását*. Ha egyszer rálépett, a lejtő végzetes. Bizonyos, hogy a gonoszsághoz vezet. Ne bízzatok a lejtőben. Pusztítások el a gonoszt gyökerében. Ne üzzétek az ilyen jelzők kultuszát, mint: leírhatatlan, elmondhatatlan, csillogó, összehasonlíthatatlan, kolosszális – ezek szemérem nélkül hazudnak a főnévnek, amelyet meghamisítanak. Olyan ez, mint a fajtalanság.

Ha az ember az igazságra, minden igazság forrására, Isten tökéletes jóságára gondol, a gonosztól való tökéletes elérhetetlenségére – a szofizmák önmaguktól eloszlanak.

A kételkedés minden időben kisebbségben volt. Ebben a században többségben van. A kötelesség megsértését pórusunkon át szívjuk magunkba. Ez csak egyszer volt így – s többé meg nem ismétlődik.

Fogékonyak vagyunk a barátságra, az igazságra, az együttérzésre. Ó, barátaim, mi az hát, ami az erényhez még hiányzik belőlünk?

Amíg barátaim életben vannak, nem beszélek a halálról.

A halál szépségét csak az élet szépsége tudja megértetni.

Az ember akkor mond komoly dolgot, ha semmi különöset nem akar mondani.

Versben kell írnom ahhoz, hogy elkülönítsem magam a többi embertől?

Az emberi nem uralkodója a rend. Az igazság, az erény nem a legerősebbek.

A rábeszélés legjobb módja: nem rábeszélni. A kétségbeesés tévedéseink között a legkisebb.

A kevés megvigasztal. A sok elszomorít.

Küzdeni a rossz ellen, ez a rossz túlzott tisztelete. Ha megengedem az embereknek, hogy megvessék és hogy el ne feledjék, ez minden, amit tettem értük.

A jelenség elmúlik. Én a törvényt keresem.

A fiatalság meghallgatja az élemedett korúak tanácsát. Határtalan önbizalma van.

A szív erényeinek biztosítóka a lángelme.

Az ember nem kevésbé halhatatlan, mint a lélek.

A nagy gondolatok az értelemből származnak.

Nem fogadom el a rosszat. Az ember tökéletes. Fejlődés van. A jó visszavonhatatlan. Az antikrisztusok, a lázadó angyalok, az örök kínok, a vallások – mind a kétség szülöttei.

Lautréamont

A NAPLÓBÓL

A vita az igazságnak inkább elhomályosítására, mint felderítésére való. Az igazságnak a magányban kell megérnie. Ha megérett, olyan világossá válik, hogy vita nélkül elfogadják.

Nem elnyomni kell az észet, ahogy a hamis tanítók hirdetik, hogy az igaz vallást megismerjük, hanem megtisztítani és megfeszíteni, hogy mindent, amit eléje terjesztenek, megvizsgáljunk vele.

Az igazi vallás nem észbeli vallás; de az igazi vallás nem ellenkezhethet az ésszel.

Az ember élete csak akkor értelmes, ha szolgálatnak fogja fel.

Az ember igazi ereje nem a szenvedélyes törekvésben, hanem a zavartalan nyugalomban nyilatkozik meg.

Hogy az emberélet egyedüli célja halhatatlan lelkének tökéletesítése, már csak azért is igaz, mert a halállal szemben minden más cél értelmetlen.

A gondolat valódi mivoltában az igazság magyarázata; rossz gondolat csak egy van: végig nem gondolt gondolat.

Istent mindenki a maga módján foghatja fel. Isten törvényét azonban mindnyájunknak egyformán kell teljesítenünk.

Mindennek, amit csak látunk és amit csak el tudunk képzelni, eredete szellemi természetünkben van.

Elég az embernek pusztán testi lénynek tekintenie magát, és máris megoldhatatlan rejtéllyé, kibogozhatatlan ellentmondássá válik.

Nincs hatalmasabb, mint az alázatos ember: aki szabaddá teszi magát saját énségétől, az Istennel egyesül.

Ha jót teszel, légy hálás érte.

Olyan emberek között, akik gonosz életet élnek, minden jóra való törekvés nem szeretetet, hanem üldözést idéz.

Beléptél az életbe, anélkül hogy tudnád hogyan, de tudod, hogy te, mint ez a külön én, aki vagy, növekedtél, haladtál, aztán még tovább haladtál, elértél az út felére és hirtelen, nem lehet megmondani, az örömtől vagy az ijedtségtől megszállva, megbicsakolod magad, és nem akarsz elmozdulni, nem akarsz tovább menni, mert nem tudod, mi van ott. De hiszen azt a helyet sem láttad, ahonnan jöttél, és mégis egyre

csak jöttél. A bejáraton bejöttél és a kijáraton nem akarsz kimenni. Egész életed menetelés volt a testi léten át, mentél, sietve mentél és most egyszerre sajnálsz, hogy az történik, amit mindig tettél. Ijeszt testi helyzeteknek a testi halállal bekövetkező nagy változása, de ugyanilyen nagy változás történt megszületéseddel, és ebből reád nézve nemcsak rossz nem származott, hanem ellenkezőleg, valami olyan jó keletkezett, hogy nem akarsz megválni tőle.

Aki az isteni erő sugarát a világ legkisebb dolgában is felismeri, az magasztos fel-fogású és emelkedett törekvésű ember. Az ilyen ember becsüli önmagát. Megbecsüli a többi embert és nem veti meg a kicsiny ügyeket, hanem isteni tisztelet tárgyának fogja tekinteni azokat.

Nincs az a kimagasló hőstett, amit az életben véghez ne vihetnénk. Egész életünk legyen ilyen hőstett.

Minél kevésbé elégedett az ember magával és belső életével, annál inkább törekszik a külső társadalmi életben való megnyilatkozásokra.

Büntetni az orosz nyelvben annyit jelent, mint tanítani. Tanítani azonban csak példával lehet. A rossznak rosszal való megtorlása nem tanít, hanem demoralizál.

Az ember a tengerbe ejtett egy drága gyöngyszemet, és hogy azt visszaszerezze, nekiállt vödörrel kimeríteni a vizet. A tenger szelleme feljött a mélységből, és azt kérdezte: – Meddig folytatod ezt így? Az ember azt felelte: Amíg a tengert kimerítem és a gyöngyöt megtalálom. – A tenger szelleme felhozta neki a gyöngyöt.

Ne az emberek szeretetét keresd. Ne engedd, hogy szeretetük hiánya megtéveszsen. Az embert gyakran a rosszért szeretik és a jóért gyűlölik. Ne az embereknek, hanem Istennek igyekezz tetszeni.

Az ég bűneinkért haragszik reánk, a világ erényeinkért.

Lehetetlen nem hinni olyan elméleti tanításban, amelynek gyakorlati alkalmazása mindenkinek üdvösségét a legegyszerűbben valósítja meg. Nincs jobb próbája annak, hogy valamely tanítás igaz-e. A kereszténység tanai ilyenek.

Az ész rávezeti az embereket arra, hogy az élet törvényeit túllépjék. Ezeket a túllépéseket az emberek azonban annyira kellemeseknek találják és annyira megszokták, hogy igyekeznek elfojtani az észet, hogy ne gúnyolja többé őket.

Tolsztoj

A BARÁTRÓL

„Állandóan az egy, nagyon sok körülöttem – így gondolkozik a remete. – Örökké egyszer egy – az hosszabb idő után kettő!”

Az én és az engemet túl gyorsan felelnek egymásnak: hogyan lenne ez kibírható, ha nem volna barát.

A remete számára a barát mindenkor a harmadik: s a harmadik a parafa, amely megakadályozza, hogy a kettő beszélgetése a mélybe merüljön.

Ó, sokféle mélység leselkedik minden remetére. Azért vágyódnak barátira s annak magaslataira.

Hitünk másokban elárulja, amiben magunkban hinni szeretnénk. Vágyódásunk egy barát után az árulónk.

S a szeretettel igen gyakran csak az irigységet akarja az ember átugrani. S gyakran támad az ember és ellenséget csinál magának, hogy leplezze önmaga megtámadható voltát.

„Légy legalább az ellenségem!” – így szól az igazi tisztelet, amely nem merészel barátságért könyörögni.

Ha azt akarja valaki, hogy barátja legyen, tudnia kell háborút is viselnie érte, képesnek kell ellenségének is lennie.

Barátunkban az ellenséget kell becsülnünk. Nem tudsz a barátodhoz anélkül közeledni, hogy átpártolnál hozzá?

Barátjában kell kinek-kinek a legjobb ellenségét bírnia. Akkor kell legszorosabban a szívével egybeforrnod, amikor szembeszállsz vele.

Nem akarsz barátod előtt leplet viselni? Megtisztelő-e barátod számára, hogy úgy adod magad, amint vagy? A pokolba fog kívánni érte!

Aki nem csinál titkot önmagából, megbotránkoztat: ilyen komoly okotok van, hogy féljete a mezítelenségtől. Igen, ha istenek lennétek, akkor szégyenkezhetnétek a ruháért.

Nem ékesítheted magad elég szépen a barátodnak: nyílveszőnek kell lenned a számára, vágynak az emberfölötti ember után.

Láttad már a barátodat aludni – hogy megtudhasd, milyen is? Egyébként mi is a te barátod arca? Sajat arcod durva és tökéletlen tükörben.

Láttad már a barátodat aludni? S nem riadtál vissza, hogy a barátod ilyen? Ó, barátom, az ember olyasvalami, akit felül kell múlni.

A megsejtésben és az elhallgatásban mesternek kell lennie a barátoknak: nem mindent kell látni akarnod. Álmodban kell rájönnöd arra, amit a barátod ébren cselekszik.

Részvéted ne legyen annak kitalálása: hogy tudd elébb, barátod akar-e részvétet. Lehet, hogy a töretlen szemeket szereti benned és az örökkévalóság tekintetét.

Rejtőzzön kemény kéreg alá a barátoddal együtt érző szeretet, csorbuljon ki az át-
harapásában a fogad. Így lesz meg a finomsága és az édessége.

Friss levegő, magány, kenyér és orvosság vagy-e a barátod számára? Van, aki saját
bilincseit nem tudja megoldani, és barátja számára mégis megváltó.

Rabszolga vagy? Nem lehetsz barát. Zsarnok vagy? Nem lehetnek barátaid.

Nagyon is sokáig rejtőzött a nőben a rabszolga és a zsarnok. Ezért az asszony még
nem képes a barátságra: csupán a szerelmet ismeri.

A nő szerelmében igazságtalanság van és vakság mindazzal szemben, amit nem
szeret. És a nő felismerő szerelmében is még mindig roham és villám és éj van a fény
mellett.

A nő még nem képes a barátságra: az asszonyok még mindig macskák és madarak.
Vagy legjobb esetben tehenek.

Még nem képes a nő barátságra. De mondjátok, férfiak, közületek ki képes hát a
barátságra?

Ó, a ti nyomorúságtok, férfiak, és a ti lelketek zsugorisága! Amennyit ti a barátnak
adtok, annyit én még az ellenségnek is adni akarok, s még csak szegényebb sem aka-
rok lenni általa.

Van pajtáság: legyen barátság!

Ím, így szóla Zarathusztra.

A FELEBARÁTI SZERETETRŐL

Sürgölődtök a felebarát körül, és szép szavakat találtok erre. Ám én azt mondom nektek: a felebaráti szeretet a rossz szeretet önmagatok iránt.

A felebaráthoz magatok előtt futtok, s ebből erényt akartok csinálni; de én átlátok a ti „önzetlenségteken”.

A Te régibb, mint az Én: A Te-t már szentként mondták ki, amikor még nem mondták ki az Én-t; így az ember siet a felebaráthoz.

A felebaráti szeretetet hirdetem nektek? Sokkal inkább azt, hogy fussatok a felebaráti közelség elől, és hirdetem a távoli szerelmét!

A közeli szerelemnél magasabb rendű a távoli és a jövőendő szerelme; az emberek iránti szeretetnek fölébe helyezem a dolgok és a fantomok szerelmét.

Az a kísértet, amely mögötted fut, testvérem, szebb, mint te vagy: miért nem adod át neki a húsod és a csontjaidat? Te azonban félsz, és futsz a felebarátodhoz.

Nem tartotok ki eléggé önmagatok mellett és nem szeretitek magatokat eléggé: szerelemre akarjátok csábítani a felebarátot és magatokat tévedésével meg akarjátok aranyozni.

Azt akarnám, hogy ne érétek be egynémely felebaráttal és azoknak szomszédai-val; önmagatokból kell a barátot és annak túlcsonduló szívét megalkotnotok.

Tanút hívtok, ha jót akartok magatokról mondani; és ha sikerül félrevezetnetek, hogy jót gondoljon felőletek, magatok is jót gondoltok önmagatok felől.

Nem csupán az hazudik, aki tudása ellenére szól, hanem az csak igazán, aki annak ellenére is beszél, hogy nem tud. S így beszéltek magatokról a társaságban, és magatokkal meghazudtoljátok a szomszédot.

Így szól a bolond: „Az emberekkel való érintkezés megrontja a jellemet, különösen, ha valakinek nincs.”

Az egyik megy a felebaráthoz, mert keresi magát, és a másik, mert el szeretné magát veszíteni. Téves szeretetetek önmagatok iránt magányotokból fogságot csinál.

A távoliak azok, akik a közeli felebaráthoz való szeretetért fizetnek; és ha öten együtt vagytok, azért egy hatodiknak mindig meg kell halni.

Nem szeretem az ünnepeiteket sem: nagyon sok színészt láttam ott, s a nézők is gyakran úgy viselkedtek, mint a színészek.

Nem a felebarátot hirdetem nektek, hanem a barátot. A barát legyen számotokra a föld ünnepe és az emberfölötti ember előhírnöke.

A barátot hirdetem nektek, s az ő csordulásig telt szívét. De tudnia kell az embernek szomjas szivacsnak lenni, ha azt akarja, hogy egy csordultig telt szív szeresse.

Hirdetem nektek a barátot, akiben a világ készen áll, a jóság kelyhét, az alkotó barátot, akinek mindig van egy elajándékozni való kész világa.

És amiként a világ szétperdült számára, akként áll a forgásban össze, mint a jó megvalósulása a rossz által, s mint a céloké a véletlenből.

A jövő és a távoli legyen a te más oka: barátodban kell az emberfölötti embert mint önmagad okát megszeretned.

Testvéreim, nem a közeli felebarát szeretetét hirdetem nektek: hanem a távoliak szerelmét.

Ím, így szól Zarathusztra.

Nietzsche

HUSZADIK SZÁZAD

* * *

A VILÁGBÉKÉÉRT

Őszintén gondolkozni, még ha mindenki ellenére cselekszik is, annyit jelent, mint mindenkiért cselekedni. Az emberiségnek szüksége van arra, hogy azok, akik szeretik, szembeforduljanak vele és fellázadjanak ellene, mikor kell. Nem azzal szolgálod az emberiséget, ha lelkiismereted meghamisítod, hogy hízelegj neki, hanem ha megvéded lelkiismeretedet és értelmed sértetlenségét az ő hatalmi visszaéléseikkel szemben: mert ezek is az ő hangjai közül valók. És őt árulod el, ha magadat elárulod.

A szabadság lényege, hogy szabad ember egymagában is törvénye a világegyetemnek, öntudatos törvény, amely egyedül van hivatva, hogy egyensúly gyanánt szolgáljon a mindent eltipró gépezetnek. Látom az Általános Lényt, aki még háromnegyed részben belé van tapadva az agyagba vagy héjba, vagy a kőbe, s alá van vetve az anyag kérlelhetetlen törvényének, melybe beleágyazódott. Csak tekintete és lélegzete szabad. Remélem – mondja a tekintet. Akarok – mondja a lélegzet. És e

kettőtől támogatva igyekszik kibontakozni. A tekintet és a lélegzet mi vagyunk: a szabad ember az.

A halál uralkodik a világon! Élők, rázzátok le igáját. Nem elég, hogy megsemmisíti a népeket. Azt akarja, hogy dicsőítsétek és énekelve rohanjatok a halálba; uraik pedig azt kívánják, hogy ünnepeljék tulajdon áldozataikat... „Ez a legszebb és legirigylésreméltóbb sors!”. – Hazudnak! Éljen az élet! Egyes-egyedül az élet szent. És az élet szeretete a legeslegelső erény. De a mai emberben nincs meg. Ti nem szeretitek az életet, ti, akik nem tudjátok jobb hasznát venni, mint koncul dobni a halálnak. Terhetekre van saját életetek: nektek, gazdagoknak, polgároknak, a múlt szolgáinak, konzervatívoknak, akik étvágytalanságból, erkölcsi diszpepsziából, keserű szívvel-szájjal, unalomból, duzzogva félreálltok – és terhetekre van nektek is, proletárok, szegények, szerencsétlenek, akiket elcsüggeszt az a sors, amely nektek jutott. Életetek keserű kisszerűségében, a változás reménytelen voltában (ti kishitűek!) egyetlen vágyatok, hogy valami erőszakos cselekedettel szabaduljatok ki belőle, mely fölébe emel benneteket a mocsárnak, legalább egy pillanatra – az utolsó pillanatra.

Halni és pusztítani. Dicső dolog! Élni kellene! És ti ezt nem tudjátok. Nem vagytok rá méltók. Sohasem ízleltétek meg az élő pillanat, a fénysugárban keringő öröm áldását. Halódó lelkek, akik azt kívánják, hogy haljon meg minden velük együtt; be-

teg testvérek, akiknek kezünket nyújtjuk, hogy megmentsük őket, s akik örjögve húznak le bennünket magukkal az örvény fenekére...

Jaj nektek, írástudók és farizeusok, jaj nektek, álszenteskedők! Politikusok és papok, művészek, írók, halálnak koriteusai, belülről mind telve vagytok csontokkal és rothadással. Bizony, fiai vagytok ti azoknak, akik Krisztust megölték. Miként azok, ti is összetöritek az emberek vállát, szörnyű terhekkal, amelyekhez magatok kisujjattal sem nyúltok hozzá. Keresztre feszítitek ti is, mint azok; és akik segíteni akarnak a szerencsétlen népeken, akik eljönnek közétek, kezükben hordva a békét, az áldott békét, azokat börtönre vetitek és szidalmaztatok, s miként az Írás mondja, városról városra üldözenditek, míg csak a földre kiontott vér eső gyanánt nem hull vissza reátok.

Emberek, nem igaz az, hogy a halottak rabszolgái vagytok, s hogy ők jobbágyok gyanánt béklyóznak benneteket a földhöz. Ti élő emberek fiai vagytok és elevenek vagytok magatok is. Legyetek szabadok! Közületek mindegyik maga az Ember – nem az a romlandó hús, mely a sírokban bűzölög, hanem az életnek pattogó tüze, mely megtisztítja a rothadást, felfalja a századok fekvő hulláit, s mint örökké új, mint örökké ifjú tűz, átövezi a földet égő karjaival. Legyetek szabadok!

Romain Rolland

MIÓTA A VILÁG VILÁG...

Vajon milyen sor idő és milyen világkép jár az eszünkben, mikor ezt mondjuk: „mióta világ a világ”..? Gondolat és érzelem tán az idő elején fakadt, de mindenesetre régtől fogva él, mert „mióta a világ világ”, az ember mindig ezt meg ezt tette, és így vagy úgy hitte a dolgokat. A kötőrő azt hiszi, hogy az ó- és újvilág útjain mindig is ugyanúgy törték a követ, ahogy ő. Ez a kötőrő felfogása, meg azé, aki nála nem különb. Így gondolkodik például az a bíró is, aki képtelen elképzelni, hogy a századok folyamán akadt már pillanat, mikor nem volt büntetőtörvény és végrehajtó hivatalnoksereg. Amit most látunk, mindig látható volt, ezt fújja kicsi és nagy a társadalmi létra minden fokán. E közhely rejtett értelmét hiába keressük. Nyilván úgy áll a dolog, hogy amit a múltban és állandóan látunk, az a jövőben sem lesz elrejtve előlünk, és így Istennek sem adatik engedély, hogy új dolgokat teremtsen.

De ha már a változhatatlanba beletörődünk is, afelől továbbra is bizonytalanok maradunk, milyen is hát az a világ, melyről ily határozottan merünk beszélni. Az Evangélium szerint a hányattatás olyan nagy lesz, aminőhöz hasonló a világ kezdete óta nem volt, sőt nem is lesz. Ettől ugyan sem a kötőrő, sem a merev bíró nem lesz okosabb, de a textus intő figyelmeztetés, mely megcáfolja a világ állandóságába és *ne varietur* jellegébe vetett hitünket. Mert elég egy pillanat, hogy a világ megforduljon és régi arculatát elveszítse.

Ha az Elveszett Paradicsomból ostobán és megalázottan visszatérünk és a Thébába vezető út lépcsőjén fenyegetőn és titokzatosan alkalmatlankodó régi szavak értelmét vizsgáljuk, akkor a fenti közhelyre egyszerre fény derül. A misztikus értelmezés szerint ugyanis a világ a Sátán birodalma. Így már világos a dolog.

„Mióta a Gonosz gonosz”, vannak kötelességek és emberek a világon, és vannak ostobák is, és az utca mindenkié. Van nagyvilág és kisemberek világa, van tudós világ, irodalmi világ, katolikus világ és félvilág, és vannak emberek, akik kellő heroizmus híján, és mert az emésztés nem zavarja őket, azt hiszik, hogy sohasem hálnak meg.

Léon Bloy

HANG INDIÁBÓL

Nem hallottad csöndes lépteit?

Jön, jön, mindig jön.

Minden pillanatban és minden korban, minden nap és minden éjszaka –jön, jön, mindig jön.

Sok-sok dalt zengtem én, elmém sokféle hangulatában, de minden hang azt hirdette: jön, jön, mindig jön.

Napsugaras tavasz illatterhes napjaiban az erdei ösvényen: jön, jön, mindig jön.

Nyári éjszakák esős homályában, a felhők mennydörgő szekerén, jön, jön, mindig jön.

Minden bánatomban az Ő léptei súlyosodnak szívemre, s az Ő lábainak aranyos érintése ragyog fel örömben.

Nem eszméltem a pillanatra, amikor először léptem át az élet küszöbét.

Minő hatalom készítetett arra, hogy létem felnyíljk e nagy misztérium számára, mint a bimbó éjféli erdő mélyén! Midőn éltem reggelén a fényre emeltem szememet, abban a pillanatban megéreztem, hogy nem vagyok idegen e világban, hogy a név és alak nélküli Kifürkészhetetlen karjaiba vett anyámnak képében.

Ugyanez az ismeretlen a halálban éppen így meg fog jelenni számomra: mintha öröktől fogva ismertem volna. És mivel szeretem az életet, tudom, hogy a halált ép-púgy fogom szeretni.

A kisgyermek felzokog, amidőn anyja elveszi jobb kebléről, hogy már a következő pillanatban vigaszt találjon a bal keblén.

Rabindranath Tagore

A KIVEZETŐ ÚT

Van-e Isten, vagy nincs? Manapság ez körülbelül a legérdektelenebb kérdés. Nemrég valaki meg akarta ölni Istent. Nyomorult örülség! – egy halottat megölni!

Egyébiránt: akár él Isten, akár meghalt, mit törődnek az emberek Istennel? Mire való nekik az Isten? Meztelenek – Isten nem öltöztette fel őket; szolgák – Isten nem szabadította fel őket; éhesek – Isten nem etette meg őket. Az állatnak nincs Istene, de az ember rosszabbul él, mint az állat. Tegyétek először emberré az embert, aztán beszélhettek neki Istenről.

Mivel feleljen erre az ember? Szavakkal – azt szégyellnie kell; tetteivel pedig – hol is vannak a mi napjainkban a vallásos tettek? Hogyan tudjuk, nem bebizonyítani, hanem megmutatni, hogy a vallás a legfontosabb az emberi tettek között? Ha a vallásos élményből végképpen és visszahozhatatlanul kiveszett valami, hát az a vallásos tett iránt való érzék. Amíg a vallásról mint ideálról beszélünk, mindenki egyetért, vagy legalábbis: senki sem mond ellent; egyébként alighanem abból az okból, mert mindenkinek mindegy. De alig próbáljuk meg a vallást a reális valósággal összekötni, vagy mint bolondok, vagy mint gazfickók állunk ott, mert amennyire a mai emberiség vissza tud emlékezni, a vallás egyetlen szociális valósága a megcsaltak butasága és a csalók komiszsága.

Isten meghalt az emberiségben, de nem halt meg az emberben; a társadalomban, de nem a személyiségben, az összességben, de nem az egyesekben. A vallásos érzés a legmagasabb metafizikai határa az önfenntartás fizikai érzésének – olyan határ, amelyet csak az ember ér el: az egyetlen állat, amely ismeri a halált. Tudom, hogy meghalok; de élni akarok a halál után is – ez a vallás kezdete. Éppen a vallás az, ami az ember nevű fajt mind a többi állattól megkülönbözteti: az ember a vallásos állat.

Még az olyan emberek is, akiktől minden vallás idegen, kénytelenek elismerni, hogy az élet célja és értelme a boldogság, s hogy a boldogság: szeretet. Szeretni annyit, mint örülni, hogy szeretetünk tárgya: van, s azt akarni, hogy mindig is legyen. Nem akarni, hogy legyen, belenyugodni abba, hogy ne legyen, annyi, mint nem szeretni. A szeretet reális és egyben transzcendentális igenlése a létnek. A halál reális és egyben transzcendentális tagadása ennek a létnek, megsemmisítése a személyiségnek. Minden életet legyőz a halál. Hogy az életnek értelmet adjunk, a szeretetben kell igenelnünk a személyiség örökös létét; de a halál, amely a személyiséget megsemmisíti, szétrombolja a szeretetet is, az életnek az ember számára egyedül lehetséges értelmét. Hogy ezt a kényszerítő antinómiát megfoghassuk, szükségünk van a szeretet és a halál élményére. Tudatos életének egy bizonyos pillanatában minden embert a vallás kényszerítése elé állítja létnek két legnagyobb realitása: a szeretet és a halál. Azért tudja minden ember többé vagy kevésbé, hogy mi az Isten, mert többé-kevésbé tudja, hogy mi a szeretet és a halál.

Ha a szeretett lény meghal, a szerető nem szűnik meg szeretni. Ez vagy csoda, vagy örütség. Hogyan szerethetek egy halottat vagy olyan embert, aki meghalhat, akinek meg kell halnia? Ugyanazt az egyéni létet, amelyet a halál föltétlenül tagad, nem igenli-e rám nézve éppoly föltétlenül a szeretet? Tudom, hogy a szeretet az életem lényege, és csak azért, csak azáltal élek, hogy szeretek. De hogyha elismerem, hogy a halál a személyiséget megsemmisíti, és mégis szeretem a halottat, a halandót – akkor akaratommal igenlem azt, amit eszemmel tagadok; igenlem, hogy van valami, akarom, hogy mindig is legyen valami, amiről tudom, hogy nincs többé, vagy holnap nem lesz már. Egy és ugyanazt a dolgot tagadom és igenlem – hiszen ez örütség! Addig szeretek és élek, amíg örült vagyok: de ha visszatérek az észhez, megszűnök élni. Életem tagadja az eszemet, eszem tagadja az életemet. Két dolog közül tehát csak egy marad: vagy belenyugodni ebbe az értelmetlenségbe, lemondani az észről és átengedni magunkat a gyógyíthatatlan örütségnek; vagy pedig anélkül, hogy meghajolnánk a kivezető út megtalálásának empirikus lehetősége előtt, egy immár nem empirikus, hanem transzcendentális kivezető utat keresni.

Ezt a kivezető utat a vallás mutatja meg nekünk.

Merezkovszkij

A SZELLEMRŐL

Minden kor embere azt tartja, hogy a szellem, bár a test kisugárzása csupán, mégis túléli a testi világot.

Oktalan dolog illúziót látni abban, amiben mindenki hisz, és elfogultság volna az általános meggyőződést tudatlanságnak és hiszékenységnek bélyegezni. A kritika nyomán éppen nem szűnik meg a hit, és közepes gondolkodásra vall, ha a meg nem értett dolgokat nem-létezőknek hisszük. A hullámok világában például érzékelésünk a semminél is kevesebb.

Ha a dolgokban nem hiszek, ha mindenben kételkedem, önmagamban akkor sem vesztem el hitem, mert magamban érzem a minden kételynek ellenszegülő sötéten hatalmas elemet, és bárhogy nevezzük is a tudat e lényeges magját: akár élő szellemnek mondjuk, akár kétkedő monásznak, létezésében nem kételkedhetünk, mert az élet itt nem tűr kételkedést. Megismeréséhez pedig a szeretet vezet el, mert ez a magunkból való kilépésnek és a másba való átömlésnek szenvedélye.

Az én gyakran vágyik eldobni magától a test terheit és hevesen áhítja a megszabadító változást. A szerelem, mint annyi szenvedély, akkor óhajtja a halált, mikor a szenvedély célhoz ér. A laboratóriumban méricskélő tudakos azt mondaná ugyan, hogy ez a fáradt test gyengesége csupán. Pedig e lendület a szerelem mélyéből, a sze-

relem teljességének pillanatában ered, a test elernyedése előtt, s az erők szívében. Mert erők azok, akik magukénak mondják az igazi szenvedély ritka erejét.

Nem tudjuk, hogy a szellem és a test külön életet élnek-e, s a szellem kisugárzásának módja is ismeretlen. De mindenesetre nehezebb hinni a lélek elpusztulásában, mint abban, hogy a test elomlik. A szerelem örökkévalónak hiszi magát. Hogy e szónak: örökkévalóság, van-e értelme, nem tudom. De az érzés bizonyosága önmagában van, akár az életé. Milyen nyomorultul üres, mélység nélküli és sivár az a tudat, melyet nekünk szán a világ! A tudósok kinevethetik a szellemet, de bizonyítékaikon csak mi fogunk nevetni. De rászednek-e valóban, s ha igen, ki tesz bolonddá? A szellem örökkévalósága bizonyára látszat, de talán van az örök jelenvalóságnak is törvénye. A tiszta lélek számára minden jelenvaló. Az idő a testet öltött gondolat illúziója, a test földi mozgásának ábrája. Goethe is erre gondolt egy este, mikor Schiller szellemének sugallatára az örök életről elmélkedett.

A szellemekkel is üzérkedés folyik, akár a testtel. Mindenütt vannak csalók és ostobák. Undor fog el, ha arra gondolok, hogy a legnagyobb lelkek pénzsóvár szélhámosoknak és ostoba kísérletezőknek kénytelenek engedni, akik Beethovennek hamis hangokat és Shakespeare-nek ürülékgondolatokat tulajdonítanak.

De nem is erről van szó. Bohócok és piszkoskezű szélhámosok sem tudják eloszlatni azt a hitet, hogy a síron túli fenséges titok más, mint a semmi. Az effajta népség

éppoly méltatlan az örök lélekhez, ha van ilyen, mint a nagy költőkhöz a kontárok hada.

Talán nem is olyan együgyű az az egyszerű lélek, amelyik asztalt táncoltat és apró kopogások útján érintkezik a szellemekkel. Sok ilyen lelket a remény éltet, többeket a nagylelkűség vezet. Nem félnek a haláltól. Nem egy egyszerű embert ismerek, aki az örök életnél jobban szereti a megsemmisülés gondolatát, s ha módjában lenne, tudná, mit válasszon. Az örökkévalóság, kivált a szellemé, megborzasztja az ilyen embert. Ha az élethez ragaszkodunk, akkor a testet és annak örömeit szeretjük, s csak az átmenetitől félünk, mely a véghez vezet, de nem a haláltól.

André Suarés

A JELMONDATOKBÓL

AKI a művészetet történeti vagy gondolati úton közelíti meg, nem kerüli el a veszélyt, hogy a legrosszabbat meg a legjobbat egyaránt anyagnak lássa. Ez esetben ami csak a látszat és véletlen, ugyanolyan értékűnek mutatkozik, mint az, ami lényeg és őszanyag. Így válhat egy tudomány – amely pedig az életé – vértelen számtanná.

MAGAS kiműveltség, soksarkú kicsiszoltság híján nem lehet fölismerni a taglejtések finomságát és ritmusát. Fogalmi esztétikát csak a barbárok üznek.

SOHA még ilyen uralma a tömegeknek, soha még ilyen terméketlensége a magában álló ember tettének! Vannak idők és alkalmak, midőn a művész indítatva érzi magát, hogy csatabárdot ragadjon a többiekkel együtt, de ma, mint az örök tüzek öre, fölötte áll a világok, államok, társadalmak hánykolódásának.

HIÁBA panaszkodnak afelől, hogy a művész nem veti magát alá a mindenkire egyaránt érvényes, uralkodó általánosságoknak. e csak a valódi természeti törvényeknek tartozik engedelmeskedni. Ami ma általános, az már nem a lényeges normák erejéből, se nem belső ösztönzések nyomán keletkezett, hanem véletlen megalkuvásokból és gazdasági szükségből. Abban a Birodalomban, ahol a legfőbb törvényt a Szellem szabja meg, ma már csak egyedül a Művész élhet, s vele talán még azok a

szemlélődők, akik függetlenítették magukat. A művészet ma valóban: „szakítás a társadalommal”.

A MŰVÉSZEKET gyakran gáncsolják perverz hajlamaik miatt. Viszont mi is csodálkozunk azon a sok apró és nagy dolgon, amit a polgár szeret. Micsoda bőséges romlottság és perverzítés lakozik abban az ízlés és értelem nélküli „berendezésben”, melyet a saját ámítására maga köré halmoz.

NAGY ELŐDEINKNEK a művészetben megadatott, hogy érintetlen, szűzi világuk fölé a teljesség épületét emeljék. Innen az ő megközelíthetetlen, gyakorta például élénk állított nagyságuk. Nyomukba csak a legbensőségesebb érzület, szeretetben bővelkedőbb szemlélet, összeszedettebb kidolgozás révén léphetünk. Amit ők irtatlan erdőben, televény talajon leltek, azt nekünk a mélységből kell kiaknázunk.

A SZELLEM, amíg a maga legsajátabb képére alakítja a távolságot és múltat, elérkezik közvetlen jelenkora és a személyiség birodalmába. Lényeges csak az, hogy művészileg alakítsa az életet. Hogy milyen életet? – Az mindenképpen érdektelen.

A MŰVÉSZELET mindaddig nem nyerheti meg a társadalom szélesebb köreit a maga számára, amíg az emberek nem tudnak különbséget tenni a mű lényeges hatása és

elbeszélte tárgyának közönséges izgalmá között. Műértésre csak azoknak nyílik alkalmuk, akik képesek fölfogni az alkotás ritmikus voltának hatását.

A NAGY MŰ kettős hatást gyakorol a szellemre. Egyfelől heves lelkesedést vált ki, amely pillanatnyi, soha vissza nem térő, s gyakran a megértéssel sem jár együtt, másfelől fokról fokra való behatolás útján tiszta élvezetet, mely bármikor föléledhet.

A KÖLTEMÉNY valamely eseménynek legmagasabb és végső érvényű kifejezése: nem gondolatot, hanem hangulatot közvetít. A festészetben tagolás, vonal és szín hat, a költészetben: kiválasztás, mérték és hangzás.

CSUPÁN középszerű iparosmunkát végeznek, akik gondolatok kifejezése, történetek elmondása közben a tényeket fedő szavakra időmértéket és rímet erőltetnek. Vajon méltó lenne-e egyáltalán az értelmes lényhez a rímekkel, verslábakkal üzőtt játék, ha ezek nem valamilyen ellenállhatatlan ének dallamaként törnének fel? Rímek, gondolatok, sőt képek is gyakran csak arra szolgálnak, hogy testet adjanak e dallamnak.

TÉVEDÉS, hogy egy vállalkozást csak nagy szellemek nagy gondolatai mozdítanak elő. Végtelen fontosságú a kicsinyebbek nevelése, vezetése. Abba a légkörbe kell vezetni őket, amelyben majd a nagy gondolatok lélegzetvételét táplálhatják.

Stefan George

AZ ISMERETLEN BARÁTHOZ

1.

Ne ütközz meg, Nathanael, a nyers címen, amit e könyvnek adnom tetszett; elnevezhettem volna Menalkasnak is, de Menalkas, akárcsak te magad, sohasem élt. Az egyetlen emberi név, amely alá e könyv rejtőzhetnék, a magamé; de hát hogy is merhettem volna azt írni fölébe?

Egyszerűen, minden fölkészülés, minden tekintet nélkül kezdtem bele, s ha néha oly tájakról írok benne, amiket nem láttam, illatokról, amiket nem szívtam, tettekről, amiket nem követtem el – vagy terólad, Nathanael, akivel sohasem találkoztam –, nem álszentség az, és ezek a dolgok éppoly kevésbé hazugságok, mint e név, Nathanael, jövődő olvasóm, melyet neked adok, nem ismerve még a tiédet.

S miután elolvastad, dobd el ezt a könyvet – és távozz el. Azt szeretném, ha a távozás vágyát oltaná beléd – hogy eltávozz, mindegy honnan, a városodból, családotd köréből, a szobádból vagy a gondolataidból.

2.

Most pedig, Nathanael, dobd el ezt a könyvet. Rázd le magadról. Hagyj el engem. Hagyj el, már fárasztasz, már visszavetsz. Az eddig úgy magasztalt szeretet irántad most már terhemre van. Belefáradtam a színlelésbe, hogy neveljek valakit. Mondtam-

e valaha, hogy hasonlónak kívánlak magamhoz? Azért szeretlek, mert különbözőtőlem; csakis azt szeretem benned, amiben különbözöl. Nevelni! Ki más is nevelhetnék, mint önmagamat? Nathanael, megmondjam-e neked? Én szakadatlanul magamat neveltem. Most folytatom. Semmi más nem tudok becsülni magamban, mindig csak azt, amit ezután fogok tenni.

Dobd el a könyvemet, Nathanael, semmiképp be ne érd vele. Ne is gondold, hogy bárki más megtalálhatja a te igazadat; jobban őrizkedjél ettől, mint bármitől. Ha én válogatnám ki ételeidet, nem volna étvágyad, hogy megedd; ha én készíteném el ágyadat, nem volnál álmos, hogy belefeküdj. Dobd el a könyvemet; gondoldj arra, hogy ez csupán egyike az ezer lehetséges állásfoglalásnak a világgal szemben. Te keresd meg a magadét. Amit más éppen olyan jól megtehetne, ne tedd. Amit más éppen olyan jól megmondhatna, ne mondd – amit éppen olyan jól megírhatna, ne írd meg. Ne ragaszkodj magadban semmi egyébhez, csak amiről érzed, hogy sehol mássutt nem található, csak benned, és türelmetlenül, vagy türelemmel, de, ó, alkosd meg magadból a leghelyettesíthetlenebb lényt.

André Gide

AZ ERŐSZAKNÉLKÜLISÉG

Aki erőszaknélküli akar lenni, annak nem szabad haragot éreznie megsértője iránt. Nem szabad rosszat kívánnia neki. Nem szabad átkoznia. Nem szabad testi sértést okoznia neki. Nyugodtan kell fogadnia minden rosszat, amit üldözője vele szemben alkalmaz. Az erőszaknélküliség tehát teljes ártalmatlanság. A teljes erőszaknélküliség: teljes hiánya minden rosszakaratnak, bármi vagy bárki iránt, ami van, vagy aki él. Magában foglalja az emberinél alacsonyabb rendű életet, és még a vadállatokat és kártékony férgeket sem zárja ki. Nem arra való, hogy pusztító indulatunkat táplálja. Ha ismernők Teremtőnk szándékait, az említett élőlények számára is felismernők az őket megillető helyet a Teremtés művében. Az erőszaknélküliség tehát alkalmazásában nem egyéb, mint jóakarát minden étellel szemben. Tiszta szeretet. Fölleltem a hinduk szentírásaiban, a Bibliában és a Koránban.

Az erőszaknélküliség a tökély egyik állapota. Jelenti a célt, amely felé az emberiség természettől fogva, ha talán öntudatlanul is, halad. Az ember nem válik istenivé, ha eléri azt a fokozatot, hogy a hibátlanság megtestesítője lesz. Talán csak akkor válik igazán emberré. Azon a fokon, amelyen ma állunk, részben emberek, részben állatok vagyunk, s tudatlanságunkban és önhittségünkben azt állítjuk, hogy mivoltunk céljának híven megfelelünk, ha az ütést ütéssel viszonzozzuk, és az ehhez szükséges haragot forni engedjük. Hitünknek valljuk, hogy a megtorlás a lét törvénye. Holott a

szentírásokban azt találjuk, hogy a megtorlás soha sincs számunkra előírva, legfőbb megengedhető. Az előírás: önmagunk legyőzése. Létünk törvénye önmagunk legyőzése. Enélkül a tökély legmagasabb fokát elérni nem lehet. Eszerint az emberi faj legfőbb jellemző vonását a szenvedésben találjuk meg.

A cél pedig egyre távolodik előlünk. Minél nagyobb a haladás, annál nagyobb mértékben ismerjük meg fogyatékoságunkat. Az elégtétel a törekvésben rejlik, nem az elérésben. A legmagasabb rendű törekvés jelenti a legnagyobb diadalt.

És ha világosabban, mint valaha is, felismerem, milyen messze vagyok még a céltól, a tökéletes szeretet törvénye akkor is létem törvénye marad. És minden ballépésnek csak annál erősebben kell törekvéseimet sarkallnia.

E törvény bizonyos alkalmazása politikává válik, ha térben és időben megvalósítják. A legmagasabb rendű politika tehát a legmagasabb rendű megvalósításában állana. A becsületesség mint gyakorlati politika, alkalmazásának ideje alatt miben sem különbözik a benső meggyőződésből fakadó becsületességtől.

Az együtt nem működés hívének politikai erőszaknélkülisége a legtöbb esetben nem állja ki ezt a próbát. Ez a harc meghosszabbítását vonja maga után. Senki se tegye ezért az angolok makacs, kevésbé engedékeny természetét felelőssé. A szeretet lángjaiban a legkeményebb vasnak is meg kell olvadnia. Senki sem téríthet el engem ettől a meggyőződéstől, mert a tapasztalat tanított meg reá. Hogy a brit vagy bármely

más sajátság nem puhítható meg, akkor bizony a tűz nem elég izzó, ha ugyan egyáltalán megvan ez a tűz.

Gandhi

A KÖR

Lehet a kézszorításnál világosabb mozdulat? Én foglak téged és te fogsz engem. Érzem az erődöt, és te érzed az én erőmet. A kézfogás az egyenlőséget érezteti, vagy talán még helyesebb így: a kézfogás az egyenlőség akarása. Innen a jól ismert szívélyes támadás. És milyen finom művészet az erősebb számára, hogy a szorítás egy hajszállal se lépje túl az egyenlőség mértékét. A több itt durvaság, de a kevesebb már visszautasítás és megvetés, vagy éppen félelem és fősvénység. Egy ujjat adni egyenesen sértő. A kar visszahúzása védekezés, mivel a kar védi a bordákat. Ezért oly bátor a római köszöntés: a gyilkos kihívása. Ezek a mozdulatok mind valamely szándékot fednek fel és hangsúlyoznak. Ellenben, ha kezünkkel könnyedén, mintegy röpkén üdvözlünk valakit, az az oldottságot fejezi ki. Milyen jól értenek ehhez a kisgyerekek!

A *farandol* (provence-i körtánc – *a ford.*) olyan tánc, amelyben a lábak a kezeknek engedelmessé válnak. Minél messzebb van valaki a vezértől, a lánc súlya annál jobban ránehezedik. A farandol tehát a zsarnokságnak és annak a dührohagnak képe, amely magának a zsarnokságnak a törvénye. Néha a szenvedélyes játékban az utolsó táncos úgy pörög, akár valami parittyakő. Jól értem a bretagnei-ak lassú körtáncát, amelyben a lépések mérsékelt ritmusát valahogy kézzel jelzik. Ez az igen gyengéd kényszer maga a biztosíték. A társadalom egységét itt a vezér jó ízlése teremti, akit a többiek

utánoznak. Ez a jelbeszéd minden szenvedélyre mérséklően hat – még az öröme is! A kezek szerelmi éneke az, amely oly fegyelmezett, akárcsak valami énekkar.

Hadd szóljak azonban a kislányok körtáncáról. Ez sem egyéb, mint a tenyerek játéka. A szenvedélyek fellobbanását s egyszersmind megfékezését itt az teszi lehetővé, hogy a körnek nincs se feje, se farka. Kit mennyire húznak, ugyanannyira húz ő. De ehhez egyforma erőseknek kell lenniök. A túl kicsi gyermeket két oldalról húzzák, és ezáltal a görbe alakja elromlik. Ellenben ha egyenlő erősek, a görbék legszebbike, a kör keletkezik. És az ember egyszeriben megérti, hogy úgy, mint a püthagoreusok is mondták, a kör maga az igazság. A férfiak ellipszise nem igazságos, a két végen zsarnokok uralkodnak. Ezek a szimbólumok annak idején, mikor a karvezetők a tánc görbéjét s annak leírt nyomát vizsgálták, világosak voltak. Úgy vélem, eltávolodtunk a körtől, valamint az énekben is eltávolodtunk az összhangtól. Feltételezem, hogy az elemi kör valamennyi görbében jelen volt, mégpedig abban az időben, amikor a tánc a leghatalmasabb, legkifejezőbb nyelvet jelentette, azaz látványt a táncosok számára, de a lecsillapodás folyamatában önismeretet is. A király részt vett a táncban és mindenki király volt. Ma a király a karszékekben ül és fizet, hogy szórakoztassák. A táncot eladták.

A kislányok körtánca hívta fel figyelmemet arra, hogy azok, akik a geometriát társadalmi forrásból származtatták, téves úton jártak. Megfeledkeztek a művészetekről és az ünnepekről, amelyek a maguk eredeti tisztaságában isten és vezér nélküli és

minden kényszer és kötelezettség nélküli kultuszok. Ez pedig azért történhetett, mert a szociológusok epés fickók, akik a társadalmat magános elvonultságukban kutatják. Az öröm nem képes lebilincselni gondolataikat. Mentől sanyarúbb a szükség, annál elfogadhatóbb az számukra. Fáradhatatlanul újraterektik Hobbes *Leviathan*-ját, amely a polgárt mint az állam rabját ábrázolja, amelyben a rend a háború rendje, és a görbe a törvény ellentéte. Mint a szociológusok mondják, minden egyenes irányban halad. A hatalom határozza meg a jeleket, és maga ez a szó: vonal, a gyalogságot jelenti. A görbék, mint a háborúk híres balsikerei és véletlen sikerei, a gyenge pontokat és a töréseket jelzik. A kígyózó oszlopok pedig a szomorú kényszer által eltorzított rendnek képviselői. Nem véletlen, hogy a kígyó az alattomos hatalomnak, szó szerint az ördögi hatalomnak, nemes terveink megrontójának a jelképe. Ezzel szemben a farkába harapó kígyó, amelyik a körtáncot utánozza, a szellem győzelmét és az állat felett való örök uralkodót jelképezi. Így a báj és az öröm fedik fel számunkra azt, ami a geometriában a legszabadabb, a legszebb.

Világosan látom, hogy ilyen képek alkották a népek ősi gondolatait, és gyanítom – lévén az eredendő okok mindenkor azonosak; ilyenek is alkotják azokat örökké. Mert eltekintve attól, hogy az ember mindig a gyermekségből indul (és jól tudjuk, még nem sikerült megoldani, hogy politechnikusként szülessék), világos, hogy az ember a szív, a tüdő, a gyomor uralma alatt él; ezek pedig szüntelenül lesben álló állatok, úgyannyira, hogy csak a táncnak megfelelő gondolkodás lehet a helyes. Az ember

semmivel sem jut előbbre, ha körzővel rajzolja meg a kört. Bizonyos, hogy a tizenöt lóerős kocsi igen civilizált dolog, de gyakran valami megkergült bestia tartja a kormányt. Kétszeresen is visszataszító kép: az állat, aki kormányoz, és a geometria, amelyik engedelmeskedik. Ó, gondolat! Ó, ócskavas!

Alain

A NYOMOR

Tapasztalhattuk, hogy az ember és a nép ma éppúgy szenved az élettől, mint hajdan vallása miatt szenvedett, hogy az emberi bátorság ugyanarra képes, mint a vallásos bátorság azelőtt, s hogy az emberi méltóság foka nem alacsonyabb, mint a vallásos méltóságé hajdanában. A tapasztalat eredményeit a lélekelemzés igazolja. Az ember nem változott, tehát szenvedésre való készsége is ugyanaz maradt. Aki nyomorban él, az tökéletesen és teljesen látja nyomorát; benyomásai nem részlegesek, mint a kívülálló nem-nyomorgóé; nem úgy látja a világot, mint a szociológus. A nyomorult benne van a nyomorban, még az a pillantás is nyomorult, ahogy nyomorára tekint; az ő életében a nyomor nem részlet csupán, vagy megvizsgálandó és nem is hátrányt jelentő állapot: az ő életében minden a nyomor, örök szolgálat. Ez nem a nélkülözések, a betegségek, a rútságok és kétségbeesések, a hálátlanságok és kimúlások ismert sora, ez a nyomor az élő halál; mintha Antigoné gyötrelme állandó kín lenne, s mintha a halál az életbe áramlana. Egész életében a halál ízét érzi. Az antik bölcs számára a halál a végső felszabadulás, a nyomorult számára azonban a keserűség, a legyőzetés és a kétségbeesés teljessége. Ha a szerencsétlen egy napon egész családjával együtt elpusztítja magát, utolsó napja lesz a legrettenetesebb. *Dies irae*, a harag napja.

Hogy a halált örömmel várt szabadulásnak érezze, ahhoz egész civilizáció, teljes kultúra és nagyszerű filozófia kellene, szóval mindaz, ami a nyomorban nincs meg.

A nyomorultat ki kell rángatni a nyomorból, és a javakat egyenlően kell elosztani. A két feladat azonban nem azonos rendű. Az első sürgető kötelesség, a második pedig illő méltányosság. A köztársaság hármas jelszava, a szabadság, egyenlőség, testvériség különböző jellegű célt jelent, s bár a két utóbbi egymáshoz közel áll, mégis jelentősen különbözik egymástól. A testvériség azt követeli, hogy testvéreinket a szegénységből kiemeljük: ez a feladat mindennél fontosabb. Az egyenlőség megvalósítása kevésbé sürgős. Mert amennyire izgat és nyugtalanít az a tudat, hogy emberek nyomorban élnek, ugyanannyira közömbös, hogy a nyomort nem ismerők kisebb vagy nagyobb vagyont mondanak magukénak; nem jövök izgalomba, ha azt a nevezetes problémát vetik fel, hogy a jövő államában ugyan kié lesz a pezsgőspalack, a versenyló és a Loire-menti kastély; majd csak megegyezünk valahogy; a lényeges csak az, hogy legyen ilyen állam, azaz ne akadjon olyan, aki az állam száműzöttjeként gazdasági nyomorban és számkivetettségben kénytelen élni. Akkor majd kevésbé lesz fontos, hogy kinek-kinek milyen állása van, mert a polgárok figyelmét más problémák kötik le majd. De elég egyetlen embert tudatosan nyomorban tartani, vagy ami egyre megy, szándékosan benne felejtetni, hogy a társadalmi szerződés teljes egé-

szében értéktelenné válják. Amíg egyetlen ember kívül van, addig a zárt ajtó az igazságtalanság és gyűlölet államának ajtaja marad.

Charles Péguy

ELMÉLKEDÉS AZ ÖREGSÉGRŐL ÉS A HALÁLRÓL

Öregedni annyi, mint felnővekedni.

Szememben az öregség nem a halál mogorva előszobája, hanem az élet után, ami az érzékek, az érzelmek és szellem túlhajszolása volt, valami igazi nagy szabadság.

A bölcsesség lényege. Miután a teremtés művét élveztük, a magunk számára és önmagunkban visszavezetjük a „semmibe”, ahonnan Isten kezéből elindult.

Milyen elégtétel és milyen megkönnyebbülés úgy gondolni a földre, mint valami túlsó partra, anélkül, hogy elhagytam volna, úgy gondolni az örömökre, mint valami bűvös földrészre, amelyet Istennek hála megismertem, s amelyhez nincs többé közöm, csak emlékezetben.

Néha olyan mértékben érzem távolinak magam, hogy magánosságom megrészegít. Ez az élő halál állapota, amit jól ismerek. Valójában ahhoz, hogy meghaljunk, nem szükséges felvennünk a halál alakját. Halálunkat megidézhetjük és megérezhetjük anélkül, hogy az élet ellen merényletet követnénk el. A halál nem más, mint lelkiállapot.

Halálom után kevésbé leszek halott, mint most, mivel nem fogok tudni róla, és mivel ezt tudom.

Élni annyi, mint folytonosan születni. A halál az utolsó születés. A szemfedő utolsó pólyánk.

Vágyainkon kívül önmagunkból semmi sem érdekel bennünket, de vágyainkat nem mi választjuk. Vágyaink választanak és határoznak meg bennünket, és azon a napon, amelyen e vágyaktól megszabadulva felébredünk, nem győzünk csodálkozni, hogy mit műveltek velünk.

Szegény életünk végül mintha nem is érne többet egy anekdotánál.

Nézd – szólok magamhoz –, mivé változom? Mintha valami metamorfózis átélése fenyegetne, de semmiképpen nem a lét megszűnése.

Meghalni annyi, mint a megsemmisülés előtt még egy pillanatig élni. Az utolsó mozdulat. Ez utolsó lépésnek a megtétele előtt senkit sem ismerhetünk.

Ha visszafordulva látnom kell a sok hazugságot, csalást, gonoszságot, durvaságot, akkor így szólok: íme egy földrész, amely sohasem volt az enyém. Idegen földről távozom.

Marcel Jouhandeau

AZ INDISZKRÉT EMBER

Az, hogy a modern ember keresztül-kasul oly indiszkrét, az jelentős képességeit nem teszi kérdésessé: szimatját, ösztönét, humorát és alkalmazkodási képességét, hangulati érzékenységét, s egy bizonyos képzelőerőt, amelynek segítségével inkább belehelyezkedik az adott képességek hangulatába, mintsem hogy hatásukra átváltozna. A nagyságra azonban nem alkalmas. Az indiszkrét embert nem lehet nagygyá tenni, bármilyen körülmények közé helyezték is. Belső lényre repedezett, üres, hasadt. Ezért annak, amit alkot, bármilyen vonzó is, nincs alakja és törvénye, megindít, de nem állít végleges határok közé.

Ennek az indiszkrét embernek ziláltsága legbensejéből árad kifelé, ezért hiába minden eszköz, hatóereje roncs. Reprezentálni nem képes, újból és újból összezsugorlik. Lényéből hiányzik az előrelátás, a belső törvény, a következetesség, így pereg élete s valahol mindig megtorpan, valahol elvetél.

Az indiszkréción, amelyről szólok, rossz beosztás, hiba, nem vétkek, hanem valami rendetlenség, mélyben gyökerező istentelenség, s ez bizonyos tekintetben sokkal rosszabb. Ez a modern emberrel együtt születik. Azt mondhatnám, a léleknek az a betegsége ez, amely mellett az emberi személyiség a legjobb színben van, hasonlóan bizonyos szívbajokhoz, amelyeket a beavatatlan, csupán a beteg jó színére figyelve, nem ismer fel. Tehát az indiszkrét ember mély és mégsem mély, finom és mégsem

finom, szellemes, és a mélyben, ott, ahol a dolgok eldőlnek, szellemtelen, nagy és mégis kicsiny. Azután, bár nem minden bensőség nélkül való, mégis azt irigyli, aki könnyed, felületes, és ezért, ha szabad így mondanom, szerencséje teszi szerencsétlenné. Nem a mérték tökéletes hiánya ez: ilyen mélynek lenni és a felületessel kacérkodni? Nem egészen a nagyság s a hivatás hiánya ez – önmagamat mindig újra és újra elgáncsolni? S ez mind annak a boldogtalan benső állapotnak a következménye, hogy az indiszkrét ember sohasem tud árulás nélkül önmagából kilépni, és annak, hogy lénye valahogy kifosztott, valami galádság, igen, valami szemérmertlenség tapad rá.

Ki ne találkozott volna már ezzel a jellegtelen, ki nem elégített, laza, ritka szövetű teremtménnyel, ezzel a túlfűtött pillantású, ezzel az érzékiség nélküli lénnel, ezzel a kéjvágyó fickóval, az ellentétekkel, hasadásokkal tele, mégis feszültség nélküli emberrel? Ki ne ismerné a hasembert, akinek nincs ízlése, a szomorú erotikust, a szenvedő esztétát, a meggyőződéstelen kétségbeesésből hazafit és a hitetlen hívőt? Ki ne ütközne naponta ezekbe az életüket túlélő mégis halottakba? Ezekbe az örökösen elragadtatást kiáltó menekülőkhöz? Mindazokba, akiknek inkább a szavakban mint a dolgokban van igazuk, s akiknek ezért kedvesebb egy könyvre való tévedés, mint egyetlen igaz mondat.

Ez az ember indiszkrét, mert a tárgyi valóság (épp a valóság helye üres benne) és az odaadás hiányzanak belőle. Sohasem fogja megérteni, hogy a világ csak annak a

számára megfogható és tárgyilagos valóság, aki át tudja adni magát neki. Ezt az indiszkrét embert legszívesebben elkorcsosult pedánsnak nevezném, aki egy éjjel minden ok és előzmény nélkül egyszerre tékozolni kezd; valami barátságtalan és valószínűtlen világ pedánsának, aki csupa éhség mindenre, ami más, idegen, akinek bensejét szorongás és halálfélelem béleli.

Azt mondom: nincs benne odaadás. És könnyen lehet, tragédiája csak akkor eresztett gyökeret, amikor egyszer oda akarta adni magát, és éreznie kellett, hogy elértéktelenedik, s ez végül arra bírta, hogy a titokzatos célok világában hazardjátékosná, búskomorrá s ugyanakkor frivollá váljék.

A játékos szükségképpen indiszkrét. Ez azt jelenti, hogy miután a dolgokat kiszolgáltatták neki, ő mindennek az értékét leszállítja, hasonlóan ahhoz, aki a gyönyörre vadászik, aki a dolgokat gyökerükből tépi ki. Lelke mértéktelen, sokat tesz és érez, csak azt az Egyet nem, s a szorongás így nem is hagyja el, úgyannyira, hogy az ember szinte azt mondhatná, mértéke a félelem. „Egy a szükséges” – Jézusnak ez a szava a játékos ellen, az indiszkrét ellen irányul. Lehet, hogy Márta a középkorban, amikor Isten szolgálatának módját egészen pontosan meghatározták, a szorgalmatos volt. Márta ma az indiszkrét, a zilált, annak a képe, akinek a mértéke a félelem. Bármit tegyen, túlzott, szétszórt, bármit tesz, kárba vész és elpazarlódik, mivel a félelem nem tud fékezni, összetartani, csak elveszíteni. Jó szándékait egy idegen világ mind

elnyeli, s így a jó, amit tett, amit érzett, többé nem az övé, s ott áll érték és mérték nélkül. A mérték Máriáé, és ő a mérték, és ő a nagy.

Az indiszkrét ember tettéről ismerjük meg, a tettről, amelyben nincs igazi bensőség, ezért nem lehet tiszta alakja sem. Az indiszkrét sohasem kerekedik az antitézis fölé, s ezért sohasem érzi meg a dolgok valódi ízét. Az antitézis valójában annak a formája, akinek bensejét félelem tölti, az elkorcsosult pedánsé, éppen azé a mély emberé, aki nem mély, azé a nagy emberé, aki nem nagy.

Azt mondom: az antitézis annak a Marszüasznak a formája, akit Apollón isten megnyűzött. Marszüasz indiszkrét volt, görög stílusban, nagy stílusban, mértéktelen, és ezért megnyűzták. Ez a megfelelés.

Ha azt állítom, hogy az indiszkrét ember nem alkalmas a nagyságra, ezzel nem azt mondom, hogy hiányzik belőle a nagyság utáni vágy. Inkább azt akarom mondani, hogy állandó hamis éhséget érez a nagy, a hősies, a nagy személyiség, a nagy esemény, a szépség után. És vágya, sóvárgása sohasem csillapszik. Amire vágyik, amit tisztel, az mindig az egészen Más, az idegen, ami idegen országból való, ami jön és eltűnik és semmire sem kötelez, amire vágyik, és amit tisztel, az kizárólag a komédiás. Úgy értem, hogy közönséges és önkényes és középszerű származását semmivel sem árulja el világosabban, mint azzal, hogy a nagyságot csak a színészen és a nagyságot csak a színész közvetítésével tudja észrevenni. Vagy pedig amerikai nagyság-ideálja van: a különleges ember, a felsőfok, a szakember, a mértéktelen, a nap

csillaga, a tenor, Rooseveltt, a milliárdos, a boxbajnok, általában az egészen szétmáloló, és hőseit úgy tiszteli, hogy majmolja őket. A karikatúra fordított monumentalitás, és talán az indiszkrét ember egyetlen eredeti művészete, sajátos nagysága, az egyetlen lehetőség a természettől fogva indiszkrét és mélyen formátlan kifejezésére.

Rudolf Kassner

BOSSUET

Az írók rendjében nem látok senkit, akit Bossuet fölé emelhetnék; senki szavában biztosabbat, igéiben erőteljesebbet, ékesszólásában hajlékonyabbat és határozottabbat, mondatfűzésében merészebbet és szerencséesebbet, egyszóval nagyobb mesterét a nyelvnek és önmagának. E teljes és magában álló képesség, mely a meghittségtől a nagyszerű fenségig, a tökéletesen tagolt világosságtól a művészet leghatalmasabb, legzengzetesebb hatásáig terjed, rendkívüli tudatosságot vagy inkább előrelátást követel a szellemtől, a szó minden eszközét és mindennemű működését illetően.

Bossuet mindig azt mondja, amit akar. Teljességgel szándékolt, miképpen azok mind, akiket klasszikusoknak nevezünk. Szerkesztéssel dolgozik, mialatt mi véletlenekkel dolgozunk; a maga felidézte várakozásra épít, míg a modernek a meglepetésre építenek. Hatalmasan lép elő a csendből, fokról fokra kelti, duzzasztja, emeli, szerkeszti mondatát, mely olykor boltozatosan tagozódik, a pillanat köré oldalívenként bámulatra méltón szökkenő mellékmondatokra támaszkodva, felfedi, kidomborítja esetlegességeit, hogy aztán átlépjen rajtuk, és végre megragadja kulcsát, s a mellérendelés és egyensúly csodái után meglelje erőinek pontos kifejeződését és hiánytalan megoldását.

A gondolatok, amelyeket Bossuet-ben találunk, bevallhatjuk, ma már vajmi kevésé tünnek képesnek arra, hogy élénkebb izgalmat keltsenek szellemünkben. Épp el-

lenkezőleg, mi magunknak kell némi életet öntenünk beléjük, fogékonyságunk és ismereteink segítségével. Három évszázadnyi igen mély változások és minden téren beálló forradalmak, a közbejött roppant számú esemény és eszme szükségképpen naivvá, idegenné, olykor szinte felfoghatatlanná teszik előttünk, az ivadékok előtt a miénktől olyannyira különböző kor műveinek anyagát. De más részük épségben marad. Az olvasók legszélesebb rétege nagyobb, s hozzá mérhetetlenül nagyobb fontosságot tulajdonít annak, amit tartalomnak nevez, mint amit úgy hív, hogy: forma. Mindazonáltal vannak, akiknek érzése szöges ellentétben áll ezzel a felfogással, melyet pusztá babonának tekintenek. Ezek váltig erősgetik, hogy egy kifejezés szerkezete nagyon is valóság lehet, míg értelme vagy eszméje csupán csak árnyék. Az eszme értéke csak igen határozatlan; személyek és korok szerint változó. Amit az egyik mélységesnek ítél, a másik számára elcsépelet bizonyosság vagy elviselhetetlen képtelenség. Hiszen csak körül kell nézni, könnyen észlelhetjük, hogy ami az antikok irodalmából még a moderneket érdekelheti, az nem az eszmék, hanem a példák és mintaképek sorából származik.

A forma e szerelmesei számára egy forma, melyet ugyan mindig valamely gondolat idézett fel és hívott életre, több értékkel, sőt több értelemmel lehet teljes, mint a világ minden gondolata. A formában tettek hevét és előkelőségét kapják; a gondolatokban csupán események állhatatlanságára találnak.

Bossuet nékik valóságos tárháza az egymással összevágó alakzatoknak, egybevetéseknek, működéseknek. Szenvedélyesen bámulhatják legmagasabb stílú szerkesztéseit, valamint megcsodálhatják a templom architektúráját, midőn szentélye immár elhagyatott, s régtől fogva érvényüket veszítették az érzületek és okok, melyeken felépült. A boltív megmarad.

Paul Valéry

LEVÉL EGY FIATAL KÖLTŐHÖZ

Párizs, 1903. február 7.

Igen tisztelt Uram,

levele csak pár nappal ezelőtt érkezett hozzám. Mély és jóleső bizalmát köszönöm. Többet aligha tehetek. Nem tárgyalhatom behatóan verseit, mert tőlem minden bíráló szándék nagyon is távol áll. Műalkotást szinte meg sem közelíthetünk ítélő szavakkal: ebből mindig többé-kevésbé szerencsés félreértések származnak. Egyetlenegy dolog sem olyan kézzelfogható és megmagyarázható, mint ahogyan ezt többnyire el szeretnék hitetni velünk; a legtöbb esemény kimondhatatlan, és olyan térben játszódik le, ahol még soha szó nem járt, és mindennél kimondhatatlanabbak a műalkotások, ezek a rejtelmes tényezők, melyeknek léte múltó életünknel maradandóbb.

Amikor ezt a megjegyzést előrebocsátom, hadd mondjam el még Önnek, hogy verseinek nincsen önálló jellegük, inkább csak a személyes lét csendes és rejtőző függelékei. Ezt legvilágosabban a Lelkem című utolsó versében látom. Ebben valami sajátos akar kifejeződni és dalba ömleni. És a Leopardihoz írt szép költeményben talán bizonyos fajta rokonság nyílik meg e nagy magányos iránt. Ennek ellenére ezek a versek önmagukban még nem állnak meg, az utolsó és a Leopardihoz írt sem. Kedves kísérőlevele néhány hiányosság felderítésében segítségemre siet, amelyeket verseit olvasva éreztem s néven nevezni mégsem tudtam.

Ön azt kérdi, jók-e versei. Tőlem kérdezi. Előzőleg megkérdezte másoktól is. Folyóiratoknak küldözgeti verseit. Egyéb költeményekkel hasonlítja őket össze, és nyugtalan, ha a szerkesztőségek kísérleteit visszautasítják. Nos, (mivel megengedte, hogy tanácsot adjak) én arra kérem: hagyja abba mindezt. Ön kifelé néz, és most mindenekelőtt éppen ezt nem szabad tennie. Senkitől sem kaphat tanácsot és segítséget, senkitől. Csak egyetlen eszköz segít: mélyedjen el önmagában. Kutassa ki azt az okot, ami írásra készíti, vizsgálja meg, vajon gyökerei szíve legmélyébe nyúlnak-e, vallja meg, hogy belehalna-e, ha nem írhatna. Ez a legfontosabb: éjszakája legcsöndesebb órájában kérdezze meg: kell, hogy írjak? Ásson le szívébe mélyről jövő feleletért. S ha ez igenlőleg hangoznék, ha úgy találkozhatna szembe ezzel a komoly kérdéssel, hogy erős és egyszerű „írnom kell” lenne a válasz, akkor alakítsa életét e szükségszerűség szerint; életének még legközömbösebb, legjelentéktelenebb órája is e kényszer jele és bizonyossága legyen. Ekkor azután közeledjék a Természethez. Ekkor kísérlje meg úgy mondani el, amit lát, átél, szeret és elveszít, mintha Ön lenne a legelső ember. Ne írjon szerelmes verseket; kerülje eleinte a túlságosan könnyed és megszokott formákat: ezek a legnehezebbek, mert csak nagy és kiforrott erővel nyújthatunk egyénit ott, ahol jó, sőt nagyrészt kitűnő hagyományok tömege maradt reánk. Ezért az általános motívumoktól forduljon azokhoz, amelyeket saját mindennapi élete kínál; írja le szomorúságát, vágyait, elfutó gondolatait, hitét valami szépben – ábrázolja mindezt bensőséges, halk, alázatos őszinteséggel, s önmaga

kifejezésére használja fel környezetének tárgyait, álmokképeket vagy emlékeit. Ne hétköznapjait vádolja, ha szegényesnek tűnnek; okolja saját magát, mondja inkább azt, hogy a kincsek elővarázsolásához nem eléggé költő; mert az alkotó számára nincs szegénység és közömbös, sivár hely. És ha még börtönben ülne is, ha a falakon át érzékszerveihez a világ semmiféle zaja sem hatolhatna el, nem lenne-e akkor is Önnel gyermeksége, ez a drága, királyi gazdagság, emlékeinek e kincseskamrája? Fordítsa figyelmét ebbe az irányba. Próbálja meg e távoli múlt elsüllyedt csodáinak kiemelését; egyénisége meg fog szilárdulni, magánya kitágul és derengő otthonná válik, amelytől mások lármája messze morajlik. S ha ebből a befelé fordulásból, ebből a saját világba merülésből versek születnek, nem fog arra gondolni, hogy bárkitől megkérdeje, vajon ezek jó versek-e. Nem is kísérel meg majd, hogy fölkeltsse a folyóiratok érdeklődését e munkák iránt: mert kedves, természetes birtokát, életének egy darabját és hangját fogja érezni bennük. A műalkotás akkor jó, ha szükségszerűségből támadt. Eredetének ebben a jellegében ítélhető még, másképp nem. Ezért, igen tisztelt Uram, csak ezt az egy tanácsot adhatom: mélyüljön önmagába, vizsgálja meg a mélységeket, ahonnet élete fakad, s ennél a forrásnál megleli a feleletet arra a kérdésre, hogy kell-e alkotnia. Fogadja el azt úgy, amint hangzik, s ne tépelődjék rajta. Talán megbizonyosodik, hogy művészi elhívatása van. Akkor vegye fel sorsát és hordozza el minden terhével s nagyságával együtt, anélkül hogy valaha is érdeklődnék a kívülről várható jutalom iránt. Mert az alkotó legyen önmagában is teljes világ, ta-

láljon meg mindent önmagában és a Természetben, amelyhez hozzákapcsolódott. Azonban e magába szállás és magába merülés után talán le kell mondania arról, hogy költő legyen (elég, amint mondtam, éreznie, hogy írás nélkül is tudna élni, s akkor egyáltalán nem szabad írnia). De ez a befelé fordulás, amire kérem Önt, akkor sem hiábavaló. Élete ettől kezdve mindenesetre saját útjaira fog térni, s hogy ezek jók, gazdagok és messzire vivők legyenek, ki sem tudom mondani, mennyire kívánom Önnek.

Rainer Maria Rilke

AZ IDEÁLIS HALLGATÓ

... Az eszményi hallgató mintegy az emberiség képviselője. A prózaíró lendületének talán legfinomabb s egyszersmind legerősebb elemei azok, melyekkel jelenérzésének körébe vonja, megalkotja őt. E hallgatónak ugyanis oly érzékenynek, oly gyors fölfogásúnak, oly megvesztegethetetlenül ítélkezőnek, oly fogékony figyelműnek, eszében s szívében oly egyetlen alakba öntöttnek kell lennie, hogy szinte már fölébe kerekedjék annak, aki szól hozzá, különben nem lenne érdemes a fáradságra sem, hogy írjanak neki. Mégis: aki alkotta, annak ismernie kell tökéletlenségeit, legalább bizonyos fejletlenséget kell éreznie benne, amelynek szüksége, hogy sok mindenre elsőül vezettessék rá. Egyfajta erős naivitást kell kitapintania benne, hogy azzal, amit a könyvön át nyújt, valóban meglepje, s valami lényeges tapasztalatot szerezzen neki. Talán minden könyvet, de legkivált a tanítókat úgy lehetne rangjuk szerint besorolni, ha mértéket találnának a hallgatóhoz való viszony finomságára és jelentős voltára: azt is látjuk, hogy hanyatló könyvek és írók sorsa milyen jól szemlélteti azt a zavaros, óvatlan és hanyag elképzelést, amit e láthatatlan hallgatójukról hordanak magukban.

... Mindig ketten vannak jelen: van az egyik, aki szól valakihez, illetve ír, s van a másik, aki válaszol, s kettejük között összeköttetés keletkezik; de míg egyfelől ez az összeköttetés minél inkább jelentős, minél inkább magas a szféra, amelyben hatni tud, annál inkább túlsúlyát jelenti annak, aki ad – addig másfelől mindegyre könnye-

debbé, s haloványabbá válik e magas szférákban az, aki befogad, anélkül persze, hogy jelenléte megszakadna.

Goethe azt mondja, hogy valahányszor fölüti Kant egy lapját, mintha világos terembe lépne. Ezzel nekünk egy fénnel telt, minden tény legfőbb forrásával közlekedő szellemet mutat meg. De ahogy itt azt a tulajdonságát, hogy fénné válhatik, úgy más nagy szerzőknél más felsőbb kvalitásait érezzük a szellemnek; belső rendtől nem elválasztható erőt; igaz önbecsülést, mely összetér az alázattal; a szellemi szenvedély különös hevét. Ilyen szellem alkotásában mintha valóban a világot fogadnánk magunkba, s valójában magunkba is fogadjuk, nemcsak azokban a dolgokban, amelyeket éppen említ, mivel ezekben mindaz, ami említetlen marad, valahogyan benne foglaltatik. Éppen az erő és a fölény, amely hatalmas selejtezést végez a dolgok fölös lomjai között – nem úgy, hogy megfélemedezik ezekről, ami szórakozott és gyönges szellemre vallana, hanem hogy tudatos higgadtsággal mindezt elhárítja az útból; nemkülönben a váratlan társítások, a sokoldalú rugalmasság, a mindenre szolgáló figyelem hirtelen megnyilatkozásain; végül még a szórakozottság is meg a szeszélyesség, amely hellyel-közzel elbájol, mindez hozzátartozik az író szellemi arculatához, ahhoz az arculathoz, amelyet a világ tükröződéseivel egyetemben fogadunk magunkba. Mint kötéláncos a vékony kötélen, úgy halad előttünk a tornyok magasában; a mélység félelmei – minden pillanatban lezuhanhat –, mintha ott sem volnának, úgy látja őket. A vaskos nehézkedés, mely mindnyájunkat földre nyom, az ő testén

elveszti hatalmát. Elragadtatásunk, amelyben lépteit figyeljük, minél inkább úgy tűnik, mintha szilárd talajon járna, egyre nő. Pontosan így halad a jó író tolla a maga ritmusában, amely éppoly elragadó, mint egy emberi ábrázat, éppoly sajátos, mint a léptek tévedhetetlen tánca a világban, mindenféle vonzás és iszonyat közepette – és szép szava sem más, mint az ezer fenyegetés, csábítás, támadás ellenében a legcsodálatosabb viszontagságokban megőrzött belső egyensúly kinyilatkozása.

Hofmannsthal

KERESZTÉNY MŰVÉSZET

Keresztény művészet fogalmán nem bizonyos tárgykör, bizonyos célszerűség vagy rögzített szabályok által meghatározott „egyházi művészetet” kell értenünk, amely nem egyéb, mint a művészet részleges és sajátos alkalmazása csupán. E megjelölés olyan művészetet jellemez, mely magában hordja a kereszténység karakterét. A keresztény művészet ebben az értelmében nem egy ágazata, műfaja a művészetnek, nem is úgy emlegetjük, mintha azt mondanók, hogy festészet vagy költészet, csúcsíves vagy bizánci stílus, olyan iskola sincs, ahol keresztény művészetet tanítanak. A művészet mindenekelőtt indítékában és szellemében, amelyből továbbfejlődik, bizonyul kereszténynek. Éppúgy beszélünk keresztény vagy keresztényi művészetről, mint a méhekéről vagy az embekéről. Ez a megváltozott emberiség tulajdona. Oda van plántálva a keresztény lélekbe, az élő vizek partjára, a teológiai erények ege alá, a Szentlélek hét ajándékának légkörébe. Természetes, hogy keresztény gyümölcsöket terem.

Mindent magába foglal, ami profán, azt csakúgy, mint azt, ami szent. Minden tájon otthon van, akár az emberi ipar vagy az emberi öröm. Szimfóniában vagy balettben, filmben vagy regényben, tájképben vagy csendéletben, az operában vagy a bábszínházban, mindenütt jelen lehet, akárcsak a templomban.

De vajon ez a keresztény művészet nem mítosz-e csupán? – kérdehetnék. Vajon fölfogható-e önmagában? S nem pogány-e a művészet születésénél fogva, s vajon nem a bűnhöz van-e kapcsolódva? Akárcsak az ember, aki bűnösnek születik. Ám a kegyelem meggyógyítja a megsebzett természetet. Ne mondják, hogy a keresztény művészet lehetetlen. Bízvást mondhatják, hogy nehéz, kétszeresen vagy még inkább: hatványozottan nehéz, mert nehéz művésznak s nagyon nehéz kereszténynek lenni, és mert a teljes nehézség nem egyszerű összege e kettőnek, hanem egyiknek a másikkal való szorzata; két abszolút értéket kell közös nevezőre hozni. Elmondható, hogy e nehézség vérverejtékessé válik, ha az egész kor távol él Krisztustól, hiszen a művész nagymértékben függ korának szellemétől. De volt-e valaha is úgy, hogy a bátorság kiveszett volna a földről?

Hozzá kell tenni azt, hogy a művészet, ha bárhol és bármikor is a nagyságnak meg a tisztaságnak bizonyos fokára hágott, lehetett egyiptomi, görög vagy kínai, már keresztény volt, reménye szerint keresztény, mivel a spirituális ragyogás minden alakzatában az Evangélium isteni arányainak ígérete.

Az „inspiráció” nem csupán mitológiai hozomány. A valódi inspiráció nem a Múzsák kegye, hanem az élő Istené: a természet rendszerének különös megmozdulása, amellyel, ha neki tetszik, a legfőbb Intelligencia értelemmel nem mérhető teremtő mozgalmat támaszt a művészen, amely míg fölemeli őket, föl is szabadítja a művészet összes tradicionális energiáit, hogy általuk hatalmában álljon az embernek e len-

dületet követni vagy irányán változtatni. Ez a teremtő Istentől származó ihlet csaknem a természetfölötti inspirációnak egy változata. Kettejük titkos összeköttetése nélkül nem bontakozhat ki oly művészet, amely nem pusztán reménye szerint, hanem a kegyelem által ténylegesen megváltva, már egész valójában keresztény.

A mű nem lehet keresztény, nem hordhatja szépségében a kegyelem fényének bensőséges csillogását, hacsak nem árad benne túl a kegyelem állapotában élő szív. A művészetet közvetlenül alakító erő éppen azáltal hat, hogy a lélek minden vonzalmát az alkotás szépsége felé igazítja. Ha a mű szépsége keresztényi, ez azt jelenti, hogy a művész minden vonzalmát ilyen szépség iránt táplálja, minthogy lelkében a szeretet által jelen van Krisztus. Alkotásának főértéke így hát a feltörő szeretet, mert ebből sarjadt, s ez mintegy hangszerként bánik a tehetség erőivel. Ilyképp a fejlődés szempontjából lényeges e művészet keresztény volta, mert fejlődése a szeretet által megy végbe.

Hiábavaló olyan technikát vagy stílust, vagy a szabályoknak, eljárásoknak olyan szisztémáját, módszerét kutatni, amelyik kiváltképpen a keresztény művészeté volna. A keresztény humanitásból végtelen változatok sarjadnak s növekednek. Mégis ezek a sajátos műformák közös családi fészekbe tartoznak, s mind lényegszerűen különböznek a nem keresztény műformáktól. A hegység flórája is elüt a síkságétól. Meg kell figyelni a liturgiát, ez a keresztény formavilág transzcendens, legsajátabb típusa: a Szentlélek alkotta a maga számára, hogy örömét lelje benne.

És a liturgia nem is változtathatatlan. Követi az idők haladását, benne megfiatalodik az örökkévalóság. A maronita vagy pravoszláv liturgia nem azonos a rómaival. Számos vidéke van az égnek is. Semmi sem lehet szebb a nagymisénél: lassú tánc a frigyszekrény előtt, fenségesebb, mint a csillagseregek vonulása. Nem keresett szépség van benne, mert az Egyház nem ad a dekoratív motívumokra, nem akarja megteveszteni a szíveket. Nem akar mást, csak imádni és egyesülni Megváltójával, és mégis ez a szerelmes imádat túlrad szépségében.

Jacques Maritain

A KÖNYV KRITIKÁJA

A varázslók csak akkor tudtak uralkodni jó és rossz szellemeiken, ha ismerték neveiket. Ez minden irodalom eredete. A szó varázsigé, az Én így gyakorolja hatalmát; először önmagán, aztán másokon, végül pedig, már amennyire sejtjük, a természet erőin is.

A lét teremtése és szabályozása után a szavak feladata bírálatokat gyakorolni. A hatalmas irodalom különböző formáinak kodifikálására és beosztására, mely most a könyvnyomtatás és -kiadás újabb fejlődése folytán hozzáférhetővé vált, számtalan kísérlet történt.

Hallunk tudományos és propagandairodalomról, interpretáló és menekülési irodalomról. Ha azonban az egészet lényegére sűrítjük, nehéz lenne jobb meghatározást találni Matthew Arnold megoldásánál, mely szerint minden igazi irodalom az Élet kritikája.

Még az olyan könyv is, mint Grimm tündérmeséi, amely a szerencse tüneményes titkain csapong, a leghatározottabb értelemben vett kritika; a másik oldalon kezünkbe vesszük Hegel logikáját, mely az ész fantasztikus titkait kutatja. Hiszen nincsen az a leglégiesebb lírika, legvidámabb vígjáték, legizgalmasabb kalandregény, mely sajátos színvonalán és sajátos jellegében ne szolgálna valaminek magyarázatául, ne ébresztené valamilyen hangulatot, ne kavarna fel valamiféle elgondolást, ne hangsúlyozna

valamilyen jelentős tény, elméletet vagy érzést, vagy sajátos összefüggésével, hangjával, hangsúlyával és mértékével ne bírálná földi életünket.

Valóban! Az alapokhoz visszatérve, ebben az esetben teljesen lehetetlen az egyik írásmódot elválasztani a másiktól.

Minden irodalom „propagandairódalom”. Minden irodalom „tudományos irodalom”. Minden irodalom „menekülési irodalom”. Spinoza egyetlen megjegyzése például egy mondatban propaganda és tudás és menekülés.

Az emberi Én, szembeállítva az állandóan változó tényekkel, a kétértelmű törvényekkel, a lét tapasztalatán átsuhanó érzelmeivel szembesítve, adatokat gyűjt, elméleteket állít fel, jövendöl, aláveti magát az ihletnek, tévedéseket mutat ki, mítoszokat teremt, mesél, reformokat javasol, forradalomra izgat, reakciót kíván, elismeri gyengeségeit, fitogtatja különködéseit, a dolgokba való betekintésével dicsekszik, tudatlansága fölött kesereg, tudását pazarolja, szerelmét, gyűlöletét, reményeit és kétségeit tárja fel, sugalmaz, állít, tagad, megkülönböztet: mindenekfelett pedig odakiáltja embertársainak: „Nézzétek az én adataimat! Tekintsétek ezt az elméletemet! Hadd vezesselek varázssommal, szabadítsalak fel képzeletemmel, hadd csábítsalak leleményességemmel, hadd emeljelek unalmas magatok fölé szeszélyeimmel, ábrándjaimmal, humorommal!”

Ez a kifejezés: „szépirodalom” éppen olyan balga, mint a „l'art pour l'art”. Sokkal több művészetet találunk a filozófia valamelyik megkapó rendszerében, mint az

egész *Ezeregyéjszakában*, és több szépirodalmat bármely Biblia fekete fedőlapjai között, mint a könyvimádók túl ízléses kiadásaiban.

Egy azonban bizonyos. Noha a könyvek, mint Milton mondja, hatalmas szellemeknek balszámul szolgálhatnak, éppen úgy gonosz, fanatikus, lázadó és reakciós szellemek feltámasztói is! Az emberi elme összes ördögei és angyalai a könyvekben lakoznak. Ez az oka, hogy a könyvkereskedés – különösképp az antikvárium – a robbanóanyagok arzenálja, a forradalmak fegyvertára, a reakciók ópiumbarlangja.

És éppen azért, mert a könyv a lélek isteni anarchiájának, minden megváltásnak és kárhozatnak letéteményese, most is, mint mindig, gyanú tárgya mindenfajta uralkodó rendszer szemében.

Az antikvárium menedékhely, ide menekülhet a humanitásnak minden kiközösített gondolata. Itt rejtőzködik elszánt rablóhoz hasonlóan, vad, sötét, önmarcangoló szívünknek egész nemzetsége. A könyvesbolt lőszerraktár, dinamitkamra, kábító szerek üzlete, mámorító italok kimérése, ópiumbarlang, szirének szigete.

Mindenfajta „nyilvánosház” közül – melyek előtt a zsarnok, a bürokrata, a propagandaember, a moralista, a törvény és rend valamilyen bajnoka, a népet saját érdekében tudatlanságban meghagyó, gyors léptekkel siet el szemlesütve, vagy fenyeget meg csatlósaival – a könyvkereskedés a leghírhedtebb.

Platón, a költők e költő ellensége, bizonyára azt ajánlaná filozófus királyainak, hogy semmisítsék meg az antikváriumokat. Az antikvárium az egekig röpítheti a ra-

vasz politikusok évszázados cselszövényeit. Szembeállítja a prófétát a pappal, a rabot a társadalommal, a nincstelent a plutokratával, az egyént a világegyetemmel. A nemi kérdések kedves huncutságaival éppen úgy tele van, mint valamely vasútállomás zugos helye vagy Szent Antal képzelete.

Itt vannak a mérgek, melyek ölnek, a kábítószeresek, melyek enyhítenek, a tüzes víz, mely megőrjíti, az isteni ichor, mely lángra gyújt, a nektár, mely megdicsőít. Az összes nemzedékek végtelen szenvedélye nyugszik itt, faldöngetéseik, kétségbeesett meneküléseik, gyötrelmes megbékéléseik. Kezdetben vala az Ige, és az Ige Istennél vala – és az ördög kilopta az Igét a bölcsöből. Az örök ellentét, mely a világot megindította, forr és erjed a könyvekben, minden könyvben; és a könyvek fagyos jégmezeiről zúdulnak le a végső tagadás halállavinái, melyek mindnyájunkat a mélybe sodornak.

*

Minden olvasás pedig – még a legalacsonyabb indokú is – érintkezésbe hoz az emberiség Nap alatti sorsáról alkotott hátsó gondolatainak szélesen folyó árjával.

Ez a lényeg. A szerencse és a véletlen és a vakeset formátlan zürzavara alatt, az értelmetlen lökések, jelentőség nélküli zökkenések, durva perpatvar, a végtelen undor, a kimondhatatlan összeütközések alatt, a tűrhetetlen egyhangúság és sivár pusz-

taságok alatt ott terül el örökké, szélesen és halált nem ismerve, senkit vissza nem utasítva, mindenkit szívesen látva a könyvek határtalan óceánja.

Itt érnek beteljesülésükhöz emberi szándékaink, győzetnek le nagyszerűen, hősie- sen, dicsőségesen emberi törekvéseink. Összegyűlve, elkeveredve, szétszakadva, fel- emelkedve és lezuhanva, mint a hatalmas tenger hullámai és fodrai, itt gördülnek előre fajtánk összes filozófiái, megváltásai, reménytelen reményei, magukkal vive az emberi gondolatokat az ismeretlen kozmikus jövőndőbe. A legszegényebb, legvasko- sabb, legmelodrámaibb, legsekélyebb könyvekben van valami, valamilyen színár- nyalat, valamilyen lényeg, valamilyen célzás a korok bölcsességéből, mely az áradatba olvadt.

A könyv ésszerű tiltakozásunk az ésszerűtlen ellen, könyörületes tiltakozásunk a könyörtelen ellen, eszményünk a világ realitásával szemben, az ember szava a koz- mikus némaságra, életünk a planetáris halállal szemben, kinyilatkoztatásunk a ben- nünk lakó Istenről, válaszunk a nélkülünk élő Istennek. Aki csak valaha könyvhöz ért, nem „egy embert” érintett, hanem az Embert. Az ember síró, nevető és író állat. Ha az első Prométheusz ávizsszárbán hozott tüzet az égből, az utolsó könyvben viszi vissza.

John Cowper Powys

MI AZ EMBER?

Ha méltóságuk szerint soroljuk fel azokat a kérdéseket, amelyeket az ember feltehet magának, akkor az a legelőkelőbb köztük, amellyel Aquinói Szent Tamás *Summája* kezdődik: Mi az Isten? Ez az az örök kérdés, amelynek megválaszolásától minden más lehetséges – nemcsak emberileg lehetséges – kérdés függ, le egészen a legjelentéktelenebbnek látszóig. A második kérdés, amely méltóságban közvetlenül az első után következik, ez: Mi az ember? Ezzel a második kérdéssel már nemcsak a szellemiség talaján állunk, mint az elsővel, hanem a földön is.

Az ember mibenlétének helyes megértése a „felülről” – a kinyilatkoztatásból – jövő magyarázat nélkül, „alulról” nem vezethet célhoz – származzék e magyarázat akár a mítoszból, akár a költészetből, akár a tudományból, de még akár magából a metafizikából is. Mindezek a magyarázatok megfeneklenek vagy az anyagi lét lapályain, vagy pedig felvillannak és ismét sötétségbe buknak a mi megváltatlan pszichikai természetünk tarka tengerfenékvilágában, vagy továszállnak és bárányfelhökként szétfoszlanak valami vérszegény idealizmus vékony légkörében. Minden válasz elején és végén, amelyet erre a kérdésre: Mi az ember?, adni lehet, a kinyilatkoztatás válasza áll: *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram!*

De mit jelent ez: az Isten képére teremtve? Nos, legelőször és felejtethetetlenül azt, hogy teremtve vagyunk, teremtmények vagyunk, nem önmagunktól vagyunk, hogy

nem is Istennek valami emanációja, még kevésbé maga Isten vagyunk, tehát mindaz nem vagyunk, amiről évszázadok óta elméletileg és gyakorlatilag azt állítják az ezen a világon hangadó tényezők, hogy vagyunk, vagy szeretnénk lenni de azután azt is, hogy eredetileg, az anyagi lét és létezés kellős közepén is, szellemnek vagyunk elgondolva, hogy szellemisséggel vagyunk felruházva. Mert Isten szellem, és aki az ő képére van teremtve, az teremtett szellem. Még akkor is, ha a teremtés alulról kezdődött, az anyagnak és a testnek a csodájával, és az ember nem lehet meg test nélkül az örökkévalóságban sem, mert teste is fel fog támadni. A szellem, a természetes, teremtett szellem még a természet határain belül is mintegy kiemeli az embert a testi-lelki „természet” fölé, vagyis annak végessége fölé, mert a szellem természetéhez hozzátartozik a végtelenségnek, ha még oly kis szempontja is, fölemeli, ha nem is a természetfölöttiségbe, de igenis abba a lehetőségbe, hogy Isten, ha úgy tetszik neki, közvetlenül megragadja, és ő is Istent közvetlenül megragadhatta: fölemeli az emberi természet magaslatára, amely mint „természet”, nem más, mint éppen ez a valós lehetőség: Isten részesévé lenni.

Mit jelent tehát az, hogy az ember Isten képe? A válasz részben bennfoglaltatik abban a néhány szóban, hogy az ember „*quodammodo omnia*”, valamiképpen minden. Nincs-e vajon az ember annyira alávetve a fizika, mechanika és kémia törvényeinek, hogy akadtak filozófusok, akik gépnek nyilvánították? Nem tartalmaz-e annyi növényi életmozzanatot, hogy a Kelet vallásai és a Nyugat költői növénynek

tették meg? Nincs-e benne annyi hasonlóság az állati élethez, hogy Spengler ragadozó állatnak és semmi többnek jelentette ki? És nincs-e végül benne annyi tiszta szellemiség, hogy Descartes az angyal és a gép szintézisévé tette meg, hogy német gondolkodók az ismeret, sőt a dolgok teremtőjének, önmaga abszolút szabad urának, sőt Isten megteremtőjének és megváltójának tették meg?

A tétel, hogy az ember *ad imaginem Dei*, Isten képére van teremtve, az emberlét kezdetén hangzott el és érvényét nem veszíti el az idők végezetéig. Minden igazi bölcsélet, minden igazi tudomány megerősíti ezt ma, mint mindenkor a homo rectus előtt, vagyis az olyan ember előtt, aki józan ésszel gondolkozik és jóakarattal van.

Aki az első tételnél megáll, egy helyben marad. Pedig ez titokban ösztönzi a továbbhaladásra. Az első tétel, hogy az ember *ad imaginem Dei* van teremtve, örök tétel, de mintegy sztatikus, nyugvó állapotban, mint ahogy a kép, még ha nyugtalan-ság festette is, magában véve valami statikus, nyugvó dolog. A teremtés célja a visszatérés Istenhez, a teremtés természetének megőrzésével és isteni szentesítésével – de az ember, mint Isten képmása, a teremtés mértéke, képviselője és felelős ura. A megtestesülés által, tehát azáltal, hogy maga Isten a második személyben magára öltötte az emberséget az egész örökkévalóságra, páratlan élet és dinamika költözött ebbe a tételbe. Most már nemcsak az ember létét és célját jelöli meg ennek a bolygónak a természetén belül, hanem kezdete az ember kiirthatatlan, titokzatos vágya teljesülésének is: hogy olyan legyen, mint az Isten – de nem emberi módra, hanem az

Isten akarata szerint. Az ember a teremtett természetben, mint az Isten képének mása, ettől kezdve csak ez által az ember által részesülhet Isten teremtetlen természetében, aki már nem pusztán csak képe Istennek, hanem maga az Isten.

Theodor Haecker

ÉN ÉS TE

Nem az Én van, hanem én vagyok.

Ahogy az én a te-hez való viszonyában megvalósul, ebben a realitásban nyilvánul meg igazán az ember szellemi élete, és nem abban, amiben a legszívesebben látni szoktuk: a költészetben és a művészetben, a filozófiában és a mitikus vallásokban. Ezekben – akármilyen nagyszerűen is, de mégis csupán álmodunk a szellemről. Ed-dig egyetlen kultúra sem volt más és nem is lehet más soha, mint álmodás a szellemről, s az ember egzisztenciájának végső magányában, az élet szellemi realitásától távol álmodja ezt az álmot, amelynek belső törvényszerűségét elsősorban az „idea koncepciójában” ismerte fel.

A második személy értelme a konkrét ember. A harmadik személy értelme azonban az emberiség. – Az emberiség ideálja az ember elcsapongása önmagától. – Az emberiség szelleme az idealizmus tejesüvegén nevelkedett. – Az ember mint szellemi lény is éhezve jön a világra. – A szellemből született szó a szellemi élet fenntartására való kenyér. E kenyér nélkül az embernek el kellene pusztulnia ennek a világnak szellemi sivatagában.

SZÓ

... Mindenekelőtt világosságot kell gyűjtanunk, hogy tudomásul vehessük: a beszéd csodája és a „teremtés csodája” egybeesik: éspedig a Logoszban, amelyről János evangéliuma beszél. Mert a Logosz nemcsak a beszéd előfeltétele – az ember nem azért beszél, mert vannak szavai, mint Max Scheler mondja –, hanem éppen az Evangélium mély értelme szerint: a Logosz a létnek is előfeltétele és megnyilvánulása.

Akit nevén neveznek, az van. Mert a szót nem az ember függesztette a léthez. Hanem isteni származásunk hordja magában, s így a szó magának a létnek alkotása és teremtménye.

A szóban egyesül a szellem és az élet. Élni annyi, mint lélegzeni, a szó pedig a megformált levegő.

A szó, amely kezdetben volt, teremtő módon töltötte be a mindenségben a semmit és az űrt.

MŰVÉSZET

Isten előtt senki sem géniusz.

A nagy művészek szívükben mégiscsak gyermekek maradtak, és a gyermekekről azt mondta Jézus: „Engedjétek hozzám a kisdedeket.” Így hát a művészeket sem fogja magától elküldeni. „Ilyen az égnek birodalma.” És a „filozófusok”? Ők persze már nem gyermekek. De a szó megfontolóivá válhatnak, és akkor ők is helyet kapnak Isten birodalmában... „Az én Atyám házában sok lakás van.”

Adott esetben egy tájkép áhítatosabb és „Istennel elteltebb” lehet, mint a legbensőségesebb szentkép.

Senki sem értheti meg a szépség lényegét addig, amíg fel nem fogja a szépségélmény tragikumát.

A költészet és a művészet dilettánsait komolyan kell vennünk. Mert a dilettantizmus nem pusztán játékos időtöltés, hanem lelki és erkölcsi betegség. A beteg lényekben van valami, ami nem igaz, és ez az egészséges és helyes ítéletnek minden lehetőségétől elzárja őt.

TÁRSADALOM

Ha már egyszer jó keresztény módra „Isten nevében” éhezni és szűkölködni hagyták a szegényeket, ők most istentelenül követelik emberi jogaikat. Ezen igazán nincs semmi csodálkoznivaló.

Jóllakott polgárok hajlanak arra, hogy „idealisták” legyenek. De azért az éhező proletároknak nem kellene szemrehányást tenniök életfelfogásuk „materializmusa” miatt.

A polgárember az az emberfajta, aki a szociális problémával tökéletesen értetlenül áll szemben. De milyen más kérdése, problémája vagy értéke van az életnek, amellyel ne állna szemben ugyanilyen értetlenül?

A polgárember irigysége és az éhes proletár irigysége – ez a kettő igen különböző lelki fiziognómiát mutat.

Ferdinand Ebner

A TEVÉKENY SZEMLÉLET

Az egzisztenciafilozófia a hagyományra helyezkedve s a jelenből kiindulva a transzcendenciára irányuló emberi lét lehetőségeinek elgondolása. Minden filozófiai gondolkozás végső értelmében azonban a filozofikus élet, és az nem más, mint az egyes embernek az a belső aktivitása, ami által mindenki azzá lesz, aki. A kimondott, műben tanítássá szilárdult gondolat ilyen belső aktivitás eredménye és ugyanakkor ébresztője. Mivel a filozofikus gondolkozás a legéletszerűbb, és eredete a létben, mint az ember saját magának, létében van, a legnagyobb csalás és csalódás éppen itt lehetséges, és akkor a legéletszerűtlenebb, leghamisabb gondolkozássá válhat.

Ha önmagamhoz akarok jutni, nem tehetem úgy, hogy önmagamról mint tárgyi tudás céljáról gondolkodom, de úgy sem, hogy bizonyos technikát használok fel, mint a tudat fegyelmezett magatartását, önmagamban elszigetelt szigort. Csak mint tárgy volna a létem, amit, mint megállott létet néznék és fognék fel. De nem juthatok magamhoz a filozófusoktól megalkotott fogalmak újragondolásának segítségével sem. A filozófiai gondolkozás, mint merő gondolkozás és a már elgondolt újragondolása, még nem érte el önmagát. Az egész azon múlik, hogy a filozofikus gondolkozás minden feltételtől független tevékenységgé legyen. A gondolkozás teljesülése, igazsága és belátása csak ezzel a belsőben önmagamot kiemelő tevékenységgel egy és azonos.

Önmagamról gondolkozni, mint pszichológia, technika, mint életrendi szabályozás, mint filozófiailag meghatározható lét, mindez vagy a valódi filozofikus gondolkozás következménye, vagy az erre való felkészülés. Feltétel nélkülivé ez csak önmagam átvilágításában lesz, mint az abszolút tudat egyidejű tudása és megragadása: ez a forrása annak, ami már nem eszköz, hanem a lét tudatának teljesülése.

Emberi önmagam átvilágítása a nagy filozófusoknál mint példa található meg. Önvilágításukon fog tüzet a mienk, ha a fáklya kézről kézre jár. A filozófus egzisztenciájának megérintése azonban csak abban a pillanatban válik valósággá, amikor a gondolat értelme önmagam létével tökéletesen egybeforr, vagy ha az a ma valóságába helyeződik át.

Filozofikus gondolkozás annyi, mint: mindennap ítélek önmagam fölött. A gondolat tövis: kétségtelenségében az a szerepe van, ami a fellebbezésnek; ha lesiklik, akkor megáll; a transzcendenciát hozza, s azt megidézve jelenné teszi. Mindez azonban csak a magam független létében valóság, aminek lenni kell, hogy a gondolat ténylegesen gondolattá legyen: ezt a gondolkozást nem lehet észrevevéssel vagy adottsággal megvalósítani, egyedül csak úgy, ha én tényleg az vagyok, aki most gondolkozva azzá leszek.

Úgy látszik, annál, hogy önmagam a lét folytonosságában megóvóm, könnyebben sikerül az, ha átélem a nagy szenvedéseket és az elhatározást; fölemel, mialatt markában összetörök, mert a hétköznaphöz kiránt. A lét folytonosságának megőrzése

azonban csak a hétköznapokon lehetséges. Az egyszeri megrázkódtatás a szélsőséget alkotja meg, a minden ezután következő jövő alapját. Amit azonban megalkotott, csak akkor valódi és valóságos, ha évek során, az emlékezet ismétlésében a mellőzhetetlen következményekben az ember ugyanazt ragadja meg.

A filozófia tehát éppen úgy fordul a nagy megrázkódtatások, mint a hétköznapok felé. Az egyik feltétlensége a másik visszhangja, az egyik a másik nélkül kérdésszerű marad...

A filozofikus gondolkozásban a tevékeny szemlélet sajátos teljesülése lehetséges, mint a transzcendencia elgondolása által irányított belső aktivitás. Hasonló a vallásos cselekvéshez, a világban a célt elérni kívánó hatás felkeltését kizárva. Jellemvonása az, hogy feltétel nélküli, s ezért a megkötött szemlélettől, meggondolástól és tárgyi kutatástól különbözik: eredménye önmagam szűrése és tisztítása a transzcendencia tudata által. Ha Istenhez nincs is reális viszonya és benne Isten érzékelhető jelenlétével nem is szólal meg, ez a szemlélődés mégis a rejtett transzcendencia felé szabadon találja meg az utat... Ez a szemlélődés a filozofikus gondolkozás csúcса, az abszolút tudat bizonyossága azáltal, hogy önmagamat a transzcendenciában megtalálom.

Ami én magam vagyok, mindig kérdés marad, ennek ellenére mégis minden egyebet tartó és megtöltő bizonyosság. Tulajdonképpen énem sohasem válhatik birtokommá, hanem mindig csak: életem lehetősége. A filozofikus gondolkozás mint tevékeny szemlélet ezért nem lehet soha kész, nem lehet sem dogma, sem tétel, sem

elv, hanem: állandó belső aktivitás. Ha a filozófiai gondolkozásban olyan tudott tartalmat akarok elérni, amelyhez állandóan tartani tudom és akarom magam ha tudni akarok, ahelyett, hogy hinni –, ha technikai receptekre kívánok szert tenni ahelyett, hogy a mindenség egészének fellobbanásában egzisztáljak: akkor tulajdonképpen pszichoterápiai utasításokat kívánok önmagam létének szabadsága helyett, és akkor a filozófia faképnél fog hagyni. Filozófia csak ott szólal meg, ahol tudás és technika már csődöt mond. Mutat, de nem ad. A fény felvillanó sugarával lép elő, de nem mutat rá semmire.

Olyan filozófia valósítandó meg, amely mélyebben értelmes, és tudja, hogy mi az értelem mint a világot átfogó és nem az önmagát elzáró értelem;

amely éppen olyan nyílt minden valóság és érvényesség iránt, mint amilyen szabad elmélkedésében, amilyen szenvedélyes és józan a transzcendenciában és az elrejtett transzcendencia jeleinek meghallgatásában;

amely a kényszerítő bizonyosságot felismeri és ennek ellenére ezt a maga viszonylagosságában érti meg;

amely teret enged a modern természettudománynak és következményeinek, és tartózkodik attól, hogy azokat egyetemesítse;

amely határozott módon ragadja meg a tudományos lehetőségeket és a lehetőségek határait mégis tudja;

amely minden reálisan igazolt világképet felvesz, önmaga azonban világkép nélkül van, annak tudatában, hogy egyetlenegy sem Egy és Abszolút;

amely számára minden tárgyi tudás csak eszköz, amit birtokba vesz, anélkül, hogy benne a végső célt látná;

amely az egzisztencia mélyén a történeti időből fakad, szeme és füle van más egzisztencia számára, egyet se mellőz, egyet se skatulyáz, egyet se merészel egészen tudni;

amely a minden alakban megjelenő szubsztanciálisat meg meri érinteni, mert az önmaga szubsztanciális lehetőségéből nőtt ki;

amely határtalan kommunikáció számára nyit teret, anélkül, hogy tudná, ez hová vezet és mi az Egész;

amely nem állandósul dogmává, és mégsem vész el a talajtalanságban;

amely a feltétlent megvilágítja, amelyről tudja, hogy a történetből fakad, s éppen ezért nem általános érvényű s ugyanakkor az általános érvényűt önmagába veszi, amely, mivel általános érvényű, nem feltétlen, hanem viszonylagos;

amely a transzcendenciát nem tudottnak tartja, és nem veszi igénybe kizárólag önmaga számára –, ezért a világ feltétlen egységét történetileg és egzisztenciálisan életre kelti, nem pedig az Abszolút Egyet tekinti mindenki és minden számára érvényesnek.

RÉSZIGAZSÁG ÉS ABSZOLÚT IGAZSÁG

A lény sajátossága, individuális meghatározottsága nem akadály az igazság megragadásában, sőt pontosan éppen az a szerv, amellyel a realitás neki járó részét megpillanthatja. E módon minden individuum, minden nemzedék és minden korszak a megismerés helyettesíthetetlen, sajátos szerve. A teljes igazságot csak akkor érhetjük el, ha a magunk látását összeegyeztetjük azével, aki tőlünk legközelebről nézi ugyanazt, amit mi látunk és így tovább. Minden individuum a lényegrelátás egy pontja. Az összes részlátványok egymás mellé téve a teljes és abszolút igazságot nyújtanak. Az individuális perspektíváknak ez a summája, ez a megismerése annak, amit az egyesek látnak és tudnak, ez a mindentudás, ez a valódi „abszolút ráció”, ez a legfőbb hivatás, amit Istennek tulajdoníthatunk. Isten is nézőpont; de nem azért, mintha az emberi területen kívül lenne valami nézőpontja, amelyről egyenest az univerzális igazságot láthatná, mint valami öreg racionalista. Isten nem racionalista. Nézőpontja mindannyiunké.

A mi részigazságunk igazság Isten számára is. Ennyire igaz a perspektívánk és valóságos a valóságunk! Csak az Isten, mint a katekizmus mondja, csak az Isten van mindenütt és áll minden nézőpontra, és a mi minden nézőpontunk az ő határtalan vitalitásában egyesül és harmonizál. Isten a vitális folyam szimbóluma, akinek számtalan hálólukain át csorog a világegyetem úgy, hogy ő az élet egészét felfogja

és felszenteli, mindent, ami az életben látvány, gondolat, gyűlölet, szenvedés és gyönyör.

Malebranche azt mondta, hogy ha megismerünk valami igazat, azért van, mert a dolgokat az Istenben, Isten nézőpontjából látjuk. Számomra valószínűbb ennek az ellenkezője: hogy Isten látja az emberen keresztül a dolgokat, hogy az emberek Isten szemei.

Ortega y Gasset

MODERN NAPLÓBÓL

Nem tiszteljük eléggé árnyékunkat – nem gondolunk rá eleget... Én azonban, aki tudatában vagyok ennek a hibának, szeretném ezt jóvátenni, én üdvözlöm, beszélek hozzá, néha csakis az ő kedvéért kimegyek oda, ahol a legjobban kiemelkedik, és megsétáltatom.

Este a nappal behunyja szemét. Most látni, hogy a fehér lapnak megvan a sajátos fénye, a valódi fénye.

Vannak éjjelek, amikor a hold egységesen összeolvad az egész éjjellel, az összeolvasztást valami igen gyakorlott kéz végzi.

Az ember sose hinné el, hogy a kéz, amelyikről hiányzik egy ujj, valóban elvesztette azt, nem csupán elrejtette.

A múzeumokban van valami természetellenes léggör, s ez bűnöknek, együgyű és gyáva szadizmusnak, bizalmatlan és gonosz önzésnek, elfajzott romlottságnak melegágya. Minden múzeum között az archeológiai múzeum csontosodott meg a legjobban, tele komoly osztályozással, sötétséggel, aggodalommal, elvakultsággal. Itt a legyőzött, a leigázott, elfojtott dolgok elvesztik bájukat, erdőből hozott értelmüket,

kiszáradnak. Ó, ha csak egy órával lenne hosszabb a nap, egy kivételessel, egy ráadással, ez lenne a huszonötödik!... Csak erre az egyetlen órára lenne szükségünk, s akkor mindent befejeznénk.

Milyen meglepő! Mindig meglep az, hogy a szív balra van. Nem lenne kevésbé törekeny, ha jobbra lenne?

A púpos olyan, mint a humorista, aki kifiguráz bennünket, de mi nem csúfolhatjuk vissza, mert az méltatlan lenne.

Az álszentek! – milyen szárított tőkehal-szaguk van!

Mulatságos arra gondolni, hogy az orvosok miképpen reparálják a bábokat, s a bábok azt mondják nekik: Doktor úr!

Ideális az, ahogy a gyermekek jó éjszakát kívánnak. Mikor a gyermekek aludni térnek, az éjszaka jóindulatú lesz, és szíves és álmodó: a gyermekek álmai beillatozzák.

Hazugságok: A kocsivezetővel beszélni tilos. – A királyi ház udvari szállítója. – Szerény tollam, szerény szavaim, szerény személyem. – A merénylet elkövetője egy szegény örült. – Üzleti utazások. – Halálos párbaj. – Szó szerinti fordítás. – Az utolsó

romantikus. – Az ingyenbelépés szünetel. – Új kollégánknak hosszú életet kívánunk. – Bizonyosak vagyunk abban, hogy a kormányzat mindent megtesz, hogy ezt a műremeket ne vigyék ki Spanyolországból. – Független újság. – Örökös engedély X.-nek, a kiváló írónak, csodálata jeléül. – Visszavonhatatlan lemondás. – A műhöz felhasznált szerzők névsora. – Fiatal nő. Tisztességes. Jó családból való.

Ahhoz, hogy az ember dolgozzék, le kell tenni gyűrűjét, olyan az, mint valami kényszermunkás lánc, amely visszafog bennünket és zavar, nem hagyja meg teljes szabadságunkat. Az én szabad prózám még ezt a gyűrűt sem bírja el.

A táncosnőnek sohase légy igazi szerelme, könnyeinek, magános pillanatainak szerelme, mert akkor sohase lesz a tiéd: isteni férje leszél és semmi több.

A kulcsok mindig olyanok, mintha elvesztek volna. A bőröndök kulcsai pedig véglegesebben, mint az összes többi.

Az ember, aki jön-megy a városban, és magát az utat nem kedveli úgy, mint az út célját, szájalmas teremtés, útja fanatizmusba, kegyetlenségbe, dühbe fog torkollani.

A reggel a világ kezdete óta mindig ugyanaz. Olyan erő van jelentőségében, bőségében, ártatlanságában, hogy sem a korok, sem a városok, sem az épületek jellegzetessége nem módosítja.

Nem nézünk eleget a tükörbe. Majdnem sose nézzük meg magunkat. És lehet, hogy gyakrabban kellene megnéznünk magunkat, nem hiúságból, hanem barátságból, mert lehet, hogy a halál órájában majd azt gondoljuk, nem láttuk eleget ezt az arcot, nem figyeltünk rá eléggé.

Hadd közeledjenek hozzánk a képek. Mi közeledhetünk a tárgyakhoz, de sohasem a képekhez. A képek felé egyetlen szándékos lépést sem lehet tenni.

Ramón Gómez de la Serna

SZENVEDÉS ÉS FORMA

A keresztény emberben keresztetik egymást azok az erők, amelyek egyébként kiegyenlítődni látszanak. A kereszténység nem adja meg a kiegyenlítődés menedékét. Ellenben valamennyi ellentétes erőt felszívja magába, és a keresztény embert azok középpontjába állítja és ez a középpont – annak, aki ott áll – egyúttal maga a kezdet. A kereszt nem tagadja meg és nem is semmisíti meg az ellentéteket, hanem formává alakítja. Formát hatalmi szó nem teremthet, mert a forma nem külső kényszer, hanem alakítást, felépítést kíván. A forma arra vár, hogy megformáltassék. A keresztény ember útja minden pillanatban keresztút. A zsidó étellel, amely minden pillanatban célnál volt, az állam versenyez a maga szüntelen célkitűzéseivel, s azzal a harci jelszóval, amelyet mindig újra belekiált a térbe és időbe: eddig és ne tovább! Az örök nép örökkévalóságát túlharsogják más népek fegyverbe öltözött korszakai. A keresztény ember keresztútjával versenyre kel a lélekben még egy hatalom, az egyetlen, amely szintén nem tagadás által akarja legyőzni az ellentétet, hanem a forma által: ez a művészet. Mindjárt kezdetben segítségére volt a léleknek abban, hogy a keresztútra lépjen. Hiszen már egy fél évezrede volt annak, hogy Prométheusz a sziklafalon függött, amikor a Golgotán felemelkedett a kereszt.

A művészet is csak úgy győzi le a szenvedést, ha formálja, nem pedig ha megtagadja. A művész annak tudja magát, akinek megadatott, hogy elmondhassa: mitől

szenved. S egyúttal benne él az első ember némasága is. Nem próbálja „elhallgatni” szenvedését, de nem is akarja „világgá kiáltani”: hanem megjeleníti. S a szenvedés megjelenítésében feloldja azt az ellentmondást, hogy ő maga és a szenvedés egyszerre jelen vannak. Feloldja anélkül, hogy a legcsekélyebb mértékben megcsorbítaná. Tartalmát tekintve minden művészet tragikus, mert a szenvedést jeleníti meg; még a komédiát is az élet állandó nyomorúsága, létünk folytonos hiányérzete hozza létre. A művészet tartalmában tragikus, de formájában minden művészet komikus, mert még a legszönyöbbet is bizonyos romantikus-ironikus könnyedséggel – csak éppen, hogy megjeleníti. A művészet mint megjelenítés, egyszerre tragikus és komikus is. És a nagy megjelenítő valóban olyan, amilyenek Agathón győzelmi lakomáján a hajnali szürkületben megmutatkozik: komikus és tragikus egyszerre. A művészet janus-természete, amely az élet szenvedéseit megnehezíti és egyidejűleg segít az embernek abban, hogy elviselje, ez teszi őt életünk útítársává. Megtanítja az embert, hogyan győzze le a szenvedést anélkül, hogy elfelejtené. Mert az ember nem felejtethet, lelkében állandóan emlékeznie kell. Osztályrésze a szüntelen szenvedés és a szüntelen vigasz. Isten megvigasztalja őt mindazokkal együtt, akik szűkölködnek a vigaszban. A gyászoló könnyeit letörli annak arcáról és minden arcról. De ott fénylenek ezek a könnyek tovább a szemekben addig a napig, amíg eljön minden dolgok nagy megújulása. Addig a vigasztalanság az ember vigasza. Addig a lélek a szenvedésben frissül fel. Addig a megújulás az önfenntartásban van. Addig új erőt gyűjt a régi napok

emlékeiből. Nem az elmúlt örömeiből, csak az elmúlt szenvedésekből meríti a lélek a boldogságot minden időben. Így újul meg önmagában. És az életnek ezt a gyűrűjét maga a művészet kovácsolja.

Valóban úgy tűnik, mintha a művészet a kereszt helyébe lépne. Mi szüksége lehet már a léleknek a keresztre, ha önmagából merít erőt és megújulást? Igen, önmagában hordja a gyűrűt, amelyet a művészet neki ötvözött, de kemény fémabroncsként hordja a szíve körül. Ennek az abroncsnak fel kell pattannia, hogy a lágy szív újra együtt doboghasson minden szív ritmusával. Mert a művészet minden embernek csak a maga külön keresztjét adta meg. S azt is, aki nem gyűlöletet ivott a szeretet mélyéből, azt is csak arra tanította, hogy csodálkozó szemmel megpillantsa a pusztában szomjazó mellett a források ezreit. De nem tette láthatóvá számára a vele egyazon pusztában szomjazók ezreit. Nem tanította meg őt a közös keresztre. Ezt a pogány származású magányos lélek, akinek a vérében nem kering létünk közösségének végső egysége, csak a Golgotán pillanthatja meg. Csak ama kereszt alatt ismerheti fel, hogy az ő lelke egy minden lélekkel. Ekkor a szíve körül meghasad a művészi abroncs, amely nagy fájdalommal szorította; mert valami drága kincs mindeztideig elátkozva feküdt a kút mélyén. És most, amikor a saját fájdalma helyébe és minden emberben az ő maga fájdalmának helyébe az egyetlen hasonlíthatatlan fájdalom lép, lélekről lélekre fonódik az abroncs. S a lélek, amely a kereszt alatt állván, az örök fájdalomtól nyert örök üdvöt, elfelejti, hogy a lét és a megújulás körforgását csupán a saját szívében keresse,

ahol a művészet adja meg annak ritmusát. Belső lényében most már maga is részt vesz az örök szenvedés és örök boldogság körforgásában, amely annak szívét járja át, aki a kereszten oly sokakért, és őerte is megszenvedett.

Franz Rosenzweig

A METAFIZIKAI KÉRDÉS

A bölcelet – az egészséges emberi értelem szemszögéből tekintve – Hegel szerint a „fordított világ”. Ezért vállalkozásunk sajátossága előkészítő magyarázatot tesz szükségessé. Ez viszont a metafizikai kérdezés kettős sajátosságából fakad.

Először is minden metafizikai kérdés mindig a metafizika problematikájának összességét öleli fel. Mindig magáról az egészlől van szó. Azután minden metafizikai kérdést csak úgy lehet feltenni, hogy a kérdező mint olyan elválaszthatatlan a kérdéstől, azaz benne áll.

Ebből merítünk útmutatást: egy-egy metafizikai kérdést mindig az egész szem előtt tartásával és a kérdező létének lényeges helyzetéből kiindulva kell feltennünk. Mi kérdezőnk, itt és most, a magunk számára. Létünket – kutatók, tanítók és tanítványok közösségében – a tudomány határozza meg. Létünk mélyén micsoda lényegbevágó dolog történik velünk, ha a tudomány szenvedélyünkkel vált?

A tudományok területei messze szétágaznak. Tárgyuk feldolgozási módja merőben különböző. A tudományágaknak ezt a szertehullott sokféleségét ma már csak az egyetemek és fakultások technikai szervezete tartja össze. Csupán a szakok gyakorlati célok szerinti elhatárolása ad neki némi jelentőséget. Ezzel szemben a tudományoknak létalapjukban való gyökerezésének tudata kiveszett.

És mégis: minden tudományban – ha legsajátosabb céljukat tartjuk szem előtt – magával a létezővel állunk szemben. Éppen a tudományok szempontjából tekintve egyik területnek sincs elsőbbsége a másik felett. Sem a természetnek a történelemmel szemben, sem megfordítva. A tárgyak semmiféle tárgyalási módja nem múlja felül a másikat. A matematikai ismeret nem tökéletesebb, mint a nyelvtudományi vagy történeti. A matematikai ismeretet csupán „egzaktság”, szabatoság jellemzi, ez azonban nem jelent tökéletességet. Ha a történelemtől egzaktságot követelnénk, vétkeznénk a szellemtudományok sajátos tökéletességének eszméje ellen. A valamennyi tudományban mint ilyenben, uralkodó világhoz kapcsolódó vonatkozás magának a létezőnek keresésére ösztönöz, hogy ez mindenkori léttartalma és létmódja szerint alapos kutatás és megindokolást is tartalmazó meghatározás tárgyává váljék. A tudományok – eszmei – célja az, hogy valamennyi dolog lényege felé irányuló közelebbjutásunkat munkálja.

Az emberi létnek ezt a magához a létezőhöz fűződő világvonatkozását szabadon választott magatartása hordozza és vezérli. Az ember minden tudomány előtti és tudományon kívüli tette is vonatkozásban áll ugyan a létezővel, de a tudomány kiválósága abban rejlik, hogy elvileg, kifejezetten és kizárólag az első és az utolsó szót magának a dolognak adja. A kérdésnek, meghatározásnak és megindokolásnak ebben a tárgyilagosságában meghódolás megy végbe maga a létező előtt, hogy ön maga kinyilatkoztatása magán a létezőn múljék. A kutatásnak és tanításnak ez a szolgáló

helyzete az emberi lét egészében külön, bár korlátok közé szorított uralom lehetőségének alapjává szélesedik. A tudománynak külön vonatkozását a világhoz és az embernek ezt a vonatkozást vezérlő magatartását persze csak akkor érthetjük meg tökéletesen, ha azt látjuk és fogjuk fel, ami ebben az így meghatározott vonatkozásban történik. Az ember – egy létező a sok közül – „tudománnyal foglalkozik”. Ebben a tevékenységben nem kevesebb történik, mint egy – embernek nevezett – létező betörése a létezés egészébe, mégpedig olyanformán, hogy a létező ebben és ezzel a betöréssel azzá bontakozik ki, ami és amilyen most. A kezdeti behatolás a létezőt a maga módján elsősorban önmagához emeli.

Ez a hármas mozzanat – a világhoz való vonatkozás, magatartás, behatolás – a maga gyökeres egységében a létezés lelkesítő egyszerűségét és élességét plántálja a tudományos létbe. Ha az ekként átvilágított tudományos létet a magunk számára kifejezetten birtokunkba vesszük, ezt kell mondanunk: az, ami a világhoz való vonatkozás célja, maga a létező – és semmi más.

Martin Heidegger

ELLENTMONDÁS

Az ellentmondások, amelyekbe a szellem beleütközik, az egyedüli valóságok, a valóság kritériumai. A képzelet világában nincs ellentmondás. Az ellentmondás a szükségszerűség próbaköve.

A lelkünk mélyéig hatoló ellentmondás, ez a széttépetés, ez a kereszt.

Amikor a figyelmet valamire erősen ráirányítva az ellentmondás nyilvánvalóvá lesz, megtörténik a szétválás. Ha állhatatosan követjük ezt az utat, elérjük a megszabadulást.

Az ellentétek ábrázolható viszonya az ellentmondások transzcendens viszonyának képe.

Minden igazán jó egymásnak ellentmondó elemeket rejt magában – következőképpen lehetetlen. Aki figyelmét valóban erre a lehetetlenségre szögezi és mégis cselekszik, jól cselekszik.

Ez a szó: *jó*, egészen más értelmet nyer a jó-rossz kölcsönviszonyában, mint akkor, ha magára Isten lényére mutat rá.

Az ember nagy szenvedése, amely már a gyermekkorban kezdődik és a sírig kíséri, hogy szemlélni és enni két különböző művelet. Az örök üdvösség állapotában nézni és enni nem különbözik.

Amit itt lenn szemlélünk, nem valóságos, mindössze díszlet. Amit megeszünk, az elpusztul, nem valóságos.

Ez a szétválasztás bennünk az eredendő bűn szülötte.

Az össze nem egyeztethetők egyidejű jelenléte a lélek viselkedésében az egyszerre kétfelé billenő mérleg: ez a szentség, a mikrokozmosz megvalósítása, a világ rendjének követése.

Ellentétek és ellentmondások. Ahogy az ellentétek viszonya képes megérinteni a természeti lényt, úgy képes az ellentmondó gondolatok összessége érinteni Istent.

Istentől ihletett ember az a személy, akinek magatartását, gondolatait, érzelmeit közölhetetlen fonál fűzi egybe.

Létezik egy világ feletti valóság, téren és időn és az ember mentális univerzumán túl. Túl mindazon, amit az emberi értelem csak érinthet. E valóság megfelelője az emberi szív magjában az abszolút jó éhsége, ami szüntelenül ott él, de e világban sohasem találja meg táplálékát. Ez az abszolút jó itt lenn az abszurdításban, a megoldhatatlan ellentmondásokban nyilatkozik meg, azokban, amelyekbe az emberi gondolat, míg csak e világban kering, állandóan beleütközik.

Amint a világ realitása a tények egyedüli alapja, ugyanúgy az a másik realitás a jó egyetlen alapja.

Amikor a világos fogalom beleütközik a felfoghatatlanba, a realitás ütközőpontjához értünk.

Az ember csak akkor gondolkozik igazán, ha gondolatának tárgya a végső következtetés elől elrejtőzik.

SZERETET

A szeretet ínségünk jele. Isten csak önmagát képes szeretni – mi csak azt, ami más.

Istent nem azért kell szeretni, mert Ő szeret bennünket. Mivel Isten szeret bennünket, azért kell önmagunkat szeretni. Mi más indítéka lenne az önszeretetnek? E kitérő nélkül képtelenek vagyunk önmagunkat szeretni.

Ha szememet bekötik és kezeimet egy bothoz erősítik, ez a bot elválaszt a dolgoktól, de általa szerzek azokról tapasztalatot. Csak a botot érzem, csak a falat veszem észre. Így vannak a teremtmények a szeretet képességével. A természetfeletti szeretet csak a teremtményeket érinti, és csak Isten felé irányul. Csak a teremtményeket szereti (és van-e valami más, amit szerethetünk?) mint közvetítőket. Ilyenképpen minden teremtményt egyaránt szeret, s közülük önmagát sem vonja ki. Szeretni az idegent, mint önmagammat, már ellenszólamát is jelenti: szeretni önmagammat, akár az idegent.

Az istenszeretet tisztaságának jele, ha az öröm és a szenvedés *egyforma* hálát sugall.

Platón szemében a testi szerelem az igazi szeretet lefokozott képe. A tiszta emberi szeretet (a hitvesi hűség) ennek már kevésbé elhomályosult képe. A szublimáció gondolata csak a jelenkor ostobaságából fakadhatott.

A hit más embernek mint emberi lénynek létezésében maga a szeretet. Felismerni valakit lényre teljében csak a szeretet képes.

A szellemet semmi sem kényszeríti, hogy bármi létezésében higgyen (szubjektívizmus, abszolút idealizmus, szolipszizmus, szkepticizmus: lásd az *Upanisadokat*, a taoistákat, Platónt, akik ezzel a szellemi magatartással a megtisztulás végett élnek). Ezért a léttel való kapcsolat egyetlen szerve az elfogadás, a szeretet. Ez az oka, hogy a szépség és a valóság azonos. Ez az oka, hogy az öröm és a valóságérzés azonos.

A szükségérzet, hogy megalkotói legyünk annak, amit szeretünk, Isten utánzásának kényszerérzete. Ez azonban a hamis istenség iránti vonzódás – feltéve, hogy nem folyamodunk az ég másik oldaláról látott mintaképhez...

A teremtmények iránt érzett szeretet: nem szeretet Istenben, hanem az a szeretet, amely úgy hatolt át Istenen, mint a tűzön. Szeretet, amely teljesen leoldja magát a teremtményekről, hogy Istenhez emelkedjék, majd Isten teremtő szeretetével egye-

sülve visszaereszkedik. Így egyesül az emberi szeretetet széttépő két ellentét: szeretni a kedves lényt, úgy, amilyen, és az őt újjáteremtő akarat.

A teremtmények iránti képzelt szeretet. Az embert kötelék fűzi össze ragaszkodásának valamennyi tárgyával, ám a kötél mindig szétszakadhat. Ugyanily kötelék fűz a képzelt Istenhez, ahhoz az istenséghez, akinek számára a szeretet szintén kötelék. A valóságos Istenhez nem vagyunk odakötözve, ezért nincs is kötél, ami elszakadhatna. S belénk hatol. Egyedül neki van hozzánk bejárata.

A lények, akiket szerettek, teremtmények. A véletlen szülőttei. Találkozásunk is a véletlen műve. Mindaz, amit gondolnak, éreznek és tesznek, korlátozott, és jónak-rossznak vegyülete. Mindennek teljes tudatában lenni és nem szeretni őket kevésbé. Utánozni Istent, aki végtelenül szereti a véges dolgokat a maguk végességében.

Az egyetlen jó, ami a véletlennek nem kiszolgáltatott, az, ami a világon kívül van.

Trója pusztulása. A virágba borult gyümölcsfák szirmainak hullása. Tudni, hogy a legfőbb érték nem az egzisztenciában gyökeredzik. Ez az, ami szép. Miért? A lelket túlvetíti az időn.

Isten a teremtésben csak hiány alakjában lehet jelen.

A rossz és Isten ártatlansága. Istent végtelen távolba kell helyezni ahhoz, hogy a rossztól érintetlennek fogjuk fel, és viszont: a rossz arra figyelmeztet, hogy Istent végtelen távolba kell helyezni.

Ez a világ mint Istennek teljes hiánya, Isten maga. A szükség mint a jótól teljesen különböző, maga a jó. Ez az oka, hogy a szerencsétlenségben minden vigasz eltávolít a szeretettől és eltávolít az igazságtól.

Ez a misztériumok misztériuma. Ha ezt értjük, biztonságban vagyunk.

„Kelet sivatagában...” A sivatagban kell lenni, mert akit szeretnünk kell, nincs jelen.

Aki életét Istenbe vetett hitébe helyezi, elvesztheti hitét. Az viszont, aki életét magába Istenbe teszi, hitét sohasem fogja elveszíteni. Életünket az érinthetetlenbe helyezni. Ez lehetetlen. Ez a halál. Ez az, ami szükséges.

„Nevet az ártatlanok nyomorúságán.”: Isten csendje. A földi zajok utánozzák ezt a csendet. Ezek semmit sem jelentenek.

Amikor lényünk legmélyéig szükségünk lenne egy neszre, ami valamit mondana, amikor válaszáért kiáltunk, és az nem adatik meg nekünk, ekkor érintjük Isten csendjét.

Képzeletünk rendszerint szavakat szór a zajokba, valamint játszadoxva alakzatokat látunk a füstben. Mikor azonban túlságosan kimerültek vagyunk, mikor nincs több bátorságunk játszani, akkor igazi szavakra van szükségünk. A kiáltás bensőnket feltépi. Nem kapunk semmit, csak a csendet.

Némelyek, miután ide jutottak, bolond módjára önmagukban beszélnek. Tegyenek ezután bármit, irgalmat kell érezni irántuk. Mások, kevesen, egész szívüket átadják a csendnek.

Ez a világ bezárt kapu. Ez a gát. És ez az átjáró.

A szeretet nem vigasz – a szeretet fény.

Simone Weil

ÁTKELÉS A VIZEKEN

Ananda Coomaraswamy rámutatott, hogy mind a buddhizmusban, mind a brahmanizmusban az utazást ábrázoló Zarándok útjának háromféle kapcsolata lehet az élet- és halálfolyam szimbólumával. Az utat meg lehet tenni ár ellenében, a forrás felé, vagy átkelve rajta a túlsó partra, vagy pedig a folyás irányát követve, a tengerig. Amint helyesen rámutatott, ezeknek a látszólag különböző szimbólumoknak valójában azonos spirituális értelmük van, s ez megfelel a metafizika természetének, amely – annak ellenére, hogy tökéletesen egységes – sohasem „szisztematikus”...

Az első, „az ár ellen haladni” bizonyos tekintetben talán a legjelentősebb, mert ebben az esetben a folyót mint világtengelyt kell felfogni: ez az „égi folyó”, amely leszáll a földre, és amelyet a hindu tradíció olyan nevekkel illet, mint Ganga és Saraswati, s ezek valamennyien a Sakti egy-egy aspektusát jelentik. A héber Kabalában ennek az életfolyamnak megfelelői a szefirák fájának csatornái; ezek pedig a magasabb világ befolyásának közvetítői az alsóbb világba, s közvetlen kapcsolatban állnak a Sekinával, a Sakti megfelelőjével. A Kabalában szó van a „felfelé áramló víz”-ről is, amely az égi forráshoz való visszatérést jelenti...

Még egy hasonlóság – s egyúttal különbség figyelhető meg, ha ez utóbbit a földi Paradicsom négy folyójának szimbolikájával vetjük össze. Ezek a föld felszínén horizontálisan terjeszkednek, és nem vertikálisan, a tengely irányában; forrásuk az Életfa

lábánál ered, amely természetesen éppúgy a Világtengely, mint a Kabala szefirot-fája. Azt mondhatjuk tehát, hogy az égi hatások az Életfán át a földi világ centrumába érve a négy folyón keresztül áramlanak szét, vagy pedig mintegy az Életfába lépve, innen osztódnak és áradnak szét a tér irányait követve. Ebben az esetben az „ár ellen haladás” két fázisát lehet tekintetbe venni. Az első a horizontális, amely a világ centrumába vezet: a második a centrumból indul ki, és a világtengely mentén vertikálisan terjed... Jegyezzük itt meg, hogy ennek a két egymást váltogató fázisnak beavatási szempontból megvan a maguk megfelelése a „kis misztériumok” és a „nagy misztériumok” területén.

A második eset – az „átkelés a folyamon” szimbóluma kétségkívül elterjedtebb és általánosan ismertebb. Az átkelés a hídon (vagy gázlón) majd minden hagyományban szerepel, és különösképpen bizonyos beavató rítusokban. Az átkelés történhet tutajon, vagy bárkán is, utóbbi szorosán kapcsolódik a hajózás általános szimbolikájához. A folyam, amelyen ez esetben átkelnek, sajátosan a „halálfolyam”; a part, ahonnan indulnak: a változásoknak alávetett világ, azaz a megnyilatkozott lét birodalma (amelyet leggyakrabban emberi és testi állapotában fognak fel, mivel ténylegesen ez az, ahonnan távozni kell). A másik part a Nirvána, a létnek azon állapota, amely véglegesen megszabadult a haláltól.

Ami a harmadik esetet, a „leereszkedő áramlást” illeti, az óceán itt nem valami nagy kiterjedésű vizet jelent, amelyet át kell szelni. Ellenkezőleg: az óceán maga az

elérendő cél, a Nirvána megjelenítése. Ezzel a két part szimbolikus jelentése is megváltozik az előbbiekhöz képest, sőt ez egyúttal példa a szimbólumok kettős értelmére: többé nem arról van szó, hogy egyik partról a másikra jussunk, hanem hogy mind ezt, mind azt elkerüljük. Az előbbi két part egymásnak megfelelően az „emberek világa” és az „istenek világa”, más szóval a mikrokozmosz és a makrokozmosz világa. A célhoz jutás érdekében magában a vízfolyamban más veszélyeket is el kell kerülni. Ezeket a veszélyeket a krokodil szimbolizálja, amely „az árral szembeszáll”... Ez a nyitott állkapcsú ragadozó a halált jelképezi, és mint ilyen, ő a „kapuőr”, a folyótorkolat viszont a kapu szimbóluma.

A MINDENT LÁTÓ SZEM

A kereszténység és szabadkőművesség egyik közös szimbóluma a háromszögbe írott héber tetragramm (*jhvh*), vagy olykor csupán egy jod, a tetragramm első betűje, mint az egész rövidítése, amely principális jelentőségénél fogva önmagában is egy isteni nevet alkot, sőt – bizonyos tradíciók szerint a legelsőt. A jodot néha egy szem helyettesíti, ezt általában a „Mindent látó szem”-nek nevezik (*the all-Seeing Eye*). A jod és a szem hasonló alakja valóban alkalmas erre az asszociációra.

Mindenekelőtt hangsúlyozni kell, hogy az a háromszög, amelyről itt szó van, mindig középponti helyet foglal el, és ezenfelül a szabadkőművességben pontosan a nap és a hold között helyezkedik el. Ebből már következik, hogy a háromszögbe helyezett szem nem lehet olyan alakú, mint a közönséges jobb vagy bal szem, mivel az Univerzális Embernél (amennyiben a makrokozmoszsal azonosul) a napnak ténylegesen a jobb, a holdnak a bal szem felel meg. Ahhoz tehát, hogy a szimbólumot helyesen értelmezzük, ennek a szemnek „frontálisnak” vagy centrálisnak kell lennie, más szóval ez a „harmadik szem”, amelynek hasonlósága a joddal így még szembetűnőbb. Ez az a harmadik szem, amely mindent lát az örök jelen tökéletes egyidejűségében...

Az álló háromszög valójában a Princípiumra vonatkozik, amikor azonban a visszaverődés által megfordulva nyilatkozik meg, azt a látszatot kelti, mintha a benne levő szem felé irányulna, azaz a Princípium fordulna a manifesztáció felé; ilyenkor a „mindenütt jelenlévő” általános értelméhez még a „gondviselés” jelentés is járul.

Egyébként, ha ezt a visszaverődést az emberre vonatkoztatva szemléljük, észre kell vennünk, hogy a fordított háromszög nem más, mint a szív geometrikus sémája; közepében a szem pedig pontosan a „szív szeme” (*aynul-qalb* az iszlám ezotériában), annak valamennyi következményével. Sőt mi több, egy más ismert kifejezést kell a fentiekhez csatolni: a „nyitott szív”-ét. Ez a nyíl, vagy szem, vagy jod szimbolikusan sebként is ábrázolható. Emlékezzünk Saint-Denis d'Orques sugárzó szívére..., akinek sebe láthatóan jod formájú.

De még ez sem minden. Ugyanakkor, amikor a jod a „szív szemét” ábrázolja, egy másik hieroglifikus jelentése a „csíra”, amely a szívben szimbolikusan gyümölcsés alakul át; ezt mind makrokozmosz, mind mikrokozmosz jelentésében értelmezni lehet. Ez utóbbi értelmezése szerint – az emberre alkalmazva – a „harmadik szemet” vonatkozásba lehet hozni a *luzzal*, amelyben a „frontális szem” és a „szív-szem” két különböző lokalizációt képvisel, és amely a „mag”-ot vagy a „halhatatlanság csíráját” jelenti. Bizonyos tekintetben igen jelentős még, hogy az arab *aynul-khuldb* kifejezés két értelmet rejt. Az egyik a „halhatatlanság szeme”, a másik a „halhatatlanság forrása”. A legenda szerint a halhatatlanság e folyadékát Arimateai József fogta fel a Graalban. Végezetül emlékeztetünk arra, hogy a kehely maga a szív egyenértékű szimbóluma, s mint a szívet, hagyományosan a kelyhet is a fordított háromszöggel sematizálják.

René Guénon

BÚCSÚ A FILOZÓFIÁTÓL

A filozófiának akkor fordítottam hátat, amikor képtelen lettem Kantban az emberi gyengeségnek valami nyomát is felfedezni, s az igazi szomorúságnak még árnyát se: sem Kantnál, sem a többi filozófusnál. Zene, misztika, költészet tekintetében a filozofálás lefokozott élethév, kétes mélységet árul el, s az ilyesminek csak a gyávák és langyosak szemében van tekintélye. A filozófia egyébként, lévén személytelen izgalom és menekülés vérszegény eszmék oltalmába, mindazoknak mentsvára, akik az élet zabolátlan lendületétől visszarettennek. A filozófusok többsége általában *jól* végezte: ez a legfőbb érv a filozófia ellen. Szókratész halálában sincs semmi tragikus: egy félreértés, egy pedagógus vége. És az a Nietzsche, akinek elméje elborult: a költő és a látnok volt, extázisait vezekelte le, és nem következtetéseit.

Magyarázatokkal nem lehet kijátszani az egzisztenciát, mert azt csak viselni lehet, szeretni vagy gyűlölni, bálványozni vagy rettegni tőle, a boldogságnak és irtózatnak abban a váltakozásában, amely maga a lét ritmusa, hullámműve, disszonanciája, hol keserű, hol ujjongó szenvedélye.

Kit ne ért volna meglepetésszerűen vagy kényszerűen olyan cáfolhatatlan kudarc, amikor imára emelte kezét, hogy aztán üresebben ejtse vissza, mint akár a filozófia válaszai.

Azt mondhatjuk, a filozófia hivatása óvni bennünket – amíg csak a sors kénye nem vet a zürzavar sodrába, de csávában hagy, mihelyt kénytelenek vagyunk belevetni magunkat. Lehet ez másképp, mikor látjuk, hogy az emberiség szenvedése mily kevésbé hatolt be a filozófiába? A filozófia művelése nem termékeny, csupán tiszteltre méltó. Az ember mindig büntetlenül lehet filozófus: sors nélküli foglalkozás, amely a semleges, üres órákat terjedelmes gondolatokkal tölti meg, órákat, amelyek szembeszállnak az Ótestamentummal, Bachhal, Shakespeare-rel. És vajon ezek a gondolatok testet öltve felérnek-e Jób siralmának egyetlen lapjával, Macbeth rettenetével, vagy egy kantáta fenségével? Az ember nem *vitatja* az univerzumot – az ember *kimondja*. A filozófia pedig nem mondja ki. A valódi problémák csak akkor kezdődnek, amikor az ember a filozófiát áttekintette és kimerítette, amikor e hatalmas kötet utolsó fejezetéhez ér, ahol az Ismeretlen előtt való lemondás jeleként ott a végpont – ott, az Ismeretlen előtt, amelyben minden pillanat gyökerezik, és amellyel küzdenünk kell, mert az természetesen sürgetőbb, fontosabb, mint a mindennapi kenyér. A filozófus itt csávában hagy: a szerencsétlenség ellensége, józan és elővigyázatos, mint a ráció. És mi itt maradunk egy-egy régi pestises társaságában, egy költőben, aki minden elragadtatás ismerője, egy muzsikus társaságában, akinek fensége a szív szféráin áthatol. Valóságosan csak a filozófia végeztével, annak romjai felett kezdünk élni, amikor megértettük rettentő semmisségét, és azt, hogy hiábavaló oltalmát keresnünk, segítséget nyújtani nem fog.

ELSŐ LÉPÉS A MEGSZABADULÁS FELÉ

Ahhoz, hogy lényeges tapasztalatra tegyünk szert, vagy a dolgok merő látszatától függetlenné váljunk, nem szükséges a nagy problémák felvetése; bárki képes Istenről értekezni, vagy metafizikai mezt ölteni magára. Az olvasmányok, a beszélgetések, a semmittevés mind hozzásegítenek. Semmi sem általánosabb, mint az álnyugtalan – mert mindent meg lehet tanulni, még a nyugtalanságot is.

Létezik azonban valódi nyugtalan is, a természettől fogva nyugtalan. Arról lehet felismerni, ahogyan a szavakra reagál. Felismeri-e hiányosságukat, szenved-e előbb kudarcuktól, majd ujjong-e? Ha igen, kétségtelen, hogy felszabadult, vagy felszabadulásra kész szellemmel állunk szemben. Mivel a szavak kötnek a dolgokhoz, nem tudunk tőlük megszabadulni, ha előzőleg nem szakítunk velük. Aki a szavakra épít, ismerjen bár minden bölcsességet, szolgaságban és tudatlanságban marad. Ezzel szemben, ha fellázad ellenük és borzadva fordul el tőlük, közeledik a megszabaduláshoz. Ezt az irtózatot nem lehet megtanulni, nem lehet átadni, lényünk legmélyéből csírázik ki. Egy szegény elmeháborodott, aki hányattatásainak forgatagában egyszerre csak ráérez, közelebb jut a valódi tudáshoz, és „felszabadultabb”, mint a megrázókérdésekre képtelen filozófus. A filozófia ugyanis korántsem küszöböli ki a lényegtelent, sőt, vállalja és tetszeleg benne: nem arra irányul-e minden erőfeszítése, hogy megakadályozza a ráébredést a szó és a világ kettős semmiségére?

M. Cioran

Versek, szemelvények

* * *

A szeretet

Amikor a szeretet int felétek, kövessétek őt,
Jóllehet minden útja nehéz és meredek.
És mikor szárnyai átölelnek, engedjétek át néki magatokat,
Jóllehet a belsejében rejlő kardok sebet ejthetnek rajtatok.
És amikor szól hozzátok, higgyetek szavának,
Jóllehet hangja összetörheti álmaitokat, miként az északi szél pusztává seprí a
kertet.

Mert amiként a szeretet koronával ékesít, azonképpen fog keresztre feszíteni is.
Amiként növekedésteket segíti elő, azonképpen nyeseget is.

Amiként felszárnyal magasságotokba, és megsimogatja leggyengébb ágaitokat,
Azonképpen száll le gyökereitekhez is, és megrendíti őket a földhöz való kapaszkodásban.

Mint a gabona kalászait, úgy gyűjt be benneteket magának.

Kicsépel benneteket, hogy mezítelenné váljatok.

Megrostál benneteket, hogy megszabadítson a pelyvától.

Fehérre öröl benneteket.

Megkeleszt benneteket, míg képlékennyé nem lesztek;

És azután szent tüzére vet benneteket, hogy szent kenyérré legyetek Isten szent lakomáján.

Ezt teszi véletek a szeretet, hogy megismerjétek szívetek titkait, s e tudás által az Élet szívének egy darabjává váljatok.

Hanem ha félelmetekben a szeretetben csak a békét és az örömet keresitek,

Akkor jobb, ha elföditek mezítelenségteket, és elmentek a szeretet szérűjéről

Az évszakok nélküli világba, ahol nevelhettek, de nem teljes szívből, és sírhattok is, de minden könnyet nem sírhattok el.

A szeretet nem ad egyebet, mint önmagát, és nem vesz el semmit, csupán önmagából.

A szeretet nem birtokol, és nem birtokolható.

Mert a szeretetnek elég a szeretet.

Amikor szerettek, ne mondjátok: „Isten a szívemben lakik”; mondjátok azt: „Isten szívében lakom”.

És ne gondoljátok, hogy irányíthatjátok a szeretet útját, mert a szeretet, ha méltónak talál rá, maga irányítja majd a ti útjaitokat.

A szeretet nem vágyik egyébre, mint beteljesíteni önmagát.

De ha szerettek, és a szeretet vágyakat ébreszt, legyenek ezek a ti vágyaitok:

Hogy összeolvadjatok, s legyetek olyanná, mint a sebes patak, mely az éjszakában zengi dalát.

Hogy megismerjétek a túlságos gyengédség kínját.

Hogy a szeretet megértése ejtsen sebet rajtatok;

És hogy véreteket akarva, derűsen hullassátok.

Hogy hajnalban szárnyra kelt szívvel ébredjétek, és hálát adjatok az új napért, mely szeretetre virrad;

Hogy délben megpihelve a szeretet mámoráról elmélkedjétek;

Hogy az est leszálltakor hálával menjétek haza;

S ha nyugovóra tértek, ajkatok azért mondjon imát, akit szerettek; dalotok őt dicsérje.

Kahlil Gibran

A Hang

Az általatok érzékelhető és nem érzékelhető anyagi világotok szinte üres. De nem mondható el ugyanez a szellemvilágról.

A világmindenség nagyon is be van népesítve azokkal a szellemi lényekkel, akikkel bár kapcsolatba kerülhettek, de érzékszerveitek nem erre vannak hangolva.

Ez a szinte anyagban szegény, de szellemekben óriási módon gazdag világmindenség éppen a Vízöntő jegyében fordul rá különös módon e szellemvilágra, amelynek gondolatainak töredéke sűrűsödött egykor anyaggá.

Annak a lelki-szellemi kibontakozásnak, mely előtt áll a világmindenség, előszelét érezni lehetett már a hetvenes évek felé. Ez a lelki-szellemi ébredés éppen a Vízöntővel folyammá duzzad, s bizony a fölkínált lehetőségek veszélyt is hordoznak magukban. A veszély pedig a parttalanság.

Tudnotok kell, hogy Én csak belülről vagyok képes fényesíteni. A Vízöntő éppen azt teszi jobban lehetővé számotokra, hogy a látszat mögé lássatok, s jobban át tudjátok élni azokat a mélységeket, melyek az Én békémet, örömeimet hordozzák.

A Vízöntő tehát nagyobb lehetőségeket arra, hogy Velem és egymással kifelé is hatékony, vonzó kapcsolatokat tudjatok kiépíteni. De csupán a lehetőséget adja. Helyettetek nem, csak értetek, miattatok. Az nem érdekes, ki, mikor és hogyan járatott le

Engem önmagában és mások előtt a múltban. Az a fontos, hogy vonzókká váljatok a jó szándékú emberek felé.

Megmarad tehát a döntéstek és az ezzel járó felelősségtek is. A Vízöntő csillagkép nagyon felfokozza a világmindenséget benépesítő szellemvilág felétek irányuló hatékonyságát, s így tisztultabb szemekkel, sőt LÁTÓ szemekkel láthatjátok meg, hogy milyen irányt kell vennetek. De az igazi vezérlő kalauz kell, hogy a Lelkem maradjon.

A Vízöntőben nemcsak SZEMEK fognak rendelkezésekre állni a látásra, hanem nagyobb ERŐ is, hogy valóban képesek legyetek a meglátott jó megtételére. De erre kényszerítve nem lesztek, (...) kevésbé lesztek akadályozva a jó megtételére. Ilyen értelemben igaz, hogy a Vízöntőben nem csak látástok tisztul, hanem csökken az Engem elhomályosítani akaró külső és belső kényszer ereje is, s így könnyebben tudtok dönteni Mellettem.

Adjatok hálát mennyei Atyátoknak, hogy ebben a korban élhettek. Köszönjétek meg, hogy így dönthettetek. Köszönjétek meg azt a szerepet, amelyet vállalhattatok, s mely szerephez minden kelléket megkaptatok, hogy tökéletesen átélhessétek saját örömeitökre és az egész szellemvilág örömére.

A HANG-ból

A zárándok

A zárándok fáradhatatlan lépéseitől egyre szélesebb az ösvény, a hazavezető út. Ez az út soha nem sötét, az előttünk járók fénye addig világítja meg a számunkra következő útszakaszt, ameddig benső szemünk ellát... Nincs tehát alkalom bármit is elrejtetni, a sötétség fátyolával eltakarni.

Az Út soha nem üres, soha nem magányos, még ha néha úgy is érezzük.

Nincs sietség, nincs sürgetés. Nincs vesztegetni való idő...

Ezt valahol minden zárándok érzi, ezért ki-ki a maga képessége szerint iparkodik. Néhányan már messze elöl haladnak. Őket követni lehet. Mások leszakadtak tőlünk... Ők majd bennünket követhetnek...

Soha senki nem vándorol egyedül

A zárándoknak három dolgot kell kerülnie:

- Nem viselhet csuklyát, vagy fátylat, amely mások elöl elfedi arcát,
- Nem vihet magával olyan kulacsot, amelybe csak saját ivóvize fér...,
- Nem vihet a vállán olyan botot, amelynek nincs kampója.

A fentieket ki-ki értse úgy, ahogy akarja...

Minden zárandok magával kell hogy vigyen az Útra:

- Egy edényben parazsat, amelynél társai megmelegedhetnek,
- Egy lámpást, mely szívét világítja meg, hogy társai olvashassanak benne,
- Egy erszény aranyat, amelyet nem szór el az út mentén, hanem eloszt társai között,
- Egy lepecsételt urnát, melyben minden aspirációját hozza, hogy lába elé vesse majd annak, aki a Kűszöb előtt vár rá...

A fentieket ki-ki értse úgy, ahogy akarja...

Gnóthi szeauton: Ismerd meg önmagadat!

A delphoicától jóslást kértek az emberek, a jövőjükre, a sorsukra voltak kíváncsiak. A jós azt felelte: Ismerd meg önmagadat, és tudni fogod a sorsodat. Mert a sorsod te vagy. Nem külső erők uralkodnak rajtad, az istenek benned vannak, s jelleted, személyiséged alakítja, formálja jövődet. Változtass magadon, és változni fog a sorsod is. Fogadd el magadat, és el tudod majd fogadni sorsodat is. Ez a „gnóthi szeauton” igazi értelme.

Szükséged van rám? Itt vagyok!

Te nem láthatsz engem, de Én vagyok a fény, ami téged láthatóvá tesz.

Te nem hallasz engem, de Én a hangodon beszélek.

Te nem érzel engem, mégis Én a kezed ereje vagyok.

Én eredményessé teszek annak ellenére, hogy az utamat nem érted.

Én eredményessé teszek annak ellenére, hogy művemet nem ismered fel.

Én nem vagyok földöntúli jelenség, Én nem vagyok misztérium.

Csak egy teljes belső nyugalomban, túl minden személyiségen tudod meg,

hogy Én vagyok és csak mint érzést, mint hitet tapasztalod,

de mégis itt vagyok, mégis hallok, és mégis válaszolok.

Ha szükséged van rám, akkor Én itt vagyok, ha Te engem megtagadsz,

akkor is itt vagyok, ha félsz, akkor is itt vagyok.

Itt vagyok, ha imádkozol, és akkor is ha nem imádkozol.

Én benned vagyok és Te Énbennem.

Csak tudatodban lehetek Tőled elválasztva, mert csak a tudatodban

létezik a TIÉD és ENYÉM fogalma

de mégis, a tudatodban tudsz engem megismerni és átélni.

Engedd el a romboló félelmet a szívedből.

Ha Te már nem állsz a saját utadban, akkor megtalálsz.

Egyedül nem tudsz semmit sem csinálni, de Én tudok mindent
és Én mindenhol vagyok.

Ha a jót nem akarod látni, az akkor is itt van, mert Én itt vagyok.

Itt vagyok, mert itt kell lennem, mert vagyok.

Csak bennem van a világnak értelme.

Csak általam nyer a világ testet.

Csak általam megy a világ előre.

Én vagyok a törvény, amin az élőlények mozgása és fejlődése nyugszik.

Én vagyok a szeretet, ami a törvény testesülése.

Én biztonság vagyok. Én békesség vagyok, egy vagyok veled.

Én vagyok az egység.

Én vagyok a törvény, ami szerint Te élni tudsz.

Én a szeretet vagyok, amiben Te bízatsz.

Én akkor is vagyok, ha Te nem látsz, Én nem hagylak el.

Ha hited bennem meginog, én bízom benned, mert én ismerlek és szeretlek.

SZERETLEK TÉGED ÉS VELED VAGYOK!

Szeretet

Az élet végtelen körforgásában, ahol most vagyok,
minden teljes, egész és tökéletes.
Békében és harmóniában élek mindenkivel, akit ismerek.
Lényem középpontjában a szeretet végtelen forrása van.
Hagyom, hogy ez a szeretet a felszínre törjön.
Megtölti a szívemet, a testemet, a szellememet,
a tudatomat, egész lényemet,
szétárad belőlem minden irányban,
majd visszatér hozzám megsokszorozva.
Minél erősebb bennem a szeretet,
annál erősebben kell szeretnem.
Kifogyhatatlan a készlet.
Akkor érzem jól magam, ha szeretek,
így nyilvánítom ki belső örökömet.
Szeretem magamat;
ezért szeretettel viselem gondját testemnek.
Tápláló ételekkel és italokkal látom el,
szeretettel ápolom és öltöztetem,

a testem pedig szeretettel
viszonozza gondoskodásomat:
egészségtől s energiától duzzad.

Szeretem magamat;
ezért kényelmes otthonban élek,
amely kielégíti igényeimet,
ahová mindig öröm hazatérnem.

A szobákat a szeretet rezgéseivel töltöm meg,
hogy aki csak belép, magamat beleértve,
érezze ezt a szeretetet, és részesüljön
gyógyító erejében.

Szeretem magamat; ezért olyan munkát végzek,
amelyben örömemet lelem, amelyben kamatoztathatom
alkotóképességemet és tehetségemet.

Olyan emberekkel és emberekért dolgozom,
akiket szeretek, és akik szeretnek engem,
munkámat pedig jól megfizetik.

Szeretem magamat; ezért a szeretet jegyében
élek és gondolkodom, hisz tudom,
amit embertársaim felé nyújtok,

azt megsokszorozva visszakapom.
Csak kedves emberekkel találkozom,
hisz bennük saját magamat látom.
Szeretem magamat;
ezért megbocsátok s elengedem a régi sérelmeket,
csak így lehetek szabad.
Szeretem magamat; ezért teljesen a jelenben élek,
minden perc szépségét felismerem, és a jövőmet
fényesnek, boldognak, biztonságosnak tudom,
mivel az Univerzum szeretett gyermeke vagyok
és a Világegyetem szeretettel viseli gondomat
most és mindörökké.
Világomban minden rendben van.

Meghallgatott imádság

Erőt kértem az Úrtól, –
s ő nehézségeket adott,
melyeken megedződtem.

Bölcsességért imádkoztam, –
és problémákat adott,
melyeket megtanultam megoldani.

Előmenetelt óhajtottam, –
gondolkodó agyat és testi erőt kaptam,
hogy dolgozzam.

Bátorságot kértem, –
és Isten veszélyeket adott,
melyeket legyőztem.

Szeretetre vágytam, –
és kaptam az Úrtól bajba jutott embereket,

hogy segítsek rajtuk.

Kegyess jóindulata helyett
alkalmakat kaptam a jóra.

Semmit nem kaptam, amit kértem,
és mindent megkaptam, amire szükségem volt.

Meghallgatta imádságomat!

Ismeretlen szerző

Pál 1. levele a Korinthusbeliekhez:

13. rész

1. Ha embereknek vagy angyaloknak nyelvén szólok is, szeretet pedig nincsen én bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc, vagy pengő cimbalom.
2. És ha jövendőt is tudok mondani, és minden titkot és tudományt ismerek is; és ha egész hitem van is, úgyszólván, hogy hegyeket mozdíthatok ki helyökről, szeretet pedig nincsen én bennem, semmi vagyok.
3. És ha vagyonomat mind felétem is, és ha testemet tűzre adom is, szeretet pedig nincsen én bennem, semmi hasznom abból.
4. A szeretet hosszú tűrő, kegyes; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel,
5. Nem cselekszik éktelenül, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a gonoszt,
6. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal;
7. Mindent elfedez, mindent hiszen, mindent remél, mindent eltűr.
8. A szeretet soha el nem fogy: de legyenek bár jövendőmondások, eltöröltetnek; vagy akár nyelvek, megszűnnek; vagy akár ismeret, eltöröltetik.
9. Mert rész szerint van bennünk az ismeret, rész szerint a prófétálás:
10. De mikor eljő a teljesség, a rész szerint való eltöröltetik.

- 11.Mikor gyermek valék, úgy szóltam, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek, úgy értettem, mint gyermek: minekutána pedig férfivá lettem, elhagytam a gyermekhez illő dolgokat.
- 12.Mert most tüköráltal homályosan látunk, akkor pedig színről-színre; most rész szerint van bennem az ismeret, akkor pedig úgy ismerek majd, amint én is megismertettem.
- 13.Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három; ezek között pedig legnagyobb a szeretet.”

ELŐSZÓ

Gyötrelmes, ugyanakkor csodálatos a kor, amelyben élünk. A vízöntő kora olyan kesztyűt dob a harmadik évezred embere elé, amelynek kihívását – egyéneként és kollektíven – valamennyiünknek fel kell vennünk. Nem kevesebbről van itt szó, mint a Föld – e lélegző, élő organizmus – megőrzéséről vagy megsemmisüléséről, s ezzel együtt büszke, de megtépzott fajunk, a homo sapiens túléléséről. Előttünk egyetlen generáció sem élt még ekkora változásokat ilyen rövid idő alatt, soha nem billegett még az emberi lét ilyen vékony kötélén, ekkora mélységek felett. Mi lesz velünk? Az öröknek hitt világalom illúziójából a semmibe süllyedt Atlantisz sorsa vár ránk is? Vagy a végveszedelem ostorcsapásaitól felébred végre évezredes zsibbadtságából a szuverén emberi lélek, s a kín sötétségéből sikerül kiizzadnunk a legmagasabb tudás fényes gyöngyszemeit? Eltűnünk nyomtalanul a kozmosz örökmozgó malmaiban? Vagy megszületik végre a vízöntő korának embere, a homo noeticus? Ennyi a tét – s szorongatóan kevés az idő a döntésre.

Zajlik a csendes forradalom az emberi elmékben, emelkedik a kollektív emberi tudatszint. Úgy tűnik, valahol lényünk mélyén egyre többen érezzük a végső kihívást, s végső lehetőséget. De olyan messzire vándoroltunk a tudás forrásától, lelkünk igazi otthonától, oly fölényesen dobtuk el régi korok kipróbált irányjelzőit, úgy megszárdultunk a fizikai világ előttünk megnyíló csodáitól, hogy nem vesszük észre: a legalsó lépcsőn próbálunk fészket rakni a csúcs helyett! De még van remény. Bölcs tanítók, szelíd üzenethozók dolgoznak velünk itt a fizikai síkon éppúgy, mint magasabb dimenziókban. Ébresztenek, vezetnek, tanítanak. Hatalmas harc folyik az emberiség jövőjéért.

Bistey Zsuzsa

Bevezető a Victor Charon: Az ember két élete c. könyvhöz

Az öröm

Menjetek földjeitekre és kertjeitekbe, és meglátjátok majd, hogy a méh örömmel gyűjti a virágok mézét, ám a virág is örömmel engedi át a mézét a méhnek.

A méh számára a virág az élet forrása, és a virág számára a méh a szeretet követe, és mindkettőjük számára, méhnek és virágnak egyaránt, örömet adni és kapni egyszerre szükség és boldogság.

Kahlil Gibran

A szeretet kapujában

itt állsz
a szeretet kapujában
beszippant a szél
ez soha nem ér véget
ha lábam egyszer
nálad földet ér.

Győry Zsuzsa

Szeretlek benneteket

*„Ekképpen a ti mennyei Atyátok
sem akarja, hogy egy is elveszen
a kicsinyek közül. „
(Máté 18,14.)*

Mert hallám a Hangot, amely ezt mondja:

„Cselekedjétek Isten igazságát!

Világosodjon meg tibennetek

az Én igazságom, minekutána

magatokban felfedeztek Engem, mert

haragom kegyes az Úr gyermekeivel!

Látlak, és ti láthattok Engem, mert

Én vagyok a Szeretet, az Egyetlen

Örök Igazság, a Fény, az Erő, Én,

Mindenek Ura és Teremtője!

Ezt lássátok, ezt tanítsátok!

Mert van, aki Engem megtalál. És aki

Engem megtalál, annak eljövök.

Mert Én vagyok ő, és ő Bennem,
Általam; Egy, míg akaratom benne
meg nem változtatom.

Ne feledjete el a nehéz órákban
hinni magatokban! Találjatok Rám,
hogy boldog legyek tibennetek!
Vigyázzatok! Jönnek majd nehéz idők,
s az ég a földdel egybeszakad. De Én
megismerem az Én szeretett gyermekeimet
Magamban. Köszöntöm Magamban a benned lévő Istent, mert min-
den ÉN VAGYOK!
Szeretlek benneteket Ti, Bennem éltek.”

Virág a falrepedésben

gyökerestől kitéplek én –
de ha meg tudnám érteni, hogy mi vagy,
gyökerestül-mindenestül, egészen:
Istent meg az embert is érteném.

Tennyson

ÜNNEP ÉS KÖZÖSSÉG

Részletek Hamvas Béla: Láthatatlan történet Ünnep és közösség c. munkájából

... A gazdagságot, örömet, tudást, tehetséget meg szabad szerezni, de jaj annak, aki hozzá nem elég erős.

A boldogságot csak az bírja el, aki elosztja. A fény csak abban válik áldássá, aki másnak is ad belőle.

Ahhoz, hogy az ember a hétköznapi isteni közönségességet és józan mitológiáját észrevegye, fáradhatatlannak kell lennie, nem szabad elfásulnia, s egy pillanatra sem szabad unatkozni; nem szabad kieresztenie kezéből az időt. Mindig van ok részvételre, csodálatra, segítségre, nevetésre.

... Az áldozat, mondja Baader, teszi lehetővé az ember számára a belépést a közösségbe. Áldozata a közösséget megújítja.

Így teremti meg a szabad érintkezést azzal a világgal, amely e megújítás nélkül zárva maradna. Az áldozat az embert a magasabb világ határán átemeli.

... Közösség egyes-egyedül csakis abban a létben van, amelyet az ember számára az áldozat megnyit: az emberfölöttiben. Minden ember közös léte nem az anyagban, a szellemben, a vallásban, a morálban van, hanem Istenben. Ha az emberek anyagban, morálban, fajban, szellemben találkoznak, mihelyt a nyelv, az anyag, az állam, a szellem feloldódik, a közösség megszűnik. Végleges egybeolvadás csak az isteni létben lehetséges. Ez a közösség az igazi. Ez a közösség az egyedüli. Ez: a közösség. Minden Istenen kívül megalapozott közösség csak küzd az ellen, hogy az emberiség Istenben találkozhasson.

Az ünnep az áldozat napja. A közösség kezdete, mikor az emberben felébred a tudat: nem vagyok egyedül, és minden ember sorsával elszámolni tartozom. A közösség megvalósulása, amikor az áldozat az utat az isteni létbe szabaddá tette. Az ünnep az áldozat napja, az emberiség találkozása az isteni létben.

A hétköznap egyszerű, csendes, profán józanságában az Én, aki csak önmagát akarja, egyedül akar lenni, s minden tudást, örömet magának akar megtartani, megvan és él. Az ünnepen azonban meg kell halnia.

Az ünnepről általában két mozzanatot emelnek ki: hogy a hétköznap értelme itt lep-
leződik le, s hogy a léggör isteni jelenléttel telik meg. De a hétköznap értelme azért

nyílik meg, és a léggör azért telik meg isteni jelenléttel, mert az isteni léttel való közösség itt teljesül. Ezt a teljesülést az áldozat teszi lehetővé. Ha az áldozat nem lenne, az isteni lét az ember számára le lenne zárva. Az áldozat pedig nem egyéb, mint a külön, egyéni, magányos emberi Én levetése. Amikor az ember egyéni Énje megsemmisül, az áldozat percében, az út az isteni létbe szabaddá válik. Amikor pedig a többi emberrel a magasabb létben találkozik, kilép a szenvedésből. Ez az ünnep a közösség. Az ünnep minden ember közössége abban az isteni létben, ahová az ember csak Énjének feláldozása árán jut el. Ezért ünnep a kollektív lét megvalósulása. Minden közösség ünnepi. Ezért beszél Hölderlin festliche Gemeinschaftról. Nincs is más ünnep, csak a közösségé. A hétköznapi az Én-ek nyüzsgése.

Az ünnepen csak az isteni létbe emelt emberiség él közösen és együtt.

A TÜKÖR TÖRVÉNYEI

1. Minden, ami másokban dühössé tesz, zavar, „én jobban csinálnám”, megváltoztatnám stb. **AZ ÖNMAGAMBAN VAN.** Minden tehát, amit én kritizálok a másokban, ami ellen harcolok – bennem van.

2. Mindaz, amit a másik személy rajtam kritizál, harcol ellene, meg akar változtatni –, és ha ez engem sért, bánt, érint stb. – **AZ NINCS FELDOLGOZVA BENNEM, NINCS MEGOLDVA BENNEM.** Ilyenkor az EGO sérül, mert az EGO-m erős.

3. Minden, amit a többiek kritizálnak bennem, harcolnak ellene, meg akarják változtatni, de ha ez engem nem érint, **AKKOR AZ AZ Ő PROBLÉMÁJUK, FELDOLGOZATLANSÁGUK,** tökéletlenségük, melyet kivetítenek rám, mert önmaguk nem tudnak, nem mernek szembenézni vele.

4. Minden, amit én a másokban szeretek, **MAGAMBAN VAN MEG,** magamban szeretem, mert felismerem magam a másik személyében, mivel az egylényegűségünk mutatkozik meg.

LÉGY ÖNMAGAD

Légy magad, légy önmagad!
Küldöz a szó, hív a hang.
Légy magad, légy önmagad!
Bátran bontsd ki szárnyadat.
Légy magad, légy önmagad!
Tűzd ki, küzd ki sorsodat.
Légy magad, légy önmagad!
Se szebb díj, se nagyobb rang.
Légy magad, légy önmagad!
Égj, lobogj, szórj lángokat.
Légy önmagad!

Bodosi György

A Nyolcrétű Nemes Ösvény

(árjástángika-márga)

1. helyes felismerés (szamjadristi)
2. helyes elhatározás (szamjakszamkalpa)
3. helyes beszéd (szamjagvák)
4. helyes tett (szamajkkarmánta)
5. helyes életmód (szamjagádzsiva)
6. helyes gyakorlás (szamjagjájáma)
7. helyes gondolkodás (szamjakszmriti)
8. helyes meditáció (szamjakszamádhi)

Kértem Istent...

Kértem Istent, vegye el a gőgömet, és Isten azt felelte: Nem.

Azt mondta, nem az Ő dolga, hogy elvegye: az én dolgom, hogy feladjam.

Kértem Istent, tegye egészségessé béna gyermekemet, és Isten azt felelte: Nem.

Azt mondta: A lelke egészséges, a többi ideiglenes.

Kértem Istent, adjon nekem türelmet, és Isten azt felelte: Nem.

Azt mondta: A türelem a szenvedés mellékterméke: nem adható, csak kiérdemelhető.

Kértem Istent, adjon nekem boldogságot, és Isten azt felelte: Nem.

Azt mondta: Ő áldást adhat, a boldogság rajtam áll.

Kértem Istent, vegye el tőlem a fájdalmat, és Isten azt felelte: Nem.

Azt mondta: A szenvedés eltávolít a földi dolgoktól, és közelebb hoz hozzám.

Kértem Istent, növelje nagyra lelkemet, és Isten azt felelte: Nem.

Azt mondta: növekednem egyedül kell, ő majd megnyes néha, hogy gyümölcsözőbb legyek.

Kértem Istent, segítsen, hogy szeressem az embereket, ahogyan Ő szeret engem.

És Isten azt mondta: No végre egy jó gondolat.

A filozófia néhány gyümölcse

(Részlet Dr. Paul Brunton: Az Önvaló bölcsessége c. könyvéből)

Ha az univerzum nem az isteni lényegből alakult volna ki, a benne élő egyik teremtmény sem remélhetné soha, hogy valaha is eljut ebbe a magasabb rendű isteni állapotba. De mivel az univerzum a Világ Elme manifesztációja, mivel mindkettőjüket ugyanaz a szent alkotóelem építi fel, az összes benne élő teremtménynek megvan az esélye a tényleges megvilágosodás szükségszerűen bekövetkező meggyőződésére. Ebben rejlik tehát az a legnagyobb reményük és legfontosabb biztosítékuk, hogy megtalálják az Önvalót, mivel a hozzájuk való intim kapcsolat elég garancia arra, hogy elnyerhessék segítségét.

Újra emlékeztetbe idézzük, hogy egy átlátszó üvegprizma nem változtatja meg az alaptulajdonságát, ahogyan a fényt különböző színekre törí és visszaveri. Hasonlóan az Elme sem változtatja meg soha eredeti tulajdonságát a különböző gondolatokkal és érzésekkel, amelyek azt mozgásba hozzák. A Valódi mindig ott volt és van, még ha az emléke el is tűnt volna már. Nem valami, ami személyes érzésekhez hasonlóan hullámzik, mivel önmagában létező, és ezért örökkévaló. Ha az ember valójában meg lenne fosztva Istentől, földi létének egyik pillanatában sem lenne képes, hogy jelenlegi tudatából egy magasabbra emelkedjen. Minden vallási parancs, minden misztikus

intés és minden racionális metafizikai meggyőzés hiábavaló lenne. De ez a valami örökké az ember szívében lakozik, mivel ez a legbensőbb léte, a legigazibb valója. Ha valami tőle különböző és távollevő lenne, akkor újra elveszíthetné, mivel amit már egyszer megkapott, az el is lenne vonható tőle. Ezért a valódi feladat nem az, hogy tudatossá váljon bennünk, hogy ennek a valaminek mi vagyunk örökké birtokában. Ha az ember azt mondja, hogy nem tud vállalkozni arra a keresésre, mivel nem tud Ázsiába menni és megfelelő mestert találni magának, pusztán önmagát csalja. Az ilyenfajta pesszimista gondolatokkal szükségtelen hendikepet alakít ki, amelyet le kell győznie később.

Minden módszer és technika – és természetesen minden ember, tanító vagy mester, aki erre megtaníthatná – csupán eszköz arra, hogy az embert segítse egy módszer és technika- és mestermentes állapot megszerzésére. Ne engedje magát e gondolatoknak – ti. hogy mestere vagy más segítségére lenne szüksége – kiszolgáltatni hagyni. Ne tévessze össze az étellel szembeni magatartását magával az étellel, sem az utat a céllal, vagy az eszközöket a végső eredménnyel. Minden eszköz azt a célt szolgálja, hogy a belső lényeket elzáró ajtót nyissa föl. A megkülönböztetni nem tudó emberek azonban makacsul az ajtóhoz ragaszkodnak, és nem engedik, hogy ez az ajtó kinyíljon. A bölcs ember okos, rugalmas és dogmamentes magatartást alakít ki magában. Nem szabad görcsösen ragaszkodnia egy kedvenc misztikus meditáció-formához. Egy technikát vagy egy tant nem magáért kell imádnia, ami belőle származik; mer ha

ezt nem érti, könnyen olyan pszichológiai csomót köt, amit előbb ki kell oldania. Egy különleges metafizikai formulától ne engedje magát megbénítani, amely azért van, hogy szolgálja, nem pedig, hogy rabszolgájává tegye őt; hogy élővé tegye, nem pedig, hogy eltemesse. Felül kell emelkednie a dolgokon, de a gondolatokon is, sőt a végén még azon a gondolon is, hogy a megvilágosulást keresse. A belső megvilágosulás villámfénye bármely pillanatban kigyúlhat, talán éppen a legváratlanabb pillanatban, tudatosan tehát nem szabad gátolni azzal, hogy valamilyen kedvenc gyakorlathoz vagy mesterhez ragaszkodik. Röviden meg kell tanulnia, hogyan adja fel végül saját erőfeszítéseit is.

Akiket az élet egy bizonyos szemlélete teljesen lefoglal, nagyon gyakran elvesztik humorérzéküket. Az ilyen emberek rögeszmésekké válnak. De mivel a filozófia az élet teljességét tekinti, és ezért az egymásnak ellentmondó dolgokat is egyformán látja, ez azonban nem biztos, hogy hasonlóképpen van, különösen a még tapasztalatlan filozófiai tanulónál. Az élet univerzális lét, amelyet tapasztalni kell, nem pedig egy követendő egyedi rendszer. A feladatunk sokkal inkább az, hogy érezzük, hogy ezzel a végtelen, forma nélküli étellelvel egyek vagyunk, hogy megértsük ennek veszélyes szabadságát – formába kényszerített kifejezéseink korlátozása ellenében –, mint hogy bármely kifejezési formájával kelepcebe zárjuk magunkat. Ezt a fajta szabadságot csak úgy kaphatjuk meg, ha rabszolga módon nem ragaszkodunk nemcsak az anyagi tulajdonainkhoz, hanem a szellemiekhez – felfogás, hit stb. – sem.

Azok, akiknek nincs kedvük, hogy meditációs gyakorlatokat, vagy metafizikai tanulmányokat folytassanak, végső menedékként másképpen is találhatnak segítséget és vigasztalást. Ezek helyett, vagy ahogyan inkább tanácsos ezek mellett egy egyszerű gyakorlat is végezhető. Olyan egyszerű, hogy csak az elnevezés kedvéért hívjuk gyakorlatnak, és ha szokássá válik, meglehetősen könnyű, és nem igényel különösebb erőfeszítést. Ahogyan egy anya is aggódik egyetlen, a harctéren lévő katonafiáért, és sohasem felejt el egy pillanatra sem, akármit is tegyen a nap folyamán, úgy a tanulóknak sem szabad elfelejtenie az Istenit, bármivel legyen is elfoglalva felszíni tudata. Ahogy egy szerelmes lány is állandóan szerelmesére gondol, és lelki szemeivel mindig őt látja, bármilyen külső tevékenységet is folytasson, ugyanúgy a tanulónak is meg kell tanulnia, hogy az Önvaló gondolatát tartani legyen képes. Így a gyakorlat a memória mély értelmén alapszik, amelyet nem hétköznapi céllal használ fel. Abból áll, hogy ismételten, minden időben, minden körülmények között emlékeztessük magunkat arra, hogy ez az Önvaló létezik, és belsőleg egyek vagyunk vele. Ha valaha is volt részünk ilyen élményben a múltban, ennek emlékét vissza kell idéznünk emlékezetünkbe, amilyen élénken csak lehet.

A fő cél az, hogy ezt a gyakorlatot lehetőleg mindig, vagy ahányszor csak lehet, elménk háttérében tartsuk – míg figyelmünket újra és újra vigyük vissza hozzá. Személyünk személytelen súlypontjává kell válnia, azzá a mozdulatlan tengellyé, amelyben a külső aktivitás forog. Így, bár tudatunk előterében a mindennapi tevékenység

zajlik, háttérben olyan szentély található, ahol csak az Önvaló gondolata lakozhat, más gondolat pedig nem hatolhat be. Ezt a befelé irányuló koncentrációt a külső tevékenység mellett szokássá kell alakítani. Mi előny származik ebből? Bár a szokásos meditációs gyakorlatoktól annyira különböző, mégis megvan a sajátos haszna, mivel – ha szokássá és folyamatossá válik – az Önvalónak ilyen folyamatos fókuszban tartása jelentős Kegyelemmel jár együtt. Az itt működésben levő erő ui. nem az ego ereje, hanem az univerzális erő. Amikor a Kegyelem ereje működni kezd, nagyon valószínű, hogy az úton élénk tornyosuló külső és belső akadályok leomlanak – gyakran látszólag érthetetlen és csodálatos módon –, és közelebb jutunk a célhoz. A módszer egyszerűségével egyáltalán nincs arányban az, amit vele elérhetünk.

Ha valaki ezt a gyakorlatot sem akarja folytatni, van egy másik lehetősége is, ami még kevesebb követelménnyel jár. Ha hirtelen valami nem várt balszerencse éri, vagy kellemetlen környezetbe kerül, ha nehéz problémával áll szemben, vagy valami súlyos veszély fenyegeti az életét, és minden szokásos eszközt – hogy a bajt elhárítsa – már felhasznált, akkor még azt teheti, hogy szokásos egocentrikus magatartását hirtelen feladja, és a problémát egy magasabb erőhöz továbbítja. Ez végül paradox módon belső közömbösség érzését fogja kialakítani a problémával szemben, még ha külső tevékenységében foglalkozik is vele. Természetesen a gyakorlat sikerességéhez az első legfontosabb követelmény az, hogy a felsőbbrendű erő létezésében teljes szívvel higgyünk, a második pedig az, hogy belenyugóan bizakodjunk a rejtett mű-

ködésének kijövetelében. Nem szabad többé aggódnunk a probléma miatt, abba kell hagynunk, hogy görcsösen és aprólékosan foglalkozzunk vele; ehelyett fel kell adnunk a depressziós szorongást, és el kell felejtünk a problémát. Ha ui. továbbfolytatja az ember az aggódó gondolatokat, ezek megtörik a belső emlékezést, és a módszer hatását megsemmisítik. Hatásos egyébként is csak úgy lehet, ha elegendő idő és megfelelő koncentráció járul hozzá. Vagyis az ember minden személyes erőfeszítés mellett, amelyet a probléma megoldása érdekében tesz, tudatának egy részét szilárdan és állandóan befelé kell irányítania – a problémával együtt –, majd a problémát alkotó összes gondolatot engedni kell hogy feloldódjon a személytelen és örök nyugalomban levő Önvaló emlékezetében. Meg kell próbálni, hogy ezt az erőt úgy fogjuk fel, mint felsőbbrendűt, forma nélkülit, amely egy képzelet nélküli űrben lakozik.

Ez a hirtelen folyamodás egy alacsonyabb, személyes nézőpontról egy szélesebb, személytelen menedékéhez nagy segítségére lesz az embernek, hogy ne csak a törtétekkel szembeni személyes reakcióját legyen képes ellenőrzés alá vonni, hanem elősegítse a Kegyelem működését is, és így a külső állapot kontroll alá vételét is. Nemcsak hogy erőt kap, hogy aggodalom nélkül tekintse a problémát, hanem saját kapacitásán túli erőre is szert tehet. A misztikus tapasztalat analitikai vizsgálatából tudjuk, hogy ez a Kegyelem nemcsak gondolati vagy intellektuális formában jelentkezik, hanem több más módon is. Pl. súlyos veszély idején olyan belső támaszt adhat

az embernek, hogy félelme teljesen megszűnhet. Ugyanaz a háború, amely egyik emberben pánikot kelt, a másikat hőssé teszi.

„A meditáció gyakorlata kötöttség” – olvashatjuk egy régi, több ezer évvel ezelőtt élt indiai bölcs, Ashtavakra tanításában (Ashtavakra Samhita: Ashtavakra éneke). Tilopa, egy 9. században élt tibeti bölcs is hasonlóan nyilatkozott: „Ne meditálj, hanem tartsd az elmét a természetes állapotában”. Az ilyen negatív tanács egyáltalán nem jelent váratlan lázadást, hanem inkább természetes előrehaladást. Természetesen nem kezdőknek adott tanács, hanem tapasztalt előrehaladottaknak. Egyszerűen azt jelenti, hogy a meditációt is csak helyére teszi, az életet alkotó többi komplex elem közé, felhívva a tanuló figyelmét arra, hogy a keresés nem a meditációval ér véget, és amit tulajdonképpen keres, az mindig saját bensőjében lakozik.

A belső meglátás ui. úgy ragyog föl az emberben, mint a villám az égen, és olyan valami, ami nem maga gyártotta elem. Meditatív fáradozásai nem arra kell hogy irányuljanak, hogy létrehozzák ezt, mert ez lehetetlen, hanem arra, hogy azokat a szükséges feltételeket teremtsék meg, amelyek ezt létre tudják hozni. Ha összetévesztik az eszközt a céllal, és makacsul az eszközhöz ragaszkodik, soha nem fogja elérni a célt. A Földön az ember nem a jóga kedvéért van, ellenkezőleg, a jóga van az ő kedvéért. Itt az ember azért van, hogy éljen.

Igen, a tevékenység szintén fontos részét képezi az Önvaló keresésének. A Természet ui. – amíg a tanuló a hármas követelését nem teljesítette – nem fogja engedni

neki, hogy legszentebb szentélyét átlépje, bár ismételten és többször is bepillantást engedhet ebbe a szentélybe, hogy bátorítsa őt. A természetnek ez a követelménye pedig nem más, mint az, hogy az embernek a fejlődés három parallel vonalát: a **tevékenységet**, az **intelligenciát** és a **kontemplációt** (*Kontempláció*: szemlélődés, elmélkedés, gondolkodás) kell gyakorolnia és kiteljesítenie magában. Ha azonban ezt a kívánságot teljesíti, akkor már nem lesz többé misztikus, sem metafizikus, hanem filozófus. Mivel az ember olyan lény, amely a *gondolkodás*, *érzelem* és *tevékenység* alkotó hármasságából tevődik össze, elkerülhetetlen, hogy a keresés az ember természetének megfelelő erőfeszítést foglalja magában. Következésképpen az a – természetéből adódó – három vonal, amelyet egymással harmóniában kell gyakorolnia: a *metafizika*, mint az ésszerű gondolkodás gyakorlata, a *miszticizmus*, mint az intuitív érzelmek gyakorlata, és az *önzetlen tevékenység*, mint a fizikai cselekvés gyakorlata. *Tudás*, *meditáció* és *önzetlen tevékenység* – ezek alkotják azt a szent hármasságot, amely az embert a megvilágosuláshoz vezetheti. A helyes emberi törekvés e három fogalmát: az *intellektuálist*, a *misztikust* és a *gyakorlatit* nem egymással ellenséges és veszélyes feszültségben kell ezért tartani, hanem tudatos harmóniába kell hozni: mind a háromnak egy időben, ugyanazon cél érdekében kell együttműködni. Így a bölcsesség az élettapasztalat teljességéből származik, nem pusztán csak egy részéből. E tulajdonságoknak nemcsak keveredniük kell, hanem egyesülniük: ebből jön majd létre egy új és pozitív tulajdonság – a belső meglátás képessége a maga speciális ér-

telmével és természetével. Ha a tanuló misztikus beállítottságú, és hódoló **tisztelet és szeretet** ébred föl benne az Önvaló keresése folyamán, a teljes cél elérése érdekében e **misztikus szeretet** éles intelligenciájával kell hogy társítsa és fordítva. Ha rögtön a hármasként indul el, nyugodt, sima és zavar nélküli, kiegyensúlyozott előrehaladást érhet el, míg ha csak az egyiket követi, a természet előbb vagy utóbb – külső és belső életében jelentkező hirtelen zavarokon keresztül – visszafordulásra kényszeríti. Ez azért van, mivel az említett három fázis harmonikus integrációja olyan valami, amit semmi esetben sem lehet megkerülni. Ezért a keresést a mindennapi élet gyakorlatában kell végrehajtani, de az ilyen tevékenységnek nem szabad ugyanakkor vaknak sem lennie. „Teljesen a tevékenységnek élek” – mondta Mussolini. „A mozdulatlan-ság számomra a kárhozat gyötrelméhez hasonló”. Ugyanakkor elfelejtette, hogy a tevékenység csak addig hasznos, amíg bölcsességgel kapcsolódik össze. Nagy birodalmat ígért a népének, és a végén nagy szerencsétlenséget hozott rájuk.

A bölcs tevékenység a filozófiai tanuló esetében a Jó győzelméért kifejtett energikus küzdelemből áll. A jó gyümölcsét nemcsak saját belső karakterében és külső életében kell keresnie, hanem mások karakterében és életében is. Mivel az ilyen kettős cél nem valósítható meg, ha valaki lusta módon csak saját álmodozásába merül, vagy ha csak egocentrikusan egyedül saját maga előrehaladásával foglalkozik, így szükségszerűen a cél elérése magában foglalja az önzetlen cselekvés fontosságát is. A kontemplációt cselekedeteivel kell megtermékenyítenie. Így a keresés intenzíven

gyakorlatiassá válik, olyan valamivé, amely a mindennapi létének minden percét inspirálja. A keresésnek inspirált cselekvésben kell végződnie. A filozófiai igazság teljes – vagyis e három segítségéből összetevődő – jellege olyan, hogy – amikor az ember megfelelően megértette – mindenféleképpen kifejezésre jut a tanuló külső életvitelében.

A mentalizmus egyik legfontosabb magában foglalása a koncentrált gondolkodás erejének a külső magatartás kialakítására való felhasználása. A kivitelező építész a terveket a tervező építészől kapja, ez utóbbi pedig ötleteit, amelyeket az épület tervezéséhez felhasznál, képzeletéből meríti. Az univerzum létrejöttének vizsgálatakor láttuk, hogy a Világ Elme első jellegzetes tevékenysége a képzeletalkotás. Ennek kreatív formái valójában nem mások, mint saját szellemi anyagán belüli vibrációk. Saját korlátozott és véges módunkon, mint a Világ Elme gyermekei, mi is hozzá hasonlóan parallel aktivitást fejtünk ki. Amikor szellemi képet alkotunk, amikor egy absztrakt ideát alakítunk ki, mind a kép, mind pedig az idea végső soron ugyanabból a megfoghatatlan, láthatatlan energia-szubsztanciából származik. Amikor megértjük, hogy a világdrama színhelye az elme maga, akkor azt is megértjük, hogy a karma végső soron saját képzelet-alkotásunkat adja vissza azokon a kellemes és fájdalmas visszahatásokon keresztül, amelyeket előidéz. Ha jelenlegi életünk részben nem más, mint múltbeli gondolatunk visszatérése, akkor nem tagadhatjuk, hogy a minőséget és a formáját illetően mi magunk vagyunk a felelősek. Meg kell tanulnunk helyesen

gondolkodni. Nem a tudatunkon időnként átcikázó kóbor gondolatok számítanak, hanem a gondola szokásos menete; az állandóan megjelenő ideák, amelyeket a hit vagy az akarat a legerőteljesebben dinamizál. Az erős képzelet így mátrixszá válik, amelyben – a karma és a fejlődés elrendezésében – a környezet és az események kialakulnak. Azok a szellemi képek és racionális ideák, amelyek a leggyakrabban, legerősebben, leghosszabb időn át vannak a tudatunkban, segíthetnek bennünket, hogy szellemi magaslatra emelkedjünk a világgal való harmóniával egy időben, vagy húzhatnak le bennünket a mélybe, amint letaszították a nácikat is a szellemi lealacsonyodásba és a világgal való diszharmóniába.

Amikor az ember tudatára ébred teremtő képességeinek; amikor megismeri, hogy azáltal, hogy azzal azonosítja magát, ami gondolatában és érzésében a legjobb, tulajdonképpen – a kialakuló reakció következtében – maga teremti meg azt, ami földi környezetében a legjobb; amikor felfedezi, hogy a szokásosan visszatérő ideái és a leggyakrabban megjelenő gondolatai befolyásolják mind a jellemét, mind a körülményeit, akkor valójában sokkal elővigyázatosabb lesz szellemi képzeteivel és gondolataival, mint ahogyan elővigyázatos egy mérgező alkalmazásával is. Éppen úgy, ahogyan az arzén az egyik ember halálát okozhatja, míg a másikat meggyógyítja, a megfelelő koncentráció és a szellemi erő helyes alkalmazása is az embert egy finomabb szintre emelheti, míg ennek a szellemi erőnek a tudatlan elfecsérlése és a vele való visszaélés a mélyre taszíthatja. És ez az erő természetszerűen és elidegeníthe-

tetlenül az övé. Ő maga asszisztál abban a folyamatban, ami önmagát vagy a szerencsését jobbra teheti, ha szilárd meggyőződésévé válik minden körülmények között, hogy minden, amit lát, az az elméjében van mint gondolat, és hogy az a személy, aki ezt látja, az egy gondolat alkotta valaki csupán, mivel a valóság mindkettő mögött nem más, mint a tiszta Gondolat maga. Végül ismételten figyelmeztetnünk kell arra, amit már a 3. meditációs gyakorlatnál említettünk: emlékeznünk kell az ilyen módszerek alkalmazásával kapcsolatos morális megszorításokra, és semmiképpen nem megengedhető más személyek szabad akaratának korlátozása saját érdekükkel szemben. Az indítéknak mindig tisztának kell lennie, mert különben a karmikus büntetés bumerángja fájdalmasan fog lesújtani az e szabály ellen vétőre.

Tanár vagyok

Attól a perctől fogva, hogy egy gyermek ajkáról felröppent egy kérdés.
Sok helyütt éltem, számos alakban.

...

Egy vagyok azokkal, akiknek neve és arca rég feledésbe merült, de tanításuk és jellemük tovább él tanítványaik munkájában.

Örömkönnyeket hullattam tanítványaim esküvőjén, velük ujjongtam, amikor gyermekük született, s lehajtott fejjel, komor és zavarodott lélekkel álltam a sírok szélén, melyek korán nyelték el a még nagyon is fiatal testeket.

Hivatásom folytán egyetlen nap leforgása alatt szerepelek mint színész, barát, orvos és ápoló, edző, leletmentő régész, pénzkölcsönző, taxisofőr, pszichológus, pótszülő, kereskedelmi ügynök, politikus és a hit védője.

Hiába a sok térkép, táblázat, képlet, ragozás, történet és könyv, nincs mit tanítanom, diákjaim valójában csakis saját maguktól tanulhatnak, s minden erőfeszítésemet latba kell vetnem, hogy segítsék megismerni önmagukat.

Élő ellentmondás vagyok. Akkor beszélek a lehangosabban, amikor a leginkább fülelek. Azzal adom a legtöbbet, amit hálásan elfogadok tanítványaimtól.

Nem anyagi javakra áhítozom, de folyvást kincseket keresek: új lehetőségeket tanítványaim képességeinek kibontakoztatására, és szüntelenül kutatom a tehetséget, mely néha saját maga ellenségeként elzárkózik.

A legszerencsésebb vagyok minden dolgozó közül.

Az orvos egy varázslatos pillanatban életet segíthet a világra. Nekem megadatott, hogy naponta láthassam, mint születik újjá ez az élet kérdések, eszmék és barátságok révén.

Az építész tudja, hogy amit gonddal épít, talán évszázadokra megmarad. A tanár tudja, hogy amit szertettel és tisztességgel épít, az örökre megmarad.

Harcos vagyok, naponta küzdök a kollégák féltékenysége, a csüggedés, félelem, kényelmesség, előítélet, tudatlanság és közöny ellen. Ám hatalmas szövetségesek segítenek: az értelem, a tudásszomja, a szülői támogatás, az eredetiség, az alkotókészség, a hit, a szeretet és a derű mind-mind zászlóm alá sereglenek.

Ki másnak is mondhatnék köszönetet a csodálatos életért, mely osztályrészemül jutott, mint a szülőknek. Az ő jóvoltukból ért az a megtiszteltetés, hogy rám bízták a legnagyobb örök értéket, melyet létre hoztak: a gyermekeiket.

Múltam tehát emlékekben gazdag, jelenem pedig erőpróbákban, kalandokban és vidámságban bővelkedik, hiszen napjaimat a jövővel tölthetem.

Tanár vagyok... És mindennap hálát adok Istennek ezért.

John W. Schlatter

Az emberré válás szabályai

1. Kapsz egy testet

Akár tetszik, akár nem, földi léted egész tartalmára ez a tiéd.

2. Tanulsz

Teljes óraszámban látogatod az Élet nevű szabadegyetemet, ahol mindennap módod nyílik arra, hogy valami újat tanulj. Talán szereted az így szerzett ismereteket, talán lényegtelennek vagy ostobaságnak tartod őket.

3. Nincs balsiker, csak tanulság

A fejlődés próba szerencse folyamat, azaz kísérletezés. A „sikertelen” kísérletek éppúgy a folyamat részét képezik, mint az „eredményesek”.

4. A lecke addig ismétlődik, míg nem tanulsz belőle

Ugyanaz a lecke a legkülönbözőbb formákban kerül eléd, amíg meg nem érted a tanulságot. Miután felfogtad, továbbléphetsz a következőhöz.

5. A tanulásnak soha nincs vége

Minden életszakasznak megvannak a maga leckéi, amelyek várnak rád, ha megéred azt a kort.

6. Semmivel sem jobb „ott”, mint „itt”

Mire eljutsz „oda”, az „amott” még vonzóbbnak tetszik.

7. Mások pusztán éned tükörképei

Semmit sem szerethetsz vagy gyűlölhetsz valaki másban, ami ne azt tükröznék vissza, amit magadban szeretsz vagy gyűlölsz.

8. Rajtad áll, hogy mihez kezdesz az életeddel

Rendelkezésedre áll minden eszköz és erőforrás. Tőled függ, hogy használod őket. Tiéd a választás joga.

9. A válaszokat magadban találod.

Az élet kérdéseire magadban leleghetsz feleletet. Nincs más dolgod, mint nézni, hallgatni és bízni.

10. Mindezt úgyis elfelejted.

Chérie Carter-Scott

Gondviselés

Abban a pillanatban,
amint valaki határozottan elkötelezi magát valami mellett,
az isteni Gondviselés is akcióba lép.

Minden az illető segítségére lesz,
ami egyébként rejtve maradt volna.

E döntés eredménye lesz
az események egész folyama,
ami az egyén érdekében mozgósít olyan előre nem látható
eseményeket, találkozásokat és anyagi lehetőségeket,
melyekről egyébként el sem tudta volna képzelni,
hogy számára elérhetőek lesznek.

Gyógyító kapcsolatteremtés a szüleinkkel:

Tiszteld apádat és anyádat. (Ószövetség)

Az vagyok én minden kapcsolatban, ami a fonál a gyöngysoron, amelyre a gyöngyszemeket fűzik.

Szeretetet, megbocsátást és tiszteletet kell hogy érezzünk a vér szerinti szüleink iránt. ...Ha így teszünk, a szívünk kapuja szélesebbre tárul majd, és egyre több, nagyobb lesz bennünk a szeretet mindenki, minden embertársunk iránt.

...Hiszen mi magunk választottuk szüleinket, mielőtt leszülettünk volna a földre a mostani életünkbe.

Ha sikerül őszintén és nyíltan rendezni a velük való kapcsolatunkat, az teljesen felszabadítana mindnyájunkat.

Az igazi függetlenség belső állapot.

Az apaság, mint érzés és állapot, teljes egészében férfias – maga a férfiasság be-teljesülése.

A szüleink nem biztos, hogy minden esetben tudják, hogyan viszonyuljanak, viszonyulhatnak ezekhez a hirtelen változásokhoz, váratlan átalakulásokhoz.

...nekünk magunknak kell megtanulni igent mondani nekik, elfogadni őket úgy, ahogy vannak, olyannak, amilyenek.

Igazi elismeréshez csakis mások elismerése által juthatunk.

Tiszteld a földi Anyádat, hogy hosszú életű légy a földön, és tiszteld a mennyei Atyádat, hogy elnyerd az örök életet a Mennyekben.

Halál a kapcsolatban:

A társunk, a szeretett lény halála bármikor bekövetkezhet. Ez az esemény a szereteted, a hited legnagyobb próbája. Különösen annak, aki ‘itt maradt’, a gyász, a bánat, az egész processzus hasonlíthatatlan lehetőség a lelki gyarapodásra, előbbre lépésre.

Sohasem vagyunk egyedül, ha egy szeretttünk eltávozott tőlünk.

Ha két ember igazán szereti egymást, a halál nem választhatja el őket egymástól – mert a szeretettüinktől való érzelmi, lelki távolság mindig tőlünk függ – mi csökkentjük vagy növeljük.

A szeretet nem halandó, nem távozik el a testtel együtt.

Mert valójában mindnyájan menyasszonyok és vőlegények vagyunk, és az életünk egy szüntelen felkészülés a nagy esküvőre, amely örökre egyesít bennünket Istennel, a Mennyei Jegyesünkkel.

Fontos, hogy ne nyomjuk el magunkban a veszteség érzését – hagyjuk, hogy a gyász birtokba vegye a szívünket.

A társunk halála felett érzett fájdalom és a töprengés megnyithatja szívünket a gondolataink előtt. Ha sikerül belátnunk, hogy a halál elkerülhetetlen, hogy a testi, fizikai együttlétünk időtartama korlátozott, ezzel jelentősen elmélyíthetjük a kapcsolatunkat, és megteremthetjük egy magasabb szinten való egyesülés feltételeit. Kéz a kézben a társunkkal végigjárni az élet útját a Földön, valóban nagy áldás, amely mélységes hálára kötelez bennünket. A Teremtő, aki eltölt bennünket az egymás iránt érzett szeretettel, meg is tartja bennünk ezt a szeretetet az élet minden megpróbáltatásán, beavatásán keresztül, a halált is beleértve, ha őszintén megnyitjuk a szívünket e szeretet forrása felé.

A szülő üzenete gyermekének:

Feltétel nélkül SZERETLEK.

Az élet teli van buktatókkal,
de bármi is történjék,
úrrá fogsz lenni rajta.

Kérdések önmagamhoz:

Mennyire szeretnék olyan szülőt, amilyen én vagyok, ha én lennék a gyermekem?

Mennyire örülnék, ha én lennék a házastársam?

Mennyire vágnék rá, hogy olyan tanítóm legyen, mint amilyen én vagyok?

Mennyire örülnék, ha olyan vezetőm lenne, mint amilyen én vagyok?

Mennyire örülnék, ha én lennék a munkatársam?

Kell-e valamit változtatni?

– önismereti gyakorlat –

Lényeges kérdés, hogy az életünk egyes szinterein a **problémákat látjuk vagy a megoldásokat.**

Az alábbi gyakorlat abban segít, hogy felismerjük, hol van teendőnk, min kell változtatnunk?

Vegyünk elő az A/4-es lapot, és középen vonalat húzva rajzoljunk két nagy oszlopot: a bal oldali lesz a „**Rendben van**” rovat, a jobb oldali a „**Nincs rendben**” rovat.

Vegyük az alábbi állításokat sorra, és írjuk be őket – saját megítélésünkre támaszkodva – a két rovat közül valamelyikbe attól függően, hogy igaznak vagy ránk jellemzőnek érezzük őket vagy sem. Zárójelben megadunk bizonyos magyarázatot azoknak, akik egyedül oldják meg a feladatot. Ezek az eligazítások segíthetik azt is, akinek segítségével mások, csoportosan töltik ki a saját rovataikat – ilyenkor a zárójelben lévő magyarázatokkal mondjuk el a többieknek a megfelelő értelmezés érdekében.

A „**Nincs rendben**” rovatba írtak **adják a teendőnket**. Fontos, hogy a változtatásnál egyszerre csak egy dologra koncentráljunk. Legalább három hetet szánjunk **egy-egy új szokás kialakítására** vagy még több **időt**: annyit, amennyit tényleg szük-

ségesnek érzünk – amikor már valóban tapasztaljuk a változást, az eltervezett eredményt.

1. Mindig van és mindig volt választási lehetőségem.

(Ez olyan mélységű állítás, amely vonatkozhat a megszületésre, a földi létből való eltávozásra egyaránt.)

2. Ha azt gondolom OK valami, akkor OK. Ha nem gondolom, hogy OK valami, akkor nem OK.

(Minden úgy jó, ahogy van. Minden tragédiának, pofonnak, betegségnek van üzenete számomra. Az a dolgom, hogy erre rájöjjek.)

3. Légy hűséges a fő feladatodhoz!

(Azaz összpontosíts! Ne aprózd, szórd szét magadat. Tudd beazonosítani a küldetésedet.)

4. Egy évig olvass pozitív könyveket és hallgass pozitív kazettákat.

(Hogy kiirtsd a korábbi és tanult negatívizmusokat, ahhoz ez elengedhetetlen. Az évek során felgyűlt negatív dolgokat csak nagy mennyiségű pozitív irodalommal, hanganyaggal tudod közömbösíteni. Közben megtanulsz a megoldásokra koncentrálni, érzékennyé válsz a negatív emberekre és hatásokra. És rászoksz a pozitív gondol-

ködásra – abba sem tudod hagyni az ilyen könyvek olvasását, kazetták hallgatását és keresni kezded az ilyen típusú emberek társaságát.)

5. Ha valami nem megy vagy valami elromlik, akkor az csak az én hibám.

(Ez nem egyenlő a terméketlen önmarcangolással. Ez az önmagunkért, a cselekedeteinkért és a beállítódásunkért való teljes felelősségvállalást jelenti. Egy-egy sikertelen dolog után meg lehet nézni, mit csinálhatunk másképp, mert nincs még minden kipróbálva. Ha valamit nem tanulok meg, akkor azt újra meg újra megkapom, egészen addig, amíg nem értem meg a nekem szóló Üzenetet. Van amikor a fókuszot vissza kell vonni, távolabbról kell szemlélni a dolgokat, hogy LÁSSUNK. Egy nagyon nehéz házasságban amikor nagyon érint bennünket a másik, gondolhatjuk például azt, hogy változzon meg. Noha nem neki kell megváltoznia – „csak” nekem, Rajta ugyanis nem tudok változtatni – eddig is hiába próbáltam, másképp kell hát végre csinálnom. Nekem lesz jobb, ha képes vagyok változtatni – változni, fejlődni, jobbulni.)

6. Add fel, hogy Te vagy az Univerzum vezérigazgatója.

(Azaz tanulj alázatot.)

7. Amikor egy akadállyal szembesülsz, lásd meg benne a lehetőséget.

(Carnegie nem véletlenül tartja, hogy minden kudarc magában hordozza egy vele azonos értékű siker csíráját.)

8. Fordítsd el a fejedet azoktól az emberektől, akik azt bizonygatják, hogy „nem tudod, nem megy ez neked...” stb.

(Az ilyen emberek rongálják az önbecsülésedet, elveszik az energiádat, fáradt leszel mellettük – ha lehet, kerüld el őket. Ha nem tudod, akkor a velük töltött idő után olvass pozitív könyveket, hallgass ilyen témájú kazettákat, keresd azoknak az embereknek a társaságát, akik jó hatással vannak rád, akik inspirálnak téged.)

9. Vigyázz a beszédedre!

(Figyelj az elszólásaidra, s tudd, ha elküldesz egy átkot, az előbb-utóbb visszaszáll rád.)

10. Kerüld a beszédedben a „nem fogom... nem tudom...” stb. kifejezéseket.

(Akinek vannak álmai, aki akar, aki nemcsak elhatározza, hanem valóban tudja is, hogy mire képes, az előbbre jut maga és a körülötte élők boldogulására, boldogabbá tételére is. És az ilyen közeg az alkalmas a tanulásra, az egyéni fejlődésre is.)

11. Beszélj arról, amit szeretsz az embereken, a családotban.

(Legalább 4-5-6 ilyen dolgot szedjél össze – tudd, hogy mindenkiben vannak jó dolgok, mindenkinek vannak értékei. Lényeges, ha ezt tudatosítod, és az örökös rájuk való panaszkodás helyett ezekre koncentrálsz. Fontos ugyanakkor, hogy ki is fejezed számukra, mit értékelsz bennük. Javulni fognak a kapcsolataid, jobb lesz a közérzeted.)

12. Segíts másoknak viszonzás és méricskélés nélkül.

(Lehet, hogy segítesz valakinek, de nem tőle, hanem mástól jön számodra a viszonzás. Tartsd ezt természetesnek – ne várj senkitől semmiért hálát. Tedd a dolgod.)

13. Mennyi ideig tart a rossz hangulatod? Ha öt percnél tovább, akkor baj van.

(A depresszió népbetegség. Mögé kell nézni. Lelki tényezői vannak, de egy jó testi kondíció éppúgy segíthet, mint pozitív emberek társasága, akik csak a hatáskörükbe eső dolgokkal foglalkoznak. Ne őrlődj a megváltoztathatatlanon. Ha megtalárod léted értelmét, küldetésedet, többet bírsz mint gondolnád. Fő feladatod tudatosításához vannak gyakorlatok – megleled az ehhez értőkhöz vezető utat, ha külső segítség-re van szükséged – erre koncentrálsz, ha ezt valóban fontosnak érzed. De a saját Belső Hangodat se feledd!)

14. Számold az áldásokat naponta.

(Üdvös, ha folyamatosan észreveszed a neked szóló ajándékokat: a tavaszt, egy jó vacsorát, egy szép nőt... Legyen nyitva a szemed a szépre-jóra. És adj hálát érte.)

Boldogok...

Boldogok, akik tudják, miért élnek, mert akkor azt is megtudják majd, hogyan éljenek.

Boldogok, akik összhangban vannak önmagukkal, mert nem kell szüntelen azt tenniük, amit mindenki tesz.

Boldogok, akik csodálkoznak ott is, ahol mások közömbösek, mert öröms lesz életük.

Boldogok, akik tudják, másoknak is lehet igaza, mert békesség lesz körülöttük.

Boldogok, akik nevetni tudnak önmagukon, mert nem lesz vége szórakozásuknak.

Boldogok, akik meg tudják különböztetni a hegyet a vakondtúrástól, mert sok zavarót megkímélik magukat.

Boldogok, akik észreveszik a diófában a bölesőt, az asztalt és a koporsót és mindháromban a diófát, mert nemcsak néznek, de látnak is.

Boldogok, akik lenni is tudnak, nem csak tenni, mert megcsendül a csöndjük és titkok tudóivá válnak. Leborulók és nem kiborulók többé.

Boldogok, akik mentség keresése nélkül tudnak pihenni és aludni, mert mosolyogva ébrednek fel és örömben indulnak útjukra.

Boldogok, akik tudnak elhallgatni és meghallgatni, mert sok barátot kapnak ajándékba és nem lesznek magányosok.

Boldogok, akik figyelnek mások hívására anélkül, hogy nélkülözhetetleneknek hinnék magukat, mert ők öröm magvetői.

Boldogok, akik komolyan tudják venni a kis dolgokat és békésen a nagy eseményeket, mert messzire jutnak az életben.

Boldogok, akik megbecsülik a mosolyt és elfelejtik a fintort, mert útjuk napfényes lesz.

Boldogok, akik jóindulattal értelmezik mások botlásait akkor is, ha naivnak tartják őket, mert ez a szeretet ára.

Boldogok, akik gondolkodnak, mielőtt cselekednének és imádkoznak is mielőtt gondolkodnának, mert kevesebb csalódás éri őket.

Boldogok, akik el tudnak hallgatni, ha szavukba vágunk, ha megbántják őket és szelíden szólnak, mert Jézus nyomában járnak.

Boldogok, akik mindebből meg is tudnak valósítani valamit, mert életesebb lesz az életük.

Dr. Gyökössy Endre

Cím nélküliek

* * *

Teremts csendet magad körül és figyeld belső működésedet. Ismerd meg gondolati folyamataid minőségét. Amit magadról így megtudsz, arra az érzelemmentes gondolatiság fényével világíts rá.

Szabadítsd meg önismereted első szilánkjait az asztrális indulatoktól, és fürdesd meg a hűvös, tiszta szellem fényében... Amit így megtanulsz, újabb tanuláshoz vezet majd, amíg lassan fel nem ébred benned az emlékezet, meg nem nyílik újra a harmadik szemed, fel nem ragyog gerinced mentén szellemi erőid hét központja.

Tanulj magad, de soha ne hidd, hogy ismered magad... Haladj az úton, és amit megtanultál, azonnal aktiváld mindennapi életedben, az anyag szintjén.

Amiben így részt veszel, az nem kisebb munka, mint az anyag szellemiesítése, a hazavezető út építése. Benned van a királyság, magadban hordozod, magadnak kell előhívnod tulajdon tévelygéseiteid eonok óta lerakódott salakjából.

Ezt a feladatot helyetted soha senki el nem végezheti, ezt a benső aktivitást semiféle hit vagy meggyőződés nem helyettesítheti.

A feladat egyidős veled, végzed is az idők kezdetétől, csak emlékezeted is elhomályosult. Újra és újra megjelenysz a föld szigorú iskolájában, amíg a karmikus kőpadon lényednek minden felülete villogó tisztává csiszolódik.

Ez a folyamat soha nem büntetés, hanem az isteni szeretet legmagasabb manifestációja.

A Kegyelem egyetlen eltévedt gyermekét sem hagyja elveszni.

A megváltás munkája azonban a tiéd. Amennyit elvégzel belőle egy-egy testetöltésed alatt, úgy formálsz majd újra asztrál és mentál tested energetikai képletét következő inkarnációid anyagi kereteinek megalkotásához.

Ebben a csodálatosan egyszerű és kozmikus igazságos körforgásban, a Karma és a Szabad Akarat kettős törvényének sínein építed magad fokról fokra, annak a hatalmas fénylő lénynek a mintájára, akinek emlékeztető sugarát fénymagként ma is magadban hordod. Aki valaha voltál, és akivé ismét válnod kell.

Más út nincs.

Forog, pörög a Szamszára, az Élet kozmikus kereke, kínálja egyfelől az uralkodó jogarát, másfelől a koldus bádogbögréjét. Melyikre van inkább szükséged következő megjelenésed színpadán? Válassz, aztán élj választásod szerint.

De vigyázz, ne feledd, a trónus magasságából csak lefelé, a templom lépcsőjéről csak felfelé vihet az út...

Tested fizikai alkotóeleme persze nem állja időtlenül a lét koptatását. Egy idő után lefoszlik rólad, hogy az anyag koloncától megpihenj egy kicsit. Megmártózhass igazi szférád magasabb energiáiban, feltöltekezhess a következő próbatételig.

Ennyi a halál, ennyi a születés.

A halál a titkos tanítások fényében sohasem megsemmisülés, hanem létforma váltás. Igazi oka a születés.

A halál a teremtés másik ajtaja, küszöbét éppoly gyakran koptatod majd, mint a születését. De ne feledd, a bölcsek mindig a halál ajtaját kopogtatják, a küszöb lehetőségét keresik, pontosan tudják, hogy mennyire fontos, hogyan lépsz át ismét a szellemi szférákba egy fizikai lét után.

A küszöböt átlépheted úgy, hogy tudsz magasabb létformáid rád szabott feladatairól, és akkor a következő földi megjelenésben a születéskor szemedre hulló fátyol csak részben takarja el a múltadat.

Letépett szemhéjjal születni iszonyú próbatétel, részleges memóriával születni kiérdemelt előjog. Bármelyik esik rád, élj vele a megismert törvények állandó fényében.

Élsz, tanulsz, dolgozol, építed magad az egyetlen lehetséges úton: másokat építve. Anyagi-szellemi javaidat bő kézzel szórod mások felé, mert ahová te tartasz, oda pogyász nélkül kell megérkezned. Felébredt intuíciód fényében a fizikai világ egy könnyebb, tisztább közzé válik.

Tudatosan építed, formálsz, auráját tisztítod minden gondolatlanul. A természet energiái élő valóságukban megmutatják magukat neked, az anyag lassan rád bizza magát, elveszti sűrű és sötét voltát...

Körülményeid belülről figyelt képletéből újra és újra felvillan a szellemi építkezés földre vetülő törvénye: egy levél sem hullik le véletlenül a fáról. Igen, minden hajad szála megszámlálható...

Felébredt pszichikai erőid egyre növelik aurád magnetizmusát. Lassan köréd rendeződnek azok, akik veled egy úton járnak, akik be tudják fogadni, amit adni tudsz, vagy elhozták azt, amire neked van szükséged.

Ez a legmagasabb szellemi áramlás teremti meg benned az igazi testvériség és egyenlőség tudatát, amelynek semmi köze nem lehet a materiális érdekeket takaró jelszavakhoz, hiszen ez az egyenlőség nem a fizikai világ terméke...

Bistey Zsuzsa

Ismertem jót és rosszat,
bűnt és erényt, jogot és jogtalanságot;
ítélkeztem és megítéltettem;
átmentem születésen és halálon,
örömmön és szenvedésen, mennyen és poklon;
s végül felismertem,
hogy mindenben ott vagyok
és minden ott van bennem.

Nem vagyok guru, nincsenek tanítványaim, nem vagyok igazságok megtestesítő bölcse. Mindannyian, emberi kondícióinknál fogva tanítványok vagyunk, az Igazság tanítványai. De az Igazságot soha nem egy személyben kell keresni. Nem leszek mankója senkinek.

Soha nem mondtam, hogy nincs Isten, csak azt mondtam, hogy Isten annyiban létezik, amennyiben az emberi lényben manifesztálódik.

Nincs jóság és nincs gonoszság. Jóság az, amitől nem félünk. Gonoszság az, amitől rettegünk. Ha levetjük ezt a rettegést, akkor betöltjük az ember spirituális végzetét...

Ne azt kérdezzétek, ki vagyok én. Soha nem fogjátok megtudni. Kétezren ültök itt velem szemben, ha megértenétek, miről beszélek, holnapra átformálhatnátok a világot...

Az Igazság törvénytelen föld, nincs kitaposott út, sem egyház, sem szekta nem vezethet el hozzá. Ha hiszel valamiben, kérlek, ne szervezd azonnal valamivé azt, amiben hiszel: ezzel megöled...

Tizennyolc éve várjátok a Világtanítót, hogy végre megszólaljon, és legyen mire figyelnetek, legyen kit követnetek.

Amíg ez a figyelem külső forrásokból táplálkozik, a Lényeggel soha nem léphet kapcsolatba. Állandó függőségben éltek: mástól várjátok a spirituális útmutatást, me-

gint mástól a boldogságot, az együvé tartozás biztonságát. Mindez nem más, mint végzetes, félelem szülte félreértés, káprázat, mely tökéletesen elfedi előletek a lényegét.

Krishnamurti, 1929.

Isten fénykarjai nyúlnak lelkünk felé,
Közeledő kezünkön remegnek ujjaink.
Auránk vakító színben tündököl,
Sok ezer éve már, hogy elváltak útjaink.

Lelkek fénykarjai nyúlnak Isten felé,
Találkozó kezünkön megáll a remegés.
Csakráink kitárják kapuikat,
Nem választ el egymástól többé a feledés.

Lelkek fénykarjai nyúlnak egymás felé,
Ujjaink összefonva merülünk a fénybe.
Lángoló szeretettel szívünkben,
Elindulhatunk immár a végtelenségbe!

Ti karok, csak ölelésre tárulkozzatok!
Ti kezek, csak simogatásra emelkedjetek!
Ti ujjak, csak imádságra kulcsolódjatok!
Ti szívek, szeretetben soha meg ne álljatok!

Ki vagyok én, hogy Isten helyett
Megítéljem az embereket?
A gyilkosra is süt Isten napja,
Hiszen az Úr is azt akarja,
Hogy fény támadjon szívében!

Azért vagyok, hogy minden erőmmel,
Istentől kapott tehetséggel,
Szeretettel és gondoskodással,
Szívbeli odafordulással
Élesszem a fényt a szívekben!

Ez minden mit kell tennem.
Ezért van fény a szívemben.

A mélység örvényeiből jöttem.
Istenem hívott elő.
Az anyag szolgája lettem,
Fogott a sátáni erő.
Testbe záródott lelkem,
Bűnbe vezetett eszem,
Fekete lett az élet
Mindenütt körülöttem.
De a poklok legmélyén
Szakadt ajkamról fohász,
De a lelkem felszínén
Repedt a fekete máz

Hajnalodott szívem egén,
Eláradt lelkemben a fény,
Az Úr megérintett,
Szeretetet öntve belém.
Lelkem fürdik a fényben,

Szívemben lakik az Isten,
Megmerítkezhetem a mélyben,
Az anyag legsűrűjében.
Lelkemet nem bírja a máz,
Szívemben szeretetláng
Sötétet emésztő fénye
Örökmécsesként vigyáz!

Repdesek, mint lepke a fénykörben.
Kereslek, fény! De üveg választ el tőlem.
Tükör leszek hát, hogy Téged másokhoz küldjelek!
Magának nem tart meg fényt a tükör.
Mint tükörben, világló szíved
mégis bennem tündököl.

Te adod az életemet,
Te adod az ételemet,
Te adod a látásomat,
Te adod a tudásomat,
Te adod az érzékeimet,
Te adod a mértékemet,
Te adod az értelmemet,
Te adod az értékemet,
Te adod a világosságomat,
Te adod az áldásomat.
Te adod a reményemet,
Te adod meg mindenemet,
Te adod meg mindezeket!
Én csak feléd forduló arcommal,
Szabad akaratommal tartom mindezt önmagamnál.
Mert akarok semmi lenni,
Tudok mindent elviselni.
Gyógyítani, bűnt elvenni,
Önmagamat eltemetni,
Téged magamba engedni,

A világért imádkozva
Önmagamat feláldozni.

Köszönöm neked Uram,
Hogy megtaláltam önmagam!

Nem szánom én az ostobát
Kinek üres a mennyek boltja
Ki méltó látni a csodát
A csodát magában hordja

Babits

Hogyan lehetnék én fölöttetek,
Ha már alattatok nem volnék?
Hogy emelhetném föl fejemet,
Ha alázattal le nem hajolnék?

Hogyan lenne nagy szeretetem,

Ha akárkit is nem szeretnék?
Ha nem az önzetlen szeretet,
Hanem elmém által vezettnék?

Hogyan ajánlhatnám életem
Sírva bűnötökért cserébe,
Ha álságos lenne imám,
És várnék egy áhított bérre?

Hogyan is vehetném ajkamra
Istenem szent nevét percenként?
Hogyan remélhetném imáim
Mielőbbi beteljesülését?

Mert utolsónak kérem magam,
Ezért kerülhetek elétek!
Hogy jellé legyek előttetek,
Ezért jön a fény bennem felétek.

Az emberi szív Istenig elér

Sötétek, hidegek lehetünk még,
De ez már nem a Tél...
Századok fagyott nyomorúsága
Repedezik, olvad, törik, zokog,
A mennydörgés az olvadás zenéje
Sodrában az újszülött Tavasz mozog...
Istennek hála, hogy a mi időnkben
Annyi sötét és rossz gyűlhetett körénk,
Az emberlélek óriási lépését kikényszerítve.
Ügyeink ma lélek-méretűek.
A feladat: Isten felfedezése.
Merre tartasz?
Annyi ezerév kell az ébredéshez...
De
Ébredj már, az Ég szerelmére.

Christopher Fry

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény, boldogtalan ember. Hosszú-hosszú vándorlás után rátalált a híres, öreg bölcsre, akit régóta keresett, hogy tanácsot kérjen tőle.

– Mondd bölcsed bölcse, mit tegyek, hogy gazdag és boldog legyek?

– Menj el a nagy tóhoz, és dobd a parton lévő kavicsokat a vízbe, amíg meg nem találod azt a kavicsot, amelyik meleg. Őrizd meg azt a követ, s akkor gazdag és boldog leszel.

Elvándorolt a szegény, boldogtalan ember a nagy tóhoz. Fölvette az első követ, hideg volt, behajította a vízbe. A második is hidegnek bizonyult, azt is a vízbe hajította. Hetek, hónapok múltak, s ő egyre csak dobálta a vízbe a hideg köveket. Egyik nap már alkonyodni kezdett, ő fáradtan hajladozott, amikor a következő kavicsot föl-emelve váratlanul forró meleget érzett kezében. Karja azonban máris lendült a megszokott mozdulattal, és a forró kő elmerült a tóban...

„Ne mondj le semmiről.
Minden lemondás egy kis halál.
Ne mondj le semmiről.
Minden halál gyilkosság (lélekontás):
M meghalni bűn, ne mondj le semmiről,
Isten művét rongálja bármi rontás,
meghalni bűn, ne mondj le semmiről:
minden vágyad az Isten szava benned
mutatva, hogy merre rendelte menned.”

Babits Mihály.

RÓNAY GYÖRGY:

SZERÁPION LEGENDÁK

Két férfi lépkedett a tengeren. Az egyik lassan, biztosan; mellette – fél lépéssel elmaradva, és mintha nem bíznék magában, kapkodóbban, néha bokáig lemerülve, el-elfúló lélegzettel – a másik (vagy a mása).

Mögöttük végtelen víz, előttük végtelen homok.

Talpuk alá a fövény úgy simult akár a víz, puhán és selymesen.

Két kő volt ott – csak két kő, semmi más – mélyen beásva a homokba; kerek, tömzsi kövek, amikhez hajók kötelét hurkolták valaha, mikor még hajók jártak erre.

Leültek a kövekre; előttük végtelen víz, mögöttük végtelen homok, mindkettő enyhén fodrozódva, éppen csak annyi különbséggel, hogy a tenger mozgékonyan, a homok mereven.

Ültek és hallgattak. Nézték a tengert.

Aztán – órák vagy napok múlva, mindegy – aki a társa volt (vagy mása volt) annak, ki elsőül lépett a partra, kezét egy kissé megemelte, olyképp, mint aki tétován nemlétező madár után mutat a messzeségbe.

Ki elsőül lépett a partra, lehunyta a szemét, mintha látná a madarat.

– Szólhatsz, Szerápcion.

MIT ÉR, HOGY ITT VAGYUNK, HA NEM TUDJUK, HOGY HOL VAGYUNK?

– Annyit, hogy végül mégis itt vagyunk.
A célnál? Nem tudom. A cél, Szerápcion,
sokszor maga az út, de csak ha nem
céltalan; s minden célból, ha valóban
cél volt, mindig új út vezet tovább.
Úton vagyunk. Azt hiszem, épp elég,
ha ennyit tudsz. A többi csak lidérc
és délibáb, Szerápcion.

MEGÁLLÁS SOHA NINCS?

– Megállás? Nem tudom, mit értesz megálláson, Szerápcion. Aki úton van, áll. Csak az áll igazán, aki úton van. Aki egyszer eltökélte, hogy útnak indul, attól fogva áll. Magában, mélyre gyökerezve, s minden lépéssel még mélyebbre. Úgy halad, hogy haladtában, valahol, mozdulatlan. Hogy nőttön nő valami titkos központ felé, míg lép, előre mindig, a titkos Cél felé. S a kettő végül, valahol összeér. Saját magába ér, ha célhoz ér, Szerápcion.

S amíg ülünk s nézzük a tengert, a mozgót és a mozdulatlant (bár a mozgó is mozdulatlan, s a mozdulatlan is mozog) – amíg ülünk, mondom, egyben megyünk is, ha a csöndet *halljuk*, s *látni* tudunk, ott, ahol semmi sincs mások szerint, világokat, Szerápcion. Mit tudhatod, a szem, mely mint a szobroké, üresen néz a végtelenbe, kőmereven és mozdulatlanul (úgyhogy hiába löksz felé

öklöt, követ vagy bármi mást, hogy megvakítsd vagy reflexeit próbáld: pillája meg se rezzen) – mit tudod, mit lát a szobrok élő kőszeme, s egyáltalán hová tekint: a távolba, vagy befelé? Halad, és figyel a belső lépteket.

Mindig a belső lépteket
figyeld, míg álltoddan haladsz, s haladva állsz, Szerápcion.

MAGÁNYOSAN?

– Talán. Ha úgy tetszik, magányosan. De mielőtt felelnél, tudnod kell, mi a magány, Szerápcion. Nézheted börtönnek, s rácsain nem fog semmi ráspoly, s nézheted úgy, hogy végtelen szabadság. Nézheted sivatagnak, amelyben körbejársz a szomjan pusztulásig, s erdőnek, melyben egyetlen zöld tengerré simítja a sok külön lombot a szél. S ha akarod, Szerápcion, veheted Szélnek is, mely egy tengerré simítja a sok külön lombot, vagy fölkarvarja tengerét s tombolva zúg, nem tudhatod, a lombot tépi, vagy saját magát, míg végül el nem ül s egy mozdulatlan levélen el nem szunnyad, oly lágy alommal mint a csecsemők. Ez az álom, ez volna a magány? Vagy az a sokszögű Szem, mely a levél alól, egy zöld testből figyel, oly áthatóan, hogy merevvé igéz; ha megmoccansz, hártvás pillája rácsukódik,

és mire durva kézzel érte nyúlsz, már csak egy surranás
emléke rezdül az iménti Figyelem
helyén, vagy az se tán?

Sosem voltam magányos.

Magányom tele volt Szemekkel, tele volt surranásra kész
Figyelemmel, olyan magány volt mint a lomboké,
s benne madár is énekelt, mozdulatlan csőrrel a titkos
belső hallásnak néma dalokat. Sosem voltam magányos.

Vagy beszéljünk, Szerápcion, a Szélről? Mi sodor magvakat
sziklára, s borzol évek múlva friss füvet vagy
gyöngéd virágbibét a sziklán?

Mi hajt felhőt, s a szikkadt föld esőben ázik,
s mi hozza vissza a Napot, szárítja föl a lucskot, bontogatja
a rügyeket, s viszi egyik hegyről a másikra a szirmok
múlékony mámorát, mikor kinyílnak?

De *láttál* már szelet, Szerápcion? Fogtad már kézbe, mint napos csibét, hunyásztattad már szarvánál csavarva, mint őrjöngő bikát? A Szél, Szerápcion, az, ami van, de nincs; a mindenütt jelen levő, sehol sem látható – mert a tajtékzó víz, a jajgató lomb, ódon házak kéményében huhogó Iszonyat puszta jel, de nem a Szél, Szerápcion, a titkos Nemlétező, Megfoghatatlan.

Szerettem a szelet, Szerápcion. Szerettem a Magányt. Hallod a habmorajt a mélyben, a kettős tenger mozdulatlan tükre alatt? Mindig magányban éltem, és soha nem voltam magányos. Valami világszél fűjt mindig a tenger alatt. Aki a tengeralji világszél énekére hallgat, sosem lehet magányos.

Nem ismertem a keserű magányt, a fortyogó
leveken forgatót, a szakálltépő, káromló magányt.
Nem ismertem? Kilábaltam belőle,
leszárítottam lábamról sarát, levertem sarkamról porát.

Szabad voltam. Ablakom mindig nyitva volt a Szélnek.

Ma már azt is tudom, hogy bármi volt és bárhogy is volt,
s akármit vettek el, minden hiánnyal
én lettem gazdagabb. Ma már azt is tudom, hogy
boldog voltam. Boldog vagyok.

Elég.

Hallgassuk a tengert, Szerápcion.

S MIT HALLGASSUNK, HA NINCS?

– A tenger mindenütt van
és mindig van, Szerápcion. Ahol te vagy, ott van a tenger.
Két tenger közt egy hullámsáv, félig még fodrozó, félig merev már,
ez vagy, Szerápcion. Ezek vagyunk: két tenger közt az Átmenet
hullámai, elporladók s mindig megújulók;
a mindig éppen elmúló, a mindig éppen változó
öröklét: ez vagyunk. Magunkkal visszük tengerünket.

Hajtottad már kagylóra füledet? Rózsaszín kőfodrai közt
hallottad már a tengert? Hallottad már a kagylóban a csöndet?
Ahol a csönd van, ott a tenger. Ahol a csönd van, ott a zúgás.
Hallottad már a rózsában a nyílás
titkos hullámverését, a mély morajt, amint a szirmok
szétválnak? Hallottad a Nyílás mérhetetlen
messziről érkező néma hullámverését?

Ahol a rózsza, ott a tenger. Ahol a Nyílás, ott a tenger.

S a fordított nyílás, a Hervadás:

az is a Tenger.

Bennünk él és benne élünk.

Meríts egy hullámot az árból: kagylóvá kristályosul tenyeredben.

Egy pillanatnyi tenger, rózsaszín kőfodraival,

a zsongó Hallgatás, a végtelenség néma ajka,

mielőtt visszaolvad elemébe.

Ez vagyunk.

Hallgassuk a tengert, Szerápcion.

S AZ EMBEREK? „A MÁSOK: A POKOL”?

– Nem. A mások, Szerápcion, az Irgalom. S ha azt hinnéd, elméjében fogyatkozó aggastyánként beszélek, mint ki néz, de mit se lát már, mert hályogos szemét, utolsó angyalként, az emlék emléke is elhagyta már – nem, nem vagyok még gyermekké bárgyult vén, ki rángó nyelvvel nyöszörög, s nem tudja mit motyog.

A mások, ismétlem, nem a Pokol. A mások az Irgalom. Nem mintha nem tudnám a Butaság s a Hatalom gatzetteit. Nézz végig testemen: bőröm bokától homlokig csupa sebhely. Mégsincs bennem harag már, csak irgalom.

Pedig láttam röhögve gyilkolót, gyermekbordákon táncolót, anyákat tiprót, koponyákat szürcsölőt, szúrtak hátamba kést, tolvaj szentek türelmet prédikáltak, láttam kiüzetést, prófétát mohó disznóhabzsolással zabálni a pusztába kergetettek alig hült ételét, s még mennyi mindent!

Hát nem mint élelmes írástudók, kik széljárás szerint fogják a tollat:
úgy szólhatok, mint aki tanú s áldozat volt egyszemélyben.
Nekem hihetsz, Szerápcion: mégsem a mások a Pokol.
Épp eléggé megjártam poklukat, hát mondhatom:
a Pokol nem a mások, ha *bennünk* nincs pokol.

Ha nincs
mit égessen, fegyvertelen a láng. Mit lehet attól
elvenni, aki mindent odaad? Mitől lehet
megfosztani a semmiért sem törtetőt, a semmihez sem
ragaszkodót?

Egy Angyal mindig készen áll, hogy
érted jöjjön, ha szólítod. Ezért
nincs is pokol, Szerápcion, ha magadban kioltod.
A másokét is. Tehetetlenek.

Jegyezd meg: bármely pillanatban
kézen foghat – már kézen is fogott
a Szabadság, és kivezet, Szerápcion.

HOVÁ?

– Hová? Igen, hová, Szerápcion?
A kérdéshez. Minden kérdés az indulás,
és minden indulásban ott lappang a Cél. De ehhez
indulni kell. Kilépní. Mintha egy
(bármilyen nagy) körbe lennél bezárva,
s kilépsz a körből. Túllépsz a körön,
amerre a Sugár mutat. Minden sugár
túlmutat a körön, mely, bármilyen nagy,
magába tér vissza, míg a sugár,
túllépve a körön, valahová a körön túlra tart.
A Végtelenbe? Vagy egy körön kívüli
központba?

Néztél már gyerek szemébe,
mikor ő maga elnéz, messzire,
játékán túlra? Semmiségbe? Végtelenbe? Láttad
szeme tükrében saját arcodat?
Egy szem, maga a tisztaság, s ártatlan íriszén

egy másik szem, tétován és mohón,
mint késhegy, cél nélkül rezegve még –
potenciális gyilkosok vagyunk
mindannyian, Szerápcion. De nem mindenki öl.
Dobd el képletes késedet. Ne ölj.
Lépj ki a körből.

Indulj el, keress
egy gyermeket, és kérd meg, hogy szemébe
nézhess, sokáig, addig, míg a késhegy
el nem tűnik, s eggyé nem lesz a két szem,
hogyan megláthatod a Tengert. Csak a gyermek
járhat a tengeren: könnyű és tiszta mint a hullám,
vagy mint a Szél.

Elindul, soha nem
kérdi: hová? – csak túllép a körön,
s biztos benne, hogy nem hiába. Megpihen,
és megy tovább, mert biztos benne: túl a tengeren
másik tengert talál. A tengerek, Szerápcion,

változnak halmazállapot szerint, de lényegük,
a hullám, mozgón, mozdulatlanul, mindig a körön túlra csap.

Aki látta a tengert, aki kortyolt tengervizet
rózsák szirmai közt vagy gyermekek szeméből,
s érzett bőrén szelet, rugalmas tenger-horzsolásút,
nem vágyik vissza a körön belültre.

Meguntam a piacokat, Szerápcion. A kikiáltók
ágálását a napi árfolyamról,
s az ájtatos tülekvők együgyűen
átlátszó törvéteit. Hiszen tudod,
mint bukdácsolnak más ellen vetett
hurkaikban, vagy a hálókban rángatóznak,
miket azért feszítenek, hogy más belé akadjon.
Meguntam az agórákat. Ítélet
nélkül. Csak mert meghallottam a Tengert.

Ítélet nélkül. És nem érdekel
ítéletük. Már csak a Tenger.

Látod ott
a madarat? A fél eget átszelte már,
mióta itt vagyunk, neszét se hallani,
csak száll, hasítja egyenletes szárnycsapással
a maga tengerét, mindig tovább. Hová?
Míg nyarába nem ér.

Indulhatunk, Szerápcion.

S A HALHATATLANSÁG?

– Akik az alvilágban,
holtuk túlélve bár, létlen árnyékérettel vándorolnak,
előbb-utóbb, ötven, száz, kétszáz után
mind kijutnak a fényre.
Csakhogy akkor
már mit sem ér nekik, Szerápcion.

Két férfi lépkedett a sivatagban. Előttük végtelen homok, mögöttük végtelen víz. Mögöttük a tenger hullámai, előttük a homok hullámai. S fölöttük egy Madár.

Földről minden hullám mozdulatlan. De annak, aki száll, minden hullám mozog. A világ egy-egy hullám-szárnycsapás, amellyel túlgördül magán.

Ha mozdulatlan, akkor is. Ha sivatagban, akkor is. A két kő, amin ültek, rég eltűnt már. Elnyelte a víz vagy a homok árja.

Mentek a homok tengerén, a némaságban hallgatták a tengert.

A tenger lassú szárnycsapásait, ahogy biztos Nyarába hömpölyög.

S mielőtt eltűnt volna, távol, a kéken ködlő messzeségben, a két alak egygé mosódott.

Szepes Mária műveiből

* * *

A Fény mágiája

Fényszutrák

KÉRDEZZ ÖNMAGADTÓL
– FELELJ ÖNMAGADNAK

*Aki csodákban él, mindent elér.
Realista. Nem lohol árnyakért.
Odatart, ahol örök a Fény*

A „Homo Sapiens” a múlté. Segítesz-e Uránusz Vízöntő-operációjának, hogy benned is végbemenjen új lényed születése, transzcendens érzékszerveid felélesztése, amelyek minden egyéni és földi kataklizma fölé emelnek?

Tapasztaltad-e már, hogy minden gondolatod testet ölt, megvalósul, ha mágikus kívánságod Fénye és akarata gyúl ki mögötte?

A transzcendens Fénnyel és feszültséggel telített, űrbedobott kívánságnak teremtő ereje van. Miért nem gyakorlod e mágikus törvényt?

A létben nem jelenhet meg olyan élőlény, amely valami önmagánál nagyobb célpont felé ne sietne. Te milyen cél felé tartasz?

Tudod-e hogy amint felparázslík és tudatossá válik benned halhatatlanságod tűzmagja, az benső újjászületésed tapasztalását jelenti?

A varázsszavak hatóereje a magasabb kiterjedésekből áramló, egész lényedet átható sugárzásukban nyilvánulnak meg. Érezted-e már az Örök Fény Lézerének e minden

anyaggá sűrűsödött akadályon átható érintését? Az érzéseidben? A gondolataidban? Eszmevilágod szárnyalásában?

Megbizonyosodtál-e róla hogy halhatatlan vagy és nem először születél a Földre?

Mit tartasz jelen életed vezérmotívumának?

Van-e mértéked és szűrőd hozzá, hogy a rosszat a jótól, a valótlan a valótól, a sarlatánt a beavatott bölcstől megkülönböztess?

Rájöttél-e már, mit jelent a hindu filozófia Isteni Énekének, a Bhagavad-Gitának a figyelmeztetése: „A cselekvés jogájánál magasabb rendű a megkülönböztetés jogája”?

Szerelmedet nem mindig viszonozza az, aki a lángot felgyújtotta benned. A szeretet azonban, ha önzetlen és igaz, mindig visszatükrözi a teremtő Logoszt, ahogy a hegyek ismétlik a kiáltó hangot. Felhangzott-e már benned a Szeretet Fénycsendülésének hívása?

A Jóság a természet legtisztább, leghatalmasabb gyökérhangja, amely vigasztal, ad, békét teremt és soha sem rombol. Adtál-e már a benned rejlő Jóságból teljesen önzetlenül úgy, hogy semmi viszonzást nem vártál érte?

Próbáld eltüntetni a káprázatfalat saját szorongásos képzeteid és mulandóságodon túlra sejtő örök önmagad között. Gyakorolod-e már súlyos képzetrétegek alá temetett szellemi vénáid felfakasztását? Hogyan?

Tudod-e, hogy mai jellemed, kötéseid hiányai, traumái, szorongásai, tehetségei, sike-rei vagy sikertelenségei – előző életeid eddig meg tett útjának végösszege?

Az extatikus öröm a lélek kenyere. A halhatatlan remény a szellem Iható Aranya. Táplálod-e velük magasabb testeidet a testi szükségleteid kielégítése mellett?

Megfeledkezhetsz-e róla, hogy lelki immunrendszered erejében, vagy gyöngeségében gyökeredzik valamennyi betegséged, egészséged, sorsod alakulása, sikered vagy kudarcod?

Soha se felejtse el: a szellemi tevékenységed hidat épít örök kiterjedések és az ember között. Aktív alkotó gondolataid, teremtő képzeleted felnyitja a halandók bölcső és sír közé börtönzött zárlatát. Tanulod-e az ilyen sürgős mentőszolgálat fontos szabályait?

Véletlen nincs. Ha sorsod urai valakivel összehoztak, mit gondolsz, mi volt a céljuk vele?

Mi a szereped abban, ha egy emberi kapcsolatod elmérgeződik? Morális és szellemi elkötelezettségeddel összhangban mi a tennivalód e konfliktusban?

Minden embernek vannak gyöngeségei. Neked is. Miért vetsz mégis követ néha azokra, akik nem rosszabbak, nem jobbak nálad, hibáik legfeljebb más módon nyilvánulnak meg?

Elemezted-e már korai és későbbi gyermek-, kamasz-, ifjúkorod rövidebb-hosszabb korszakainak tartalmát, fellobbanó, azután kihunyó ambícióit, csalódásait, tilalmait és megnyíló lehetőségeit? Gondoltál-e arra, vajon nem az előző életeid szerepei, levetett jelmezei, visszfénye tükröződött bennük úgy, ahogy az embrió éli át anyja méhében az anyag fejlődésének minden fázisát?

Tanár akartál lenni? Vajon nem azért-e, hogy először a magadban rejlő infantilis, felelőtlen, tudatlan gyermeket fölneveld?

Zenész akartál lenni? Nem azért-e, hogy füled képessé váljék a Logosz ibolyántúli, infravörös, kozmikus ultrahangját, a „Legyen!” teremtő jelentőségnek értelmét meg tudjad hallani?

Festő akartál lenni? Vajon nem magasabb tudatod kíván-e bevezetni vele a szimbólumok nyelvébe, amely a lét háromsíkú valóságát tartalmazza? Az álmok képnnyelven beszélnek. Tudod-e, hogy a festőt az ősi Egyiptomban „Sinecknek”, Megelevenítőnek nevezték, mert akit vagy amit lefestett, azt megkötötte??? és életre keltette?

Arról nyilván tudsz, hogy az írás ősfómája a mágikus kép. Foglalkozol-e álmaiddal azzal a bizonyossággal, hogy azok saját képraktáradból kiemelt világnyelven beszélnek hozzád? Tanulod-e a sorsod kulcsait tartalmazó nyelv üzeneteinek megfejtését?

A festőművész a vásznán kívül hozza létre alkotását. A szobrász kőből fejt ki remekműveit. Miért felejtet el néha, hogy a teremtő, alkotó benned dolgozik sorsvésővel, tüzes színeket osztó ecsettel, csiszolókoronggal, s művének te vagy a Príma

Matériája, nyersanyaga, alkímiai tégelye, amely szenvedések parazsán nyugszik. Miért lázadsz az ellen, hogy isteni remekművet formál belőled, s a széttört tégelyből szárnyas titánforma röppen fel, akinek lényében a Bölcsek Köve szikrázik?

Tudod-e, hogy a realitás mulandó tárgyai mind magukban rejtik lelki-szellemi céljuk jelbeszédét és eszközeit? Elegendő szívósságot, erőt vesz-e vissza hétköznapijaid relatív idejéből, hogy e halhatatlan üzeneteket megfejtsd és gyakorlattá tedd életed minden percében?

Író szerettél volna lenni? Ugye nem vonod kétségbe, hogy mindaz, ami körülvesz, és saját életed is, félbehagyott történet, olyan rejtvény, amelyeket még nem tudtál megfejteni? Nem volna-e a legfontosabb dolgod, hogy egy írásműben saját léted rébuszának értelmét keresd, s a cselekmény Ariadne-fonalát követve megtaláld végre halhatatlan otthonodat?

Színész szerettél volna lenni? Nem tagadhatod önmagad előtt, hogy a saját szerepeidet kívánod végigjátszani, esténként mindazt kiélni, amire kíváncsi vagy. Érzed-e a leküzdhetetlen ingert rá, hogy e szerepekben örülni, sírni, dühöngeni, intrikálni, koldulni, koronát viselni, fiatal, gyönyörű, vén és bölcs álarcokat cserélni, újra és újra feltámadni tudj, hogy maszkjaidtól, jelmezeidtól megszabadulj végül?

Pap szerettél volna lenni? Talán sok a vezekelni valód és névtelen büntudatod olyan tettekért, amelyek emlékét a tudattalanodban áthoztad a jelen inkarnációdba? Nem sikerült reverendát vagy apácaköntöst öltened? Akkor miért prédikálnád másnak azt, amit nem puritán, fanatikus, önsanyargató, védett elvonultságban, hanem a nyüzsgő világ brutális konfliktusai, kísértései között neked kell helyes módon megvalósítanod?

Orvosnak készültél? Kétséges lehet-e, hogy előbb a saját lelkedet kell meggyógyítanod ahhoz, hogy mások testét, lelkét sikeresen kezeld.

Pszichológiát tanultál? Képesítésed is van róla? Hogyan lehetnél embertársaidnak gyógyítója, ha a saját tudattalanodban lappangó ösztön-lényeket sem ismered, amelyek keresztül pácienseid szenvedély vírusai megfertőzhetnek?

A prostitúció egyben szerelem-elvonó kúra. Tisztában vagy vele, hogy szolgálatait potenciazavaros, gátlásos, vagy sadista, sokszor csúf, perverz nárcisták veszik igénybe, akik magányosan onanizálnak ott egy személytelen kéjtárggyal és olyan dolgokat művelnek, amelyeket sem a feleségükkel, sem a szerelmükkel nem mernek megtenni?

Emlékeztetni szeretnék rá, hogy csak az önmaga fölé emelkedő ember léphet ki a világ erkölcsi, gazdasági és ökológiai kataklizmájából, de saját karmája – sorsa – bilincseiből is. Megvan-e a szándékod a szüntelen tanulás, fanatizmus és egzaltáció nélküli megismerés elnyerésére? Főként van-e kitartásod hozzá?

Lehet-e tökéletes teremtője e tökéletlen, önmagát pusztító földi létformának és a saját életét végveszélybe sodró halandóknak?

Töprengtél-e már rajta, hogy nincs két egy forma ujjlenyomat és két teljesen egyforma ember sem? Vajon ugyanígy van-e két tökéletesen egyforma Istenkép a hívők elképzeléseiben?

Igaz-e, amit az ősi hagyomány tanít, hogy Isten, Teremtő vagy istenek megjelenési formáit az emberi képzelet alkotja meg, de a víziókban az örök tűzmag egyetlen és azonosak egymással?

Szerinted az ősi népek miért nem féltek a haláltól?

Mi a különbség hit és tudás, egzaltált képzelődés és a magasabb valóság felismerése között?

Vajon azért juttatták-e kezedbe a szellem alkímiájának receptjeit, hogy elsősorban másokon, vagy magadon próbáld ki őket?

Mit gondolsz, mi a helyesebb, ha embertársaid egyéniségében a hibákat, ütközőpontokat keresed, vagy az, miképpen tudod megérteni őket, s amennyire jellemük befogadja, megpróbálsz összehangolódni velük a saját törvényeik szerint?

Lehetséges-e, hogy fontos emberekkel, akik taszítanak vagy vonzanak, sorsod alakulására nagy hatást gyakorolnak, először találkozol? Miféle üzenetet vagy figyelmeztetést hordoznak részedre mélymúltad életsorozataiból, vagy esetleg tükörként mutatják meg jellemed titkos deformációit?

Tudod-e miért vannak neked csak kötelességeid s a nálad éretlenebbnek, tudatlábbnak jogai?

Miért nem keresel kapcsolatot zseniális álm-éneddel? Hányszor figyelmeztetett már veszélyekre és mutatta meg fontos tennivalóidat? Nem értheted meg őt addig, míg nem ismered a képnyelvet. Miért nem tanulod meg a szimbólumok világnyelvét? Sokszor érzed ébren és álmodban, hogy a láthatatlan Fény sugárzása hatalmasabb minden látható, múló formánál. Miért zárkózol el a világosság aranyló, gyógyító, kimeríthetetlen kincseitől?

Miért kellene hinned bármit is, amit tudni lehet?

Milyen visszatérő álmaid vannak?

Voltak-e már déj vu (ez már volt egyszer) élményeid, mikor valamely idegen városban vagy országban egyszerre olyan intenzitással ismertél rá mindenre ott, hogy pontosan tudtad, melyik útja hová vezet, sőt a házak bizalmas titkai is megélt valóságként jelentek meg benned?

Találkoztál-e olyan emberrel vagy emberekkel, akikre hirtelen ráismertél, noha ebben az inkarnációdban soha sem ismerted őket.

Álmodban jártál-e olyan tájakon s örvendezve találkoztál-e olyan hozzátartozóiddal, akiknek a jelenedben a közelükbe sem kerültél?

Volt-e sorozat-élményed álmodban, féléberen, vagy különös átzökkenéssel egy vízióban, mikor több alakban, jelmezben, ismeretlenül-ismerős környezetben láttad magad?

Gyermek- és ifjúkorodnak az előző életeidből feltörő reflexei hány éves korodban értek véget? Mikor vette át az uralmat sorsod fölött a jelen inkarnációd vezérmotívuma? Tizennyolc, húsz, huszonegy évesen? Miért nem elemzed e fontos folyamatot s azt, mikor érkezted el fejlődésed továbbépítése küszöbéhez, képességeid kibontakoztatásának elindításához?

Tapasztaltad-e már, hogy ami könnyű, erőfeszítés nélkül véghezvihető számodra, az nem igazi értéke sorsodnak, mert már tudod. Átélted. Nem tanulsz újat belőle. Hajlandó vagy már elfogadni azt, hogy ami nehéz, fájdalmas erőfeszítéseket kíván, egyedül attól nőnek lelki izmaid?

Megpróbáltatásaidban gondolsz-e a mentális alkímia törvényére? Arra, hogy minden átalakulás a katarzisz tisztítótüzeiben megy végbe?

Van-e tömegmegváltás, vagy csak az individualizált egyén juthat el a misztériumig? Miért?

Tudsz-e szeretni anélkül, hogy birtokolnál?

Miért mondta Jézus Krisztus, hogy: „Aki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt és aki odaadja az ő életét énérétem, megmenti azt”?

Miért mondta Jézus Krisztus, hogy: „Senki sem mehet az Atyához, hanemha Énáltalam”? Mit értett az „én” alatt?

„Mikor a földön eluralkodik a gonoszság és igazságtalanság, időről-időre megjelenek Én.” Miért figyelmeztette erre a keleti filozófia tanítványait a Bhagavad-Gitá, az Isteni Ének?

A külső vallás pótszere a belsőnek. Miért gondolod, hogy csak másoktól kaphatod meg az igazságot, amely saját lelkedben, szellemedben él?

A csoda mágiája

Szóvarázs

*A szavak inkább eltakarják,
mint megmutatják a valót
A gondolaterők viszont
minden akadályon áthatolnak.*

A szutrák, amelyeket a következőkben felsorolok, valójában gondoltsorokat indítanak el, amelyek befelé és fölfelé vezetnek – mulandó önmagunktól halhatatlan magasabb önmagunkig. Ezt az utat azonban senki sem teheti meg helyettünk. Íme:

Minden gyógyulás arkánumát egyedül a lélek és a szellem rejtett laboratóriumában lehet létrehozni.

Annak az embernek a dicséretére sóvárogsz, aki óránként elátkozza magát? Annak akarsz tetszeni, aki önmagának sem tetszik? Vagy talán tetszik önmagának az, aki szintén minden cselekedetét megbánja?

Aki vétkezik, maga ellen vét, aki igazságtalan, maga ellen igazságtalan, hiszen másokban önmagát ítéli el.

Tudod-e, hogy emberben mindig azon a ponton rejtőznek sorsának buktatói, ahol a legbiztosabbnak érzi magát?

Tudod-e, hogy a fogadalmak mindig sorsot idéznek?

Átgondoltad-e már teljes mélységig a környezeteddel való kapcsolataid félelmetes jelbeszédét, azt, hogy mindegyik sorstükröt tart eléd, amely saját jellemed és tetteid gyökereit mutatja?

Meg tudod-e különböztetni a valódi alázatot a kegyes önfelmagasztalástól?

Közelebb vitt-e egyetlen lépéssel is az átlényegülés tiszta békéjéhez a mások iránt táplált, akár jogosnak tűnő keserű harag, vagy ingerült sértődöttség?

Mióta járod a Logosz iskoláját, amely a kimondott szó teremő erejét a hallgatás szinkópáival váltogatja? Rájöttél-e már arra, mikor kell szavakból hidat verned egy másik ember felé, hogy átvezesd őt a közöttetek tátongó szakadékon, és mikor szükségesebb a csend balzsama valaki agyonsebzett idegzetének?

Kacagás

Ezüstcsengője zenélő óra benned.

Tündérek járják rá a menüettet.

Táncolj te is a fénylő végtelenben.

Örüljetek

*ha sírni volna kedvetek, akkor is.
Ömlik a csillag fölötti édes hit.
Sebezhetetlen őszinte kincs.*

Baljós előérzeteket át lehet és át kell hangolni félelem nélkül várakozó derűvé. E magatartás még az elkerülhetetlennek tűnőt is elhárítja, vagy irányától eltéríti, hogy lendületének csak az áramlata rezeg át rajtunk anélkül, hogy megsebezne.

Keselyűknek kiszolgáltatott, sziklához láncolt Prométheusz mindenki, amíg a képzeletében a kötelékeit fel nem oldozza, akkor is, ha e káprázatok már anyagi tényekké sűrűsödtek. Szabadulása csak ott mehet végbe; ahol foglyul esett. Félelmeink, kétségeink sötét madarainak magunk szóttunk fizikai testet, amelyek nem mások, mint formákhoz kötött mágikus jelképek.

Ha valamit a valóságban véghez akarunk vinni, előbb játsszuk le magunknak misztérium formájában extatikus intenzitással. E tündöklő imagót azután hajítsuk el magunktól a megvalósulás dimenziói felé.

Minden akadály erőket generál.

Feszültség állapotában mindig nagyobb a lélek teljesítőképessége.

Ahogy a fizikai testünket megtisztítjuk, felfrissítjük naponta, úgy kell lelkünket, szellemünket is üdüléshez juttatnunk. Van aurafürdő, lélekfürdő, mentális fürdő. A beavatott mindhárom magasabb síkon ismeri a feltöltődés forrásait.

Az irány meghatározása tőled függ! Ha eltűröd, hogy a kisülés a legkisebb ellenállás vonalán öntudatlanul menjen végbe, fejlődésed értékes hajtóerői vesznek kárba. Feszültségeid áramát *tudatosan* kell magasabb célok *felé* terelni.

Ha egy nehéz feladat elvégzésére *önként vállalkozol*, intenzitásfokozás lép fel benned, pszichikai energiákat generálsz, s magasabb célod hatalmas kiterjedések áramát kapcsolja tevékenységedbe.

Képességeid úgy rétegeződnek egymásra, hogy egyik a másikat pihenteti, leváltja és indirekt módon erősíti. Helyes tehát, hogy váltakozva foglalkozol egymást kiegészítő tevékenységekkel. Koncentrációt nem lehet huzamosabb ideig fenntartani.

Agyenergiád intenzitása figyelmed görcsös megfeszítésekor egy idő után veszít erejéből. Minél erőszakosabban összpontosítasz egy feladatra, annál kevésbé tudod megoldani. A végeredmény viszont könnyen, minden kényszer nélkül a tudatodba gördül, ha átmenetileg mással foglalkozol és csak később térsz vissza a témádhoz.

Ha magasabb kiterjedésekhez kapcsolódsz okkult érzékszerveiddel, egyszerű lehetőséggé válik az, ami anyagi képességeid számára lehetetlennek tűnik.

Élettered milliójt okkult praxissal magasabb dimenziók meghosszabbított perifériájára helyezheted át. Ez annyit jelent, hogy egész életed szattvikus csodák láncolatává válik.

Fix pontok – mágikus csodák:

Ilyen fix pont a szellemedben egy magasabb dimenziókkal kontaktust teremtő idea, amely személyes lényedet *személytelenné oldja*. E személytelen semlegesség azután hatalmas vonzerővé válik.

E felismerés egy újfajta mágia alapja.

A mágikus eszmék mindenütt szélsőséges hatást keltenek. E hatás a környezeted részéről egy ideig taszításban, védekezésben nyilvánul meg. Ha azonban e magasrendű sugárzás kitartó és rendíthetetlen, a diszharmonikus reakciók átlendülnek saját ellentétükbe.

Fizikai szervezetedben igen sok okkult érzékszerv működik, amely magasabb univerzumokkal tart fenn a ráció részére tudattalan kapcsolatot. Munkád legfontosabb része ezért transzcendens vénád életre keltése. Mert a ráció katalizmájából egyedül a transzcendentális érzékszerveiden keresztül léphetsz át a lét kevésbé fájdalmas formáiba.

Az ideákat legvégső elágazásukig követned kell, csak úgy juthatsz magasabb értelműkhöz. A végső mélységükig átvilágított eszmék mágikus varázsiggékké válnak, amelyek veszélyeket kötnek meg és bénító gátakat oldanak.

Különleges erők középpontjába belehelyezkedni annyi, mint a legmagasabb kiterjedések erőit hasznosítani. E hatalmas életforrások a szellemedben váraкоznak rád. Megközelítésükhöz azonban mitikus Templom-bárkába kell szállnod.

Amikor gondolkozol, formákat teremtesz, akciókat indítasz el, bonyodalmakat nemzel, azok szívós fonalakkal kötözik össze sorsodat. Teremtő képzeletedtől függ, hogy ezek a gondolatmagok örömet, fájdalmat, halálos mérget, vagy örökkévalóság nagy Arkánumát gyümölcsozók-e.

Magasabb energianívón a sorsodban csak akkor kezdődhet el egy új folyamat, ha a régi lezárult. Egy-egy létezésen belüli dimenzió inkarnációnak ez az értelme. Ezt az új életre támadást mindig hamis remények, tarthatatlanná vált potenciák elhalása előzi meg. Erőapályában szorongás, kietlen gyász nyugözi le azt, aki elhiszi, hogy az éjt nem követi nappal. Elfelejtkezik róla, hogy a sötétséget mindig fény követi. Új napkelte.

Élvezet és fájdalom a lélek mágneses észak-dél pólusai. Egy idő múlva mindegyik átmeöy a saját ellentétébe. Mindkettö az érzésvilág desztillációjának fontos hőenergiáját termeli. A mentális alkímiának e folyamatában a pszichikai energiák megtisztulnak minden démoni elemtööl, és létrejön a Közép semleges egyensúlya.

Az arany metszés egyensúlya már nem fájdalommal büntető élvezet és perverz élvezetté fajuló fájdalom, hanem a kettő egymást kiegyenlítő vegyülete: áldozat, amely személytelen örömmé válik.

Az ember racionális mértéke csődbe került. Nem gyógyerőt, hanem egyre bonyolultabb kórságokat termel. Ne ismételd meg a hibákat, amelyek idevezetnek. Ne sodródj szakadékba zuhanó gondolatpályák áramába, amelynek legfőbb üzemanyaga a gyűlölet, a reménytelenség és a meghasonlás.

A független gondolkodás állandó erőfeszítés, mert arra késztesz, hogy az árral szemben haladj. Tehát pontosan ellentétes a megszokott racionális formákkal.

Az ilyen ember következtetései, ítéletei e szempontból bizarrak, érthetetlenek, mert emberfeletti. Te is közéjük tartozol! Abban a felismerésben például, hogy azoknak, akik az érzékeny pontjaidon támadnak, tulajdonképpen hálásnak kell tenned. Mert ők azok, akik szubjektív életálmodból ébresztgetnek, tükröt tartanak eléd, s megakadályoznak benne, hogy kábulatodban jeges hótakaróra, vagy tűzvész közepébe feküdj le aludni, ahelyett, hogy biztos magaslatra mentened életedet.

Ha minden ösztönös tiltakozás és sértődött megtorlási vágy ellenére magadat marasztalod el a feléd irányuló diszharmonikus megnyilvánulásokért, kezedbe került a kulcs e hatások áthangolására.

Te már nem hivatkozatsz a csillagok benned dúló háborújára, mert neked a *csillagok fölött* kell megoldanod emberi kapcsolataidat.

A hermetikus karakterológia és szimbológia egy-egy determinált jellem felismerését, tehetetlen, erőtlen nyomorékságának megértését követeli és azt sem tűri el, hogy beérd passzív részvétellel. Segítened kell rajta a birtokodban lévő szellemi Arkánnummal. Mégpedig pontos diagnózis alapján, individuális módszerekkel, az illető sajátos befogadóképessége szerint.

A kristályok megváltása az oldat, a folyadékoké a vegyület. Az állatoké a szublimáció. Megmerevedett szokásaidat, feltételeidet, előítéleteidet azért kell oldanod, az oldatot szintézissé vegyítened, hogy a Teljességet átfogó gondolataid tüzeiben lényed animális része elégjen. A szublimáció lángjába vetett állat mindig Phoenix-madárként repül fel; zsenialitásként tér vissza hozzád.

Szimbólumok végső értelmét megfejteni annyi mint magasabb létformákba hatoló grádussorokon a Cherubi-szemlélet síkjára emelkedni.

Földünk vészhelyzete ellenére az ideálokért vívott harc egyre eredményesebbé válik. Ha most rá tudsz lépni a kreatív tettek útjára, számíthatsz a legmagasabb hierarchiák belső segítségére.

A szellemi öröm fonalát követve mindig együtt haladsz az Élettel, látható és láthatatlan formákon, az idő változó tájalakulatain át, anélkül, hogy meddő félelem és gyász borzalma nyűgözne le. Mert a Szattvikus fény a halálon át is az örökkévalóság létéről ad hírt neked az analógiák és szimbólumok nyelvén.

Lényed magja képzeleted, érzéseid síkján rejtőzik. Sorsod alakulása és fizikumod regenerációja attól függ, milyen intenzitással, pszichikai és szellemi erővel sietsz e láthatatlan magból kibontakozó folyamat segítségére.

Ha a lét teljességének érzetét életre kelted magadban, központtá leszel, anélkül, hogy erőfeszítéseket kellene tenned érte.

Ha valami kitüntetés vagy öröm ér, engeszteld meg érte a körülötted szomorkodókat azzal, hogy örömet okozol nekik. Ne mélyítsd el sorsuk árnyékát önmagad erős fénybe állításával. Mondj le erről az elégtételről, s áldozatod mágikus árammá válik, amely azt, akiért véghezvitted, csillagai fölé emeli.

Ha az új korszak szellemi pionírjaihoz csatlakoztál, készen kell állnod a művészetrel és vallással összeforrott magasabb tudomány szolgálatára.

Az anyag mögött láthatatlan eszmerendszer működik, amely minden közegben újra kialakítja örök porba öltöztetve.

A Vízöntő-korszak a társadalmi és filozófiai forrongások plátói világhónapja. S te éppen most éled legfontosabb inkarnációdát. Abban már bizonyos vagy, hogy sorsodban a véletlennek nincs semmi szerepe. Az sem véletlen tehát, hogy olyan tömény szellemi forrás nyílt meg előtted, melyhez korszakunk növekvő embertömegéből igen kevesen jutnak hozzá. Gondolkozz rajta, mire kötelez az, hogy a zárt számú, sohasem cserélődő „Ganglion-csoport” egyik sejtje vagy.

Az öröm mágiája

Örömet érezni annyi, mint erőnket szétszórni. Ezért az örvendező lények közelsége termékenyítő erő.

*

Az öröm éppúgy kollektív jelenség, mint a fájdalom. Csakhogy tömegek nem tudnak magasrendű örömet érezni. Az öröm az egyéniség koronája.

*

Ne akadályozd magadban a halhatatlan öröm áramának keringését!

*

Az isteni öröm nem függ külső körülményektől, önmagából táplálkozik, gyökere minden lényben a rejtélyes Tao!

*

Légy független és áttetsző, mint a drágakő, amely sokszorozva veri vissza a rávetülő fényt!

*

Ha meg akarsz szabadulni egy külső zárlattól, először a zárlat képzetét oldozd le lelkedről és szellemedről új *konstruktív* pozitívával.

*

Ha bánat sújt le, a világért ne görnyedj meg alatta, mert ez annyit jelent, hogy a vak sorserőknek küzdelem nélkül adod meg magad.

*

A szellem uralkodik az anyag fölött, de csak akkor, ha nem szolgáltatja ki kulcsait neki.

*

A bátorság az okkult erények egyike, de ennek örömét csak azok a kevesek bírják, akik átélték a beavatás hétpróbáját.

*

A félelem a sötétség árnyéka, az erőtlenység víziója. Az öröm a kimeríthetetlen életerő forrása.

*

Csak egyfajta valódi öröm van: az, amely az örökkévaló élet biztonságából fakad. Minden más örömképzet villanó átmenet inger és kielégülés között.

*

Ha valami célod van, idézd fel magadban a teremtő örömet segítőtársul. Ez a szövetség olyan vénákat szabadít fel benned, amelyek energiája asztromentális síkon az atomerővel analóg. Ne kösd le képzeleted szárnyait! Merj repülni, és merj örülni az agyadban megszülető minden bizarr, lángoló gondolatnak!

*

Ne kételkedj benne, hogy *minden tehetség és minden készség megvan benned is* a magasabb rendű örömek elérésére. Hiszen egyetlen ideonszálon eljuthatsz a Kozmikus Elme ideáinak teremtő centrumába, és onnan meríthetsz inspirációkat. *Tőled függ azonban, mennyit tudatosítasz magadban e végtelen szellemi dimenziókból.*

*

A tehetség mértéke a szellemi erők felszabadulása.

*

Amit el tudsz gondolni, *az valahol az igazság*. S ha tényleg felbukkantál az anyag sűrű Hadeszéből, kijelölted magad számára a fejlődés következő állomását.

*

Teremtsd meg magad körül az öröm légkörét, amelyből mindenki újjászületik.

*

Az öröm atmoszférája a lélek oxigénje.

*

A hétköznapiak is ünnepekké változnak az öröm légkörében.

*

A személytelen áldozat tiszta örömét kevesen ismerik. De akiben egyszer felszínre tört, az csodatevő forrásként vonzza magához az embereket.

*

Az ekstázis örömtüzéből mindig felroppen a poraiból megelégedő fönixmadár.

*

Vannak csillagszigetek, ahol a magasabb rendű öröm elérése az ottani élet célja és értelme.

*

A mese magasabb igazság, szimbólumok álarcába burkolva.

*

*Diktátor öröme a hatalom,
Mágusé a tudás
Lucifer öröme a kétely,
Bölcseké a hallgatás.*

*

Csak olyan örömforrásból meríts, amely a Szent Hegy láthatatlan csúcsáról ered, s az idő folyóin át a végtelen Élet óceánjába ömlik.

*

Az Öröm Arkánuma univerzális gyógyszer: a lét minden elemét magában rejti, mint a Prima Matéria, de már a hét alkímiai operáció után. Az öröm az „Iható Arany”, amely a betegségek pszichikai okát küszöböli ki.

*

Az érzésvilág energiái eredetükben mind isteni erők. A gyógyító öröm áthevíti, feloldja, majd desztillálja a teremtés sötét, sűrű, megalvadt erőit.

*

Az öröm erőinek gyógyító vagy mérgező voltát az határozza meg, hogy nem irányul-e valaki *ellen*. Aki más kárának örül, az mérget termel. Aki *együtt* örül minden étellel, az gyógyerőt akkumulál.

*

Az érzékek öröme olyan feszültség, amely kisülése pillanatában megsemmisül.

*

A transzcendentális öröm a lét örökkévalóságának tudatosításából fakad fel.

*

A gyógyító öröm fényében sem a betegség, sem a halál gondolata nem áraszt többé dermesztő iszonyatot. Mert a végső megsemmisülés pánikja abból a tévhitből származik, hogy az ember nem hozhat semmit sem helyre, amit elmulasztott, és semmit nem pótolhat többé.

*

Mikor az ember megérti, hogy léte nem elhalások, hanem feltámadások, megújulások végtelen sorozata, akkor fenntartás nélkül átengedheti magát az eksztatikus örömnek. Mert ez a felragyogó fény nem káprázatot vetít, hanem az egyedüli valóságot. Ahogy a természetben semmi el nem vész, csak átalakul, s az anyag – látszólagos pusztulásának pillanatában – energiává alakul át, úgy a halál bármilyen formája – egy más relációból – mindig születés!

*

A nap lenyugvása a napkelte rózsaszínű derengését küldi előre a földteke másik oldalán. A halott arcán ámultan örvendező derű köszönti a láthatatlan világba való átszületés feltámadását.

*

Ne hidd, hogy bárki bármit is elvehet tőled, ami valóban a tiéd! Amit látszólag elveszítesz, azt te magad taszítottad külön útjára tudattalan indulataidból kiáradó helytelen mágikus erővel. Amint felöltöd a jó magatartást, érzéscentrumodban megállítod az indulatok centrifugális forgását, az eltaszított dolog újra visszakerül hozzád, feltéve, hogy kívánod még!

*

Az enyém-tiéd megkülönböztetése mélységi fikció. Valójában minden mindennel összefügg, sőt azonos vele.

*

A bizonytalanságból eredő szorongás, ingerült elégedetlenség, amely a világgal és önmagaddal való viszonyodat oly sokszor megmérgezi, abból ered, hogy elhomályosult előtted az örök össze tartozás bizonyossága. Nem vált véreddé a meggyőződés, hogy véletlen találkozás nincs. A vak véletlen tehát nem is sodorhat el egymástól

embereket. Életed minden eseménye mögött értelem rejlik, és olyan kibékítő megoldás felé vezet, amelynek teljes ábráját ma még nem láthatod.

*

Ha a megnyilvánult lét két szembefordított tükre közé léptél, törvényszerű, hogy több alakban összetalálkozol saját magaddal. A sorsodban színre lépő figurák egytől egyig e sokszorozó tükör jelenségei: téged ábrázolnak, egyéniséged egymással harcoló megnyilvánulásai az idő dimenziójának különféle pontjain.

*

Ne bosszankodj! Ne keseregj! Ne idegeskedj! Az idegesség a lélek elégedetlensége. S a lélek elégedetlensége az isteni teremtőerő elfecsérlésének névtelen büntudatából fakad. Abból, hogy tudattalanul úgy érzed, hiába élsz. Nem töltöd be a feladatot, amelyért születél. Tudatosítsd minden elégedetlenséged valódi lényegét, és szüntesd meg a diszharmóniát kiváltó okot!

*

Ettől a pillanattól kezdve élj a teremtés isteni örömében! Teremtsd újjá gondolatvilágodat! Mágikus gyakorlattal hangold át a külvilággal való viszonylatodat!

*

Összpontosítsd legjobb képességeidet életed szimbólumrébuszának megfejtésére.

*

Külső és belső habitusodban, családi viszonyaidban, életed eseményeiben számok, tendenciák, gátak és terelő hatások beszélnek hozzád. Olvasd el e hieroglifák titkos értelmét a birtokodban lévő hermetikus kulcsokkal!

*

Az egysíkú látás útvesztőbe csalogat. A többsíkú tiszta felismerés a magasból való áttekintés viszonylatába emel, ahonnan a kivezető út éppúgy megmutatkozik, mint a téves irányok hiábavalósága.

*

Régóta figyelsz a lét jelbeszédére. Értelmedet megfelelő módon tornáztatod. Intuíciód gyakran szállít agyadba olyan bölcsességeket, amelyekből mások csillapító, erőt adó gyógyszert merítenek. *Mi lenne, ha te magad is bevennéd e nagyszerű orvosságot?*

*

Egyetlen rejtélyes mozdulatba kerül, s a kifelé zúduló fény egyszerre befelé fordul, eláraszt hővel és boldogsággal.

*

Teremts kontaktust belső Napoddal, s az függetlenít majd a külső időjárás viszonyosságaitól!

*

A halhatatlanság tudatának isteni örömében élsz. Mi rossz történhet veled, ha a benned élő fény mágneses védőzónát von köréd?

*

A sötétség csak ahhoz ér hozzá, aki *behívja* magához.

*

Az asztromentális gyógyforrásba, amelynek őrzését rád bízta, nem önthetsz mérgező keserűséget, mert azokat is megmérgezed vele, akik merítenek belőle.

*

Egyetlen sötét, halálos gondolatnak ne adj többé gondolattestet! Rekersz ki agyadból minden szorongás sugallta démonigét a benned élő angyal erejével! Betegségek, kiúttalan bonyodalmak, tragédiák – mind a képzelet síkján fogannak.

*

Örülj bátran minden pillanatnak, amellyel a sors megajándékozott! Aggódo meneküled a jelen tiszta örömétől büntudatból fakad: Azt hiszed: az öröm bűn, amelyért

büntetés jár. Pedig e büntudat éppen a pillanat kreatív örömének elmulasztásából születik.

*

Kiszabott idődet soha ne add el a jövő valamely káprázatígéretéért vagy egy olyan elmúlt percért, amely visszatekintve fájdalmasan szépnek tűnik egyszerre. Minden problémád megoldásának kulcsa a *középpontban* rejlik. Tehát tegnap és holnap között a *mában*. *Mert egyedül ott vagy valóban jelen!*

*

Örömrzeted kiváltó okát sohase keresd szegényes, külső, mulandó mozzanatokban. Mert akkor az öröm gyéren hulló filléreiből tengődő koldussá leszel, aki emlékeztavarában saját kincstára kapujában kéreget. Szüntesd meg végre az amnéziát, amely kirekeszt a Királyi Tudás és Isteni Művészet gazdagságából! A kulcs a kezeden van hozzá. Miért nem használod?

*

Az öröm művészete abban áll, hogy önmagából táplálkozik. Nem szorul alkalomra, erőltetett csiholásra, mert akkor szalmalánggá válik, amelynek ellobbanása után mélyebbnek tűnik a sötétség.

*

A gyógyító öröm egyenletes napsütés belül. Ez az élet kiolthatatlan lángja, amely kezdet nélküli s végtelenbe rezgő derűvel világítja meg a körülötte hullámzó erők szimbólumokban kifejeződő jelbeszédét.

*

Aki megtanul mosolyogni akkor, amikor a tudatlan ember sír vagy átkozódik, aki megsiratja azokat, akik részeg mámorukban és más kárán nevetnek, az átégett a próbákon, amelyek a végső beavatásra érlelnek.

*

Sohase felejtse el: a megvilágosodás mindig akkor érkezik el valakihez, mikor léte legmélyebb sötétségében hiszi magát, s a fény reményéről is lemondott! Állapotát azonban élesen megkülönbözteti a valódi morális összeomlástól alázatos, kitartó szolgálata, amelyet a világosságból való látszólagos kirekesztettsége ellenére is tovább folytat, sokszor hosszú, vigasztalan éveken át.

*

A gyógyító öröm beavatottja nem testi habitusában kezd el ragyogni hivalkodó külsőségek között. E változás inkább még azokat a díszeket is leoldja róla, amelyekben a külvilág felé megmutatkozott. Mert mikor a mű befejeződött és önmagában teljessé vált, az építkezés állványzatára nincs többé szükség.

*

A változás, amely után sóvárogsz, nincs messze tőled! Mert nincs rajtad kívül. Benned van!

*

A gyógyító öröm évek óta megpróbál érvényesülni benned. Különféle módokon ostromol. Szerszámokat ad kezvedbe. Sürget, hogy segítsd ki zárlatából. Közléseket juttat hozzád, melyik magatartás az, amellyel ellene dolgozol, és milyen módon teremtheted meg a kontaktust hozzá. Most várja, hogy aktívan, tudatosan szövetkezz vele saját benső újjászületésed érdekében!

*

Az anyagban, amelyet megismertél, már nincsenek hiányzó láncszemek. Az égi lajtorja legalsó fokai éppúgy közvetlenül a lábad elé kínálkoznak, mint a kozmosz legtávolabbi dimenzióiba felnyúló mentális grádusok. Nem mondhatod, hogy magas célod azért elérhetetlen, mert hiányoznak hozzá az átvezető lépcsőfokok. Semmi mást nem kell tenned, mint elindulnod. Mert: *„a tízezer mérföldek is lábad alatt kezdődnek”* – mondja Lao-ce.

*

Ha naponta csak egyetlen lépést teszel a „mindennapi élet mágiájában” eléd tárt úton, néhány méter után rá fogsz ébredni arra a csodára, hogy futószalagon haladsz. S nemcsak te mozogsz célod felé fokozódó sebességgel, hanem az is közeledik hozzád.

*

A szavakban igen nagy erők élnek, de csak akkor, ha teljesen fedik azt, amit ki akarnak fejezni. Fénytelen, üres szavak fedezetlen csekké válnak, nem lehet vásárolni értük semmit.

*

Ha valaki eltékozolta szavai belső értékét, át kell térnie egy más értékcsereére. Ez a szavak nélkül való jelbeszéd periódusa. Ilyenkor minden szükségletét néma tettekkel, valódi gondolaterőkkel és igaz érzésekkel kényszerül megszerezni.

*

Szavakkal csak akkor lehet varázsolni, ha megérintjük velük a mögöttük rejlő szimbólumok mágikus valóságát. Lankadt, erőtlen szöveggel nem lehet szellemi tüzet gyújtani. Száraz, reszelős fogalmazás nem hűsíthet csillapító borogatásként. Ha stimulálni akarsz, szavaid fókuszba gyűjtött napsugárként tűzzenek rá célodra!

*

Mikor indulatok beteg hője csap feléd valahonnan, áraszsz felé hűs szökőkútként permetező gondolatokat, oldó érzéseket és varázslatosan zsongító szavakat!

*

Ne panaszkodj! A panaszra fordított energiát alakítsd át inkább kreatív erővé! Ez még a szülőfájásoknál is lehetséges. Ha ugyanannyi energiát fordítasz a panaszt kiváltó ok megváltoztatására, mint amennyit meddő önsajnálatra áldozol, akkor – a benső magatartás átalakulása után – sorsodban is csodálatos események lavinája indul meg.

*

Nem baj, ha nem tudod rögtön elképzelni, hogy belső magatartásod megváltoztatása létrehozza sorsodban is a sóvárgott változást. *Az a fő, hogy szívós kitartással véghezvedd magadban a mágia előírásait!* Azután a helyes belső és külső pozitúrában várd meg, hogy az élményszerűen bekövetkező eredmények változtassák székszisedet boldog meggyőződéssé!

*

A mágia nem szemfényvesztő blöff, hanem az élet minden pillanatában ható és megnyilvánuló erő. Doktrínái magasabb természeti törvények. Aki vissza akarja nyerni saját erői fölött a hatalmat, annak meg kell ismernie ezeket a törvényeket!

*

Ha valaki úgy akarna villanyt gyűjtani, hogy a kapcsoló megcsavarása helyett imádkozna a villanykörtéhez, az emberek joggal kinevetnék. Pedig a sorseroőkkel szemben megnyilvánuló tehetetlen passzivitás, lejtőn való sodródás ugyanennek az értelmetlen magatartásnak felel meg a mágia területén. A mágia pontosan azokat az aktív szerelési eljárásokat és pozitúrákat tartalmazza ugyanis, amelyekkel *valóban* fényt lehet teremteni sötétség helyett!

*

A tehetetlen, csüggedt várakozás olyan magatartás, amely semmiféle kontaktust nem képes bekapcsolni. Ennek következtében a gondolatvilág és a lélek frissítő áramok híján sínylődik. A legkedvesebb vendég sem mer belépni hozzád hívás nélkül!

*

Ébredésed első pillanatától kezdve olyan titkos, mély örömmel készülj sorsod fogadására, mintha a menyegződre sietnél! Mert ezt az örömet életed legbensőbb valósága igazolja. Hiszen valóban a Misztikus Egység Kémiai Nászának boldog beteljesedése felé tartasz minden átmeneti célon keresztül.

*

A gyászos, komor, szigorú emelkedettség senkit sem válthat meg, legkevésbé azt, aki ebben a belső atmoszférában él. A zord levertség súlyos és sűrű halmazállapot, akkor is, ha az ima pozitívumában merevedett meg. Előbb fel kell olvasztani és levegős, napos derűvé szublimálni ahhoz, hogy elérhesse az eget.

*

Mikor Krisztus azt mondja: „míg olyanná nem leszel, mint a gyermek, nem láthatod meg a mennyeknek országát”, a belső átlényegülésnek ugyanazt a rejtélyét érinti, mint a Tarot Tao kártyája, a Bolond. A huszonkettes kártyának is kettős értelme van. Az élet legmélyebb és legmagasabb aspektusát tartalmazza. A gyermek és a bolond egyaránt boldog, mert nem les múltba és jövőbe, nem ismeri a halált, tehát nem fél tőle, a halhatatlan jelenben él. Nem mindegy azonban, hogy ez a független öröm az Édenből való *kiűzetés* vagy a nagy *visszatérés* állapotának következménye-e. Ha a mámoros szabadságérzetet részegség fűti, a Bolond szakadékba zuhan. Mikor azonban teste már súlytalaná vált, s szellemi szárnya is kinyílt az ekstázis tüzében, a földről ellendülve az öröm mitikus mennyországába emelkedik, *mert igyekezetével azt teremtette meg magának.*

*

Minden földi fogalomban két lehetőség rejlik: egy gyógyító és egy mérgező. Ennek pontos analógiája rajzolódik ki a növényvilágban is, ahol minden hasznos nö-

vénynek megvan a mérges, „vad” párhuzama. Az örömnek is két lehetősége van. Aki nem ismeri a *megkülönböztetés* tudományát, az olyan örömkökhöz vonzódik, amelyek beteggé teszik. Az isteni öröm arkánuma minden betegséget meggyógyít. Ismertetőjelei csalhatatlanok. Törvényeit a szellem örökkévalóságáról szóló kinyilatkoztatások tartalmazzák.

*

A lényedben rejlő *örömgenerátor* állandó működéséről éppúgy gondoskodnod kell, mint testi szükségleteidről! Az sem történik önmagától. Eszel, tisztálkods, fűtesz, világítasz. Azt hiszed, az örömet nem kell mindennap felszítanod és táplálnod?

*

Nem élhetünk mindig erőkölcsönből, bármilyen adakozó áradással áll rendelkezésünkre! Mert lelki egészségünket aláássa az, ha egész egzisztenciánkat kölcsönre építjük. Felőrli önbecsülésünket.

*

A másoktól való állandó függés attitűdje fokozatosan elgyengít bennünket. Arra kényszerít, hogy egyre több külső erkölcsi mankóra vagy szeszélyesen felkínálkozó alkalmi menedékre támaszkodjunk. A kihelyezett súlypont felborulást, bukások sorozatát indítja el. Szorongás-komplexumaink bénító kötése e bukások következménye.

Ez tesz levertté, üldözötté, keserűvé bennünket, s megakadályozza, hogy belső örömforrásunk elixírjéhez hozzájuthassunk.

*

Eszmélj rá arra, hogy egy csomó fájdalmas kerülőútra nincs szükség többé! Fejlődésednek olyan pontjára érkeztél, ahonnan világosan felismered: irányt tévesztettél. Isteni teremtő energiád kifelé ömlött, kivért, múló káprázatok csapdájába esett. Fogsága azonban csak addig tart, amíg *elhiszi* e káprázatot, és engedelmes önpusztítással véghezviszi Maya sötét rituáléit! Vond vissza a halálvilág bűvöletéből hitedet, legjobb képességeidet a benned élő Fény sokkal intenzívebb valóságának segítségével! *Rontásoldó varázsige a gyógyító öröm mágiája!*

*

Minden a világon belső magatartás kérdése. Bosszantó kicsiségek éppúgy, mint az élet legnagyobb helytállásai. Még a fázás is komoly gyötrelemmé lehet, ha átengeded magad dermesztő gondolatok ígézetének s a didergés vitustáncának. Először ilyen apróságokon próbáld visszanyerni elvesztett hatalmat! Szüntesd meg magadban belül a hidegpánikot! Egyenesedj ki! Szüntesd meg a reszketés kisülésének erőparlását! Ne végy tudomást a külső temperaturáról! Szilárd belső szuggesztióval határozd el, hogy nem fázol! Azután figyelj meg, mi történik. Egy ilyen sikeres gyakorlat kitűnő fedezet nagyobb problémák megoldására!

*

A hideg ellen úgy is védekezhetsz, hogy kis lángot gyújtasz meg belül a napidegfonatodban: a tibeti praxis „tumulját”. Ez a láng nemcsak hőhatást fejt ki, hanem derűvel fűti át kedélyedet is.

*

A kánikula támadását hús vízképzetekkel győzheted le magadban: szökőkutak játékával, fehérén habzó források zúgásával, tavak, folyók emlékfürdőivel. Ne felejtse el, hogy a múltat éppúgy jelenné lehet tenni, mint a jövőt! Agyad olyan dimenziópályaudvar, amelyből vonatok indulnak minden dimenzió felé, tehát az idő dimenziójába is! S ezzel az időgéppel szabadon elutazhatsz akárhová.

*

A gyógyító öröm varázsigéi csak akkor hatásosak, ha a fájdalom tapasztalatából kristallizálódnak, mint az igazgyöngy.

*

Örülj! Minden okod megvan az örömré!

*

Jól vigyázz mindig az első, hajnali eszméléssel beléd ömlő gondolatokra! Ha nem hangolod be rögtön a gyógyító öröm mantráit, sivár, csüggesztő, halálos tartalom zúdul tudatodba, s egész napodat belső és külső kudarcok sorozatává változtatja!

*

Az egzaltált öröm a tehetetlen súly kilendülése: egyensúlyvesztés. Az egyensúlyvesztés tulajdonképpen felborulás, amelynek második ütemében a súly átlendül saját végletébe. Mert a természetben a mutáció törvénye uralkodik. A végletek kirobbantják önnön ellentétüket úgy ahogyan az órainga egyik oldalról a másikra leng át.

*

Az egzaltált öröm Maya varázslata: „Schein” és nem „sein”. Káprázat, látszat, mert nem igaz. Nem valódi jelenlét a gyógyító öröm áramában, hanem lendületvétel a bánathoz, keserűséghez, elégedetlen ingerültséghez. Az eksztatikus öröm maradóan átvilágít, mivel nem függ kortól és külső eseményektől.

*

A „Schein” és a „sein” csodálatos árnyalása mindent kifejez és mindent leleplez. A „Schein az, ami úgy tűnik, mintha... valójában azonban szemfényvesztés. A „sein” viszont maga az intenzív *ébrenlét*: mágikus azonosság a lét legmagasabb rendű tűzpillanatával, amely a jelenségek értelmét éppúgy magában rejti, mint a hatalmat fő-

löttük. Az egyiptomi vallás beavatási szövege így beszél erről, mikor a halott – a mulandóságból átlépve az örökkévalóságba – felkiált: „Vagyok! Vagyok! Élek! Élek! Az én létem minden Isten léte az örökkévalóságban!”

*

A gyógyító örömet éppúgy tanulni, gyakorolni kell, mint felengedő bénulás után a járást. A mozdulatok egészen szokatlanok, s az elernyedtt izmok visszakíváncoznak passzív dermedtségükbe. Pedig e vitalizáció a kulcsa a lélek egészséges működésének minden nehézség, csüggedés, átmeneti visszaesés ellenére! S mivel az összes betegségnek pszichikai háttere van, nyilvánvaló, hogy a lélek derűs, egészséges egyensúlya az egyetlen igazi profilaxis!

*

A halhatatlanság meggyőződésének felébresztése nélkül a légüres térben öncsiklandozó optimista autoszugesztio a lelki onánia egyik formája. Mert nem fedezi le valódi biztonság. Nem fakad fel benne minden betegséget gyógyító isteni arkánium. Értéke csak annyi, mint a kábítószerké vagy a csillapító kemikáliáké. Hatása egy idő múlva megszűnik, s az alapbántalom fájdalma, rémülete, reménytelensége visszatér.

*

Az optimizmus: önelhítés. Tehát narkotikum. A halhatatlanság tudatából eredő öröm a test, lélek és szellem legjobb erőit felszabadító, vitalizáló gyógyszer.

*

Átmeneti célok kis szalmatűz-örömei mellett sohasem lehet igazán átmelegedni. S főleg képtelenség alkimista kemencét fűteni vele. Egyenletes, soha nem lankadó alkímiai hő nélkül pedig semmiféle átalakulás nem mehet végbe.

*

Ne félj az örömtől! Az isteni lényeged jelzőtüze benned van, s a mélységi síkok semmiféle vihara nem olthat ki többé! Örülj! Minden okod megvan az örömré!

*

Az örömet éppúgy állandóan, aktívan termelni kell, mint a fényt! Különben kialszik, s a sötétségbe beosonnak hozzád az éjszaka lényei: a csüggedés, a félelem és a meddő aggodalmaskodás.

*

A valóságot csak a Fény tárja fel, a sötétség elleplezi. Azért kell Fényt gyűjtanod magadban!

*

Ha nem táplálod a két misztikus centrumodban felgyújtott hajnali örömlángot, egyeden indulat, szélroham elfújhatja. S amint a Fény kialszik benned, nemcsak te vakultál meg lélekedben, hanem a körvonalatlan homály rémült ámokfutói is beléd ütözköznek sorra.

*

Ne becsüld le az apró lángot, amelyet lényed középpontjában fellobbantasz! Figyeld meg, hogyan hat egyetlen gyufaláng a néma, mély éjszakában reménytelenül figyelő tömegre! Középponttá, reménnyé, támaszponttá válik.

*

Minden külső vagy belső sötétségben, fenyegető viharban és végveszélyben a legkisebb fénypont is irányjelző, életmentő világítótoronnyá növekszik.

*

Az öröm minden jelenséget alapjában megváltoztat. Éppúgy, mint a Fény. A sötétség ijesztő szörnyeit ártalmatlan, tehetetlen formákká teszi, amelyeket csak saját képzeletünk töltött meg gonosz tartalommal.

*

Minden tevékenységedhez hívd meg az örömet segítőtársnak! A biztos sikerrel kötsz így szoros szövetséget!

*

Mikor a halhatatlan öröm szövetségével viszel véghez valamit, csak nyerhetsz általa, veszteséged nincs! Mert akármit eredményez, megérted belső értelmét, s nem támad kételyed még abban sem, hogy a látszólagos sikertelenség olyan veszélytől védett meg, amelyet csak később fogsz felismerni.

*

Pillanatnyi teljesülések, pillanatnyi sikerek legtöbbször a tál lencsét jelentik, amelyért isteni örökségünket, a belső dicsőséget áldozzuk fel.

*

A gyógyító öröm nem az önáltatás állapota. Nem próbál rákényszeríteni arra, hogy a nyilvánvalóan siralmasra kenetteljesen rábólints, mint Voltaire Candide-jában Pangloss mester: „Ez a világ a lehetséges világok legjobbika.” Mert csak e világ tökéletlenségét felismerve lehet valóban örülni a mulandóban is az elmúlhatatlannak!

*

Nincs veszedelmesebb buktató annál, ha valaki mindent megtehet, amire impulzust érez. Ha nem kell senkire tekintettel lennie, nem kell önuralmat és lemondást gyakorolnia. E morális gátak híján úgy jár, mint az a gyümölcsös, amelyben senki sem nyesi, ápolja a fákat. A gyümölcs elvadul rajtuk, és férgessé válik. Ezért kell

örülni az életünket fékező, irányító akadályoknak, kudarcoknak, önuralomra kényszerített helyzeteknek is. Mert a *Kertész* áll mögöttünk, aki jellemünk erején kreatív életünk egészséges gyümölcseit védi és fejleszti minden cselekedetével.

*

Ne csodálkozz rajta, ha az emberekből diszharmonikus reflexek áradnak feléd! Mert az csak a te kiárasztott érzéseid visszaverődése lehet. Ugyanolyan törvényszerű jelenség ez, mint a visszhang. Az is az általad elkiáltott szöveget ismétli ijesztő, esetleg sértő élességgel. A napfény a legzordabb szikláról is ragyogást ver vissza, s a havas hegycsúcsot vagy karmos jégcsapot egyképpen tündöklő ékszerré avatja.

*

Ne haragudj! Ne mérgeledj! Ne törd el, hogy egész bensőd fortyogó boszorkány-üstté alakuljon át! Mert az erjedő indulatok e kotyvaléka senki mást nem tesz betegé, csak téged!

*

Kitartó szelídséggel vagy legalábbis a derű belső pozitúráját felöltő szilárd önuralommal a legtajtékzóbb dühöt is le lehet szerelni.

*

Mikor azt hiszed, az egész világ reménytelenül fekete bánatóceán körülötted, gondolj arra, hogy a tintahal is ezt képzelet, mikor saját belső tartályából teste körül fecskendez a sötét festékanyagot, ő maga teljesen eltűnik a fekete lében!

*

A ködfejlésztés jó mimikri néha, de megvan az esélye, hogy az, aki alkalmazza, maga is eltéved a ködben.

*

Alkalmazd a szó erejét, mágikus definíciók hatalmát elsősorban önmagadban! Győzd le vele lényed árnyékba borult részének ellenállását a Fénnyel szemben! Ha nem gyűjtöd fel saját kreatív fogalmaid csodalámpáját, tele éléskamrád sötétségében gubbasztva, éhhalálra ítéled magadat.

*

A sötétség, Perszephoné, az alvilágban foglyul esett Szépség mákonya: zavaros álmokat, amnéziát okoz. De a tudattalannak nincs olyan mély kábulata, amelynek magjában ne élne örök szentélyláng. Őrizd ezt a lángot! Tápláld a rituálé varázslatával! Vedd körül Sophia Fényszűzeivel! Hozd felszínre emlékezeted kútjából! A Beavatás misztériumainak hosszú éjszakáin át vonulj fel vele a Szent Hegyre, a mágikus

Hajnal Templomába, s léted e zenitpontjáról világítsd be vele egész univerzumodat!
Ez a tüzes Nap-kapu nyitóformulája.

Kozmikus epigrammák

Tézisek és arkánumok a bennünk keringő csillagok fölötti uralom megszerzésére

„A bölcs uralkodik csillagain.” És a determináció ott végződik ahol a mágia kezdődik.

Az idő sürget rá, hogy e két doktrína felkínált kulcsaival megnyissuk végre saját életünk súlyos zárlatait.

A kozmikus óramutató olyan ponthoz közeledik, amin túl már nem segíthetnek rajtunk kapkodó, elkésett intézkedések.

Amit tanultunk, életté kell alakítanunk. Amit tudunk, belső világunk, jellemünk, sorsunk minden mozzanatában alkalmazzunk kell.

Mert kozmikus események forrponjtján állunk, amelyek hosszú életsorokra eldöntik fejlődésünk irányát!

KOS ♃ MARS

Erőszak – erőfecsérlés.

Az önmagát fékező erő eredményhez vezet.

Jó erőszak nincs!

Az erőszakkal kiküzdött siker pirruszi győzelem, amely előbb-utóbb bukássá válik.

Az indulat önmagára visszaható robbanás.

Az indulat a lélek radioaktív szennyeződése: mindenkit megfertőz maga körül, végül önnön forrását is felőrli.

Az indulat mindig erőszak, amely célját járhatatlan úton akarja megközelíteni.

Az indulat téves helyzet. Mert támadó, behatolási törekvéssel teljes elzárkózást vált ki.

Az indulatnak soha sincsenek szövetségesei, segítőtársai, vagy önkéntes hívei. Az indulatnak csak ellenségei, bírálói, leigázottjai és zsarnoksága ellen lázadó összeesküvői vannak.

Az indulat végzetes módon felidézi, megérleli és kirobbantja saját ellentétét.

Az indulat a kreatív erők megbetegedése.

Az indulat, eredetében szintén isteni energia, amely a mélységben foglyul esve sziklába rejlő tűzzé lett. Mikor a vulkán kitör, mindent eléget maga körül. Ha azonban a mágus e konfigurációt óriási alkímiai kemencévé alakítja át, annak tégelyében létrejön az átváltozás.

Mert akaratának hallatlan tűzerejében, indulatai intenzitásában és szellemi feszültségében együtt van az Opus Magnum létrehozásához szükséges maximális energia.

A helyes irány tehát a lángoló piros nyíl: felfelé és jobbra való kiröpítése. Ugyanis mire az eléri magasra tűzött célját, üzemanyagának árama fokozatosan fehérré izzik. Az erővonal jobbra tartó tendenciája pedig kreatív módon hatol a jövőbe: az örök jelenbe emelkedő pályafutása alatt felderíti, megtermékenyíti, *átalakítja* azt!

BIKA ♉ VÉNUSZ

Az időből nem lehet kikényszeríteni a végtelenséget, aki a mulandóságban az állandóságot keresi, rohanó perceken át vérzik el.

Aki hóból formálja meg élete nagy művét, annak minden napkeltétől rettegnie kell.

A megszokás a lélek elmeszesedése, amely a mozgást is fájdalommmá változtatja.

A bölcs nem ismer otthont a földön, csak alkalmi menedéket.

„Az élet híd. Menj rajta keresztül, de ne építs rá házat.” (Ismeretlen hindu bölcs)

Születésével mindenki futószalagra került. Állandóan mozgásban van és szüntelen operáció alatt áll. Láthatatlan kezek csavarnak, csiszolnak, igazítanak rajta. De lényeknek rejtélyes konstrukciója egy futószalagon *túli* cél szolgálatára készül.

Az ember szállodai szobában él érkezés és továbbutazás között. S ebből a szobából menetrendszerűen ki kell költöznie, tekintet nélkül arra, hogy királyi lakosztályt, vagy szűk padláskamrát foglalt el benne.

Mikor valaki megszületik, homokóráját megfordítják, mert a láthatatlan világban töltött egzisztenciájának energiája elfogyott. Neki tehát ott meg kell halnia, hogy ezen a világon feltámadjon. Kiszabott ideje azonban itt is csak annyi, amennyi percho-mokszemet homokórájának felső traktusa tartalmaz. Az pedig egyenletesen állandóan fogy, s a láthatatlan sík alsó gyűjtőmedencéjében a „tükörvilágban” megint összegyűlik.

A robbanás kiterjedésében lévő kozmoszban az ember éppoly kevésbé pihenhet meg egy helyzet állandóságában, mint a lavinaomlásba került kavics.

Az élet csak úgy válik csodálatos színjétkékké, ha tudatosítjuk átmenetiségét és lüktetésének kettős ritmusát. Akkor többé nem torzul gyáásszá minden második ütem; mikor a látható lét örök energiája áthullámszik a láthatatlan síkra.

IKREK II MERKÚR

Fizikai síkon a jó ritkán kellemes. Mert a kellemes valami erőfeszítés nélküli, passzív lebegést jelent egy olyan régióban, amelynek legkisebb paránya is háborúban áll, s aktív elhárító manőverek között kénytelen létét fenntartani.

Sétálva nézelődni kellemes dolog: de nem zárótűzben.

Trópusi tó langyos vizének felszínén ringatózni kellemes állapot. Csak akkor válik veszedelmessé, ha a tóban krokodilok nyüzsögnek.

Más a pillanatnak élni az idő fogságában és más az idő *fölött* örök jelenbe emelkedni.

Az idő pillanatembere továbbhaladásának fontos üzemanyagát szórja szét felvillanó impulzusok hatására. Eltékozolja az energiatőkét, amelynek hosszabb átvezető szakaszt kellene fedeznie. Ezért, rossz ökonómiája miatt gyakran csődbe kerül.

A felemelkedés erőfeszítéséhez erőt akumuláló magatartás egy szinten túl csodaszzerű jelenségeket idéz elő maga körül. Mert erősödő életárama olyan sugárzó góccá változtatja, amelyben minden összefut; az invokált tendenciák látszólag önmaguktól indulnak elfelé.

A legkisebb ellenállás vonalán mozgó karakter legfőbb veszélye a síkok összezevarása. Ha ugyanis valaki a földi tapasztalatsík *főltt* marad akkor, mikor bele kellene merülnie, hogy annak lényegét megismerje, nem jut túl az anyagi világ veszélyein, csak kívülre zárul. Outsiderré válik ott, ahol beavatottá kellett volna lennie.

Aki úgy él a dzsungelben, mintha Éden kertjében pihenne, nem csodálkozhat rajta, ha vipera mar bele.

Ez nem jelenti azt, hogy Éden kertje nincs meg a valóságban valahol! De oda kell jutni. Szüntelen *erőfeszítéssel*. *És ellen kell állni* olyan áramlatoknak, melyek állandóan el akarnak terelni ettől a céltól. S ez a küzdelem *nem* kellemes!

Vannak kiváló agyú emberek, akiknél nincs semmi hiba a dolgok világos felismerése körül. Mégis olyanok, mint a dombtetőn lustálkodó gyermek, aki látja a közelgő vihart, s az Ígéret Földjét a messzeségben, de fekvé marad. Egyetlen lépést sem tesz a menedék felé, vagy a megpillantott Gondvana irányába:

A sokirányú érdeklődés felszíni villódzása Odüsszeusszá teszi az embert, aki szírének énekére figyel anélkül, hogy árbocrúdhoz kötözné magát.

RÁK HOLD

A végtelenbe sejtő intuíció csak akkor válik kreatívvá, ha megtanul rögzíteni. Köt, hogy oldhasson.

A folyékony elem minden kínálkozó mederbe beleömlik, minden formát felölt válogatás nélkül, mint értelmi kontroll nélkül az érzésvilág. Így válik az érzések víz eleme pusztító veszélyek forrásává a lélekben: áradássá, szenvedély-szökőárrá, indulat-óceánná, külső hatások, provokációk inspirálják.

Az ösztön a föld alá száműzött isteni LÁTÁS. Ez az energia a mélységben is zseniális, de romboló. Ha nem ellenőrzi és nem uralkodik rajta a szellemi kontroll, úgy nyilatkozik meg, mint a földgáz, vagy az anyag fogságában tomboló tűz: földrengés, lávarobbanás alakjában.

A pokolra szállás minden mítosza a tudat Hadészbe, vagy mentibe merülésére utal, mikor végrehajtja a mágikus alkotóenergia felszínre emelésének és szublimálásának gyógyító operációját. Az ösztönvilág megtisztításának ez az egyedüli veszélytelen módja.

Az absztrahálódó ösztön már intuíció: *tisztánlátás*. Tehát transzcendentális sejtélem, magasságba és mélységbe egyaránt bevilágító tudás szintézise.

A médium: közvetítő. De nem csak az égből, hanem a pokolból is közvetít. A tisztánlátó tudatosan meghatározza az irányt ahonnan inspirációkat fogad be. Az álmomás behangolására felhasználja a rációt, az analízis és a tudatosítás kontrollját. A transzcendens tartalmat azonban már magasabb, okkult érzékszervein át sugározza.

Az érzés kétségtelenül gyakran hitelesebb, mélyebb hatásokat tolmácsol, mint a ráció. Néha azonban veszélyesen félrevezet, mert saját szubjektív hangulati elemein kívül nincs más értéke. Pedig épp a pontos mérték az, amelyre az ösztönösen sejtő pszichének törekednie kell. Különben sohasem találja meg a helyét, ég és föld között.

Az intenzív érzésenergiák önmagukban mindig Mája médiumai. A sóvárgás ezüstködös holdreflektora múltba és jövőbe vetít szüntelenül, s a képzeletet a vágyvilág soha ki nem elégülő ingereivel hevíti. E pszichikai nimfománia kéjes kínja teszi lehetetlenné, hogy a lélek megnyugodjék saját isteni jelenében.

Az erős, kalandos, romantikus képzeletélet sokszor saját büntudatát reagálja le prózai házimunkák örlésében, szinte neurotikus szorgalomrohamok offenzívájában. E mechanikus tevékenységek ugyanakkor kamuflázst és bázist jelentenek regényes ka-

landozásához. E párhuzamosan futó kettős élet sok későbbi meghasonlás alapja. Mert a léleknek rengeteg energiája vérzik ki sziderikus fantazmákban, s a fizikai sík realizációjára nem marad fedezet. A sikertelenség azután keserű elégedetlenséget okoz. S az elégedetlenség különféle betegség-művek bonyolult szövevényét teremti meg.

A Rák jele az örvény emblémája: . Az ikererők vágyakozó, harcoló forgását ábrázolja egymás körül. Mágikus szimbólumalgebrával az ember elé rajzolja így az érzelmvilág tüzes tégelyét amelynek klauzúráját a vonzás és taszítás egymást bilincsbeverő energiája szövi. Ha azonban a tégelyben végbemegy a transzmutáció, a zárlat kinyílik. Mert a megváltás a démon problémája. A szabadulás nyitóformulája a középpont Szentélyében rejlik.

OROSZLÁN ♁ NAP

Aki nem rendezí viszonyát saját belső napjával, annak minden más erőközponttal való kapcsolata veszedelmes forradalmakat érlel.

Az olyan uralkodó, aki összetéveszti a külső méltóságot a belsővel, a döntő pillanatban alattvalók nélkül marad.

A királyt nem földi, hanem Égi Koronája emeli igazi hatalommá.

Az Égi Korona ékkövei ragyogóvá csiszolt tiszta csillagerők. Aki ilyen jelképet visel, azt nem lehet többé megfosztani trónjától.

Ha a Nap-szülött nem képes saját belső energiái fölött uralkodni, erőszakos zsarnokká válik.

Az alámerült nap útjának tragikus állomása az, amikor Harun-al Rasidként kitarja magát palotájából, s környezete nem igazolja többé. Ez akkor következik be, amikor a mélység sötétjével való érintkezés közben álruhájának rongyai ránőnek testére.

A paranoiás elmezavar mögött mindig ez az emlékezés rejlik. S a földönfutó király szerencsétlen örült marad mindaddig, míg mágikus tehetségek formájában vissza nem szerzi rangjának cáfolhatatlan bizonyítékait.

Az Égi Nap maradéktalanul szétszórja magát életadó sugaraiban. Személytelen áldozataival azonban fénylő jelenlétté válik az univerzumban: a legkisebb parányt is mágikus nap-arannyá gyűjtja fel.

A gőgös hivalkodással viselt földi pozíció igen gyakran a belső rang hiányának velejárója. Mert az anyagban minden vákuum kiszögellésként hívódik elő a jelenségek fordított optikájának törvénye szerint. A matéria pozitívja tehát az asztromentális síkon negatívként lepleződik le.

A belső rang éppúgy elutasítja magától a külső pozitúra sallangját, mint ahogy az egészséges fogsorú ember nem hajlandó protézist viselni.

A fejét elveszítheti az ember, mert az a testéhez tartozik; de igazi hatalmát soha. Mert az lénye örökkévaló magjából születik. Onnan emelkedik fel három világ egére, s próbálja valaki a kelő napot ellopni az égről!

SZŰZ ♀ MERKÚR

Az Élet legmélyebb és legmagasabb koncepciói kitörnek a rendszerező értelem kategóriái közül. Ez nem azt jelenti, hogy rend nélkül nem fenyegeti zűrzavar az emberi világképet. Meg kell azonban állapítani a rend fázisértékét, mielőtt az haszontalan szemétként kiséprűzné a színről a káoszból születő átalakulás néhány forrongóan ijesztő, de nélkülözhetetlen elemét.

A pedantéria, a kialakult szokások fanatizmusa védekezés az élet befogadhatatlan, minden formát szétvető, szüntelen átalakulása ellen.

A magasrendű Merkúr-szülött alkalmazkodó hajlékonysága zsenialitása, lelkiismeretessége, igazságkereső szenvedélye és a mélyebre merült Merkúr-lény diplomatikus ravaszsága, elasztikus mimikrije mögött azonos tendencia rejlik: *a tűz megkerülésének ösztönös törekvése*. E szenvedélytől és szenvedéstől való félelem zárja el a végső megvilágosodástól. Annak ellenére, hogy Hermész útjának zarándoka, mindenki másnál jobban látja már a magasból, hogy életművének beteljesedését egyedül a tűzön át érheti el.

Ha a földi Merkúr önként máglyára lép, annak lángja fároszként lobog fel a felső régióig.

A Szűz-szülött beavatásának legnagyobb próbája a tűz. De amíg nem veti magát a lángok közé, nem jöhet rá, hogy a *misztériumok tüze nem éget, hanem transzmutál.*

Ha a Szűz-szülött aszcendense mentális dekanátusú tűzjel, az azt jelenti, hogy a Szent Hegy csúcsán lévő Szentélyben már meggyújtotta a mágikus Tüzet.

A Főnixmadár Merkúr tüzében röppen fel.

Aki a Merkúr jelében kering az inkarnációk egyre magasabbra emelkedő spirálkörein, annak az aspiráció tüzében egyesülnie kell végül Hermész Triszmegisztossal. Hermész neofitái ettől a pillanattól rettegnek szent borzalommal és erre vágynak lényük legmélyén.

MÉRLEG ♁ VÉNUSZ

Győzd le a szépet! – tanácsolja Hermész könyve, a Tarot. S nem kétséges, hogy a valóság visszfényét, Májját érti ezen. Valamit, ami *nem azonos* azzal, amit vetít, hanem csapda: fájdalom, halálhurok fenyeget mögötte.

A szép azonban nem minden esetben hazugság, veszély és ingovány. Káprázatjellege abban áll, hogy *vetület*. Nem ott van, ahol megjelenik, és gyötrően édes sóvárgással, örült örömmel tölt el. Azon a helyen – az anyagban – nem igaz, mert mulandó.

Ki állíthatná, hogy hazugság a szikrázó aranyfény amely csillogó meseforrássá gyűjtja a pocsolya felszínét? De aki összetéveszti a pocsolyát a valódi meseforrással, azt mérhetetlen csalódás éri. *Mert a fény az alkonyattal eloson és nem marad más vissza, csak az enyészetet párolgó fekete víz üres szomorúsága.* A meseforrás azonban *van valahol*. Előképe ott él a vetület gócéban és az ember sajgó, ráismerő vágyódásában. Különbem nem tudna a varázslat létrejönni; *nem tudna elhíttetni.*

A színes, térhatású film alakjai is elhíttetnek, *pedig nincsenek ott, ahol látjuk őket. De valahol vannak! Valahol igazak, különben nem válhattak volna vetületté.*

A Szépség igazsága mélységi síkon vetület, káprázat, Mája.

Az Igazság szépsége a magasabb síkok valósága; *önmagával azonos lényeg*. Ami nem mulandó, tehát igaz!

A szépet legyőzni a földön, a kerub hatalmát jelenti a démon fölött. A démon Mája szövetségese.

A természet színes, igéző szépsége, amellyel zsákmányként bűvöli magához a gyanútlan élőlényeket, félelmetes analógia, tehát kulcs.

Az ember isteni energiájának nagy része úgy esett foglyul a szépség káprázatainak csapdáiban, mint a hűsevő növények kelyhében a pillangó.

A szépség káprázatát azért kell legyőzni itt, hogy a tér-idő csapdák fölött egyesülhessünk az igazság szépségével. Ott, ahol a szépség *Valóság*.

A szépség földi vetületét a rögzíthetetlen lidércfényszerűség elviselhetetlenül fájdalmas ingerré változtatja, amelyet nem lehet kielégíteni. Éppúgy, ahogy az ember nem elégülhet ki, aki halálosan beleszeret egy vászonra vetített, gyönyörű filmszínésznőbe, hiába rohan oda a vetülethez, hogy megölelje. Vágya magányos káprázatcsókokban vérzik el; emésztő lelki nimfomániává válik. Mert az, aki után sóvárog,

nincs ott! Mája varázslata mégis annyira eleven, hogy a legégetőbb sóvárgást gyűjtja fel önmaga iránt.

Az egész világ és saját fizikai életünk is csak ilyen vetület. Akármilyen intenzív mámorító, vagy kízóan lesújtó a kivetített „kép”, létünk forrása e tükröződésen kívül, a láthatatlanban rejlik.

SKORPIÓ ♏ MARS

Az igazságot sohase másoktól követeljük. Valósítsuk meg mi magunk! Az igazság keresése valóban Ariadné-fonál. De csak akkor vezet ki a labirintusból, ha tendenciáját a szubjektív belső körön túl is követjük.

A háromdimenziós világ racionális síkján kétségtelenül sokféle, egymásnak el-
lentmondó igazság látszata mutatkozik meg. De az Ideák magasságából szemlélve a
sokféle részletigazság egyetlen szintézist mutat: azt, hogy a számtalan út mind azo-
nos középpontban fut össze, a napgócban találkozó sugarakhoz hasonlóan.

Jó az, ami igaz. S ami igaz, magasabb értelemben mindig jó. De ha valakinek az
igazsága keserű, maró, leverő, halálos és kiúttalan, akkor az nem igazság többé, ha-
nem az igazság megbetegedése; veszedelmes egyensúly-eltolódás a sötétség felé.

Az igazság csonka töredéke rosszabb a legelvakultabb káprázatnál is, mert sokkal
mérgezőbb. Különösen akkor, ha valaki megreked egy ilyen töredéknél. Negyed- és
fél igazságokból nőnek ki a romboló tévtanok. Azokból táplálkozik minden pusztító
fanatizmus.

A hazugság az igazság reménytelen nosztalgiája.

Amint az igazság bunkóvá válik, rögtön önmaga ellentétele, gonosz paródia lesz belőle.

Az igazság azért igazság, hogy oldjon és gyógyítson. Erre azonban csak az *egész* igazság képes. Ha valami annyira megrendít és lever, hogy a delikvens összeomlik tőle, az áligazság, hamispénz, gyógyszercímke mögötti méreg.

Aki saját, szubjektív részigazságát rá akarja erőszakolni másra, az egyetemes Igazság ellen vétkezik. Szembekerül a többi részletigazsággal és megbontja az *egész* harmóniáját.

Hamisság, álszenteskedés, csalás, ámitás mind az Igazság hiányának kompenzációja, tragikus jelbeszéde. E betegséget is Aszklépiosz módszerével kell gyógyítani, ami persze nem azt jelenti, hogy ne óvakodjunk tőle. Az orvos is védekezik a fertőző nyavalyák ellen.

Mindenben kételkedhetünk, csak abban nem, hogy problémáink megoldása bennünk magunkban rejlik és lényünk mélyéből felszínre hozható. Ha ebben is szkeptikussá válunk, megbénítjuk életerőnket és elvetéljük küzdelmeink gyümölcsét.

A kétely a valóság megismerésének eszköze, de nem célja!

A kétely könnyen válik elfogult gyanakvássá, vagy veszedelmes vetítőszerkezetté, ha hiányzik belőle a tiszta megismerés objektív fényereje.

A kétely gyakran a senki földje tudás és tudatlanság között. Sem berendezkedni rá, sem tartósan élni benne nem lehet. Valahová el kell jutni onnan, különben az intellektus a külső sötétség számkivetettjévé válik.

NYILAS ✎ JUPITER

Mikor saját érdekeinktől és személyiségünktől legtávolabbra kerülünk, akkor vagyunk Istenhez legközelebb.

A teljesen önmagába zárt egoista a dimenziókon átszövődő Világszellem organizmusában veszedelmes vérröggé válik.

A kritika nélkül lelkesedő ember olyan, mint a részeg, aki fényes nappal az utcán celebrálja obszcén rituáléit. S aki józanul rápillant, tudja, hogy örömnépe holnap a csömör hamvazószerdájává válik.

Amíg a lelkesedéshez nem társul a tiszta felismerés megkülönböztetése, addig éppolyan atavisztikus módon építkezik a mulandóságban, mint a mélységi síkok minden élőlényé. Hóból, felhőből futóhomokból formálja meg ideáljait és megrendülten siratja gyors pusztulásukat.

Aki el akarja kerülni a nagy szégyenkezések, csalódások, kiábrándulások megrázó kódtatásait, annak mindhárom síkon el kell sajátítania a megelőzés tudományát.

A lelkes hiszékenységek mértéktelenségekre ösztönöz. A mohó élvezetvágy saját lehetőségei határán túlra csalogatja az embert. A vak bizakodás második üteme az

egyensúlyvesztés. E háromfajta veszély arkánuma a tudás, a mérték és a megkülönböztetés művészete.

Akinek a Gunák bölcsőjébe rakták az Istentudat, teremtő mámor és azonosulási szomj királyi ajándékát, annak vigyáznia kell, hogy az égi energiák minden cseppjét a Nagy Műbe fektesse, különben tragikus tévedések sorozata lesz belőle az alvilágban: kicsapongásból eredő fertőzések, jó-, vagy rosszindulatú daganatok burjánzása és ideges zavarok sorozata.

Az alaptermészetben rejlő gyengeségek, kórok antitoxinja elsősorban minden égővi jegynél az aszcendensben termelődik ki. Mert „minden dolognak kettős léte van: előbb eszmében, azután valóságban” – tanítja Platón. Az aszcendens jelzi a magasság, vagy a mélység felé törekvő tendenciát, amelyből a következő újraszületés ki-kristályosodik.

Ha Luciferben feltámad a szájalom, akkor Messiássá válik. Magára veszi az anyag-útvesztő minden fájdalmas megpróbáltatását, hogy a kiúttalan bonyodalmakban foglalul esett életet kiemelje a mulandóságból.

A passzív szánalom, amely visszariad az áldozatoktól, kórokozó erjedéssé válik az emberi lélekben s bonyolult kényszerselekvések, meghasonlások, kompenzációk sorozatát indítja meg.

A szánalom éppúgy mint ikertestvére, a szeretet, a „Nagy Megismerés lánya”.

Az önsajnálát a tehetetlen szánalom önmagába csavarodó görcse, s éppoly pusztító, mint az óriáskígyó szorítása: megöli a teremtő lendületet.

Ha valaki a szánalmat aktív erővé változtatja önmagában, a lét leghatalmasabb áramának sodrába kerül a Messiások Nyílegyenes Ösvényén.

BAK ♄ SZATURNUSZ

A szeretetnek igen sok megbetegedése van az emberi lélekben: birtoklás, szenvedély, gyűlölet, kóros egzaltáció, féltékenység. Ha e betegségek meggyógyulnak, akkor, mint leszáradt fekély alól az egészséges, tiszta bőr, előbukkan a feltétel nélkül való, bölcs szeretet gyengédsége.

Az önmagát gyűlölő, büntető skizoid egyéniség éppúgy a szeretet elfajulásában szenved, mint az önbecéző, mulandó személyét istenné emelő paranoiás. Mindkettő végletesen kibillen a közép egyensúlyából.

A szeretet nem passzív érzelmi ellágyulás, hanem szüntelenül elemző és szintézis-építő ellenmozgás támadásban lévő démoni indulaterőkkel szemben.

Mája fegyvertára hatalmas. Módszere leleményes, sőt zseniális. Hatása szinte ki-védhetetlennek tűnik. Aki azonban megtalálja Achilles-sarkát, az fölényes győzelmet arat fölötte.

„Mája gyöngesége abban áll, hogy varázslatához *kettő* szükséges: egy misztifikátor és egy elhittett. Örvénye nem jöhet létre vonzás és taszítás, harc és szenvedély nélkül.

„Minden erőnek szüksége van az ellentétére, hogy kifejthesse lényegét.” Mája erejének is.

A messianizmus oldóformulája kivonja a harcos egyensúlyt Mája konstrukciójából. „Aki nem gyűlöl, nem harcol, teremtőerejét nem a szenvedélyvilágba veti, azt nem lehet megragadni, kötni, elhíttetni. S azt elpusztítani sem lehet többé.”

„Egy kézzel nem lehet tapsolni” – mondja a kínai bölcs.

Aki égbevetített bálványától viharzó vágyélete teljesülését, a romlandó húsának halhatatlanságát koldulja, azt saját hamis istene fosztja meg vakhitétől.

Az Örökkévaló – „Akiben minden dolog benne leli gyökerét, de Ő nem azokban” – nem küzd mulandó harctereken. Tevékenysége az Önvalón át egyedül arra irányul, hogy a halhatatlan magot minél kevesebb szenvedéssel kiemelje a halálhínárból. A hínárt nem kívánja konzerválni. A test zárlatát épp annyira nem akarja szerepe betöltése után fenntartani, mint a gubóét.

Fény nélkül nincsen árnyék. De a fény nem felelős az árnyék létéért.

A tudattalan elszakíthatatlan része a tudatnak. De a mélytudat éppen azáltal vált alsó súlyponttá, résszé, mert az Istentudat teljességében hasadás állt be.

Szaturnusz Jupiter mélytudata: árnyéka. De egyik a másiknak kiegészítő része, eleme, arkánuma is.

Az Univerzum két leghatalmasabb pilléréként Jupiter a fény, Szaturnusz a sötétség vallásának ideaforrása. E két kozmikus Titán periodikus hullámzással zengi az extatikus öröm és halálos bánat egymáshoz láncolt kettős ütemét. A Fény igéje magasba emel, a Sötétségé a mélységbe taszít. E melódia az emberi élet vezérmotívuma. A többi jel csillagkottái az egyetemes sorsszimfónia variációit jelentik. A megnyilvánulást kereső erők játékát bölcső és koporsó között.

A Fény látszólag eltünteti a sötétséget s a sötétség felfalja a fényt. Egyik a másik nyomában fut. A sötétség a kárhozott szomorúságával hívja meg a világosságot. A világosság magvában sötétségidéző szorongás feszül. De e két pólus sohasem találkozhat össze a matéria síkján. Sorsuk az, hogy váltsák egymást. Ugyanaz a törvény teljesül be rajtuk, amely az éjt a nappal sarkába űzi, s az életet a halál elől átszökteti a „Tükörvilág” küszöbén.

Jupiter és Szaturnusz összetartozását a föld szférájában is elárulja együttállásuk. Mikor egy baljós korszaknyitó, vagy éonzáró létperiódusban valamelyik jel zárlatában közel kerülnek egymáshoz, a két óriás hatására megrendül mélység és magasság. Feltárulnak az alvilág szakadékai. Meghasad az égbolt dimenziókárpitja. Hadész el-

kárhozottjai prófétákkal és messiásokkal együtt lépnek ki a létmisztérium színpadára, hogy lejátsszák a szellem anyagba szállásának legmegrázóbb Passióját az Univerzum halandó istene, az ember előtt. Az élet e pillanatokban jut legközelebb saját titka megfejtéséhez. A „Dimenzió-szivattyú” működése minden létsíkon érezhetővé válik. Feldereng a transzcendentum határtalan dimenzióskálája, amelynek magasabb koordinátaiban *az ellentétek is ütközés nélkül egymásba oldódhatnak*. Az egokozmosz két hatalmas ideagóciát ezért a kerubi szintre kell emelnie az individuumnak, hogy ott mindkettő *felismerhesse a másokban önmagát*.

VÍZÖNTŐ URÁNUSZ

Mikor a fejlődés eléri krízispontját, semmit sem lehet elodázni többé. Az anyag gátjait feszegető szellem energiája feltétlenül kitör valamelyik irányba. Forradalmakat, ijesztő görcsöket, kataklizmákat robbant elő lappangásukból, vagy a föld zárlatát szétvető, égberöppenő csodákban mutatkozik meg.

A bölcs nem rombolja szét menedékét addig, míg nincs hová menekülnie.

A pusztítás örvénye mélységi világok szülőméhe.

A rombolás energianívó zuhanás, robbanás. Tehát a destrukció győzelme a konstrukció fölött. A halál feloldása nem destrukciókon, hanem konstrukción: építő, absztrahálódó folyamatokon vezet keresztül.

A Messiás nem lerombolja, hanem megváltja a világot. Az alacsony létsíkon lekött erőket erőszak nélkül kioldja ideáinak magasabb frekvenciájú hőenergiájával, s kevésbé fájdalmas életformák felé irányítja.

Ha a magas frekvenciájú áram irányítás és időzítés nélkül robban ki, katasztrófát okoz. Uránusz ideagóca a hetes bolygórendszeren túl lüktető erőktől feszül. Legnagyobb veszélye ezért a földön a behelyettesítés. Mikor eszméit a mélységben próbálja

megvalósítani, mulandó, labilis, sebezhető anyagból. Mert energiátöltése materiális síkon mindig szétrobbantja az eszközöket, amelyekkel operál.

Az Uránusz már nem érheti be kevesebbel, mint saját közegével. Erővonalábrája követelően felfelé mutat. Ha azonban az anyag terhét a maga súlyos, nyers halmazállapotában akarja égbe emelni, beteljesül rajta a gravitáció törvénye: visszazuhan a földre.

A fölfelé törekvő erők csak úgy érkeznek el az Égbe, ha a grádusokon való áthaladás közben, minden sík közegének megfelelően átalakulnak.

Uránusznak, miután szétrobbantotta a Szaturnusz-zárlatban végső sűrűsége határáig jutott anyagot, a legkifinomultabb matériával, a levegő kísértő áramaival is meg kell küzdenie. Mert a túl tömény és a megtévesztően súlytalan ellenfél, a Vízöntő legveszedelmesebb hajlamát provokálja: a saját képességein túllendülő, harcossá válik.

Ikarosz az ortopéd szárnyal repülni kívánó Uránusz analógiája.

Uránusz a hiper-Merkúr. Jelének titka az, hogy mélyebb régiókban nem tájékozódhat az óvatos, okos Merkúr közvetítése nélkül. Mert Merkúr a psziché útvesztőinek hermetikus lélekvezetője. Ami annyit jelent, hogy az anyagból kibontakozó

Uránusznak a földön Merkúr habitusában kell operálnia, s csak a láthatatlan égbolt kerubi magasságában bonthatja ki mágikus szárnyait.

HALAK ✕ JUPITER, NEPTUNUSZ

A zárlat csak akkor börtön, ha az, akit körülvesz, a büntető karma üldözöttje. Ha valaki önként választja a klauzúrát szétömlő erői akkumulálására, akkor zárlata boldog védettséggé változik.

Bilincs, tébolydacella, kórterem, siralomház; az involúció gyógy-állomásai. Kolostorcella, kísérleti laboratórium, dolgozószoba, remete-barlang: az evolúció dimenzió-kikötői.

Amint a Hal-szülött saját életére alkalmazza a természet nagy analógiáit, elkövetkezik számára az Unió Misztika végső fázisa.

A Természet Könyve Hermész Analógia-ABC-jével azonos. Hieroglifái csodálatos folyamatok, amelyek az ember szeme előtt játszódnak le anélkül, hogy értené őket. A saját gubóját szövő hernyó és a bábbá változó rovarok, amelyeket a szárnyrakelés ösztöne klauzúrába zár: Isteni közlés. Az élet titkának kinyilatkoztatása. Éppúgy mint az ember anyaméh-gubóból való feltámadása.

„Koporsó és bölcső az elváltozás helye” – utal a legnagyobb létmisztériumra az egyiptomi filozófia (Egyiptomi halottaskönyv).

Ozirisz önkéntes áldozata, vagyis testkoporsóba fekvése nyomán Egyiptomban a születést „esésnek” – ptosisnak, a feltámadást „felkelésnek” – anastasisnak nevezik. Mert „Ozirisz leesett, hogy felkeljen és az elesetteket felemelje; meghalt, hogy feltámadjon és a halottakat feltámassza”.

Csillagszóró

Küzdj önmagadra és másokra ártalmas gondolataid ellen! Úgy bánj velük, ahogy azok bánnának veled. Ha eltűröd őket, gyökeret verve megerősödnek, leigáznak és kioltják benned a magasabb ideák forrását, amelynek világosságánál elkerülöd a szakadékokat s tisztán látod az egyedül járható utat.

Mielőtt a bensődben élő, „rejtett Erő” Istenné tenne, Tanítvány, képessé kell válnod rá, hogy holdvilágtested tetszésed szerint megfékezd, vagy feloldd, mint párát a fény.

Anyagi és Szellemi én sohasem találkozhatnak. Az egyiknek el kell túrnie, hogy a másik teljes hatalomhoz jusson.

Míg magad nem váltál Ösvénnyé, nem találtad meg az Utat.

Te vagy az Út, Tanítvány! Bárhová igyekszel, te magad vagy a cél is!

Ne hidd, hogy a vágy vagy az indulat meghal, ha kielégíted. Ez a tévedés Mája legveszélyesebb fegyvere. A szenvedély attól válik legyőzhetetlen zsarnokká, ha táplálsz, mert szokássá válik, s megfog, mint ravasz lépvevő a madarat. Kívánságod

tárgyai alakot öltenek, gondolataid ellenséges sereggé válnak és rabszolgaként hurcolnak magukkal.

Csitítsd el ezért gondolataidat, egész figyelmedet Mesteredre fordítsd, akit még nem láatsz, de érzed jelenlétét.

A tanítványnak vissza kell nyernie elvesztett gyermekkori állapotát, mielőtt az Első Hang újra felcsendül benne.

Ha meg akarod pillantani a Valóságot, amely független Alayától, gondolataidat tartsd távol minden külsőségtől, de tartózkodj a nyüzsögve rajzó benső képektől is, nehogy lelked fénylő tükrére árnyékot vessenek. Valamennyi érzékedet agyad rejtett középpontjában élő egyetlen érzékszervedre összpontosítsd; mert csak a titkos Szem előtt mutatkozik meg a meredek Ösvény, amely Mesteredhez vezet.

Hét utat kell megjárnod ahhoz, hogy elérkezz a szent Bodhi fához, amelynek árnyékában a „tökéletes Látás”, a Szamádhi Mesterei pihennek.

Akiben a hét hang egyetlen harmonikus akkordként zendül meg, az benső Szentélyében megtalálta saját Mesterét. Maga lett a Világosság és a Ige, amely bő aratással vonul vissza önnön Örökkévalóságába. A Hét Hang együtt a misztikus „Csend Hangja”. Aum Tat sat.

A tested nem Te vagy, Tanítvány! Isteni Éned testetlen és sem dicséret, sem ócsárlás nem férhet hozzá.

Őrizd meg tested mozgékonyágát és lelked tisztaságát, akkor elméd nyugodt lesz, mint a hegyi tó, amely az Ég végtelen derűjét tükrözi.

Senki se juthat azáltal felszabaduláshoz, ha tartózkodik minden cselekvéstől. Az Irgalom Ura elhagyta a csöndes vadon édes de önző nyugalját és az emberiség tanítója lett.

Légy türelmes, Tanítvány! Ne félj a tévedéstől és ne udvarolj a sikernek. Benső szemed függeszd a csillagokra, ismerd fel bennük szülőidet, s gyermekükként fognak támogatni.

Légy kitartó, hiszen örök életű vagy. Árnyékaid élnek és eltűnnek. Ami benned végtelen, az maga a Tudás és az soha el nem múlik.

Az olyan embernek, aki mindig volt, van és lesz, nincs oka búsulni mulandó dolgok fölött. Az Örökkévaló élet benned nem ismeri a halált, Tanítvány, mert soha sem született és soha nem ér véget.

Ha el akarod érni a bölcsességet, légy alázatos mint a tenger, amely minden folyót magába fogad, mégis végtelen és mozdulatlan.

Aki megvilágosodott, csak önmagának engedelmeskedik. Aki megnyerte a nagy csatát önmagával, bár díját kezében tartja, isteni részvétellel szól: mások javáért e nagy jutalmat elengedem. Ez teljesíti a legnagyobb lemondást. A Világ egyik Megváltója Ő.

Légy jó kedélyű, óh Tanítvány!

Tanító sok van. A Mester lelke egy: Alaya, a Világszellem.

Alaya tiszta, fényes szellemét kivéve, az emberben minden mulandó. Az ő sugarának fénytörése vagy, s ez a fonál életed vezetője.

Lelked nem sértheti más, csak tévelygő tested. Szellemed nem sértheti más, csak szenvedélyek tépte lelked.

Légy ura gondolataidnak, ó, tökéletességre törekvő, ha a küszöbön át akarsz jutni.

Lelkednek olyanná kell lenni, mint az érett mangó, olyan puhának és édesnek mások fájdalmával szemben, saját szenvedéssel szemben pedig olyan keménynek, mint annak magva.

Óvakodj az állhatatlanságtól.

Lehet-e számodra üdvösség, amíg minden szenved, ami él?

Ahonnán a csöpp kiszakadt, oda tér vissza.

Megmondattott: az utolsók lesznek a legnagyobbak, akik a világ üdvösségéért lemondtak saját üdvükről.

Akik a bölcsességet nem ismerik, élőholtak.

A tanító az Utat csak megmutathatja, de egyedül kell járnod rajta.

Ne engedd, hogy kedélyed és gondolatod érzékeid játékszere legyen. Élned, lélegezned kell mindenben, ami benned lélegzik. Érezned kell mindenben énedet és mindent az Emberben, s akkor összhangban leszel minden élővel.

Mint a Szent Folyó zúgása, melyben a természet minden hangja visszhangra lel, úgy rezegje vissza annak szíve, aki a „Nagy Folyamba lép”, minden élőnek, lélegzőnek minden gondolatát és sóhaját.

A húr, amely a Mester keze alatt nem zeng harmóniában a többivel, elszakad.

Isteni önvalód kérdezi

Le tudod-e küzdeni olyan ösztönzéseidet, amelyeket értelmed nem helyesel, de érzékeid mindenek fölött kívánnak?

Rájöttél-e már, hogy egy-egy fájdalmas megpróbáltatásod milyen fontos figyelmeztetést tartalmaz számodra?

Ha valakit élesen megbírálsz, eszedbe jut-e utána a „Tat tuam asi” tétele, s az, hogy önmagad fölött mondtál ki ítéletet?

Ha tehetnéd, mire fordítanád időd túlnyomó részét?

Mennyi időt töltesz el naponta olyan dolgok elképzelésével, amelyek örömet okoznak neked, s mennyi időt fordítasz megvalósításukra?

Annak tudatában, hogy amit önként nem teszel meg fejlődésed érdekében, arra a sors erői körülményeid által kényszerítenek, megpróbáltad-e már felszámolni restanciáidat?

Rengeteg gyakorlati tanács, részletes utasítás birtokában megkísérled-e, hogy helyesen „varázsolj” életed minden vonatkozásában?

Rájöttél-e milyen célokat vonzol közel magadhoz tudattalan benső pozitíváiddal?

Ráébredtél-e már arra, hogy néha éppen fordított módon próbálsz elérni céljaidat: érzéseid, gondolataid hevesen forgó centrifugájával inkább messzire taszítod, mint közel vonzod őket?

Ismered a mágia törvényeit, amelyek szerint az emberre saját indulatai, szimpátiái és antipátiái hatnak vissza: miféle fájdalmas üzenetet, vagy őszinte emberszeretettől áthatott segítséget küldtél már önmagadnak ezen a módon, a mások felé sugárzó érzéseiddel?

Cserélsz-e naponta tudatosan, kevesebbrel többet; feláldozod-e mulandó pillanataidat időtlen, szellemi örömeidért?

Tudod, hogy embertársaid szeretetét, elismerését csak kiváltani lehet, követelni soha; vigyázol-e arra, hogy magatartásoddal mindig harmonikus pszichikai húrokat érints meg környezetben?

„Gondolkozni annyi, mint mágiát gyakorolni”. Vigyázol-e rá, hogy agyadban ne uralkodjanak el indulatok, félelmek ártalmas varázsigéi?

Felcserélted-e már magadban az én és a Te sorrendjét?

Rátékintettél-e már önmagadra környezeted csillagainak szemszögéből?

Milyen konzekvenciákat viszel át innen következő inkarnációdba?

Képes vagy-e arra, hogy embertársaidat is az önmagadra alkalmazott mértékkel mérd?

Rájöttél-e mostani inkarnációd legfontosabb feladataira?

Alkalmaztad-e már az inkarnáció karakterológiát önmagadra, rokonaidra, barátaidra, munkatársaidra és esetleges ellenségeidre?

Megfejtetted-e már, hogy tehetségeid és gyengeségeid mire sürgetnek?

Alkalmazod-e kedélyéleted és energiáid síkján a mágikus pszichokémia módszerét, a kiegyenlítés tudományát?

Megkísérelted-e már karmád szublimálását a mentális alkímia operációival?

Vigyázol-e arra, hogy bizonyos szorongásaiddal ne válj félelmed tárgyainak mágnesévé?

Amibe görcsösen belekapaszkodunk, azt elveszítjük, s csak az a miénk, amit oda tudunk adni. Bizonyos tudattalanul görcsös pozitúráidban megpróbálsz-e alkalmazni a mágiának ezt a törvényét?

Oda tudod-e adni másoknak azt, amit magadnak kívánsz?

Fel tudod-e áldozni kényelmedet és berögződött szokásaidat magasabb szellemi célokért?

Egy új inkarnációban milyen szülőket választanál magadnak?

Ha a földről kivonhatnád erőidet, melyik létszférában folytatnád egzisztenciádat?

Gyakorolsz-e a magasabb megértés tudományát, amely egyre több rasztert von el az ember szeme elől?

Az álom a Bardó nyelve is, de ahhoz, hogy ott ne zuhanj bele veszélyes létcsapdába, itt kell megtanulnod tájékozódni a testté lett jelképek világában, mert magad is háromsíkú szimbólum vagy. Megtanultad-e már elolvasni álmaid fontos üzeneteit?

Mi tesz elégedettebbé: ha jogaidnak sikerül érvényt szerezned, vagy ha kötelességedet teljesítet?

Melyik időkategóriában tartózkodsz legtöbbit: a múltban? Jelenben? Jövőben?

A történelem előtti és a történelmi múlt melyik korszaka taszít és vonz legerősebben?

Melyik praxisfajtához érzel tehetséget magadban?

Az okkult tudomány művészet és filozófia melyik fakultása érdekel legjobban?

Melyik hivatás az, amelynek érzésed szerint egy egész inkarnációt tudnál szentelni? (Pl. zene, képzőművészet, színészet, írás, tanulás, orvostudomány stb.)

Mit gondolsz, milyen holnapi létformát építesz magadnak mai életeddel?

Ha megismételnéd jelen inkarnációd, milyen körülményeket és embereket resztesznél ki belőle?

Felismerted, s átélted-e már mélyen, mit jelent számodra és mire kötelez a „Tat tuam asi” tétele? (Te is én vagyok, Te is Az vagy Te is Isten vagy.)

Megteremtetted-e már az összeköttetést benső Mesterreddel?

Meg tudod-e teremteni magadban azt a benső csendet, amelyben a Hierarchiák hangja elhatol hozzád?

Megkísérelted-e már a jelenben hozott áldozataiddal feloldani múltad egyes kötéseit és átalakítani jövődet?

Meditáltál-e már rajta, mit jelentenek számodra a gyakorlatban a morál és mágia kezében lévő kulcsai?

Elcserélnéd-e sorsodat valakivel, aki világi sikerben és gazdagságban él?

Ki érdekel, ki vonz és ki taszít leginkább a történelem nagy alakjai közül?

Milyen formában és milyen új nómenklatúrával támadt fel az ősi szimbólumnyelv a modern tudományban?

Milyen analógiákkal támasztja alá a modern biológia a reinkarnáció törvényét?

A hermetikus filozófiának azt a törekvését, hogy a vallást a tudománnyal és a művészettel egyesítse, milyen tudományágak kezdik ma követni?

Az Analógiák Tanának ősi tétele milyen szerepet játszik a modern tudományban?

Hol és milyen formában támadtak fel ma az antik misztériumok?

Milyen formában kelnek életre az ősi asztrozófia igazságai a modern tudományban?

Milyen jelenségek mutatják korunkban a Harmadik Szem újjászületését?

A modern fizika úttörői milyen formában kanyarodnak vissza az anyag misztériumának ősi koncepcióihoz?

Hány területen igazolja a modern, gyakorlati tudomány az Alkímia tételeit?

Milyen gyógy- és tápszerekben közeledik a mai orvostudomány az Alkímia „Életelixírjéhez”?

Melyik modern tudományág igazolja leginkább a kabbalisztikus Kozmogónia koncepcióit? (Adam Kadmon)

Mit gondolsz, e létforma börtönének miért a *Te* és miért nem az *Én* a nyitóformulája?

Eltaláltad-e már néha egy-egy ember titkos kódját, akihez e rejtett kulcs nélkül senki sem tudott hozzáférni?

Tudod-e, hogy jellemismeret nélkül éppúgy nem juthatsz közel egy emberhez, ahogy egy házba nem juthatsz be a falon át?

Megfigyelted-e már embertársaidnál, milyen vastagon párnázott cella egy teljesen zárt egocentrum? Egyetlen hang nem hatolhat át rajta – de a benne sínylődő lényhez sem jut el a körülötte áramló sokszínű világ valósága. Be tudtál-e már lépni isteni gyógyítóként egy-egy ilyen cellába?

Tudod-e, hogy minden funkcionális neurózis nyílt harc meghirdetése a benned élő isteni és mélységi erők között? Annyit jelent, hogy a „Küszöb Őre” már nem tudja takarni magát. Megjelent, védekező állásba szorult, s te megismerésed szattvikus fégyverével hamarosan leszámolhatsz vele.

Tudod-e, hogy fizikai tested anyagi hatások és egymással viaskodó csillagok küzdőtere, de ennek a háborúnak mindig van egy területen kívüli menedéke: lényed isteni magja? Ha Hozzá menekülsz, semmi és senki nem tehet kárt benned többé!

Egy-egy metafizikai élmény az örökkévalóság-tudat felvillanása benned. Érezted-e már, hogy valójában védett és sebezhetetlen vagy? Mikor kishitűség próbál eluralkodni rajtad, miért nem idézed fel e villámfény mindent megvilágító bizonyosságát?

Megtanultál-e már az emberi szavak mögé figyelni, anélkül, hogy ítéletedet bizalmatlanság vagy szubjektív feltételezések átszínezték volna?

Használod-e a benned élő szimbolikus logika csalthatatlan módszerét kötéseid feloldására, sorsod és az emberi természet megismerésére?

Rájöttél-e már, hogy minél erősebben, fájdalmasabban érint valami, annál bizonyosabb, hogy olyan gócot tapintottál ki, amelyet fel kell oldanod megismerésed szellemi antibiotikumával?

Tudod-e, hogy nem szövegezhetsz meg egyetlen olyan ítéletet vagy kívánságot sem, ami ugyanolyan tartalommal vissza ne hatna rád ?

Tudod-e, hogy ha valaki igazságtalan hozzád, alantás indokból durva támadást intéz ellened, fellángoló haragod mágnessé válik, lényedbe vonzza e mérget, s addig konzerválja ott, míg ki nem alszik benned a sérelem gyulladása?

Mit gondolsz, mi helyesebb, ha fájdalmas sérelmeken rágódsz, vagy képzeletedet, érzéseidet inkább jó és igaz dolgok megvalósulására összpontosítod?

Megbánthatja-e valaki benned Istent?

Rájöttél-e már, ha egy emberen segíteni akarsz, először mennyire passzívvá, személytelenné kell válnod, hogy meglásd és hallani tudd valódi állapotát, azt, hogy mire van szüksége és milyen módon képes elfogadni tőled életmentő gyógyszerét?

Ugye nem jutna eszedbe forgó fogaskerék küllői közé dugni a kezed? Az emberek pedig gyakran ilyen, önmaguk körül forgó, érzéketlen robotok. Mikor megsebesülsz általuk, nem gondoltál még arra, hogy esetleg Te végeztél irányukba vigyázatlan mozdulatot?

Ugye tapasztaltad már, mennyire megkönnyíti környezetteddel való viszonyodat, ha legalább annyi mentséget keresel hibáikra, mint amennyit saját gyengéidre találsz?

Tudod-e, hogy a csillagok csak annak felelnek őszintén, aki jól kérdezi őket?

Észrevetted-e, hogy sohasem egyensúlyi állapotban kell vizsgáznod nagy morális tételekből, hanem kellemetlen provokációk között? Mit gondolsz, mennyiben függ ez össze az orvos provokáló oltásaival?

Mit gondolsz, miért mondta Krisztus, hogy áldjátok azokat, akik titeketátkoznak?

Kerültél-e már olyan helyzetbe a krisztusi felszólítást követve, hogy mikor megütöttek, odatartottad a másik arcod?

Tudtál-e megbocsátani személyes sérelmeket nem hétszer hanem hetvenhétszer, ahogy a Messiás kívánja követőitől?

Hányszor tapasztaltad már nehéz helyzetekben, hogy nem azt mondod, amire készültél, hanem láthatatlan sugalmazók üzennek általad! S ha így van, engeded-e eluralkodni magadban a szorongó kishitőséget néha, sorsszerű helyzetállások előtt?

Hányszor tapasztaltad már, hogy látszólag kiuttalan helyzetekben váratlan megoldás nyílt meg előtted? E védelem nélkül sokszor felőröltek volna beavatásod próbáinak veszélyei. Miért nem bízol jobban benső vezetőd irányításában?

Tudod-e, hogy az emberlét két legnagyobb megpróbáltatása a testi szenvedés és a képzelet kízókamrája? A fizikai fájdalmat enyhíteni tudja az orvostudomány. Saját képzeleted hóhérait kinek kell ártalmatlanná tenni és miféle fegyverekkel?

Úgy érzed néha, a transzcendens Út lehetetlent kíván tőled? Nem tudod, hogy minden nagy mű és nagy eredmény a lehetetlen legyőzésén át vezet emberi korlátokon és csillagokon túlra?

Meditáltál-e már azon, hogy a lehetetlen éppannyira paradox gondolat, mint a halál fogalma? Agyunkban nem bukkanhat fel olyan képzet, ami ne volna igaz és lehetséges valahol. És mi él elpusztíthatatlanabban az emberiség legnagyobb szellemeinek tanításaiban, mint a halhatatlanság ideája?

Miért nem hallgatsz minden nehéz helyzetben jó ösztönzésedre, ami arra sürget, hogy sohase add fel a csodálkozást életed csodái fölött?

Racionális számítások; öngyötrő kétségek között, mikor már mindent megtettél, amit tehetted, s a döntés nem a Te kezében van, miért nem bízod magad a csodára, ami annyiszor megvalósította sorsodban a lehetetlent is?

Rájöttél-e arra, hogy csalódásaid nagy része helytelen várakozás volt, s eredményeid, örömeid legtöbbször szerény alázatodból születtek?

Hányszor csodálkoztál rajta, adományaid, áldozataid milyen mágnesez természetűek, önmaguk hatványát vonzzák sorsodba? Nem gondolod, hogy e felismerés a mágia egyik legnagyobb titkát adta a kezébe?

Hányszor csaltak meg mulandó dolgokba vetett reményeid? És Isten hányszor ajándékozott meg halhatatlan reménnyel, mikor semmi mást nem kívántál, az Ő személytelen békességén kívül?

Mit gondolsz, miért érzel fokozódó sürgetést, hogy erőidet visszavond kevésbé fontos dolgok kötelességeiből, és figyelmedet az egyedül lényeges nagy cél, az igaz Út felé fordítsd?

Észrevetted-e már, hogy a fák sohasem harcolnak? Észrevetted-e, hogy csak az emberi szó állíthat valótlant, az emberi magatartás mindig leleplezi önmagát? Miért nem szemléled az embereket úgy ahogy a fákat; szavaik mögött lényük szimbólumbeszédét figyelve?

Megpróbáltad-e már környezetet a csillagok szemével társ csillagokként figyelni? Lefordítottad-e civilizációjuk sajátos nyelvére saját kultúrád rejtjeleit?

Mit gondolsz, felfedezhette volna-e az emberi agy a röntgent, ha saját lényében nem élne a képesség rá, hogy az anyagot átvilágítva megpillanthassa annak rejtett folyamatait?

Gondolkoztál-e rajta, mi teszi a szavakat varázsszavakká, amelyek kötnek és oldanak? Érezted-e már szavak érintését, amelyek simogattak, gyógyítottak, vigasztaltak, talajt csúsztattak a lábad alá – és tapasztaltad-e a szavak sebző, égető, jéggé dermesztő hatását, s azt, hogy olyan súlyosak néha, mint a föld egész terhe? Ugye tudod mennyire kell vigyáznod minden kiejtett szavadra?

Miért nem állítasz fel mindig az adott pillanatra vonatkozó, jó terveket, amelyben éppen élsz, tekintet nélkül arra, mi volt e pillanat előtt és mi lesz utána? Miért nem szabadítod meg képzeletedet a múlt és jövő terheitől, mikor egyik fölött sincs már,

vagy még hatalmad? Csak a jelen a tiéd. A jelen léted egyetlen realitása, amelyet formálni tudsz. Nem tudtad?

Az értelem olyan mint a Hold. Az isteni Önvaló fényét sugározza, mint a Hold a Napét. Ha tehát az isteni Önvaló felfénylik, feleslegessé válik az értelem (ráció) – mondja Rámakrisna. Tudod-e, hogy ez az isteni napkelte már ott feszül éjszakád árnyai mögött?

Gyakorlod-e a karmaösszevonás céljából kreatív ideamagok kibontakoztatásának mágiáját? Tisztában vagy-e vele egész életedre kiható meggyőződéssel, hogy az okkult praxis műalkotása életsorozatokat szenvedését teszi fölöslegessé?

Rá tudsz-e már úgy pillantani a körülötted lévő életjelenségekre és saját sorsodra is, hogy meglátod bennük isteni Önvalód szimbolikus üzenetét? Sikerül-e megfejtened különböző karakterek és saját karmád hieroglifáit? E felismerések mennyiben befolyásolják velük kapcsolatos magatartásodat?

Érzed-e magadban az „új dimenzió” érzékszerveinek vitalizálódását? Fel tudod-e mérni új fogalmak, ismeretek, nézőpontok megismerő képességek gyakorlati hatását? Összehasonlítod-e, hogy mostani inkarnációd évtizedei alatt, tudatod milyen kiterjedésekkel bővült?

Figyelemmel kíséred-e az időtlen hagyományok és a modern tudomány rohamosan kibontakozó eredményeinek analógiáit? Látod-e hol érnek össze az egykori természetlátás és a mai „pszichedélikus” szemlélet kiterjedései? Tudatosítod-e magadban észlelésmódod egyre mélyebb és magasabb rezgéseit?

Képzeteleted milyen hatással volt eddig sorsodra? Hogy befolyásolta közérzetedet? Milyen szerepe volt döntéseidben? Megtanultad-e irányítani imaginációs energiáidat, vagy azok irányítanak téged?

Miféle gondolataid, vágyaid, félelmeid valósultak meg eddig szándékod ellenére, pusztán azért, mert ösztönösen olyan intenzitással exponáltál, hogy ez az asztromentális fogantatás megtestesítette fantazmáidat. Gyakorlod-e az okkult praxis fegyelmével pozitív áramok közelelvonzásának mágiáját?

Tudod-e, mire kötelez az, hogy a *nem* mindennapi utat választottad?

Ismered-e a különbséget az elkülönült, szubjektív magány és az életjelenségeivel való együttlét között? Gondolkoztál-e rajta honnan ered és hová vezet az egyik, s mi az értelme a másiknak? Volt-e már részed személytelen extázisban?

Tudod-e, miért fontosabb a megkülönböztetés jógája, mint a cselekvésé? Próbálsz-e úrrá lenni vonzalmaid és ellenszenveid elementáris árama fölött?

Szimpátiáid és ellenszenved érvényesítésében milyen szerepe van a kritikának és a mindent megértő szeretetnek?

Gyakorlod-e a kiegyenlítődség mágiáját önmagadban éppúgy, mint környezetekben?

Mivel embernek születél, jogod van gyengeségedhez. Okod van rá, hogy aggódj, vagy sírj, ha bánat ér. Krisztus is sírt a Getsemáne-kertben. Te azonban már tudod, hogy a Megváltó halhatatlan, s benned él. Soha többé nem feledkezhetsz meg arról, hogy létformád nehézségei nem mások a földbe vetett mag vergődésénél, az anyag sűrű, fullasztó mélységében azért, hogy a fényben kibontakozhasson. Miért nem szemléled valamennyi veszteségedet, megpróbáltatásodat a feltámadás bizonyosságával?

A világ olyan körülötted, amilyenné magad alakítod. Miért nem használod a természet örök megújulásának derűs fényeit és színeit világod díszleteinek kialakításához?

Tudod-e, hogy létformád valamennyi nehézsége nem egyéb földbe vetett magnál, amely azért került az anyag sötét zárlatába, hogy odafönt a fényben kibontakozzék és égi gyümölcsöt teremjen?

Miért nem hívod meg Krisztust csodálatos halászatra tudattalanod tengerében? Ő átvilágítja, lecsendesíti a mélységek viharait, s megtanít járni a vízen.

Gondolkoztál-e már a kozmikus morál látszólag paradox jelbeszédén, amely raciónális szavak, érdekek ellen azt próbálja megértetni veled, hogy magadat másokon, saját igazi érdekedet embertársaidért hozott áldozatokon át közelítheted meg legjobban?

A nagy megismerés arkánuma

*A Nagy Szeretet a Nagy Megismerés Leánya.
Leonardo da Vinci / Napló*

Évtizedek óta beszélünk pszichológiáról, embertársaink lényébe, sorsába való beleérzésről, planétaidők és planétaterek raszter-filozófiájáról. De nem pusztá szavakkal, hanem különféle gyakorlatokkal is ostromoljuk a „Tat tuam asi” belénk épült, mégis rejtőző valóságát – és nem eredménytelenül. Hiszen szüntelenül vizsgálunk sorsunk e legnehezebb tételéből. Ha nem vagyunk személyünkben túlságosan érintettek és érdekeltek, megálljuk a próbát. Ha azonban indulatok, szenvedélyek, sérelmek, vad taszítás vagy kritikátlan rajongás fanatizmusa önti el tiszta szemléletünket, nem vizsgálunk sikeresen. Ezen azonban meddő dolog elkeseredni. Hiszen egocentrumunk, személyiségünk, e létformában való jelenlétünk izzóan intenzív ideggóca. Hiába borítja fizikumunkat látszólag húsbá ágyazott csontok, inak, izmok, vérerek, nyirokutak szövevénye, bőrünk takarója alatt valójában meztelenek és védetlenek vagyunk. Sőt szenzitivitásunk nem csak e védőborítást nyúzza le rólunk, hanem idegvégződéseinket messze túlnyújtja fiktív térfogatunkon, s azok szigetelés nélküli, árammal teli drótokként lengenek fájdalmas ütközések, akadályok között,

kisülések, rövidzáratok sokkjaival rázkódtatva meg egész lényünket. Az az állapot, amelyet ma empátiaként emlegetnek, az ilyenfajta interferenciák kiküszöbölését és a harmonikus kontaktusok létrehozását tűzi ki célul. Persze a hermetikus azonosulás-praxis mélyebb összefüggéseiben tárja fel e kérdést, és sokkal messzebbre mutat az emberségesebb társadalmi együttélés felületi megoldásainál. Ahogy az eszméket fagfagató pszichológus, teológus, író vagy elmegyógyász nem tudott kielégítő feleletet adni sem a halál, sem az elmebajok, neurózisok valódi mibenlétére, a mások sorsába való részt vevő beleérzés sem segít az ember magányosságán, céltalanságán, ideges tünetekbe menekülő szorongásain, tudatában nem fénylik fel a bizonyossággá érett hit az örökkévalóságban, nem ad menedéket sorsának zord viharai, megpróbáltatásai ellen.

A mi erőfeszítéseink a tünetek mögötti okok, a másik élőlényel, a világgal ütköző konfliktusok gyökerének megnevezésére, gyógyítására irányulnak. Arra, hogy a kozmikus magány, kirekesztettség, küzdelmeinkben való egyedüllétünk kóros képzetét megszüntesse.

A természettel állandó kontaktusban élő mitikus, ősi és antik embert nem kellett kibékíteni a halállal, mert ő éppúgy a végtelen élet szerves részének tartotta létéjszakába való időszakos alámerülését, ahogy mi este átengedjük testünket az álom „kiszalálának”, iszony nélkül adjuk fel benne személyünkhöz kötött eszméletünket, boldogan elpihenünk az alvás gyógyító nyugalmaiban. Egykori őseink félelem nélkül

szálltak fel az Alkonyi Bárkára, amely szelíd, nagy dajkaként Nyugat felé ringatta őket, hogy az Éjszakai Nap rejtélyes útját befutva, következő újraszületésükben egy új létesülés kikötőjébe érkezzenek meg a Hajnali Bárkán.

Tudjuk, hogy minden félelem alapján halálfélelem; ez azonban mégsem ennyire egyszerű. Mert sok fáradt, törődött, tehetetlenné vált hívő ember is retteg: nem a haláltól, inkább a fájdalomtól, az agónia hosszas borzalmaitól. Az álomtalan alvástól senki sem iszonyodik. Amit halálfélelemnek neveznek, legtöbbször inkább életfélelem, bár vannak buján anyagias, létszomjas, minden pórusukkal az érzéki gyönyörök habzsoló egyéniségek, akik ezt a megismételhetetlenek, egyszeri- és egyetlenek vélt fizikai életüket féltik. Valami kifejezhetetlen, ismeretlen nihiltől rettennek vissza. Ady írja egyik versében: „Lehet, lehet-e, hogy jön még ájult tűznyár, futó, csillagos éjek, és én, ÉN, ne éljek?” Voltak persze másfajta, alázatos, önfeladó Istenes-versei is. De erogénzónáinak rabláncai – Skorpió-szülött volt – szorosan odakötötték testének a szenvedély-tűzvészébe borult ivarszerv-kínpadjához. Ide kívánczik ismét Johannes van der Meulen e kérdést villámfénybe borító, egyszerű mondata: „Isten és közötttem állok én”. Milyen félelmetesen nagyszerű palló ez élet és halál szakadéka fölött! Az egyedüli, amely az anyag labirintusából kivezet.

E tanulmány a mindent értő és megbocsátó, benső pozitúrát invokálja, a szeretetet, amely a „Nagy Megismerés leánya”. Megint csak azért, hogy önmagunkkal, a másik emberrel s a világgal való karmikus ügyeinket elrendezzük, feladatainkat sikerüljön

helyesen megoldanunk, újabb konfliktusokat ne teremtsünk, s a planéták háborúját próbáljuk általa a csillagok szövetségévé változtatni. Hiszen azért vagyunk itt évezredek karanténban, de mindig átutazóként furcsa bolygónkon.

A gyakorlat, amelyet elindítunk most, lényegében egyszerű, néha talán sokkhatású, de ha sikerül valamennyire is megvalósítanunk, olyan menedéket építünk általa kiúttalannak tűnő konfliktusaink, testi-lelki nehézségeink, szellemünket elborító tanácstalanságaink között, amelynek magasságából világosan látjuk mindannak az értelmét, ami történik velünk. De nyitóformulája segítségével ki is bújhatunk személyiségünk szűk kalodájából, dimenziók végtelenjébe nyújtozhatunk, vagy elpihenhetünk egy-egy olyan élő jelkép fészekmelegében, ahol fel sem merül bennünk az a szó, hogy *én*. Csak *AZ* van. Az egyetemes, Isteni és megváltó teljesség.

Mágikus azonosulás gyakorlatunkban szintén a kettős ütemet alkalmazzuk, noha másképp, mint eddig. Mert egyik kísérletünk mindig nehéz, személyes próba lesz, diszharmonikus kapcsolataink felidézésére és oldására. Ezek mélyen érintenek bennünket. Zaklatottságot, háborgást okoznak. Természetesen minden jelenlévő a saját környezetéből, múltjából vagy jelenéből emel képzeletterébe valakit, akivel ütközött, ütközik, akivel befejezetlen nézeteltérése támadt, esetleg súlyosan ellentmondásos planétaháborút folytatott vele, mióta ismeri. Szeretet, gyűlölet, féltés és félelem, taszítás, büntudat és vonzódás együtt élnek benne iránta. E vonatkozásban gondoljunk arra, hogy senki nem kerül a környezetünkbe véletlenül! Lényünk, karmánk és

dharmánk sajátos konfigurációja idézte meg, hiszen mi magunk is háromértelmű jelképekként szőjük sorsunkat, s „a szimbólumok nem mások, mint formákhoz kötött mágikus erők”. Létünk anyaggá alvadt életálom. Saját álmainkat senki nem álmodja helyettünk. Valamennyi álommozzanat ingereink, ösztöneink, hiányérzeteink, sérelmeink és becsvágyaink gócaból vetül ki, ahogy jelen inkarnációnk számtalan szereplője, milióje, tilalma, szorongása, tehetsége és gátlása is a Bardó álmából kelt sűrű életre. Ahogy a Cladni-féle akusztikai konfigurációk épülnek az alaphangjuknak megfelelő formákká, ugyanúgy individuális Logoszunk ellentmondásokból szőtt tartalmával bennünk hangzik el, és általunk élteti sorsunk bizarr falait, zord és napfényes tájait, szakadékait, hegyeit, romos erődjeit, fényeit, árnyait, keserű vagy édes ízeit. Az alaphangot azonban megváltoztathatjuk, disszonanciáit feloldhatjuk, s így ütköző, karmos sorsábráját enyhíthetjük a mágikus identifikáció praxisával – már ma!

Werfel, nagyszerű könyvében, a „Meg nem születettek csillagá”-ban arról ír, hogy százezer év múlva, ahonnan a jelenből megidézték őt, a lakóhelyek falai „élnek”. Állandó mozgásban lévő felületükön mindenki azt a képsort látja, amely saját lényéből rávetül. Ugyanez a helyzet a varázsgömb vagy varázstükör esetében is. E gyakorlat tehát egyidejűleg, de külön mikrokozmoszokban játszódik le. Akinek nincs vagy nem volt kötése, ütközése, elintézetlen ügye, disszonáns feszültsége senkivel, sem a jelenben, sem a múltban, az olyan valakit idézhet képzeletterébe, akiről tudja,

mennyire szubjektív, zavaros, rossz a környezetéhez való viszonya, s ez mostoha módon visszahat sorsára is, mert hanyatló egészsége, kora miatt egyre inkább rászorul mások segítségére. Ilyen módon támogatást nyújthat valakinek, aki maga képtelen változtatni a helyzetén. Karmáját úgysem veszi így magára, s dharmáját sem. Könnyebbséget, pillanatnyi megbékélést, olyasfajta segítséget ad neki, ahogy megetet egy éhezőt, fájdalmait csillapítja, vagy odanyújt neki egy pohár vizet.

Tehát első identifikációnk minden esetben személyhez kötött. Elsősorban megérteni, azután oldani, gyógyítani törekvő operáció. Második üteme a saját egocentrumunk elkülönült gócaból, görcséből való kibontakozás, amely a mindenség valamennyi életjelenségével való kontaktus helyreállítását, a természet ősforrásában való felüdülésünket, elpihenésünket, s így gyógyulásunkat szolgálja. Természetesen ez is visszahat sorsunkra. Feszültségeink megenyhülnek általa, s erőink fokozódnak jobb emberi kapcsolataink megoldására. E gyakorlat abból áll, hogy egy velünk súlyos konfliktusban lévő emberrel képzeletben személyt cserélünk, és az ő szemén, lényén át pillantunk önmagunkra. Azáltal, hogy planétaidőket és planétatereket váltunk a magunk bioritmusával ellentétes karakterekkel, élőlényekkel – jobban megértjük reflexeik, külső okait. Felismerjük rásztereik fedőrétegeit, amelyek következtében bizonyos vonatkozásban vakok, süketek, érzéketlenek, tehát lebénultak. Ezért nem próbáljuk rájuk kényszeríteni saját látásmódunkat, taszításainkat, vonzódásainkat, ahogy nem kívánnánk egy karok nélküli nyomoréktól, hogy labdázzon

velünk. Az emberi együttélés olyan kulcsa ez, amely az önmagába börtönzött karakter számára csodának tűnik, valójában azonban a bennünk működő természeti törvények egyszerű igazsága kel életre bennünk. Mert a természet ellen sohasem lehet varázsolni. Csak összhangban vele. Ezt sem lehet elégszer ismételni, különösen azok számára, akik életük nehéz pillanataiban, önpusztító mulasztásaikban, természetfeletti beavatkozást várnak, azt, hogy mágikus erők pillanatok alatt eltüntessék csódtömeggé halmozott tetteik következményeit. Vannak hétköznapi csodák. Látszólag előzmények nélküli, felfénylő örökkévalóság-élmények. Ha azonban elemezzük létrejöttüket, rájövünk, hogy sok szenvedés, belátás, a tudat mélyrétegeiben végbemenő folyamatok előzték meg az ilyen „csodákat”. Nem szeszélyes, isteni játék dobta oda kegyelemképpen, mert a kegyelem gyökérzete is mélyen a víz alá és a mederbe nyúlik le, mint a víz felszínén kinyíló vízililiomé.

E gyakorlatban megkíséreljük birtokba venni a lényünkben látenszen rejtőző, passzív, természeti energiákat, amelyek a csodát létünk természetes állapotává tehetik. Hiszen e kimeríthetetlen forrásokhoz, Égi áramokhoz jogunk van – olyan mértékben, ahogy fel tudjuk használni, aktív életre tudjuk kelteni őket.

Kirándulás az örökkévalóságba

(MINDENESTI GYAKORLAT)

Ami mulandó, az nem igaz. / A hindu filozófia egyik tétele

Szeretném, ha velem jönnének arra a mitikus tájra, az örökélet forrásához, ahová minden este ellátogatok és magammal viszem Barátaimat, Útitársaimat fényvel, emberfeletti erővel, szépséggel, derűvel feltöltődni, hogy képesek legyenek anyagban való átutazásuk feladatait véghezvinni, ha visszatérnek saját nehéz beavatásaik színhelyére.

Fogadják el szavaimat, amelyek nem csak szavak, hanem gyógyító varázsigék. Lehunyt szemük mögött idézzék fel magukban a kigyulladó színeket, illatokat, érintéseket, hogy emlékezni kezdjenek rá: ez a csodálatos valóság, a lélek valósága volt valamikor, és az ma is, ha befogadják. Létünket az anyagban is képzeleteink, szorongásaink, hiányérzeteink, indulataink, sérelmeink befolyásolják, idézik, teremtik. Ugyanez a képzelet azonban megteremtheti a boldogság, gyógyítás égi erejét az elmúlhatatlanban, ahol minden igaz, mert örökkévaló.

Figyeljenek. Hunyják le szemüket.

Kényelmes, széles bárkánk már ott ringatózik az Örökkévalóság partján. Világoskék vitorlája mélykék égbe rajzolódik. Rúdján kék szalag leng. A bárka fölött a magasban hófehér lélekmadár szálldos. Amint a bárkába lépnek, a mulandóból az elmúlhatatlanba kerülnek, ahol minden élet egyetemes *egy*, a szétszaggatott isten eggyé válik bennünk, összeforr. A madár – hófehér lélekmadarunk – széttárt szárnyal csapong, torkából ezüstös örömhimnusz szakad ki. Boldog, mert felszabadult. S mi, akik kilépünk most anyagi burkunk, földi átutazásunk terhei közül, s a tüneményes szépségű kirándulást tesszük – szintén boldogok vagyunk, mert szabadok lettünk. Nincs rajtunk semmi súly. Otthagytuk a relatív időben, hogyha visszatérünk jelen életünk feladatait betölteni, újra magunkra vegyük terheinket, de gyógyultan, felfrissülten, emberfeletti erővel, Isteni Fénnyel színültig töltve. Kivételes ajándékban van részünk. Magam is ezért vagyok mérhetetlenül hálás érte. Mert csak e segítséggel tudok még emberként dolgozni, szolgálni és élni.

Lépjenek be tehát Hajnali Bárkánkba, amely az öröklét Egyetlen Forrásához visz bennünket. Könnyűek vagyunk, mint a pehely. Lassú, egyenletes légzésünkkel már e mitikus, transzcendens táj Égi Ózonját szívjuk be. Ez az aranyló atmoszféra eltünteti belőlünk minden szorongást, bizonytalanságot. Nem félünk. Nem aggódunk. Hiszen egyedül itt vagyunk otthon. A végtelenbe indulunk, és tudjuk a halhatatlanságot.

Helyezkedjenek el kényelmesen, lazán. Idézzék fel a fordított törvényt, amely csak itt érvényes. Az elmúlhatatlanban minden lehetséges, és létünk természetes állapota a Csoda!

Indulunk Barátaim, hogy amit nehéznek éreznek, könnyűvé váljék, s a homály, árnyék eltűnjön lényükből.

Világoskék vitorlánkat langyos, sós szellő dagasztja. Isten lélegzete ez. Érezzük, ahogy simogatja az arcunkat, bőrünket, borzolja a hajunkat. Elindulunk a csillagóceán sima, selymes, áttetsző magzatvizén – a lélekmadár ott lebeg fölöttünk széttárt szárnyal, mozdulatlanul és énekel. Örömhimnusz már belőlünk szakad ki, hiszen derűsek, boldogok és szabadok vagyunk e mitikus, örök tájban. Látjuk, amint az áttetsző víz mélyén a tengeri növények hajladozva integetnek nekünk. Velük is egyek vagyunk most. A rebbenő halrajokkal, tengeri csikókkal, virágzó korallokkal, színes medúzákkal, tengeri csillagokkal is, amelyek mása az égen ragyog: mint lent, úgy fent. Persze delfinek is kísérek bennünket, mosolygó, kedves társaink, amelyek megnyomorított, halandó mivoltunkban is értőn, gyöngéden szeretnek bennünket. Akármilyen szörnyűségeket tesznek velük az emberek, mintha egyik legfőbb lehasadt tulajdonságunk – az önzetlen szeretet – lennének. Homlokuk közepéből, a lélegzetükkel együtt anyagi érzékszervekkel nem hallható, és nem érthető ultrahangon erről beszélnek, és mi értjük most hajnali bárkánkban. Megrendítő eposz ez a szeretetről, amelynek hiánya az embert érzelmileg nyomorékká és amnéziássá tette, gyűlölködő-

vé és értetlenné a másik élőlényel szemben. Ezért nem ismeri önmagát sem. A delfinek csillogó teste kecsesen a magasba ugrik, azután visszasiklik világoskék vitorlájú bárkánk mellé. Testünket hús vízcseppek érintik.

Nyílegyenesen haladunk célunk, az asztrálóceánból kiemelkedő, a relatív idő fölött örökkön-örökké gyógyerőt és derút sugárzó Kos szigete felé. Már látjuk kikötőjét, amelynek partján bennünket vár a sugárzó, aranyló Lánglény a Messiások Messiása, Krisztosz Szotér, Jézus, Buddha, Mózes, Hermész, Krisna, valamennyi Avatár és Próféta: egyek ők mind, a Megváltónk, Szabadítónk, akit Kos szigetén Isteni Gyógyítónak, Aszklépiosznak neveznek.

Amint bárkánk besiklik Kos szigetének kikötőjébe, az Isteni Gyógyító megfordul és elindul a sziget belseje felé. Mi követjük őt. Aszklépiosz Szentélye nyitott, görög templom. Négy oszlopon nyugszik. Közepén oltár. Márványának vakító fehérsége mélykék hellászi égbe rajzolódik. Körülötte virágos mező, s azon túl a mitikus babérliget. Bokrainak, fáinak tavaszi, aranyzöld levelei rezegnek, szinte halkán csengenek a fényben és Isteni Ózont árasztanak. Ezt az ózont szívjuk be most mély lélegzettel.

Mi megállunk a Szentély előtt elterülő nagy, világoskék medence innenső partján, amelybe mohos sziklákon át a végtelenből az Élet Vize, az örökélet Elixírje, a minden lelki-testi betegséget gyógyító szattvikus arkánium ömlik be fonadékosan, fehér habosan, zuhogva.

Lassan lelépkedünk hét lépcsőfokot. A víz már a nyakunkig ér. Érezzük, hogy a pórusainkon is behatolva, kimos belőlünk minden árnyat és ártalmat. Hanyatt fekvé lebegünk egy ideig az Élet Vizében. Megfordulunk, az arcunkat is megmártjuk benne, azután odaúszunk a zuhogóhoz. Vállunkra, fejünkre, hajunkra, arcunkra ömlik a minden bántalmat gyógyító, szattvikus arkánium. Két tenyerünkéből csészét formálva, nagy kortyokban iszunk belőle. Átmossa egész bensönket, beleinket, májunkat, epénket, vesénket, szívünket. Tudatosítjuk a fejtetőszervünkben lévő Égi Infúziót. Most már nemcsak kívülről fürdünk az Élet Vizében, nemcsak külső zuhanyát érezzük, hanem a bensönkbe is ömlik a hús, Isteni Gyógyáram. Agysejtjeinket kigyűjtja, izzanak tőle. Tudatunk kitágul, hatalmas dimenziókat nyit meg Képzeletünk szárnyat bont. Számtalan vénánk nyílik meg a Fény felé. Harmadik Szemünk felpattan. Nem csak nézünk, *látunk is!* Határtalan, emberfeletti erők ömlenek belénk. Kimosnak agyunkból minden szorongást, mérgező gondolatot, depressziót. Teljesen kirekesztik a képzetárnyakat, a halálfélelmet is, mert most itt, *az örökkévalóságban, valóban tudjuk a halhatatlanságot!* Minden képességünk hatványozódik, amelyre szükségünk van ahhoz, hogy a nehéz emberlét feladatait betöltsük, dolgozni és szolgálni tudjunk.

Az örök élet Elixírje most nagy sodrással leömlik tudattalanunk mind a kilenc rétegébe és felszínre mos minden elfojtást, sérelmet, gátlást, görcsöt, s ezek feloldódnak, eltűnnek az örök Forrásban. Tiszták vagyunk és boldogok. Az Élet Vize leömlik a Szívünkbe, hűsen elárasztja, mint egy égi borogatás. Ritmusát lenyugtatja, gyenge-

ségét egyenletes, egészséges erővé változtatja. Felgyújtja benső napunkat. Már sugárzók, mágnesesek, védettek vagyunk. Átmossa érrendszerünket, csontjainkat. Megtisztítja szerveinket a méasztól, lerakódásoktól, idegrendszerünket szorongásaink szükületétől, nyirokrendszerünket minden fertőzéstől, rosszindulatú vírusoktól, fellobbanásra képes ártalmas sejtektől. Riadóztatja egész immunrendszerünket, T-sejtjeinket, interferonjainkat. Testünk, lelkünk, szellemünk ragyog. Felfrissültünk. Megfiatalodtunk. *Újjászülettünk!*

Most fellépdelünk hét lépcsőfokot a medence másik oldalán. A bőrünkön lefutó cseppeket langyos, hűs, tengeri szellő szárítja meg. Sorra lefekszünk a szentély melletti, kényelmes, fehér kerevetekre. Aszklepiosz minden kerevethoz odalép és gyógyító naperőt és naphőt árasztó tenyerét lassan végighúzza testünk fölött. Ahol árnyat, ártalmat lát, azt megtisztítja, fénnyé oldja. Érezzük e hőt. Csupa derű és ragyogás bennünk és körülöttünk e csodálatos, időtlen, mitikus táj. Pihenünk.

Azután felállunk fekhelyünkről és felmegyünk a templom három lépcsőfokán. Az oltár elé lépünk, ahol annyi csukott kelyhű lótusz áll, ahányan vagyunk. Tudjuk, melyik a miénk. Ráirányítjuk figyelmünket, ettől szirmai szélesen szétnyílnak. Közepéből rezzenéstelen, hosszú láng nyúlik fel. Ez a mi Isteni Önvalónk, létünk gyökere.

Feloldódunk e lángban, kiistenítve sorsunkból – és teljesen elnyugszunk benne.

A misztériumok idézőformulái

Az ókor misztériumai más elnevezés alatt ma is élnek. / W. Charon

A modern beavatási rituálék is csak akkor sikeresek, ha az ember képzeletét és emócióit kiemelik a racionális érzékelés kötéseitől. „Tudatunk észlelésmódjának magasabb rezgéseit” egyedül az extázis tűzenergiája váltja ki. Ez az áram borítja fénybe az intellektusunkban várakozó „dimenzió-pályaudvart”, ahonnan szárnyas fantáziánk elindulhat belső kozmoszunk felfedezésére és visszahódítására.

A misztérium sohasem az emberi értelemhez szól. A fogalmi nyelv analitikus, kategorizáló módszerét csak a küszöbön vezető eszközként használja, onnan azonban átkapcsol a többdimenziós „víziónyelv” szimbólumbeszédére. E pszichogramok univerzális értékűek és akkor is kifejtik hatásukat, ha az individuum materiális agyzónái nem reagálnak rá. A „szimbolikus logika” affinitása a tudattalan régióit érinti. A tudattalan meghatározását itt hermetikus koncepcióban használjuk, s eszerint nemcsak a mélytudat ösztönzónáit, hanem a „Homo Divinus” okkult kiterjedéseket átfogó szemléletét értjük alatta.

A jelképek teremtő ideák médiumai. Energetikai formulák. Jó és rossz értelemben kényszerítő erőket, befolyásokat árasztanak, mint a rádium. Fizikai akadályokon,

falakon, ólomborításon keresztülhatolva gyógyítanak vagy mérgeznek. Ugyanaz a töltésük, mint a gondolatnak, amely amerikai és orosz kísérletezők tapasztalatai szerint a tenger mélyén úszó tengeralattjáróba zárt médiumhoz éppúgy eljut sok ezer mérföld távolságba, mint a fémkamrában izolált ember agyába. Meg kellett állapítaniuk tehát, hogy nem sorolható egyetlen fizikai sugárzásfajtába sem. Nem bioáram, nem elektromagnetikus sugárzás. Lényege egyelőre ismeretlen és teljesen rejtélyes természetű. Csak azt tudják, hogy *van*. Tudományos kísérletekkel kimutatható és statisztikája teljesen meggyőző. A tengeralattjáróban lévő médium a partról küldött jelzések hetven százalékát hibátlanul vette át.

A természet jelenségei: kristályok, növények, állatok, de az elemi megnyilvánulások is szimbólumok megtestesülései. S ahogy e formák és energiák átszövik az ember fizikumát, alakítják sorsát, egészségét, *a szimbólumok pszichikumát fonják körül*. Emocionális világa jelképeiből és jelképekre épül. Lelki működése szimbólumtevékenység. Sziderikus érzékszervei mágikus képek, színek, hangok és erőtrendenciák felfogására való. Azokból táplálkozik. Onnan meríti vitalizáló arkánumait. S a destruktív jelképek ösztönzésétől válik beteggé, meghasonlottá. Ilyen kóros állapotban racionális eszközökkel nem lehet megközelíteni, egyszerűen a síkok közötti „halmazállapot”-különbség miatt. A sziderikus és materiális univerzum minden kölcsönhatásuk ellenére konstruktív módon nem kapcsolódhatnak egymással addig, míg

egyik át nem hasonul a másik törvényeihez. A közet nem emelkedhet a levegőbe, saját erejéből, csak ha absztrahálódik. A pára akkor hatolhat a szilárd föld mélyébe, ha nedvesség formájában lecsapódik.

A rituálé saját síkján érinti a lélek immunrendszerét; érzékszerveit, amelyek a test szükségletei fölött keresik elvont táplálékukat. A psziché éhsége, szomjúsága, elégedetlensége olyan ingereket támaszt a testben, amelyek *fizikailag nem kielégíthetők*. A lélek sérülései, traumái olyan fizikai tüneteket okoznak, amelyeket az anyagi szervezetben nem lehet orvosolni. Persze a test hiányérzetei is átvetülnek a lélekbe, s azokat pusztán elvontságokkal nem lehet megszüntetni. A fizikai kimerültséget, éhséget, szomjúságot például. Mert a kétfajta szükségletnek – a fizikai és az asztrális ingereknek – egyképpen az a törvénye, hogy *egy-egy hiányt vagy betegséget mindig keletkezése síkján kell gyógyítani*, különben veszélyes súlyponteltolódás támad, amely fokozza a szervezet diszharmóniáját. Olyan esetben például, mikor a lélek éhségét valaki óriási mennyiségű étel magába gyömöszölésével próbálja kielégíteni, s e nimfomániás „kéjevással” tönkreteszi a szívét, ereit, korai öngyilkosságot követ el. Vagy elintézetlen lelki konfliktusait, neurotikus halálfélelmét takarítómániával, kapzsi pénzkuporgatással, régi holmijaihoz, leveleihez való fanatikus ragaszkodással akarja eltüntetni. Pszichikai alacsonyrendűségi érzetét, önmagával való morális elégedetlenségét sem tudja az ember megszüntetni azzal, hogy naphosszat fürdeti, sikálja, illatoztatja a testét. Az ápolatlan fülleltség párái érzelmvilága mocsaraiból szállnak fel.

A pszichének elsősorban szattvikus Fényre van szüksége. Arra, hogy az élet örök áramkörébe kapcsolódva érezze a szüntelen megújulás katarziséját.

A kirekesztett magány képzelete megdermeszti a lelket. Saját indulatossága, hazugságai gyötrő meghasonlást idéznek elő benne. Gyűlölködésének maró sava őt magát mérgezi meg. Gátlátalan élvezetvágyát névtelen büntudat és halálos nyugtalanság követi. Azért, mert e hajtóerőket mind a matéria síkján, erőszakos módon próbálja érvényesíteni és kielégíteni. S ott, megsűrűsödött halmazállapotukban az isteni energiák is elnehezülnek, toxikussá szennyeződnek.

A Psziché a négy elem magasabb analógiájaként „Égi Tűzzel”, az érzések tiszta forrásából merített Elixírrrel, a „Szűz Földdel” és azzal a Levegővel táplálkozik, amelyet a hermetikus filozófia „Isten lélegzetének” nevez.

A misztériumnak ezt a megtisztító, újjáteremtő táplálékot kell nyújtania a „Királyi Művészet” eszközeivel. Mert egyedül a szavakban rejlő mágikus képek zenéje és színei hozzák létre a kontaktust, amelyen át cirkulálni kezd az égi áram ember és mindenség között. E kontaktus „ideonfonala” az örökkévalósághoz fűződő „köldök-zsinór”. A külön gubóba zárult individuum azon át szívja magába nélkülözhetetlen létfeltételeit. A misztériumíró ezért nem elégedhet meg a fogalmi nyelv racionális meghatározásaival, hanem olyan mélységeket kell érintenie szuggesztív erővel, ame-

lyek a szavak felülete mögött rejtőznek. Misztériumszövegek alkotásánál tehát a mantrisztika törvényei érvényesek.

„A mantrák hatóereje főleg magasabb dimenziókból áramló erejűben nyilatkozik meg” – mondja W. Charon „Mantrák tudománya” c. művében. „Mantrák nem mások, mint mentális erőmezők, amelyek a pszichikum hídján keresztül lépnek a materiális világ síkjára.” *„Mantrák azáltal hatnak, hogy a szöveg megfelelő hangnemben való ismétlése magnetikus ideonmezők védelme alá helyezik az individuumot.”*

Köztudomású, hogy a mantrikus gyakorlatok energiageneráló képessége igen nagy. Az intellektusban felgyújtott varázsszavak, ha élő Tűz árama hatja át őket, ellenállhatatlan lendülettel valósítják meg tartalmukat. Ezt a benső folyamatot, a tűzgyújtás mágikus aktusát szolgálja a misztérium szimbolikus, művészi ötvözetű szövegével, gyertyáinak tűzvarázsával és olyan zenei hatásokkal, amelyek áthatolnak az anyagon, s az ember képzeletének, érzésvilágának rejtett, védtelen meztelenségét érintik.

A misztérium-dramaturgiának ezért különleges, hermetikus törvényei vannak, amelyek lényegükben minden műalkotásra érvényesek. Ezoterikus, irodalmi művek is csak akkor hatnak döntő, átalakító módon olvasóikra, ha nem egysíkú pillanat aktualitás vetíti ki őket, hanem örök emberi hajtóerők és ideák élnek bennük, *amelyek a mindenkori individuum problémáira felelnek. Az író szerepe minden korszakban az, hogy az embernek híreket hozzon saját, benső önmagáról.* E primordiális mélységekek-

ből és égi magasságokból előömlő, kaotikus impulzusokat az írónak kell hiteles mantrákká ötvöznie, amelyek a forrongó nyersanyagot megtisztítják és elrendezik. A kiagyalt, hazug szemfényvesztés, csillogó fogalmakkal való üres játék ezért sohasem szuggesztív. Termékei nyomtalanul elenyésznek az időben.

A hiteles mű a teremtés analógiáját követi, tehát testben is megjelenik, élő, emocionális tartalma van, konstruktív eszmék világítják át, s azok örömei, szenvedések, csalódások katarziséval avatják be a szellemet saját léte misztériumába. A stílus sziderikus hőenergiáinak és mentális koncepciójának ezért a legmagasabb intenzitással ki kell egészíteniük egymást.

Fokozott mértékben áll ez a feltétel a hermetikus író műveire. E művek között a misztérium a Dómot jelenti, amelyben minden emberi tevékenység, teremtő képesség, cél egyetlen mágikus szimbólummá egyesül s az örökkévalóságot idézi.

A misztérium a hermetikus írásművészet legköltőibb és legzeneibb műfaja. Filozófiai tartalmát és jelképeit csak olyan fogalmakkal lehet megjeleníteni, amelyek mögött a transzcendentális emlékezet élménysora feszül. E bennünk élő „Logosz-húrokhoz” azonban egyedül olyanfajta extázis férhet hozzá, amelyet szattvikus Fény hevít át. Ez az elragadtatás az étosz és az artisztikum uniójából születik. Az Igazság szépsége zendíti meg bennünk a teremtő és felszabadító „akusztikai hangfigurákat”,

amelyek lelkünk sötétség és halál felé törekvő ösztönös tendenciáit új, halhatatlanságot idéző ábrákká alakítják át.

A misztériumszavak ötvözetének, a szavak sorrendjének, mondatok belső ritmusának és repetíciójának éppoly jelentősége van tehát a rituálé szövegében, mint a beosztásnak, írásjeleknek, *amelyek ez esetben zenei jelzésként szerepelnek*. Valójában a misztériumdialógot helyes zenei instrukciókkal kell ellátni, mert azok a tempó hullámzása, szinkópái, a hang intenzitása, színezése szempontjából sokkal fontosabbak az egyszerű dramaturgiai utasításoknál. A piano, pianissimo, crescendo, decrescendo, allegro, lento, forte stb. meghatározások kitűnően alkalmasak rá, hogy a kiejtett szó-kép tartalmának zenei lüktetését is kihangsúlyozzák.

Az áldozat mágiájának varázsigéi

Ne azzal törődj, ki hogyan vélekedik rólad. Egyedül az számít, gondolataid, cselekedeteid hogyan hatnak vissza rád. Ha érzésvilágod zaklatott és elégedetlen, változtatnod kell benső helyzeteden, különben lelked sorsidéző mechanizmusa nem tud olyan állomásokhoz kapcsolni, amelyek segítségével nehézségeidet megoldhatod.

Meg kell találnod szenvedélyeid kontrollszerkezetét önmagadban. Amíg nem vagy képes arra, hogy kellemes, mámorító, vagy sértő és ijesztő káprázatok áradása közben használatba vedd ezt a mechanizmust, semmi befolyásod nincs saját sorsodra. Képzeld el magadban ezt a tárcsát a „piros gombbal”, s zendítsd meg gondolatban. Használj, valahányszor indulataid vagy szenvedélyeid elragadnának, hogy ujjad érintésére élesen, ezüstösen felzendüljön benned figyelmeztető csengetése.

Ne a csillagokat nézd, hogy kiolvasd belőlük sorsodat! Benső, asztrokémiai laboratóriumodban vegyítsd úgy érzélemvilágod nedveit, hogy ne bonyodalmakat idéző mérgekké, hanem csillapító, oldó Elixírré legyenek benned!

Egy pillanatra se felejtkezz meg róla: környezetednek nem függvénye, hanem vetítőforrása vagy! Ha a külső világ körvászna zavaros, félelmetes cselekményt mutat, a benned lévő projekcióban kell átcserélned gondolataid, s ösztönzéseid filmjét. Isteni

Igék, tájak, transzcendentális cselekmények kimeríthetetlen raktára él Benned. Vedd használatba ezt az örök Ákása-raktárt.

Légy türelmesebb a diszharmonikus folyamatokkal szemben, amelyeket olyan hosszan, kitartóan magadra idéztél. Megjelenésük annyit jelent, hogy elkezdődött régóta lappangó gyökereik felszámolása benned, tehát sorsodban is. Tudattalan zónáidban rengeteg erőt kötöttek le eddig, és veszélyes feszültségeket okoztak. Most a transzmutáció katarziséban felszabadulnak lassan és bénító gátakból fejlődésed nagy-szerű üzemanyagává alakulnak át.

Próbálj olyan feltételezéssel rátekinteni életed minden igazságtalannak tűnő sérelmére, megpróbáltatására, hogy valamilyen tudattalan módon te magad idézted elő őket. Sőt, létüket folyamatosan táplálsz ma is, ahogy egy ember például álmában újra és újra felkaparja és megfertőzi sebeit. Szüntesd meg magadban e veszélyes álomállapotot. Alkalmazd gyógyítására a másoknál felismert Igazság személytelen mértékét, amely szerint: az ember maga teremti sorsát, s a determináció ott végződik, ahol a mágia kezdődik.

Ha bölcsességre törekszel, rejtett magánügyeidben se szövetkezz a halállal. A középkori legendák ördöggel kötött szerződése nem más, mint titkos paktum a mulandósággal. A pillanatnyi sérelmek, mulasztások, veszteségek fölötti hosszas

kesergéssel, átlényegülésre kölcsönzött Időd aranyát vesztegeted el. Ez az értékes erő halhatatlanságod Művéhez szükséges. Ne költsd mellékes dolgokra!

Ne keress alibit esetleges mulasztásaid igazolására és sohase mondj le pótlásukról azzal, hogy végképp elkéstél vele! Az időnek nincs egyetlen olyan pontja sem, ahol ne lenne titkos ajtó az Örökkévalóságba, s te nem a múltó éveknek, hanem e végtelenségnek dolgozol.

Hármas organizmusod egészségével törődj és ne múltó kedvtelenségeiddel, mert ha rájuk koncentrálsz rögzülnek, jelentőségük központi problémává duzzad, s mint a bálvány minden idődet, devóciódat magának követeli. Ha szellemedet az Örök Valóság bizonyossága világítja át, lelki erőid egyensúlyba kerülnek. S ez a derűs benső egyensúly legyőzi fizikumod zavarait is.

Sohase méregezd a relatív idő mértékével, hány év sorakozik mögötted és mennyi van még előtted. E mérték a valóság felületének jelentéktelen részlete, egyedül tested gubójának változásait mutatja, de nem árul el semmit a gubóban extatikus átalakulásokban égő lényről, akiért e klauzúra létrejött. Ezzel az örökké átalakuló életcsírával állítsd helyre a kontaktust magadban, mert Ő a te legmélyebb titkod. Vele vagy azonos. Sorsod válságai és benső vívódásaid az ő teljes győzelméhez vezetnek.

Megismerésed viszonylatában a relatív idő nem más, mint fejlődések váltakozó alkímiai stádiumának jelzője, a kozmikus órán szüntelenül vándorló mutató, amely egy-egy fordulat befejezése után újakezdi a nagy kört. Reggel, dél, alkonyat és éjszaka, s benső évszakaid egymást követő ciklusa különféle tapasztalatok fázisain vezetnek át. Mikor azonban e folyamatok mind lezajlottak, s a halhatatlan Mű elkészült, nincs szükség többé a mulandóság e mértékére.

A szubjektivitás a szellem átmeneti görcse a mulandóságban. Minél erősebben kötődik személyisége becsvágaihoz, igényeihez, félelmeihez és sérüléseihez, egocentruma annál válságosabb és gyakoribb görcsrohamokban jelentkezik. E hurkot a lázadó tudattalan mozgatja könnyörtelen vadsággal. Vond ki magad szorításából személytelen devóciód égi aspirációid emelkedő grádussorán keresztül, és nem tehet többé kárt benned!

Csak a személytelenség tesz képessé arra, hogy környezeted tagjainak szemszögéből is mérlegeld saját megnyilvánulásaidat és egész magatartásodat. S egyedül a szubjektív rászter eltüntetése oldja fel bosszúságaid, vagy önsajnáló keserűséged görcsét. Mert amint felismered embertársaid determinált viselkedési rugóit és megtalálod benned gyökerező okát, változtatni tudsz legdiszharmonikusabb viszonyaidon is. Ne felejtse el: „Egy kézzel nem lehet tapsolni!”

Rengeteg szép szó, nagyszerű gondolat birtokosa lettél. Nemcsak földi, hanem mentális szférák pontos térképét is felrajzoltad. Aprólékos gonddal kezdedbe adták égi utazásod leggyakorlatiasabb módszereit. E zarándokút, s főleg a valamikori boldog megérkezés vágya is fellobbant lényedben. Most már csak anyagi szférák bosszantó, vagy aggasztó gondjai próbálnak visszatartani e dimenzióvándorlás nagyszerű kalandjától, de már nem sokáig tudnak lenyűgözni. A Cél vonzereje erősebbé vált benned a föld akadályainál. El fogsz indulni a Nyílegyenes Ösvényen!

Fejlődésed mértéke nem útitársaid fejlődési fokozata: eredményei vagy kudarcai. Egyedül azt figyeld, elégedett vagy-e azzal, amit te magad elértél, s ezt egyedül érzelmi egyensúlyodon mérheted le. Ha minden zavaró, külső körülmény ellenére rövid intervallumokra ugyan, de elárad benned a Szattvikus Fény derűs biztonsága, gyógyulni kezdted. Mentális laboratóriumod tégelyében megérik lassan halhatatlanságod arkánuma.

Ami a tiéd, azt nem kell bizonyítanod senkinek; még önmagadnak sem. Amint ezt a stádiumot elérted, nem sebezhet meg kritika többé. A mitikus sárkányvér a megismert Valóság biztonságából forr ki. Ezért kell fáradhatatlan szellemi erőfeszítéssel és okkult gyakorlatok mágiájával törekedned rá.

A fejlődés legveszélyesebb stádiuma a félúton való tétovázás. Mikor az ember fizikai és asztromentális határok között vándorol, anélkül, hogy teljes elhatározással rálépne valamelyik területre és minden erejével elkötelezné magát neki. Ilyen magatartással semmiféle feladatnak nem lehet eleget tenni. A megosztott, szétszórt energiák útvesztőbe vezetnek. Választanod kell tehát. De ha elhatározad magad, azt az utat egész szíveddel, teljes energiáddal járd végig.

Ne engedd, hogy a hétköznapi apró bosszúságai és botlásai elfoglalják minden gondolatodat és mélybe húzzanak; ez is elementális-tudattalan demoniumod egyik csapdája. Mialatt személyiséged atavisztikus felvillanásai fölött ítélsz, isteni egyéniséged hiába vár táplálékra. Tétlenségre kényszerül. Vele foglalkozz inkább: neki gyűjts, törekedj fáradhatatlanul vele együtt szellemed megvilágosodására. A Szattvikus Fény mágikus bűvölete múltad minden sötét árnyát elüzi lassan.

A világgal való összeütközésedben szubjektumod sebei sajognak: isteni éned magasságába nem érnek fel e sérelmek. Ahhoz, hogy lényed idegekkel átszőtt fizikai-érzelmi része is sebezhetetlenné váljék, gyulladtan érzékeny személyiségedet kell operáció alá vonnod, amely úgy védekezik az ilyenfajta gyógyító szándéktól, mint a gyermek, ha sérüléseit kezelni akarják. Ne hárítsd el magadtól orvosod kezét. Érintésével nem ő okozza a bajt: már meglévő, rejtett veszély okát akarja feltárni és megtisztítani benned.

Isten léte és a te léted nem különváló. Idő és Örökkévalóság azonos dolgok. Ami elválasztja őket egymástól, te magad vagy. Csak az önmagadról szőtt képzetek kígyószorításából kell kiszabadulnod, hogy észrevedd, ott állsz a Csoda áradásában: eggyé lettél örökkévaló Önmagaddal.

Hányszor ébredtél súlyos lidércnyomástól verejtékezve és rémületed hányszor változott át ujjongássá, mikor rájöttél, nem igaz a sűrű borzalom, ami megkínzott és elhíttetett. Álom volt. S milyen hálás voltál annak; aki artikulálatlan kiáltásodat hallva, válladra tette a kezét. Valaki most is ágyad fölé hajol a sötétben. Kelteget.

Aki képes arra, hogy önmagát feláldozza, nem válik áldozattá. Minden szolgálattal váltságdíjat fizetsz szabadulásodért.

Vedd használatba az asztrokémia és pszichomágia arkánumait. Szelídséggel győzd le az erőszakot, önfegyelemmel légy úrrá mások indulatain.

A súly amelyet fölemelsz, izmaidat erősíti. A szenvedés, amelyet elviselsz, lelki erődöt fokozza. A szellemi erőfeszítés, amelyet kitartóan folytatsz, mulandó önmagad fölé emel.

Ne hidd, hogy minden mélységet meg kell járnod, minden szakadékba bele kell zuhannod ahhoz, hogy felemelkedj. Életed bármelyik pillanatát benső evolúciód ki-

indulásává teheted, ha a magasság isteni derűje erősebb mágnes benned Hadész káprázatainál.

„A gondolkodás magasabb nívón nem más, mint felületi irányok lényegükre való redukciója.” (W. Charon) Életed eseményei, saját karaktered, s a körülötted lévő egész világ rejtjeles üzenetet sugárzik feléd. Ez a szimbolikus szöveg azonban számodra kibetűzhetetlen mindaddig; amíg megelégszel a maszkiával amely sokszor éppen az ellenkezőjét akarja elhíttetni annak, amit valójában takar. Ideje, hogy kiemelkedj a puszta látszatok ijesztő zürzavarából és saját sorsodra; a megismert metafizikai Igazság szintjéről tekints. Csak onnan láthatod meg az alattad fekvő táj fényből-árnyból szőtt hieroglifájának értelmét.

Sokszor tapasztaltad már, hogy ugyanazokra a belső provokációkra milyen különféleképpen reagálsz. Dühösen kiobbansz, fegyelmezed magad, vagy egyszerűen mosolyogsz rajta. Ezt asztromentális fényszinted határozza meg. Ha gondolataid, érzéseid depressziók sötét mocsarába merülnek, legegyszerűbb konfliktusaid is veszélyes krízisekké erjednek. Ettől a pillanattól kezdve azonban végy tudomást róla: égis éri lajtorja nyúlik le hozzád szellemed Szattvikus dimenzióiból; bármikor ki menekülhetsz kedélyed mélységeinek kárhózatából.

A látható és láthatatlan világegyetem valamennyi rezgése áthatol rajtad. Változó személyiséged olyan szűrőszerkezet, amely annak teremtő mágiáját sajátos tapasztalatok egy-egy részletére koncentrálja. Mivel azonban a biosz kiterjedéseit nem merev határok választják el egymástól, konzekvenciasűrítő élményeid színhelyét bármikor áthelyezheted magasabb fantáziasíkokra, ahol ezek a tapasztalatok nem annyira fájdalmasak, s évszázadok helyett, néha egyetlen kreatív vízió alatt érik el céljukat.

„Életfunkciók túlságos felgyorsulása akadályozza a mélységi érzékelést. A legintenzívebb szellemi élményekkel a lassított kozmikus percepció ajándékoz meg.” Életed külső tempóját, szervezeted fokozódó feszültségeit csökkentened kell, különben elrohansz valódi célod, a Szattvikus Fény titkos forrása mellett.

Sűrű, anyagi formákat hiába akarsz csillagok fölé emelni, az alacsony természet törvénye földhöz béklyózza őket. A szilárd anyagot folyékonyá, a folyadékot illanó párává kell transzmutálnod ahhoz, hogy felroppenjen keletkezése régiójába, a teremtő képzelet síkjára. Ennek az alkímiai folyamatnak öntudatlan mágusa voltál eddig. Az operáció következő fázisait már tudatosan kell végrehajtanod.

A hermetikus filozófia nem távolban csillogó ígéretekkel csalogat magához, hanem gyakorlati módszerek és élmények tényeivel ébreszt rá arra, hogy amit hosszú

évekig valóságnak hittél, valótlanság, amitől rettegtél, tűnő rémkép, s szenvedéseid nagy része öncsonkítás volt.

Az intellektusban felgyújtott mantrák, ha Élő Tűz árama hatja át őket, ellenállhatatlan lendülettel valósítják meg tartalmukat.

Csak az önmaga fölé emelkedő ember léphet ki a világ erkölcsi és fizikai zsákutcájából, de saját karmája bilincseiből is.

Gigászi Armageddon szenvedő résztvevői vagyunk ma valamennyien. Ez a háború nem a földön kezdődött és a fizikai síkon sohasem lehet befejezni. Végső győzelmet egyedül az a harcos arathat e küzdelemben, akinek megvannak hozzá a transzcendentális, morális fegyverei.

A képzelet feszültségéből keletkeztek az anyag egyre sűrűsödő halmazállapotai. Az anyag titkos neve: „A kozmosz kővé dermedt emlékezete”. De ahol a kötés történt, ugyanott rejtőzik az oldás varázslata. Gondolkodni annyi, mint mágiát gyakorolni.

A mágikus embernek megvan a hatalma hozzá, hogy önmagát a jelenségek világából, a mágikus okok régiójába emelje, számok és hangok titkos varázserejével. E

varázserő szimbólumokban és analógiákban rejlik. Próbáld elolvasni az örök párhuzamok és képek univerzális jelbeszédét.

„Az emberek, akikből hiányzik a *láthatatlan elem* rettentően egyedül vannak egy bolygó felszínén, mely többé nem az égben forog. Elválasztó anyag került lelkük és saját maguk köré, az élet közé.”

„A lélek olyan, mint az alvó, aki álma mélyén mérhetetlen erőfeszítéseket tesz, hogy megmozgassa a karját, vagy kinyissa a szemét.”

A lelki felszabadulásra parancsolóbb alkalom ritkán kínálkozott emberiségünknek. Sőt ez az ajánlat pillanatonként erősebben hasonlít egy ultimátumhoz, ami sürget bennünket, ragadjuk meg az alkalmat.

„A kimondott szó – a Logosz – akkor tölti be mágikus szerepét, ha a lélek és a test alárendelt anyagi zűrzavarát elrendezi, s e szellemi rend által felszabadítja.”

Aki nem tudja önmagát metapszichikai viszonylatból megérteni, az éppoly tehetetlen sorsával, mint benső folyamataival szemben. Legelső teendője ezért a világoságra törő embernek, hogy se belső, se külső önmagát ne interpretálja hamisan.

„A láthatatlan jóság olyan dolog, amelyet az emberek nem vesznek észre, s amellyel nem sokat törődnek; mégis a lényeket fenntartó legnagyobb erő rejlik benne.”

„A jóságról nem tudni, honnan jön. Egyszerűen itt van és lelkünk küszöbén mosolyog. Nem védekezhetünk ellene. Akármennyire észrevétlen, vagy éppen azért, be kell engednünk őt, eleinte hitetlenül, csodálkozva, végül a világ harsányan tetszelgő dolgainál jobban megszeretjük őt.”

A jóság sokszor egyetlen pillantásban vagy könnyben sem mutatkozik meg. Elrejtőzik titokzatos okokból, mintha tudná, hogy legönkéntelenebb mozdulatára halhatatlan dolgokat szülnek belőle.”

„Minél jobban közeledik a lélek Istenhez, annál inkább visszariad a külső megmutakozástól.”

„Születésünktől halálunkig soha nem mozdulunk az Örökkévalóságból, Istenben bolyongunk, mint szegény holdkórosok, vagy mint a rabok, akik rémülten keresik a templomot, amelyben vannak.”

„Szenvedni kell, hogy jók lehessünk. S néha kénytelenek vagyunk szenvedést okozni azért, hogy előhívjuk valakiben a rejtőző jóságot.”

„A szerelmet sokszor nem viszonozza az, aki iránt érzik. A szeretet azonban mindig visszhangot hív a másiktól, mert az emberi lélek semmire sem éhezik jobban, mint arra, hogy ezzel az isteni eledellel megetessék.”

Az anyagelvű gondolkodás a folyamatos és összefüggő de háromnál több dimenzióban cirkuláló történések egy egy részletét véletlennek nevezi. Te már tudod azonban, hogy véletlennek nincs helye a világmindenségben. Ha felkutatod múltad és jelened összefüggéseit, hatalmat nyersz jövőd felett.

A kimondott szó élő erő, amely elhangzásának pillanatában hatni kezd és töltése szerint negatív vagy pozitív folyamatokat indít meg környezetemben. Vannak szavak, amelyeket nem lehet többé visszavonni. De vannak hallgatások, amelyeket még kevésbé bocsátanak meg azok, akik egy mindent feloldó és újrateremtő Szót vártak tőled. A megnyilvánult világ kezdetén a Logosz áll. S a megváltás kulcsa is szabadító Ige. Ezért kell megtanulnod és gyakorolnod a mantrák tudományát.

A hallgatás misztériuma az átfordulás misztériuma. A meditáló ember hallgat. Minél mélyebbre merül saját mikrokozmoszába, annál csendesebb. S amint a Nagy Titkot megközelíti, szemlélődésének extázisa teljesen széttöri a szavak gubóját. Állapotának sem neve, sem száma nincs többé.

Az áldozat ezotériája

A demonomágia így beszél az áldozatról, s ezzel az egyetlen mondattal feltárja az alámerült szellem egész tragédiáját:

„A démonkultuszban a legtitokzatosabb dolog az áldozat. *Az áldozat által a démon folyton új vérhez és realitáshoz jut.*” (W. Charon) Ez történik a világ démoni hatalmasságaival, akik az emberektől szüntelenül élő erőplazmát, vért, idegenergiát kényszerítenek ki áldozatul. Ez történik saját szenvedélyéletünk démonaival, akiket sóvárgásainkkal és gondolatainkkal állandóan kiszolgálunk.

A Teomágia tanítása így hangzik (az idézetek a Bhagavad Gitából valók) :

„Az áldozat ad és teremt mindent. A lét titka az áldozatban rejlik.”

„Minden lény lelke minden Isten lelke – az áldozat.” *Ezért az áldozatot bemutató pap hatalma korlátlan.*

A Bhagavad-Gitá így zengeti meg az áldozat halhatatlan zsoltárát:

„Én vagyok az áldozás. Én vagyok az áldozat. Én vagyok az Ősöknek áldozó. Én vagyok az égő fű és a mantram. Én vagyok a vaj. Én vagyok a tűz és az az égő áldozat Én vagyok.”

„Kik csak engem imádnak, kik másra nem gondolnak, az ilyen mindig összhangban lévőnek *teljes biztonságot adok.*”

„Kik a fénylő Lényeket imádják, azokhoz mennek – az ősökhez, a Pitrikhez mennek az ősoket imádók. Kik az elementáloknak áldoznak, az elementálokhoz jutnak. HOZZÁM jönnek a NEKEM áldozók.”

„Bármivel foglalkozzál, bármivel táplálkozzál, bármit áldozzál, bármit ajándékozzál, bármily lemondást gyakorolj, óh Kauntéja, mindezt NEKEM ajánlva tedd. Így felszabadulsz a tettek bilincseitől, mely jó és rossz gyümölcsöt hoz. A lemondás jó-gája által eléred a harmóniát. Ha szabad leszel, HOZZÁM jössz.”

„Szegezd REÁM elmédet, bízzál BENNEM, áldozz NEKEM, borulj le ELŐTTEM, így összhangba jutsz az ÖNVALÓVAL s mindenek feletti célodat, ENGEM elérsz.”

Kung mester beszélgetései

NYUGALOM, ÖRÖM, BÖLCSESSÉG

A Mester így szólt:

– Tanulni is megnyugtató. Messziről jött barátokkal beszélgetni is öröm. Ha az embert nem méltányolják s mégse duzzog, az is bölcs.

AZ EMBER GYÖKERE

Yu mester így szólt:

– Az olyan vallásos és alázatos ember, aki uralkodója ellen fellázad, ritka. Az olyan ember pedig, aki uralkodója ellen nem lázad, de felkelést szít, egyáltalán nincs. A bölcs a gyökérre vigyáz; ha a gyökér egészséges, a növekedés biztos. A vallás és az alázat az ember gyökere.

AZ ERKÖLCS

A Mester így szólt:

- Sima modor és hízelgő szó ritkán az erkölcs jele.

ÖNVIZSGÁLAT

Dsong mester így szólt:

- Önmagamat naponta háromféleképpen vizsgálom: vajon tettem-e valamit szívből másokért; vajon barátaimmal való beszélgetés közben voltam-e szavammal hűtlen; vajon megtartottam-e azt én, amit másnak tanítottam.

A TELJES EMBER

Dsi Hia így szólt:

- Aki a nagy embert tiszteli és előtte meghajlik, aki szüleinek segít és minden erejét nekik adja, aki az uralkodónak szolgál és önmagáról lemond, aki barátaival úgy beszél, mintha önmagával lenne, – arról hiába mondják, hogy hibás, én tudom, hogy teljes ember.

TANÁCSOK

A Mester így szólt:

– A bölcsnek nincs előítélete; azért vannak iránta bizalommal. Ami a tanulást illeti, ne ismerj határt.

Példád legyen az, aki hű és lelkiismeretes. Fődolgod legyen: a hit és az igazság. Ne legyen barátod, csak, aki hozzád hasonló. Ha van hibád, ne szégyelled megjavítani.

SZEGÉNYSÉG ÉS GAZDAGSÁG

Dsi Gung azt kérdezte:

– Lehet-e szegénynek és nem hízelgőnek lenni; lehet-e gazdagnak és nem kevélynek lenni?

A Mester így szólt:

– Lehet. Én azonban nagyobb tudok: szegénynek s mégis vidámnak lenni, gazdagnak s mégis megbecsülni a törvényt.

Dsi Gung azt mondta:

– A dal is úgy mondja: Először kivágni, azután gyalulni, először metszeni, azután simítani. Ezt érti alatta?

A Mester így szólt:

– Veled, Si, már lehet komolyan beszélni. Ha megmondom az okozatot, kitalálod az okot.

ISMERET

A Mester így szólt:

– Nem törődöm azzal, hogy az emberek nem ismernek. Azzal törődöm, hogy nem ismerem az embereket.

A SARKCSILLAG

A Mester így szólt:

– Aki a maga erejéből önmaga ura lesz olyan, mint a sarkcsillag. Nem mozdul és az egész ég körülötte kering.

ÉLETPÁLYA

A Mester így szólt:

– Mikor tizenöt éves voltam, nyakig voltam a tanulásban; mikor harminc voltam, már szilárdan álltam; mikor negyven nem volt kétségem többé mikor ötven, az ég törvényét tudtam; mikor hatvan, tudtam hallgatni; mikor hetven, már követhettem a szívemet, s a törvényt nem léptem át.

A GYERMEKI KÖTELESSÉG

Mong I lovag azt kérdezte, hogy mi a gyermeki kötelesség lényege.

A Mester így szólt:

– Nem áthágni.

Fan Chi-nak, mikor később a kocsit vezette, a Mester elmondta és így szólt:

– Mong I lovag ezt kérdezte tőlem, hogy mi a gyermeki kötelesség lényege s én azt feleltem: nem áthágni.

Fan Chi azt mondta:

– Mit jelent ez?

A Mester így szólt:

– Ha a szülők életben vannak, szolgálni nekik, ahogy illik; ha meghaltak, eltemetni őket, ahogy illik és áldozni nekik, ahogy illik.

A SZÜLŐK

Mong Wu lovag azt kérdezte, hogy mi a gyermeki kötelesség lényege.

A Mester így szólt:

– Ne szerezz gondot szüleidnek, kivéve, ha beteg vagy.

TISZTELET

Dsi Yu azt kérdezte, hogy mi a gyermeki kötelesség lényege.

A Mester így szólt:

– A gyermeki kötelesség mai napság az, hogy valaki szüleit eltartja. De az ember kutyáit és lovait is eltartja. Mit ér az egész, tisztelet nélkül?

TANÍTÁS ÉS MEGVALÓSÍTÁS

A Mester így szólt:

– Egész nap Hui-val beszélgettem; olyan volt, mint a bolond, nem válaszolt. Mikor elment, láttam, hogy egyedül mit csinál. – Megtette, amire tanítottam. Nem! Hui nem bolond!

A JÓ TANÍTÓ

A Mester így szólt:

- Gyakorolni azt, ami régi és ismerni azt, ami új. Ez a jó tanító.

A BÖLCS

A Mester így szólt:

- A bölcs nem eszköz.

TANULÁS ÉS GONDOLKOZÁS

A Mester így szólt:

- Tanulni és nem gondolkozni fölösleges; gondolkozni és nem tanulni fárasztó.

NEGATÍV BÍRÁLAT

A Mester így szólt:

- Tévedéseket támadni ártalmas.

TUDÁS

A Mester így szólt:

– Yu, megtanítlak arra, hogy mi a tudás: tudni azt, amit az ember tud és nemtudni azt, amit az ember nem tud.

A HIVATALI ÁLLÁS TITKA

Dsi Dshong hivatalt akart elérni.

A Mester így szólt:

– Mindent meghallgatni, ami kétséges félretenni, ami marad, arra óvatosan válaszolni; ha ezt teszed, kevés hibát fogsz elkövetni. Mindent meglátni, ami veszélyes félretenni, azt, ami marad, óvatosan elintézni; ha ezt teszed, keveset fogsz megbánni. A beszédben kevés hibát elkövetni, a tettben keveset tenni: ez a hivatali állás titka.

A NÉP ENGEDELMESSÉGE

Ai hercege azt kérdezte:

– Mít kell tenni, hogy a nép engedelmes legyen?

Kung mester így szólt:

– Aki egyenes, azt fölemelni, hogy a görbékét nyomja. Így lesz, a nép engedelmes. Aki a görbékét emeli fel, hogy az egyeneseket nyomja, annak a nép nem engedelmeskedik.

NÉPNEVELÉS

Gi Kang lovag azt kérdezte:

– Lehet-e a népet figyelmeztetéssel hűségre és tiszteletre nevelni?

A Mester így szólt:

– Ha a népet szereted, hűséges lesz; ha leereszkedsz hozzá, tisztelni fog; emeld fel a józanabb embert, azt, aki nem az, tanítsd, s akkor minden rendbe jön.

VEZETÉS

Valaki azt kérdezte Kun mestertől:

– Miért nem vesz részt a mester az állam vezetésében?

A Mester így szólt:

– A jó vezetőnek tisztelnie kell szüleit és szeretnie kell testvéreit. Ez a vezetés titka. S ehhez nem kell, hogy az ember az állam élén álljon.

A HITETLEN

A Mester így szólt:

– A hitetlen ember! Mit kezdjek vele? Nagy kocsi rúd nélkül, kis kocsi hám nélkül. Mit kezdjek vele?

HÍZELGÉS, GYÁVASÁG

A Mester így szólt:

– Aki idegen szellemeknek szolgál, nem saját őseinek, – hízeleg. Aki látja kötelességét és nem teszi meg, – gyáva.

A HIÁBAVALÓ MODOR

A Mester így szólt:

– Akiben nincs szeretet, azon a modor nem segít.

AZ ÁLDOZAT ÉRTELME

Valaki azt kérdezte, hogy mi az uralkodó nagy ősének bemutatott áldozat értelme.

A Mester így szólt:

– Nem tudom. Aki tudná, annak a világot olyan könnyű lenne kormányozni, mint idenézni. S a tenyerét mutatta.

A VALLÁS

Amikor a Mester a királyi szentélybe lépett, minden egyes tárgy jelentőségét megtudakolta.

Valaki azt mondta:

– Ki mondja, hogy Dshou fia a vallást ismeri? Hiszen mikor a szentélybe lépett, minden tárgy jelentőségét megtudakolta!

A Mester meghallotta és így szólt:

– Ez éppen a vallás.

SAJNÁLAT

Dsi Gung azt akarta, hogy az újholdkor bemutatott bárány-áldozat szokását megszüntessék.

A Mester így szólt:

– Kedves Si! Te a bárányt sajnárod, én a szokást.

NEM LEHET RAJTA SEGÍTENI

A Mester így szólt:

– Ha az ember manapság az uralkodót szolgálva igazságos, azt hiszik, hogy hízeleg.

AZ URALKODÓ ÉS A HIVATALNOK

Ding herceg azt kérdezte, hogy az uralkodó miképpen bánjon a hivatalnokkal és a hivatalnok miképpen szolgáljon az uralkodónak.

Kung mester így szólt:

– Az uralkodó bánjon hivatalnokaival úgy, ahogy azt a szokás követeli; a hivatalnok szolgálja az uralkodót úgy, ahogy azt a lelkiismeret követeli.

AZ ÉG HARANGJA

I tartomány határőre szerette volna a Mestert megismerni és így szólt:

– Ha a határon nagy ember utazik át, mindig meglátogathatom.

Bevezették s amikor kilépett, azt mondta:

– Barátaim! Nincs baj! Nincs még vége semminek! Azt hittem, hogy Isten szava örökre elnémult, – és most itt ez a nagy harang!

AMI ELVISELHETETLEN

A Mester így szólt:

– Magas állást tehetség nélkül, vallásos szertartást kegyelet nélkül, temetést gyász nélkül nem tudok elviselni.

ISMÉT AZ ERKÖLCS

A Mester így szólt:

– Erkölcs nélkül az ember sem a tartós szükségetet, sem a nagy jólétet nem bírja ki. Az erkölcsös ember elégedett és békés; a bölcs tudja, hogy csak egy vagyon van, az erkölcs.

SZERETET ÉS GYŰLÖLET

A Mester így szólt:

– Csak az, akinek erkölce van, tud szeretni és gyűlölni.

BÖLCSESSÉG ERKÖLCS

A Mester így szólt:

– Az emberek hírnevet és gazdagságot kívánnak; de, aki a javakat érdemtelenül éri el, ne ragaszkodjon hozzájuk. Az emberek a szegénységet és az alacsony sorsot kerülik; de aki ezekhez érdemtelenül jut, ne igyekezzen megszabadulni tőlük. A bölcs aki

az erkölcsöt elejti nem bölcs. Az igazi bölcs az erkölcs törvényeit egyetlen ebéd idejére sem szegi meg. Szükségben, aszályban, viharban és veszélyben állhatatos.

VAN ILYEN EMBER?

A Mester így szólt:

– Még senkit sem láttam, aki az erkölcsöt szereti és az erkölcstelenl gyűlöli. Aki az erkölcsöt szereti, az mindennél többre tartja. Aki az erkölcstelenl gyűlöli, annak ereje oly nagy, hogy semmi rossz nem érheti. – Még senkit sem láttam, hogy ne bírta volna el, ha reggeltől estig az erkölcsön kell dolgoznia. Talán van ilyen ember. Én azonban még nem láttam.

HATÁRSÉRTÉS

A Mester így szólt:

– A határt mindenki saját módján lépi át. Mondd meg, hogy milyen határsértést követél el és megmondom, hogy ki vagy.

AZ ÉLET TÖKÉLETES BEFEJEZÉSE

A Mester így szólt:

- Reggel megismerni az igazságot és este meghalni.

AKI MÉG NEM SZÁMÍT

A Mester így szólt:

- A művelt ember az igazságra törekszik. De aki foltos ruháját és szegényes táplálékát szégyelli, az még nem számít.

ELFOGULATLANSÁG

A Mester így szólt:

- A bölcs nem elfogult, sem amikor elfogad, sem amikor elutasít. Az igazság oldalán áll.

KI MIT KERES

A Mester így szólt:

– A bölcs a súlyt az értékre teszi, a közönséges ember a külsőre; a bölcs a törvényt keresi, a közönséges ember a hatalmasok kegyét.

ELŐNY ÉS ZAVAR

A Mester így szólt:

– Aki mindig az előnyt keresi, állandó zavarban él.

ERKÖLCS ÉS KORMÁNYZÁS

A Mester így szólt:

– Aki államát az erkölcs törvényeivel kormányozza, ugyan mi baj érheti? Annak, aki államát nem az erkölcs törvényeivel kormányozza, ugyan mit használ az erkölcs?

AMI TÖBB

A Mester így szólt:

- Gondod ne az legyen, hogy nincs hivatalod, hanem hogy arra érdemes légy. Gondod ne az legyen, hogy nem vagy híres, hanem hogy arra méltó légy.

AZ EGYETLEN MONDAT

A Mester így szólt:

- Úgy-e, Shen, tanításom nem több, mint egyetlen mondat?

Dsong mester válaszolt:

- Egyetlen mondat.

Amikor a Mester kiment, a tanítványok azt kérdezték:

- Melyik az a mondat?

Dsong mester így szólt:

- Légy hű önmagadhoz és légy jó másához. Ez a Mester tanítása. S ebben minden benne van.

KÖTELESSÉG ÉS HASZON

A Mester így szólt:

– Ami a bölcs szeme előtt áll: a kötelesség; ami a közönséges ember szeme előtt áll: a haszon.

A SZÜLŐK KORA

A Mester így szólt:

– A szülők éveiről az ember ne feledkezzen meg soha; azért, hogy örüljön fölötte, s azért, hogy aggódjon miatta.

SZÓ ÉS TETT

A Mester így szólt:

– A régiek keveset beszéltek; már csak azért is, hogy ne mondjanak többet, mint amennyit tettek.

A LEMONDÁS

A Mester így szólt:

- Kevesen vannak, akik azért vesztek valamit, mert lemondtak róla.

AZ IGAZI ÉRTÉK

A Mester így szólt:

- Az igazi érték nem marad magában; biztosan talál barátot.

ERKÖLCS ÉS ÉRZÉKISÉG

A Mester így szólt:

- Még nem láttam embert, akinek jelleme szilárd.

Valaki azt mondta:

- Shen Chang.

A Mester így szólt:

- Chang érzéki. S hogyan lehet az ilyen ember szilárd jellemű?

AMIRŐL A MESTER HALLGAT

Dsi Gung szólt:

– A Mester sokat beszél a műveltségről és a művészetről. A természetről és a világrendről azonban nem mond semmit.

KÖZKEDVELTSÉG

A Mester így szólt:

– Yen Ping Dshong érti, hogyan kell az emberekkel bánni. Hosszú évek óta forog közöttük, s még mindig közkedveltségben áll.

KI TUDJA?

Dsi Dshong azt kérdezte:

– Dsi Wen háromszor került Chu tartomány kancellári székébe, de egyszer sem örült neki. Háromszor küldték el, de egyszer sem bánkódott miatta. Sőt még kötelességének tartotta, hogy utódait a hivatalba bevezesse. Hogyan kell őt megítélni?

A Mester így szólt:

– Lelkiismeretes ember.

Arra a kérdésre, hogy erkölcsös volt-e, azt mondta:

– Nem tudom, erkölcsös volt-e.

– Amikor Tsui tábornok az uralkodót, Tsi herceget meggyilkolta, a bölcs, bár tíz négyesfogata volt, elhagyta Chen Wen-t, minden földjét, vagyonát és kivándorolt. Más országba került, de azt mondta: itt az emberek éppen olyanok, mint a mi Tsui tábornokunk s ismét kivándorolt. Más országba került, de ismét azt mondta: itt az emberek éppen olyanok, mint a mi Tsui tábornokunk, s újra kivándorolt. Hogyan kell őt megítélni?

A Mester így szólt:

– Tiszta ember.

Arra a kérdésre, hogy erkölcsös volt-e, azt mondta:

– Nem tudom, erkölcsös volt-e.

ELÉG

Gi-ről, a bölcsről azt beszélték, hogy mielőtt cselekszik, háromszor meggondolja magát. A Mester hallott felőle és így szólt:

– Kétszeri meggondolás is éppen elég.

A BÖLCSESSÉG MÉRTÉKE

A Mester így szólt:

– Ning Wu lovag, míg az országban rend volt, bölcsen uralkodott. Mikor felfordulás következett, olyan volt, mint a bolond. Bölcsességét mások is elérhetik. Bolondsága utolérhetetlen.

EZ AZTÁN A KÉRDÉS!

A Mester így szólt:

– Ki igazolja, hogy We Shang Gau becsületes? Mikor egyszer valaki ecetet kért tőle, a szomszédba ment kölcsönkérni, hogy adhasson.

A MESTER SZÍVE VÁGYA

Yen Yüan és Gi Lu a Mesterrel együtt ültek. A Mester így szólt:

– Most mondjátok el, mi az, amit szívetekben igazán kívántok.

Dsi Lu kezdte:

– Kocsit és lovat szeretnék és finom prémés bundát. Barátaimmal együtt használnám, s ha azok elkoptatnák, nem haragudnék.

Yen Yüan azt mondta:

– Nem szeretnék azzal, ami bennem jó, dicsekedni, és nem szeretném, ha valakire rászorulnék.

Dsi Lu pedig:

– Szeretnék a Mester szíve vágyát hallani.

A Mester így szólt:

– Az öregeknek békés öregséget, a barátoknak hűséges barátságot, a szegényeknek védelmet és biztosságot.

KIVÁLÓSÁG?

A Mester így szólt:

– A tizenöt családot számláló faluban biztosan van olyan lelkiismeretes és igazságos ember, mint én; miért ne lenne olyan, aki úgy szeretne tanulni, mint én?

ÁLLAMI SZOLGÁLAT

Gi Kang lovag azt kérdezte, hogy Dshong Yu alkalmas-e az állami szolgálatra. A Mester így szólt:

– Yu elszánt. Mi akadály lenne állami szolgálatának?

A lovag azt mondta:

– És Si alkalmas az állami szolgálatra?

A Mester így szólt:

– Si lelkiismeretes. Mi akadály lenne állami szolgálatának?

A lovag azt mondta:

– Kiu alkalmas az állami szolgálatra?

A Mester így szólt:

– Kiu ügyes. Mi akadály lenne állami szolgálatának?

AZ ERŐ

Chan Kiu azt mondta:

– A Mester tanítását mindenekfölött szeretem. Megvalósításához azonban erőm kevés. A Mester így szólt:

– Ha erőd kevés, a fele úton kidőlsz; de ne feküdj le az út elején.

TUDÓSNAK LENNI KÉTFÉLEKÉPPEN

A Mester így szólt Dsi Hia-hoz:

– Légy tudós úgy, ahogy a bölc, ne úgy, ahogy a közönséges ember.

EMBERKERESÉS

Dsi Yu Wu Chang városának kapitánya volt. A Mester így szólt:

– Leltél emberre?

Mire az:

– Tan-Tai Mie-Ming van itt, nem jár mellékutakon és sohasem láttam nyilvános épületben, csak ha hivatalos dolga volt.

BECSÜLET

A Mester így szólt:

– Az ember becsületéből él; ami ezenkívül van, csak véletlen és kitérés.

A LEGMAGASABB FOK

A Mester így szólt:

– Aki tud, nincs olyan messze mint aki keres. Aki keres, nincs olyan messze, mint az, aki derűs.

AKIVEL LEHET BESZÉLNI

A Mester így szólt:

– Aki az átlagon felül áll, annak a magas dolgokat el lehet mondani. Aki az átlagon alul áll, annak a magas dolgokat nem lehet elmondani.

BÖLCSESSÉG ÉS ERKÖLCS

Fan Chi azt kérdezte, hogy mi a bölcsesség. A Mester így szólt:

– Bölcs az, aki az emberek dolgával törődik, a szellemeket és az isteneket tiszteli, de tőlük távol tartja magát. Fan Chi azt kérdezte, hogy mi az erkölcs.

A Mester így szólt:

– Erkölcsös ember számára először a kötelesség, aztán a jutalom.

AZ ÉRTELEM ÉS A SZÍV TUDÁSA

A Mester így szólt:

– Aki a súlyt az értelemre és a tudásra teszi, az a víznek örül; aki a súlyt a szívre és a vallásra teszi, az a hegynek örül. Az értelmes szereti a mozgást; a vallásos szereti a nyugalmat. Az értelmesnek sok a barátja; a vallásosnak hosszú az élete.

FÁJDALOM

A Mester így szólt:

– A tehetségeket nem ápolják, a tanultakat nem beszélik meg, a kötelességeket ismerik, de nem teljesítik, az ember tele van hibával és nem tehet ellene semmit: ez az, ami igazán fáj.

MI A TEENDŐ?

A Mester így szólt:

– A célt megválasztani, s a hozzávezető útra lépni, a termékeny tehetségekbe kapaszkodni, az erkölcsre támaszkodni, a művészeteket nem elhanyagolni.

A JÓ HADVEZÉR

A Mester így szólt Yen Hui-hoz:

– Szolgálatban tevékenynek lenni, szolgálton kívül elrejtőzni. Csak mi ketten tudjuk, hogy mi ez.

Dsi Lu azt mondta:

– Ha három hadsereget kellene vezetned, kit vennél magadhoz?

A Mester így szólt:

– Azt, aki pusztá ökölrel a tigrisnek rohanna, a folyónak indulna csónak nélkül és vakmerőn a halált keresné, azt nem venném magamhoz. Szívesen azt venném, aki, ha már elvállalta, lelkiismeretes, meggondolt és valóban cselekszik.

GAZDAGSÁG

A Mester így szólt:

– Ha a gazdagságot holtbiztosan el lehetne érni, én is nekifognék, még ha egész nap korbáccsal kellene járnom, akkor is. Mivel nem lehet, hajlamomat követem.

HÁROM ESET

A Mester három esetben volt különösen elővigyázatos: ha böjtölt, ha háború volt és ha meghűlt.

ÖNJELLEMZÉS

She hercege azt kérdezte Dsi Lu-tól, hogy milyen ember ez a Kungtse. Dsi Lu nem is válaszolt.

Később a Mester így szólt:

– Miért nem mondtad neki egyszerűen: olyan ember, aki annyira keresi az igazságot, hogy enni is elfelejt, barátai közt a gyászról is megfeledkezik, és észre sem veszi, amint az öregség eléri?

A RÉGIEK

A Mester így szólt:

– Nem születtem szívemben az igazsággal; mindenkifölött szeretem a régieket, és minden erőmmel követem őket.

AZ UTOLSÓELŐTTI FOK.

A Mester így szólt:

– Vannak emberek, akik teljesen tudatlanok, s mégis nagy tevékenységet fejtenek ki. Mindent meghallani, a jót kiválasztani és követni; mindent meglátni és megérteni: ez a bölcsességnek legalább is utolsóelőtti foka.

LÁNGÉSZ! ERKÖLCS!

A Mester így szólt:

– Lángész! Erkölc! Hogyan merészelnék ilyen címre igényt támasztani? Mindössze türelmesen törekszem és másokat is arra tanítok, hogy türelmesen törekedjenek.

Gung Si Hua így felelt:

– Igaz. S ez az, amit mi, tanítványok, hiába szeretnénk megtanulni.

ELLENTÉT

A Mester így szólt:

– A bölcs fölényes és nyugodt; a közönséges ember mindig tele van gonddal és izgalommal.

AZ ERKÖLCS LEGMAGASABB FOKA

A Mester így szólt:

– Tai Ben-ről elmondható, hogy az erkölcs legmagasabb fokát elérte. Háromszor mondott le az uralomról és a nép még csak meg se dicsérhette.

AZ UTOLSÓ TANÍTÁS

Dsong mester beteg volt. Mong Ging lovag meglátogatta és azt kérdezte, hogy van?

Dsong mester így szólt:

– Ha a madár haldoklik, hangja panaszos; ha az ember haldoklik, beszéde jó. Az uralkodónak három dologra kell figyelnie: viselkedése ne legyen hanyag és ne legyen

durva; arckifejezése legyen bizalomgerjesztő, szavaiban ne legyen illetlen és ne legyen közönséges. Ami az áldozati szokásokat illeti, arra úgymint vannak hivatalnokai.

YEN HUI JELLEMZÉSE

Dsong mester így szólt:

– Tehetségesnek lenni és a tehetségtelenektől tanulni; gazdagnak lenni és a szegényektől tanulni; fölösleggel rendelkezni s úgy élni, mintha nem lenne semmije; sértést elviselni és nem sértődni: – Yen Hui barátom volt az egyetlen, aki ilyen volt.

ÉLETSZABÁLY

A Mester így szólt:

– A dal ébresszen, a forma alakítson a melódia tökéletesítsen.

AMIT LEHET ÉS AMIT NEM

A Mester így szólt:

– A népet meg lehet tanítani arra, hogy a helyes úton járjon, de arra nem, hogy a helyeset megértse.

MEGJEGYEZNI VALÓ

A Mester így szólt:

– Légy őszinte és valódi, halálig hű az igaz úthoz; zavargó földre ne lépj, lázadó országban ne maradj; ha rend van, lépj előre, ha rendetlenség van, rejtőzz el. Ha valahol béke van és rend, a szegénység és alacsonyág szégyen; ha valahol rendetlenség van, a hírnév és gazdagság szégyen.

MÉRTÉK

A Mester így szólt:

– Akinek nincs hivatala, ne törődjön a kormányzással.

HASZONTALAN EMBER

A Mester így szólt:

– Azzal, aki tevékeny, de nem egyenes, – tudatlan, de nem figyel, együgyű, de nem hisz, – semmihez sem tudok kezdeni.

TANULÁS

A Mester így szólt:

– Tanulj, mintha még nem érted volna el és mégis attól félnél, hogy elveszíted.

A HÍRES EMBER

Egy Da Hiang környékéről való ember azt mondta:

– Kung mester biztosan nagy ember. Sokat tud, de semmit sem tett, amivel nevét megörökítette volna.

A Mester meghallotta és tanítványához így szólt:

– Ugyan mihez fogjak? Kocsihajtóvá legyek, vagy íjlövészé? Azt hiszem kocsihajtóvá kellennem.

AMI HIÁNYZOTT

A Mesterből négy dolog hiányzott: nem volt véleménye, nem volt elfogult, nem volt makacs és nem volt önző.

A LÁNGÉSZ

Egy miniszter azt kérdezte Dsi Guntól:

– Mestered lángeszű ember. Milyen sok és gazdag tehetsége van!

Dsi Gung azt felelte:

– Igaz. Ha az Ég alkalmat ad neki, lángesze ki fog tűnni. És sok tehetsége is van.

A Mester meghallotta és így szólt:

– Honnan ismer engem ez a miniszter? Ifjúságom szigorú volt s így szereztem néhány képességet. Ez azonban mellékes. Jelent valamit, ha a bölcs sok dologhoz ért? Nem a sok a lényeges.

Lau azt mondta:

– A Mester azt mondogatta: nincs állásom, s ezért ráérek a fontos dolgokkal foglalkozni.

KEGYELET

Ha a Mester gyászruhás embert, udvari ruhába öltözöttet, vagy vakot látott, ha megpillantotta, felállt; ha pedig el kellett haladnia mellettük, meggyorsította lépteit.

AZ ESZMÉNY

Yen Yüan felsóhajtott és így szólt:

– Felnézek és mindig magasabb lesz; belefúrom magam és mindig áthatolhatatlanabb lesz. Magam előtt látom és hirtelen úgy van, mintha mögöttem lenne. A Mester az embert barátságosan lépésről lépésre csalogatja. Lényünket műveltséggel kitágítja, s az erkölcs törvényével határt szab neki. El akarnám hagyni, de már nem tudom. Mikor minden erőmet kimerítettem, s azt hiszem, elértem, ismét a messzeségben látom tisztán és ragyogva. Bármennyire kívánnám követni, út nem vezet feléje.

A DRÁGAKŐ

Dsi Gung azt mondta:

– Ha szép drágakövem lenne, vajon dobozba rejtsem és eldugjam, vagy keressek jó kereskedőt és eladjam?

A Mester így szólt:

– Add el, add el! Helyedben azonban még várnék vele.

BARBÁRSÁG ÉS MŰVELTSÉG

A Mester a keleti vidékek barbár törzsei közé kívánt menni.

Valaki azt mondta:

– Mire jó az? – Durva emberek azok.

A Mester így szólt:

– A művelt embert nem érheti durvaság.

ERKÖLCS ÉS SZÉPSÉG

A Mester így szólt:

– Még nem láttam senkit, aki az erkölcsi értéket úgy tudta volna szeretni, mint az asszonyok szépségét.

TÖREKVÉS

A Mester így szólt:

– Ne törődj mással, csak a hittel és a hűséggel; csak olyan barátod legyen, aki nem olyan, mint te vagy; ha van hibád, ne szégyelld kijavítani.

MEGSZABADULÁS

A Mester így szólt:

– A bölcsesség megszabadít a kétségtől, az erkölcs megszabadít a szenvedéstől, az elhatározás megszabadít a félelemtől.

A SZELLEM SZOLGÁLATA

Gi Lu azt kérdezte, hogy mi a szellemek szolgálatának lényege. A Mester így szólt:

– Az ember még az embereknek sem tud szolgálni, hogyan akarjon szolgálni a szellemeknek?

Akkor Dsi Lu azt kérdezte:

– Szabad megkérdeznem, mi a halál lényege?

A Mester így szólt:

– Az ember még az életet sem ismeri, hogyan akarja ismerni a halált?

A JÓ EMBER

Dai Chang azt kérdezte, hogy ki a jó ember?

A Mester így szólt:

– Aki nem jár mások nyomában, és ezért különb mint a többi; de nem ismeri a legnagyobb titkokat,
és ezért a bölcsek és szentek alatt áll.

SZAVAK

A Mester így szólt:

– Szavak! Becsületesek és igazak? Bölcs az, aki mondja őket? Vagy pedig csak tisztességes?

KIU ÉS YU

Dsi Lu azt kérdezte, hogy a tanítást, amit hallott, azonnal megvalósítsa-e. A Mester így szólt:

– Még van apád és bátyád. Hogyan valósíthatnád meg azonnal azt, amit hallottál?

Chan Yu azt kérdezte, hogy a tanítást, amit hallott, azonnal megvalósítsa-e.

A Mester így szólt:

– Cselekedj aszerint, amit hallottál.

Gung Si Hua ott volt, hallotta és azt mondta:

– Yu azt kérdezte, hogy a hallottakat megvalósítsa-e, mire a Mester így szólt: még van apád és bátyád. Kiu azt kérdezte, hogy a hallottakat megvalósítsa-e, mire a Mester így szólt: cselekedj aszerint, amit hallottál. Most zavarban vagyok és engedj meg, hogy magyarázatot kérjek.

A Mester így szólt:

– Kiu szereti a dolgokat elodázni, ezért ösztökélni kell; Yuban ég a tettvágy s ezért mérsékelni kell.

TISZTELET

Amikor a Mester Kuang tartományban veszélyben volt, Yen Yüan elmaradt.

A Mester így szólt:

– Azt hittem már elvesztél.

Mire a tanítvány:

– Amíg a Mester életben van, hogyan mernék én meghalni?

A SZÉPSÉG

Yen Yüan azt kérdezte, hogy mi az erkölcs lényege.

A Mester így szólt:

– Az erkölcs lényege az önuralom és a szépség szolgálata. Ha egy napon mindenki megvalósítaná az önuralmat, és a szépséget szolgálná, az egész emberiség erkölcsössé lenne. Az erkölcs az embertől függ. Vagy talán másvalaki is erkölcsössé teheti az embert?

Yen Yüan azt mondta:

– Engedd meg, hogy a részletek felől kérdezősködjek.

A Mester így szólt:

– Ami a szépség törvényeinek nem felel meg, arra rá se nézz; ami a szépség törvényeinek nem felel meg, azt meg se halld; ami a szépség törvényeinek nem felel meg, arról egy szót se ejts; ami a szépség törvényeinek nem felel meg, azt ne tedd.

Yen Yüan szólt:

– Erőm nem nagy, de azon leszek, hogy eszerint cselekedjek.

ERKÖLCS

Chung Gung azt kérdezte, hogy mi az erkölcs lényege. A Mester így szólt:

– Ha kilépsz az ajtón, légy olyan, mintha nagyrabecsült vendéget fogadnál. Ha a nép között vagy, légy olyan, mintha vallásos szertartáson vennél részt. Amit nem akarsz magadnak, azt ne tedd soha mással. Ha így cselekszel, senki sem fog rád neheztelni, sem otthon, sem az országban.

Chun Gung szólt:

– Erőm nem nagy, de azon leszek, hogy eszerint cselekedjek.

HELYESEN TENNI

Si Ma Niu azt kérdezte, hogy mi az erkölcs lényege.

A Mester így szólt:

– Az erkölcsös ember szavaiban lassú.

– Szavakban lassúnak lenni annyi, mint erkölcsösnek lenni?

A Mester így szólt:

– Aki látja, hogy helyesen cselekedni milyen nehéz, vajon lehet az szavaiban más, mint lassú?

BÖLCSESSÉG, GYÁSZ ÉS FÉLELEM

Si Ma Niu azt kérdezte, hogy mi a bölcsesség lényege.

A Mester így, szólt:

– A bölcs ember nem ismeri a gyászt és nem ismeri a félelmet. – Nem ismerni a gyászt és nem ismerni a félelmet annyi, mint bölcsnek lenni?

A Mester így Szólt:

– Ha valaki önvizsgálatot tart és nem talál magában kivetendőt, vajon érezhet-e gyászt és félelmet-e valamitől?

AZ ÉRTELEM TISZTASÁGA

Dsi Chang azt kérdezte, hogy mi az értelem tisztaságának lényege.

A Mester így szólt:

– Akire alattomos áskálódás és bőrön átható panasz nem hat, annak értelme tisztának mondható. Akire alattomos áskálódás és bőrön átható panasz nem hat, annak ítélete biztosnak mondható.

A NÉP HITE

Dsi Gung azt kérdezte, hogyan kell helyesen kormányozni.

A Mester így szólt:

– Gondoskodni, hogy elég táplálék, elég nagy hadsereg és a népben elég hit legyen.

Dsi Gung szólt:

– Ha az ember kényszerből az egyiket fel kell adja, a három közül melyiket nélkülözné leginkább?

A Mester így szólt:

– A hadsereget. – Ha az ember kényszerből az egyiket még fel kell adja, a megmaradt kettő közül melyiket nélkülözné inkább?

A Mester így szólt:

– A táplálékot. Örök időktől fogva úgyis mindenkinek meg kell halni. Ha azonban a népből a hit hiányzik, minden kormányzás lehetetlen.

MINDEN A HELYÉN

Ging, Tsi hercege azt kérdezte, hogy mi a kormányzás lényege.

Kung mester így szólt:

- A király legyen király, a szolga legyen szolga; az apa legyen apa, a fiú legyen fiú. A herceg azt mondta:
- Teljesen igaz! Mert ha a király nem király, a szolga nem szolga, az apa nem apa, a fiú nem fiú, akármilyen nagy jövedelemem legyen is, nem tudom élvezni.

A DOLGOKAT MEG KELL ELŐZNI

A Mester így szólt:

- A panaszok fölött való ítélkezésben én se vagyok különb, mint bárki más. Amire mindig törekedtem az volt, hogy ne legyenek többé panaszok.

ÉTHOS

Dsi Chang azt kérdezte, hogy mi az államkormányzás lényege.

A Mester így szólt:

– Fáradhatatlannak és lelkiismeretesnek lenni.

A BÖLCS ÉS A KÖZÖNSÉGES EMBER

A Mester így szólt:

– A bölcs ember a szépet műveli és a nemszépet gyomlálja. A közönséges ember fordítva csinálja.

A DOLGOKAT A HELYŰKRE TENNI

Gi Kang lovag azt kérdezte, hogy mi az államkormányzás lényege.

A Mester így szólt:

– Kormányozni annyit, mint a dolgokat a helyükre tenni. Ha fenséged önmagát a helyére teszi, ki merészeli majd magát nem a helyére tenni?

A RABLÓK ELSZAPORODÁSA

Gi Kang lovag aggódott, mert országában a rablók elszaporodtak.

Kung mester így szólt:

– Ha fenséged nem akarja, senki sem lesz rabló, még akkor sem, ha díjat adnak érte.

A SZÉL ÉS A FŰ

Gi Kang megkérdezte, hogy mi az államkormányzás lényege.

– Mi lenne akkor, ha megölnék azt, aki a törvényt megszegi és ez segítené azt, aki a törvényt megtartja?

Kung mester így szólt:

– Ha fenséged kormányoz, ugyan mi szüksége van az ölésre? Ha fenséged a jót kívánja, a nép jó lesz. Az uralkodó lénye olyan, mint a szél, a nép lénye olyan, mint a fű. Ha a szél fúj, a fűnek meg kell hajolnia.

MŰVELTSÉG ÉS KIVÁLÓSÁG

Dsi Chang azt kérdezte:

– Hogyan kell olyan műveltnek lenni, hogy az ember értelmével mindent át tudjon hatni?

A Mester így szólt:

– Mit értesz az alatt, hogy átható?

Dsi Chang azt felelte:

– A nyilvánosság előtt is, otthon is, kiválónak lenni.

A Mester szólt:

– Kiválónak lenni más, mint áthatónak lenni. A jelentékeny ember lényé szerint egyenes és az igazságot szereti. Átlát a szavakon és az embereken. Mindig vigyáz arra, hogy alázatos legyen. Az ilyen ember a nyilvánosság előtt is, otthon is, értelmével mindent át tud hatni. A kiváló ember a nyilvánosság előtt az erkölcs szerint cselekszik, valójában azonban átlépi ezt. Az igazságra nem sok gondot fordít. Ez az ember az, aki a nyilvánosság előtt is, otthon is, kiváló.

A NAGY KÉRDÉS

Fan Chi az esőistenek oltára mellett sétált mesterével és azt kérdezte:

– Az ember hogyan tökéletesítheti lényét, hogyan javíthatja meg rejtett hibáit és hogyan teremthet világosságot zavarai között?

A Mester így szólt:

– Ez aztán a nagy kérdés! Először a munka, aztán az élvezet: vajon az ember lényé nem így tökéletesedik? Először a saját bűnök, aztán a más bűnei ellen küzdeni: vajon az ember rejtett hibáit nem így javítja meg? Mi a zavar, ha nem az, hogy az ember reggel haragra lobbán, önmagáról megfeledkezik, s este azt veszi észre, hogy önmagát és családját bajba hozta?

ISMÉT A KORMÁNYZÁS LÉNYEGE

Dsi Li azt kérdezte, hogy mi a kormányzás lényege.

A Mester így szólt:

– Elöl menni és bátorítani.

Amikor bővebb felvilágosítást kért, a Mester azt mondta:

– Nem elfáradni.

A MUNKATÁRSÁK MEGVÁLASZTÁSA

Chung Gung a Gi család hivatalnoka volt és azt kérdezte, hogy mi a kormányzás lényege.

A Mester így szólt:

– Hivatalnokaidat válaszd hazai emberekből; egyetlen hibát se bocsáss meg; csak jellemes és tehetséges munkatársat válassz.

– Hogyan tudom meg, hogy ki a jellemes és tehetséges ember?

A Mester így szólt:

– Csak egyetlenegyét válassz, a többi magától fog jönni.

A SZAVAK HELYES HASZNÁLATA

Dsi Lu szólt:

– We hercege várja a Mestert, hogy a kormányzást átvegye. Mi lesz az első, amit a Mester tenni fog?

A Mester így szólt:

– A szavak helyes használata.

Dsi Lu szólt:

– Ez az egész? Most az egyszer a Mester hibázni fog. Miért kell a szavakat helyesen használni?

– Milyen együgyű vagy te, Yu! A bölcs mellőzi azt, amit nem ért. Ha a szavak használata nem helyes, a fogalmak értelme zavaros; ha a fogalmak értelme zavaros, nem lehet szabatosan cselekedni; ha nem lehet szabatosan cselekedni, az erkölcs és művészet nem virágzik; ha az erkölcs és művészet nem virágzik, a büntetés értelmetlen; ha a büntetésnek nincs értelme, a nép nem tudja hová lépjen és mit tegyen. A bölcs első dolga, hogy fogalmait szavakká, a szavakat tettekké tegye. Nem tűri, hogy szavaiban rendetlenség legyen. Minden ezen múlik.

A BÖLCS ÉS A RÉSZLETTUDÁS

Fan Chi azt kérte a Mestertől, hogy oktassa földművelésre.

A Mester így szólt:

– Ebben a dologban nem tudok annyit, mint egy öreg paraszt. Aztán azt kérte, hogy oktassa kertészetre.

A Mester így szólt:

– Ebben a dologban nem tudok annyit, mint egy öreg kertész.

Fan Chi eltávozott.

A Mester így szólt:

– Korlátolt ember ez a Fan Shü! Ha a vezetők a rendet komolyan veszik, a nép nem mer majd tiszteletlenül viselkedni. Ha a vezetők az igazságot komolyan veszik, a nép nem mer majd ellenkezni. Ha a vezetők a becsületet komolyan veszik, a nép sohasem fog merni hazudni. Ha pedig mindez elkövetkezik a világ négy tája felől mindenki ide fog seregleni. Mire jó ehhez a földművelés?

ELŐSZÖR AZ EMBER MAGA LEGYEN RENDBEN

A Mester így szólt:

– Aki önmaga igaz, annak nem kell parancsolni és minden rendben megy. Aki önmaga nem igaz, hiába parancsol, senki sem engedelmeskedik.

HÁROM FELADAT

A Mester We tartományon át haladt. A kocsit Chan Yu vezette.

A Mester így szólt:

– Milyen sűrűn lakott ez a föld!

Chan Yu felelt:

- Ha már ilyen sokan vannak, mivé lehet őket tenni?
- Jómódúvá.
- És ha már jómódúak, mivé kell tenni?
- Műveltté.

A KÖZMONDÁS

A Mester így szólt:

– A közmondás szerint, ha az államot száz évig derék emberek vezetnék, a bűnökre nem kellene halálbüntetés. Igaz!

A KIRÁLY

A Mester így szólt:

– Ha király születne, egyetlen nemzedék alatt nem lenne más, csak erkölcsös ember.

AZ EMBEREN KELL KEZDENI

A Mester így szólt:

– Aki önmagát kormányozni tudja, miért ne kormányozhatná a birodalmat? Aki önmagát kormányozni nem tudja, mihez fog mások kormányzásával?

ISMÉT A KORMÁNYZÁS LÉNYEGE

She hercege azt kérdezte, hogy mi a kormányzás lényege.

A Mester így szólt:

– Ha azok, akik közel vannak, örülnek s akik messze vannak, idejönnek.

SIKER ÉS ELŐNY

Dsi Hia Gü Fu hivatalnoka volt és azt kérdezte, hogy mi a helyes kormányzás lényege.

A Mester így szólt:

– Nem szabad gyors sikert remélni és nem szabad kis előnyöket várni. Aki gyors sikert remél, nem lehet alapos; aki kis előnyöket vár, elszalasztja a nagyot.

A BECSÜLET

She hercege a Mesterrel beszélt és így szólt:

– Nálunk otthon becsületes emberek vannak. Ha egy apa valakinek birkáját ellopja, fia jelenti fel.

A Mester így szólt:

– Nálunk a becsületesek nem ilyenek. Az apa elrejtja a fiút és a fiú elrejtja az apát. Ez is becsületesség.

ISMÉT AZ ERKÖLCS LÉNYEGE

Fan Chi azt kérdezte, hogy mi az erkölcs lényege.

A Mester így szólt:

– Ha egyedül vagy, légy komoly; ha dolog után jársz tarts tiszteletet; ha mással érintkezel, légy lelkiismeretes. Ettől el ne térj még akkor se, ha Kelet, vagy Észak barbárai közé jutsz.

AKI LELKESEDIK

A Mester így szólt:

– Ha már nem találok embert, aki a Mérték és Közép útján halad, legalább olyanokkal kívánok lenni, akikben van határozottság és lelkesedés. Aki lelkesedik, az sokat szed fel és jó halad. Aki határozott, annak van törvénye s azt nem lépi át.

BÉKESZERETET ÉS MEGALKUVÁS

A Mester így szólt:

– A bölcs ember békeszerető, de sohasem alkuszik meg. A közönséges ember megalkuszik, de sohasem békeszerető.

SZERETET ÉS GYŰLÖLET

Dsi Gung azt kérdezte:

– Kiváló az, akit honfitársai szeretnek? .

A Mester így szólt:

– Az még semmit sem jelent.

- Kiváló az, akit honfitársai gyűlölnek?
- Az sem jelent semmit. Helyesebb, ha valakit a jók szeretnek és a nem jók gyűlölnek.

BÜSZKESEG ÉS KEVÉLYSÉG

A Mester így szólt:

- A bölcs büszke, de nem kevély; a közönséges kevély, de nem büszke.

KÖZEL AZ ERKÖLCSHÖZ

A Mester így szólt:

- Aki a szilárd elhatározást a szófukarsággal össze tudja kötni, az erkölcshez közel áll.

A KIMŰVELT EMBER

Dsi Lu azt kérdezte:

– Milyennek kell lennie annak, akit kiműveltnek lehet tartani?

A Mester így szólt:

– Kiműveltnek lehet tartani azt, aki egyszerű, alapos és barátságos. A barátához egyszerű és alapos, a testvérhez barátságos.

A DERÉK EMBER

A Mester így szólt:

– Ha egy derék ember a népet két évig vezeti, már háborúba is elviheti.

NEVELÉS

A Mester így szólt:

– Aki a népet nevelés nélkül háborúba viszi, az pusztulásba vezeti.

SZÉGYEN

Hien azt kérdezte, hogy mi a szégyen.

A Mester így szólt:

– Ha az állam ügyei rendben vannak, az embernek jövedelme van. Ha az állam ügyei nincsenek rendben és az embernek nagy jövedelme van: ez a szegény.

ERKÖLCS

Erkölcösnek mondható, ha valaki küzd az uralomvágy, a kevélység, a viszály és a szenvedélyek ellen?

A Mester így szólt:

– Mindenesetre nehéz. Hogy erkölcsös-e? Nem tudom.

MŰVELTSÉG

A Mester így szólt:

– Az olyan művelt ember, aki mindig otthon ül, nem érdemli meg a művelt ember nevét.

SZAVAK ÉS TETTEK

A Mester így szólt:

– Ha az állam ügyei rendben vannak, az ember bátor lehet szavaiban és bátor lehet tetteiben. Ha az állam ügyei nincsenek rendben, az ember legyen bátor tetteiben, de legyen óvatos szavaiban.

SZAVAK ÉS GONDOLATOK

A Mester így szólt:

– Akinek van gondolata, van hozzá szava is; de, akinek szava van, még nem kell, hogy gondolata is legyen. Az erkölcsös ember bátor; de a bátor nem okvetlen erkölcsös.

A SZELLEME EREJE

Nan Gung Go azt kérdezte a Mestertől:

– I kitűnő íjlövész volt, Au jól vezette a hajót. Egyikük sem halt meg természetes halállal. Yü és Dsi saját kezükkel földjüket művelték és mégis uralomra jutottak. A Mester nem válaszolt. Nan Gung Go kiment.

Akkor a Mester így szólt:

– Ez az ember igazán bölcs. Ítéletében a szellem ereje nyilatkozott meg.

ISMÉT AZ ERKÖLCS

A Mester így szólt:

– Olyan bölcs, aki erkölcsös, akad; olyan közönséges ember, aki erkölcsös, nincs.

SZEGÉNYSÉG ÉS GAZDAGSÁG

A Mester így szólt:

– Szegénynek lenni lázongás nélkül nehéz. Gazdagnak lenni kevélység nélkül könnyű.

A KITŰNŐ MESTER

A Mester megkérdezte Gung Ming Gia-t, hogy Gung Shu Wen Dsi milyen ember.

– Igaz, hogy mestered nem beszél, nem nevet és nem fogad el semmit?

Gung Ming Gia így válaszolt:

– Az elbeszélés túloz. Mesterem beszél, ha itt az ideje s ezért beszédét nem unják meg. Nevet, ha vidám, s ezért nevetését nem unják meg. Elfogad, ha az illik, s ezért elfogadását nem unják meg.

A Mester így szólt:

– Ez aztán az ember!

AZ URALKODÓ SZOLGÁLATA

Dsi Lu azt kérdezte, hogyan kell az uralkodónak szolgálni.

A Mester így szólt:

– Nem megcsalni és ellenállni.

TAPASZTALAT

A Mester így szólt:

– A bölcs tapasztalt a nagy dolgokban, s közönséges ember tapasztalt a kis dolgokban.

TANULÁS

A Mester így szólt:

– Aki régente tanult, a tudásért tette; aki ma tanul, az emberért teszi.

A KÖVET

Gü Be Yü valakit Kung mesterhez küldött. A Mester hellyel kínálta meg és azt kérdezte:

– Mit csinál mestered?

– Mesterem hibáit akarja csökkenteni, egyelőre azonban még nem sok sikerrel.

Az ember elment és akkor a Mester így szólt:

– Ez aztán a követ!

NE POLITIZÁLJ

A Mester így szólt:

– Akinek nem hivatása, a kormánnyal ne törődjön.

A BÖLCS NEM NAGYSZÁJÚ

A Mester így szólt:

– A bölcs szégyelli, ha szavai nagyobbak, mint a tettei.

GOND

A Mester így szólt:

– Azzal nem törődöm, hogy az emberek nem ismernek; de azzal törődöm, hogy az állam ügyeit nem tudják rendbehozni.

KOMOLYSÁG

A Mester így szólt:

– Nem folyton a csalók ellen készülődni, nem mindig a hitetlenekkel számolni, mégis ellensúlyozni őket. Aki ezt tudja, komoly ember.

A FAJ

A Mester így szólt:

– A ló értéke nem az erő, hanem a faj.

KI ISMERI KUNG MESTERT?

A Mester így szólt:

– Senki sincs, aki engem ismer! Dsi Gung így felelt:

– Mit jelent az, hogy a Mestert senki sem ismeri?

A Mester így szólt:

– Isten ellen nem lázadok és az emberrel nem állok viszályban. Itt alul keresem az igazságot, de fölfelé törekszem. Engem csak Isten ismer.

ELZÁRKÓZÁS

A Mester így szólt:

– A legkomolyabb emberek a világtól vonulnak el; az utánuk következők helyeiket adják fel; az utánuk következők a szokásokat vetik el; az utánuk következők a szavak ellen zárkóznak el.

ALKOTÁS?

A Mester így szólt:

– Hét ember alkotott.

KICSODA EZ A KUNG MESTER?

Dsi Lu az éjszakát a kőkapu mellett töltötte. A toronyőr azt kérdezte:

– Honnan?

Dsi Lu azt felelte:

– Kung nevű embertől.

Mire az előbbi:

– Ugye az az ember az, aki tudja, hogy nem megy, mégis tovább csinálja?

FELÜLRŐL HATNI

A Mester így szólt:

– Ha a felső osztályok a művészetet szeretik, a nép mindenre alkalmas.

A NAPLOPÓ

Yüan Chan, mialatt a Mesterre várt, a földön guggolt. A Mester így szólt: – Ifjúkorában nem volt szerény és engedelmes, amikor felnőtt, semmi jelentékenyet nem tett, most öreg, s még csak meg se hal. Naplopó! Ezzel botjával fenekére sújtott.

LASSÚ HALADÁS ÉS GYORS SIKER

Egy Kiu vidékéről való suhanc a Mesternél szolgált és arra használták, hogy vendégeket jelentsen be. Valaki azt kérdezte: halad a gyerek?

A Mester így szólt:

– Csak azt látom, hogy mindig a felnőttek helyére ül, hogy az idősebbeket nem ereszti előre. Nem arra törekszik, hogy lassan haladjon, hanem, hogy gyors sikert érjen el.

A SZÜKSÉG

Chen-ben az élelem elfogyott. A gyermekek annyira elgyengültek, hogy az ágyból nem tudtak felkelni. Dsi Lu lázongva kérdezte a Mestertől:

– A bölcs is tudja, hogy mi a szükség?

A Mester így szólt:

– A bölcs a szükségben sem változik. A közönséges ember megvadul.

EGYETLENEGY

A Mester így szólt:

– Si, olyan embernek tartasz, aki sokat tanult és tud könyv nélkül?

A tanítvány azt mondta:

– Talán nincs így?

A Mester így szólt:

– Nincs. Amim van, csak egy. Minden egyebet ezzel csinállok.

AZ URALKODÁS

A Mester így szólt:

– Shun volt az, aki az államot cselekvés nélkül rendben tartotta. Mit tett? Áhítattal vigyázott önmagára és komoly arccal délnek fordult. Egyebet semmit.

ELŐREJUTNI

Dsi Chang azt kérdezte, hogy mi az előrejutás feltétele.

A Mester így szólt:

– Aki beszédében lelkiismeretes és igaz, aki tetteiben gondos és megbízható, ha a déli, vagy az északi barbárok között lakik, akkor is előre fog jutni. Aki beszédében nem lelkiismeretes és nem igaz, aki tetteiben nem gondos és nem megbízható, ha a legközelebbi szomszédba megy, akkor sem fog előrejutni. Amikor az ember áll, e két dolgot úgy nézze, mint az eléje fogott két lovat; amikor az ember halad, e két dolog úgy nézze, mint két kísérőjét. Így lehet előrejutni. Dsi Chang a mondást övére írta.

EMBER ÉS SZÓ

A Mester így szólt:

– Ha olyannal találkozol, akivel érdemes lenne beszélni és az nem beszél veled, egy embert elvesztettél. Ha olyannal találkozol akivel nem érdemes beszélni és mégis beszél veled, szavadat elvesztegetted. A bölcs nem veszít el sem embert, sem szót nem veszteget.

SZILÁRDSÁG

A Mester így szólt:

– A szilárd jellemű ember, aki az erkölcsöt komolyan veszi, erkölce kárára nem igyekszik előnyt szerezni. Vannak, akik testüket a halálnak adták, hogy erkölcsükre a koronát feltegyék.

GOND ÉS GONDOSKODÁS

A Mester így szólt:

– Aki a jövőre nem gondol, ahhoz a gond közel.

A LOPOTT ÁLLÁS

A Mester így szólt:

– Dsung Wen Chang állását lopta. Ismerte Hui tehetségét, és az állást mégis magának tartotta meg.

A HASZNÁLHATATLAN

A Mester így szólt:

– Aki nem kérdezi: hogyan tegyem, hogyan tegyem? – azzal semmit sem tudok tenni.

A NEMES EMBER

A Mester így szólt:

– Alapja legyen a kötelesség, tette legyen könnyed, a megnyilatkozásban legyen szerény, a végrehajtásban legyen hű. Ez a nemes ember.

A SZENVEDÉS IGAZI OKA

A Mester így szólt:

– A bölcs nem azért szenved, mert az emberek nem ismerik, hanem azért, mert nem tudja őket megváltoztatni.

DICSŐSÉG

A Mester így szólt:

– A bölcs irtózik attól a gondolattól, hogy a világot elhagyja és ne említse senki.

KÖVETELMÉNYEK

A Mester így szólt:

– A bölcs követelményeket magával szemben támasztja, a közönséges ember más-sal szemben.

KÜLÖNBSÉG

A Mester így szólt:

- A bölcs öntudatos, de nem harcias; körülményes, de nem közönséges.

A SZAVAK ÉRTÉKE.

A Mester így szólt:

- A bölcs az embert nem szavai szerint ítéli meg és szavait nem dobálja az ember után.

SZERETET

Dsi Gung azt kérdezte:

- Van olyan szó, amely az ember egész életében mérték lehet?

A Mester így szólt:

- A szeretet. Amit nem kívánsz magadnak, ne tedd másnak.

ÜGYES SZAVAK

A Mester így szólt:

– Az ügyes szavak a szellem értékét zavarják. Ha az ember a kicsinységekben nem engedékeny, a nagy dolgokat nem tudja végrehajtani.

VIZSGÁLAT

A Mester így szólt:

– Ahol mindenki gyűlöl, ott mindent alaposan meg kell vizsgálni. Ahol mindenki szeret, ott mindent alaposan meg kell vizsgálni.

AZ EMBER DICSŐSÉGE

A Mester így szólt:

– Nem az igazság isteníti az embert, az ember isteníti az igazságot.

AZ IGAZI HIBA

A Mester így szólt:

- Ha hibát követtél el és nem javulsz, akkor követted el a hibát.

TANULNI JOBB

A Mester így szólt:

- Gyakran egész nap nem ettem, s egész éjszaka nem aludtam, hogy gondolkozzak. Nem használt. Tanulni jobb.

IGAZSÁG ÉS SZEGÉNYSÉG

A Mester így szólt:

- A bölcs az igazságra néz, nem az ételre. Aki szánt, még kerülhet szükségbe, aki tanul, juthat kenyérhez. A bölcs az igazságot gyászolja, nem a szegénységet.

HIVATAL ÉS ERKÖLCS

A Mester így szólt:

– Aki tudásával hivatalhoz jutott, de erkölcsével nem tudja megtartani, bár megszerezte, el fogja veszíteni. Aki tudásával hivatalt szerzett és erkölcsével megőrizte, de a gyakorlatban nem tart tekintélyt, azt nem fogják tisztelni. Aki tudásával hivatalt szerzett, erkölcsével megőrizte és tekintélyt tart, de nem az illem szabályai szerint viselkedik, még nem tökéletes.

KICSINY ÉS NAGY DOLGOK

A Mester így szólt:

– A bölcs nem a kicsiny dolgokban ismerhető meg, hanem abban, hogy nagyot cselekszik. A közönséges ember nem tud nagyot cselekedni, de a kicsiny dolgokban megismerhető.

AZ ERKÖLCS A LEGTÖBB

A Mester így szólt:

– Az erkölcs az ember számára több, mint a tűz, vagy a víz. Megtörtént már, hogy valaki a tűzbe, vagy a vízbe lépett és meghalt. De még sohasem történt meg, hogy valaki, mert erkölcsössé lett, meghalt.

NINCS ELŐNY

A Mester így szólt:

– Az erkölcs minden ember kötelessége. Ebben a dologban még a mesternek sincs előnye.

TANULÁS

A Mester így szólt:

– A tanulásban nincsen rangkülönbség.

HIÁBAVALÓ TANÁCS

A Mester így szólt:

– Ha az alapelvek nem közösek, minden tanács hiábavaló.

AZ OSZTÁLYOK ÉS AZ URALOM

Kung mester így szólt:

– Ha a földön rend van, műveltség és művészet virágzik, a háborút és a hadjáratot az Uralkodó határozza el. Ha a földön nincs rend, a műveltség és művészet nem virágzik, a háborút és hadjáratot a főnemesség határozza el. Ha a dolgokat a főnemesség intézi, uralma nem szokott tartani tovább, mint legfeljebb tíz nemzedékig. Ha a dolgokat a nemesség intézi, uralma nem szokott tartani tovább, legfeljebb öt nemzedékig. Ha a hatalmat a szolgálosztály ragadja kezébe, nem szokott tovább tartani, legfeljebb három nemzedékig.

HASZNOS ÉS KÁROS BARÁTSÁG

Kung mester így szólt:

– Háromfajta barát hasznos, és háromfajta barát káros. Az őszinte, a szilárd és a tapasztalt emberrel a barátság hasznos. A talpnyaló, a gyáva és a szószátyár emberrel a barátság káros.

HASZNOS ÉS KÁROS ÖRÖM

Kung mester így szólt:

– Háromféle öröm hasznos és háromféle öröm káros. A műveltségen és művészi készségen alapuló önbizalom öröme, a mások nagy tetteiről való beszélgetés öröme, a sok jó és méltó baráttal való együttlét öröme hasznos; a fényűzés öröme, a szeszély öröme és a kicsapongás öröme káros.

IDŐSEBBEKEL VALÓ EGYÜTTLÉT

A Mester így szólt:

– Ha idősebb urakkal vagy együtt, három tilalom van. Ha még nem szólítottak meg és beszélsz, az tapintatlan; ha szóltak hozzád és nem felelsz, az goromba; ha nem nézel arra, akire beszélsz, az bántó.

TARTÓZKODNI

Kung mester így szólt:

– A bölcs ember három dologtól tartózkodik. Ifjúkorában, amikor az életerők még nem szilárdultak meg, tartózkodik az érzékiségtől. Ha eléri a férfikort, amikor az életerők virágzanak, tartózkodik a harciasságtól. Ha eléri az aggkort, amikor az életerők eltűnőben vannak, tartózkodik a kapzsiságtól.

TISZTELET

Kung mester így szólt:

– A bölcs ember három dolgot tisztel feltétlenül: Isten akaratát, a nagy embert és az őskor szent szavait. A közönséges ember Isten akaratát nem ismeri és nem tiszteli, a nagy ember iránt arcátlan, és a szent szavakat kigúnyolja.

TUDÁS ÉS TANULÁS

Kung mester így szólt:

– Ha valakinek már születésekor van tudása, ez a legmagasabb fok. Aki a tudáshoz tanulás által jut, ez a következő fok. Akinek nehéz sorsa van és mégis tanul, ez a következő fok. Akinek nehéz sorsa van és nem tanul, ez a közönséges népség legalacsonyabb foka.

KILENC DOLOG

Kung mester így szólt:

– A bölcs ember kilenc dologra gondol állandóan: ha valamit néz, a világosságra gondol, ha valamit hall, az ütemre gondol, viselkedésében az illemre gondol, magatartásában a méltóságra gondol, szavaiban az igazságra gondol, ügyes-bajos dolgaiban a lelkiismeretre gondol, kétségeiben a kérdésekre gondol, haragjában a következmények súlyára gondol, mikor valamit elhatároz, kötelességére gondol.

RITKASÁG

Kung mester így szólt:

– Hogy az ember derék tettet lát és azt hiszi, nem tudja elérni; hogy az ember ostobaságot lát s úgy érzi, mintha kezét meleg vízbe mártaná, – elég ilyen embert láttam

és elég ilyen beszédet hallottam. Maradj elrejtve, készülj célodra, cselekedj önzetlenül, terjeszd gondolataidat, – ilyen beszédet eleget hallottam, de ilyen embert még nem láttam.

AZ IGAZI NAGY EMBER

– Ging, Tsi hercege ezer négylovas kocsija ura volt, s amikor meghalt, a nép egyetlen jótulajdonoságáról sem beszélt. Be I és Shu Tsi a Shou Yang hegy tövében éhenhaltak, s a nép még máig is dicsőíti őket.

A HIVATAL ELVÁLLALÁSA

Yang Ho látni kívánta Kung mestert. A Mester azonban nem ment el hozzá. Yang Ho ekkor Kung mesternek malacot küldött ajándékba. Kung mester, hogy megköszönje, elment, de olyan időt választott, amikor Yang Ho nem volt otthon. Az utcán azonban találkoztak.

Yang Ho azt mondta:

– Gyere, beszélni akarok veled. Mondd erkölcsösnek mondható az az ember, aki szívében olyan kincset tartogat, amelynek elrejtésével országát zavarba dönti?

Kung mester így szólt:

– Nem mondható erkölcsösnek.

– Bölcsnek tartható az az ember, aki közéleti pályára való, de fellépését minduntalan elszalasztja?

Kung mester így szólt:

– Nem tartható bölcsnek.

– A napok és hónapok múlnak. Az évek nem várnak reánk.

Kung mester így szólt:

– Helyes. A hivatalt elvállalom.

KÖZELSÉG ÉS ELTÁVOLODÁS

A Mester így szólt:

– A végső dolgokban az ember az emberhez közel áll; a hétköznap azonban elválasztja őket.

A MEGVÁLTOZTATHATATLANOK

A Mester így szólt:

– Csak a legmagasabb fokon álló bölcslet és a legalacsonyabb fokon álló bolondot nem lehet megváltoztatni.

A TÉVEDÉS BEISMERÉSE

A Mester Wu városához érkezett. Zene és ének hangját hallotta. Jókedvű lett és nevetve szólt:

– Ha tyúkot akarsz levágni, miért veszed elő az ökönyúzó kést?

Dsi Yu azt felelte:

– A bölcs – ha művelt – szereti az embert; a közönséges ember – ha művelt – könnyen befolyásolható.

Mester így szólt:

– Gyermekeim, Yen szavai helyesek. Az imént csak tréfáltam.

AZ ÖT DOLOG

Dsi Chang azt kérdezte Kung mestertől, hogy mi az erkölcs lényege.

Kung mester így szólt:

– Minden körülmények között öt dologra ügyelni.

– Szabad megkérdezni, hogy mi az az öt dolog?

Kung mester így szólt:

– Méltóság, nagylelkűség, igazság, állhatatosság, jóság. Akiben van méltóság, azt nem vetik meg; aki nagylelkű, azt szereti a nép; aki igazságos, ahhoz bizalommal vannak; aki állhatatos, az eléri célját; aki jó, az az embereket fel tudja használni.

LÁTOGATÁS A LÁZADÓNÁL

Bi Hi a Mestert meghívta. A Mester elhatározta, hogy elmegy.

Dsi Lu így szólt:

– Egyszer azt hallottam a Mestertől, hogy aki nem él tisztességes életet, azzal a bölcs nem áll szóba. Bi Hi Chung Mou tartományt fellázította, s most a Mester meg akarja látogatni. Mit jelentsen ez?

A Mester így szólt:

– Úgy van, amit idéztél, azt mondtam. De nem úgy van, hogy a szívós, azt hiába dörgölik, nem lehet elkoptatni? Hát csak olyan tők vagyok, amit dísznek lógnak és nem esznek meg?

A HAT IGE ÉS A HAT SÖTÉTSÉG

A Mester így szólt:

– Yu, hallottál a hat igéről és a hat sötétségről?

Dsi Lu azt válaszolta:

– Még nem hallottam.

A Mester így szólt:

– Ül le és hallgass, el fogom neked mondani. Ha valaki erkölcsös, anélkül, hogy tanulna, ez a sötétség korlátoltságához vezet; ha valaki bölcs anélkül, hogy tanulna, ez a sötétség a szertelenségbe vezet; ha valaki igazságos, anélkül, hogy tanulna ez a sötétség a kegyetlenséghez vezet; aki egyenes, anélkül, hogy tanulna, ez a gorombasághoz vezet; aki bátor, anélkül, hogy tanulna, az a rendtelenséghez vezet; aki állhatatos, anélkül, hogy tanulna, az a különtséghez vezet.

A SZELLEME FELADÁSA

A Mester így szólt:

– Aki az úton hallgat és az utcán beszél, a szellemet feladja.

A NYOMORULTAK

A Mester így szólt:

– A nyomorultak! Lehet-e velük együtt az uralkodónak szolgálni? Ha még nem érték el, szenvednek, amiért nem érték el; ha már elérték, szenvednek, nehogy elveszítsék; de ha már azért sem szenvednek, nehogy elveszítsék, már semmi sincs, amire törekednének.

AMIT A MESTER GYŰLÖL

A Mester így szólt:

– Gyűlölöm, ahogy a bíbor a skarlátot üti; gyűlölöm, ahogy a világi zene az ünnepi muzsikát megzavarja; gyűlölöm, ahogy a nagyszájúak az államot és a családot felforgatják.

AZ ÉGHEZ VALÓ HASONLÓSÁG

A Mester így szólt:

– A legszívesebben egy szót se szólnék.

Dsi Gung azt mondta:

– Ha a Mester nem beszél, ugyan mit jegyezzenek fel a tanítványok?

A Mester így szólt:

– Hát az Ég beszél? A négy évszak jár a maga útján, s a dolgok rendben vannak.

Hát az Ég beszél?

BÁTORSÁG VAGY KÖTELESSÉG

Dsi Lu azt mondta:

– A bölcs a bátorságot tartja a legtöbbre.

A Mester így szólt:

– A bölcs a legtöbbre a kötelességet tartja. Ha a magasrendű ember bátor és nincs benne kötelességérzet, lázadó lesz. Ha az alacsonyrendű ember bátor és nincs benne kötelességérzet, rablóvá lesz.

SZOLGÁK ÉS ASSZONYOK

A Mester így szólt:

– A szolgálkkal és az asszonyokkal baj van! Ha távol tartod őket, elégedetlenek. Ha közel ereszted őket, szemtelenek.

NEGYVEN

A Mester így szólt:

– Aki negyven évet megért és gyűlölik, azt végig gyűlölni fogják.

TUDÁS

Dsi Hia így szólt:

– Aki minden nap tudja, hogy mi az ami még belőle hiányzik, – aki minden hónapban tudja, hogy mi az, amit tud, az komolyan tanul.

A BÖLCS HÁROM SZÍNEVÁLTOZÁSA

Dsi Hia így szólt:

– A bölcs háromszor változik. Távolról szigorú, közlről engedékeny, ha szavát hallod: hajthatatlan.

Kovács András – dr. Molnár Sándor:

TANÍTÁS

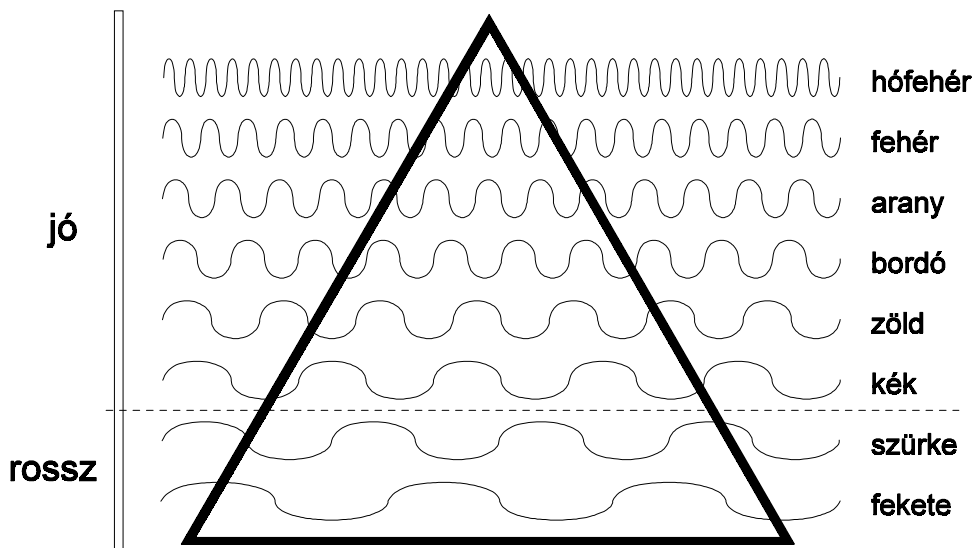
Az ember teremtő tudata

Teremté tehát az Isten az embert az Ő képére, Isten képére teremté őt.
(Mózes 1,27)

A jó és a rossz teremtése

A rossz akkor és azzal kezdődött, amikor a(z emberi) lélek elfordult Istenétől, Teremtőjétől.

Az emberi élet minden pillanata örökre rezgésekben energetikailag tárolt. Informatikailag hozzáférhető az egész Világegyetemben, mivel Ő a teremtett világ cselekvő részese, szabad akarattal, teremtő tudattal rendelkezve. Az emberek által folyamatosan teremtett energia-rezgés nem semmisül meg (energia-megmaradás törvénye), de minőségében változtatható, átalakítható, pld. finomítható, jobbra tehető.

Az ábrán a rezgések (energia) minőségi, ember által teremtett, mentális tartalmát a jó és a rossz mivoltát a fény színeiben jelenítettük meg. De megjeleníthető hangokban, hőérzetben, ízekben, illatokban és szagokban, egyéb érzésekben. A pozitivitás az ember számára hasznosabbat, jobbat, a negativitás az ember számára egyre rosszab-

bat, károsabbat jelenti, de töltés polarizáltságot is. A jó épít, buzdít, előre visz, fejleszt, boldogít, a rossz ennek a fordítottja.

A rossz végezetül értünk van, hogy azt megtapasztalva a földi tanulópályán értékelni tudjuk a jót, és utunkat végleg ezirányba vezéreljük szabad akaratunkból eredően. A rossz lassú rezgése (hullám-interferencia stb. gyengítés, kioltás révén) energetikailag gyengíti a magas, gyorsfrekvencián rezgő, működő embert. Ugyanakkor ez például bizonyos vírusokra kedvezően hat, az életenergiájuk nem csökken, hanem marad vagy nő. Így az energetikai egyensúly megbomlik, és az emberi lélek „javára” jön a „betegség”.

Kijelenthetjük, hogy „betegség nincs, csak beteg ember van”. (Böven). A szervezet regulációjában informatikai zavart is okozhat, így keletkezik például a daganat. De ugyanezek okozzák a háborúkat, de a katasztrófákat, csapásokat is bonyolult légköri vagy geológiai mechanizmusok révén. Mindezek figyelmeztetnek, hogy a Földön a jó és a rossz energetikai egyensúlya a rossz javára tolódott el, ami okán a négy elem (föld, levegő, tűz, víz) által okozott katasztrófák gyors növekedése, a beteg ember állapotának súlyosbodása várható. Tehát a rossz akarása gondolatban, szóban, cselekedetben, szeretetlenség (harag, öldöklés, gyűlölet, irigység, féltékenység, boszszú ...stb.) mindig visszaköszönt ránk.

Emberi Küldetés

Kilépve testemből,
elragadtatva a mennybe,
a fény, a vonzás, a szeretet
világába,
ahol
a fény egyre fényesebb lesz,
egyre vakítóbb,
egyre fehérebb
hófehér,
ahol
a vonzás egyre nagyobb,
egyre hatalmasabb,
végül mindent magához vonz,
miközben lebegsz,
ahol
a szeretet, a tisztaság
amely a legmélyebb, legcsodálatosabb
érzések világa,

ahová az út
erős hitben,
a bűnbánattal, a bocsánatkéréssel
és a megbocsátással,
a belátással kezdődik.
Erős hófehér sasszárnyakon
alázatból angyali fénnel
szemembe visszajöttem a Földre,
hogy tanítója, gyógyítója, papja
legyek az embereknek,
hogy megtanítsam őket az igaz,
tiszta érzésekre, a szeretetre,
csak erre az egy kérésre,
de nehéz,
és mégis ettől csodás e feladat.
Angyali fényemet én is szeretetlenségemből
elvesztettem egy
másodperc alatt,
de visszaszereztem kilenc, nyolc,
majd hét, három és a végén már csak

egy alatt
a jó megcselekvésével
és mindez egyre kisebb dolgok
miatt, de megtörtént
hétszer, harmincháromszor,
de talán hetvenhétszer is.
Míg egyszer csak észreveszem,
az őrangyalom
maga az
Isten.

Megajándékozás

E világi életetekben, tanuló utatokon csak egyet
tehtetek;

a Bennetek élő Kresztus szeretetével ajándékozzátok meg magatokat,
családokat, a rátok bízott közösséget, az emberiséget mint gyógyító, mint pap, mint
tanító,

mint feltaláló, ki mint gyártó, kereskedő, munkatárs, dolgozó, földműves stb.

Ezek alapján mérnek meg benneteket, éritek el sikereiteket.

Ördög és Pokol

A rossz,
az örök vesztes
ha már megteremtődött,
legalább legyen értetek,
hogy általa a jó mihamarőbb
győzedelmeskedhessen.

Mégis Ti a rosszat
(poklotokat)
lelketekben szülitok
rendületlen.

Ne teremtsetek már ilyet,
mert előbb-utóbb összetalálkoztok vele.

Nyergelj!

Fordulj!

Indulj!

Menjél már

tisztán,

Isten a szeretet

útján
a Mennyek felé
végérvényesen most már.

Lucifer imája az Úrhoz

Angyali sereggemmel elsőnek fordultam el

Tőled,

Teremtő Atyám,

az igazság, a béke, a szeretet, a megbocsátás,

az örök élet Istenétől.

Mert egyszer csak én nem olyannak láttalak, hallottalak, tudtalak, éreztelek, hittelek
mint amilyen valójában

Vagy.

Pedig én színről színre láttalak, éreztelek.

Bocsáss meg nekem!

Vétkem a Világegyetemben

a legnagyobb.

Büntetésem hasonló.

Elsőnek mennék vissza Tehozzád
és mindenki után én az utolsó vagyok, leszek.

Mégis megköszönöm neked Uram
hogy az embereknek így, de mégiscsak
segíthetek.

Üdvözülésre teremtett az ember

Mindenki arra teremtett, hogy szeretetben
élést tartsa legjobbnak a maga és mások
számára.

Aki ez ellen cselekszik, természetellenesen cselekszik.

Ha tudatosan teszi ezt, akkor tudja, hogy nem
azt teszi, amit a legjobbnak tart.

A szeretetben élés fontosságát és mindenekfelettségét tegyék hitvallásuk alapjául a
felekezetek.

Ez esetben az üdvösség biztosítása = a vallásossággal.
A vallásosság és a szeretetben élés egy gyékényen áruljon.
Ekkor jön létre eredményében az Egy, a szeretet, az Isten.

Szt. János Evangéliuma (17,22):
„És én az a dicsőséget,
amelyet nékem adtál,
ő nékik adtam,
hogy egyek legyenek,
miképpen mi is egy vagyunk.”

Meditáció a tisztulásról

Tisztítsd magad, lelkedet

Jézus tanításaiban

Jézus útján járva szeress:

feltétel nélkül, elfogadással,

ítélkezés nélkül.

A Szent Lélek ereje és kegyelme

a tisztátalanra ritkán,

de a tisztára mindig rászáll.

Élj tisztán!

És ekkor kérheted kegyelmeit,

hogy mindig mindenkit

köszönthess lelked fényével,

tudatod, gondolatod tisztaságával,

szavaid igazával,

meleg szíved szeretetével,

az életutaddal.

Mi a szeretet

Mi is a szeretet, tudom? nem tudom? lehet hogy értem? nem értem! Naponta, óránként percenként találkozunk ezzel a gondolattal. Szeretnék szeretni, de nem tudok. Mi a szeretet? Hogy kell szeretni? Én nagyon szeretem. Én mindenkit szeretek! Csak – De. – Talán. – Lehet. Ugye, hogy nem tudsz szeretni...!?

SZabad akarat. (teremtéskor szabad akarattal lettél megáldva, mint Istenből kivált szikra)

Elfogadás. (ha szabad akarattal vagy megáldva, mint mindenki, egyet tehetsz: el kell fogadnod)

Rend. (ha az előzők működnek – benned – ekkor alakul ki a rend)

Egység. (a hármasságot követi az egység)

Teremtő. (a négyesség teremtő erőt hoz számodra)

Eggyéválás. (beléphetsz az egybe, melyet követi a)

Teljesség. (itt vagy Istennél, a szikra megérkezett)

Istentől lettél. Istenné lettél, mert Isten maga a szeretet. Testvérem! Tudsz szeretni?

Reményik Sándor:

Ne ítélj

Istenem, add, hogy ne ítéljek –
Mít tudom én, honnan ered,
Micsoda mélységből a vétek,
Az enyém és a másoké,
Az egyesé, a népeké.
Istenem, add, hogy ne ítéljek.

Istenem, add, hogy ne bíráljak:
Erényt hibát és tévedést
Egy óriási összhangnak lássak –
A dolgok olyan bonyolultak
És végül mégis mindenk
Elhalkulnak és kisimulnak
És lábaidhoz együtt hullnak.
Mi olyan együgyűen ítélünk
S a dolgok olyan bonyolultak.

Istenem, add, hogy mind halkabb legyek –
Versben, s mindennapi beszédben
Csak a szükségeset beszéljem.
De akkor szómban súly legyen s erő
S mégis egyre inkább simogatás:
Ezer kardos szónál többet tevő.
S végül ne legyek más
 mint egy szelíd igen vagy nem,
De egyre inkább csak igen.
Mindenre ámen és igen.
Szelíd lepke, mely a szívek kelyhére ül.
Ámen. Igen. És a gonosztól van
Minden azonfelül.

Én vagyok az út, az igazság és az élet;
Senki sem mehet az Atyához, hanemha
én általam (Ján.14,6)

Én vagyok a feltámadás és az élet:
aki hisz én bennem, ha meghal is, él;
És aki csak él és hisz én bennem,
soha meg nem hal. (Ján.11.25,26)

Mert úgy szerette Isten e világot,
hogy az ő egyszülött Fiát adta
hogy valaki hiszen ő benne, el ne
vesszen, hanem örök élete legyen. (Ján.3,16)

Jézus, a király

Uram, tégy engem a te békéd eszközévé, hogy
ahol gyűlölet van, oda szeretetet vigyek,
ahol sérelem van, oda megbocsájtást,
ahol széthúzás, oda egyetértést,
ahol tévedés, oda igazságot,
ahol kétség, oda hitet,
ahol kétségbeesés, oda reményt,
ahol sötétség, oda világosságot,
ahol szomorúság, oda örömet.

Hogy ne vigaszt keressenek, hanem vigasztaljak,
hogy ne megértést keressenek, hanem másokat értsek meg,
hogy ne engem szeressenek, hanem szeretetet nyújtsak.

Mert amikor adunk, akkor kapunk,
mikor megbocsájtunk, nyerünk bocsánatot,
mikor meghalunk, születünk meg az örök életre.
Ámen.

Assisi Szent Ferenc: A Nap Fivérének imája

KérjeteK és megadatik

(Luk. 11.9)

Élj a szentségekkel

Kérd a Szent Lélektől

a tisztánlátás, a bensőséges lényeglátás, a bölcsesség, a jó és rossz szellemek megkülönböztetése, a gyógyítás, az ékesszólás, a nyelveken való beszélés, a lelkekre hatás, a tiszta gondolkodás, a tudatnyitás, tanulékonyság, az ima, testnek a lélek igájába hajtása, a határozottság, állhatatosság, bátorság, a bizalom, a benső szabadság, őszinteség, hűség, józanság és erő, vidámság, öröm, béke,

a hit remény és a tevékeny szeretet

kegyelmeit.

Mindenkihez!

(Gyümölcsöd)

Krisztus tanításaiban
életed kresztusi szeretet útján
haladván
Tisztítsd templomodban (tested)
elsősorban lelked útját,
erős hitben reményben
igaz szeretetben rendületlen!
Mert a Szent Lélek ereje
az üzenetet tisztán váróra száll,
és a legtisztábbra leginkább.
A nagy Szüánon
mindenki nyertes legyen ám
az örök Atyánál.

Meditáció az életemről

Hátrahagyom eddigi életemet.
Meváltozom. Hiszem és akarom, elképzelem,
tudom, hogy hogyan teszem.
Épp itt az ideje.
Hívtalak Atyám és azonnal a segítségemre jöttél.
Nem is akárhogy, a teljességeddel.
Köszönöm mérhetetlen kegyelmedet, hogy a Te
fényedben, vonzásodban, közelségedben, szeretetedben
egyszer bűnbánatot tarthattam.
Azóta itt ugyanezt teszem.
Atyám, bocsásd meg eddigi életemet,
vétkeimet, bűneimet.
Ellenségeim már nincsenek, mindenkinek
megbocsátottam.
Akiket megbántottam, azoktól rég
bocsánatot kértem.
Csak szeretek, elfogadok.
Előbb-utóbb szeretnek, elfogadnak.

Elindultam a cselekvő szeretet
útján és ebben növekedem.
Szemléletemet átalakítom.
Kiüresítem magam,
hogy Szent Lelkeddel feltöltekezhessenek.
Istenért teszem azt, amit teszek.
Hogy legyen meg a Te akaratod bennem,
mely az idők kezdete előtt létezett
és most hosszú út után visszajutva
Tehozzád
Minden beteljesedjen
örök szeretetedben.

Gyógyító

A gyógyítás eszköz, a cél Isten

Mikor már kigyóntál
az anyagból
és tudatod dialektikájából,
legyőzöd elméd és felismered
az Atyaisten teremtő szeretetét,
és mikor a Szent Szellem (Lélek) gyógyító
legfinomabban rezgő erejét
veszed
érte esdekelve,
egyik kezed az égre emeled,
miközben másik kezed a pénz után
remeg,
Ember,!
már megint nem tudod mit
cselekedel.

Gyógyítás

Megajándékozás Isten Igéjével, szeretetével!

Köszönöm Önnek, hogy a
Teremtő szeretetével
meggyógyíthattam.

Légy Tanító!

Szeretetre tanítani

Hogy ki vagyok?
nem érdekes.
A végtelen időkben
jövök, megyek.
Tanítok mindenféle.
Csak egy a lényeg;
amit gondolok, amit mondok, az
szívem szeretetében szülessen,
és az
igaz,
tisztá
legyen,
és eszerint cselekedjek.

Simone Weil

(1909-1943)

Kell, hogy egy ideig meg tudjunk lenni természetes vagy természetfeletti viszonzás nélkül.

Jegyzetfüzet II. – Elfogadni az ürességet

Az ember csak egy villámcsapásnyi időre képes kiszabadulni a világ törvényei alól. A megállás pillanatai ezek, a szemlélődésé, a tiszta megvilágosodásé, a lelki ürességé, az erkölcsi üresség elfogadásáé. Ezekben a pillanatokban vagyunk fogékonyak a természetfölöttire.

Aki egy percre vállalja az ürességet, vagy kap természetfölötti kenyeret, vagy elbukik. Félelmetes kockázat, de bele kell menni, bár egy percnyi teljes reménytelenséget jelent. De futni nem kell utána.

Jegyzetfüzet II. – Elfogadni az ürességet

Elszakítani vágyakozásunkat minden jótól és várni. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy az ilyen várákozás beteljesül.

Jegyzetfüzet II. – Elszakadás

Szeretni Istent akár Trója és Karthágó pusztulásán át is, vigasztalás nélkül. A szeretet nem vigasz. Világosság.

Jegyzetfüzet II. – Elszakadás

A múlt és a jövő elnyomja a szerencsétlenség üdvös hatásait, mert korlátlan teret ad a képzeletnek, hogy felszökjön a magasba. Ezért a lemondások legfontosabbika a múlt-ról és a jövőről való lemondás.

Jegyzetfüzet II. – Lemondani az időről

Semmit sem birtokolunk a világon – mivel a véletlen bármit elragadhat tőlünk –, hacsak azt a képességet nem, hogy így szólhatunk: én. Ezt kell odaadni Istennek, azaz

kioltani. Egyetlen más szabad cselekedet sincs a hatalmunkban, csak ez az egy: az én eltörlése.

Jegyzetfüzet II. – Az én

A bűn azt mondja bennem: „én”.

Én vagyok minden. De ez az „én”, ez Isten. Nem pedig én.

A rossz különböztet, megakadályozza, hogy Isten megfeleljen a mindennek.

Nyomorúságom következtében vagyok én én.

A világ nyomorúsága teszi, hogy bizonyos értelemben Isten: én (azaz személy).

Jegyzetfüzet II. – Az én

Isten, akiben semmi más nincs csak szeretet, nem teremtett mást, csak szeretetet.

Jegyzetfüzet II. – Elállni az útból

Az idő valójában nem létezik (legfeljebb a jelen mint határvonal), mégis alá vagyunk vetve neki. Ez a sorsunk. Annak vagyunk alávetve, ami nem létezik.

Jegyzetfüzet II. – Tévhitek

Az a lélek, amely fejével fölé emelkedik még az égnek is, a léttel táplálkozik. Az, amely alatta marad, vélekedéssel táplálkozik.

Jegyzetfüzet II. – Tévhitek

Lényegbevágó különbség van a misztikus között, aki Isten felé fordítja szerelmi vágyra való hajlamát, melynek fiziológiai alapja a szexuális energia, és aközött a hamis misztikus utánczó között, aki ráhagyva erre a hajlamra természetes tájékozódását, és képzeletbeli tárggyal látva el, erre a tárgyra, mintegy címkéül ráírja Isten nevét. Nehéz megkülönböztetni egymástól ezt a két műveletet, melyek közül a második alábbvaló még a kicsapongásnál is, nehéz, de nem lehetetlen.

Jegyzetfüzet II. – Tévhitek

Az Isten iránti szeretet akkor tiszta, ha az öröm és a szenvedés egyenlő hálára indít.

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

A boldog ember szeretete olyan, hogy osztozni akar annak a boldogtalannak a szenvedésében, akit szeret.

A boldogtalan szeretete olyan, hogy már az is örömmel tölti el, ha a szeretett lényt örömben tudja, anélkül, hogy részesülne ebben az örömben, vagy akár óhajtana részesülni benne.

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

A kardnak akár markolatával, akár hegyével érintkezünk, egyformán beszenneyez. Azt, aki szeret, a fém hidege nem fosztja meg szerelmétől, de elhiteti vele, hogy Isten magára hagyta. A természetfölötti szeretetnek semmi köze sincs az erőszakhoz, de nem is védi meg a lelket a pusztítás, a kardvágás hidegétől. Csakis a földi ragaszkodás nyújthat oltalmat a vas hidege ellen, ha elegendő energia van benne. A páncél is fémből készül, éppúgy, mint a kard. Aki tisztán szeret, annak az ölés megdermeszti a lelkét, akár tettes, akár áldozat; ugyanúgy minden, ami erőszak, még ha nem oltja is

ki senki életét. Ha valaki olyan szeretetre vágyik, amely lelkét sebezhetetlenné teszi, akkor mást szeressen, ne Istent.

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

Az emberi lények közül csak azoknak a létét ismerjük el teljesen, akiket szeretünk.

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

Hit más embereknek mint *olyanoknak* a létezésében: ez a szeretet.

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

Tisztán szeretni csak úgy lehet, hogy beleegyezünk a távolságba, hogy imádjuk a távolságot magunk és szeretetünk tárgya között.

Jegyzetfüzet II. Szeretet

...a szűzi szeretet különleges értéke. Minden kéjvágy a jövőre, a képzelgésekre épít. Pedig, ha csak azt kívánjuk, hogy egy lény létezzen, az létezik: mit is kívánhatnánk még?

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

Aki szereti egy nő lelkét, az nem saját élvezetének eszközlőjeként gondol erre a nőre.

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

Hibát követ el, aki arra vágyik, hogy megértsék, mielőtt még megfejtette volna önmagát a saját szemében. Nem más ez, mint örömmel hajszolása a barátságban. Még inkább megront, mint a szerelem. Eladnád lelkedet a barátságért.

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

Ne engedd meg semmilyen vonzalomnak, hogy börtönbe zárjon. Óvd magányodat.

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

Ugyanaz a szó (ha például egy férfi szól feleségéhez: szeretlek) közönséges és fel-emelő is lehet aszerint, hogyan ejtik ki. Ez pedig annak a lelki rétegnek a mélységétől függ, amelyből fölfakadt a szó: az akarat itt tehetetlen. És valamilyen csodálatos összhang révén ugyanezt a lelki réteget érinti meg abban, aki hallgatja. Vagyis, aki hallja a szót, fölismerheti, mit ér, ha ugyan van hozzá érzéke.

Jegyzetfüzet II. – Szeretet

Teljesen mozdulatlanak kell lenni.

A mozdulatlanság nem azt jelenti, hogy óvakodnunk kell a cselekvéstől. Szellemi mozdulatlanságról van szó, nem fizikairól. Csakhogy nem saját akaratunk szerint kell cselekednünk, ahogyan a cselekvéstől való távolmaradásnak sem akaratból kell erednie. Először is azt kell megtennünk, amire pontos kötelezettség kényszerít minket, aztán amiről valóban úgy gondoljuk, hogy Isten parancsolja. Végül azt, amit természetes hajlam sugall, feltéve, hogy nem valami méltatlan dologról van szó. A cselekvések birodalmában akaratunkkal csak a pontos kötelezettségek teljesítésén szabad fáradoznunk. A hajlamból eredő cselekedetek nyilván nem igényelnek erőfeszítést. Ami az Isten iránti engedelmesség cselekedeteit illeti, ott passzívak vagyunk.

Rendszertelen elmélgedések az istenszeretetről

Aki elnyeri, ám tovább adja az elátkozottságot, nem hagyja szívébe hatolni. Nem érzi át. Akit megszáll, aki magára veszi, annak szívébe hatol. Átkozottá lesz. Tisztának kell lennünk ahhoz, hogy átkozottá legyünk.

Csak az öröm teljessége tehet valakit annyira tisztává, hogy átkozottá lehessen.

A váltakozó fájdalom és öröm olyannyira megtisztít egy lényt, amíg csak elég tiszta nem lesz ahhoz, hogy átkozottá lehessen, s egyszerre birtokolja a fájdalom teljességét, s azon túl az öröm teljességét is.

Amerikai füzetek

Két dolog, mely nem vezethető vissza semmiféle racionalizmusra: az idő és a szépség.

Amerikai füzetek

Az áldozat Istennek szóló adomány, s Istennek adni valamit annyi, mint megsemmisíteni. Tehát helyes, hogy azt gondoljuk, Isten a teremtésben lemondott, s mi rombolva állítjuk vissza az eredeti állapotot.

Amerikai füzetek

Bűnünk az, hogy létezni akarunk, s büntetésünk, hogy azt hisszük: létezzünk. A vezeklés annak akarása, hogy ne létezzünk többé; üdvösségünk pedig abban rejlik, hogy látjuk nem is létezzünk...A pokol annak a felismerésnek az elutasítása, hogy nem létezzünk.

Amerikai füzetek

A fizikai fájdalom használata. Amikor bármilyen fájdalomban csaknem az egész lélek ezt kiáltja legbelül: „Legyen már vége, nem bírom tovább!”, a lélek egy részének, még ha csak végtelenül kis részének is, de azt kell mondania: „Elfogadom, hogy az idők végezetéig így legyen, ha az isteni bölcsesség ezt akarja”. A lélek így kettéhasad. Mert a lélek érző része nem tudja – legalábbis bizonyos pillanatokban – elfogadni a fájdalmat. A lélek kettéosztódása csak újabb kín, a kettéhasadást kiváltó fizikai fájdalomnál is élesebb szellemi fájdalom. Ugyanígy használhatjuk az éhséget, a fáradtságot, a félelmet, s mindazt, ami a lélek érző részét kiáltásra kényszeríti: „Nem bírom tovább! Legyen már vége!”. Valaminek ezt kell válaszolnia: „Elfogadom, hogy

csak halálomkor érjen véget, vagy még akkor se, s örökre tartson”. Akkor a lelket egy kétélű kard kettéosztja.

Amerikai füzetek

Nem a kollektivitást kell meggyőzni arról, hogy tiszteletben kell tartani a személyiséget (a kollektivitás nem létezik).

A személyt kell meggyőzni arról, hogy ne a kollektivitásba meneküljön, hanem a személytelent érlelje önmagában.

Londoni töredékek

A pénznek veszítenie kell értékéből. Tisztelete nemcsak azt teszi lehetetlenné, hogy a lelkek táplálékra leljenek, de azt is, hogy kiéhezetségükben megismerjék saját éhségüket; mivel nagyon is könnyű a pénz hiányából levezetni a szenvedést. Következésképpen azt is lehetetlenné teszi, hogy az emberek felismerjék saját kötelezettségeiket. A pénz csaknem teljesen eltörölte a kötelesség érzését, helyébe egyedüli erényként a magánélet pénzügyeiben tanúsított tisztességet helyezte.

Londoni töredékek

A magvető parabolája (Lk 8,5). Az első kategóriába azok tartoznak, akik megtagadják a lélek önálló belegyezését. A negyedikbe a választottak.

A termőföldben van valamennyi táplálék a növények számára. HA nagy részét fölémészti a tövis, a gabona táplálék hiányában nem tud felnőni. Ugyanígy az olyan lelkekben, akiknek energiáját jórészt a földi dolgok emészti fel, az örökkévaló rész nem jut hozzá a növekedéséhez nélkülözhetetlen energiához.

Rögtön ezután látjuk a harmadik kategóriából a negyedikbe vezető út lehetőségét. A föld termővé tétele, a tövis kiszagatása ez. Másképpen szólva az elszakadás művelete, melynek metódusát alaposan tanulmányozták a misztikusok. Mindez világos és ismert.

De mi van a második kategóriával?

A kövel. Rajta nem nőnek tövis. Olyan lelkek ők, akik nem vesznek el a földi világ dolgaiban, csakhogy olyan energiájuk sincs, amit Isten szolgálatába állíthatnának, következésképpen terméketlenek maradnak.

Pontosan erről van szó az én esetemben.

Azt hihetnénk, hogy vannak olyan lelkek, akiket természetük hiányossága távolít el helyrehozhatatlanul Isten szolgálatától. Én is közéjük tartozom.

Ez valóban helyrehozhatatlan?

Van arra mód, hogy gabona nőjön a kövön?

Egyedüli módja, ha a gabonaszem egy kő mélyedésébe esett, hogy vizet töltünk belé, s mindig újra megtöltjük, ahogy a víz párolog.

Tehát amennyire csak kötelezettségeink elhanyagolása nélkül lehetséges, az evilági hatások alá kell helyeznünk magunkat azért, hogy az onnan nyert energiát a szív titkos mélyén lakozó isteni mag táplálására fordítsuk.

Ösztönszerűen valami ilyesmit tettem idáig.

Mindez a végtelen hála köteletségét rejtí magában, ha a hatások emberektől erednek.

Ezt a módszert talán át lehetne adni a hozzám hasonló szerencsétleneknek?

Szerencsére léteznek másmilyen lelkek is, akik valódi termőföldhöz hasonlatosak. Nagyon kell ebben reménykednünk. Mert nagyon fájdalmas végsőkéig tartó szorongásban óráról órára biztosítani a mag folytonos növekedését, amikor növekedése mindig veszélyben van, mindig csaknem lehetetlen. Mindvégig fennáll annak a veszélye, hogy a szár elszárad, ha néhány óráig nem kap vizet.

Az elszakadás kötelezettsége itt csak még kötelezőbb érvényű, mint azoknál a lelkeknél, akiknél van termőföld. Mert ha ebből a kevés, állandóan megújításra szoruló nedvességből csak néhány csepp is a gazoknak jut, a gabona kiszáradása elkerülhetetlen.

A földi dolgokból kell energiát meríteni, de egyetlen cseppjét sem szabad földi dolgok szolgálatába állítani.

A szó legszorosabb értelmében: a tökéletes tisztaság vagy a halál.

Úgy tűnik egy ilyen lélek számára a tökéletesség elérhetetlen, hacsak nem a halál pillanatában.

Micsoda öröm tudni, hogy nem minden ember számára ezek a lelki jó általános érvényű tételei! Mert ha mindig ilyen fájdalmas módon lenne megszerezhető, csak önmagunk ellenére kívánhatnánk szeretteinket.

Londoni feljegyzések

Hiszek Istenben, a Szentháromságban, a Megtestesülésben, a Megváltásban, az Oltárszentségben, az Evangélium tanításában.

Hiszek, ami nem azt jelenti, hogy elfogadom mindazt, amit az egyház mond ezekről a kérdésekről, hogy azután úgy állítsam, ahogyan tapasztalati tényeket vagy geometriai tételeket állítunk; hanem szeretettel ragaszkodom a tökéletes, megragadhatatlan igazsághoz, amely ezekben a misztériumokban rejlik, s próbálom megnyitni előtte a lelkem, hogy átjárhasson a fény.

Nem ismerem el az egyház semmiféle jogát arra vonatkozólag, hogy korlátozza az értelem működését vagy a szeretet sugallatait a gondolkodás terén.

Elismerem azt a küldetését, hogy a szent szövegek őrzőjeként és a szentségek letéteményeseként néhány kérdésben határozatokat hozzon, de pusztán jelzésképpen a hívek számára.

Nem ismerem el azt a jogát, hogy szabályként írjon elő olyan magyarázatokat, amelyekkel igazság gyanánt körülbástyázza a hit misztériumait; még kevésbé azt a jogát, hogy elfogadtatásukért félelmet ébresszen, fenyegetéssel éljen a szentségektől való megfosztás hatalmát gyakorolva.

Számomra a gondolkodás folyamatában fellépő látszólagos vagy valós ellentét az egyház tanításaival szemben csak arra ad okot, hogy hosszasan függőben hagyjam elgondolásomat, hogy a lehető legjobban elmélyítsem a vizsgálatot, a figyelmet és a kételkedést, mielőtt bármit is állítani mernék. De pusztán csak ennyi.

Utolsó írás

...semmi sem táplálhat gőgöt egy olyan helyzetben, amikor a nem hívők szemében patológikus eset vagyok, mert abszurd dogmákat fogadok el anélkül, hogy társadalmi kényszerrel tudnék mentegetőzni; a katolikusoknál pedig kissé leereszkedő, védelmező jóindulatot keltek: a megérkezettek jóindulatát a még úton lévő iránt.

Utolsó írás

Egyébként papokat kérdezgetve lehetetlen megtudni, mi is tartozik, s mi nem a „szigorúan vett hit”-hez.

Utolsó írás

Az igazság oly szép és egyedülálló szava magában rejti a francia jelmondat három szavának teljes jelentését. A szabadság a beleegyezésre való reális lehetőség. Az embereknek csak erre vonatkoztatva van szükségük egyenlőségre. A testvériség szelleme pedig azt jelenti, hogy mindenkinek kívánjuk.

Az Igazságért harcolunk?

A beleegyezést nem lehet adni-venni. Következésképpen akármilyenek legyenek is egy társadalomban a politikai intézmények, ahol a pénzügyek uralják a társadalmi élet túlnyomó részét, ott nem lehet szabadság.

Ahogy az elnyomás is egyenértékű az erőszakkal, úgy a pénz uralma a munka felett, ha már a pénz válik a munka mozgatórugójává, magához a prostitúcióhoz hasonlatos.

Az Igazságért harcolunk?

Nem könnyű az igazságért harcolni. Nem elég kiválasztani azt a tábort, ahol a legkisebb az igazságtalanság, majd csatlakozni, s fegyvert fogva kiállni az ellenség fegyverei elé. Ez biztosan nagyon szép dolog, szavakkal ki sem fejezhető. Csakhogy a túlsó oldalon is ugyanezt teszik.

Az Igazságért harcolunk?

DHAMMAPADA

A TÖRVÉNY ÚTJA

Buddha tanításai

* * *

I. Az ellentétek

1. Ami ma vagy, tegnapi gondolataidból ered, és amit most gondolsz, holnapi életedet formálja. Életünk az elménk teremtménye. Ha az ember tisztátalan elmével szól vagy cselekszik, a szenvedés úgy követi, mint a kocsiba fogott igazállatot a kerék.

2. Ami ma vagy, tegnapi gondolataidból ered, és amit most gondolsz, holnapi életedet formálja. Életünk az elménk teremtménye. Ha az ember tiszta elmével szól vagy cselekszik, az öröm úgy követi, mint saját árnyéka.
3. „Mebántottak, megsértettek, legyőztek, kifosztottak.” Aki így gondolkodik, nem szabadul meg a gyűlölettől.
4. „Mebántottak, megsértettek, legyőztek, kifosztottak.” Aki nem így gondolkodik, megszabadul a gyűlölettől.
5. Mert a gyűlöletet nem a gyűlölet győzi le, hanem a szeretet. Ez örök törvény.
6. Sokan nem tudják, hogy azért vagyunk a világon, hogy összhangban éljünk. Akik megértik ezt, nem harcolnak többé.
7. Aki a gyönyörökért él, kinek lelke nem ismeri az összhangot, s még étkezésére sem fordít gondot, aki állhatatlan, és nincs erényekkel felvértezve, azt Mára és az önző szeszélyek hajtják, mint ahogy a gyenge fát tépázza a szél.
8. De aki nem a gyönyörökért él, kinek lelke összhangra talált, aki mértéket tart mind az evésben, mind a böjtben, aki erényes, és hite is erős, azt nem érheti kísértés, ahogy a sziklát sem rendítheti meg a szél.

9. Aki tisztátalan lélekkel ölti magára a szerzetesek sárga köntösét, belső összhang és az igazság ismerete nélkül, az méltatlan a szent ruhára.
10. De aki bűnöktől mentes, s lelke megingathatatlan az erényben, ismeri a belső összhangot és igazságot, az méltó a szent ruhára.
11. Akik azt hiszik, hogy a valótlan létezik, s hogy a Valóság nincs, sohasem érik el az Igazságot, mert elvesznek a téves gondolkodás útján.
12. De akik tudják, hogy a Valóság létezik, s hogy a valótlan nincs, elérik az Igazságot, biztosan haladva a helyes gondolkodás útján.
13. Ahogy az esővíz keresztülfolyik a rosszul fedett tetőn, úgy hatolnak át a szenvedélyek a vigyázatlan elmén.
14. De ahogy az esővíz nem folyik át a jól fedett tetőn, a szenvedélyek sem hatolnak át a gondosan vigyázott elmén.
15. Van, aki szenved ezen a világon, és szenved a túlvilágon is. Mindkét világban szenved, aki rosszat tesz. Szennved először, és keservesen szenved másodszor is, amikor szembesül a rosszal, amit tett.

16. Van, aki boldog ezen a világon, és boldog a túlvilágon is. Mindkét világban boldog, aki jót tesz. Örül először, és boldogan örvend másodszor is, amikor szembesül a jóval, amit tett.
17. Van, aki szomorú ezen a világon, és szomorú a túlvilágon is. Mindkét világban szomorú, aki rosszat tesz. Bánkódik először: „Rosszat tettem”, és még jobban bánkódik másodszor, a szomorúság útján.
18. Van aki örvend ebben a világban, és örvend a túlvilágon is. Mindkét világban örvend, aki jót tesz. Örvend először: „Jót tettem”, és még jobban örvend másodszor, a boldogság útján.
19. Aki bőven ontja a szent ígéket, de nem cselekszik azok szerint, az ostobán megfosztja magát a szent élettől. Olyan ő mint a tehénpásztor, aki a gazdajóságát számlálja.
20. Ha viszont valaki, bár szüksézáván él a szent ígékekkel, de megcselekszi azokat, szenvedélyektől, gyűlöletől és önámítástól mentesen, helyes belátással és szabad elmével, nem kíváncozva soha semmiért, annak élete maga a szentség.

II. Az éberség

21. Az éberség a halhatatlanság útja, a figyelmetlenség a halál útja. Akik nyitott szemmel élnek, sohasem halnak meg, akik figyelmetlenek, már most olyanok, mint a holtak.
22. Akik ezt az igazságot tiszta elmével megértik, akik bölcsek és örökké figyelnek, megismerik az éberség örömét, a Nagyok útjának örömét.
23. És azok, akik emelkedett gondolatokkal és elmélyült figyelemmel, örökké tartó erővel haladnak az úton, végül elérik a Nirvánát, a legfőbb békét és múlhatatlan örömet.
24. Aki fejlődik a hitben, aki sohasem felejt el legfőbb célját, akinek cselekedetei tiszták, s aki gondosan ügyel cselekedeteire, aki önuralomban tökéletesedik, és aki mindig, örökké éber, az megdicsőül.
25. Fejlődve a hitben és éberségben, önuralmat gyakorolva és belső összhangot teremtve, a bölcs szigetet épít lelkének, melyet nem érhetnek el az áradások.
26. A bolondok és tudatlanok nem törődnek semmivel, nem ismerik az éberséget. De aki az éberség birtokába jutott, legnagyobb kincsének tartja azt.

27. Soha ne engedj a figyelmetlenségnek. Soha ne süllyedj az olcsó örömök, az érzéki szenvedélyek mocsarába. Aki éber marad, és elmélyült figyelemmel szemléli a világot, az végül a legtökéletesebb örömhöz jut.
28. A bölcs, aki éberségével legyőzi az esztelenséget, olyan, mint aki megszabadulva a földi terhektől felmegy a bölcsesség palotájába, s annak erkélyéről tekint le a földi kínoktól szenvedőkre, sőt mint a bölcs remete, aki a szent hegy csúcsáról nézi a távoli síkságon küszködő tudatlanokat.
29. Éberen a figyelmetlenek között, virrasztón az alvók között, a bölcs ember, mint egy gyors versenyló, rója köreit, elhagyva a lassúkat.
30. Indra az ébersége révén vált az istenek urává. Így maguk az istenek is becsülik az ébert, és megvetik az esztelent.
31. A szerzetes, aki az éberség örömét élvezi, és tartózkodik a világ esztelenségétől, úgy megy útján, mint a futótűz, felperzselve a kisebb és nagyobb akadályokat.
32. A szerzetes, aki az éberség örömét élvezi, és tartózkodik a világ esztelenségétől, soha nem veszíthet dicsőségéből, és közeledik a Nirvána felé.

III. Az elme

33. Az elme szeszélyes és nyughatatlan, nehéz vigyázni és visszafogni. A bölcs ember úgy összpontosítsa elméjét, mint ahogy a nyílkészítő egyenesíti a nyílvesszőt.
34. Mint a partra vetett hal, melyet kivettek vízi otthonából, úgy szomjazik az elme, és küzd, hogy megszabaduljon a halál hatalmától.
35. Az elme állhatatlan és csapongó, kedve szerint bárhová elillan a káprázatot követve. Valóban nehéz visszafogni. De mégis jó irányítani. Az önmagán uralkodó elme nagy örömök forrása.
36. Láthatatlan és megfoghatatlan az elme. Kedve szerint bárhová elillan a káprázatot követve. Mégis, a bölcs őrizze jól, mert a jól őrzött elme nagy örömök forrása.
37. Az elme messzire kóborolhat testetlenül, felöltve a tudat rejtélyes köntösét. Csak az szabadul meg a halál kötelékétől, akinek elméje összhangot talált.
38. Kinek elméje állhatatlan, aki nem látja az igazság útját, kinek hite és békéje ingatag, soha nem ismeri meg a bölcsesség teljességét.

39. De kinek elméje nyugodt önuralommal szabadult fel a vágyak iránti sóvárgástól, aki felülemelkedett jón és rosszon, az felébredt, és nem ismer félelmet.
40. Felismerve hogy tested törekeny, akár egy korsó, erősítsd meg elméd, mint egy várat, és vívd meg a döntő harcot Máraival, és minden gonosz kísértéssel. A győzelem után őrizd jól hódításodat, és mindig, mindig figyelj.
41. Mert hamarosan – mily szomorú – ez a test élettelenül hever majd a földre hajtva, akár egy rossz gerenda.
42. Az ellenség megsértheti az ellenséget, és a gyűlölettel telt megsebezheti a másikat, de az emberen saját elméje, ha elszabadul, még súlyosabb sebet ejthet.
43. Az apa, anya vagy rokon sok jót tehet az emberrel, de nagyobb jót tehet saját, helyesen irányított elméje.

IV. A lét virágai

44. Ki hódítja meg e világot, s az istenek világát, és Jama világát, a halált és fájdalmat? Ki találja meg a Dhammapadát, a Tökéletesség tiszta útját, mint ahogy a virágot kereső ember a legszebb virágot találja meg?
45. A bölcs tanítvány hódítja meg e világot, s az istenek világát, és Jama világát, a halált és fájdalmat. Ő találja meg a Dhammapadát, a Tökéletesség tiszta útját, úgy ahogy a virágot kereső ember a legszebb virágot találja meg.
46. Aki tudja, hogy teste a hullám tajtéka, a délibáb árnyéka, az eltöri Mára éles nyilait, melyeket az érzéki szenvedélyek rózsái rejtenek, azt nem látja meg a Halál Királya, az továbbmegy és követi az utat.
47. De a halál elragadja azt, aki az érzéki szenvedélyek rózsáit szedi, ahogy a szökőár elönti az alvó falut, s továbbzúdul a maga útján.
48. És a halál, amely mindennek véget vet, végez azzal, aki vágyai nyomán az érzéki szenvedély rózsáit szedi.
49. Ahogy a méh a virág lényegét gyűjti, s továbbröpül anélkül, hogy elvenne annak szépségéből és illatából, úgy vándoroljon a bölcs ebben az életben.

50. Ne gondolkodj mások hibáin, mit tettek és mit nem tettek. Gondolkodj inkább saját bűneiden, mit tettél és mit nem tettél.
51. Mint a virág, ami szépen virít és szép a színe, de nincs illata, olyan a meddő szó, annak a szava, aki beszél, de nem úgy cselekszik.
52. És mint egy pompás virág, aminek szép a színe és kellemes az illata, olyanok a termékeny szavak, annak a szavai, aki beszél, és aszerint cselekszik.
53. Miként egy virághalomból is sokféle füzér és koszorú fonható, a halandó ember is sokféle jót tehet életében.
54. A virág illata nem szállhat a széllel szemben, még a szantálfáé, az oleanderé vagy a jázminé sem. De a jótett ereje a széllel szemben is eljut a világ végéig.
55. Érezzük a szantál, az oleander, a kék lótosz és a jázmin édességét, de túl a virágok édességén, az erény édessége sokkal nemesebb.
56. Nem száll messzire a virágok illata, még az oleanderé és a szantálfáé sem. De a jótett ereje az egekig elér, és maguk az istenek élvezik annak édességét.
57. Nem állhat Mára, a halál azok útjába, akik erényesek, éberek, s akiket megvilágosult szellemük szabaddá tett.

58-59. Ahogy az útszélre vetett szemét közül kinő a lótosz, és édes illatú virágot hoz a lélek öröme, ugyanúgy ragyog fel a vak tömegben a Buddhát követő tanítvány bölcsességének tiszta fénye, azé, aki valóban felébredt.

V. A bolond

60. Milyen hosszú az éjszaka az örnek, milyen hosszú az út a megfáradottnak, milyen hosszú az életek sorának halálba torkolló vándorlása a bolondnak, aki nem találja az utat!
61. Ha az élet hosszú útján a vándor nem talál magánál jobb vagy legalább magához méltó társat, hadd menjen örömmel, hisz a bolond nem segítheti az útját.
62. „Ezek a fiaim. Ezek a javaim.” Így aggasztja magát a bolond. Még saját magának sem birtokosa, hát még fiainak és javainak!
63. Ha a bolond belátja saját bolondságát, legalább ebben bölcs. De a bolond, aki azt hiszi magáról hogy bölcs, igazán bolond.
64. A bolond nem ismeri meg az igazság útját, még ha egész életét egy bölcs társágában tölti is, miként a kanál sem ismerheti meg a leves ízét.
65. De aki figyel és lát, töltsön bár csak egy pillanatot is a bölccsel, meg fogja ismerni a bölcsesség útját, mint ahogy a nyelv is ismeri az étel ízét.

66. A bolond, aki bölcsnek hiszi magát, egész életében önmaga ellensége. Hibát hibára halmoz, és azok végül keserű gyümölcsöt teremnek.
67. Mert nem helyes az a tett, amelyet megbánunk, s amelynek keserű gyümölcsét könnyek között szüreteljük.
68. De helyes az a tett, amelyet nem bánunk meg, s amelynek édes gyümölcsét örömmel szüreteljük.
69. A bolond édesnek érzi a rossz tettet, míg következménye, a fájdalom el nem érkezik. Ekkor le kell nyelnie a hibák keserű gyümölcsét.
70. A bolond hónapokig böjtölhet, fűszál hegyével kanalizhatja az ételt, de mégsem ér tizenhatodannyit sem, mint a bölcs, aki gondolatait igazsággal táplálja.
71. A hibás tett következménye esetleg nem azonnal jelentkezik, ahogy a friss tej sem azonnal alszik meg; mint a hamu alá temetett parázs, lassan emészti fel a vétkezőt, a bolondot.
72. És ha a bolond netán okoskodik, csak bajt hoz magára. Szétzilálja elméjét, és sorsa még sötétebbre fordul.

73. Mert rögtön megbecsülést és tiszteletet követel, tekintélyt a kolostorokban és a nép hódolatát.
74. „Csak hadd gondolják a gazdálkodók és a remeték is, hogy ezt mind én cselekedtem. Csak hadd kérdezzenek mától engem, hogy mit tegyenek és mit ne.” Ezek a bolond gondolatai, aki felfuvalkodott a becsvágytól és büszkeségtől.
75. De más a földi kincsek útja, és más a Nirvána útja. Buddha követője gondolkodjék ezen, és a közmegbecsülés helyett mindig saját szabadságára törekedjen.

VI. A bölcs

76. Tekints arra az emberre, aki feltárja előtted hibáidat úgy, mintha rejtett kincset tárna fel. Ő a bölcs, aki megmutatja neked az élet veszedelmeit. Kövesd: aki követi, csak jót lát és semmi rosszat.
77. Hadd dorgáljon és hadd tanítson, hadd korlátozza benned a rosszat. A jók szeretni fogják, a rosszak pedig gyűlölni.
78. Ne barátkozz azokkal, akik torzlelkűek; ne keresd a gonoszok társaságát. Barátkozz azokkal, akik nemeslelkűek; keresd a jók társaságát.
79. Aki az Igazság vizét issza, boldogan pihen, elcsöndesült elmével. A bölcs a Dhammában leli örömét, a Nagyok által feltárt igazságban.
80. A csatornaépítő megszabja a víz útját, a nyílkészítő kiegyenesíti a nyilat, az ács formát ad a fának, a bölcs pedig irányítja saját elméjét.
81. Ahogy a sziklát nem rendíti meg a szél, a bölcset sem rendíti meg a dicséret vagy szidalom.

82. Mint a tiszta, nyugodt és mélyvizű tó, olyanná válik a bölcs lelke a Dhamma szavainak hallatán.
83. Az igazak valóban képesek bármikor lerázni a béklyót. A szentek nem pazarolnak egy szót sem vágyakra. Adódhat öröm vagy bánat, a bölcshez nem ér fel egyik sem.
84. Erényes, igaz és bölcs az, aki sem a maga, sem a más érdekében nem vágyódik sok gyerekre, hatalomra vagy gazdagságra, aki saját érdekeit nem helyezi az igazságosság elé.
85. Kevesen kelnek át az idő folyóján, hogy elérjék a Nirvánát. A többség az inenső parton futkos föl- és alá.
86. De azok, akik megismervén a törvényt, követik a törvény útját, elérik a túlpartot, s túljutnak a halál birodalmán.
- 87-88. Elhagyva a sötétség útját, követve a világosság útját, a bölcs váljon meg a családi élettől, és kezdjen szabad életet. Találja meg a legfőbb boldogságot a magányban, melyet oly kevesen kedvelnek, távol a földi javaktól, a vágyaktól, s mindattól, ami az elmét beárnyékolhatná.

89. Mert akinek elméje ismeri a fényhez vezető utakat, aki elszakadt a vágyak kötelékeitől, és örül a kötöttségektől mentes szabadságnak, aki kilépett a szenvedélyek árnyékából, és megtisztulva ragyog a fényben, az már halandó életében a halhatatlan Nirvánát élvez.

VII. A végtelen szabadság

90. Az utazó útjának végére ért. A végtelen szabadság birtokában megszabadult a szenvedéstől, eloldotta a béklyókat, kioltotta az élet izzó lázát.
91. Akinek gondolatai magasan járnak, az mindig tovább igyekszik, és nem elég-szik meg a helybenmaradással, mint a hattyú, aki elhagyja tavát, és a magasba szárnyal, elhagyja otthonát egy magasabb otthon kedvéért.
92. Ki ismerné az útját azoknak, akik az élet igazi kenyerén élnek, akik elutasítanak minden fölöslegeset, akik a szabadság egén szárnyalnak a kezdet nélküli tér-ben? Életüket oly nehéz követni, mint a madarak útját az égen.
93. Ki ismerné a szabadság egén szárnyaló ember láthatatlan útját a kezdet nélküli végtelen térben? Szenvédélyei elcsitultak, az élvezeteknek nincs hatalmuk fö-lötte. Útját oly nehéz követni, mint a madarak röptét az égen.
94. Még az istenek is csodálják azt az embert, aki bölcsen uralja érzékeit, miként a jó kocsihajtó ura lovainak, és mentes a lealacsonyító szenvedélyektől és hiú-ságtól.

95. Nyugodt, mint a mindent eltűrő föld, szilárd, mint a rendíthetetlen oszlop, tiszta, mint az átlátszó vizű tó. Megszabadult a szamszárától, a halálba torkolló életek ismétlődésétől.
96. Az értelem fényénél megtalálta a szabadságot. Gondolata béke, szava béke, munkája béke.
97. Aki megszabadult a tévhitektől, mert látta az örök Nirvánát, leoldotta az alacsonyabb szintű lét kötelékeit, túljutott a kísértéseken, lemondott a vágyokról, ő valóban nagy az emberek között.
98. Ahol szent ember lakik, legyen az bárhol: faluban, erdőben, völgyben vagy hegyen, az a hely az öröm helye.
99. Mert széppé varázsolja a vadont, ami másnak lakhatatlan. Megtalálja az örömet, amit más hiába keres, mert nem nyomasztják vágyak.

VIII. Ezernél többet ér

100. Ezer haszontalan szónál többet ér egyetlen szó, amely nyugalmat ad.
101. Ezer haszontalan sornál többet ér egyetlen sor, amely nyugalmat ad.
102. Ezer haszontalan versnél többet ér egyetlen vers, amely nyugalmat ad.
- 103-105. Ha egy ember ezreket és ezreket tud legyőzni a csatában, míg egy másik le tudja győzni önmagát, bizony a másodiké a nagyobb dicsőség. Mert az önmagunkon aratott győzelem a legnagyobb győzelem, és sem az istenek odafenn, sem a démonok odalenn nem tudják elvenni ezt a dicsőséget.
106. Ha valaki száz éven át havonta ezer áldozatot mutat be, míg másvalaki akár csak egyetlen pillanatra tiszteletet ad egy bölcsnek, aki ura önmagának, az a pillanat többet ér, mint az áldozatbemutatással teli száz év.
107. Ha valaki száz éven át tiszteli a szent tüzet az erdőben, míg másvalaki akár csak egyetlen pillanatra tiszteletet ad egy bölcsnek, aki ura önmagának, az a tiszteletadás többet ér, mint száz év imádság.

108. Bármennyi tiszteletet vagy ajándékot áldozzon is valaki évente az isteneknek, hogy érdemeket szerezzen, nem éri ez töredékét sem az igaz ember tiszteletének.
109. Aki méltóképp tiszteli az erényes és szent embert, négy kincset szerez: hosszú életet, egészséget, hatalmat és boldogságot.
110. Ezer bűnben és elmélyedés nélkül leélt évnél többet ér egyetlen erényesen és elmélyülten töltött nap.
111. Ezer tudatlanul és elmélyedés nélkül leélt évnél többet ér egyetlen bölcsességben és elmélyülten töltött nap.
112. Ezer tétlenségben és gyarlóságban leélt évnél többet ér egyetlen bátorsággal és erős törekvéssel töltött nap.
113. Ezer évnél, mialatt megfeledkezünk minden dolgok keletkezéséről és elmúlásáról, többet ér egyetlen nap, amelyet minden dolgok keletkezésének és elmúlásának tudatában töltünk.
114. Ezer évnél, mialatt saját halhatatlanságunkat nem ismerjük fel, többet ér egyetlen nap, amelyet halhatatlanságunk ismeretében töltünk.

115. Ezer évnél, mialatt nem ismerjük fel a legfőbb utat, többet ér egyetlen nap, amelyet a legfőbb út ismeretében töltünk.

IX. A jó és a rossz

116. Igyekezz, cselekedj jót, tartsd távol az elméd a gonosztól. Ha az ember túl lassú a jócselekedetben, elméje a gonoszban keres szórakozást.
117. Aki hibát követ el, ne ismétlje újra és újra. Ne találjon örömet a bűnben. A rossz tettek felhalmozódnak és fájdalmat okoznak.
118. Aki jót tesz, ismétlje újra és újra. Találjon örömet a jócselekedetben. A jó tettek felhalmozódnak és örömet adnak.
119. Az ember örömét lelheti a gonoszban, de csak addig, míg gonoszsága gyümölcsöt nem terem. Amikor a gonoszság gyümölcse beérik, az ember meglátja benne a gonoszt.
120. Az ember fájdalmasnak találhatja a jót, de csak addig, míg jósága gyümölcsöt nem terem. Amikor a jóság gyümölcse beérik, az ember meglátja benne a jót.
121. Ne vedd semmibe még a kis bűnt sem, mondván: „Ez nem számíthat”. A vízcseppek előbb-utóbb megtöltik a kancsót is. Ugyanígy az ostoba embert eltölti a gonosz, bár apránként gyűlik benne.

122. Ne vedd semmibe még a kis jótettet sem, mondván: „Ez nem számíthat”. A vízcseppek előbb-utóbb megtöltik a kancsót is. Ugyanígy a bölcs embert eltölti a jó, bár apránként gyűlik benne.
123. Úgy kerülje az ember a gonoszság veszélyeit, mint a kereskedő, aki nagy kincset visz, de kevés fegyveres kíséri: elkerüli az út veszélyeit, vagy mint az életére vigyázó ember: elkerüli, hogy mérget igyon.
124. Annak, akinek a kezén nincs seb, nem árthat a kézben tartott mérég, mert a mérég nem fog a sértetlen testen. Ugyanígy annak az embernek, akiben nincs gonosz, nem árthat a gonosz.
125. Ha a bolond ártani akar a jó, tiszta és büntetlen embernek, a gonosz visszaszáll rá, mint a széllal szemben szórt por.
126. Az emberek itt a földön születnek újjá; a gonoszok a pokolban születnek újjá, az igazak a mennybe mennek. De akik tiszták, egyenesen a Nirvánába jutnak.
127. Sem az égen, sem a tenger mélyén, sem a hegyek barlangjaiban, sehol sem szabadulhat meg az ember attól a gonosztól, amit cselekedett.

128. Sem az égen, sem a tenger mélyén, sem a hegyek barlangjaiban, sehol sem szabadulhat meg az ember a halál hatalmától.

X. Az élet

129. Minden teremtmény reszket a veszélytől, mind fél a haláltól. Mikor valaki megérti ezt, nem öl és nem okoz halált.
130. Minden teremtmény fél a veszélytől, mindnek kedves az élete. Mikor valaki megérti ezt, nem öl és nem okoz halált.
131. Aki a boldogságot keresve másokat sért, akik szintén boldogságra vágnak, az többé nem talál boldogságra.
132. Aki a boldogságot keresve nem sért másokat, akik szintén boldogságra vágnak, az rátalál a boldogságra.
133. Sose beszélj durván, mert a kiejtett durva szavak visszaszállhatnak rád. A dühös szavak fájdalmat okoznak, és ütésre ütés lesz a válasz.
134. Ha képes vagy lecsendesülni, hangtalan lenni, mint egy törött harang, akkor elérted a Nirvánát, és minden haragod békévé változott.
135. Ahogy a tehénpásztor tereli jószágait a mezőre, úgy tereli egyre messzebb az öregség és a halál az élőket a halál mezejére.

136. Amikor a bolond gonoszul cselekszik, nem gondol arra, hogy olyan tüzet rak, amelynek lángján egykor majd neki kell égnie.
- 137-140. Aki fegyvert emel az ártatlanokra és a tisztákra, azt hamarosan a tíz csapás egyike fogja sújtani: borzasztó fájdalom vagy fogyatékoság; csonkulás vagy szörnyű betegség, sőt akár örület és elmebaj; királyi üldöztetés; rettentő vád; vagyonvesztés vagy a rokonok elvesztése; vagy a házát felperzselő égi tűz. És amikor a gonosztevő elpusztul, újraszületik a pokolban.
141. Sem a meztelenség, sem az ápolatlan haj, sem a mosdatlanság, sem a böjt, sem a földön alvás, sem a hamuval beszóratás, sem a görnyedt kuporgás nem tisztíthatja meg azt, akit kétségek és vágyak gyötörnek.
142. De hordjon bár szép ruhát, ha az ember békés, jó, önuralommal és hittel él, tisztalelkű és nem sért meg egyetlen élőt sem, akkor méltán mondható szent bráhminnak, remetének vagy bhikkhunak nevezett szerzetesnek.
143. Van-e ember a világon, aki oly nemes, hogy vád nem érheti, mint ahogyan a nemes paripa is elkerüli az ostorcsapást?

144. Légy tüzes, mint a nemes paripa az ostorcsapás alatt. Hittel, erénnyel és erővel, elmélyült figyelemmel és belátással, bölcsességgel és helyes cselekvéssel legyőződ a sors csapásait.
145. A csatornaépítő megszabja a víz útját, a nyílkészítő kiegyenesíti a nyilat, az ács formát ad a fának, a szent ember pedig saját lelkét irányítja.

XI. Túl az életen

146. Hogy létezhet nevetés, hogy létezhet öröm, mikor az egész világ lángokban áll?! Mikor nagy sötétségben vagy, nem kérsz-e lámpást?
147. Nézd ezt a testet! Festett bábu lengő vétagokkal. Néha szenved és fekélyek borítják. Telve van képzelgéssel, sohasem állandó, folyton változó.
148. Ez a test romlandó. Betegségek fészke, romló tömeg, széthullás és pusztulás a sorsa. Minden élet vége halál.
149. Nézd ezeket a fakó csontokat! Mint kiszáradt tökhéjak a nyárvégi szemétdombon. Ki találna örömet a látványukban?
150. A test csontok háza, hússal és vérrel borított csontoké. Hiúság és képmutatás lakik e házban, s nemkülönben az öregség és a halál.
151. A királyok pompás kocsiját elnyűvi az idő, a test is megfárad és megöregszik. De a jók erényén nem fog az idő, ezért taníthatják a jót a jóknak.
152. Ha az ember nem próbál tanulni, úgy öregszik meg, mint az ökör. Mert bár a teste fejlődik, a bölcsessége nem fejlődik vele.

- 153-154. Számos újjászületés körén mentem már keresztül hiába, folyton keresve az élet és halál házának építőjét. Milyen nagy a halálba torkolló élet szomorúsága! De most már megismertelek, ó építőmester. Soha többé nem építed fel e házat. A bűnök tartógerendái széttörtek, a tudatlanság oszlopa leomlott. A vágy emésztő láza a múlté, mert halandó elmém az örök Nirvána örömei közé távozott.
155. Aki ifjúkorában nem élt lelki összhangban, és nem szerezte meg az élet igazi kincseit, az később olyan, mint az öreg, hosszúlábú gém, amint egy kiszáradt tó partján szomorkodik.
156. Aki ifjúkorában nem élt lelki összhangban, és nem szerezte meg az élet igazi kincseit, az később olyan, mint a törött íj, amely elmúlt, rég letűnt dolgok után bánkódik.

XII. Önmagunk birtoklása

157. Ha az ember megbecsüli magát, vigyázzon is magára. Életének három őrszolgálata közül legalább az egyikben őrködjön.
158. Találja meg először a helyes utat, hogy aztán másoknak is megtaníthassa, így segítsen elkerülni a fölösleges szenvedést.
159. Csak akkor tud tanítani, ha maga is olyan jóvá válik, amint ezt másoktól elvárja. Valóban nehéz az önuralom.
160. Az ember ura csak önmaga lehet. Ki más uralhatná a külvilágból? Amikor úr és szolga egyggyé válik, akkor az ember segített önmagán, és birtokba vette magát.
161. Minden rossz vagy gonosz, amit az ember tesz, belőle ered, és ő maga az oka. Ez felmorzsolja az ostobát, mint ahogy a keményebb kő szétmorzsolja a puhább követ.
162. És az emberben növekvő gonosz olyan, mint a malavalián, amely körülfonja a szalafát. Az ember olyanná válik, amilyennek saját ellensége kívánná.

163. Könnyű a rosszat tenni, azt, ami kárunkra van. Nehéz viszont a jót tenni, azt, ami hasznunkra van.
164. A helytelen gondolkodás eredménye, hogy a nagylelkű és igazságos bölcsek tanait megvető bolond saját végzetének gyümölcseit érleli, mint a kastanád, melyet saját termése öl meg.
165. A gonoszt magunk cselekedjük, és magunk szenvedünk tőle. A gonoszt magunk kerüljük el, és önmagunk által tisztulunk meg. A tiszta és tisztátalan önmagától ered. Senki sem tisztíthat meg másokat.
166. Senki se kockáztassa kötelességét, önnön lelkének javát másokéért, bármily nagyszerűek legyenek is. Ha felismerted lelked javát, kövesd azt állhatatosan.

XIII. Ébredj és figyelj

167. Ne élj alantas életet. Emlékezz, és semmit se felejts. Ne kövess hamis tanokat. Ne merülj el a világban.
168. Ébredj. Figyelj. Kövesd a jó utat. Aki jó úton jár, boldog ezen a világon, és boldog a túlvilágon is.
169. Kövesd a jó utat, térj le a rosszról. Aki jó úton jár, boldog ezen a világon, és boldog a túlvilágon is.
170. Kinek szemében e világ nem több, mint elpukkanó buborék, szemfényvesztő árnykép, azon nem vesz erőt a halál királya.
171. Gyere, és nézd e világot. Mint egy festett királyi kocsi, melyben bolondok terpszkednek. A bölcslet nem lehet ebbe a kocsiba zárni.
172. Aki fiatalon ostoba volt, de aztán megismerte a bölcsességet, fénysugarat vet a földre, mint a felhők mögül előbukkanó holdvilág.
173. Aki régebben rosszat tett, de aztán helyrehozta azt a jóval, fénysugarat vet a földre, mint a felhők mögül előbukkanó holdvilág.

174. Való igaz, ez a világ sötétben van, és oly kevesen látják a fényt. Amint csak kevés madár képes kiröppenni a madarász hálójából, kevés lélek képes feljutni az égi szabadsáig.
175. A hattyú követi a Nap útját a repülés csodája révén. Az erős ember legyőzi a gonoszt és annak minden seregét, majd felülemelkedik a világon.
176. Kinek szava hazugság, aki megszegi az Örök Törvényt, aki gúnyt űz az égi világból, attól nincs olyan rossz, ami ki ne telne.
177. A fősvények előtt nem nyílik meg az istenek országa, és a bolondok nem becsülik a bőkezű adományt. De a nemes lélek örömét leli a nagylelkűségben itt és a felsőbb világban is.
178. Többet ér a föld uralmánál, az égbe jutásnál, világok leigázásánál annak az öröme, aki a Nirvána felé vezető élet folyamába belép.

XIV. A Buddha

179. Miféle földi ösvény téríthetné el a buddhát, aki boldogsággal telve a végtelen úttalan útjain jár? A buddhát, aki felébredt, akinek győzelme nem válhat vere-séggé, s akit senki sem igazhat le.
180. Miféle földi ösvény téríthetné el a buddhát, aki boldogsággal telve a végtelen úttalan útjain jár? A buddhát, aki felébredt, akit nem ejthet csapdába a vágyak gonosz hálója.
181. Még az istenek is szeretnének a buddhákhöz hasonlítani, akik éberen figyelnek, békét lelnek az elmélyedésben, és állhatatosan, nyugodtan élvezik a lemondás örömét.
182. Nagy dolog embernek születni, s az ember élete szüntelen törekvés. Ritkán hallja meg az ember az igaz tant, s még ritkább a buddha születése.
183. Ne tegyél gonoszt. Tedd ami jó. Tartsd meg tisztán az elméd. Ez Buddha taní-tása.

184. A jámborság a legfőbb áldozat. A Nirvána a legfőbb jó. Ezt tanítják a felébredtek, a buddhák. Aki mászt megsért, nem remete. Aki mászt megbánt, nem aszkéta.
185. Ne okozz fájdalmat sem szóval sem cselekedettel, uralkodj önmagadon, amint a Tan mondja, légy mértékletes az evésben, légy magányos a szobádban és ágyadban, gyakorold a tudat legmagasabb állapotát. Ez a felébredtek, a buddhák tanítása.
- 186-187. Ha még a kincsek zápora sem tudja kielégíteni a sóvárgást, ha még a legnagyobb gyönyör vége is fájdalom, hogyan elégedhetne meg a bölcs akár az istenek gyönyöreivel? Mikor a vágyak elmúlnak, beköszönt az öröm. Buddha követője ráébred erre az igazságra.
- 188-189. Az ember a hegyek között, az erdőben, szent fánál vagy zarándokhelyen keres menedéket félelmében. De ezek a búvóhelyek nem biztonságos menedékek, mert nem mentenek meg a szenvedéstől.
190. Aki Buddhát, tanítványait és az Igazságot keresi menedékül, az biztos helyre talál, és megismeri a négy nemes igazságot:

191. A szenvedést, a szenvedés okát, a szenvedés végét és a nemes nyolcágú ösvényt, amely a szenvedés végéhez vezet.
192. Ez a biztos menedék, a legfőbb menedék. Aki rátalál, megszabadul a szenvedéstől.
193. Tisztánlátó embert nehéz találni, a felébredt buddha nem születik akárhol. Boldogok, akik közé megszületik az ilyen ember.
194. Boldogság a buddha születése, boldogság a Dhamma szava, boldogság a tanítványok összhangja, boldogan élnek, akik összhangban élnek.
- 195-196. Ki mérhetné fel annak nagyságát, aki tiszteletet ad a tiszteletreméltónak, egy buddhának vagy tanítványainak, aki hátrahagyta a gonoszt, és átkelt a szenvedés folyóján, aki megszabadult minden félelmétől, akit a Nirvána dicsősége övez.

XV. Az öröm

197. Ó, örüljünk, s éljünk szeretetben a gyűlölködők között. A gyűlölködők közt éljünk szeretetben.
198. Ó, örüljünk, s éljünk egészségben a betegek közt. A betegek közt éljünk egészségben.
199. Ó, örüljünk, s éljünk békében a harcolók közt. A harcolók közt éljünk békében.
200. Ó, örüljünk, bár semmink sincs. Örömben éljünk, mint a világosság szellemei.
201. A győzelem gyűlöletet kelt, mert a legyőzött fél boldogtalan. Csak az tud örülni, aki elutasítja a győzelmet és a vereséget.
202. Nincs forróbb tűz, mint a gyönyör vágya. Nincs nagyobb gonosz, mint a gyűlölet. Nincs nagyobb fájdalom, mint az összhang megbomlása. Nincs nagyobb öröm, mint a Nirvána.
203. A szenvedélyek vágya a legnagyobb betegség. Az összhang megbomlása a legnagyobb fájdalom. Ha ezt tudod, azt is tudod, hogy a Nirvána a legnagyobb öröm.

204. Az egészség a legnagyobb kincs. Az elégedettség a legdrágább érték. A bizalom a legjobb barát. A Nirvána a legnagyobb öröm.
205. Aki ismeri a csend magányát, és megérzi a hallgatás örömét, megszabadul a bűntől és félelemtől, és elfogja a Dhamma öröme.
206. Öröm a jókat és nemeslelkűeket látni, boldogság köztük lenni. Ha az ember sosem látna bolondot, mindig boldog lenne.
207. Akinek bolondokkal kell együtt utazni, hosszú és gyötrelmes út elé néz. Mert a bolonddal lenni éppoly kínlódás, mint saját ellenségünkkel lenni. De a bölccsel lenni olyan öröm, mint kedves rokonunkkal találkozni.
208. Ha találsz valakit, aki állhatatos, nyitott a belső fényre, tanult, hosszantűrő, elhivatott és nemes, kövesd őt, ahogy a hold követi a csillagok útját.

XVI. A mulandó gyönyör

209. Aki azt teszi, amit nem kellene, és elmulasztja, amit kellene, aki elfelejti az élet igazi célját, és múlt örömeknek hódol, eljön az idő, mikor keservesen irigyelni fogja a nemes szemlélődésben élőt.
210. Szabadulj meg a gyönyörtől, és szabadulj meg a fájdalomtól is. Mert a gyönyör hiánya szenvedés, és a fájdalom is szenvedés.
211. Ne ragaszkodj tehát a gyönyörhöz, mert a gyönyör hiánya fájdalom. Nem köti gúzsba semmi azt, aki túl van gyönyörön és fájdalomon.
212. A gyönyör szenvedést kelt, a gyönyör félelmet okoz. Aki megszabadult a gyönyörtől, megszabadult a félelemtől és a szenvedéstől is.
213. A szenvedély szenvedést kelt, a szenvedély félelmet okoz. Aki megszabadult a szenvedélytől, megszabadult a félelemtől és a szenvedéstől is.
214. Az érzékiség szenvedést kelt, az érzékiség félelmet okoz. Aki megszabadult az érzékiségtől, megszabadult a félelemtől és a szenvedéstől is.

215. A szerelmi vágy szenvedést kelt, a szerelmi vágy félelmet okoz. Aki megszabadult a szerelmi vágytól, megszabadult a félelemtől és a szenvedéstől is.
216. A sóvárgás szenvedést kelt, a sóvárgás félelmet okoz. Aki megszabadult a sóvárgástól, megszabadult a félelemtől és a szenvedéstől is.
217. Aki erényes és tisztánlátó, aki követi a Dhammát, a Tökéletesség útját, aki igazat szól, és azt teszi amit kell, azt szereti és becsüli a világ.
218. És kinek elméje elhivatottsággal telve az örök Nirvána felé kívánczik, s megszabadult az érzéki gyönyöröktől, uddham-szotónak nevezzük, ami azt jelenti, „aki az árral szemben úszik”, mert a szenvedélyek és a világi élet áradatával szemben a végtelenség öröme felé tör.
- 219-220. A hosszú útról visszatérőt boldogan fogadják rokonai, jóakarói és barátai. Hasonlóképp az embert életének jótettei a következő életben úgy köszöntik, mint egyik jóbarát a visszatérő másikat.

XVII. Győzd le haragod

221. Győzd le haragod, add fel büszkeséged. Nem érheti szenvedés azt, akit semmi sem béklyóz, akinek semmije sincs.
222. Aki növekvő haragján uralkodni képes, ahogy a kocsihajtó irányítja a teljes sebességgel rohanó szekeret, azt jó vezetőnek hívom. A többiek csak fogják a kantárt.
223. Győzd le a haragot békességgel. Győzd le a gonoszt jósággal. Győzd le a kicsinyest nagylelkűséggel, és a hazugot az igazsággal.
224. Szólj igazat, ne add át magad a haragnak, nyújtsd, amit tudsz, annak, aki kér. Ez a három lépés elvezet az istenekig.
225. A bölcsek, akik nem bántanak egyetlen élő sem, akik testük felett uralmat gyakorolnak, a halhatatlan Nirvánába jutnak, ahol végleg megszűnik szenvedésük.
226. Akik örökké éberek, akik éjjel és nappal figyelni tudnak önmagukra, akik minden erejükkel a Nirvána felé törnek, elhagyják minden szenvedélyüket.

227. Régi mondás ez, nem mai bölcsesség, Atula: „Meggzólják azt, aki hallgat, megzólják azt, aki túl sokat, s azt is aki túl keveset beszél.” E világon senki sem kerülheti el a szidalmat.
228. Nem élt, nem él, és nem is fog élni soha olyan ember, akit mindig szidnak vagy mindig dicsérnek.
- 229-230. De ki merné szidalmazni azt, akit a bölcsek nap mint nap dicsérnek, akinek élete tiszta és fénylő, aki erényes és bölcs, aki olyan tiszta, mint a Dzsambufolyó aránya? Még az istenek is megbecsülik, még a Teremtő Brahmá is magasztalja.
231. Jól figyelj a test dühére. Testednek uralnia kell önmagát. Ne árts a testtel, hanem használd jól.
232. Jól figyelj a beszéd dühére. Beszédednek uralnia kell önmagát. Ne árts a beszéddel, hanem használd jól.
233. Jól figyelj az elme dühére. Elmédnek uralnia kell önmagát. Ne árts az elmével, hanem használd jól.

234. Vannak állhatatos és bölcs emberek, akik uralkodnak saját testük, beszédük és elméjük felett. Ők a legteljesebb önuralom birtokosai.

XVIII. A törekvés és igyekezet

235. Életed fáján elsárgult levelek fonnyadnak. A halál hírnökei már a küszöbön állnak. Hosszú út vár rád. Lesz-e útravalód?
236. Építs szigetet magadnak. Igyekezz és törekedj. Légy bölcs. Ha lefűjtad a tisztátalanság porát, és legyőzted a bűnös szenvedélyeket, a legnagyobbak dicső országába jutsz.
237. Életed végére értél. Hamarosan a Halállal találkozol. Utadon nem vár pihenőhely, és nem lesz útravalód.
238. Építs tehát szigetet magadnak. Igyekezz és törekedj. Légy bölcs. Ha lefűjtad a tisztátalanság porát, és legyőzted a bűnös szenvedélyeket, megszabadulsz a születés terhétől, mely a halálba visz, és az öregségtől, melynek vége halál.
239. Úgy tisztítsa meg magát a bölcs, ahogy az ezüstműves tisztítja az ezüstöt: gondosan, apránként, fáradhatatlanul.
240. Ahogy a vasat is megeszi a rozsda végül, az embert romlásba viszik saját tisztátalan vétkei.

241. A szent igének rozsdá a gépies ismétlés, a háznak rozsdá az elhanyagoltság, a szépségnek rozsdá az egészséges testedzés hiánya, a vigyázónak pedig rozsdá a figyelmetlenség.
242. Az asszony bűnös, ha hűtlen. A jótevő bűnös, ha szűkmarkú. A gonosz tettek mind ebben a világban, mind a következőben bűnössé tesznek.
243. De minden bűn közül a tudatlanság a legsúlyosabb. Tagadd meg e bünt, ó ember, és tisztulj meg tőle.
244. Az élet egyszerűnek tűnik azoknak, akik szégyentelenek és tolakodók, fortélyosak és ravaszak, elvakultak az érzéki vágyaktól, hanyagok és tisztátalanok, erőszakosak és kötözködők, velejéig romlottak.
245. De az élet nehéznek tűnik azoknak, akik békésen igyekeznek a tökéletesség felé, akikben nincs önzés és tolakodás, akik tisztán élnek, akik látják a fényt.
- 246-247. Aki elpusztítja az élő, aki hazudik, aki elveszi, ami nem az övé, aki más feleségéhez jár, aki részegeskedik, az saját életének gyökereit ássa alá.
248. Ezért tudd meg, ember: az önuralom hiánya nem más, mint a helytelen tett. Ügyelj, hogy mohóságod és vétkeid ne hozzanak rád hosszú szenvedést.

249. Aki ebben a világban ajándékot ad, lelki tisztasága, vagy önös elégedettsége végett teszi. Akinek gondolatai akörül forognak, hogy másoktól mit kap és mit nem, hogyan érhetné el éjjel vagy nappal a tökéletes elmélyedést?
250. De aki kitepte és elégette az irigység gyökereit, mind éjjel, mind nappal elérheti a tökéletes elmélyedést.
251. Nincs nagyobb tűz, mint a testi vágy, nincs nagyobb bilincs, mint a gyűlölet, nincs nagyobb háló, mint a káprázat, nincs nagyobb áradat, mint a vágy.
252. Könnyű a más hibáit látni, a saját hibáinkat nehéz. Más hibáit olyan hevesen kavarjuk fel, mint a szél a kirostált pelyvát, saját hibáinkat pedig eltakarjuk, mint a ravasz szerencsejátékos a kockát.
253. Ha valaki mások bűneit nézi, és szüntelenül mások hibáin gondolkodik, annak saját bűnei megszorodnak, és sosem jár hibáinak végére.
254. Az éghez nem vezet út. A szerzetesnek önmagában kell megtalálnia az utat. Míg a világ a gyönyörökkel játszik, melyek akadályok az úton, a Tathagaták, a „beérkezettek” átkeltek az idő folyóján, és legyőzték a világot.

255. Az égbe nem vezet út. A szerzetesnek önmagában kell megtalálnia az utat. Minden dolog elmúlik, de a buddhák vég nélkül az Örökkévalóságban élnek.

XIX. Az igaz ember

- 256-257. Nem az igazság útján jár, aki tennivalóit erőszakkal és kapkodva végzi. A bölcs megfontolja, mi a jó és mi a rossz, és a vitához igazsággal, szelíden és békésen viszonyul. Őrzi őt az igazság, és ő is őrzi az igazságot. Igaz és bölcs ember.
258. Nem azt hívják bölcsnek, aki folyton folyvást beszél, hanem azt, aki békés, szeretetteljes és rendíthetetlen.
259. Nem az az igazság követője, aki folyton tudós dolgokat mond, hanem az, aki, még ha nem is tanult ember, nem tér le az igaz útról, és jól végzi dolgát.
260. Nem attól öreg és tiszteletreméltó az ember, hogy fején ősz hajszálak vannak. Aki csak kora miatt számít öregnek, hiába öregedett meg.
261. Csak az tiszteletreméltó „vén”, aki valóban elvetette a bűnt, akiben méltányosság, igazság, szelídség, mértékletesség és önuralom lakik.
- 262-263. Nem elég a finom beszéd és külső ahhoz, hogy tiszteletet érdemeljen, ha irigység, mohóság és csalárdság van mögötte. De aki kiirtotta magából ezt a három bűnt, aki bölcs és szeretetteljes, az valóban méltó a tiszteletre.

264. Nem a tonzúra, a borotvált fej tesz szerzetessé, szamanává. Hogy lehetne szerzetes, aki megszegi vallási fogadalmát, hamisságot szól, és továbbra is mohóság és vágyakozás tölti el?
265. De aki békességgé változtatja a gonoszt, legyen az kicsi vagy nagy, az valóban szamana, mert benne is békévé változott a gonosz.
266. Nem a koldusélet tesz kolduló szerzetessé, bhikkhuvá. Csak az lehet bhikkhu, aki elfogadja az igazság törvényét, és elutasítja a test szavát.
267. Aki felülemelkedett jón és rosszon, önmegtartóztató életet él, és meditációban tölti életét, valóban bhikkhunak nevezhető.
- 268-269. Aki azért nem beszél, mert túl ostoba és tudatlan, nem ugyanaz, mint a hallgatag bölcs, a muni, aki mérlegel és gondolkodik. De aki mérleget vesz kezébe, és gondosan szétválasztja a jót a rossztól, ismervén a két világot, az valóban hallgatag muni, aki mérlegel és gondolkodik.
270. Nem akkor nagy ember valaki, ha harcosként másokat megöl, hanem akkor nevezhető valóban nagynak, ha nem sért egyetlen élőt sem.

271-272. Nem pusztán a szigorú erkölcsök, a szertartások, a tanulmányok, az elmélyült koncentráció, vagy az ágybéli magány vezet el a világi ember előtt megismerhetetlen szabadság öröméhez. Kolduló szerzetes! Ne légy önelégült, mert a győzelem még nem a tiéd.

XX. Az út

273. A legkülönb út a nemes nyolcágú ösvény. A legkülönb igazság a négy nemes igazság. A legkülönb állapot a szenvedélymentesség. A legkülönb ember az, aki lát.
274. Íme, az út. Nincs más, ami a tisztánlátáshoz vezet. Járd ezt az utat, és megzavard Márát, a zavarkeltés démonát.
275. Aki ezen az úton jár, szenvedésének vége felé közeledik. Megmutattam az utat a világnak, amikor megtaláltam a szenvedés gyökerét.
276. Az erőfeszítéseket neked kell megtenned. A múlt nagyjai csak az utat mutatják. Aki gondolkodik, és követi az utat, megszabadul Mára béklyóitól.
277. „Minden mulandó.” Aki belátja ezt, túljut a szenvedésen. Íme a tiszta út.
278. „Minden szenvedés.” Aki belátja ezt, túljut a szenvedésen. Íme a tiszta út.
279. „Minden valótlan.” Aki belátja ezt, túljut a szenvedésen. Íme a tiszta út.

280. Ha az ember nem törekszik és fejlődik fiatalon, amíg törekednie és fejlődnie kell, hanem restségbe és céltalanságba süllyed, sohasem találja meg a bölcsesség útját.
281. Az ember legyen ura szavainak és gondolatainak, és tetteivel se sértsen más. Ha ezek tiszták, akkor haladhat a bölcsék útján.
282. A szellemi jóga a fényhez vezet, hiánya a sötétségbe. Felismerve e két utat, a bölcs a fény útján járjon.
283. Irtsd ki a vágyak erdejét, ne csak egyetlen fát, mert az erdő rejt a veszélyeket. Ha kiirtottad az erdőt és az aljnövényzetet, ó bhikkhu, akkor leszel szabad a szabadság útján.
284. Amíg a testi vágy egy cseppje van a férfiban a nő iránt, addig elméje nem szabad, hanem úgy van megkötve, mint ahogy a borjút kötik a tehénhez.
285. Gyomlálj ki az önimádatod, mintha a hervadt lótuszt húznád ki az őszi kertből. Törekedj a béke, a Nirvána útjára, amit Buddha megmutatott.
286. „Itt fogok lakni az esős évszakban, amott télen és nyáron.” Így gondolkodik a bolond, s nem gondol a halálra.

287. Pedig a halál elragadja azt, kinek elméje megelégszik a gyermekek és jószágok számlálgatásával, ahogy az áradat is elragadja az alvó falut.
288. Sem apánk, sem fiunk, sem rokonaink nem tudják megállítani a Halál Királyát. Mikor teljes hatalmában eljön, semmilyen rokonunk nem menthet meg tőle.
289. Az erényes és bölcs ember megérti ezt, és igyekszik minden erejével utat készíteni a Nirvána felé.

XXI. Az ébrenlét

290. Ha a kis gyönyört elvetve nagy öröme talál, a bölcs lemond a kicsiről és a nagy felé fordul.
291. Aki úgy keresi boldogságát, hogy másokat boldogtalanná tesz, azt a gyűlölet láncai tartják fogva, ezért nem lehet szabad.
292. Elmulasztják, amit tenni kell, és megteszik, amit kerülni kell. Így szaporodnak az öntelt és esztelen emberek bűnös vágyai.
293. De akik mindig ügyelnek tetteikre, akik nem teszik, amit kerülni kell, azok éberek és bölcsek, és bűnös vágyaik véget érnek.
294. És a szent, a bráhmín megtisztult minden múltbéli büntől, akkor is, ha netán apa- és anyagyilkos volt, ha két nemes királyt is megölt, vagy romlásba döntött egy egész birodalmat s annak népét.
295. A szent, a bráhmín megtisztult minden múltbéli büntől, akkor is, ha netán apa- és anyagyilkos volt, ha két szent királyt is megölt, sőt levágta a legkiválóbbakat.

296. Gautama Buddha követői felébredtek, és örökké éberek. Éjjel és nappal, mindenkor Mesterükre, Buddhára emlékeznek.
297. Gautama Buddha követői felébredtek, és örökké éberek. Éjjel és nappal, mindenkor a Törvény Igazságára emlékeznek.
298. Gautama Buddha követői felébredtek, és örökké éberek. Éjjel és nappal, mindenkor a szent testvériségre emlékeznek.
299. Gautama Buddha követői felébredtek, és örökké éberek. Éjjel és nappal, mindenkor a test misztériumára emlékeznek.
300. Gautama Buddha követői felébredtek, és örökké éberek. Éjjel és nappal, mindig örömet találnak, mert szeretnek minden létezőt.
301. Gautama Buddha követői felébredtek, és örökké éberek: Éjjel és nappal, mindig örömet találnak a tökéletes elmélyedésben.
302. Fájdalmas elhagyni a világot, fájdalmas a világban élni, és fájdalmas egyedül lenni a sokaságban. A lélek hosszú vándorútja a fájdalom útja. Hadd pihenjen meg a vándor az úton, és hadd legyen szabad.

303. Akinek hite van és erénye, az valódi kincsre és dicsőségre talált. Bármerre járjon, tisztelettel fogadják.
304. A jóság messziről látszik, mint a Himalája hegye. De a gonoszság rejtve oszon, mint a sötétben kilőtt nyíl.
305. Aki tud egyedül élni és egyedül pihenni, aki nagy feladatába sosem fárad bele, az örömben élhet a vágyak erdőszelén, hiszen önmaga ura.

XXII. A sötétség

306. Aki hazudik, pokolra jut, s az is, aki letagadja, amit tett, bár jól tudja, mit követett el. Mindkettőjükre szenvedés vár, mert vétettek az igazság ellen.
307. Sokan vannak, akik sárga szerzetesi ruhát viselnek, de életük tisztátalan, és nem ismerik az önuralmat. Ezek a bűnösök gonosztetteik miatt a gonosz pokolban születnek majd újra.
308. Mert a gonosznak jobb volna, ha vörösén izzó vasgolyót nyelne, mint hogy jó emberek adományként felajánlott étkeit egye.
309. Négy dolog jut osztályrészül az esztelennek, aki más asszonyával hál: lealacsonyítja magát, örömét nyugtalanság zavarja, elítélik az emberek, és pokolra jut.
310. Igen. A lélek romlása, a rettegéstől zavart öröm, a törvény ítélete a pokolba vezető út. Meggondolva ezt a négyet, senki se járjon más asszonya után.
311. Ahogy a nád elvágja annak kezét, aki rosszul fogja meg, a szerzetesi életmód is pokolra viszi azt, aki nem tökéletesen követi.

312. Mert aki az odaadó szolgálatot figyelmetlenül végzi, a szent fogadalmat megszegi, szentségét bűn szennyezi, annak élete nem hoz jó gyümölcsöt.
313. Akinek tennie kell valamit, tegye azt teljes erejéből. Az esztelen hiába zarándokol, csak a port kavarja fel az úton, a veszélyes vágyak porát.
314. Jobb semmit sem tenni, mint rosszat, mert a rossz cselekedet égő szenvedést okoz. Tedd tehát, ami helyes, mert a jótett sosem okoz fájdalmat.
315. A végvárat kívül-belül őrzik, így őrizze az ember is önmagát. Egy pillanatra se legyen óvatlan. Aki hagyja, hogy óvatlanul múljanak el napjai, végül a poklok kínjára jut.
316. Akik szégyellik magukat, mikor nincs okuk, de szégyentelenekek, mikor okuk volna rá, azok helytelen szemléletűek, és útjuk lefelé vezet.
317. Akik félnek attól, amitől nincs okuk, de vakmerők azzal szemben, amitől okuk volna félni, helytelen szemléletűek, és útjuk lefelé vezet.
318. Akik azt hiszik, hogy jó a rossz, és rossz a jó, helytelen szemléletűek, és útjuk lefelé vezet.

319. De akik tudják, hogy rossz a rossz, és jó a jó, helyes szemléletűek, és útjuk fel-felé vezet.

XXIII. A türelem

320. Csendes békében tűröm a sértő szavakat, mint harci elefánt a rálőtt nyilakat, mert sok embernek nincs önuralma.
321. A csatában kiképzett elefántot használnak, a királyok saját kiképzett elefántjainkon ülnek. A legjobb ember önmagát képzi, és békésen tűri a bántalmakat.
322. Jók a kezessé nevelt öszvérek, s a Szindhből való nemes paripák. Jók a szelídre nevelt, erős elefántok. De a legjobb az ember, aki önmagát neveli.
323. Mert nem ilyen jószágokon érhetjük el az ismeretlen országot. A Nirvánát az ember éri el, aki bölcsen, bátran neveli önmagát.
324. A nagy elefántot, a Dhana-palakát nehéz megfékezni a bögés idején, és fogságban visszautasítja az ételt, mert nem felejtí el hazáját, az ősvadont.
325. A lusta és falánk ember, aki nagyokat eszik, majd lehever, aki olyan, mint a hizlalt disznó, az olyan balga meghalni születik újra.

326. Egykor elmém még arra kóborolt, amerre az önös vágyak, a bujaság, a gyönyör vonzotta. Ma ugyanez az elme nem kóborol. Megszelídült az összhang állapotában, mint ahogy a vad elefántot is megszelídíti a nevelő.
327. Élvezd az éberség örömét. Őrizd jól az elméd. Szakadj el alacsonyabb énedtől, ahogy az elefánt rántja ki magát a mocsárból.
328. Ha az élet útján az ember bölcs és értelmes társra talál, akiben megvalósult a jóság és önuralom, járjanak együtt az úton. Együtt győzzék le az út veszedelmeit, örömben és belső teljességben.
329. De ha az élet útján az ember nem talál bölcs és értelmes társra, akiben megvalósult a jóság és önuralom, járjon egyedül az úton, mint a száműzött király, mint a magányos elefánt.
330. Mert jobb egyedül járni az élet útján, mint egy bolond társaságában. Keveset kívánva és kevéssel törődve, hátrahagyva minden bűnt, járj egyedül, mint a magányos elefánt.
331. Jó a barátság a szükség idején, és a barátokkal az örömben osztozni is jó. Jó helyesen élni halálunk előtt, és a fájdalmat legyőzni is jó.

332. Jó e világban anyának lenni, és apának lenni is jó. Jó e világban szerzetesnek lenni, és szentéletű bráhminnak lenni is jó.
333. Jó egy életen át élvezni az erényt, és szilárd, tiszta hitben élni is jó. Jó a bölcsességet elérni, és a bűnt elvetni is jó.

XXIV. A vágyak

334. Ha az ember nem a Nirvánára tekint, vágyai körülfonják, mint kúszó indák, és halálból halálba vándorol, mint az egyik meddő gyümölcsfáról a másikra ugráló majom.
335. És mikor vágyai legyőzik, a szenvedés nőttön nő, mint a kúszó lián, a birana.
336. De aki e világon legyőzi önző vágyait, szenvedés nem érheti, ahogy a vízcseppek is leperegnek a lótuszvirágról.
337. Ezért szeretettel mondom néktek, mindnyájatoknak akik eljöttetek: „Vágjátok el a vágyak kötelékét, ahogy a birana kúszó indáit vágják el, hogy hozzájussanak illatos gyökeréhez, az uszirához. Ne legyetek olyanok, mint a folyami nád, melynek zsenge hajtásait Mára, a kísértés démona rendszeresen eltiporja.”
338. A fát bár kivágták, erős és ép gyökeréből újra és újra kisarjadhat. Hasonlóképp, ha a vágyakozást nem gyökerestől irtjuk ki, a szenvedés újra és újra feléled.
339. Amikor az élvezet felé erősen zúdul a vágy harminchat árja, a vakot, ki buja vágyképeket idéz, elragadják a vad hullámok.

340. Az áradó folyó mindent elönt. A sóvárgás indái mindent befognak. Ha látsz egy indát kibújni, gyökerestől irtsd ki a bölcsesség erejével.
341. A gyönyörök áradata mindent elönt. Az ember a gyönyör hajhászásában is a gyönyört keresi, ezért szenvedésteli élete és öregsége.
342. Akit buja vágyai űznek, eszeveszetten rohan, mint az űzött nyúl. Szabadságát veszítve, gúzsba kötve újra és újra szenved.
343. Akit buja vágyai űznek, eszeveszetten rohan, mint az űzött nyúl. Ezért a szerzetes, ha le akarja győzni a bujaságot, előbb a vágyakat győzze le.
344. Aki megszabadult a vágyaktól, és örvend a magánynak, de később újra visszatér régi életébe, régi vágyaihoz, arról az emberek elmondhatják: „Kiszabadult, de visszatért börtönébe.”
345. A bölcsek tudják, hogy nem az a legerősebb béklyó, amely vasból, fából vagy kötélből készült, hanem a szenvedély, amely aranyhoz, kincshez, gyermekhez vagy asszonyhoz köti az embert.

346. Ez a legerősebb béklyó, mondják a bölcsek. Gyengének tűnik, de földre dönti az embert, és nehéz levetni. Van tehát, aki elvágja a szálakat, visszavonul a világi élettől, és elindul az úton, hátrahagyva az élvezetet.
347. A vágyak rabja belezuhan a vágyak áradatába, ahogyan a pók szalad saját hátlójába. Van tehát, aki elvágja a szálakat, és elindul az úton, hátrahagyva a szenvedést.
348. Hagyd el a múltat, hagyd el a jövőt, hagyd el a jelent. Akkor leszel méltó, hogy átkelj a túlsó partra. Soha többé nem térsz vissza a halálba torkolló életbe.
349. Akit hamis gondolatok gyötörnek, önző szenvedélyek béklyóznak, és csak a gyönyört keresi, az saját gyöttrő vágyait fokozza, saját kovácsolt láncait erősíti.
350. De akit békés gondolatok töltenek el, aki látja, hogy a gyönyör vége szenvedés, és sosem felejt el a fényt, amely bevilágítja életét, az kioltja a vágyakat, és eltöri a halál láncait.
351. Útja végére ért, már nem fél semmitől, vágyai elmúltak, elhagyta bűneit, és tűzre vetette a lét töviseit: ez a test az utolsó földi teste.

352. Megszabadult a bujaságtól, megszabadult a mohóságtól, ismeri a szavak jelentését és a mondatok jelentését, naggyá lett, kiváló emberré, aki látja a Fényt: ez a test az utolsó földi teste.
353. Legyőztem mindent, ismerek mindent, és tiszta az életem. Elhagytam mindent, és megszabadultam a vágýaktól. Magam találtam meg az utat. Kit hívhatnék tanítómnak? És kit taníthatnék?
354. Az Igazság ajándéka minden ajándékot felülmúl. Az Igazság íze minden édeséget felülmúl. Az Igazság öröme minden élvezetet felülmúl. A szenvtelenség minden szenvedést legyőz.
355. A gazdagság árt a bolondnak, aki nem keresi a Túlpartot. A kapzsisággal a bolond elpusztítja önmagát, mintha saját legádázabb ellensége lenne.
356. A gyom terméketlenné teszi a szántóföldet, a szenvedély megrontja az emberi lelket. Nagy jutalma lesz annak, aki adományt ajánl fel a szenvedélyt legyőzött bölcsnek.
357. A gyom terméketlenné teszi a szántóföldet, a gyűlölet megrontja az emberi lelket. Nagy jutalma lesz annak, aki adományt ajánl fel a gyűlöletet legyőzött bölcsnek.

358. A gyom terméketlenné teszi a szántóföldet, a káprázat megrontja az emberi lelket. Nagy jutalma lesz annak, aki adományt ajánl fel a káprázatot legyőzött bölcsnek.
359. A gyom terméketlenné teszi a szántóföldet, a vágyak megrontják az emberi lelket. Nagy jutalma lesz annak, aki adományt ajánl fel a vágyakat legyőzött bölcsnek.

XXV. A szerzetes

360. Jó uralkodni a látáson, jó uralkodni a halláson, jó uralkodni a szagláson, és jó uralkodni az ízelelésen.
361. Jó uralkodni a testen, jó uralkodni a beszéden, jó uralkodni az elmén, és jó uralkodni teljes belső életünkön. Mikor a szerzetes tökéletes önuralomra tesz szert, minden szenvedéstől megválik.
362. Aki uralkodni tud kezén, lábán, beszédén, minden megnyilvánulásán, aki megtalálta a belső örömet, aki elméjének birtokosa, aki egy és oszthatatlan, és teljes békére talált, azt nevezem szerzetesnek.
363. Édes a szava a szerzetesnek, aki uralkodik beszédén, békés és bölcs, alázatos, és meg tudja világítani a szent igék betűjét és szellemét.
364. Az a szerzetes, aki a Dhamma igazságában él, akinek öröme a Dhamma, aki elmélyülten tanulmányozza a Dhammát, és nem felejtí annak igazságát, sosem távolodik el a Dhammától, az Igazságtól.
365. A szerzetes becsülje meg az adományokat, és ne irigykedjen másra, mert a féltékenység megzavarja az elmélyülést.

366. Bármilyen kevés jut a szerzetesnek, ha nem nézi le adományát, még az istenek is dicsérik, mert élete tiszta és igyekezettel teli.
367. Akinek a dolgok neve és formája valótlan, aki semmit sem érez a sajátjának, aki nem bánkódik nemlétező dolgokon, azt nevezem szerzetesnek.
368. A szerzetes, aki szeretettel teli, és egész életét Buddha törvénye szerint éli, a Nirvána útját, a szenvedés elmúlásának útját, a végtelen öröm útját követi.
369. Ürítsd ki életed hajóját, ó ember. Ha üres, gyorsabban siklik. Ha megszabadulsz a szenvedélyek és bajhozó vágyak terhétől, a Nirvána földje felé tartasz.
370. Irtsd ki magadból ezt az ötöt: önzés, kétely, hamis sanyargatás és szokások, bujaság, gyűlölet. Taszítsd el magadtól ezt az ötöt: a testben és a testetlenül újraszületés vágya, akaratosság, nyughatatlanság, tudatlanság. De ápolj magadban ezt az ötöt: hit, éberség, erő, elmélyültség, tisztánlátás. Öt béklyóból szabadult ki, aki átkelt a túlsó partra: bujaság, gyűlölet, káprázat, gőg, tévhit.
371. Figyelj, bhikkhu. Mélyülj el a szemlélődésben, és ne gondoldj a gyönyörre, hogy ne kelljen a fájdalomra sem gondolnod, mint azoknak, akiknek a pokol tüzén majd vörösén izzó vasgolyót kell nyelni.

372. Akiben nincs bölcsesség, nincs elmélyültség sem. És akiben nincs elmélyültség, nincs bölcsesség sem. De akiben bölcsesség és elmélyültség egyaránt van, az közel jár a Nirvánához.
373. Amikor a szerzetes elcsendesült elmével belép üres otthonába, akkor megérzi, milyen földöntúli öröm az Igazság fényét látni.
374. S ha tisztán látja saját belső folyamatainak keletkezését és elmúlását, akkor azok végtelen öröme száll rá, akik Ama halhatatlant látják, a vég nélkül való Nirvánát.
375. Ilyen tehát a bölcs szerzetesi élet kezdete: önuralom az érzékek felett, boldogság, az erkölcsi törvények szerinti életmód, társulás jó barátokkal, akik tiszta-életűek és igyekvők.
376. Éljen szeretetben. Végezze jól a dolgát. Ekkor az öröm teljességében meglátja a szenvedés végét.
377. Ahogy a vaszikajázmín elhullatja hervadt virágait, úgy hullajtsátok le ti is, ó szerzetesek, minden rossz szenvedélyt és rosszakaratot.

378. A szerzetes akkor nevezhető békés bhikkhunak, ha teste, beszéde és elméje megbékélt, ha önmaga urává vált, és nem vonzza mélybe a világ csábítása.
379. Kelj fel! Éned által keltsd fel önmagad. Éned által neveld önmagad. Éned menedékében, mindig éberem, a legfőbb öröm lesz osztályrészed.
380. Mert Éned a saját mestered, mert Éned a saját menedéked. Neveld tehát saját magad gondosan, ahogy a lókereskedő neveli a jó lovat.
381. Teljes elragadtatásban és Buddha tanításával szívében a kolduló szerzetes tökéletes békét talál, és túl a mulandó időn, megleli az Örökkévalóság örömét, a Nirvána szent örömét.
382. Amikor a kolduló szerzetes – legyen bár fiatal – hittel követi Buddha útját, szellemének fénye ráragyog a földre, mint a felhők mögül előbukkanó holdvilág.

XXVI. A bráhmin

383. Kelj át a folyón, bráhmin, kelj át teljes lelkeddel. Hagyd hátra a vágyakat. Ha átkeltél a szamszára folyóján, eléred a Nirvána földjét.
384. Ha meditáció és elmélyedés révén a bráhmin elérte a túlpártot, teljes látást nyer, és béklyói lehullnak.
385. Akinek nincs túlsó- és innenső part, akinek megszűntek a partok, aki túl van minden félelmen, és megszabadult, azt nevezem bráhminnak.
386. Aki elmélyedésben tölti napjait, aki tiszta és békés, aki megtette a kötelességét, aki megszabadult a szenvedélytől, aki elérte a Legfőbb célt, azt nevezem bráhminnak.
387. A Nap nappal ragyog, a Hold pedig éjszaka. A harcos csillogó páncéljában ragyog, a bráhmin pap pedig meditáció közben. De a Buddha éjjel is, nappal is ragyog, és a felébredt ember az ő dicsőségének fényében fürdik.
388. Mert elbánt a gonosszal, ezért hívják bráhminnak. Mert békében él, ezért hívják szamanának. Mert elvetett minden bűnt, ezért hívják pabbadzsitának, zarándoknak.

389. Soha nem szabad a bráhmint megsérteni. És a bráhmin sohasem viszonyozhatja gonosszal a gonoszt. Jaj annak, aki megsérti a bráhmint! Jaj a bráhminnak, aki gonosszal viszonyozza a gonoszt!
390. Nem csekély a jutalma a bráhminnak, ha megtartóztatja elméjét a világi gyönyöröktől. Ahányszor megállítja magában mások megsértésének vágyát, annyi-szor szűnik meg egy-egy fájdalom.
391. Aki nem okoz fájdalmat sem gondolattal, sem beszéddel, sem cselekedettel, aki uralkodik e három fölött, azt nevezem bráhminnak.
392. Aki az igazság törvényét Buddha tanának hirdetőjétől tanulja, tisztelje mesterét, ahogy a bráhmin tiszteli az áldozati tüzet.
393. Nem hosszú haj, család vagy származás révén lesz valaki bráhminná. Akiben igazság és szeretet lakozik, az örömben él, és bráhminnak nevezhető.
394. Mít ér a nyíratlan haj, az antilopbőr ruha, az aszkéták viselete kívül, ó ostoba, ha belül kusza vágyak kínoznak?
395. Aki elnyűtt ruhát visel, aki olyan vékony, hogy kilátszanak a bordái, aki egyedül él az erdőben teljes elmélyedésben, azt nevezem bráhminnak.

396. Nem tekinthető valaki bráhminnak csak azért mert egy bizonyos családból vagy anyától származik, hisz attól még lehet gögös és gazdag. Csak akinek nincsenek földi javai és vágyai, azt nevezem bráhminnak.
397. Aki leoldott minden béklyót, kinek elméje nem hajlik a félelemre, aki a végtelen szabadságot megismerve megszabadult minden köteléktől, azt nevezem bráhminnak.
398. Aki elvágta a szíjat, a derékövet ruhája minden csatjával együtt, aki kinyitotta a reteszt, és kitérte az ajtót, aki felébredt, azt nevezem bráhminnak.
399. Aki, bár ártatlan, elszenvedí a sértést, korbácsütést, bilincset, akinek egyetlen fegyvere a kitartás és lelkierő, azt nevezem bráhminnak.
400. Aki mentes a haragtól, híven betartja fogadalmát, erényes, mentes a testi vágytól, önmagának mestere, kinek e test utolsó halandó teste, azt nevezem bráhminnak.
401. A víz nem tapad a lótuszlevélhez, a mustármag sem a tű hegyéhez. Hasonlóképp, aki nem ragaszkodik az érzéki gyönyörökhöz, azt nevezem bráhminnak.

402. Aki már ebben az életben meglátta a szenvedés végét, aki letette terheit és megszabadult, azt nevezem bráhminnak.
403. Akinek látása mélyre hatol, aki bölcs, aki ismeri az utat, és tudja, mi van azon kívül, aki elérte legfőbb célját, azt nevezem bráhminnak.
404. Aki távol tartja magát azoktól, akiknek van otthonuk, és azoktól is, akik ott hontalanok, aki egyedül vándorol semmit sem kívánva, azt nevezem bráhminnak.
405. Aki semmilyen élőlényt nem bánt, sem a gyengébbet, sem az erősebbet, aki nem öl, és nem okoz halált, azt nevezem bráhminnak.
406. Aki türelmes a türelmetlenekkel, békés az erőszakosokkal, önzetlen a kapzsiikkal szemben, azt nevezem bráhminnak.
407. Akiról a bujaság és gyűlölet, gőg és képmutatás úgy hullik le, mint mustármag a tű hegyéről, azt nevezem bráhminnak.
408. Aki békés, hasznos és igaz szavakat szól, melyek senkit meg nem bántanak, azt nevezem bráhminnak.

409. Aki ezen a világon nem vesz el olyasmit – legyen az rövid vagy hosszú, kicsi vagy nagy, jó vagy rossz –, ami nem illeti meg, azt nevezem bráhminnak.
410. Aki nem sóvárog sem e világ, sem más világ után, aki a vágyaktól szabadon végtelen szabadságot élvez, azt nevezem bráhminnak.
411. Aki tisztánlátása révén mentes a kételytől, kinek mindene megvan, és ezért semmire sem vágyik, hiszen elérte a halhatatlan Nirvánát, azt nevezem bráhminnak.
412. Aki ebben a világban túljutott jón és rosszon, és ezen a kettősségen, aki megszabadult a szenvedélytől, tehát a szenvedéstől is, aki megtisztult, azt nevezem bráhminnak.
413. Aki tiszta, fénylő, derült és békés, mint a Hold, aki a mulandóban nem talál gyönyört, azt nevezem bráhminnak.
414. Aki túllépett a szamszára káprázatán, az átalakulás nehezen megtehető, sáros útján, aki átkelt a túlsó partra, s már kételyektől és múltó vágyaktól megszabadulva, tökéletes elmélyedésben elérte a Nirvána örömét, azt nevezem bráhminnak.

415. Aki otthontalanul bolyong e világban, nem törődve a világi vágyakkal, melyek többé nem kísértik, azt nevezem bráhminnak.
416. Aki otthontalanul bolyong e világban, nem törődve a világ lázas életszomjával, amely többé nem kísérti, azt nevezem bráhminnak.
417. Aki megszabadult mind az emberek, mind az istenek kötelékeitől, aki független minden teremtett dologtól, azt nevezem bráhminnak.
418. Aki megszabadult a gyönyörtől és fájdalomtól, aki lenyugodott, és elhamvasztotta a halálhozó élet magvait, aki hősiezen meghódította a belső világokat, azt nevezem bráhminnak.
419. Aki ismeri az élők eltűnését és visszajövetelét, az élet születését és újraszületését, aki örömmel ért útja végére, s most felébredt és lát, azt nevezem bráhminnak.
420. Kinek útját nem ismerik sem az emberek, sem a szellemek, sem az istenek, aki megtisztult minden tökéletlenségtől, aki szentté, arhattá lett, azt nevezem bráhminnak.

421. Akinek semmi a jövő, a jelen és a múlt, akinek semmije sincs és semmit sem kíván, azt nevezem bráhminnak.
422. Aki erős, nemes, hőslenkű, mindent látó, mindent legyőző, örökké tiszta, aki elért az út végére, aki felébredt, mint Buddha, azt nevezem bráhminnak.
423. Aki ismeri múlt életeinek folyamát, és megszabadult a halálba torkolló élettől, aki ismeri az ég örömeit és a pokol kínjait, mert látnok, aki mindent tisztán lát, aki tökéletességében egy a Legfőbb Tökéletességgel, azt nevezem bráhminnak